ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ
1
ՅՈՒԼԻՍ
DIMANCHE
1er JUILLET
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9342 38e ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5243

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԹԱԼԻՆԻ "ՄՈՆՈՒՄԵՆՏ"Ը

Վերջին օրերս հայրենիքէն վերադարձ – ած ուխտաւորները յուսադրիչ եւ սփո – փարար աւետիս մը բերին մեզի :

Վերջապէ՞ս իր բարձրադիր պատուան – դանէն վար առնուելով ջարդ ու փշուր եղած եւ ձուլարան ղրկուած է Սթալինի 17 մեթրոց պղնձեայ հսկայ «մոնումեն – տը» երեւանի Ցաղթանակի պուրակներին մէջ, գործքանդակագործ Ս. Մերկուրովի եւ ճարտարապետ Ռ. Իսրայէլեանի — , որ տարիներէ ի վեր տիրաբար կ'իշխէր Հայաստանի մայրաքաղաքին վրայ, մըշ – տական ահուսարսափի տակ պահելով ա – զատասէր հայ ժողովուրդը :

Բաղձանք կամ զուշակութիւն չէ այլ – եւս այս, այլ պարզ իրականութիւն :

Մեր բանախօսները յաճախ իրենց ճա – ոերը կը վերջացնէին այսպիսի քաջալե – րական խօսքերով .—

— Հայ ժողովուրդը իր դարաւոր պատմութեան ընթացքին քանիցս կուրծք է տուած օտար աշխարհակալներու , չատ է տեսած բռնակալներ : Անոնք չկան այլեւս : Նոր օրերու բռնակալներն ալ պիտի անհետանան անպայման : Պիտի գայ օրը, երբ հայրենասէր Հայերը պիտի քանդեն ահարկու բռնակալութեան խոր – հրդանչեան երեւանի բարձունքէն եւ Սթալինի տեղը պիտի կանգնեն հայկա – կան ազատամարտը խորհրդանշող յու – շարձան մը :

Վեց տարի առաջ հայրենասէրը ու ազա – տասէր Հունգարացիները ապստամբու – թեան դրօշ պարզելով, առաջին առթիւ իրենց ազգային եւ մեծ ոճրագործին փշ – րուած գլուխը քաշկռտած ու խայտառա – կած փողոցներու մէջ :

Երեւանի արձանը քանդուած չէ ժողո – վրդական տարերային պոռթկումով մը : Հրամանը տրուած է վերէն՝ Մոսկուա – յէն, առանց որու դիտութեան տերեւ չի շարժիր Հայաստանի մէջ :

Սակայն այդ հրամանը հայ ժողովուր – դի սրտին խօսած է հայրենիքին մէջ , ինչպէս կը խօսի այսօր մեր սրտին՝ սփիւռքի մէջ :

Սթալինի դիւային ուղեղը անթիւ , անհամար ոճիրները յղացած եւ գործա – դրել տուած է իր բացարձակ բռնատի – րութեան երեք տասնեակ տարիներու ըն – թացքին :

Հարիւր հազարաւոր մարդիկ զոհուած են Սիպերիոյ սառնամանիքներուն մէջ : Տասնեակ հազարներով անմեղներ դնդա – կահարուած են առանց դատ – դատաս – տանի, մեծ մասամբ մտաւորականներ :

Միայն Հայաստանի մէջ Սթալին – Բե – րիա – Մալենկով երրորդութեան հրամա – նով զնդակահարուած են 3500 մտաւո – րականներ, կուսակցական եւ հանրային գործիչներ, ինչպէս իրենք իսկ խոստո – վանեցան :

Ինչ տարիէ ի վեր քիչ մը չունչ քաշել սկսած է Հայաստանի ժողովուրդը, ձեր – պազատուելով ոճրագործ վարիչներու ահաբեկէն :

Գրողները սկսած են մեր ազգային պատմութեան հերոսական դրուագները պատճառել : Վարդան Մամիկոնեան եւ Վասակ Դաւիթ Զրահապատ ալ ոչնչի վերջ, այսօր արձան դարձած կը զարթուն Հայաստանի մայրաքաղաքի հրապարակները :

Սարդարապատը կ'ոգեկոչուի : Սուրբ Երջոլը կը փառաբանուի եւ իր հսկայ արձանը իրեւ պահակ կը հսկէ Մատե – նադարանի մուտքին առջեւ :

Սրտի մեծ զոհունակութեամբ կ'ողջու – նենք այս յուսաբեր երեւոյթները :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄ

«ԱՅՕ» ԸՍԷՔ

ԿԸ ԹԵԼԱԴՐԵՆ ԲՈԼՈՐԸ

Պէն Կուրիոնը մինչեւ Սիւրինի , բո – լորը կը թելադրեն որ Ալժէրացիք , Եւրո – պացի կամ մահմետական «այո» պատաս – խանէն կիրակի օրուան հանրաքուէին , որ պիտի նուիրագործէ Ալժերիոյ կանխաւ տրուած անկախութիւնը :

Պէն Կուրիոն կոչ մը ըրաւ , առջի իրի – կուն Ալժերիոյ ժողովուրդին եւ չէչեց դլխաւորաբար .— « Անկախութիւնով , պիտի չարունակենք ապացուցանել թէ կը յարգենք Էվիանի համաձայնութիւնները եւ կարողութիւն ունինք մեր երկիրը կա – ռուցանելու եւ դեկավարելու : Անկա – խութեան հռչակումէն սկսեալ բոլորդ պատասխանատու էք , աշխարհի առջեւ որ ձեղի կը դիտէ : Կարգն ու ապահովու – թիւնը պէտք է երաշխաւորուին բոլոր ա – նոնց որոնք Ալժերիա կ'ապրին , առանց դեղի եւ դաւանանքի խտրութեան : Ինչ – քերը եւ անձերը պիտի յարգուին : Վըս – տահ ենք որ կարդով ու կարդապահու – թեամբ Ալժերացիները այնպէս պիտի ը – նեն , որ Ալժերիա անկախութեան սեմէն մուտք գործէ , անդամ մը եւս , աշխարհի հիացման արժանանալով եւ միանգամ – ընդ միշտ փարատելով Ալժերիոյ Ֆրան – սացիներուն մտահոգութիւնները : ... Ալժերական յեղափոխութեան առաջամեայ կառավարութիւնը ազգային դերիչխա – նութեան աւանդին պահապանն է իր ըս – տեղծումէն մինչեւ այն աստն երբ իր իշ – խանութիւնը յանձնէ ժողովուրդին ընտ – րած ներկայացուցիչներուն » :

Սիւրինի նոր հաղորդումով մը, կոչ մը ըրաւ Եւրոպացիներուն եւ թելադրեց որ դանդուածային մասնակցութեամբ «այո» քուէարկեն : (Յիշենք թէ հանրաքուէի դրուած հարցումն է .— « Կ'ուղէ՞ք որ Ալժերիա անկախ պետութիւն մը դառ – նայ, զործակցելով Ֆրանսայի հետ այն պայմաններուն մէջ որոնք ճշդուած են 1962 Մարտ 19ի յայտարարութիւննե – րով » : Մէկ ճերմակ, մէկ կարմիր թուղթ կայ : Ճերմակը կը նշանակէ՝ այո՛, կարմիրը՝ ո՛չ) :

Սիւրինի չէչեց թէ պէտք է այո՛ ըսել քաջութեան եւ եղբայրութեան Ալժերիոյ եւ եղբակացուց .— « Պէտք է կառուց – ցանենք ալժերական ոստանը. անոնց հետ որոնք ձեռք կ'երկարեն մեզի : Ոչ մէկ բան կարելի է հիմնել բացասակա – նութեան , ձեռնպահութեան , վախկոտու – թեան վրայ » :

× Ֆերաթ Ապպաս խանդավառ ընդու – նելութեան մը արժանացաւ Թելեսա :

× Ցայտնի չէ թէ ո՞ւր գացած է Պէն Պելլա : Ամէն պարագայի մէջ, կասկածէ դուրս է որ դժուարութիւններ պիտի ծա – ղին հանրաքուէին . վաղորդայնին իսկ : Արդարեւ երկուշաբթի կամ երեքշաբթի Ալժէ պիտի հասնին Ա.Հ.Ա.Կի անդամները բայց Ալժէի մէջ արդէն կայ տեսակ մը կառավարութիւն՝ Առժամեայ Գործադի – րը զոր կը դլխաւորէ Ֆարէս :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ռըսսէ Ուոշինկթըն հասաւ եւ յայտա – րարեց թէ չատ գոհ է Եւրոպա կատարած իր ճամբորդութենէն :

ԽՐՈՒՇեԻ խիստ ազդարարութիւն մը ըրաւ Աւստրիոյ նախագահին , չէչտելով թէ Հասարակաց Շուկան Ատլանտեան Ուխտի յարձակողական պլոքին տնտեսա – կան հիմն է :

Սենեկալ Ֆրանսայի դիմած է , ըստ ոչ պաշտօնական աղբիւրներու, որպէսզի

ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՇՔԸ

(ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ)

Որդի՛ս, գիտե՞ս, ինչի՞ց է, որ
Այս էլ դարեր հազարաւոր
Հայոց ազգի ծուռնկը ծալուեց ,
Յոյսի վերջին խուռնկը հալուեց ,
Ծուռնկը ծալուեց ,
Մէջքը փլուեց ,
Հողը խլուեց ,
Ցրուեց ազգը, բայց չձուլուեց
Ոչ մէկի մէջ այն ազգերի ,
Որոնց դարեր մնաց գերի,
Ինչպէս իր լեռ
Մասիսն է դեռ ....
Բայց ո՞վ պահեց
Հայ ազգը մեծ ,—
Հայը··· սակայն ի՞նչ հրաշքով ,
Աստուածայի՞ն, թէ՞ հայ ճեռքով :
Ո՞վ ստեղծեց գրերն Հայոց՝
Մեզ հայ պահող թրերն Հայոց :
Փառ հայ գրերն ստեղծողին,
Հայ ազգն յաւերժ հայ պահողին .
Հոգեվարքի մէջ էր խօսում՝
Ոչ հայ գիր կար, ոչ հայ մատեան՝
Թշնամու թուրն էր անպատեան ,
Ու մինչ յոյսը կտրել էին,
Թէ կը կորչի հայ ազգն անհետ՝
Դու յոյս եղար անյոյս Հային :

Շուրով շողայ երկնաշրնորհ Օշականում
շուշանաբոյր ,
Պատեան չունի՝ թուր–կայծակի Հայոց
լեզուն այբբենաթուր ,
Այս էլ ահա տասնըվեց դար կայծակում
է մեղմ ու անմեռ ,
Տասնըվեցդ մի վայրկեան է ,
անմահութիւնն առջեւդ է դեռ :
Ու ես բեզ եմ երգում, իմ հաց ,
Հայ մտքի հաց, հայր իմ Մաշտոց ,
Երեք թագով թագադրուած ,
Ով դու միակ արքադ Հայոց :
Դու, որ բուրմը հագնում էիր,
Որպէս շուրջառ աստուածակիր,
Կանթեղի պէս բեզ վառելով ,
Երկրէ – երկիր թափառելով ,
Փնտռում էիր հրաշքն Հայոց՝
Դառած յոյսի ծով աչքն Հայոց
Ով սրբակեաց ,
Դու, որ անհաց ,
Մի խուց այրում՝
Մուրք բարայրում
Անյոյս յոյսով ու կարեւեր
Աչքդ յառած երկինքն ի վեր՝
Կիզւում էիր բո յոյսի հետ ազգատենչիկ
ու տեսլահաւ ,
Խօսում՝ բո մէջ՝ աստծու հետ՝
բարեխօսում ազգիդ համար ,
Պարս ու Բիւզանդ ոսոխաց դէմ, յոյսի
կաթով տոգորուելով .
Մերթ նետի պէս յուսաթռիչ, մերթ
աղեղի պէս կորուելով ,
Ի՜նչ գիշերներ լուսացրիր, ինչ գիշերներ՝
մի հեզ մոմով ,
Մի հեզ մոմով ինչ գիշերներ, լուսնի
մոմով, հազար ծոմով ,
Եօթնաճարայր եօթը տարի ոգորումով
բո մարմնահալ ,
Աղօթելով մէջքակոտրուկ,
մտածմունքով բո բիւրածալ :
Եօթանասուն օր ու գիշեր աստուածանում
հրով անշէջ՝
Մարմնով բուրվառ էիր դառնում՝
վառւում էիր ինքդ բո մէջ,
Բուրվառիդ մէջ ուղեղդ՝ խունկ ,
վառւում էիր, վեր բուրվառւում ,
Թուում էր, թէ սիրտդ բոնում
Վառող խունկիդ էիր խառնում ,
Ծփանքներով իրարամերժ մտածմանց
ծով էիր դառնում ,
Վառւում էիր, հալւում էիր,
Որ մէկ առ մէկ արարէիր
Հայոց այս նուրբ
Գրերը սուրբ :

Ու երբ մի գիր էիր երկնում՝
Ասես Աստծուն էիր կրկնում
Արարելով գրերն Հայոց՝
Ցաւերժական թրերն Հայոց .
Դու մեր մուրքը դուրս վանեցիր
Մի այնպիսի զօրք ծնեցիր ,
Որ ոչ մի պահ չի տրտհւում,
Ոչ մի գինուորդ չի գոհւում ...

ՅՈՎՀ. ՇԻՐԱԶ

միջամտութիւն կատարէ Վատիկանի մօտ եւ ջնջել տայ նախապահ Սենկորի ամուսնութիւնը : Ծանօթ է որ կաթողիկ եկեղեցին չընդունիր ամուսնալուծումը , բայց չեղեալ համարելու համար ամուս – նութիւն մը սակաւաթիւ եւ կարեւոր պատճառներ պէտք է իսկ Սենեկալի նա – խագահ – բանաստեղծը զաւակ ալ ունի :

ՍԱԼԱՆ նորէն պիտի հարցաքննուի Զո – րեքշաբթի օր, վերջին եւ նոր ամբաստա – նութեան առթիւ : Արդարեւ երեւան հան – ուեցաւ դատավարութենէն ետք (Մայիս 15) թէ դատավարութենէն առաջ (Մայիս 5) նամակով մը հրահանգներ տուած էր Գաղտնի Բանակին, երբ Ֆորէնի բանտն էր :

ՈՒԻՆՍԹՐԸՆ ՉԸՐՋԻԼ որ քանի մը օր ա – ռաջ Մոնթէ – Գարլօ հասած էր, ընդու – նելով Օնասիսի հրաւէրը, փոքր գործա – ղութենէ մը ետք, Լոնտոն փոխադրուե – ցաւ : Արդարեւ նախկին վարչապետը որ 87 տարեկան է ինկած է սենեակին մէջ եւ ստղրոսկրի դլուխը ճաթած է : Չըրչիլ կրկին գործողութեան ենթարկուեցաւ Լոնտոն : Բրիտանական բովանդակ մամուլը ծերունազարդ քաղաքագէտին դովքը կը հիւսէ եւ գործողութեան դի – մանալը «չըրչիլեան» կը նկատէ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԸՆ կը հաղորդեն թէ Սու – րիոյ եւ Իրաքի միջեւ Հասարակաց Շու – կայ մը պիտի հաստատուի :

ՅՈՒՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը օրինա – գիծ մը ներկայացուցած է որու մէջ կ'ա – ռաջարկէ ջնջել (մասամբ) հակահամայ – նավար բացառիկ միջոցները զորս ձեռք առած էր 1946 – 49 համայնավար լմ – բոստութեան առթիւ եւ որոնք, ցարդ, ի զօրու են :

ԹՈՒՐԲԻՈՑ նորակազմ դահլիճը խոր – հրդարանին պիտի ներկայանայ Հինգ – չաբթի : Թրքական մամուլը կը գրէ թէ Ատալէքի կազմակերպուած ընդդիմու – թեան պէտք է դէմ դնէ եւ իսմէթ պէտք է նկատի առնէ նաեւ իր խակ կուսակցու – թեան երիտասարդ տարրերը :

ՓԵՐՈՒի մէջ կացութիւնը ծանր է : Բա – նակը պատրուակ բռնելով «ծանրակչիռ անկանոնութիւնները» կը պահանջէ որ ըն – տրութիւնները ջնջուին 7 չրջաններու մէջ : Գալով Պելաունտէի, յայտարարած է թէ Յուլիս 28ին կամ Հանրապետու – թեան նախագահութեան պալատը պիտի ըլլայ, կամ բանտը, կամ··· դերեզման :

ԱՆԳԼԻԱ որոչեց անկախութիւն շնորհել Ուկանտայի Հոկտեմբեր 9ին :

ՊՈՆՏԻ կը հաղորդեն թէ Խորհրդարա – նը փակեց իր նստաշրջանը, քուէարկելէ ետք տնտեսական օժանդակութեան օ – րէնք մը արեւմտեան Պերլինի :

ՆԱՅՍԱՐԱՐԱՑ Խորհուրդը որոչեց դա – տել պարապ յարկաբաժինները, Ալժերիոյ դաղթականներուն համար : Ասոնց մէջ չեն արձակուրդներու յարկաբաժինները, ուր ամենք միայն ամառը կը բնակին :

ԼԻԲԱՆԱՆԷն ետք, եղիպտոս ալ միտք ունի մնայուն դէմ մը ղրկելու Հասա – րակաց Շուկայի մօտ (Պրիսէլ) :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Արտաքին նախկին նա – խարարը՝ Ֆոն Պրենթանօ Լոնտոն կ'եր – թայ քանի մը օրէն :

ՀԱՄԲՈՅՐԸ
ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՄԷՋ

Երկիրպագութիւն բառը կազմուած է երկիր եւ պագանեմ բառերու բարդութեամբ :

Իսկապէս բարդ – բա՞ռ է սակայն :

Ն. Բիւզանդացի կը գրէ երկրպագութիւն, ինչպէս կ'արտասանէ ժողովուրդը եւս : Այդ ուղղագրութեամբ գրուած շատ օրինակներ կան մեր դասական մատենագրութեան մէջ, բայց կարելի՞ է համարել ոսկեդարեան, նոյնիսկ եթէ Խորենացին ըլլայ գործածողներէն մին :

Պագանեմ բային արմատ կը տրուի պագ, որ գործածական չէ դրոց լեզուին մէջ, (լծորդաբար՝ պաչ, ասկէ՝ պաչիկ) : Ընդհակառակն գործածական է ժողովրդական երգերու մէջ՝ թերեւս անոր համար որ մէկ ոտք կ'արժէ :

Ձի՞նչ ու գի՞նչ տամ լողուրչուն .
— Լուսնակ գիշեր պագ մը տուի ,
Հետ է առ, հետ հանեցաւ ,
Հետ եհան ծամկալն ի ծովէն :

Ըստ Երից Վարդապետաց՝ պագանեմ « ի մեզ սեպհականեալ է համբուրելոյ զերկիր ի պատիւ ուրուք, վասն որոյ միշտ յարի յանունդ երկիր, որ յառաջոյ կամ զկնի» : Այսպէս, ունինք. «Երկիր ոչ պագանեմք» (Դան. Գ. 4), կամ. «Մի պագանիցէք երկիր աստուածոց օտար – բաց» (Ել. Լ Դ. 14) :

Մնդիկի պէս բառ մը, որ կը գլորի , առաջ կ'անցնի կամ ետեւ, բայց միշտ կ'ընկերանայ երկիր բառին՝ առանց ա – մուանանալու :

Մէկ օրինակ մ'հայն կայ, ուր պագանեմ բայը երկիր չունի. «Զամենայն բերան՝ որոյ ոչ լոկ պագեալ զնա» : Քերականական աքանչելի օրէնք մը կայ այստեղ , աստրական ոճով, բայց ... Թողունք եւ անցնինք : Ցունարէն բնագրին հետ բազդատելով, հարկ է սրբագրել, սակայն , այսպէս. « Պագեալ նմա զերկիր», տարբեր խնդրառութեամբ :

Այս օրինակներէն կը հետեւի թէ երկիրպագութիւնը բարդ – բառ մը չէ՝ աղումի ենթարկելու համար առաջին բաղը, ինչպէս ըրած է Ն. Բիւզանդացի : Այս մեծ եւ քաջ դրաբարագէտը, « հայ լեզուի աշխարհակալը»՝ իր իսկ բառե – րով, կ'ընդունի նաեւ «խոնարհ երկիր պագանել» ոճական ձեւը, ինչպէս կայ Հնգամատեանին մէջ (Ել. Լ Դ. 8), զոր յունական բնագիրը կը թելադրէ սրբագրել. «Խոնարհեցաւ յերկիր եւ երկիր ե – պագ» : Ն. Բիւզանդացի կը բերէ այլ ձեւ մը եւս. «Երկիր պագանել յերկիր ի խո – նարհ», նախորդին սրբագրութիւնը ա – պահովաբար :

Այս օրինակներուն քննութիւը կրնայ մեզ առաջնորդել քերականական անակնկալներու, բայց իրիկուն չեղած , մէկ կողմ թողունք պագանեմ բայը, իրրեւ առարին գործածութեան յատուկ բառ : Եւ առնենք համբոյր բառը :

Մեծ տեղ կը գրաւէ, այս բառը, կա – խարդախութեան մէջ՝ այն հաւատքով թէ համբոյրը զերազանց ներգործու – թեան ազդակ մըն է անհատէ անհատ : Մեր լեզուին ամէնէն հին բառերէն՝ այս մէկը, սկզբնաբար, կ'արտայայտէր ոչ միայն չուրթն ի չուրթն հպում մը՝ ըմ – պելու համար իրարու չունչ, այլ եւ միաֆառնելու համար հոգին՝ մարդկային մէկ անօթէն միւսը հոսումով մը : Այդ աւանդութենէն կը մնայ սովորութիւն մը, Հռովմայեցւոց սիրելի, որ թոյլ կուտայ համբուրել մահամերձին բերանը՝ քաղելու համար վերջին չունչը :

Կախարդական հաւատալիքներու ա – բատեութեան չրջանին՝ մարդիկ կը կարծէին թէ հոգին կ'ապրի, կը չրջի , կը բնակի լորձունքին մէջ : Ու լոր – ձունքին հետ՝ հոգին կ'երթայ կը միա – ցնէ այն մարմիններէը, որոնց կը փոխանցուի : Վասնզի կեանքին զօրութիւնն է , արարչագործ ուժը, որ պահուած կը մը – նայ լորձունքին մէջ : Ահա թէ ինչո՛ւ յե – տամնաց ցեղերու մէջ կը տիրէ այն հա – ւատքը թէ կին մը յղի կը մնայ՝ երբ այր մը թքնէ չուրին մէջ ու կինը խմէ այդ չուրէն : Այդ հաւատքը կ'արտայայտուի Ֆրանսական ժողովրդական խօսքով մը. « Սէ սոն փէռ թու fռաշէ » (զաւկին նը – մանութիւնը իր հօրը) :

Վերջապէս լորձունքին կախարդական զօրութիւնը փոխանցելու համար էր որ մկրտութեան ժամանակ, առնօք, մի – ռոնին ձեւով՝ քահանան իր թուքը կը քսէր երախային ականջներուն ու քթին , մինչ իսկամ ճգնաւորները կը թքնէին ի – րենց աշակերտներուն բերնին մէջ, իսկ Հիւս. Ռուսիոյ մէջ սկակունիա (=գամ – կող) կոչուած աղանդին հետեւորդները կը ծծէին իրենց պետին լեզուն :

Այս բոլոր ծանօթութիւնները տալէ ետք՝ դժուար չէ վկայել թէ, հին ժամանակ – ներու մէջ, համբոյրը փոխանակութիւն մըն էր լորձունքի , լորձունքին պարու – նակած կախարդական զօրութիւնը ընդու – նելու : Եւ այդ արարողութիւնը կ'ար – տայայտէր մաղթանք մը, ինչպէս ող – ջոյնը : Ուստի զարմանալի չէ, եթէ դըր – ուած է Մխիթար Աբբահօր բառարանին մէջ. «Ողջունել = պագնել, սիրով դրր – կել» : Շ. Նոտիկ կը գրէ թէ մինչեւ երեք դար առաջ՝ Ֆրանսերէն բարեւել բայը կը նշանակէր համբուրել (կիները), ո – րովհետեւ ողջոյնը կը տրուէր միայն բերան բերնի համբոյրով, նոյնիսկ եթէ առաջին անգամ ներկայանար կինը : Ծա – նրը մեղադրանքներու ենթակայ էր եւ ընկերութենէ կը վտարուէր ոեւէ այր մարդ , եթէ ամչնալով՝ խուսափէր համ – բուրելէ :

Կը կարծեմ թէ բերան բերնի նման համբոյրի մը մասին է խօսքը, երբ երգ երգոցին հեղինակը կ'ըսէ. «Համբուրեսցէ զիս ի համբուրից բերանոյ իւրոյ » (Ա. 1) : Բերան բերնի համբոյրի մասին կը խօսի դարձեալ Առակաթօսը (ԻԴ. 26) :

Այս աւանդութիւններէն դուրս կը մընան մօրուք համբուրելը (Գ. Թագ. Ի. 9), ուս համբուրելը (Խոր. Ա. 32) :

Երբ Պօղոսի եկեղեցին ընդունեցաւ համբոյրը, իրրեւ «սրբութեան համ – բոյր», սանդարամետեան խրախճանքնե – րու վերածուեցան աղօթքի ժամերը, — տեղի անտեղի կը համբուրէին դիրար , փոխ չէ քրիստոնեայ մատենագրութիւ – նը մերժէ ըսել թէ իրարու երե՞ս կը համբուրէին, վի՞զ, ո՞ւս, ձե՞ռք թէ քե – բան : Որոշ է, սակայն, թէ Իննովկեն – տիոս պապը ի վերջոյ արգիլեց այս համ – բոյները եւ պաշիկներու սիրահար հա – ւատացեալներուն ընծայեց, համբուրե – լու համար, մետադէ առարկայ մը, որ սկզբնաբար կոչուեցաւ խաղաղութիւն , վասնզի կղերիկոսը այս բառով կը ներ – կայացնէր զայն ի համբոյր, կամ Համ – բոյր խաղաղութեան : Տափակ, պատկե – րաւոր, պնակաձեւ առարկայ մըն էր ա – տիկա, որ կը ծառայէր սիրաւառ ու ջերմոտ չրթները սառեցնելու : Մաղման ետ (փաքէն) նոյն դերը կը կատարէր ժամանակ մը, մինչեւ որ վերջ դաւ համբոյրի կատակերգութիւնը եկեղեցի – ներու մէջ :

Կը կարծեմ թէ բերան բերնի նման համբոյրի մը մասին է խօսքը, երբ երգ երգոցին հեղինակը կ'ըսէ. «Համբուրեսցէ զիս ի համբուրից բերանոյ իւրոյ » (Ա. 1) : Բերան բերնի համբոյրի մասին կը խօսի դարձեալ Առակաթօսը (ԻԴ. 26) :

Այս աւանդութիւններէն դուրս կը մընան մօրուք համբուրելը (Գ. Թագ. Ի. 9), ուս համբուրելը (Խոր. Ա. 32) :

Երբ Պօղոսի եկեղեցին ընդունեցաւ համբոյրը, իրրեւ «սրբութեան համ – բոյր», սանդարամետեան խրախճանքնե – րու վերածուեցան աղօթքի ժամերը, — տեղի անտեղի կը համբուրէին դիրար , փոխ չէ քրիստոնեայ մատենագրութիւ – նը մերժէ ըսել թէ իրարու երե՞ս կը համբուրէին, վի՞զ, ո՞ւս, ձե՞ռք թէ քե – բան : Որոշ է, սակայն, թէ Իննովկեն – տիոս պապը ի վերջոյ արգիլեց այս համ – բոյները եւ պաշիկներու սիրահար հա – ւատացեալներուն ընծայեց, համբուրե – լու համար, մետադէ առարկայ մը, որ սկզբնաբար կոչուեցաւ խաղաղութիւն , վասնզի կղերիկոսը այս բառով կը ներ – կայացնէր զայն ի համբոյր, կամ Համ – բոյր խաղաղութեան : Տափակ, պատկե – րաւոր, պնակաձեւ առարկայ մըն էր ա – տիկա, որ կը ծառայէր սիրաւառ ու ջերմոտ չրթները սառեցնելու : Մաղման ետ (փաքէն) նոյն դերը կը կատարէր ժամանակ մը, մինչեւ որ վերջ դաւ համբոյրի կատակերգութիւնը եկեղեցի – ներու մէջ :

Բայց մնաց սովորութիւնը, «անկանել ի վերայ երեսաց իւրոց եւ երկիր պա – գանել » :

Այդ սովորութեան ծագումը եւ նշա – նակութիւնը՝ յաջորդով :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

«ԵՐՋԱՆԻԿ»ԻՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ԵՒ ԼԵՒՈՆ ԽՍԱՃԱՆԵԱՆ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ իր երեսուներեքերորդ հատորին, «Երջանիկ» տարեգրքին (*) մէջ, խմբագիրը Բազարաա Թեւեան ակնարկ մը ունի Պոլսահայ համայնքային եւ մշակութային կեանքին վրայ : Օրաթերթերն ու պար – բերականները իր խորհրդածութեան նիւթը կը կազմեն : Կը յայտնուի որ եթէ Իսթանպուլի հայ կեանքը չունի երբեմնի խանդավառութիւնը, կը պահէ սակայն իր ազգային հետաքրքրութիւնները ամէն մարզի մէջ : Պէտք է մատնանշել մանկական ազգային հիմքերը : Պարտէզ ամսաթերթը թեւակոխեց արդէն իր 16րդ տարին, որու կողքին լոյս տեսաւ նաեւ Թօ մանկական – պատանեկան մատենաշարին Շնիկիս հետ խորագրով ոտանաւորներու հատորիկը , հեղինակութեամբ բանաստեղծ Վարդենիս Գարակէօզեանի, որ միեւնոյն ատեն «Մարմարա» օրաթերթին մէջ կը տար – բադրէ Պտուղները այբուբենով ընթերա – տիպ մանկական քերթուածները :

Գրական հրատարակութիւնները աւելի ուշագրաւ դարձան այս տարի : Եղիշէ Եպ. Դուրեանի ծննդեան հարիւրամեակին հատորը, Գարեգին Պատրիարք Յակոբեանի նախաձեռնութեամբ պատրաստուած , եղիչէ Այվազեանի պատմուածքներու հատորը, որուն մասին արտայայտուեցանք այս սիւնակներուն մէջ, Անդարձ ճամբայ պատմուածքները Վահրամ Բարունեանի հեղինակութեամբ , կեղր. Սանուց Մխիթեան թիւ 2 դիրքը , Ծովը՝ Զաւէն Պիպէոեանի, Արամեան Սանուց Մխիթեան 5րդ հատորը, որ կը պարունակէ Ցակոբ Պարոնեանի Մեծա – պատիւ Մուրացկանները, Քաղաքավա – րութեան վնասները, Ահտնին տեսարան – ները եւ Պաղտասար Աղբարը : Հակառակ դժուարին պայմաններու մէջ իրականացուող այս ձիգին, տարեգրքին խմբագրութիւնը իր ցաւը կը յայտնէ .— «Հայերէն ընթերցանութիւնը օրաթերթերու եւ քանի մը պարբերագրքերու հիւծելու տրամադիր նեղ սահմանի մը մէջ է այսօր : Պէտք է այլեւս անդրադառնալ այս կոտացող ցաւին : Սանուց Մխիթիւնները , ընդհանուր առմամբ անփոյթ կամ անճարակ են այս տեսակէտով » :

Հրատարակչական արշիւնքներու մասին խօսելու առթիւ հայերէն դասագրքերու մասին չպատնէք որեւէ ակնարկութիւն, երբ ամէն տարի արդար դառնութեամբ մատնանշուած կը տեսնէինք նոյն պակասը : Մեզի կը մնայ հարցնել թէ այդ մարդին մէջ եղած խոստումներն ու տրուած հաւատիքները իրականացա՞ն :

Այս բոլորէն զատ երջանիկին այս տարուան հատորին մէջ ալ նոյն աշխատակցութիւնն կողմէ ստորագրուած քերթուածներ եւ արձակներ կը գտնենք, մանաւանդ մէկ քանի ուսումնասիրութիւններ տարեգրքին վարկը կը բարձրացնեն : Ստոյգ են օրինակի համար վիքթոր Հիւկոյի ծննդեան 150ամեակին տրուած Արմենուհի Տոք. Ե. Եօղերի գրութիւնը , կին երեք ծանօթ վէպերէն (Թչուառներ, Ծովուն Աչխատաւորները եւ Նօթր Տամ տը Փարի) վերջինին քաղմոցող առնուով զանգակահարին բացառիկ նկարագրերը. Վահրամ Միրզայենցի կրօնա – պատմական չահեկան ուսումնասիրութիւնը՝ «Ի՞նչ կ'ըսեն քննադատ պիտանները Սուրբ Գրքին մասին» խորագրով, կարճ պատմուածքներու մեծ հեղինակ Օ. Հենրիի մասին, Վահրամ Բարունեանի տեսութիւնը եւ Հր. Ն. Թոփսեանի մասնագիտական յօդուածը « Քաղաքական տնտեսութիւն » վերնագրով :

Տարեգրքին ամէնէն աւելի յիշուելիք եւ մնայուն արժէք մը ներկայացնող բաժինն է Բազարաա Թեւեանի «Ցիսնամեայ Ցիշատակները, որոնք այնքան հետաքրքրութեամբ կը պատմուին, համեմելով գրական հին դէմքերու եւ դէպքերու յիշատակումով : Այս անգամ պիտի չմատնանշենք խմբագրին անձնական ապրումները գառնութեամբ յիշուած , երբ իր անօթութիւնը անցընելու համար ստիպուած՝ ծանր գործարանի կը նուիրուի, հաց ու պատուղ ծախել, հրաժարելով մշտաւորական աշխատանքներէ : Ցիսնամեայ Ցուշերու այս տարուան էջերուն մէջ կը խօսուի մանաւանդ Եղիա Էմրէհիպաչեանի, Դանիէլ Վարուժանի եւ Լեւոն Խաճանեանի վրայ, որոնցմէ երկուքին վրայ պիտի անդրադառնանք յօդուածիս յաջորդական տողերուն մէջ :

Բազարաա Թեւեան մէկէ աւելի չափական յուշեր ունի բանաստեղծ Լեւոն Խաճանեանէն, ուր կը խօսի անոր ուսանողութեան, գրական աշխատանքներուն, ապրելակերպին, մտերմական կեանքին եւ մահուան պարագաներուն մասին : կը թէ չէ մանաւանդ անոր «Դանիէլ Վարուժան» խորագիրը կրող հատորը, որուն՝ չորս քառասուն երեք տարիներ առաջ նուիրած էի «Ճանթ» շաբաթաթերթին մէջ գրած քննադատական մը : Անդուլ այդ հատորը քննադատական վերլուծական յանդուգն ձեռնարկ մըն էր, որուն մէջ վարանումով կը յայտնէր իր գրական տեսութիւնները, ուր հակասութիւններ եւ չփոթի մատքեր կը տիրէին եւ ուր մեր մեծագոյն բանաստեղծին գիմագիծը կը ներկայանար այլակերպուած :

Վարուժանը կը դասուէր « Հայ գրականութեան վերջին երկիչը, տխրութիւնը ըլլալով անոր ախտաւոր հոգիին ճանճնչումը » : կը ժխտէինք այս արտայայտութիւնը, « Հեթանոս երգեր»ու հրատարակութեան առթիւ, Պայքարի ներկայ տարեկան համարներուն մէջ :

ՋՐՈՑՑ
ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ

—o—

Սթալին չխօսեցաւ նաեւ այն ճաշկերոյթի ընթացքին զոր հրամցուց մեզի Կրեմլինի մէջ :

×

— Սթալինի վիլլային մէջ մտերմիկ ճաշի մը հրաւիրուեցանք : Տոքթ. Սու – պաշիչ լուր չունէր այս հրաւէրէն, վասն զի այս ճաշին կանչուած էին միայն Եուկոսլաւ համայնավար նախարարները , իսկ խորհրդային կողմէն ներկայ էին Սթալինի ամէնէն մօտիկ գործակիցները՝ Մալենքով, Պուլկանին, զօրավար Անթոնով, Բերիա եւ բնականաբար՝ Մոլոթով :

Ըստ սովորութեան, ժամը 10ին Սթալինի սեղանին չուրջ բոլորուեցանք : Թիթոյի սեփական կառքով եկած էի : Բերիա, սեղանին մէկ ծայրը տեղ գրաւեց իր աջ կողմը ունենալով Մալենքովը, անոր քովը ես եւ Մոլոթով, ապա Անթոնեւ եւ Փեթրովիչ, իսկ իր ձախ կողմը նստած էին՝ Սթալին, Թիթօ, Պուլկանին եւ զօրավար Անթոնով :

Բերիա եւս կարճահասակ էր — Սթալինի Փոլիթպիւրօին մէջ Կրեմլինի տիրապետող աւելի երկայնահասակ մարդ պոյութիւն չունէր : Իր ակնոցներուն ետեւէն դուրս ինկող աչքերը, իր կանաչի զարնող դէմքին գոյնը, զրեթէ խոնաւ իր ձեռքերը ինծի վայրկենական մտածել տուին Պելկրատի արքայական ոստիկան – նութեան պետ Վիւլքովիչի մասին որ համայնավարները տանջելը մասնագիտութիւն էր ըրած իրեն համար :

Պէտք եղաւ որ մեծ ճիգ մը ընեմ այս ցաւագին բազդատութիւնը երեւակայութիւնէս ջնջելու համար, բայց անկարելի եղաւ, վասնզի այդ նմանութիւնը տարածուած էր անոր դիմագիծին վրայ :

Բերիան վրացի էր, ինչպէս Սթալին, բայց իր նիստ ու կացին մէջ ոչինչ կը մատնէր այդ ծագումը եւ Վրացիները ընդհանրապէս ունին դէմքի յատկանշական գիծեր եւ սեւ մազեր : Այս տեսակէտով իսկ Բերիայի դիմագիծը կարելի չէր բնորոշել : Կարելի էր զայն համարել Սլաւ մը կամ Լեթոնացի մը, կամ աւելի չատ՝ զանազան ցեղերու խառնուրդ մը..

Մալենքով աւելի կարճահասակ էր ու հատարկեկ, բայց ունէր ռուսական դիմագիծ՝ մոնկոլական գոյնով : Ժամանակ մը ի վեր զինքը կը նկատէին իրրեւ պաշտօնական խորհրդատուն Սթալինի՝ կուսակցական հարցերու վերաբերմամբ : Համայնավար կուսակցութեան կազմակերպչական բոլոր հարցերը իր կողմէն լուծում կը ստանային :

... Պուլկանին հաղած էր զօրավարի համազգեստ : Բացի իր քիչ մը ոչ – սիմետրական ու հինցած փոքրիկ մօրուքէն, անիկա զրաւիչ անձ մըն էր՝ արտակարգ զօրէն ռուս եւ սակաւախօս : Անթոնով՝ սեւ մազերով, ներքակազմ, բիտասարդ էր եւ չափազանց պեղատսիլ : Ան ալ չէր մասնակցեր խօսակցութիւններուն, բացի այն պարագայէն՝ երբ խօսակցութեան նիւթը ուղղակիօրէն կապ կ'ունենար իր հետ :

Իմիչքներուն եւ անոնց ընկերացող կատակասան խօսակցութիւններուն չէ նորհիւ երբ մթնոլորտը հետզհետէ ջերմացաւ, Սթալին խորհեցաւ թէ ժամ մը եկած էր մեր հին վէճը հարթելու համար : Կէս – կատակի ձեւով սկսաւ գործ : Գաւաթ մը վոտքա լեցուց եւ ուրիշեց զիս խմել իր հետ կարմիր բանակի կենացը...

Անմիջապէս չհասկնալով իր նպատակը, պատասխանեցի թէ՝ կը փափաքէի խմել իր իսկ կենացը :

— Ոչ, ոչ, պնդեց ան ժպտելով եւ թափանցիկ ակնարկ մը սեւեռելով իմ վրաս. Ոչ, կարմիր բանակին կենացը: Չէ՞ք ուզեր խմել կարմիր բանակին կենացը ...

ՄԻԼՈՎԱՆ ՋԻԼԱՍ

(10 Շար.)

ԱՐԱԳԱԾՈՏՆ

ԳԱԲՈ,

ԱՐԵՎԵՐ ՀԱՏԱԿ ՊԱՏՄՎԱԾՔ

ՎԱՀԱԳՆ ՄԱՄ

— —

Ես դուրս եկայ նրանից։

Իմանալով, որ նա ինձ ոչ մի օգուտ չի տալու, ես ուղիղ գնացի Ալեքսանդրի մոտ։ Նա ինձ ընդունեց շատ ջերմությամբ։ Ես պատմեցի նրան ամեն ինչ, ինչ որ ես գիտեի Ռուբենի մասին։ Ալեքսանդրը ուշադիր լսեց ինձ, հետո ասաց.

— Ես ինքս էլ գիտեի, որ Ռուբենը ինձ դավաճանում է։ Ես ուզում էի ինքս ապացուցանել դա, բայց չհասցրի։ Ես ուրախ եմ, որ դու եկար ինձ մոտ։ Ես կարող եմ ապացուցանել նրա դավաճանությունը։ Ես ունեմ նրա ձեռագրերը։ Ես գիտեի, որ նա ինձ դավաճանում է, և ուզում էի ինքս ապացուցանել դա։ Ես ունեմ նրա ձեռագրերը։ Ես գիտեի, որ նա ինձ դավաճանում է, և ուզում էի ինքս ապացուցանել դա։

Ես ասացի նրան, որ ես ունեմ նրա ձեռագրերը։ Ես գիտեի, որ նա ինձ դավաճանում է, և ուզում էի ինքս ապացուցանել դա։

Ալեքսանդրը ասաց.

— Ես գիտեի, որ դու ունես

Օր· ԱՆԱՀԻՏ ՔԷՀԷԵԱՆ
Պ· ՄԻՒՔԱՅԷԼ ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆ
Նշանուած

16 Յունիս, 1962 Փարիզ

×

Այս առթիւ կապ·Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 2 հազար Հ· Ֆ· Տիկ· Ա· Քէհէեանէ եւ հազար Հ· Ֆ· տիկին Ո· Փանոսեանէ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Այրէ Տիկին Բարթող Փափազեան իր հօրեղբօր՝ Յովհաննէս Փափազեանի (Պուլկարիա) մահուան քառասունքին առթիւ, կը նուիրէ յիսուն Ն· Ֆ· Փարիզի Մշակոյթի Տան: (Ստանալ Ս· Մինասեան ԱՆթակոմիտէէն) :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ ԵՂԱՆԱԿԻ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Այս կիրակի (8 Յուլիս) առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի Կապիյօն սրճա – րանի զովասուն պարտէզներուն մէջ, ըր – րանցքին եզերքը :

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան ասկեկնկալներ :

Բարձրախօսի վրայ անընդհատ լսելի պիտի ըլլան հայկական սպեր :

Ճոխ պիւֆէ, համադամ ուտելիքներ եւ զովացուցիչ ըմպելիներ :

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ :

ԾԱՆՕԹ·— Օթօքարը առաւօտ փլաս կիշառէն կը մեկնի ժամը ճիշդ 9ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Անձրեւի պարագային պատսպարուելիք վայրը ապահով:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԳԱՓՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Գործադուլներու հետեւանքով, երկաթուղիի ընկերութիւնը ստիպուած է փոփոխութիւններ կատարել իր կարգադրութեանց մէջ, հետեւաբար օգափոխութեան գացող տղայոց մեկնումը հետեւեալ կերպով տեղի պիտի ունենայ·—

Առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 5, Հինգշաբթի դիւրեր: Հասաքուիլ ժամը 10ին կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին տակ :

Այս խումբը Փարիզ կը վերադառնայ Օգոստոս 6ին, երկուշաբթի առաւօտ ժամը 6·30ին :

GALERIE FRAMOND

3, Rue des Saints–Pères
—— PARIS - 6e ——
ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

ԲԻԶԱՆԴ ԹՕՓԱԼԵԱՆԻ

Նկարներուն

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒԼԻՍ 20

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՊԱՆԴՈԿ ՄԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԱՒԵՏԻՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

QUEENS' HOTEL

76, Queensborough Terrace
—LONDON W 2—
BAYSwater 1027, 1101

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի չրջանը, արձակուրդի չրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորականէն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ չերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը:

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՅԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ – ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով·— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն:

Կցել հինգ Ն· Ֆ· եւ սովորական հասցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեչրջանը (1962):

Միայն արձակուրդի չրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է·

Ֆրանսա·— Ամսական 7· Ն· Ֆ·:

Արտասահման 10 Ն· Ֆ·:

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 13 Հոկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի հաղաբապետարանի սրահներուն մէջ :

×

Խանասորի արչեանքի տարեդարձը կը տօնուի Յուլիս 22 կիրակի, նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Տէսինի կոմիտէի եւ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի :

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ

ԵՒ

ՀՌՈՄ – ՎԱՏԻԿԱՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ Մարսէյլէն՝ 17 Օգոստոս
ՎԵՐԱԴԱՐՁ Մարսէյլ՝ 1 Սեպտեմբեր

ԳԻՆ՝ անձ գլուխ, 350 Ն· Ֆ·

Արձանագրութեան համար անձամբ կամ գրաւոր դիմել՝

FERDI ABADJIAN
293, Chemin de St.-Julien
MARSEILLE (12)

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՄՄԱՆՑ ԿԵԴՐՈՆԻ

ԲԱՆԱԿՈՒՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ 1962 — SAVOIE

Կ'ուզէ՞ք որ ձեր պաւակը իր ազատակուրդը անցընէ բարոյական մթնոլորտի մը մէջ, ծանօթանայ հայ մշակոյթին, դիմեցէք հետեւեալ հասցէներուն՝ Տեղեկութիւններու համար՝

ՓԱՐԻԶ
Centre d'Etudes Arméniennes
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)
Ա· յարկ, Ուրբաթ օրերը ժամը 19–էն ետք կամ երեքչաբ· 20·30 ետք:

ԼԻՈՆ
Alex Siranossian, 2 Rue Galtier
LA MULATIERE (Rhône)

ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋԱՆ
J. Nazarian, Chemin de Gery
MONTELIMAR (Drôme)

ՄԱՐՍԷՅԼ
G. Khayiguian, 1, Bld. de l'Helvétie
MARSEILLE (12)

ԺԸՆԵՒ
Mlle M. Thomassian
8, Avenue de la Praille
GENEVE (Suisse)

ՏԵՂԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ԵՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՎԱԼԱՆՍ – ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Յուլիս 7, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին

Հովանաւորութեամբ Վալանսի Հայ Առաքելական Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութեան :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ

Մարսէյլի, Լիոնի եւ Վիէնի մէջ գտած խանդավառ ընդունելութենէն ետք կու – տայ հայկական տօնական երեկոներու

ՀԱՄԵՐԳ ՄԸ

ՐԱՖՖԻ ԲԱԲԳԷՆ ՍՎԱՃԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ
(Լիբանանի պետական երաժշտանոցէն)

"ՆԱՄՈՒՍ"Ը

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ի ՆՊԱՍՏ ՍՐԱՀԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

Շաբաթ *թատերախումբը բացառիկ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ Նամուսը, Շաբաթ, Յուլիս 7, ժամը 5ին 21ին, Պօմոնի Ս· Սահակ սրահին մէջ:*

Սիրայօժար կը մասնակցին·—
Արփիկ Պէզիրճեան, Սերժ Սարգիսեան, Գ· Թիւրքլեան, Ս· Պէշկիթիրեան, Վ· Ուճաճեան, Վ· Տէմիրճեան, Տ· Տիրատուրեան (Նոր Սերնդական), Ս· Մերտինեան, Մ· Տօրումեան, Օտէթ Ոսկեան, Ա· Եօթնեղբայրեան, Վ· Տէր Վարդանեան, Կ· Ուճճեան, Աքէշեան, Արեան :

ԵՂԱՆԱԿԻՆ Բ. ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՇՈՓԵԿԱՌՔՈՎ

(ՓԱՐԻԶ – ՊՐՒՍԱ – ՄՈՍԿՈՒԱ)

ՄՈՍԿՈՒԱ – ԵՐԵՒԱՆ ԵՐԹՈՒԴԱՐՁ ՕԴԱՆԱՒՈՎ

15 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ 1 ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

ՄԵԿՆՈՒՄ՝ ՅՈՒԼԻՍ 31ԻՆ, ԿԱՌ ՏԻ ՆՈՒՆԷՆ ԺԱՄԸ 14ԻՆ,
ՎԵՐԱԴԱՐՁ՝ ՕԳՈՍՏՈՍ 22ԻՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ, ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆ՝ 1950 Ն.Ֆ.

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրուելու համար դիմել ԹՐԱՆՍԹՈՒՐԻ
Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, փութացէք նախապէս արձանագրուիլ:

TRANSTOURS

49, Avenue de l'Opéra Téléphone : RIC. 47-39

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ դիմել՝ Ե· Միհրաճեանի, 23 Ռիւ Պեռնար տիւ Պուա :

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՅՍԸ կուտայ
Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ՁԱՐԴԱՐԷՔ եւ ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes

Tél. : GRE. 09-47

11, Bd. de la République, La Garenne

Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլիք պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլաստիք :

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը ճուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10էն 30 առ հարիւր գեղջ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAYRAC — FONTENAY – SOUS – BOIS (Seine)

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ· ՄԻՈՒԹԻՆ :
Գնեցէք զանազան ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը զրկենք խորհրդ· Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար·—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ՓԱԿ Է ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· — Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·

Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· — Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՅՈՒԼԻՍ — MARDI 3 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9343 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5244

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱՆ ԾՆԱՒ ԲԱՅՑ...

ԾԱՅՐԱՅԵՂՆԵՐՈՒ ՓՈՒՉ ՄԸ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԿԸ ՆԿԱՏՈՒԻ

ԶՕՐ· ՏԸ ԼԱՌՄԻՆԱ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱՒ

ԱԼԺԷ

Բովանդակ Ալժերիոյ մէջ, Յուլիս 1ի «Այո»ն զանգուածային եղաւ: Մասնակցողներու համեմատութիւնը 90 առ հարիւրը անցած է եւ կարգ մը շրջաններու մէջ հարկ եղած է յետաձգել քուէարկութեան դրասենեակներու փակման ժամը մինչեւ իրիկուան 8ը :

Առաջին արդիւնքները հետեւեալ պատկերը կը պարզէին — 1·623·628 արձանագրուածներու վրայ քուէարկած էին 1·307·079, որոնց 1·297·879ը այո՛ ըսած է եւ 2·417ը ոչ :

Պարզ է թէ ո՛չերու թիւը սակաւաթիւ է մանաւանդ յստակ չէ թէ ի՞նչ կը նշանակէ ո՛չը, քանի որ հարցումը կը շեշտէ · — « Կ'ուզէ՞ք որ Ալժերիա անկախ պետութիւն մը դառնայ, գործակցելով Ֆրանսայի հետ » :

Արդ, ոչ պատասխանել կրնայ նշանակել թէ քուէարկողը չուզեր որ Ալժերիա անկախ դառնայ, կամ համաձայն է որ անկախ դառնայ , բայց չուզեր որ Ֆրանսայի հետ գործակցի : Ինչպէս կ'երեւի, կարելի չէ հասկնալ թէ ի՞նչ ըսել է ո՛չ :

Քուէարկութենէն առաջ, կարգ մը միջադէպեր պատահած էին : Շաբաթ օր երկու երիտասարդ ֆրանսացի վայրաչուներ սպաննուած են, Պելքուրի թաղամասին մէջ : Կարգ մը առեւանգումներ ալ կատարուած են որոնց մէջ Պուֆարիքի քաղաքապետը՝ Փէյրոնէ :

Քուէարկողներու մէջ, քիչ է անշուշտ Եւրոպացիներու թիւը , բայց , իրիկուան մօտ ասոնցմէ շատեր իրենց միտքը փոխած են եւ քուէատուփ դիմած : Կը կարծուի թէ նախընտրած են որ քուէարկողի իրենց թուղթը կնքուի որպէսզի յետագային, եթէ պիտի մնան Ալժերիա , յայտնի ըլլայ որ Յուլիս 1ին՝ քուէարկած են :

Մարսէյլի մէջ ուր 110 հազար գաղթական կայ, Ալժերիայէն, միայն 87 հոգի քուէարկած են :

Յուլիս 1ին ծնաւ ուրեմն, անկախ Ալժերիան, աւելի ճիշդ վաւերացուեցաւ արդէն իսկ շնորհուած անկախութիւն մը որ զինուորական յաղթանակով ձեռք չէր ձգուած :

Անկախութիւնը սակայն դիւրին բան չէ: Որքան գեղեցիկ է բառը այնքան տարբեր է իրականութիւնը մանաւանդ քաղաքականօրէն անչափահաս ժողովուրդներու համար : Այսպէս կիրակի իրիկուան հազիւ առաջքը կ'առնուէր զինուորական փուչի մը որ պիտի տապալէր ԱՀԱԿը, եւ Առժամեայ Գործադիր մարմինը եւ իշխանութեան գլուխ բերէր Պէն Պելլան ու իր ծայրայեղ կողմնակիցները :

Այս պետական զինուորական հարուածին առաջքն առաւ Պէն Խետտա պաշտօնանկ ընելով Ալժերիոյ Ազատագրման Ազգային բանակի երեք գնդապետները : Ասոնցմէ գլխաւորն է՝ Գնդ· Պումետիէն, 37 տարեկան , որ փախած է : Կ'ըսուի թէ Ալժերիա է : Կայ նաեւ հրամանատար Սլիման եւ Ամառ Ուամռան : Ասոնք ծրագրած էին բանակին գլուխը «յաղթական»մուտք մը գործել, Ալժերիա անցնելով Թունուզեան սահմանը :

ԱՀԱԿը «ոճրային» կ'որակէ իր զեկոյցին մէջ, այս «գնդապետներուն» գործունէութիւնը եւ խիստ ազդարարութիւն մը կ'ընէ անոնց որոնք խնդրոյ առարկայ կ'ուզեն ընել ԱՀԱԿի հեղինակութիւնը :

Բանակը սակայն գոհ չէ, ոչ ալ Պէն Պելլան որ «ծանրակշիռ» գտած է ԱՀԱԿի որոշումը եւ յայտարարած Թրիփոլիի մէջ (անորոշ ուղղութեամբ մեկնելէն առաջ) թէ որոշում մը որ կը տրուի կառավարութեան մէկ մասին կողմէ օրինաւոր չէ եւ ինք ալ համաձայն չէ :

Պէն Պելլա կ'ըսէ նաեւ թէ ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ, այս որոշումը: Ծանօթ է որ Պէն Պելլա Ալժերիոյ Ազատ· Ճակատի ծայրայեղ հոսանքը կը ներկայացնէ որոնց նպատակը կը թուի ըլլալ , Ալժերիան «Ժողովրդական հանրապետութիւն » մը վերածել) որ Խորհրդային Միութեան «հովանաւորութիւնը» վայելող «անկախ» պետութեանց անունն է :

Ալժերիոյ մէջ ալ կացութիւնը բարդ է: Կ'ըսուի թէ Պէն Խետտա կրնայ մաս կազմել Առժամեայ Գործադիր մարմնին որպէսզի երկու կառավարութիւններու համակեցութիւնը նոր դժուարութիւններու դուռ չբանայ :

Ֆրանսական բանակը այլեւս բանի չի խառնուիր եւ կրնայ միջամտել միայն այն պարագային երբ ալժերական իշխանութիւնները նման դիմում մը կատարեն :

Հակադրեցութիւնները տակաւին շատ ծանօթ չեն , բայց նորութիւն չեն կրնար բերել: Խտմոն Նեժըլէն շատ բան կ'ըսէ յայտարարելով թէ ինչպէս ամէն հանրաքուէ , զանգուածը այո՛ կ'ըսէ օրուան իշխանութեան եւ ծանօթ է որ Ալժերիոյ տէրն է՝ Ալժ· Ազատ· Ճակատը :

Փասքալ Առիկի որուն տեսակէտը վստահ ծանօթ է յայտարարած է թէ կիրակի օրուան հանրաքուէն ուրիշ փաստ չի բերեր եթէ ոչ իշխանութեան ձախողութիւնը :

Ալժերիոյ էՖ ԷԼ ԷՆին յանձնուած, ընդդիմութիւն ալժերական բանակին եւ ԱՀԱԿի միջեւ, այս է պատկերը :

× Ֆերաթ Ապպաս որ քուէարկած է իր շրջանին մէջ կնոջը հետ (կինը Ֆրանսուհի է) յայտարարեց թէ ապագային մասին կը մտածէ, զինքը կը մտահոգէ մանաւանդ ժողովուրդին «առողջութիւնը», «անկախութիւն մը թշուառութեան մէջ, անկախութիւն չէ: Ինչ որ պէտք է մեզի՝ հաց է Ֆելլահներուն համար»:

ԼԱՌՄԻՆԱՅԻ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Զօր· տը Լառմինա քանի մը շաբաթ առաջ նախագահ կը նշանակուէր (հրովարտակով) Արդարութեան Զինուորական Ատեանին որ կը հաստատուէր իշխանութեան կողմէ փոխարինելու համար նախապէս հաստատուած, ապա ջնջուած, Բարձր – Ատեանը որուն վճիռը Սալանի նկատմամբ գոհացում չէր տուած իշխանութեան: Հազիւ նշանակուած Զօր· տը Լառմինա կը հիւանդանար եւ Վալ տը Կռասի հիւանդանոցը կը փոխադրուէր այն օրը երբ պիտի դատէր Տըկելտը: Այս առթիւ Թիքսիէ – Վինեանքուռ կը յիշէր թէ 1944 Դեկտ· 13ին Զօր· Քաթրու նամակով մը կը յայտնէր տը Կոլի թէ տը Լառմինա ջղային տագնապներ ունի եւ վերջնականապէս ջղային հիւանդութեանց մասնագէտներու պէտք է յանձնուի :

Այս պարագան չէր պարզուած տակաւին երբ տը Լառմինա, առողջացած տուն կը վերադառնար Շաբաթ օր եւ նոյն գիշերը ատրճանակի մէկ գնդակ կը պարպէր բերնին մէջ եւ տեղն ու տեղը կը մեռնէր :

Ծնած 1895ին, նախկին Սէն – Սիրեէն , հարիւրապետի աստիճան ստացած է առաջին աշխարհամարտին: Քանի մը ամիս առաջ «Անպատկառ Քրոնիքներ » խորագրով հատոր մը հրատարակեց ուր խիստ լեզու կը գործածէր ապրիլեան շարժումի զօրավարներու դէմ, արկածախնդիրներ նկատելով: Կ'ըսուի թէ ազդուած էր այս վերջին օրերուն իրեն դէմ ըսուածներէն եւ գրուածներէն :

ՏԽՐՈՒՆԻ·— ԱՐՇԱԿ ԱԼՊՕՅԱՃԵԱՆ

Գահիրէի մէջ Յունիս 24ին, մեռած է ծանօթ պատմագէտ եւ բանասէր՝ Արշակ Ալպօյաճեան, 84 տարեկանին :

Ազգային յուղարկաւորութիւն կատարուած է Յունիս 26ին, Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը փոխադրուեցաւ Հելեհիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց գերեզմանատունը :

Ողբացեալը, յամառ աշխատող մը եւ արտադրող մը եղած է :

Մաս կազմած է Պոլսոյ Բիւզանդիոնի խմբագրական կազմին, 1910ին ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած է ազգային Սահմանադրութեան վրայ: Եգիպտոսի մէջ, ուր հաստատուած էր երկար տարիներէ ի վեր, հրատարակած է բազմաթիւ գործեր որոնց մէջ կրնանք յիշել Կեսարիոյ Պատմութիւնը (2 հատոր) , Հայ գաղթականութեան պատմութիւնը (երկու հատոր), Հայաստանի Պատմական սահմանները, Գրիգոր Զօհրապ, Բիւզանդ Քէչեան կեանքն ու գործը, Եդովպիոյ պատմութիւն, Թոգատի Հայերը , Հայերը Բիւզանդական երկիրներու մէջ եւ իրենց կատարած դերը, Հայերը Իրանի եւ Իրաքի մէջ եւ իրենց մատուցած ծառայութիւնները , Պատմութիւն Հայոց դպրոցի, Պրուսայի Հայերը, Սեբաստիոյ Տիւսաք, Քէօթահիայի Հայերը : Վերջին տարիներուն հայրենակցական բազմաթիւ միութիւններ իրեն յանձնած էին կարգ մը շրջաններու պատմութիւնը գրել:

Վերջերս Հայաստան գացած էր եւ սահմանադրութեան ծրագիր մը ներկայացուցած էր Էջմիածնի: Մանրակրկիտ աշխատող, հմուտ պատմաբան, բծախնդիր պրպտող, Արշակ Ալպօյաճեանի մահը՝ ալ բաց մը բանայ սփիւռքահայ մտաւորական կեանքին մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ Փարիզի պաշտօնական հիւրն է , քանի մը օրուան համար: Փարիզէն զատ պիտի այցելէ նաեւ Ռուան, Պոկէ, Պոռտօ եւ Ռենս: Տեսակցութիւն մը շնորհելով ֆրանսական ձայն – պատկերասփիւռին, Դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ ամբողջ աշխարհը պիտի օգտուի Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ բարեկամութենէն :

ՌԸՆԷ ԺՈՒԼԻԱՌ, Փարիզեան ծանօթ հրատարակիչը որ պարտադրեց Ֆրանսուազ Սականը եւ ներկայացուց Մինու Տրուէն, մեռաւ առջի օր: 62 տարեկան չկար, ծնած ըլլալով հետ, եւ կը տառապէր ծանր հիւանդութենէ մը: Մեռաւ յետ գործողութեան մը որ կատարած էր Երեքշաբթի օր: Մասնագէտ էր երիտասարդ տաղանդներ գտնելու եւ հրապարակ նետելու մէջ :

ԼԵՆԻՆԿՐԱՏԷՆ ետք Կորպախ մեկնեցաւ դէպի Սիպերիա: Մոսկուա պիտի վերադառնայ Յուլիս 3ին վերջացնելու համար Աւստրիոյ եւ Խորհրդային Միութեան խօսակցութիւնները :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ճառ մը խօսած է Կրեմլինի մէջ, երկրագործական ղեկավարներու ժողովի մը ընթացքին եւ շեշտած թէ «մեծ մամայիս հաւնոցներու ժամանակը անցած է» պէտք է արդիականացնել ամէն մեթոտ եւ եթէ խորհրդային արտադրութիւնները ամերիկեան արտադրութիւններէն պակաս են պէտք է ամերիկեան դպրոցին հետեւիլ :

ԱՆԳԱՐԱՅԻ մէջ Ատալէքը որ այլեւս մաս չի կազմեր կառավարութեան եւ ընդդիմութեան մէջ է «շուքի դահլիճ» մը կազմած է որ մօտէն պիտի հետեւի կառավարութեան իւրաքանչիւր նախարարութեան գործերուն: Կուսակցութիւնը որոշած է նաեւ քննիչներու մարմին մը ստեղծել որ մէկ կամ բազմաթիւ նահանգներու գործերուն հսկէ :

ԻՇԽԱՆ ՍՈՒՎԱՆՆԱ ՖՈՒՄԱՅԻ աղջիկը ամուսնացաւ առջի օր ֆրանսացի կոմսի մը հետ Փարիզի մէջ: Լաոսի վարչապետին աղջկան պսակի արարողութիւնը կատարեց Գերապայծառ Ռուփ :

ԼԱՈՍԻ կառավարութիւնը դիւանագիտական յարաբերութիւններ ստեղծեց Համայնավար Չինաստանի հետ :

ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նոր դեսպան մը նշանակեց Նիկոլայի՝ Պոգանոֆ : 1952էն 1956 ռուս հանրապետութեան վարչապետ էր, վերջին տարիներուն խորհրդային դեսպան՝ Հիւսիս· Քորէա:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԳԷՈՆԸ

Ի ՊԱՏՈՒԻ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌԻՆ ՄԷՋ

Անցեալ Շաբաթ օր Յունիս 23ին Տիրանուհի Թիսըռան ընդունուեցաւ Ֆրանսական Կաճառին մէջ որուն անդամ ընտրուած էր: Հանդիսութիւնը մասնաւոր շուքով կատարուեցաւ Սօռպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ: Փարիզի ընտրանին ներկայ էր, շուրջ 1200 անձնաւորութիւններ: Սրահին մէջ տեղ չէր մնացած :

Ըստ սովորական ծէսին նախ նորամուտ ակադեմեկանը իր շնորհակալական ճառը արտասանեց եւ իր նախորդին համբաւաւոր գիտնական հանգուցեալ դուքս Տը Պռօյին գովաբանութիւնն ըրաւ :

Կաճառին վարչութիւնը Տիրանուհին պատասխանելու պաշտօն յանձնած էր իր անդամներէն ֆրանսական դեսպան կոմս Վլատիմիր տ'Օռմէսօնին որ Տիրանուհի Թիսըռանին շնորհաւորական խօսք ուղղեց, անոր կենսագրութիւնն ըրաւ եւ արժանիքները թուեց :

Փարիզի « Լը Մոնտ»ը, իր 24 – 25 Յունիսի համարին մէջ երկու ճառերը ամբողջապէս հրատարակեց :

Կոմս Վլատիմիր տ'Օռմէսօն, յիշելով Տիրանուհի Թիսըռանի դերը առաջին աշխարհամարտին մէջ ի միջի այլոց ըսաւ :

« Կ'աշխատիք Արեւելեան Լեգէոնի ստեղծման, կազմուած Հայ կամաւորներէ որոնք աշխարհի ամէն անկիւններէ եկան և որոնք, յետագային փառաւոր էջ մը պիտի գրէին համաշխարհային պայքարի պատմութեան մէջ: Բազմաթիւ Հայեր — որոնց սրտաշարժ վկայութիւնը ստացած եմ — դեռ երախտագիտութեամբ կը յիշեն ձեր կատարած գործը : »:

Ափսոս որ Քլօտ Ֆառէրը ոչ եւս էր , լսելու համար ... :

Վ· ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Ա.

Հայագիտութեան զարգացումը Ռումանիոյ մէջ կապուած է այն իրողութեան հետ, որ Հայեր հաստատուեցան այս երկրին մէջ շատ հին ժամանակներէ ըսկսեալ: Ըստ կարգ մը տեղեկութեանց, Հայեր կային Մոլտովայի մէջ Իշխանապետութեան հիմնադրութենէն առաջ (1359): Անոնք եկած են տարբեր թուականներու եւ հաստատուած են առեւտրական ճամբաներու վրայ գտնուող քաղաքներու մէջ:

Մոլտովայի մէջ Հայերը ունեցած են մշակութային զարգացած կեանք մը: Իշխանապետութեան կարգ մը քաղաքներու մէջ գոյութիւն ունեցած են հայկական վարժարաններ: Նոյնպէս, կարեւոր քաղաքներու մէջ Հայերը շինած են եկեղեցիներ, որոնց վրայ ակնյայտնի է հայ դասական ճարտարապետութեան ազդեցութիւնը: Բազմաթիւ Հայեր պոյարի աստիճան ստացան Մոլտովայի մէջ, ոմանք մասնակցեցան երկրին պաշտպանութեան, մաս կազմելով Մեծն Շթեֆանի (1457 – 1504) հակաթուրք կռիւներուն: Եոն Վոտը չել Քումփլիթ (Եոն Ահարկու) իշխանը (1572 – 1574), մականուանուած Եոն Արմէանուլ, որուն մայրը Հայ էր, մեծ դեր կատարած է Մոլտովայի պաշտպանութեան համար, Թուրքերու դէմ կարգ մը կռիւներ մղելով: Մոլտովայի մէջ կան բազմաթիւ տեղանուններ, որոնք կը կրեն «Արմեան» ցեղանունի տարբեր ձեւաւորումները: Հոս, գրուեցան բազմաթիւ հայերէն ձեռագիրներ, իսկ հայերէն գրուած վաւերաթուղթերուն թիւը, որոնք կը պահուին ներկայիս պետական դիւաններու մէջ, կը հասնին յիսուն հազարի:

Ռումանահայերու անցեալով զբաղած են կարգ մը ռումէն մասնագէտներ: Յիշատակենք անոնցմէ ամէնէն կարեւորները: Պոկտան Փեթրիչէյքու — Հաշտէու զբաղեցաւ Հայերով եւ զանազան կարծիքներ յայտնեց անոնց մասին: Այսպէս, «Արմեան» խորագրուած յօդուած մը կը գտնենք «Էթիմոլոժիքում Մակնում Ռոմանիէ» մէջ (1887): Այստեղ, տեսութիւն մը կ'ընէ ԺԳ. դարու Հայերու Մոնթենիա թափանցումին կապակցութեամբ, ինչպէս նաեւ Մոլտովայի Հայերու մասին: Հայերու Արճէշ հաստատուելուն վերաբերեալ, Հաշտէու գրած է նոյն աշխատութեան եւ «Ռեվիսթա Նուավա»ի մէջ (1888), իսկ Թրանսիլվանիոյ Հայերուն կապակցութեամբ գրած է «Ծիւվենճթէ տեն Պաթրիեի» մէջ:

Բայց Ռումէն երկիրներու Հայերու պատմութեան ճշմարիտ հիմնադիրը եղաւ Փրոֆ. Նիքոլայէ Եորկա: Ան կրցաւ գիտական շրջանակներու հետաքրքրութիւնը արթնցնել հայ ժողովուրդի պատմութեան եւ մշակոյթին շուրջ, զանոնք գիտութեան մարդոց ներկայացնելով Սորպոնի եւ Պուքրէշի մէջ ըրած իր դասախօսութիւններով: Հրատարակած բազմաթիւ աշխատութիւններով փրոֆ. Ն. Եորկա ուսումնասիրեց Բագրատունիներու անկումէն ետք Ռումանիա հաստատուած Հայերուն կեանքը, անոնց բերած նպաստը Ռումէն Երկիրներու տնտեսական կեանքին մէջ: Ն. Եորկա ցոյց տուաւ, թէ Հայերը կարեւոր դեր խաղացին Սեւ Ծովի հիւսիսային եզերքներու ծովական բոլոր գաղութներուն մէջ, Կոլկասէն մինչեւ Ջեթաթեաւ Ալպ (Աքքերման): Հայերը այստեղէն մեկնեցան Կալիցիա, հաստատուելու համար Լվով: Անոնք անցան Մոլտովայի Սիրէթ եւ Սուչավա եւ յետոյ Պոթոշան քաղաքները, ուրկէ կը կարծուի թէ խումբ մը ճամբայ ելաւ դէպի Եաշ, իսկ ուրիշ խումբ մը դէպի Ռոման:

Փրոֆ. Ն. Եորկա եղաւ առաջինը, որ երեւան հանեց Հայերուն դերը Ռումէն Երկիրներու միջնադարեան առեւտուրին մէջ: Ան զբաղեցաւ նաեւ հայկական արուեստով եւ մշակոյթով, հրատարակելով մեծ թիւով յօդուածներ եւ ուսումնասիրութիւններ: Այսպիսով Եորկա Ռումանիոյ մէջ ստեղծեց գիտական հետաքրքրութիւն հայկական հարցերու շուրջ, իսկ անոր աշակերտներէն ոմանք շարունակեցին ուսումնասիրութիւններ կատարել Ռումանահայերու մասին:

Ուրիշ հետազօտող մը, Տիմիթրիէ Դան, 1891ին, Ջերնըուցի մէջ հրատարակեց «Արեւելեան Հայերը Պուքովինայի մէջ» գործը: Ան զբաղեցաւ նաեւ Ռումանահայերու փոլքլորով: Հայկական հարցերով զբաղեցաւ, նոյնպէս, հայազգի Կրիկորէ Կոյլաւ, որ հրատարակեց «Ռումէն Երկիրներու հայկական եկեղեցիները» (Պուքրէշ, 1911) եւ «Հայերը իբրեւ քաղաքներու հիմնադիրներ» (1908) ուսումնասիրութիւնները:

Ն. Եորկայի բարենպաստ ազդեցութիւնը կրած են եկեղեցական ճարտարապետութեան բազմաթիւ մասնագէտներ (Կէորկէ Պալշ, Ն. Կիքա – Պուտեշթ, Կրիկորէ Իոնեսքու), որոնք սկսան հետազօտել հայկական արուեստին այն հետքերը, որոնք գոյութիւն ունին ռումէն եկեղեցական ճարտարապետութեան մէջ:

Կ. Պալշ, 1924ին Պուքրէշի մէջ տեղի ունեցած բիւզանդական համագումարին ըրած իր մէկ տեղեկաբերութեամբ, յայտարարեց թէ մոլտովական եկեղեցիներու կամարները հայկական ծագում ունին, թէեւ անոնք ամբողջութեամբ նոյնանման չեն հայկականներուն հետ: Աթէնքի մէջ տեղի ունեցած բիւզանդական արուեստի երրորդ համագումարին (1931), Պալշ ներկայացուց զեկուցում մը «Հայկական եւ վրացական ազդեցութիւններ ռումանական ճարտարապետութեան վրայ» խորագրով: Ուրիշ հետազօտող մը, Ն. Կիքա – Պուտեշթ, զբաղած է այն ազդեցութեամբ, զոր հայկական ճարտարապետութիւնը ունեցած է Մունթենիոյ (Վալախիա) ճարտարապետութեան վրայ: Ան կը հաւաստէ հայկական արուեստին ազդեցութեան մասին Մունթենիոյ մէջ, դեռ ԺԴ. դարէն սկսեալ, ցոյց տալով, որ ռումանական կարգ մը եկեղեցիներու զարդաքանդակներուն վրայ առատօրէն երեւան կուգայ հայկական մասնագիտութեան եւ արուեստին ազդեցութիւնը: Քուրթիա տէ Արճէշի զարդաքանդակներուն վրայ եղած հայկական ազդեցութեան մասին կը վկայէ նաեւ ճարտարապետ Կրիկորէ Իոնեսքու, 1940ին հրատարակած իր աշխատութեան մէջ:

Այս հակիրճ եւ անկատար տեսութենէն կարելի է տեսնել թէ Հայերը ազդած են Ռումանացիներուն կեանքին զանազան փուլերուն վրայ, ինչպէս են ճարտարապետութիւնը, արուեստը, առեւտուրը, քաղաքներու զարգացումը եւայլն: Այս ազդեցութիւններուն հիման վրայ սկսաւ զարգանալ հայագիտութիւնը Ռումանիոյ մէջ:

Դ. ՂԺՐԻԿԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՍՏԻՊՈՒԱ՞Ծ ԵՆՔ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՀԱՒՆԻԼ ԲԱՆԻ ՄԸ ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ ԱՆԻԿԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ Է...

Ա.

ԽՄԲ. — Կը խնդրեմ Հայկական Մենաշնորհներու Ընկերութեան անդամներէն, որ ուշադրութեամբ կարդան այս յօդուածը, եւ չելլեն մեզի հայհոյեն: Կ'արտատպենք Արեւէն (2 Յունիս), որ, ինչպէս գիտէք, Հայկական Մենաշնորհներու ընկերութեան օրկանն է:

Այս հարցումը յաճախ տուած եմ ինքզինքիս: Բաւակա՞ն է, որ մէկը ըլլայ Հայ, ներկայ ըլլայ, օրինակի համար, հայկական ֆիլմի մը, որպէսզի զրկուի զայն, արուեստի տեսակէտով դէթ՝ քննարկելու իրաւունքէն: Բաւակա՞ն է որ, Հայ մը այցելէ Հայաստան, որպէսզի այնտեղ ամէն ինչ կատարեալ տեսնէ: Կա՞յ այդ տեսակ պարտականութիւն մը որեւէ ազգի մօտ, որեւէ երկրի մէջ, որ եւ է անհատի համար: Եթէ կայ՝ ես լսած չեմ այդ մասին:

— Եղբայր, Հայաստանէն հայկական ֆիլմ մը եկեր է եւ չէ՞ս հաւնիր: Ա՞յս է Հայութիւնդ, այսքա՞ն է հայրենասիրութիւնդ... կ'ըսէ մէկը: Ուրիշ մը:

— Ֆիլմ մը որ Հայաստան պատրաստուած է, ուր հայերէն կը խօսուի, հայերէն գրութիւններ կան: Ալ ի՞նչ կ'ուզես, աւելի ի՞նչ կը փնտռես:

— Ֆիլմին խորքը մարդկային է, մեծ բարոյական կը պարունակէ, կ'աւելցնէ երրորդ մը:

— Գիտեմ, կը պատասխանեմ, թէ խորքը մարդկային է, թէ հայերէն գիրեր եւ խօսքեր կան հոն, թէ Հայաստանէն կուգայ, բայց այդ բոլորը բաւակա՞ն են որ ֆիլմը կատարեալ եղած ըլլայ արուեստի տեսակէտով: Սփիւռքի մէջ պատրաստուած տկար ֆիլմ մը կրնայ իր արդարացուցիչ եւ մեղմացուցիչ պարագաները ունենալ: Բայց երբ անիկա պատրաստուած է Արմէնֆիլմի կողմէ, պետական լայն միջոցներ վայելող մասնաւոր սթիւտիոյի մը մէջ՝ իբրեւ Հայ՝ իրաւունք ունինք աւելի խստապահանջ ըլլալու, մանաւանդ որ այդ սթիւտիոն իր նախաքայլերու շրջանը շատոնց բոլորած է:

Ուրիշ պարագայ մը:

— Կը վայելէ՞ եղբայր, մարդը Հայաստանէն վերադարձեր է եւ իր կրած խանդավառութեան կողքին՝ վեր առեր է նաեւ կարգ մը երեւոյթներ, որոնք բարելաւումի կը կարօտին... Ըլլա՞լիք բան է ասիկա:

Չեմ հասկնար թէ իրատես ըլլալու մէջ ի՞նչ յանցանք կամ ոճիր կայ: Երբուընէ՞ ի վեր հայրենասէր ըլլալը՝ համազօր եղած է կոյր, խուլ կամ համր ըլլալու: Չկայ մայրական սէրէն աւելի զօրաւոր սէր մը, եւ սակայն մայր մ'իսկ իր զաւկին ականջը կը քաշէ անոր մէկ թերացումին համար:

Ընդհակառակն, երբ հայրենիքէն վերադարձող մը ամէն ինչ փայլուն, վարդագոյն եւ անթերի ցոյց տուած ըլլայ այնտեղ, ըստ իս, այն ժամանակ է որ քննադատելի եւ այպանելի եղած պիտի ըլլար:

Ընդվզողները ընդհանրապէս Հայաստանը իրենց երազի մէջ միայն տեսած անձեր են եւ երազի մէջ է միայն որ ամէն ինչ անթերի կ'երեւայ: Եւ արդէն այս վերջինները պապէն աւելի պապական ըլլալու պէտք չունին: Հայաստանի վարիչները իրենք իսկ՝ պաշտօնական արտայայտութիւններով թէ մամուլով, կ'ընդունին յաճախ թէ հակառակ իր հսկայաքայլ յառաջդիմութեան՝ Հայաստան տակաւին շատ մը բարեփոխումներու կը կարօտի, որոնց իրականացումը ժամանակի հարց է: Դեռ վերջերս Հայաստանի Գրողներու Միութեան քարտուղարը՝ Պ. Եդ. Թոփճեան կը հաստատէր հոս՝ թէ ֆիլմի արուեստի տեսակէտով, Հայաստան՝ բաղդատաբար յետամնաց էր տակաւին: Նման խօսքեր, ոչ միայն արատ չեն բերեր հեղինակներուն, այլ ընդհակառակն կը մեծցնեն զանոնք:

ԶՐՈՅՑ ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ

Բնականաբար խմեցի... հակառակ որ ուրիշ առթիւ միայն գարեջուր էի խմած:

Ապա, Սթալին հարցումներ ուղղեց ինծի Կարմիր Բանակի խնդրին վերաբերմամբ: Բացատրեցի իրեն թէ ես երբեք նպատակը չէի ունեցած անարգելու Կարմիր Բանակը, այլ պարզապէս ուզած էի ուշադրութիւն հրաւիրել անոր անդամներուն կողմէ գործուած ապօրինութիւններուն մասին, որոնք կրնային քաղաքական դժուարութիւններ յարուցանել մեզի համար:

Զիս ընդմիջելով, Սթալին ըսաւ.

— Այո, բնականաբար կարդացած էք Տոսթոյեւսկին: Գիտէք թէ ինչ հակասութիւն կը ներկայացնէ մարդկային հոգեբանութիւնը: Էհ ուրեմն, երեւակայեցէք մարդ մը որ հազարաւոր քիլոմեթր տարածութեամբ հողամասի մը վրայ, Սթալինկրատէն մինչեւ Պելկրատ, իր ընկերներուն դիակներուն կոյտերու վրայէն անցնելով կռուած է: Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ այդ տեսակ մարդ մը բնական վերաբերմունք մը ունենայ: Եւ ահաւոր ի՞նչ կը գտնէք երբ այդ մարդը բոլոր իր անցած արհաւիրքներէն ետք ուզէ հաճոյքի պահեր անցընել կնոջ մը հետ... Թերեւս այնպէս կ'երեւակայէք թէ Կարմիր Բանակը իտէալական բանա՞կ մըն է:

Ոչ, այդպէս չէ եւ չի կրնար ըլլալ, եթէ նոյնիսկ անիկա կազմուած ալ չըլլար կարգ մը ոճրագործներէ, որովհետեւ մենք բացինք մեր բոլոր բանտերուն դուռները եւ հոն գտնուողները մտցուցինք այդ բանակին մէջ: Այս առթիւ հետաքրքիր պատմութիւն մը գիտեմ: Օդային ուժերու հրամանատար մը կը զուարճանար կնոջ մը հետ, երբ ասպետական զգացումներով տարուած ճարտարապետ մը կ'ուզէ պաշտպանել կինը: Հրամանատարը կը հանէ ատրճանակը եւ տեղն ու տեղը կը սպաննէ իր հաճոյքին արգելք հանդիսացող ճարտարապետը: Զինքը մահուան կը դատապարտեն: Բայց երբ խնդիրը տեղեկացուցին ինծի. քննութիւն մը կատարեցի — քանի որ պատերազմի ընթացքին իբր զինուորական ուժերու գերագոյն պետը իրաւունք ունէի — եւ ազատ արձակելով հրամանատարը, ճակատ ղրկեցի զայն: Անիկա այսօր մեր հերոսներէն մէկն է: Պէտք է հասկնալ զինուորը: Կարմիր Բանակը իտէալական բանակ մը չէ: Կարեւոր այն է որ ան կը կռուի գերմանացիներուն դէմ, եւ լաւ կը կռուի: Մնացեալը նշանակութենէ զուրկ է...

Աւելի ուշ, Մոսկուայէն վերադարձիս, սարսափով տեղեկացայ կարմիր բանակայիններու ոճիրներուն հանդէպ Սթալինի մէկ ուրիշ «բարեացակամ» վերաբերմունքին:

Արեւելեան Բրուսիան ճեղքելով անցնող խորհրդային զինուորները զանկոծելով խժդժօրէն կը սպաննեն գաղթական Գերմանացիներ, բոլորն ալ կիներ ու երախաներ: Դէպքը կը տեղեկացնեն ըՍթալինին ու կը հարցնեն թէ ի՞նչ պէտք է ընել: Սթալին կը պատասխանէ.

— Մեր զինուորներուն շատ բան կը սորվեցնենք: Թողունք քիչ մը որպէսզի անոնք գործեն անձնական ձեռներեցութեամբ...

Վերեւ յիշուած ճաշկերոյթին, Սթալին հետեւեալ հարցումն ալ ըրաւ ինծի.

— Ի՞նչ կը խորհիք Եուկոսլաւիոյ մէջ խորհրդային առաքելութեան պետին՝ զօրավար Քորնեվի մասին, ի՞նչ տեսակ մարդ է:

Խուսափեցայ անախորժ խօսքեր ընելու զօրավարին եւ խորհ. առաքելութեան մասին, հակառակ որ շատ բան ունէի ըսելիք: Սթալին ինքն իսկ եզրակացուց.

— Խեղճ մարդը ապուշ մը չէ եւ սակայն զինուոր մըն է, անուղղայ զինուոր մը:

Այնուհետեւ, Սթալին սկսաւ կատակել հետս, նկատելով որ միայն գարեջուր կը խմէի: Արդարեւ գարեջուրն իսկ չէի սիրեր:

Սթալին այդ ուղղութեամբ հետեւեալ նկատողութիւնը ըրաւ.

— Ճիշդ գարեջուր կը խմէ գերմանացիի մը նման, այո, գերմանացիի մը նման: Այո, գերմանացի է ան...

Այս կատակին բնաւ չհաւնեցայ, եւ սակայն, ընդունեցայ առանց քէնի եւ բարկութեան:

Այս բացատրութենէն ետք ինծի այնպէս թուեցաւ թէ Կարմիր Բանակին հետ մեր հակաճառութիւնը վերջ էր գտած: [illegible] իմ յարաբերութիւններս Սթալինի[illegible] վերստացան իրենց սիրալիր բնոյթը:

×

... Մեր վերադարձի ճամբան կ'անցնէր Քիեւէն:

Ըստ մեր եւ խորհրդային կառավարութեան ցանկութեան, երկու կամ երեք օր մնացինք այս քաղաքին մէջ, այցելութիւն մը տալու համար Ուքրայնական կառավարութեան:

Կուսակցութեան քարտուղարը եւ ուքրայնական կառավարութեան պետն էր Նիքիթա Խրուշչեւ: Մանուիլսքի կը զբաղէր արտաքին գործոց նախարարութեան վերաբերեալ հարցերով: Այս մարդիկը ընդունեցան մեզ եւ անոնց ընկերակցութեամբ էր որ անցուցինք մեր երկու երեք օրերը Քիեւի մէջ:

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

(11 Շար.)

ԱՐՁԱԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գին 15 Կոպ.

ԱՄՍԱԳԻՐ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

Ան. Երկիր, ան ոգիդ տայր չեռանալ ի քէն, ո՛վ ազնիւ ձիաւոր։ Ես ալ ուզեցի ձիաւորել, ձիաւորեցայ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ԵՂԱՆԱԿԻ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. խաչի Լիոնի մասնաճիւղին։

Այս Կիրակի (8 Յուլիս) առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի Կապիյօն սրճարանի ղովասուն պարտէզներուն մէջ, Ջրանցքին եզերքը։

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան անակնկալներ։

Բարձրախօսի վրայ անընդհատ լսելի պիտի ըլլան հայկական սալեր։

Ծոխ պիւֆէ, համադամ ուտելիքներ եւ զովացուցիչ ըմպելիներ։

Ընտանեկան հանելի մթնոլորտ։

ԾԱՆՕԹ.— Օթօքարը առաւօտ փլասԿիչառէն կը մեկնի ժամը ճիշդ 9ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Անձրեւի պարագային պատսպարուելիք վայրը ապահով։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Գործադուլներու հետեւանքով, երկաթուղիի ընկերութիւնը ստիպուած է փոփոխութիւններ կատարել իր կարգադրութեանց մէջ, հետեւաբար օդափոխութեան գացող տղայոց մեկնումը հետեւեալ կերպով տեղի պիտի ունենայ.—

Առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 5, Հինգշաբթի գիշեր։ Հաւաքուիլ ժամը 10-ին Կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին տակ։

Այս խումբը Փարիզ կը վերադառնայ Օգոստոս 6ին, Երկուշաբթի առաւօտ ժամը 6.30ին։

GALERIE FRAMOND

3, Rue des Saints-Pères
— PARIS - 6e —

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

ԲԻՒԶԱՆԴ ԹՕՓԱԼԵԱՆԻ

Նկարներուն

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒԼԻՍ 20

''ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ''

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ բացուած են յառաջիկայ 1962 – 1963ի դպրոցական շրջանի համար։

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքներէն կը խնդրուի որ փութով դիմեն Վարժարանի Տեսչութեան մանրամասն տեղեկութիւններու համար։

Որպէսզի կարելի ըլլայ ուսումնապէս ճշգրիտ եւ յարմարագոյն տեղը դասաւորել աշակերտը, առաջնորդեն նաեւ փոքրիկը, բերեն անոր դպրոցական վկայականները եւ նիշերու վիճակացոյցը։

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԻԷՆԻ մէջ Հերոսներու Օրը տեղի կ'ունենայ Կիրակի՝ Յուլիս 22։

×

×

ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐԸ
Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22ին։

×

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ Հոկտ. 14-ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցութեամբ։

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ
ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շրջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան։ Այդ իսկ պատճառով Թերթիս վարչութիւնը սովորականէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով։

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը։

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն։

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն։

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962)։

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7 Ն. Ֆ.։

Արտասահման 10 Ն. Ֆ.։

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ ողբացեալ արկածահար Տիկին Ազատուհի Քէօրքեանի հոգեհանգիստին առիթով փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Փէչքէչեանէ շնորհակալութեամբ ստացած է 50 Ն. Ֆ.։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 էջ։

Գին՝ 15 Ն. Ֆ.

Առաքման ծախքով 16 Ն. Ֆ.

Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,
51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է ողբացեալ Տիկին Լուսի Թիւթիւնճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Թագուհի Ապրադեանէ 20 Ն. Ֆ.։ Տիկին Փափազեանէ 20 Ն. Ֆ. (Քլերմոն-Ֆեռան)։ Մասնաճիւղը ցաւակցութիւններ կը յայտնէ իր ընտանեկան պարագաներուն։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1962 – 1963 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են։ Անոնք որոնք կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է այժմէն իսկ դիմում ընեն հաստատութեան տնօրէնութեան։

Վարժարանին նպատակն է պատրաստել միջնակարգ ուսման պաշարով օժտուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած Հայուհիներու սերունդ մը։

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ.

Ա.— Ֆրանսականը, որ տասացի կերպով կը հետեւի պետական լիսէներու արգիւական բաժնի պաշտօնական ծրագրին, անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով, կը պատրաստէ պըրըվէի եւ պաքալորէայի։

Բ.— Հայկականը, որ կ'օժտէ սանուհիները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ։

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին 8 տարեկանէն սկսեալ։ Մանրամասնութիւններու համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան։

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Հեռաձայն 927 01.72

ՎԱՂԱՆՍ – ԲԱՂԱԲԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Յուլիս 7, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին

Հովանաւորութեամբ Վալանսի Հայ Առաքելական Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութեան։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ

Մարսէյլի, Լիոնի եւ Վիէնի մէջ գտած խանդավառ ընդունելութենէն ետք կու տայ հայկական տոհմիկ երգերու

ՀԱՄԵՐԳ ՄԸ

ՐԱՖՖԻ ԲԱԲԳԷՆ ՍՎԱՃԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ

(Լիբանանի պետական երաժշտանոցէն)

ԽՄԲԱԿԱՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ՎԵՆԵՏԻԿ - Ս. ՂԱԶԱՐ - ՀՌՈՄ

եւ Շրջակայքը

ՄԵԿՆՈՒՄ Օգոստոս 5
ՎԵՐԱԴԱՐՁ Օգոստոս 31

Ս. ՂԱԶԱՐ, Օգոստոս 12ին, Մեծն Մխիթարի արձանին բացման հանդէս։

ՌԻՄԻՆԻ քաղաքին մօտ, Ադրիականի ափերուն, շաբաթ մը ծով եւ արեւ։

ՖԻՐԵՆՑԷ, ՆԱՓՈԼԻ, ՍՈՐՐԵՆԹՕ, ՊՈՄՊԷՅԻ, ՔԱՓՐԻ անուան քաղաքներուն այցելութիւն։

Արձանագրութեան եւ մանրամասնութեանց համար դիմել՝ օր առաջ.—

Ն. ՄԱՅԻՍԵԱՆ Յ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ
45, Rue de Trévise, PARIS (9)
Tél. TAI. 49.40

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) օդափոխութեան կայանի Ա. խումբը մեկնեցաւ Յուլիս 2ին։ Արձանագրութիւնները կը շարունակուին Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին, ամէն օր, ժամը 9–18։

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՌԻԹԷՆ

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ Գրատունը, 46 Րիւ Ռիշէ, փակման առթիւ, կազմակերպած է դեղչեալ գիներով վաճառում, Յուլիս ամսուան ընթացքին։ Գրատունը ամէն օր բաց է 10–12 եւ կէսօրէն ետք 3.6։

FOURRURES
Roger YOPIAN
PRIX INTERESSANTS
NEUF et REPARATION
84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —
Autobus : de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Docteur-Roux.

''ՆԱՄՈՒՍ''Ը
ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ի ՆՊԱՍՏ ՍՐԱՀԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

Շանթ Թատերախումբը բացառիկ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ Նամուսը, Շաբաթ, Յուլիս 7, ժամը ճիշդ 21ին, Պօմոնի Ս. Սահակ սրահին մէջ։

Միրայօժար կը մասնակցին.—

Արփիկ Պէզիրճեան, Սերժ Սարգիսեան, Գ. Թիւթէլեան, Ս. Պէշկթիւրեան, Վ. Ունանեան, Վ. Տէմիրճեան, Տ. Տիրատուրեան (Նոր Սերնդական), Ս. Մերտինեան, Մ. Տօրումեան, Օտէթ Ծովիկեան, Ա. Եօթնեղբայրեան, Վ. Տէվարդանեան, Կ. Ունեան, Աթէշեան, Արեւեան։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 13 Հոկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ։

×

Խանասորի արշաւանքի տարեդարձը կը տօնուի Յուլիս 22 Կիրակի, Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ

(1860 – 1880)

Գրեց՝ ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

Տպ. Պէյրութ, 1962

Գին՝ 10 Ն. Ֆ.

Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան։

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն

Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն. Ֆ.

Շրջանակով 300 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝
EDOUARD KHEDERIAN
66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 11-63
Expédition contre-remboursement

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾՆՈՒՆԴ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒԼԻՍ

MERCREDI 4 JUILLET 1962

38րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 9344 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18րդ ՏԱՐԻ, Թիւ 5245

ՕՐՈՒԱՆ ՆՈՒՔԸ

ՎԵՐՋԱԿԷՏԸ

Յուլիս 1ի հանրաքուէն յաղթանակ մը կը նկատուի Հանրապետութեան նախա – գահին համար :

1954 Նոյեմբեր 1ին սկսած ապստամ – բական շարժումը ամենայն խստութեամբ կը շարունակուէր առանց արդիւնքի մը հասնելու, երբ ճիշդ չորս տարի առաջ, 1958 Յուլիսին իշխանութեան գլուխ եկաւ Զօրավար տը Կոլ, իբրեւ հետեւանք մէկ կողմէ Ալժերիոյ բարձրաստիճան զին – ուորականներու ճնշումին, միւս կողմէ Դ. Հանրապետութեան խորհրդարանի ա– զատ քուէարկութեան :

Իր առաջին քայլն էր եղած անձամբ երթալ Ալժերիա՝ խաղաղութեան ձիթե – նին ի ձեռին՝ «քաջերու հաշտութիւն» ա– ռաջարկելու համար անոնց, որոնք կը կռուէին յանուն ազատութեան :

Իր այս բարի տրամադրութիւնները լը– սելի չեղան եւ պատերազմը շարունակեց հո – սիլ լման չորս տարի եւս, անիմաստ կերպով, մարդկային ու նիւթական ան – հաշուելի վնասներ պատճառելով եր – կուստեք :

Շատ կանուխ է դեռ ճշգրիտ վիճակա– գրութիւն մը ունենալու համար այս մա– սին :

Այսօր երբ յետադարձ ակնարկ մը կը նետենք անցեալ ութ տարիներուն վրայ, հանրային կարծիքը ներկայացնողները բոլորն ալ միահամուռ կ'ափսոսան գոր – ծուած սխալներն ու կորսուած պատեհու– թիւնները :

Ալժերիոյ պատերազմի վախճանը վեր– ջակէտ մը կը դնէ գաղթատիրական քա – ղաքականութեան եւ նոր էջ մը կը բա – նայ Ֆրանսայի պատմութեան մէջ :

Յետպատերազմեան շրջանին, երբ գաղթավայրերու ժողովուրդներուն մէջ ճշտուեցաւ անկախ եւ ազատ ապրելու ձգտումը, Անգլիա եւ Ֆրանսա հնարաւոր դարձուցին անոնց ազատագրումը :

Ասիոյ մէջ Հնդկաստան, Փաքիստան, Սէյլան, Մալեզիա եւայլն անկախ պե – տութիւններ դարձան՝ իրենց իսկ շահուն համար կապուած մնալով բրիտանական համաքրակապետութեան : Ափրիկէի մէջ Եգիպտոս եւ Սուտան անգլ. թեւարկու– թիւնը թօթափեցին, Ղանա եւ ուրիշ գաղթավայրեր ազատագրուեցան : Բո – լորն ալ առանց արիւնահեղութեան :

Ֆրանսա հրաժարեցաւ Հնդկաչինի ըն– դարձակ հողամասերէն — Քոչինչին, Քամպոճ, Աննամ, Թոնքէն եւ Լաոս —, իբրեւ հետեւանք դժբախտ պատերազմի մը :

Դ. Հանրապետութեան կառավարու – թիւնը անկախութիւն շնորհեց Թունուզի եւ Մարոքի :

Իսկ ամէնէն աւելի Ե. Հանրապետու – թեան օրով է, որ պարպուեցան Ափրիկէի ֆրանս. գաղթավայրերը, շը – նորհիւ տը Կոլի նոր Սահմանադրու – թեան կարգ մը ազատամիտ տրամա – դրութեանց :

Նորազատ այս երկիրներէն շատեր տն– տեսական եւ մշակութային գետնի վրայ սերտ կապեր կը պահեն Ֆրանսայի հետ : Հոլանտա անկախութիւն տուաւ Ինտո – նեզիոյ : Պելժիա՝ Քոնկոյի, քանի մը օր առաջ ալ՝ Ռուանտա Ուրունտիի :

Այսպէս, Եւրոպայի պետութիւնները իրարու ետեւէ պարպեցին գաղթավայ – րեր :

Ո՞ր օրուան կը սպասէ Մոսկուա՝ ա – զատագրելու համար իր լուծին ենթա – կայ երկիրները եւ վերջակէտ դնելու կարմիր բռնակալութեան :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻԱ ՑՆԾՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ Է

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԿԸ ՄՆԱՅ

Յուլիս 3 : Անկախութեան առաջին օրը որ հաւանաբար պաշտօնական տօնի վե – րածուի եւ ճոխացնէ յուլիսեան տօները, Ալժերիան աւելցնելով Ամերիկացիներուն եւ Ֆրանսացիներուն անկախութեան եւ ազատութեան տարեդարձներուն :

Երկիրը ամբողջ ցնծութեան մէջ է եւ նոյն օրը կէս ժամ տեւող արտակարգ նախարարաց խորհուրդէ մը ետք, Ֆը – րանսական կառավարութիւնը պաշտօնա– կան զեկոյցով մը իրաւական բնոյթ կու– տար այս անկախութեան :

Կացութիւնը թէեւ վտանգաւոր կը մը– նայ բովանդակ երկրին մէջ ուր փուչի մը հաւանականութիւնը բոլորովին չէ հե – ռացած : Արդարեւ պէնպելլականները կը համախմբուին եւ Երկուշաբթի օր Տե – ղական Ուժէն 1200 մարդիկ փախած էին իրենց հետ տանելով 28 Եւրոպացի սպա– ներ : Ասոնք հաւանաբար գացած են մի– անալու Ազգ. Ազատագրման Բանակին (Ա. էլ. էՆ) որ կազմուած է ծայրայեղ – ներէ եւ Պէն Պելլայի կողմնակիցներէ :

Այս վերջինը տակաւին Թրիփոլի էր Երեքշաբթի առաւօտ եւ ամէն մարդ կ'ու– զէր գիտնալ թէ ի՞նչ պիտի ընէ : Քասըմ եւ Նասր չափաւորութեան յորդորներ կը կարդան, բայց կան նաեւ խլթ-բաներ ո– րոնք զինուորական պետական հարուած մը կ'ուզեն Ալժերիոյ մէջ : Յոյս կար նա– եւ որ վերջին պահուն Պէն Պելլա Ալժէ մեկնէր միանալու ԱՀԱԿի տասը անդամ– ներուն որոնք պաշտօնական մուտք կը գործէին նոյն օրը՝ Ալժէ :

Կիսապաշտօնական վերջին թիւերու համաձայն Ալժերիոյ հանրաքուէի ար – դիւնքներն են.—

Քուէարկող.— 3.303.567 :

Այո՛.— 3.284.307 :

Ոչ.— 8894 :

×

Բանակը որեւէ հաշտարար ոգի ցոյց չի տար եւ սահմաններու վրայ խմբուած զոր– քի սպայակոյտները յայտարարեցին որ միայն «պաշտօնազրկուած սպաներէն կ'առնեն իրենց հրահանգները » :

Այս առթիւ հրապարակուած զեկոյցը ալ աւելի կը ցոլացնէ ԱՀԱԿի տարակար– ծութիւնները եւ լուրջ տագնապը : Կ'ըս– ուի թէ Թրիփոլիի Ալժերական Յեղափո– խութեան Ազգ. Խորհուրդը (Ալժերիոյ խորհրդարանն է) իր մեծամասնութեամբ անգամ մը եւս իր վստահութիւնը տուած է ազատագրման բանակին : Ըստ այս զեկոյցին փոքրամասնութեան մէջ մնա – ցած են անոնք որոնք այսօր կը պատժեն զնդապետները եւ փախած են Յունիս 6– էն 7ի գիշերը, այդ ձեւով արգելք հան– դիսանալով որ «խորհրդարանը» իր աշ – խատանքները կարենայ շարունակել : Մնացեալները՝ Պէն Պելլա ; Ֆերաթ Ապ– պաս, Ահմէտ Ֆրանսիս, Խիտըր, Պե – թոզ, Սայիտ ատենագրութիւնը ստո – րագրած են ուր կ'արձանագրուէր Պէն Խետտայի եւ իր ընկերներուն բացակա – յութիւնը եւ Ուճայի զեկոյցը կը վերջա – նայ հետեւեալ խօսքերով.— «Այս պատ – մական ժամուն, կարելի չէ հանդուրժել որ անջատողական բռնատիրութիւն մը, կարենայ արհամարհել ալժերացի ժողո – վուրդին կամքը, որ վեց տարի է ար – տայայտած է Ալժերական Յեղափոխու – թեան Ազգ. Խորհուրդին կողմէ» :

× Միլայի հրջանին մէջ պենպելլական Թռուցիկներ կ'ամբաստանեն Ալժ. Ազատ. Ճակատի մէկ փոքրամասնութիւնը, կազ– մուած Պէն Խետտայէ, Եազիտէ, Պելքա– սէմ Քրիմէ եւ Պուտիաֆէ որ կը փորձէ ապօրինի կերպով իր օրէնքը պարտադրել մեծամասնութեան մը որու մաս կը կազ– մեն.— Պէն Պելլա, Ֆերաթ Ապպաս, Խիտըր, Պիթաթ, Սայիտ, Ահմէտ Ֆրան– սիս եւ Պումենճէլ : Այդ փոքրամասնու – թիւնը կ'ըսէ նաեւ Թռուցիկը մինչեւ իսկ բանակցութիւններ տարաւ Գաղտնի Բա – նակին հետ եւ ֆրանսական իշխանու – թեանց էվիանի համաձայնութիւններէն դուրս : «Այս քաղքենի կազմակերպութիւ– նը, կրնայ հանրաքուէին ճիշդ վաղոր – դայնին, ապօրինի դահլիճ մը կազմել Ֆարէսի եւ Գ. Ուժի իր ընկերներուն հետ, այս դահլիճը զոր կ'ուզեն կազմել իբրեւ նպատակ ունի ճզմել ժողովրդական յեղափոխութիւնը եւ յեղափոխական տարրերը » :

× Ալժէի նահանգապետարանը գրաւ – ուեցաւ ալժերական բանակի կողմէ :

× Անկախութեան հետ սկսան նաեւ մաքրագործումները : Առաջին առթիւ ձերբակալուեցաւ Ճամիլա Պուիրէտ «յե – ղափոխութեան հերոսուհին» որ առիթ տուած էր ֆրանսացի «ազատական» գը – րիչներու հատորներ նուիրելու իր «ող – բերգութեան » :

× Նասր, Հասան Բ. Պուրկիպա կոչեր ըրած են Ալժերացիներուն որպէսզի պահպանեն իրենց միաբանականութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ յայտարարեց թէ ով որ Ջինաստանի վրայ յարձակի պիտի ճըզ – մուի. ընկերվարական ամբողջ . պլոքին կողմէ : Խորհրդային վարչապետը ամ – բաստանեց նաեւ Միացեալ Նահանգները որոնք արգելք կը հանդիսանան քորէա – կան հարցին խաղաղ մէկ լուծումին :

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ վարչապետը՝ Սալազար յայտարարած է ամերիկեան Նիւզ Էնտ Ուորլտ Ռիփորթ թերթին որ արեւմուտ – քի կրած ձախողանքներու գլխաւոր պա – տասխանատուն Ամերիկան է : Միացեալ Նահանգները չեշտած է Սալազար աւելի կը նպաստեն չէզոք կամ թշնամի երկրի մը քան՝ բարեկամ : Աւելի քաղաքական մարզանքներ կը հետապնդեն քան գա – ղափարական մը :

ԼԱՈՍԻ ժողովը վերսկսաւ Ժընեւի մէջ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ առաջին դեսպանը՝ Ալժե – րիա Ժաննընէն պիտի ըլլայ որ նախկին նախարար է :

ԹՈՒՐՔԻԱՅԷՆ 14 աքսորուածներէն մէկը Անգարա վերադարձաւ առջի օր, ուր կացութիւնը շատ փայլուն չէ : Կառա– վարութիւնը հրատարակեց իր ծրագիրը, ուր կը յայտնուի թէ կը պատրաստուի օրինագիծ մը ներկայացնել Ներկայա – ցուցչական ժողովին. գործադուլի իրա – ւունքի, լուճաութի, հաւաքական պայ – մանագրութեանց, եւ անտիճալիզմի վրայ :

ԿԻՊՐՈՍԻ կառավարութիւնը յայտա – րարեց թէ պիտի մասնակցի չէզոք եր – կիրներու տնտեսական ժողովին որ պիտի բացուի Գահիրէի մէջ, Յուլիս 9ին :

ՉԸՐՉԻԼԻ առողջական վիճակը կը բա – րելաւուի թէեւ թոքերու բորբոքումի վախ կայ :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախկին նախագահը՝ Տուայթ Այզընհաուըր վեց շաբթուան ճամբորդութիւն մը պիտի կատարէ Եւրոպա : Նիւ Եորքէն Ֆրանս շոգենաւը պիտի առնէ :

ՄԵՔՍԻՔԱՅԻ մէջ տնտեսական համա– ձայնութիւն մը ստորագրուած է Նախա – գահ Քենըտիի այցելութեան ժամանակ :

ԿԻ ՄՈԼԷ յայտարարութիւն մը ըրած է «Քոմպա» օրաթերթին, ուր կ'ըսէ թէ դեմոկրատները պիտի կտրեն ճամբան ա– նոնց որոնք կ'ուզեն անհատականացնել իշխանութիւնը : Ընկերվարական պարա – գլուխը դէմ արտայայտած է նաեւ Միշէլ Տըպրէի վերջին յայտարարութեանց :

ՋՕՐ. ՏԸ ԼԱՌՄԻՆԱ որ անձնասպան եղաւ առջի օր, նամակ մը գրած էր տը Կոլի, հատ մըն ալ ձգած ընտանիքին : Տը Կոլին գրած իր նամակին մէջ, Զօր. տը Լառմինա կը բացատրէ իր արարքը ըսելով թէ ինքզինքը անկարող կը նկատէ իր պարտականութիւնը կատարելու :

ՄԵՆՏԷՍ ՖՐԱՆՍԻ եւ Տէփրէօի « ըն – կերվարական միացած կուսակցութիւնը» կը փափաքի որ ծերակոյտը ջնջուի :

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ դատարանը մէկ տարի բանտարկութեան դատապարտեց Շիքա – կոյէն մէկ դրամատէր որ նախատական խօսքեր ըրած էր Սպանիոյ Պետութեան ղեկավարին հասցէին :

ՆԱՍՐԻ պատրաստած Ուխտը վաւե – րացուեցաւ Ժողովրդական Ուժերու Ազգ. Համագումարին կողմէ :

ԷԼԻԶԱՊԷԹՎԻԼԻ մէջ (Քաթանկա) կա– ցութիւնը վատթարացած է Չոմպէի վե – րադարձով :

ԼԱՈՍ դիւանագիտական յարաբերու – թիւններ ստեղծեց համայնավար 5 եր – կիրներու հետ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԻՒՐԸ՝ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԳՈՀ ՉԵՆ

Պատմական օր մը Ֆրանսայի համար : Յուլիս 2ին, բաց կառքի մը մէջ կողք կողքի Փարիզի պողոտաներէն կ'անցնին՝ տը Կոլ եւ Ատընաուըր :

Դաշնակցային Գերմանիոյ ծերունա – զարդ վարչապետը, Քոնրատ Ատընաուըր 84 տարեկան է, բայց Օռլիի օդակայա – նին մէկ իսկ, կողք կողքի իր Ֆրանսացի բարեկամին հետ, կը թուէր թէ ինք է ա– ւելի երիտասարդը :

Այս այցելութիւնը կը ձգտի վերջնա – կանապէս ամրապնդելու եւ նուիրագոր – ծելու ֆրանքօ-գերման բարեկամութիւ – նը : Արդէն Ատընաուըրի ընկերացող շքախումբն ալ կը փաստէ թէ Գերմանիա ինչ մեծ նշանակութիւն կ'ընծայէ այս պատմական այցելութեան : (Անշուշտ Ա– տընաուըր 7րդ անգամն է որ Ֆրանսա կուգայ, բայց առաջին անգամն է որ պաշտօնական հիւր է, յարդ քաղաքական խօսակցութիւններու համար կուգար) :

Ֆրանսական եւ գերմանական դրօշակ – ները կը ծածանին Փարիզի հրապարակնե– րուն վրայ եւ մինչ բոլորը կ'ուզեն, այս անհրաժեշտ բարեկամութեան մէջ, նոր յոյս մը տեսնել համաշխարհային խա – ղաղութեան համար, համայնավարները շատ դժգոհ են, որ մոռնալով անցեալը տը Կոլ «պատուով եւ ուրախութեամբ » կ'ընդունի Ատընաուըրը : Գերմանիոյ վարչապետին կողքին են բացի երկու– զաւակներէն, Արտաքին նախարարը եւ այլ պետական անձնաւորութիւններ :

Օռլիի օդակայանին մէջ ութ ութսուն դրօշակներ կը ծածանէին գերմանական եւ ֆրանսական փառերգներէն ետք բարի գալուստի ուղերձ մը արտասանեց տը Կոլ շեշտելով թէ Ատընաուըրի մէջ կը տեսնէ այն պատմական անձը որ ոտքի կեցաւ Գերմանիոյ աւերակներու վրայ :

Իր պատասխանին մէջ, շատ յուզուած շեշտով մը, Ատընաուըր յայտնեց թէ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ հաշտութիւնը իր սրտին մօտիկ էր եւ աւելցուց .— « Մեր բարեկամութիւնը Ֆրանսայի հա – մար՝ է եւ կը մնայ գերմանական քաղա– քականութեան յենարանը » :

Պէտք է արձանագրել նաեւ թէ ամբողջ ճամբուն վրայ, Փարիզի ժողովուրդը արժանավայել ընդունելութիւն մը ըրաւ Գերմանիոյ վարչապետին :

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

(Ր. եւ վերջին մաս)

1948 – 1953ի տարիներուն Ռումանիոյ պատմութեան կաճառին ալաւնական եւ արեւելեան լեզուներու ղարոցին մէջ դասաւանդուեցաւ հայերէն գրաբար, փրոֆ. Վլատ Պընըցեանուի կողմէ: Նոյն մաս – նագէտին ջանքերով, 1956ին հիմնուե – ցաւ Արեւելեան ուսումնասիրութիւննե – րու մասնաճիւղը՝ Ռումանիոյ Պատմա – կան եւ Բանասիրական Ուսումնասիրու – թեանց Ընկերութեան կողքին: Այս ճիւ – ղին շուրջ հաւաքուեցան բազմաթիւ հե – տաքրքիրներ, որոնց շարքին նաեւ հա – յագիտական խնդիրներով զբաղողներ: Ցարդ լոյս տեսած են ռումէն արեւելա – գէտներու օրկան «Սթիւտիա է Աքթա Օրիէնթալիա» հրատարակութեան երեք հատորներ, որոնց մէջ հայագիտական բովանդակութեամբ ուսումնասիրութիւն – ները եւ յօդուածները կարեւոր մաս մը կը կազմեն:

Պուքրէշի Ք. Փարհոն համալսարանի դասական լեզուներու ամպիոնի կողքին, 1960ին հիմնուեցաւ հայերէն լեզուի դասընթացք մը, որուն ներկայիս կը հե – տեւին ռումանացի 11 ուսանողներ ղե – կավարութեամբ Փրոֆ. Վ. Պընըպեա – նուի: Անոնք կը զբաղին նաեւ հայ մշա – կոյթի ընդհանուր հարցերով եւ զեկու – ցումներ կը ներկայացնեն համալսարանի ուսանողներու գիտական շրջանակին մէջ:

Դասաւանդութեան առընթեր Փրոֆ. Պընըցեանու կը զբաղի նաեւ հայագիտու – թեան վերաբերեալ չատ կարեւոր հար – ցերով, ինչպէս են՝ «Հայ ժողովուրդին կազմութիւնը», զոր ան ներկայացուց Մոսկուայի Արեւելագիտութեան 25րդ համագումարին (1960) եւ յետոյ «Պատ – մա – բանասիրական հանդէս»ի էջերուն մէջ (Երեւան, 1961) եւ Լեզուաբանական ուսումնասիրութիւններ եւ հետազօտու – թիւններ հանդէսին մէջ (Պուքրէշ, 1961): Լեզուաբանութեան բնագաւառին մէջ, Փրոֆ. Վ. Պընըցեանու զբաղած է հայե – րէնի մէջ զոյութիւն ունեցող ծառերու եւ առնկերու տարազներով եւ անոնց լեզ – ուաբանական նշանակութեամբ (1961), հայերէնի մէջ զոյութիւն ունեցող ու – րարտական ածանցներով (1960) եւն.: Ռումանահայ գաղութի պատմութեան հետ կապ ունեցող, Փրոֆ. Պընըցեանուի համեմատաբար նոր ուսումնասիրութիւն – ներէն յիշատակենք «Հայերը ռումանա – կան տեղանուններու մէջ եւ հայկական ծագումով ռումանական տեղանուններ», «Քըթըլըպուքա, հայ – թաթարական տե – ղանուն մը» եւայլն: Թերթին սիւնակները Թոյլ չեն տար այստեղ յիշատակելու Փրոֆ. Վ. Պընըցեանուի մօտ 70 հայա – գիտական գործերը, որոնք լուրջ ներ – դրումներ են արեւելագիտութեան սոյն ճիւղին մէջ:

Հայկական արուեստի հարցերով կը զբաղի Ռումանիոյ մէջ կլիա Պընըցեա – նու: Ան հրատարակած է կարգ մը յօդ – ուածներ Պուքրէշի «Նոր կեանք»ին մէջ եւ աւելի ընդարձակ ուսումնասիրու – թիւններ մասնագիտական հանդէսներու մէջ, որոնցմէ յիշատակենք «Խճանկարը Հայաստանի մէջ հնագոյն շրջանին եւ միջնադարուն», «Հայ արուեստի անտես – ուած սեռ մը՝ խճանկարը», «Ուրարտուի արուեստը յայտնուած Ա. Հայաստանի մէջ կատարուած հնագիտական պեղում – ներով»: Այս յօդուածները կարեւոր նպաստ մը կը հանդիսանան հայ արուես – տի ուսումնասիրութեան համար եւ ի յայտ կը բերեն նուրբ եւ լուրջ ուսում – նասիրողին դիմագիծը, որ ցոյց տուաւ հայ արուեստին արժէքը եւ դարերու ըն – թացքին անոր կրած ազդեցութիւնները:

Ց. Ճ. Սիրունի, անդամ ռումէն արե – ւելագէտներու մասնաճիւղին, «Սթիւտիա է Աքթա Օրիէնթալիա»ի մէջ հրատարա – կեց կարգ մը ուսումնասիրութիւններ, ինչպէս են «Հայկական ձեռագիրները — մատենագիտական տուեալներ» (1957), «Ն. Միլեսքու եւ իր դերը Մեծն Պետրո – սի եւ Հայերու յարաբերութեանց մէջ» (1959), «Կոնստանդնոպոլիս քաղաքին անունը հայկական եւ թրքական բնագիր – ներու մէջ» (1961) եւ ուրիշներ, որոնք կը չօչափեն հայագիտութեան եւ ռու – մանահայ գաղութի պատմութեան վեր – բերող կարեւոր խնդիրներ: Ց. Ճ. Սի – րունի ներկայացուցած է հայագիտական բովանդակութեամբ չարք մը տեղեկա – տուութիւններ եւ դասախօսութիւններ Ռումէն արեւելագէտներու շրջանակին եւ հասարակութեան առջեւ:

Ռումանահայ ուրիշ հայագէտ մը, Գրիգոր Աւագեան, զբաղած է հայ գա – դութներու պատմութեան զանազան հար – ցերով: Հրատարակած է չարք մը ու – սումնասիրութիւններ Զեթաթիա – Ալպը – յի (Ազբերման) միջնադարեան հայ գա – դութին վերաբերեալ, ինչպէս են՝ «Զե – թաթիա – Ալպերի հայկական արձանա – գրութիւնները» (1923), «Հեթում Ա. եւ Բ. թագաւորներու երեք դրամներ գըտ – նուած Զեթաթիա – Ալպերի մէջ» (1924), «Զեթաթիա – Ալպը հինգ հարիւր տարի առաջ» (1924) եւ ուրիշներ, որոնց մէջ Գ. Աւագեան ցոյց տուած է թէ այս քա – ղաքին մէջ Հայերը անցեալին ունեցած են մեծ գաղութ մը եւ իրենց տնտեսական գործունէութեամբ մասնակցած են քա – ղաքին վերելքին:

Այս տողերով նպատակ չունինք Ռումա – նիոյ մէջ հայագիտութեամբ զբաղողնե – րուն լրիւ ցանկը տալու: Ուզեցինք ըն – թերցողներուն պատկեր մը տալ հայա – գիտութեան ներկայ վիճակին մասին, Ռումանիոյ մէջ: Ինչպէս կը տեսնուի, հայկական հարցերը անցեալին մէջ լուրջ մտազբաղում եղած են չարք մը ականա – ւոր գիտնականներու, իսկ ներկայիս այս բնագաւառին մէջ կ'աշխատին հմուտ մասնագէտներ, որոնց ուսումնասիրու – թիւնները կը հարստացնեն հայագիտու – թիւնը արժէքաւոր գործերով:

Դ. ՂԱՐԻԿԵԱՆ

ՍՏԻՊՈՒԱ՞Ծ ԵՆՔ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՀԱՒՆԻԼ ԲԱՆԻ ՄԸ ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ ԱՆԻԿԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ Է...

(Ր. եւ վերջին մաս)

Գալով երկրորդ պարագային՝ վերջերս Գահիրէի մէջ ներկայացուեցաւ Հայաս – տանի Արմէնֆիլմի պատրաստած «Կոչ – ուած են ապրելու» ֆիլմը, որուն մա – սին «Արեւ»ի մէջ յօդուած մը ստորա – գրած էր խանդավառ երիտասարդ գրող՝ Պ. Ցակոբ Ծուլիկեան:

Յօդուածագիրը կը դանդաղի թէ սոյն հայկական խօսուն ֆիլմին, որուն խորքը մարդկային է՝ հոծ թիւով Հայեր չեն փութացած՝ զայն ըմբռնելու համար: Եւ դառնօրէն հարց կուտայ. «Ո՞ւր է հայ ժողովուրդը, ինչո՞ւ այս լքումը, այս անտարբերութիւնը հայկական ար – ուեստին հանդէպ»:

Իր հարցումին դիմաց՝ հարցում մը, եթէ ներելի է.

— Հոս է հայ ժողովուրդը, արուեստի հանդէպ խանդավառ, բայց ո՞ւր է ար – ուեստը ո՞ւր է ՖԻԼՄԸ, զինք դէպի սր – բան քաշելու չափ արժէքաւոր ֆիլմը ...

Յօդուածագիրը բարեկամս չատ երկ – տասարդ է տակաւին, լաւապէս ճանչ – նալու համար հիներն ի վեր Պոլիս թէ կովկաս, հայ ժողովուրդին արուեստի հանդէպ ցուցաբերած զգացումները: Երբ կ'ըսեմ արուեստի հանդէպ՝ կը հասկը – նամ իսկական արժէք ներկայացնող ար – ուեստի գործ մը: Բայց եթէ չի յիշեր հին օրերը՝ ինք ականատես եղաւ նոյն օրերուն՝ այն խանդավառութեան, զոր ցուցաբերեց հայ ժողովուրդը, Գահիրէի թէ Պէյրութի մէջ, հինգ անգամ հոս եւ վեց անգամ Պէյրութի մէջ ամբողջապէս լեցնելով ընդարձակածաւալ սրահները եւ խելայեղօրէն ծափահարելով մեր սիրելի եւ աննման արուեստագիտուհին՝ Գոհար Գասպարեանը, իսկ անցեալ տարի նոյն օրերուն Արամ Խաչատուրեանը:

Պէտք է յիշէ նաեւ թէ հայ ժողովուր – դը ինչ անհամբերութեամբ սպասած էր երկար տարի՝ տեսնելու համար հայկա – կան խօսուն ֆիլմ մը, եկած Հայաստա – նէն: Եւ երբ եկաւ առաջինը «Անահիտը», 1947ին, Հայութիւնը խանդավառ ան – հուն հետաքրքրութեամբը ծայրէ ծայր մէկ քանի անգամ լեցուց այն սրահները, ուր ան ներկայացուեցաւ: Եթէ ամբող – ջութեամբ չգոհացան իսկ իր ակնկալու – թիւնները, բանական է որ հայկական ֆիլմ մըն էր, Հայաստանէն եկած, հա – յերէն պիրով ու խօսքով, «կինօ» ար – ուեստը դեռ նոր սկսած էր Հայաստանի մէջ, պէտք էր ներողամիտ աչքով նայիլ կարգ մը թոյլ կէտերուն:

Եթէ, սակայն, անիկա մասամբ դ տ – ցուց մեզ այն ժամանակ, ունէինք այն յոյսը, թէ սիներամայի արուեստը օրէ օր յառաջանալով, հետզհետէ աւելի լա, աւելի խնամուած եւ աւելի կատարեալ ֆիլմերու հանդիսատես պիտի ըլլայինք: Լաւատես էինք մեր ակնկալութեան մէջ: Եւ ատիկա ի զուր չէր: Զէ՞ որ մինչեւ այդ օրը աչխարհի ամէնէն յառաջացած երկիրներուն մէջ, ֆիլմի արուեստին Հայոց բերած նպաստը արտակարգօրէն փայլուն եւ աչքառու էր: Ակէ զատ, արտասահմանի մէջ թէ հայրենիքի, ար – ուեստի զանազան ուրիչ մարզերու մէջ, ալ, թատրոն, գրականութիւն, նկարչու – թիւն եւն. Հայերը փայլած էին իրենց այնքան տաղանդաւոր ներկայացուցիչնե – րով հարուստ ազգ մը: Ուստի հակնայի հետաքրքրութեամբ եւ անձկութեամբ կ'որ կը սպասէինք գալիք նոր ֆիլմերուն: կ'ուզէինք հպարտանալ անոնցմով եւ պարծենալ օտարներու ալ առջեւ:

Վերջապէս ծանուցուեցաւ երկրորդ ֆիլմը: Ամենայետին Հայը վազեց զայն տեսնելու: Դեռ չէր այն՝ ինչի որ կը սպասուէր, բայց, հարկաւ յաջորդին մէջ պիտի գտնէինք այն՝ ինչ որ այսօր չէինք գտած:

Եկաւ երրորդը, ապա չորրորդը ...: Ներկայ եղայ բոլորին ալ:

Աւա՛ղ, փոխանակ աւելնալու՝ խան – դավառութիւնը սկսած էր հետզհետէ նո – ւազիլ բոլորին մօտ: Նոյն պէս հանդի – սատեսներուն քանակը: Ներկայ եղայ նաեւ վերջինին, «Կոչուած են ապրե – լու» ֆիլմին: Եթէ նոյն իսկ մէկ հոգի մնայ ամէնէն վերջը գալիք ֆիլմին՝ այդ մէկը գուցէ ես ըլլամ: Ա՛ռ ի հետաքրք – րութիւն:

Երեք հոգի էինք վերնայարկը: Երեք հայ առանց հաչուելու, վերը մօտ ան – կիւններու մէջ ծուարած երիտասարդ օ – տար զոյգերը, որոնց հոն ներկայութիւ – նը որեւէ կապ չունէր արուեստին հան – դէպ խանդավառութեան հետ: Վարը կա – յին մօտ 12 – 15 Հայեր: Հայրենասիրու – թեան զոհեր:

Ցաջորդ ֆիլմը, եթէ նոյն մակարդակի վրայ գտնուի՝ կարծեմ ինքզինքը երջա – նիկ պէտք է սեպէ, եթէ այս թիւին քա – ոորդը գտնէ իր դիմաց ...

Այս երեւոյթը, ինչպէս ըսինք, հետ – եւանք չէ արուեստի հանդէպ հայ ժողո – վուրդին անտարբերութեան: Այս տեսակ ենթադրութիւն մը կարելի է նմանցնել այն տգեղ մարդուն՝ որ հայելին կը կո – տրէ, որովհետեւ անիկա իրեն ցոյց կու – տայ իր տգեղութիւնը:

Ուրեմն, ինչո՞ւ այս անտարբերութիւնը:

Ինչո՞ւ հայ ժողովուրդը, որ ամէն տեսակ գեղարուեստի հանդէպ ունի ան – սահման սէր, ինչո՞ւ հայ ժողովուրդը, որ ամէն տեսակ գեղարուեստի հանդէպ ունի անս

ՀԱՅԱՑՔԱԾՈՒ ՎԵՊԱՆԴԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

ՎԱՀԱԳՆ ՍՈՒՄԲԱՏԻ ՊԱՐԹԱՎԱՆ

— Ասացեք, խնդրեմ, ինչպե՞ս էր ձեզ հաջողվում ձեր ուսանողական տարիներին ամեն ինչ ժամանակին հասցնել, ինչպե՞ս էիք կարողանում ձեր ուսումնական պարտականությունների հետ միաժամանակ զբաղվել նաև գրական աշխատանքով, ինչպե՞ս էիք կարողանում ձեր ուշադրությունը հավասարապես բաշխել ձեր ուսումնական և գրական աշխատանքների միջև, որպեսզի ոչ մեկը մյուսին չխանգարի, ոչ մեկը մյուսին չխոչընդոտի։

— Ուսանողական տարիներին ես ինձ համարյա թե ոչ մի բանով չէի սահմանափակում։ Ես ուզում էի ամեն ինչ անել, ամեն ինչ իմանալ, ամեն ինչ տեսնել, ամեն ինչ ապրել։ Ինձ համար գոյություն չունեին ոչ ժամանակի, ոչ տարածության սահմանափակումներ։ Ես ուզում էի ամեն ինչ անել, ամեն տեղ լինել։ Ես ուզում էի

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ
ԵՂԱՆԱԿԻ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին :

Այս կիրակի (8 Յուլիս) առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի Կապիյօն արձակ – րանի զովասուն պարտէզներուն մէջ, ջը– րանցքին եղերքը :

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան ասկեցկալներ :

Բարձրախօսի վրայ անընդհատ լսելի պիտի ըլլան հայկական սպեր :

Ճոխ պիւֆէ, համադամ ուտելիքներ եւ զովացուցիչ ըմպելիներ :

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ :

ԾԱՆՕԹ.— Օթօքառը առաւօտ փլաս կիշառէն կը մեկնի ժամը ճիշդ 9ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Անձրեւի պա– րագային պատսպարուելիք վայրը ապա – հով :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Գործադուլներու հետեւանքով, երկա – թուղիի ընկերութիւնը ստիպուած է փո– փոխութիւններ կատարել իր կարգա – դրութեանց մէջ, հետեւաբար օգափո – խութեան գացող տղայոց մեկնումը հե – տեւեալ կերպով տեղի պիտի ունենայ.—

Առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 5, Հինգշաբթի դիշեր : Հաւաքուիլ ժամը 10– ին կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին տակ :

Այս խումբը Փարիզ կը վերադառնայ Օգոստոս 6ին, Երկուշաբթի առաւօտ ժա– մը 6·30ին :

ՀԱՅ ԸՆԹԱՑԱՐԱՆ – ԼԸ ՓԷՔ

Բացուած են արձանագրութիւն – ները 1962 – 1963 Ուսումնական տարեշրջանին :

Կ'ընդունուի 10 – 12 տարեկան բա– րեկիրթ եւ յառաջադէմ ոեւէ աշա– կերտ : Ուսումնական ծրագիրն է դասական ընթացք երկրորդական վարժարանի

Դիմել ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ
ECOLE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. 963.01.72

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱՒ
Կ. ԱԱՍՈՒՆԻ
ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ
(Պատմուածքներ)
Պէյրութ, 1962, 250 էջ :
Գինն՝ 15 Ն. Ֆ.
Առաքման ծախքով 16 Ն. Ֆ.
Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,
51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՕԻՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի ըր– ջանը, արձակուրդի ըրջանն է նաեւ «Յա– ռաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատ– ճառով թերթիս վարչութիւնը սովորա – կանէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ըլլալով կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հաս– ցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփո – խութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհա– ցում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուա– րացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ – ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայ – մաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայ – նով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հաս– ցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7 Ն. Ֆ. :
Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻԻՆ

ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ
եւ
ՀՌՈՄ – ՎԱՏԻԿԱՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ Մարսէյլէն՝ 17 Օգոստոս
ՎԵՐԱԴԱՐՁ Մարսէյլ՝ 1 Սեպտեմբեր

ԳԻՆ՝ *անձ դլուխ*, 350 Ն. Ֆ.

Արձանագրութեան համար անձամբ կամ գրաւոր դիմել՝
FERDI ABADJIAN
293, Chemin de St.-Julien
MARSEILLE (12)

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՁՄԵՌԸ

ԱԺԱՆ ՏԱՒՈՆԱԼ

ՁԵՐ ԱԾՈՒԽԸ

ԱՄԱՌԸ

ՊԷՏՔ Է ԳՆԷՔ

ALEXANIAN

ԱԾՈՒԽ – ՄԱՁՈՒԹ

Bureaux	Chantier
10 bis, Bd. Rodin	7, Rue du Pourtour
ISSY-LES-MOULINEAUX	MEUDON
MIC. 28-79	OBS. 22-71

Dépositaire Butagaz

Դիմեցէք ամառուան գիներու ցան– կը ստանալու համար :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ
ԵՂԱՆԱԿԻ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին :

Այս Կիրակի (8 Յուլիս) առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի Կապիյօն արձա – րանի զովասուն պարտէզներուն մէջ, ջը– րանցքին եղերքը :

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան ասկեցկալներ :

Բարձրախօսի վրայ անընդհատ լսելի պիտի ըլլան հայկական սպեր :

Ճոխ պիւֆէ, համադամ ուտելիքներ եւ զովացուցիչ ըմպելիներ :

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ :

ԾԱՆՕԹ.— Օթօքառը առաւօտ փլաս կիշառէն կը մեկնի ժամը ճիշդ 9ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Անձրեւի պա– րագային պատսպարուելիք վայրը ապա – հով :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Գործադուլներու հետեւանքով, երկա – թուղիի ընկերութիւնը ստիպուած է փո– փոխութիւններ կատարել իր կարգա – դրութեանց մէջ, հետեւաբար օգափո – խութեան գացող տղայոց մեկնումը հե – տեւեալ կերպով տեղի պիտի ունենայ.—

Առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 5, Հինգշաբթի դիշեր : Հաւաքուիլ ժամը 10– ին կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին տակ :

Այս խումբը Փարիզ կը վերադառնայ Օգոստոս 6ին, Երկուշաբթի առաւօտ ժա– մը 6·30ին :

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱՒ
Կ. ԱԱՍՈՒՆԻ
ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ
(Պատմուածքներ)
Պէյրութ, 1962, 250 էջ :
Գինն՝ 15 Ն. Ֆ.
Առաքման ծախքով 16 Ն. Ֆ.
Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,
51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՋԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՋԴ	30 Ն. Ֆ.	միջնեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	միջնեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻԻՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ՎԱԼԱՆՍ – ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Յուլիս 7, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին

Հովանաւորութեամբ Վալանսի Հայ Ա– ռաքելական Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ե – կեղեցւոյ վարչութեան :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ

Մարսէյլի, Լիոնի եւ Վիէնի մէջ գտած խանդավառ ընդունելութենէն եաք կու – տայ հայկական տոհմիկ երգերու

ՀԱՄԵՐԳ ՄԸ

ՐԱՖՖԻ ԲԱԲԳԷՆ ՍՎԱՃԵԱՆԻ
Ղեկավարութեամբ
(Լիբանանի պետական երաժշտանոցէն)

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հայ կարմիր Խաչի Օդն. Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) օգա– փոխութեան կայանի արձանագրութիւն – ները կը շարունակուին Հայ Կար. Խաչի կեդրոնատեղին, ամէն օր, ժամը 9–18 :

ԱՁԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՌԻՔԷՆ

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ Գրատունը, 46 Բիւ Ռի– չէ, փակման առթիւ, կազմակերպած է դեղչեալ դիներով վաճառում, Յուլիս ամսուան ընթացքին : Գրատունը ամէն օր բաց է 10–12 եւ կէսօրէն եաք 3·6 :

ԿՈՉ ՍԱՆԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց 1962 – 63ի շրջանին համար սան մը պի– տի պահէ Սամուէլ – Մուրատեան վար – ժարանը : Թեկնածուն պէտք է հետեւեալ պայմանները լրացնէ.—

Ա) Ըլլայ 10–12 տարեկան :

Բ) Ֆրանսական դպրոցներու 6րդ կամ 7րդ դասարանէն :

Գ) Ծնողքը պատկանի Սեբաստիոյ շր– ջանին :

Դ) Ըլլայ որբ կամ չքաւոր ընտանիքի զաւակ :

Ընտրութիւնը պիտի կատարուի Սա – մուէլ – Մուրատ վարժարանի Մխիթար – եան Հայրերու կողմէ :

Այն ծնողքները որ կը փափաքին, կըր– նան գրել Պ. Զարեհ Մինասեանի, 207 Բիւ Լաֆայէթ, Փարիզ (10), դիմումին կցելով իրենց տղոց դպրոցական նիշերը :

ԾԱԽՈՒ Է

Նպարավաճառի խանութ մը՝ 9րդ թա– ղամասին մէջ, արեւելեան ապրանքներ, Ֆոմեսթիպլը, պատրաստ կերակուրներ : Ուրիշ որեէ առեւտուր ալ կարելի է :

Հեռաձայնել Թրիւտէն 71 – 34, բայ– երկուշաբթի օրերէն :

ՅՈՒԻՇ - ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ
կը նախագահէ
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ Պ. ՄՆԱՊԵԱՆ և Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր

ՆԻՄ.— Այս Շաբաթ իրիկուն, Սալ Ա– թիսթիքի մէջ, ժամը 21ին, Պալվար տը Պուշաժ :

ՏԷՍԻՆ.— 11 Յուլիս, Շաբեշաբթի Է– րիկուն, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. սրահին մէջ :

ԼԻՈՆ.— 12 Յուլիս, Հինգշաբթի իրի– կուն, ժամը 21ին, 79 Ռիւ Տիւնուան :

''ՆԱՄՈՒՍ''Ը

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ի ՆՊԱՍՏ ՍՐԱՀԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

Շաբաթ *թատերախումբը բացառիկ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ նա– մուսը, Շաբաթ, Յուլիս 7, ժամը 6ին 21ին, Պօմոնի Ս. Սահակ սրահին մէջ :*

Սիրայօժար կը մասնակցին.—
Արփիկ Պէզիրճեան, Սերժ Սարգիսեան, Գ. Թիւթէլեան, Ս. Պէշկիրեան, Վ. Ունանեան, Վ. Տէմիրճեան, Տ. Տիրա– տուրեան (*Նոր Սերնդական*), Ս. Մեր– տիճեան, Մ. Տօրումեան, Օտէր Տա– վիկեան, Ա. Եօթնեղբայրեան, Վ. Տէր Վարդանեան, Կ. Ունճեան, Աքէշեան, Ա– րեւեան :

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ

(1860 – 1880)
Գրեց՝ ՅՈՐԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

Տպ. Պէյրութ, 1962

Գինն՝ 10 Ն. Ֆ.

Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՑՍԸ կուտայ
Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ ; ՁԱՐԴԱՐԷՔ ԵՒ ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes
Tél. : GRE. 09-47

11, Bd. de la République, La Garenne
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնար– ուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնքէթիֆ եւ վինի– լիֆ պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլաստիֆ :

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10ի և 30 առ հարիւր գեղչ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAYRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 ՅՈՒԼԻՍ

JEUDI 5 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9345 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5246

ՕՐՈՒԱՆ ՆՈՒԷՐԸ

ԱԼԺԵՐԻԱ

Անկախութեան տիրացող երկիրներուն ամէնէն վերջինն է Ալժերիա :

Սակայն շատ հին է իր պատմութիւնը : Անիկա կը սկսի նախապատմական դարերէն, գրեթէ ժամանակակից է Եւրոպային :

Քրիստոսէ երկու հազար տարի առաջ, Ալժերիա բնակած էր Եգիպտոսի փարաւոններու ազդեցութեան տակ :

814 Թուականին (Ք. Ա.) երբ Փիւնիկէի Տիւրոս (ներկայ Լիբանանի Սուր) քաղաքի բնակիչները հիմնեցին Կարքեդոնը այժմու Թունուզի հողերուն վրայ, Ալժերիոյ ծովեզերեայ շրջանը անցաւ անոր ձեռքը : Նումիտիոյ Թագաւորները իրենց ձեռքը պահեցին ներքին շրջանները, աստապետական դրութեամբ :

Կարքեդոնէն վերջ Ալժերիա անցաւ Հռոմի տիրապետութեան տակ : Յուլիոս Կեսար ներքին գաւառներն ալ միացուց իր մականին տակ : Այդ օրերուն մեծ բարգաւաճում ունեցաւ երկիրը, ինչպէս կը վկայեն հռոմէական հնութիւնները :

Վանդալները Ե. դարուն աւերեցին երկիրը, որ 533ին անցաւ Բիւզանդիոնի ձեռքը :

Շուտով նոր ուժ մը երեւան պիտի գար արեւելքի մէջ,— մահմետականութիւնը : Մարգարէին յաջորդները հետզհետէ պիտի տարածէին նոր կրօնքը արաբական երկիրներու մէջ :

Հիւսիսային Ափրիկէի մէջ արիւնալի կռիւներ տեղի ունեցան Բիւզանդիոնի եւ Արաբներու միջեւ : Այս վերջինները յաջողեցան խլամացնել Ալժերիոյ Պէրպէրները ութերորդ դարու սկիզբը (710 — 720) :

Բազմաթիւ արաբ հարստութիւններ յաջորդեցին իրարու Ալժերիոյ մէջ (Րիւսթէմի, Ֆաթիմի, Զիրի, Համմատի, Հիլալի, Ալմորավի, Ալմոհատի, Մարինի, եւայլն) :

Ալժերիան դարձած էր ծովահէններու բոյն մը :

1515ին երկու Թուրք ծովահէններ՝ Պարպարոս Խայրէտտին եւ Պապա Արուճ ցամաք կ'ելլեն Ալժերիա : Քանի մը տարի վերջ, 1518ին՝ Սուլթան Սէլիմ Ա. Օսմանեան կայսրութեան կը կցէ երկիրը : Ալժերացիք Միջերկրականի մէջ ծովահէնութեան շնորհիւ մեծ հարստութեան կը տիրանան :

Պոլսոյ սուլթանին գերիշխանութիւնը անուանական էր : Տեղացիք ներքին վարչական ինքնավարութիւն կը վայելէին : Կրօնքի նոյնութիւնը շատ դդալի չէր դարձներ Թրքական տիրապետութիւնը Ալժերիոյ վրայ : Կարոլոս Ե. եւ Լուդո-վիկոս ԺԴ. անյաջող փորձեր կատարեցին Ալժերիան գրաւելու ծովահէնութեան վերջ տալու համար :

Օսմանեան գերիշխանութիւնը տեւեց երեք դար : Անոր պիտի յաջորդէր ֆրանսական գրաւումը :

1798ին Պուսնաք եւ Պաքրի անուն երկու Ալժերացի հրեայ առեւտրականներ ցորեն հայթայթած էին Ֆրանսայի եւ պահանջատէր էին :

Ալժէի արաբ կառավարիչը շահագրգռուած էր այս խնդրով : 1826ին ֆրանս. հիւպատոսին հետ սկսուած բանակցութիւնները 1827ին բուռն վէճի դուռ էին բացած : Բարկութեան նոպայի մը մէջ կառավարիչը իր հովահարով զարկած էր հիւպատոս Տըվալի :

Այս դէպքը պատճառ դարձաւ Ալժերիոյ գրաւման : Շառլ Ժ. Թագաւորն ու Փոլինեաք (վարչապետ եւ արտաքին նախարար) 1830 Յունուարին որոշեցին արշաւանք մը կազմակերպել Ալժերիոյ դէմ :

Նոյն տարուան Յուլիս 5ին Թուրք զինուորներն ու Ալժերիոյ կառավարիչին 40·000նոց հեծելազօրքը անձնատուր եղան :

Ֆրանսա հետզհետէ գրաւեց ծովեզերեայ շրջաններէն վերջ նաեւ ներքին մասերը :

Մասքարայի էմիր Ապտէլ Քատէրն ու Կոստանդինէ պէյը Հաճի Ահմէտ 1832ին ապստամբեցան ֆրանս. իշխանութեանց դէմ :

Երկար տարիներ դիմադրեց Ապտէլ Քատէր : Ֆրանսա հարիւր հազարնոց բանակ մը ղրկեց իր դէմ : Ի վերջոյ խաղաղութիւնը հաստատուեցաւ :

Ֆրանսացիները շատ խանդավառ չէին սկիզբի տարիներուն բախտ փորձելու համար գրաւուած նոր երկրին մէջ :

Պարզէ տը Պոքաժ կ'առաջարկէր Հայերը փոխադրել Ալժերիա, զարկ տալու համար երկրագործութեան եւ բարգաւաճեցնելու համար երկիրը ... :

Նոր էջ մը կը բացուի այսօր, 132 տարի վերջ, Ալժերիոյ պատմութեան մէջ :

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ՆՈՒԻՐԱԳՈՐԾԵՑ ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱՆ

Ա. Հ. Ա. Կ.Ը ԱԼԺԷ ՀԱՍԱՒ

ՊԷՆ ՊԵԼԼԱ ԳԱՀԻՐԷ ԳՆԱՑ

Նախարարաց արտակարգ խորհուրդէն ետք, հրապարակուեցաւ հետեւեալ յայտարարութիւնը, որ կը նուիրագործէ Ալժերիոյ անկախութիւնը : Յայտարարութիւնը հրատարակուեցաւ Պաշտօնաթերթին մէջ :

«1961 Յունուար 8ի հանրաքուէով ֆրանսացի ժողովուրդը ճանչցաւ ալժերական բնակչութեանց իրենց քաղաքական ապագան ընտրելու իրաւունքը, ֆրանսական Հանրապետութեան նկատմամբ :

«1962 Ապրիլ 8ի հանրաքուէով, ֆրանսացի ժողովուրդը վաւերացուց 1962 Մարտ 19ի կառավարական յայտարարութիւնները որոնք կը նախատեսէին այն պարագան երբ ալժերացի բնակչութիւնները համաձայն 1961 Յունուար 14ի օրէնքին որոշեն Ալժերիան անկախ պետութեան վերածել, գործակցելով Ֆրանսայի հետ :

« 1962 Յուլիս 1ի ինքնորոշման քուէարկութեամբ, ալժերացի ժողովուրդը արտայայտուեցաւ Ալժերիոյ անկախութեան ի նպաստ, գործակցելով Ֆրանսայի հետ :

« Ուրեմն, Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ յարաբերութիւնները այլեւս հիմնուած են այն պայմաններուն վրայ որոնք ճշդուեցան 1962 Մարտ 19ի կառավարական յայտարարութիւններով, ֆրանսական Հանրապետութեան նախագահը կը յայտարարէ թէ Ֆրանսա հանդիսաւորապէս կը ճանչնայ Ալժերիոյ անկախութիւնը » :

Փարիզ, 3 Յուլիս 1962
Ստորագրուած.— ՇԱՌԼ ՏԸ ԿՈԼ

×

Այս յայտարարութեամբ Տէ Ֆաֆօ «պաշտօնանկ» կ'ըլլան Ազգ. Ժողովի 68 երեսփոխանները որոնք ալժերական նահանգը կը ներկայացնեն : Նոյն ճակատագրին կ'ենթարկուին նախարար Ժոքս, մարզպան՝ Ֆուշէ եւ ծերակուտականներ :

Տը Կոլ շնորհաւորական նամակ մըն ալ ղրկեց Առժամեայ Գործադիր մարմնի նախագահին՝ Ֆարէս, ուր մաղթանքներ կ'ընէ Ալժերիոյ ապագային համար : Իր պատասխանին մէջ, Ֆարէս նոյնիմաստ մաղթանքներ կ'ընէ Ֆրանսայի համար եւ եւ արդիւնաբեր գործակցութեան մը համար երկու երկիրներու միջեւ :

Ֆարէս ճառ մըն ալ խօսեցաւ Ռոշէ-Նուառ ուր շեշտեց թէ պատասխանատուութեանց եւ աշխատանքի ժամը հնչած է :

×

Պէն Խետտա խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ մահմետական զանգուածին կողմէ, Ալժէի մէջ : Ամէն մարդ մոռցած էր մեծ բացական՝ Պէն Պելլա որ հրաժարած կը թուի ըլլալ (կամ կը սպասէ յարմար առիթի) փուչէ մը :

ԱՀԱԿի վարչապետը ճառ մըն ալ խօսեցաւ եւ շեշտեց թէ յանուն ԱՀԱԿի կրնայ ըսել թէ Եւրոպացիները իրենց տեղը ունին ալժերական հողին վրայ :

× Թիւ 1 Վիլլայան որ Օռէսի շրջանն է պաշտօնապէս Պէն Պելլայի կողմը յարեցաւ :

Միւս վիլլայաններն ալ (Վիլլայա = Ալժ. Ազատ. Ճակատի զինուորական շրջան), աւելի պէն պելլական կը նկատուին, թիւ 5ի հրամանատարը խորհրդարանի անմիջական նիստ կը պահանջէ, նկատի առնելով կացութեան ծանրակշիռ հանգամանքը :

Մինչ այդ սակայն, Պէն Պելլա ապարդիւն տեսակցութիւն մը ունենալէ ետք Քրիմ Պելքասէմի եւ Գահիրէի մէկ բանագնացին հետ, որոշեց ետ կենալ իր ծրագիրներէն, բայց Ալժէ ալ չգնաց այլ՝ Գահիրէ :

× Անկախ Ալժերիան որոշեց արգիլել Օռոռ օրաթերթի մուտքը :

× Ալժերիայէն մեկնող Եւրոպացիներու թիւը չէ պակսած :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ առաջին խօսակցութիւնները ունեցաւ նախագահ տը Կոլի հետ : Նախապէս համայնավարները լոլիկներ նետած են գերման վարչապետին կառքին վրայ : Կը թուի թէ համայնավարներու յիշողութիւնը քիչ մը տկար է եւ Մորիս Թորէզ շատ շուտ մոռցած է թէ 1939ին, ինք եւ իր կուսակիցները մերժեցին զէնք կրել նացի Գերմանիոյ դէմ որ Խորհ. Միութեան դաշնակիցն էր :

Էլիզէէն ետք, Ատընաուըր ճաշեց վարչապետարանը ուր Փոմփիտու գերմանացի հիւրերուն ի պատիւ ճաշ մը կազմակերպած էր : Տը Կոլ, նոյն օրը, Պատուոյ Լեգէոնի մեծ խաչը շնորհած է Ատընաուըրի եւ 13րդ դարէն մէկ որձան մը որ Ս. Յովհաննէս Աւետարանիչը կը ներկայացնէ : Ատընաուըր, Մալրոյի առաջնորդութեամբ Լուվրի Թանգարանը այցելեց : Իրիկունը ճաշեց Էլիզէ, ուր երկու հազար հոգի ներկայ եղան, ճաշին յաջորդող ընդունելութեան :

ԻՏԱԼԻԱ Նորէն թերթէ պիտի զրկուի, արդարեւ գրաշարները եւ տողաշարները որոշեցին իրենց աշխատանքը դադրեցնել Յուլիս 6էն 13 :

ՌԱՈՒԼ ՔԱՍԹՐՕ (Ֆիտէլի եղբայրը) որ Քուպայի զինեալ ուժերու նախարարն է ընդունուեցաւ Խրուշչեւի կողմէ :

ԻՏԱԼԻՈՅ Հանրապետութեան նորընտիր նախագահը Անթոնիօ Սէնեի ընդունուեցաւ Պապին կողմէ :

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին նախարարը՝ Կրոմիքօ կրկին յարձակեցաւ Հասարակաց Շուկայի վրայ, Կորպախի ի պատիւ տրուած ընդունելութեան մը առթիւ : Ներկայ եղած են Միկոյեան եւ Կոսիգին : Կրոմիքօ բաժակ պարպելով Դաշնակցային Գերմանիոյ դեսպանին հետ, «անկցի' Ատլանտեան Ուխտը» ըսած է, բայց Գերմանացին ալ «անկցի' Վարշաւայի Ուխտը» պատասխանած է :

ՆԱՍԸ յայտարարեց թէ «արաբական ընկերվարական միութիւնը» (որ Արաբ. Մ. Հանրապետութեան միակ կուսակցութիւնն է) պէտք է ժողովրդական իսկական կազմակերպութիւն մը ըլլայ եւ ընդունի ազգային ուխտը իբրեւ իր գործունէութեան առաջնորդը :

ՅՈՒԼԻՍ 1Ի ինքնորոշման հանրաքուէի վերջնական թիւերն են .— Արձանագրուած՝ 6·549·736, քուէարկող՝ վեց միլիոն 17 հազար ութ հարիւր, այո՝ 5 միլիոն 975 հազար 581 (99·72 առ հարիւր), ոչ՝ 16·534, չեղեալ՝ 25·565 :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Սրբազնագոյն Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց սոյն տարուան Յունիսի 16 – 19 Հովուապետական այցելութիւն տուեց Ատրպէյջանի Հայոց Թեմին :

Կիրակի, Յունիսի 17ին, Վեհափառ Հայրապետը պատարագեց եւ քարոզեց Պաքուի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ առաջնորդանիստ եկեղեցում, հոծ բազմութեան ներկայութեամբ : Ս. Պատարագին ներկայ էին Ատրպէյջանական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին առընթեր կրօնից Լիազօր Պ. Մուսա Շամշադինսկին, Անդրկովկասի մուսուլմանների Շէյխ ուլ իսլամի ներկայացուցիչը, ռուս օրթոտոքս եկեղեցու եւ այլ յարանուանութեանց ներկայացուցիչները :
Ս. Պատարագից յետոյ Ատրպէյճանի Հայոց Թեմական Խորհուրդը ի պատիւ Վեհափառ Հայրապետի, ճաշկերոյթ տուեց Ինտուրիստ հիւրանոցում : Ճաշկերոյթին ներկայ էին Ատրպէյճանի կառավարութեան, Անդրկովկասի մուսուլմանների հոգեւոր վարչութեան, ռուս եկեղեցու, Աւետարանական եկեղեցու, հրէից կրօնական համայնքի ներկայացուցիչները, Հայոց Թեմական եւ եկեղեցական խորհրդների անդամները, ինչպէս եւ քահանայից դասը Ատրպէյճանի Հայոց Թեմի առաջնորդ Տ. Յուսիկ Վարդապետ Սանթուրեանի գլխաւորութեամբ :

Երկուշաբթի, Յունիսի 18ի առաւօտեան, Նորին Սրբութիւնը Ինտուրիստ հիւրանոցի յարկաբաժնում ընդունեց բարի գալուստի այցելութիւնը Անդրկովկասի մուսուլմանների Շէյխ ուլ իսլամ Հաքիմ Զատէյի :

Ժամը 12ին Նորին Վեհափառութիւնը ուղեկցութեամբ կրօնից գործերի լիազօր Պ. Մ. Շամշադինսկու, այցելութիւն տըւեց Ատրպէյճանի Հանրապետութեան մինիստրների Սովետի նախագահ Նորին Գերազանցութիւն Պ. Էնվէր Ալիխանովին : Նորին Սրբութեան եւ մեծարգոյ վարչապետի միջեւ տեղի ունեցաւ բարեկամական զրոյց շուրջ 40 րոպէ տեւողութեամբ :

Յերեկուան ժամը 2ին Նորին Սրբութիւնը ընդառաջելով Պաքուի Ռուս օրթոտոքս համայնքի հրաւէրին, այցելեց Ռուսաց Մայր Եկեղեցին, ուր տրուեց կրօնական համերգ : Վերջում Վեհափառ Հայրապետը ողջունեց եւ օրհնեց ներկայ խուռներամ հաւատացեալ ժողովուրդը :

Կէսօրից յետոյ ժամը 5ին Անդրկովկասի մուսուլմանների հոգեւոր պետ Շէյխ ուլ իսլամ Հաքիմ Զատէն ճաշկերոյթ տուեց Ինտուրիստ հիւրանոցում ի պատիւ Վեհափառ Հայրապետի :

Յունիսի 19ին Վեհափառ Հայրապետը իր շքախումբով Պաքուից ժամանեց Մայր Աթոռ :

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԴԻՊԻ ԲՆԱԳԱՒԱՌ

Մեր աշխատակից Դանիէլ Վարուժան այսօր դէպի գաւառ՝ իր ծննդավայրը, — սեբաստեան գիւղ մը՝ Բրգնիկ, — կ'ուղեւորի, ինչպէս որ անցեալները իր ծննդավայրը՝ Արմտան վերադարձաւ մեր աշխատակիցը՝ նորահաս վիպողը՝ Ցակոբ Տէմիրճեան։

Մեզի համար ոչինչ աւելի խանդաղատեցուցիչ է, քան ողջերթ մաղթելը գրողներու եւ բանաստեղծներու — իրենց էութեան մէջ տաղանդի մը լոյսն ու մաքուր խառնուածքի մը ջերմ կենսունակութիւնն ապրող գրողներու եւ բանաստեղծներու անշուշտ, — որոնք իրենց փոխադրուած ծաղկի հոգւոյն մէջ բաբախուն ցանկութեամբը կը սարսռան դէպի իրենց մայր – հողը, անոր արեւէն շառայլ մը պահելով իրենց ծոցին խորը, եւ կ'ուզեն երթալ թեւատարած խառնուիլ անոր, շնչել անոր օդը, մտերմանալ բոլոր իրերուն, որ զայն, իրենց մայր – երկիրը, կը յօրինեն, պրիսմակել իրենց մէջէն բոլոր գոյներն ու բոլոր տեսքերը անոր, բոլոր ձայներն ու բոլոր ցաւերը ու բովանդակ հոգին անոր, ու, յետոյ, այս անգամ աւելի հզօրապէս, ու աւելի խտացորէն, նորէն ճառագայթել, նորէն բուրումնաւէտել։

Ապրելու եւ վերատադրելու համար ցեղին հանճարն ու ցեղին հոգին՝ պէտք էր վերադառնալ դէպի բնագաւառը այդ ցեղին, դէպի լիութիւնն ուր ամէն շեշտ եւ ամէն երանգ, եւ ամէն երգ եւ ամէն շարժում կը մնան իսկական, կոյս, բընաջեղ։

Դէպի գաւա՛ռ, ուրեմն։

×

Երկարատեւ եւ անողոք եղաւ ժամանակը, որու ընթացքին քաղաքական անսովոր բռնութիւններ արգելափակ ըրին հայ բնաւագաւառը, չթոյլատրելով մօտենալ անոր, անկարելի դարձնելով հայ գրողին կամ արուեստագէտին՝ այցելել այն աղբիւրին, ուրկէ հայ ցեղին կեանքն ու հոգին բխած էր անվերջ, դարերէ ի վեր, ու տառապանքներու քարքարուտին ընդմէջէն հոսած էր, միշտ հոսած։ Մեր գաւառական գրականութիւնը, բացի մէկ – երկու տաղանդներէ, որոնք մոգական ուժով մը անոր գոյութիւնը զգացուցին, առհասարակ տկար արտայայտիչ մը միայն կրցաւ ըլլալ ցեղային հոգւոյն եւ հանճարին, զինքը խեղդամահ ընել ուզող բռնակալ թաթերու ճնշումին տակ։

Եւ հայ բնութեան, հայ կեանքին, հայ հոգւոյն, հայ հանճարին, հայ երգին ու աւանդութիւններուն սիրազեղ օրրանը Թրքահայաստանի մէջ հազիւ թէ կրցաւ ներշնչարան մը ըլլալ գրականութեան եւ արուեստին համար։ Ինչ որ հայ գրողը հեռուէն կը կապէր իր մայր բնագաւառին՝ առհաւութեանց ու ցեղային զգայութեանց, երազներու եւ կարօտի ցանցով մը, ամէնը այդ էր։ Իսկ անոր անմիջական հաղորդականութիւնն ու ազդեցութիւնը ապրիլ՝ ահա ինչ որ անհնարին էր։ Ինչ որ առաւելութիւնն էր կովկասահայ գրողի — բանաստեղծ ու վիպասան — դժբախտութիւնն էր Թրքահայ գրողին։

Ռուբէն Զարդարեան մըն էր միայն որ մէկ քանի հրաշագեղ հէքեաթներու մէջ վերապրեցուց հայ աւանդութիւններ՝ զանակներ հայ ցեղային հանճարին ու երեւակայութեան, եւ զմայլելի պատկերներու մէջ ի յայտ բերաւ բովանդակ տրտմագեղ թովքն ու յուզումը իր շուրջի կեանքին ու բնութեան։ Թլկատինցի մը ուժգնապէս ինքնատիպ պատմուածքներու մէջ արտայայտեց իր գաւառի հայ կեանքն ու հայ հոգեբանութիւնը, ու Մուշի Գեղամն ալ որ իր սրտագրաւ գաւառաբարբառին մասնակցութեամբը Տարօնի Հայութիւնը հեծեծեց ու Տարօնի բնութեան գեղեցկութիւնները պատմեց։ Ահա թէ որոնք, ապրած ըլլալով հայ բնագաւառի ծոցն իսկ, յօրինեցին Թրքահայ գաւառական գրականութիւն մը՝ այն ալ համխտեան եղեռնագործ գրաքննութեան մը հալածանքներուն մէջ, — առանց նկատի առնելու ազգագրական եւ բանահաւաքական այն փորձերը, որոնք զուտ գրականութեան մաս չէին կազմեր։

×

Եւ արդ, ահա անկարելիութիւնը՝ կարելիութեան վերածուած։ Դէպի բնագաւառ՝ նոյնիսկ հայ գրականութեան ու արուեստին վերակենդանութեանը համար, նոյնիսկ հայ հոգւոյն վերյայտնութեանը համար, — սպասելով որ երկիրը ծնցնէ նոր գրողներ ու երգիչներ։

Եթէ նոյնիսկ առարկուի թէ արդէն օտար հորիզոններու տակ կազմուած գրողները չէ որ դէպի բնագաւառ իրենց վերադարձովը կամ գաղութովը պիտի զարգացնեն ու ստեղծեն իսկապէս գաւառական գրականութիւնը ... Բայց, ապահովաբար, այդ գրողները, բնագաւառի իրենց կեանքին մէջ, իրենց թափանցողութեանն ու ըղձնակութեանը, ինչպէս նաեւ ներշնչումի ու յուզումի սաստկութեանը համեմատ, իրենց արարչական ուժերովը անցնելով նոր փուլէ մը, իրենց տաղանդը ենթարկելով նոր եւ հզօր փթթումի մը, եւ զգայականութիւնը ճոխանալով, իրենց կարգին պիտի թարգմանէին վեհանձն ու հանճարեղ ու խոհական, ու միեւնոյն ատեն տանջահար Լռութիւնը, որ ուրիշ բան չէ, բայց եթէ հայ հոգին, եւ որ այնքան հզօրագեղօրէն բարբառած է Թրքահայ նոր արուեստին ու գրականութեան ընդմէջէն։

Ցեղին անեղծ մնացած կեանքն ու հոգին, բնագաւառի գոյնը, հողն ու արփաւէտումը, — ահա թէ ինչ բան տարբեր քաղցրութեամբ մը պիտի օծէր իրենց գործը, եւ նոր աւիշով մը աւելի եւս պիտի կենդանացնէր զայն։

Բնագաւառը իրենց ընդմէջէն, եւ իրենք՝ բնագաւառին ընդ մէջէն։

Դէպի բնագաւա՛ռ, ուրեմն։

Բարի ե՛րթ բոլոր անոնց, այն գրողներուն, որոնք բնագաւառի ճամբան կը սկսին, այն երկրին՝ ուր հայ հոգին կը նոյնանայ բնութեան հետ։

ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

Շաբաթաթերթ «Ազդակ» (Պոլիս)
1909 Սեպտեմբեր 4

ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՐԿԱՅ

Մեսրոպ Մաշտոցի մեծ գործը եւ իր օրով ծնունդ առած եւ ծաւալած թարգմանական շարժումը ոչ միայն դարագլուխ մը բացաւ հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ, այլեւ նշանակալից երեւոյթ մը դարձաւ համաշխարհային մշակոյթի ասպարէզին մէջ։

Գերմանացի ծանօթ գիտնական Մարկուարտ, ճշդելով Մաշտոցի գիւտին քաղաքական եւ մշակութային արժէքը, կը գրէ. «Ահաւասիկ համաշխարհային – պատմական նշանակութիւն ունեցող երկու արդիւնքներ, որոնց առկայութեամբ գոթացի եպիսկոպոսին (այսինքն՝ գոթական այբուբենը հնարող Վուլֆիլայի — Գ. Ա.) սակաւակեաց ստեղծագործութիւնը ոչ մէկ ձեւով չի կրնար չափուիլ հայ վարդապետի գործին հետ»։

Մաշտոցի հիմնած գրաւոր մշակոյթին ունեցած համաշխարհային արժէքին մասին խօսած են համարեա բոլոր այն օտար գիտնականները, որոնք առիթ ունեցած են զբաղելու հայկական աղբիւրներու ուսումնասիրութեամբ եւ հոնտեղէն քաղելու արժէքաւոր տեղեկութիւններ զանազան ազգերու մասին։

Հայկական սկզբնաղբիւրներու գիտական արժէքը ԺԹ. դարուն արդէն ակնյայտնի էր, քանի որ 1892ին Լոնտոնի մէջ գումարուած Արեւելագէտներու միջազգային համագումարին ընթացքին առաջարկուեցաւ կազմել հայերէնի եւ հայ մշակոյթի ուսումնասիրութեամբ հետաքրքրուող միջազգային ընկերութիւն մը։ Նոյն ժամանակաշրջանին Եւրոպայի զանազան քաղաքներուն մէջ՝ Պերլին, Վիեննա, Փարիզ, Կազան, Մոսկուա, Հայտելպերկ, Լվով, Փեշտա, Քոփենհակ, Պրիւսէլ, բացուեցան հայերէնի դասընթացքներ, հիմնուեցան հայկական գրադարաններ, թարգմանուեցան Մեսրոպ Մաշտոցի աշակերտներուն եւ ժամանակակիցներուն գործերը։ Բաւական է ըսել, թէ Մովսէս Խորենացիի «Հայոց պատմութիւնը» թարգմանուած է լատիներէն, իտալերէն, գերմաներէն, ֆրանսերէն, ռուսերէն, հունգարերէն, համառօտաբար՝ չեխերէն, պարսկերէն, թուրքերէն եւայլն։

Հայկական մատենագրութիւնը արտաքին աշխարհի ուշադրութիւնը գրաւած է գրեթէ իր հիմնադրութեան օրերէն։ Վեցերորդ դարու Բիւզանդացի մեծ գրագէտը՝ Փրոկոպիոս Կեսարացի իր աշխատութիւններուն համար օգտուած է հինգերորդ դարու հայ պատմագիր Փաւստոս Բիւզանդացիի «Հայոց պատմութենէն»։ Այդ նոյն գործէն օգտուած է նաեւ ԺԲ. դարու լեհ մատենագիր Մարտինոս Լեհացի։ Փաւստոս Բիւզանդացիի ժամանակակից մէկ ուրիշ հայ պատմագիր՝ Ագաթանգեղոսի գրած «Պատմութիւնը» Է. դարէն սկսեալ թափանցած է զանազան ազգերու գրականութեան մէջ։ Այդ գործին հիման վրայ զանազան աշխատութիւններ կարելի է գտնել յունական, արաբական, վրացական, սլաւական – ռուսական, լատինական, խալդական, եթովպական գրականութիւններուն մէջ։ ԺԲ. դարու հայ առակագիր – գիտնական Մխիթար Գօշի «Դատաստանագիրքը» առանձին հատուածներով եւ տարբերակներով փոխադրուած են լատիներէն, լեհերէն, վրացերէն, ռուսերէն եւ ղփչաղերէն լեզուներու։ Արաբական առակներու յայտնի հաւաքածոն («Քէլէլէ ալ Դամնէ») թարգմանուած է հայկական «Աղուեսագիրք» կոչուած առակներու գիրքէն։ Այսպիսի օրինակներ շատ կան։

Հայ մատենագրութիւնը աւելի եւս կը տարածուի հայ տպագրութեան գիւտէն ետք (1512)։

1473ին, այսինքն տպագրութեան գիւտէն 30 տարի ետք միայն, գերմանացի ճանապարհորդ Հանս Շիլտպերկեր իր «Ուղեգրութեան» մէջ տպագրեց հայերէն բառեր (լատիներէն գիրերով)։ Ուրիշ գերմանացի մը՝ Անտրէա Ակոլութ, ԺԷ. դարուն Լայփցիկի տպարանին համար պատրաստել տուաւ հայերէն տառեր եւ իր ուսումնասիրութիւններուն մէջ, լատինական թարգմանութեան հետ զուգընթաց, հրատարակեց հայ գրականութենէն կտորներ։

ԺԸ. դարու սկիզբները հիմը կը դրուի Եւրոպական հայագիտութեան, որուն առաջին մեծ ձեռնարկները կ'ըլլան Ֆրանսացի գիտնական Լա Կրոզի (1661-1739) հայագիտական ուսումնասիրութիւնները, Մովսէս Խորենացիի «Հայոց պատմութեան» համառօտուած գրքին տպագրութիւնը Սթոքհոլմի մէջ՝ շուետացի գիտնական Հենրիխ Պրեններխ (1669 - 1732) ձեռքով, այդ «Պատմութեան» ամբողջական բնագրին հրատարակութիւնը (լատիներէն թարգմանութեան հետ միասին) Լոնտոնի մէջ՝ 1736ին, Ուիլիըմ եւ Ճորճ Ուիսթընի կողմէ։

Գիտութեան համար մեծ նորութիւն մը եղաւ Արեւմտեան Հայաստանի մէջ գտնուած եւ Փարիզի կայսերական մատենադարանը տեղափոխուած հարիւրէ աւելի հայկական ձեռագիրները։ Ֆրանսացի գիտնական Կիյոմ տէ Վիլֆրուան, որ 1739ին հրատարակեց այդ ձեռագիրներուն ցուցակը, կը գրէր. «Լուսաւոր ԺԴ. թագաւորութենէն գրական աշխարհին համար որեւէ նորութիւն գտնելու յոյսն անգամ կարծես կորսուած էր... Սակայն հայկական ձեռագիրները, անշուշտ, նոր աշխարհ կը բանայ մեր ընթերցողներուն առջեւ... Եւ ո՞վ կը կարծէր, թէ այդ աւերակ ու ամայի գաւառներէն կարելի էր գտնել այսքան շատ եւ այսքան պատուական գանձեր ...»։

Միջազգային հետաքրքրութիւնը Մեսրոպ Մաշտոցի հիմնած գրաւոր մշակոյթին հանդէպ իր գագաթնակէտին հասաւ ԺԹ. դարուն։ Ռուսիոյ մէջ հայկական աղբիւրներ հրատարակեցին եւ հայագիտական կարեւոր ուսումնասիրութիւններ գրեցին յայտնի գիտնականներ Մ. Բրոսէ, Կ. Եզով (Եզեան), Ք. Պատկանեան, Մ. Էմին, Գր. Խալաթեանց, Ն. Ադոնց,

ԶՐՈՅՑ ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ

Սկսած էին կազմել խառն ընկերութիւններ, զանազան ճիւղերու մէջ։ Երկու կառավարութիւնները յարմար կը դատէին որ Ալպանիան միանար Եուկոսլաւիոյ, ինչ որ դիւրութիւն պիտի ընծայէր լուծելու համար Եուկոսլաւիոյ մէջ գտնուող ալպանական փոքրամասնութեան թնճուկը։

Այս հարցին վերաբերմամբ Եուկոսլաւ կառավարութեան Ալպանիոյ առաջարկած պայմանները, այս միութեան մասին, աւելի նպաստաւոր էին, քան այն պայմանները զորս Խ. Միութիւնը կ'առաջարկէր Եուկոսլաւիոյ։

Ալպանիոյ ղեկավարներէն մէկ քանին խորապէս եւ գաղտնօրէն հակառակ էին Եուկոսլաւիոյ տեսակէտին։

Ալպանիոյ հարցը կարգադրելու համար Խ. Միութեան կողմէ եղած հրաւէրը նըպաստաւոր ընդունելութիւն գտաւ Պելկրատի մէջ, հակառակ անոր որ չգիտցուեցաւ թէ ինչու Սթալին պնդած էր որ անպայման ես մեկնէի Մոսկուա...

Ինծի կը թուի թէ, այսպէս վարուելու երկու պատճառներ ունէր Սթալին։ Անպայման իր վրայ թողուցած էի կարուկ եւ անկեղծ մարդու մը տպաւորութիւնը։ Կը յուսամ թէ Եուկոսլաւ համայնավարներն ալ նոյնը կը խորհին։ Այսպէսով, ուրեմն, այդ նուրբ հարցը լուծելու համար երազուած մարդն էի։ Երկրորդ, կը կարծեմ նոյնպէս, որ Սթալին մտադրած էր զիս իր կողմը շահիլ, որպէսզի այդ միջոցով յաջողի պառակտում ստեղծել Եուկոսլաւ կեդր. Կոմիտէի ծոցին մէջ եւ զայն հպատակեցնէ իրեն։

Մեկնեցայ Մոսկուա 8 Յունուար 1948ին։ Շատ հպարտ էի Սթալինի կողմէ հրաւիրուած ըլլալուս համար, եւ սակայն, միեւնոյն ատեն ունէի անորոշ կասկածներ որ այդ հրաւէրը եղած չէր ոչ պատահմամբ եւ ոչ ալ մաքուր տրամադրութիւններով՝ հանդէպ Թիթոյի եւ Եուկոսլաւ Կեդր. Կոմիտէին։

Մոսկուա հասնելէս հազիւ քանի մը ժամ ետք, երբ կը խօսակցէի Եուկոսլաւիոյ դեսպան Վլատիմիր Փոփովիչի հետ, գրասեղանին վրայ գտնուող հեռաձայնը զանգահարեց։ Խորհ. Միութեան արտաքին գործոց նախարարը կը հարցնէր թէ շատ յոգնած չէ՞ի ճամբորդութենէս, վասնզի Սթալին կը ցանկար զիս տեսնել իսկոյն։

Ըստ սովորութեան, երեկոյեան ժամը 9ին, առաջնորդուեցայ Կրեմլին, Սթալինի գրասենեակը։ Հոն էին՝ Սթալին, Մոլոթով եւ Ժտանով։ Այս վերջինը, որքան ես գիտէի, Փոլիթ – Բիւրոյին մէջ օտար համայնավար կուսակցութեանց հետ յարաբերութիւններու պատասխանատուութիւնը ունէր։

Բարի գալուստի ընկալեալ սովորութենէն ետք, Սթալին անցաւ ուղղակի հարցին.

— Մեր հետաքրքրութիւնը ուղղակի Ալպանիոյ մասին չէ։ Մենք համաձայն ենք որ Եուկոսլաւիան կլլէ Ալպանիան..

Ապա, Սթալին աջ ձեռքին մատները իրարու միացնելով, տարաւ զանոնք դէպի իր բերանը եւ կլլելու ձեւը ցոյց տուաւ ...

Սահմռկած էի ուղղակի Սթալինի այս վարմունքէն։ Զեմ գիտեր թէ դէմքիս վրայ նշմարելի՞ էին ապշանքիս նշանները։ Փորձեցի կատակի տեղ ընդունիլ այս խօսքերը, զանոնք վերագրելով Սթալինի կողմէ յաճախ գործածուած լեզուի մը, եւ ուզեցի բացատրել.

— Հարցը Ալպանիան կլլելու մասին չէ, այլ երկու երկիրները միացնել ...

Այս խօսքերուն վրայ, Մոլոթով յարեց.

— Բայց ատիկա միեւնոյն բանն է։

Եւ Սթալին, միշտ իր մատներով կուլլելու ձեւը ցոյց տալով, աւելցուց.

— Այո, «կլլել» ըսի։ Համաձայն ենք ձեզի հետ, դուք պէտք է կլլէք Ալպանիան, եւ կարելի եղածին չափ շուտ ...

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

(13 Շար.)

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀՅՈՒՍՎԱԾՔ

ԳՈՂԳՈՏԱՀ ԴԵՄՈ

ՎԱՀՐԱՀԱՅ ՈՍՈ

— Տեսնեմ, ձրդրմդրմ ըլլայ, դիմիմդիմ ալ ընեմ, ես կ՚ըսեմ իսկոյն, որ ձայնս լսուի։ Ինչո՞ւ չեն ուզեր ինծի տալ ատոր իրաւունքը։

Շեշտեց ու ինձի նայեցաւ ես։ Ես ալ ուրախ էի, որ հասած չէի ան կէտին, ուր ինք կ՚ուզէր հասնիլ։ Ուզեցի ինքնին ըսել, թէ ինչո՞ւ կ՚ուզէ ձայնս լսուի, բայց ան ինծի չհարցուց։ Ինքն ալ չէր ուզեր, որ ես ձայնս լսեմ։ Ուրեմն ինչո՞ւ կ՚ուզէր։ Ինչո՞ւ կ՚ուզէր, որ ես ձայնս լսեմ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ
ԵՂԱՆԱԿԻ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաճեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին :

Այս կիրակի (8 Յուլիս) առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի կապիյօն սրճա – րանի զովասուն պարտէզներուն մէջ, ըր– րանցքին եզերքը :

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան անակնկալներ :

Բարձրախօսի վրայ անընդհատ լսելի պիտի ըլլան հայկական սպեր :

Ճոխ պիւֆէ, համադամ ուտելիքներ եւ զովացուցիչ ըմպելիներ :

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ :

ԾԱՆՕԹ.— Օթօքառը առաւօտ փլաս կիչառէն կը մեկնի ժամը ճիշդ 9ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Անձրեւի պա– րագային պատսպարուելիք վայրը ապա – հով :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Այս կիրակի ամբողջ օրը Պառ Շաուլ, Լա Ֆէվի ծառաչուք եւ օդասուն ընդար– ձակ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ ՇԱՒԱՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին Պ. ՄՆԱՊԵԱՆ եւ Կ. ՓՕ – ԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական պատչառ յայտագիրը Կ'երգեն Օր. Ալիս Շահմիրեան եւ Պ. Տէրոյեան :

Կ'արտասանեն.— Օր. Սեդա Թիւրէ – եան, Պ. Գ. Գօճասպապեան, Վանիկ Նա– զարեան :

Ժամը 16էն սկսեալ հայկական եւ եւ – րոպական պարեր :

Ճոխ պիւֆէ, շամփուրով խորոված, զով ըմպելիներ, մատչելի դիներով :

Մուտքը ազատ է

ՇԱՆՕԹ.— Հանդիսավայրը երթալու համար Շահիճռէն առնել Լա Ֆէվ տա – նող օթօքառը եւ իջնել վերջնաւորութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ցակոբ Ֆերմանճեանի եւ զաւակները՝ Թագուհի, Սօնա եւ Սարգիս, Աւետիս Սրապեան, Տիկին Մարթա Մանուկեան եւ Տիկին Հռիփսիմէ Յարութիւնեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշ – տօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մօր եւ քրոջ՝

ՆԱԶԵԼԻ ՖԵՐՄԱՆՃԵԱՆԻ

յիշատակին, այս երկուշաբթի առաւօտ ժամը 11ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուս. Գիւտի Նշխարաց տօնին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ հոգեհան– դիստ պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հան– գուցեալ հիմնադիրներու՝ Առաջնորդ Պա– ղտեան Սրբազանի, Աղաճան Դարբինեա– նի, Գարեգին Շահլամեանի եւ Ոսկան Անսուրեանի, ինչպէս նաեւ Սահակ–Մես– րոպ Ազգ. Դպրոց – սրահի հիմնադիրնե– րուն եւ նիւթապէս եւ անձնուէր աշխա – տութեամբ եկեղեցւոյ կառուցման սա – տարողներու ննջեցելոց հոգւոց ի յիշա – տակ : Կը հրաւիրուի հայ հասարակու – թիւնը ներկայ գտնուիլ այս արարողու – թեանց ի յարգանս բոլոր ննջեցելոց :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի ըր– ջանը, արձակուրդի ըրջանն է նաեւ «Յա– ռաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատ– ճառով թերթիս վարչութիւնը սովորա – կանէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հաս– ցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփո – խութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհա– ցում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուա– րացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ – ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայ – մաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայ – նով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. էւ սովորական հաս– ցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի ըրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7 Ն. Ֆ. :

Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՄԱՆՅ ԿԵԴՐՈՆԻ
ԲԱՆԱԿՈՒՄ
ՕԳՈՍՏՈՍ 1962 — **SAVOIE**

Կ'ուզէ՞ք որ ձեր զաւակը իր ար – ձակուրդը անցընէ բարոյական մա– քուր եւ կենսունակ մթնոլորտի մը մէջ, ծանօթանայ հայ մշակոյթին, դիմեցէք հետեւեալ հասցէներուն՝ Տեղեկութիւններու համար՝

ՓԱՐԻԶ
Centre d'Etudes Arméniennes
32, Rue de Trévise, PARIS (9°)
Ա. յարկ, Ուրբաթ օրերը ժամը 19– էն ետք կամ երեքշաբ. 20·30 ետք :

ԼԻՈՆ
Alex Siranossian, 2 Rue Galtier
LA MULATIERE (Rhône)

ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋԱՆ
J. Nazarian, Chemin de Gery
MONTELIMAR (Drôme)

ՄԱՐՍԷՅԼ
G. Khayiguian, 1, Bld. de l'Helvétie
MARSEILLE (12)

ԺԸՆԵՒ
Mlle M. Thomassian
8, Avenue de la Praille
GENEVE (Suisse)

ՏԵՂԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ԵՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ Հոկտ. 14 – ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնա – կատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցու – թեամբ :

Այրի Տիկին Սիրարփի Աբրահամեան, Տէր եւ Տիկին Ի. Սահակեան, Ռիչառ Սահակեան, Տէր եւ Տիկին Հ. Նշանեան, Այրի Տիկին Դաւիթեան, Օր. Վերժին Զէքեան յաւուր կը ծանուցանեն իրենց ա– մուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ աղգականին՝

ԱՐՇԱԻԻՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ
(Պալսեցի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 2ին, 57 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ առաւօտ ժամը 8·45ին, փա– րիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) օդա– փոխութեան կայանի արձանագրութիւն – ները կը չարունակուին Հայ Կար. Խաչի կեդրոնատեղին, ամէն օր, ժամը 9–18 :

ԱՁԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՌԻՔԷՆ

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ Գրատունը, 46 Րիւ Ռի– չէ, փակման առթիւ, կազմակերպած է զեղչեալ դիներով վաճառում, Յուլիս ամսուան ընթացքին : Գրատունը ամէն օր բաց է 10–12 եւ կէսօրէն ետք 3·6 :

ԿՈՉ ՍԱՆԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց 1962 – 63ի շրջանին համար սան մը պի– տի պահէ Սամուէլ – Մուրատեան վար – ժարանը : Թեկնածուն պէտք է հետեւեալ պայմանները լրացնէ.—

Ա) Ըլլայ 10–12 տարեկան :

Բ) Ֆրանսական դպրոցներու 6րդ կամ 7րդ դասարանէն :

Գ) Ծնողքը պատկանի Սեբաստիոյ շր– ջանին :

Դ) Ըլլայ որբ կամ չքաւոր ընտանիքի զաւակ :

Ընտրութիւնը պիտի կատարուի Սա – մուէլ – Մուրատ վարժարանի Մխիթար – եան Հայրերու կողմէ :

Այն ծնողքները որ կը փափաքին, կըր– նան գրել Պ. Զարեհ Մինասեանի, 207 Րիւ Լաֆայէթ, Փարիզ (10), դիմումին կցելով իրենց տղոց դպրոցական նիշերը :

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Բ. Գըլըճեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Վարպետեան, Տիկին Մաք – րուհի Զարմանեանի դառնակսկիծ մահ – ուան առթիւ փոխան ծաղիկի կը նուիրեն քսան Ն. Ֆ., կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին : (Ստանալ Յառաջէն) :

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի դաշտապարա – հանդէսը Յուլիս 22ին, կիրակի ամբողջ օրը, Օթել տէ Կրօթ (Թրուա Լիւֆ) :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

ՇԱԻԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արդուենեան խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՅՈՒՇ - ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ
Կը նախագահէ
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Կը խօսին՝ Պ. ՄՆԱՊԵԱՆ և Կ.ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Գեղարուեստական պատչաճ յայտագիր

ՆԻՍ.— Այս Շաբաթ իրիկուն, Սալ Աք– թիոտիքի մէջ, ժամը 21ին, Պուլվար տը Պուշաժ :

ՏԷՍԻՆ.— 11 Յուլիս, Զորեֆշաբքի խր– իկուն, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. սրահին մէջ :

ԼԻՈՆ.— 12 Յուլիս, Հինգշաբթի իրի– կուն, ժամը 21ին, 79 Ռիւ Տիւնուան :

« ՅԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Սենեկալէն հարիւրապետ՝ Թէրզեան մէկ տարեկան Յառաջ կը նուիրէ իր հօ– րը՝ Ե. Թէրզեանի (Տռակինեան) անոր 75ամեակին առթիւ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Փարիզահայ կապ. Խաչի աշակերտնե– րու տարեկան քննութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր՝ Հինգշաբթի ժամը 3ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Փափաքելի է որ ծնողքներ ու բարեկամներ ներկայ ըլլան քաջալերելու համար աշակերտներու տարած աշխատանքը :

"ՆԱՄՈՒՍ"Ը
ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ
Ի ՆՊԱՍՏ ՍՐԱՀԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

Շաբաթ թատերախումբը բացառիկ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ Նա– մուսը, Շաբաթ, Յուլիս 7, ժամը ճիշդ 21ին, Պօմոնի Ս. Սահակ սրահին մէջ :

Սիրայօժար կը մասնակցին.—

Արփիկ Պէզիրճեան, Սերժ Սարգիսեան, Գ. Թիւրէլեան, Ս. Պէշկիրեան, Վ. Ուճաճեան, Վ. Տէմիրճեան, Տ. Տիրա – տուրեան (Նոր Սերնդական), Ս. Մեր – տինեան, Մ. Տօրումեան, Օտէթ Տա – վիկեան, Ա. Եօթնեղբայրեան, Վ. Տէր Վարդանեան, Կ. Ուճճեան, Աբէշեան, Ա– րեւեան :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ
(1860 – 1880)
Գրեց՝ ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

Տպ. Պէյրութ, 1962
Գին՝ 10 Ն. Ֆ.

Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	միջեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	միջեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱՒՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

DANS LA COUR D'HONNEUR
DES
INVALIDES
DE LOUIS XIV A NAPOLÉON
SPECTACLE SON ET LUMIÈRE
DU 21 AVRIL AU 30 SEPTEMBRE
UNE SEULE SÉANCE TOUS LES SOIRS à 22 HEURES
Entrée par l'Esplanade (Caisse ouverte à 21 heures)
Places assises : 5 NF - Debout : 3 NF - Enfants et Militaires : 1,50 NF
Métro : LATOUR-MAUBOURG et INVALIDES
Autobus : 28 - 49 - 69 - 83
PARKING GRATUIT ASSURÉ
RÉALISATION TECHNIQUE "PHILIPS"

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 6 ՅՈՒԼԻՍ

VENDREDI 6 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9346 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5247

ՕՐՈՒԱՆ ՁՕՍՔԸ

ՏԱԳՆԱՊԸ ՉԷ ՓԱՐԱՏԱԾ

1961 Հոկտեմբեր 15ի ընտրութիւնները փոխանակ վերջ տալու 1960 Մայիս 27ի յեղափոխութեան ստեղծած անբնականոն վիճակին, աւելի ծանրացուցին Թուրքիոյ ներքին տագնապը։

Իսմէթ Ինէօնիւն կրկին օրուան մարդն է դարձած երկու տարիէ ի վեր։ Զինք ուրիշ հեղինակաւոր դէմք մը, որ յարգանք պարտադրէ եւ խօսք հասկցնէ բոլորին։

Հանրապետութեան նախագահին անմիջական խորհրդականն է։ Ընդդիմադիր կուսակցութիւններ անգամ կը քաշուին իրմէ։

Հալք — Առաւէթ կարկտան խառն դահլիճը վեց ամիս միայն ապրեցաւ։ Հանգուցեալ դեմոկրատ կուսակցութեան հոգեւոր ժառանգորդները շատ աղմուկ յարուցին ներման խնդրին շուրջ, ի հեճուկս բանակին, որ կացութեան խակական տէրն է, վարադոյրին ետեւ։

Առաւէթ կուսակցութեան մէջ երկպառակութիւնը ծայր տուած էր արդէն, երբ ծեր ադուէսը անոր մահացու հարուած մը տալու յոյսով՝ Մայիս 31ին ներկայացուց դահլիճին հրաժարականը։

Հաշիւը սխալ դուրս եկաւ սակայն։

Նուրջ մէկ ամիս տեւեց նախարարական նոր տագնապը։ Մէկ ամիս, որու ընթացքին բանակցութիւններն ու սակարկութիւնները արդիւնքի մը չյանգեցան։ Ի վերջոյ բանակի խիստ սպառնալիքին առջեւ տեղի տալով, երեք կուսակցութիւններ, — Հալք, Ենի Թիւրքիէ եւ գիւղացիական Միլլէթ — կազմեցին նոր խառն դահլիճ մը, Իսմէթի նախագահութեամբ։

Առաւէթ հեքայքայուեցաւ. դարձաւ ընդդիմադիր կուսակցութիւն, ամուսնալուծուելով Հալքի հետ։ Գոհացաւ՝ խոստում ստանալով վարչապետէն, որ Հոկտեմբերէն սկսեալ ներման պիտի արժանանան Եասը Առայի դեմոկրատ պարագլուխները, որոնք կեսարիոյ բանտին մէջ կը քաշեն իրենց մեղքերը։

Մինչ մէկ կողմէ Ինէօնիւ սակարկութեան ելած էր կուսակցապետերուն հետ, բանուորական շարժումը օրէ օր աստիճան մը աւելի սպառնական դոյն կը ստանար։ Անգործութիւնն ու թշուառութիւնը ոտքի կը հանէին գործաւորները, որոնք աշխատանք եւ հաց կը պահանջէին օրուան իշխանութիւններէն, երեսփոխաններէն, ու ծերակուտականներէն, որոնց սին վէճերը իրեց փորը չէին կշտացներ։

Ձախակողմեան այս ձգտումներու կողքին հետզհետէ մարմին կ'առնէր նաեւ յետադիմական շարժում մը, կրօնական — իսլամական քօղի տակ։

Իսմէթ իբրեւ խորամանկ քաղաքագէտ կուզէ գոհացում տալ երկու կողմին ալ։ Երկուշաբթի օր խորհրդարանին առջեւ կարդաց նախարարական յայտարարութիւնը, որով մէկ կողմէ բանուորներուն կուզէ տալ գործադուլի իրաւունք, հաւաքական պայմանագրութիւն եւ այլ առաւելութիւններ, միւս կողմէ կը շոյէ իսլամներու մոլեռանդական զգացումները, հօճաներ եւ մոլլաներ պատրաստելու համար նիւթական միջոցներ խոստանալով։

Իսմէթ ետեւ բանակը աչալուրջ կը հսկէ՝ վտանգաւոր խմորումներու առաջքին առնելու համար։

Անխուսափելի են նոր տագնապներ։

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻԱՆ ԻՐ ՆՈՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ Ա. ՆՇԱՆ՝

ԺԱՄԸ ՓՈԽԵՑԻՆ

Իրենց անկախութիւնը ցոյց տալու համար ալժերական առժամեայ հանրապետութիւնը նախ որոշեց ժամը փոխել այսինքն չապրիլ ֆրանսական ժամով։ Ուրեմն այսուհետեւ երբ ժամը 13է Փարիզ, ցերեկ է միայն Ալժէ։ Ալժերացիք կը յիշեցնեն թէ դիմադրական շարժումներու ատեն ալ, ապստամբները կը հետեւէին անգլիական ժամուն եւ Կրինուիչի ժամացոյցով կը յառաջանային։

Պէտք չէ անտեսել սակայն թէ ժամը փոխելով ամէն բան չի կարգադրուիր։ Արդարեւ ազատագրական բանակի ծայրայեղ տարրերը միշտ յեղափոխական մօքեր կը յայտնեն եւ Պեն Պելլան ալ բոլորովին հանդարտած չէ։

ԱՀԱԿի փոխ — վարչապետը որ Թրիփոլիէն Գահիրէ գացած էր յայտարարութիւն մը ըրաւ եգիպտական մայրաքաղաքին մէջ, որու մէջ շեշտեց. — «Կողմնակից եմ Էվիանի համաձայնութեանց եւ կը մաղթեմ որ անկեղծօրէն գործադրուին թէ' Ֆրանսացիներուն եւ թէ' Ալժերացիներուն համար», միակ տարակարծութիւնը որ գոյութիւն ունի Պեն Պելլայի եւ Պեն Խետտայի միջեւ այն է որ Պեն Պելլա համաձայն չէ երեք գնդապետներու պաշտօնազրկման։ Նասրն ալ շատ լաւատես չէ, քանի որ յայտարարեց թէ ալժերացի պարագլուխներու հաշտութիւնը դիւրին իրագործելիք բան մը չէ եւ Եգիպտացին աւելցուցած է. — «2 կողմերը կառչած են իրենց դիրքերուն ինչ կը վերաբերի ազատագրական բանակի սպայակոյտին լուծման։ Պեն Պելլա կը խորհի թէ այս որոշումը ծանր վտանգներու եւ բաժանումներու առջեւ կը դնէ երկիրը։ Կը փափաքէի որ ալժերացի բոլոր ղեկավարները ներկայ ըլլային, երէկ Ալժերիա, բայց հրաշքը տեղի չունեցաւ»։

Եւ զինուորականներու արտայայտութիւնները չեն կրնար մեղմացնել մթնոլորտը։

«Ֆիկառոյի» Թղթակիցը՝ Մաքս Քլօ շահեկան զրոյցներ կը պատմէ, զորս ունեցած է ազատագրական բանակի մարդոց հետ։ Առաջինը որ չուզեր ինքնութիւնը յայտնել, բայց կը վստահեցնէ թէ «շուտով կը տեսնուինք», անմիջապէս կը պարզէ իր տեսակէտը. — «Մէկ հարց կայ որ մեզ կը շահագրգռէ։ Պատերազմական սպայակոյտին հարցը։ Մեզի համար յստակ է։ ԱՀԱԿը ոչ մէկ իրաւունք ունէր նման որոշում մը տալու։ Սպայակոյտը լուծուած չէ։ Միշտ գոյութիւն ունի եւ միայն անկէ է որ մեր հրամանները կ'առնենք։ Մեր բանակին մէջ, կուրօրէն չենք հնազանդիր։ Պէտք է որ հրամանները ժողովուրդին կամքին ուղղութեամբ երթան»։

Ուճայի շրջանին մէջ, զինուորական ուրիշ տարրեր նոյնիմաստ յայտարարութիւններ ըրած են եւ կը պնդեն թէ միայն Ալժերական Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի հեղինակութիւնը կը ճանչնան։ Սպաներ կը պատրաստեն ալժերական այդ «խորհրդարանին» նիստ մը գումարել «Պեն Խետտայի եւ անոր բարեկամներուն համաձայնութեամբ կամ ոչ»։

Անդին կայ սակայն Ալժ. Ազատ. Ճակատը որուն մէկ պատասխանատու անդամը կը ճշդէ թէ «ութ տարի չկռուեցանք մենք մեզի մենատէր մը տալու համար»։

× Ալժէի ալիքի ձայնասփիւռի կայանը՝ Ֆրանս Ե. փոխեց իր անունը եւ այլեւս կը կոչուի Ռատիօ Ալժէ։

× Պուրկիպա շնորհաւորական հեռագիր մը ղրկած է Պեն Խետտայի շեշտելով թէ նուիրական կապ մը պիտի ըլլայ միշտ երկու ժողովուրդներուն միջեւ։

× Նեհրու յայտարարութիւն մը ըրաւ ալժերական անկախութեան առթիւ ուր, ի մէջ այլոց, ըսաւ թէ Ալժերիա եւ Հնդկաստան հասարակաց ձեռնարկի մը մէջ միացած են»։

× ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար՝ Ու Թանի համար Ալժերիոյ անկախութիւնը «իմաստուն եւ նոյնքան քաջ քաղաքականութեան մը արդիւնքն է»։

× Պեն Խետտայի դահլիճը որոշեց տօնական օր հռչակել Յուլիս 5ը։

× Լակայառտ յայտարարութիւն մը ըրաւ ֆրանսական մամուլի գործակալութեան միջոցաւ։ Այդ կոչով, պատնէշներու ղեկավարը, որ Սանթա Քռուզ տը Փալմայէն ղրկած է ձեռագիր նամակ մը, կ'ըսէ Ալժերիոյ Եւրոպացիներուն թէ «մեր պարտականութիւնն է նոր Ալժերիան կառուցանել»։ Կը յորդորէ նաեւ մեկնողները որ Ալժերիա վերադառնան։

× ԱՀԱԿի բանբերը՝ Եազիտ յայտարարեց թէ անկախութիւնը պիտի կառուցեն Ալժերիոյ Ֆրանսացիներուն հետ եւ ոչ թէ անոնց դէմ։

× Ալժ. Ազատ. Ճակատ 11 անդամներ ձերբակալուեցան ֆրանսական իշխանութեանց կողմէ։ «Մահուան դատապարտած էին» Հարքի մը։

Արդարեւ Շամփնեիի ալժերական Ազատ Ճակատի մէկ «դատարանին» «ընդհ. դատախազը» յայտարարեց թէ ամէն պարագայի մէջ բոլոր հարքիները պիտի դատուին։

Հինգշաբթի առտու, Պեն Պելլա յայտարարեց թէ Ալժէ կ'երթայ հոն շարունակելու համար իր գործունէութիւնը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ — տը Կոլ վերջին խօսակցութիւնները տեղի ունեցան Հինգշաբթի առաւօտ։ Նախորդ օրը Գերմանիոյ վարչապետը ծաղկեպսակ մը դրած էր անծանօթ Զինուորին գերեզմանին վրայ։ Պտոյտ մըն ալ կատարեց Սէնի ափերուն, ապա ընդունուեցաւ Թաղապետական Խորհուրդի կողմէ։ Հոս կազմակերպուած միջադէպ մը տեղի ունեցաւ։ Համայնավարները «կեցցէ' դեմոկրատ Գերմանիան», «անկցի գերման զինապաշտութիւնը» պոռացին։ Բայց ծափեր անմիջապէս խեղդեցին համայնավարներուն ձայները։ Ընկերվարականներն ալ կը դատապարտեն համայնավարներու այս ընթացքը, դիտել տալով թէ ի վերջոյ կարելի է Ֆրանսայի հիւրին շնորհել առնուազն այնքան պատշաճ ընդունելութիւն, որքան շնորհուեցաւ Խրուշչեւի։

ՔԵՆԸՏԻ Ֆիլատելֆիոյ մէջ տօնեց ամերիկեան անկախութեան տարեդարձը (Ինտիփէնտընս տէյ)։ Այս առթիւ արտասանած ճառին մէջ ըսաւ թէ Միացեալ Նահանգները պատրաստ են միանալու Եւրոպայի հետ «միջանկախութեան» յայտարարութեան մը։ Քենըտի յայտնեց նաեւ թէ պիտի աշխատին ապահովելու համար բոլորին ազատութիւնն ու խաղաղութիւնը։

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ գործադուլները կը շարունակուին։ Վենետիկի կոնտոլիէները աշխատանքը դադրեցուցին բողոքելու համար շարժակով նաւերու բազմապատկումին դէմ։

ՍԱԼԱՆ պատասխանելով հարցաքննիչ դատաւորի հարցաքննութեան ընդունեցաւ թէ ինք է Քանալի ղրկուած նամակին հեղինակը, բայց մերժեց յայտնել նամակին մէջ Սիմըթէօ եւ Օվերնացի ծածկանունով մատնանշուած անձերու րուն ինքնութիւնը։

ՌՈՒԱՆՏԱՅԻ մէջ անկախութեան յաջորդեցին կռիւները։ Աւանդական թըշնամիները՝ Պահամթիւսները եւ Վաթիւցիները սկսան «իրար ուտել»։

ԹՈՒԱՆՏԱՆ դիմում ըրաւ որ ՄԱԿի անդամ ընդունուի։ Պուրունտիի տակաւին դիմում չէ ըրած, թէեւ իր թագաւորը՝ Մվամի Մվամպութցա կը պատրաստուի եւրոպական եւ ամերիկեան երկիրները այցելել իբրեւ պետական ղեկավար։ Տեսակցութիւն մըն ալ տուած է Ուզումպուրայի ճաշարանի մը մէջ կարգ մը լրագրողներու եւ յայտնած թէ յոյս ունի որ կ'ընդունուի Անգլիոյ Էլիզապէթ Թագուհիին կողմէ որու, ի վերջոյ պաշտօնակից է ...։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը յայտնեց թէ հրթիռներու կայան մը պիտի կառուցուի Կրետէի մէջ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ նորակազմ դահլիճը չորսաթ օր միայն պիտի ներկայանայ երեսփոխանական ժողովին։ Նախարարական իր յայտարարութեան մէջ, Ինէօնիւ ողջունեց նաեւ «ալժերական քոյր ժողովուրդը»։

ԶԱՐՈԲԵԱՆ ԳՈՀ ՉԷ...

ԽՄԲ. — «Ընկեր» Յակոբ Զարոբեան երկար զեկուցում մը տուած է որ կը գրուէ «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Յունիս 22ի թիւին 14 սիւնակները։ Այս զեկուցումէն կը յայտնուի թէ Մեսրոպ Մաշտոցի 1600ամեակի առթիւ Հայաստանի մէջ ցուցաբերուած ազգային ոգին դժգոհ ձգած է «պարտիայի» քարտուղարը որ սա խօսքերով կ'արտայայտուի. — (Պիտի անդրադառնանք առանձին)։

«... Վերջերս հայ ժողովուրդը հանդիսաւոր կերպով տօնեց մեր ազգային գրերի ստեղծող եւ հայ դպրութեան հիմնադիր Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդեան 1600ամեակը։ Այդ տօնը նշուեց ոչ միայն մեզ մօտ, այլեւ Մոսկուայում եւ միւս եղբայրական ռեսպուբլիկաներում։ Այս փաստը մէկ անգամ եւս ակնառու կերպով արտայայտում է Կոմունիստական պարտիայի եւ Սովետական կառավարութեան հոգատարութիւնը անցեալի կուլտուրական ժառանգութեան եւ ազգային հոգեւոր արժէքների պահպանութեան նկատմամբ։

Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը մեր սրտերը լցրեց հպարտութեան օրինական զգացումով։ Սակայն ազգային հպարտութիւնը ոչ մի կերպ համատեղելի չէ ազգային սնապարծութեան եւ ազգային սահմանափակուածութեան հետ։ ՍՄԿՊ Ծրագրում պարզ ու յստակ ասուած է — «Կոմունիստական շինարարութեան ընթացքում ծառացող ազգային փոխյարաբերութիւնների բոլոր հարցերը պարտիան լուծում է պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի դիրքերից, լենինեան ազգային քաղաքականութեան անշեղ կիրառման հիմքի վրայ։ Պարտիան թոյլ չի տալիս ազգային առանձնայատկութիւնների ոչ անտեսում ոչ էլ ուռճացում» »։

Մինչդեռ ազգային քաղաքականութիւնը բնորոշող պարտիական այս դրոյթը երբեմն անտեսւում է մեր առանձին գրողների կողմից.

«Գրական մամուլում յաճախ երեւան են գալիս բանաստեղծութիւններ, պատմուածքներ ու յօդուածներ, որոնք չեն նըպաստում աշխատաւորութեան ճիշդ դաստիարակմանը»։

«Սով. Հայաստան» Յունիս 22

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Աննախընթաց սով մը կը տիրէ Երկնային Կայսրութեան ժառանգորդ համայնավար Հանրապետութեան մէջ ։ Ջանգուածներ կը խուսափին աղէտէն, կ'անցնին երկաթէ վարագոյրէն անդին՝ հաց գտնելու համար անգլիական ազատ հողի վրայ ։ Պահակները թոյլատու են, իսկ Հոնկ–Քոնկի վարչութիւնը կը մերժէ պատնէշը վերցնել սովահարներու առջեւ ։ Չինական գաղութը հազարներով ծրարներ կը ղրկէ սահմանէն անդին, եթէ հասցէները չփոթուին ։ Երկու տարի առաջ ղրկուած են երեք միլիոնէն աւելի ծրարներ, այս տարի առաջին վեցամսեային ինը միլիոն ։ Ընդարձակածաւալ բերրի հողին վրայ չին մշակը կը մեռնի սոված, բնութիւն եւ անմարդկային վարչաձեւ մը կը գլանանբանուորին եւ գիւղացիին օրապահիկը ։ Անգէտ է բնութիւնը, անգութ է մարդը ։

Երկիրը լծուեցաւ տարապարհակ աշխատանքի «ոստում մը կատարելու համար» ։ Բանուորական համայնքներ կազմուեցան ի վնաս ընտանիքին ։ Լըքուեցաւ երկրագործութիւնը ի վնաս երկրագործին՝ նպաստաւորելու համար ծանր ճարտարարուեստը ։ Հաստատուեցաւ հաւաքական մշակումը, մշակն եղաւ պետութեան ստրուկը ։

Խրուշչեւ 1953ին յայտնեց, թէ հաւաքական մշակումը աւելցուցած չէր երկրագործական արտադրութիւնը ։ Չինաստանի մէջ ալ նոյնը կը պատահի, երբ երկրագործը հողին տէրը չէ, հողատէրին կամ պետութեան համար կ'աշխատի, քէշով կը գոհանայ, ճիգ չի թափեր, աւելին չարտադրեր ։ Չին վարիչներն ալ հետեւեցան սթալինեան ուղղափառութեան ։ Պետութիւնը զուրկ էր մեքենաներէ, պարարտաբուտէ, երկրագործական մեթոտները նախնական էին եւ յաւակնութիւն մըն էր համայնքներու հաստատումով «ոստում մը կատարելը» ։

Մարդկային սխալներուն նպաստեցին բնական աղէտները, երաշտութիւն եւ ողողումներ ։ Վարչաձեւը կանխելու համար սովորական աղէտները՝ զօրաշարժի ենթարկեց միլիոններ, ամբարտակներ շինել տուաւ գետերու եզերքներուն, առւաններ բանալ տուաւ ։ Զօրաւոր հոսանքներու առջեւ տեղի տուին ամբարտակները, որոնք շինուած էին սովորական միջոցներով, առանց մեքենաներու, առանց անհրաժեշտ ամրութեան ։

Երաշտութիւնը փճացուց հունձքերը, որոնք առանց երաշտութեան ալ բաւաբար չէին միլիոնաւոր բնակչութեան ։

Ցանուարին կուսակցութիւնը տեղի տուաւ, հողը յանձնեց մշակին, բանուորները ղրկեց դաշտ, ծանր ճարտարարուեստը լքուեցաւ, գործարաններ փակուեցան, բայց հպատակները չեն ուտեր, որովհետեւ ուտելիք չունին եւ չեն աշխատիր, որովհետեւ յոգնած են ։ Վարչաձեւը յայտարարեց սնանկութիւնը, եւ դարձաւ գծած ուղիէն, պարտուեցաւ անողոք իրականութենէն ։

Չին մամուլը կը հրաւիրէ ժողովուրդը ծայրայեղ խնայողութեան ։ «Երբ դաշտերը ժողովուրդին չեն տար պէտք եղած սնունդը, ժողովուրդն ալ լեռներու վրայ, գետերու խորը փնտռելու է իր սնունդը» ։

Աւելի մեծ աղէտ մը կը քայքայէ չին ընկերութիւնը՝ բարոյական մակարդակի անկումը ։ Քանի մը տարի առաջ վարչութիւնը հպարտ էր բարոյական բարձրութեամբ ։ Գողութիւն, կաշառակերութիւն, խաբեբայութիւն նուազած էին ։ Այսօր աղէտներու ազդեցութեան տակ սեւ շուկաներ հաստատուած են ամենուրեք, բանուորներ եւ գիւղացիներ կը խաբեն պետութիւնը, իւրաքանչիւր անհատ կ'աշխատի խաբել դրացին, կաշառել պաշտօնեան, տարիկնը, հրակողը ։ Քարոզիչներ հրապարակ իջած պարկեշտութեան դասեր կուտան ամբոխներուն, որոնք կը ժպտին ու կը շարունակեն իրենց գործը ։ Կարգապահութեան կը հրաւիրեն երիտասարդները ։ Համայնավարը կ'ըսէր բարոյականը տնտեսութեան վերնախաւն է, երբ տնտեսութիւնը կը բարձրանայ, բարոյական մակարդակն ալ վեր կ'ելլէ, իսկ երբ տնտեսութիւնը վար իջնէ, իր հետ կը քաշէ նաեւ բարոյականը ։ Չին երիտասարդութիւնը կը զուարճանայ, որովհետեւ վաղը անստոյգ է ։ Ստամոքսի վարդապետութիւնը քանդեց ընտանիքը, հողին պաշտամունքը, հայրենիքի սէրը, հաստատեց պետական պաշտամունքը, վարչաձեւը միջոց մը եղաւ ոստումի մը համար եւ ահա ոստումին կանգ առնելուն, տեղատուութեան դատարկութիւն մը կը մնայ երիտասարդին հոգիին մէջ ։

Հնութեան մեծ պատմաբանը դիտած էր, որ ժանտախտի աղէտին ատեն մարդիկ մոռցած էին սովորական բարոյականը եւ վաղուան անստուգութեան առջեւ կեանքը վայելելու ետեւէ էին ։

Չինաստանի ինքնակալը անձնական եւ գաղափարափանական պայքար մղեց Խրուշչեւի դէմ ։ Մոսկուայի վարիչն ալ հակառակորդն անուանեց «մեծամոլ եւ ռազմամէտ» ։ Մաօ Ցէ Թունկ կ'ամբաստանէր Խրուշչեւը որպէս հերետիկոս ։ «Խրուշչեւ կ'ուզէ վաճառքի հանել Չինաստանի մորթը, համաձայնելու համար Մ. Նահանգներու հետ» ։

Մաօ պատերազմի կողմնակից է, կը փափաքի որ համայնավար աշխարհը պատրաստ ըլլայ պատերազմի ։ Պուքրէշի համագումարին մէջ, 1960 Յունիսին Ռուս եւ Չին փոխադարձաբար ամբաստանեցին զիրար ։ Խրուշչեւ ամբաստանեց Սթալինը, Մաօ Սթալինի անունով մրցանակ հաստատեց ։ Ցանկարծ պայքարը դադրեցաւ երկուքին միջեւ, բայց չին մամուլը սկսաւ յարձակիլ Եուկոսլաւիոյ վրայ ։ Մաօ տեղի տուաւ անօթութեան եւ Խրուշչեւի, մանաւանդ, երբ ռուս մասնագէտներ ետ կանչուեցան, նպաստները դադրեցան ։

Ապրիլ 20ին առեւտրական համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ «նպաստելու համար ուժեղացման ամուր, անվիճելի բարեկամութեան երկու երկիրներու ժողովուրդներուն եւ հասարակաց տնտեսութեան յառաջխմութեան» ։

Եուկոսլաւիոյ վարչապետն ալ հատոր մը գրած է հերքելու համար չինական ռազմատիրութիւնը, Մոսկուայէն անկախ ազգային համայնավարութեան կառուցումը չեշտող ։ Մարքսէն, Էնկելսէն, Լենինէն փաստեր բերելով կը ժխտէ Մաօ Ցէ Թունկի վարդապետութիւնը ։ Կը յիշէ Մարքսի ճառը Ամսթերտամի միթինկին մէջ խօսուած. «Գիտենք, թէ նկատի առնելու է իւրաքանչիւր երկրի աւանդութիւնները, նկարագիրները, հաստատութիւնները եւ չենք ժխտեր որ Ամերիկայի, Անգլիոյ նման երկիրներ կան, ուր բանուորները կրնան հասնիլ իրենց նպատակներուն խաղաղ միջոցներով» ։ Մաօ չյարգեց չին հաստատութիւնները ։

Համայնավար հաւատացեալէ մը կարելի չէ սպասել գութ, կարեկցութիւն՝ զանգուածներու տառապանքին հանդէպ, պատերազմը կրնայ աղետաբեր ըլլալ, սովը միլիոններ կը խլէ, փոյթ չէ, կը բաւէ որ վարդապետութիւնը գործադրուի տիրող դասակարգի շահուն համար ։ Անցեալի բռնակալութիւնները կը մթագնին նորերուն առջեւ ։

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՐԿԱՅ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Արտասահմանի գիտնականներէն հայագիտական ուսումնասիրութիւններով կը զբաղին Պելժիոյ մէջ՝ Լուվէնի համալսարանի փրոֆէսոր Ժ. Գառիթ եւ Ժ. Միւլտերմանս, Ֆրանսայի մէջ՝ Փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուներու դպրոցի հայագիտական ամպիոնի վարիչ Ֆ. Ֆէյտր, Անգլիոյ մէջ՝ Քեմպրիճի համալսարանի փրոֆէսոր, ծանօթ ռուս արեւելագէտ Վ. Մինորսկի եւ Լոնտոնի համալսարանի հայագիտութեան փրոֆ. Զ. Տոմսըն, Ալժերիա՝ Մ. Կանար, որ ծանօթ է Հայաստանի պատմութեան նուիրած իր արժէքաւոր ուսումնասիրութիւններով, Ճափոնի մէջ՝ Թոքիոյի համալսարանի փրոֆէսոր Լ. Ռոթա, որ վերջերս հրատարակեց Նոր Կտակարանի բնագիրը պարունակող, արտասահմանի բոլոր թանգարաններուն մէջ գտնուող հայերէն ձեռագիրներուն ցուցակը ։

Դանիայի մէջ հայկական ձեռագիրներ կ'ուսումնասիրէ Ուտենըրյն, Շուէտի մէջ՝ Քլեպերկ, Իտալիա՝ Փեթրովիչ, Գերմանիա՝ Աւփալկ, Շմիթ, Կէօթինկենի համալսարանի փրոֆէսոր Բուրխարտ, Ամերիկայի մէջ՝ Հարուարտ համալսարանի եւ ամերիկեան միւս բարձրագոյն դպրոցներուն հայագէտ փրոֆէսորները, Լիբանանի մէջ՝ ֆրանսական Սէն Ժոզէֆ համալսարանի հայագիտութեան դասախօսները եւայլն ։

Սէն Ժոզէֆ համալսարանը ֆրանսերէն լեզուով կը հրատարակէ հայագիտական տեղեկագիր, Փարիզի մէջ կը պատրաստուին հրատարակել ֆրանսերէն նոր հայագիտական հանդէս մը, անցեալ տարի Փարիզի մէջ հրատարակուեցաւ Երեւանի մատենադարանի հայկական մանրանկարներու ստուար հաւաքածոյ մը՝ հայ մանրանկարչութեան մասին հիանալի յառաջաբանով ։ Հարուարտ համալսարանի բիւզանդագիտութեան եւ հայագիտութեան փրոֆէսոր օրիորդ Սիրարփի Տէր–Ներսէսեան երկու հատորով հրատարակեց Չեսթըր Պիթիի հաւաքածոյին մէջ գտնուող 67 հայերէն ձեռագիրներուն ցուցակը եւ ուսումնասիրութիւն մը անոնց մասին ։ Լոնտոնի համալսարանի պարբերաթերթին մէջ երբեմն լոյս կը տեսնեն հայագիտական ամպիոնին նիւթերը, Պելժ «Թանգարան» հանդէսը յաճախ կը լուսաբանէ հայագիտական հարցեր, Ֆրանսայի հայագէտ Կրուսէ 1947ին հրատարակեց «Հայաստանի պատմութիւնը» ։

Հայ մատենագիրներուն գործերը օտարներուն մատչելի դարձնելու համար վերջերս արտասահմանի մէջ անգլերէն եւ ֆրանսերէն թարգմանութիւններով լոյս տեսան Մեսրոպ Մաշտոցի երկու աշակերտներուն գործերը՝ Եղնիկ Կողբացիի «Եղծ աղանդոց» եւ Եղիշէի «Վարդանանց պատմութիւնը», ինչպէս նաեւ Մովսէս Կաղանկատուացիի «Աղուանից պատմութիւնը», Գրիգոր Նարեկացիի «Մատեան ողբերգութեան», ԺԳ. դարու պատմագիր Գրիգոր Ակներցիի «Նետողաց ազգի (Մոնկոլներու) պատմութիւնը», «Կամենիցի տարեգրութեան» մէկ հատուածը, Ագաթանգեղոսի «Պատմութեան» նորայայտ արաբերէն թարգմանութիւնը, յունարէն թարգմանութեան նոր օրինակ մը եւ այլ ձեռագիրներ ։

Հայ մատենագրութեան նկատմամբ յատուկ հետաքրքրութիւն մը կայ Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն մէջ՝ Ռումանիա, Չեխոսլովաքիա, Լեհաստան, Հունգարիա եւ այլուր ։ Ռումանիայի մէջ ծանօթ է բազմաթիւ հայագիտական ուսումնասիրութիւններու հեղինակ փրոֆէսոր Վլատ Պընըրեանու, որ տեղւոյն Գիտութիւններու ակադեմիայի պատմութեան կաճառին մէջ 1948 – 1953ին կը դասաւանդէր գրաբար եւ Հայոց պատմութիւն ։ Ներկայիս անոր գլխաւորած Գիտութիւններու ակադեմիայի արեւելագիտական ճիւղին մէջ կը պատրաստուին հայագէտներ ։ Այս տարի հայագիտական զեկուցումներ ըրին Պուքրէշի համալսարանին կարգ մը ուսանող, ուսանողուհիները՝ Մարիա Պլթըչեանու, Կ. Տայա, Ն. Տրանտաֆիրեսկու եւ Վ. Պաչու ։

Չեխոսլովաքիոյ հայագէտներուն գլուխը անցած է Փրակայի համալսարանի հայերէնի դասախօս Փրօֆ. Եզլէկա, որուն պատրաստած քառտերը արժէքաւոր վաստակ ունին հայագիտութեան բնագաւառին մէջ ։ Անոնց ջանքերով գրաբարէ չեխերէնի թարգմանուեցան Մովսէս Խորենացիի եւ Փաւստոս Բիւզանդացիի երկերը (հատուածաբար) ։ Չեխ հայագէտներու շարքին մէջ առանձնապէս աչքի կը զարնէ երիտասարդ ներհուն բանասէր Լուտմիլա Մոտոլովա,

ԶՐՈՅՑ ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ

. . . Պուլկար եւ Եուկոսլաւ պատգամաւորութեան մը ներկայութեան, հաւաքոյթի մը ընթացքին, Սթալին ընդգծեց թէ՝ Գերմանիան պէտք էր բաժնուած մնար ։

— Արեւմտեանները պիտի առնեն Արեւմտեան Գերմանիան իրենց համար, իսկ մենք մեզի պիտի կցենք Արեւելեան Գերմանիան ։

Ճաշի մը ընթացքին, Սթալին, յանկարծ հարցուց ինծի թէ ինչո՞ւ համար Եուկոսլաւ համայնավար կուսակցութեան մէջ գլխաւոր պաշտօններ վարող Հրեաներ չկային ։

Փորձեցի իրեն բացատրել թէ՝ Նախ Եուկոսլաւիոյ մէջ շատ Հրեաներ չկային և յետոյ գտնուածներն ալ կը պատկանէին միջին դասակարգին, եւ աւելցուցի.

— Միակ Հրեայ համայնավարը որ նըշանակելի պաշտօն մը ունի, Փիժատն է, որ ինքզինքը աւելի Սերպ կը նկատէ քան Հրեայ ։

Սթալին իր յիշողութեան մէջ փնտռելով, ըսաւ.

— Փիժա՞տ . . . կարճահասակ, ակնոցաւոր ։ Այո, կը յիշեմ, եկաւ զիս տեսնելու ։ Եւ ի՞նչ է հիմա իր վիճակը ։

— Կեդր. Կոմիտէի անդամ է ։ Հին համայնավար մըն է եւ թարգմանած է Մարքսի կապիտալը, բացատրեցի իրեն ։

— Մեր Կեդր. Կոմիտէին մէջ Հրեայ չկայ, ընդմիջեց Սթալին սաղայելական քրքիջով մը ։ Ծիլաս, դուք ալ հակասեմական մըն էք, այնպէս չէ՞ . . .

Ժպտեցայ եւ լուռ մնացի, բան մը որ դժուար չէր ինծի համար, վասնզի երբեք հակասեմական մը չէի եղած, այլ բաւականացած էի համայնավարները բաժնելու երկու խումբերու՝ լաւերը եւ գէշերը . . .

Դարձեալ ճաշի մը ընթացքին, ուզեցի խմանալ Սթալինի կարծիքը հարցի մը վերաբերմամբ, որ երկար ատենէ ի վեր գրաւած էր միտքս ։ Երիտասարդ տարիքէս ի վեր, Տոսթոյեւսքին նկատած էի ժամանակակից դարուն մեծագոյն հեղինակը, բազմաթիւ երեսներով ։ Մարքսիստները երբեք չէի կրցած ընդունիլ որ մարքսիստները այնքան յարձակումներ գործէին այդ հեղինակին հասցէին ։

Այս հարցին ալ Սթալին պարզապէս պատասխանեց ։

— Տոսթոյեւսքին մեծ գրող մը եւ միեւնոյն ժամանակ մեծ յետադիմական մըն է ։ Մենք չենք հրատարակեր անոր երկերը, վասնզի ատոնք վատ ներգործութիւն մը ունին երիտասարդութեան վրայ ։ Այսուհանդերձ, սակայն, մեծ գրող մըն է Տոսթոյեւսքին . . .

Այս ըսելէ ետք, Սթալին մեր խօսակցութեան վերջ տուաւ բաժակաճառով մը, որուն մէջ ըսաւ .

— Խմենք Վլատիմիր Իլիչի յիշատակին որ էր մեր առաջնորդը, մեր վարպետը, մեր ամէն ինչը . . .

×

Բազմաթիւ են անոնք — որոնց մէջ ըլլալ նախանարար նաեւ Թրոցքին — որոնք Սթալինը ներկայացուցած են ինչպէս աբեղնածարաւ ոճրագործ մը ։ Իմ նպաստակս այս կարծիքը ժխտել կամ հաստատել չէ, որովհետեւ այդ ուղղութեամբ մեծ ծանօթութիւն մը չունիմ ։

Վերջերս, Մոսկուայի մէջ, բացայայտօրէն ըսին թէ, Սթալին էր որ ըսպաննած էր Քիրովը, որպէսզի կուսակցութեան ծոցին մէջ ընդդիմադիրներուն հաշիւը մաքրելու պատրուակ մը ունենայ ։ Ըսուեցաւ նաեւ որ նոյնիսկ Կոբելի մահուան պարագաներուն մէջ կար Սթալինի մատը ։ Թրոցքի չէր ժխտեր այն կարծիքը թէ Սթալին սպաննած էր նոյնիսկ Լենինը, անոր տառապանքները կրճատելու պատրուակով ։ Կ'ամբաստանէ նաեւ զինքը իր կնոջ սպանութեամբ կամ առնուազն կը պնդէն թէ իր անպոյն խստութեամբ պատճառ դարձած է որ կինը վերջ տայ իր կեանքին ։
(14 Շար.)

ՄԻԼՈՎԱՆ ՋԻԼԱՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԳՈՒՅՔԱՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԱՐԽԻՎ

ՊՄԲԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

—o—

Մանուկ հասակում մեր մեջ մտցրած սովորությունները ամրանում են մեր մեջ ու դառնում մեր բնավորության անբաժան մասը։ Ուստի ամեն մի ծնող պարտավոր է հետևել իր զավակների դաստիարակության։ Ծնողի ամենամեծ պարտականությունը զավակների դաստիարակությունն է։ Ծնողը պարտավոր է հետևել, որ իր զավակները չսովորեն վատ սովորություններ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ԵՂԱՆԱԿԻ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին :

Այս կիրակի (8 Յուլիս) առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի Կապիյօն սրճա – րանի զուարճասէր պարահրապներուն մէջ, ըր – նդհանրապէս եղերքը :

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան անակնկալներ :

Բարձրախօսի վրայ անընդհատ լսելի պիտի ըլլան հայկական սալեր :

Ճոխ պիւֆէ, համադամ ուտելիքներ եւ զովացուցիչ ըմպելիներ :

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ :

ՇԱՆՕԹ.— Օթօքառը առաւօտ փլաս կիշառէն կը մեկնի ժամը ճիշդ 9ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Անձրեւի պա – րագային պատսպարուելիք վայրը ապա – հով :

ՎԱԼԱՆՍ – ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Յուլիս 7, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին

Հովանաւորութեամբ Վալանսի Հայ Ա – ռաքելական Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ ե – կեղեցւոյ վարչութեան :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՁԱԽՈՒՄԲԸ

Մարսէյլի, Լիոնի եւ Վիէննի մէջ դասած խանդավառ ընդունելութենէն ետք կու – տայ հայկական տոհմիկ երգերու

ՀԱՄԵՐԳ ՄԸ

ՐԱՖՖԻ ԲԱԲԳԷՆ ՍՎԱՃԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ

(Լիբանանի պետական երաժշտանոցէն)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Յակոբ Ֆերմանճեան եւ զաւակները՝ Թագուհի, Սօնա եւ Սարգիս, Աւետիս Սրապեան, Տիկին Մարթա Մանուկեան եւ Տիկին Հոփսիմէ Յարութիւնեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշ – տօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մօր եւ քրոջ՝

ՆԱԶԵԼԻ ՖԵՐՄԱՆՃԵԱՆԻ

յիշատակին, այս երկուշաբթի առաւօտ ժամը 11ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուս. Դիւտի Նչխարաց տօնին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ հոգեհան – գիստ պիտի կատարուի եկեղեցւոյս հան – գուցեալ հիմնադիրներու՝ Առաքելոց Պա – լաքեան Սրբազանի, Աղաճան Դարբինեա – նի, Գարեգին Շահլամեանի եւ Ոսկան Ասատուրեանի, ինչպէս նաեւ Սահակ–Մես – րոպ Աղգ. Դպրոց – սրահի հիմնադիրնե – րուն եւ նիւթապէս եւ անձնուէր աշխա – տութեամբ եկեղեցւոյս կառուցման սա – տարողներու ննջեցեալ հոգւոց ի յիշա – տակ : Կը հրաւիրուի հայ հասարակու – թիւնը ներկայ գտնուիլ այս արարողու – թեանց ի յարգանս բոլոր ննջեցեալց :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի ըր – ջանը, արձակուրդի ըրջանն է նաեւ «Յա – ռաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատ – ճառով թերթիս վարչութիւնը սովորա – կանէն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ներմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հաս – ցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփո – խութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհա – ցում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուա – րացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՅԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ – ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայ – մաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայ – նով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հաս – ցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7. Ն. Ֆ. :

Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

"ՆԱՄՈՒՍ"Ը

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ի ՆՊԱՍՏ ՍՐԱՀԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

Շաբաթ թատերախումբը բացառիկ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ Նա – մուսը, Շաբաթ, Յուլիս 7, ժամը ճիշդ 21ին, Պօմոնի Ս. Սահակ սրահին մէջ :

Սիրայօժար կը մասնակցին.—

Արփիկ Պէզիրճեան, Սերժ Սարգիսեան, Գ. Թիւրէլեան, Ս. Պէշկիւրեան, Վ. Ուճաճեան, Վ. Տէմիրճեան, Տ. Տիրա – տուրեան (*Նոր Սերնդական*), Ս. Մեր – տինեան, Մ. Տօրումեան, Օտէք Ծո – վիկեան, Ա. Եօթնեղբայրեան, Վ. Տէր Վարդանեան, Կ. Ուճճեան, Աբէշեան, Ա – րեւեան :

Հարսանեկան ճոխ բեմադրութիւն, երգ, նուագ, մենապար :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի պարախումբին :

Նուագ Քեմանչա՝ ՀԱՄՕ, Թառ՝ ՊԱ – ՐՈՅՐ :

Յուշարար Գրիգոր Թիւրէլեան :

ԿՈՉ ՊՈՒԼՎ. ՕՏՏՈՅԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Սիրելի հայրենակիցներ,

Ընդհ. Թաղեցիական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3ին, տեղւոյս եկեղեցիին մէջ հե – տեւեալ օրակարգերով .—

Ա) Ընդհ. հաշուետուութիւն :

Բ) Դատի մասին տեղեկութիւններ :

Գ) Եկեղեցիի վերանորոգման հարց :

Ամէն մէկ Պուլուար Օտտոյի բծախընդիր պէտք է ըլլայ գալ ու լսելու եւ թա – ղականութեան եւ դատական յանձնա – խումբի նիւթական եւ բարոյական հաշ – ուետուութիւնը եւ լսելու նաեւ իր հեղի – նակաւոր խօսքը եկեղեցիի չինութեան, աւելի ճիշդ վերանորոգման հարցին չուրջ :

Պուլվար Օտտոյի Կրօն. Ընկերակց. եւ Դատական Յանձնախումբ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) օգա – փոխութեան կայանի արձանագրութիւն – ները կը շարունակուին Հայ Կար. Խաչի կեդրոնատեղին, ամէն օր, ժամը 9–18 :

ԱՁԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՌԹԷՆ

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ Դրատունը, 46 Րիւ Ռի – չէ, փակման առթիւ, կազմակերպած է զեղչեալ գիներով վաճառում, Յուլիս ամսուան ընթացքին : Գրատունը ամէն օր բաց է 10–12 եւ կէսօրէն ետք 3·6 :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Այս կիրակի ամբողջ օրը Պատ Շաուլ, Լա Ֆէվի ծառաչուք եւ օգաստուն ընդար – ձակ պարահրապին մէջ :

Կը նախագահէ ՇԱՒԱՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին Պ. ՄՆԱՊԵԱՆ եւ Կ. ՓՕ – ԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական պատչաճ յայտագիր

Կ'երգեն Օր. Ալիս Շահմիրեան եւ Պ. Տէրոյեան :

Կ'արտասանեն.— Օր. Սեդա Թիւրէլ – եան, Պ. Գ. Գօճապապեան, Վանիկ Նա – զարեան :

Ժամը 16էն սկսեալ հայկական եւ եւ – րոպական պարեր :

Ճոխ պիւֆէ, չամիւրով խորոված, զով ըմպելիներ, մատչելի գիներով :

Մուտքը ազատ է

ՇԱՆՕԹ.— Հանդիսավայրը երթալու համար Շաիիթռէն առնել Լա Ֆէվ տա – նող օթօքառը եւ իջնել վերջաւորութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ :

Հ. Յ. Դ.

ՇԱԻԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արղութեան խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՅՈՒՇ - ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ Պ. ՄՆԱՊԵԱՆ և Կ.ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական պատչաճ յայտագիր

ՆԻՍ.— Այս Շաբաթ երեկոյն, Սալ Ար – թիստիքի մէջ, ժամը 21ին, Պուլվար տը Պուշաժ :

ՏԻՍԻՆ.— 11 Յուլիս, Զորեֆշաբթի ե – րեկոյն, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. սրահին մէջ :

ԼԻՈՆ.— 12 Յուլիս, Հինգշաբթի երե – կոյն, ժամը 21ին, 79 Րիւ Տիւնուա :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ

(1860 – 1880)

Գրեց՝ ՅՈՐՔԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

Տպ. Պէյրութ, 1962

Գին՝ 10 Ն. Ֆ.

Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

AU BEAU NOYER
A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT
7 ETAGES D'EXPOSITION
D'AMEUBLEMENTS
CRÉDIT SANS FORMALITÉS
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
185, BD. JEAN JAURÈS — 15, AV. ANDRÉ MORIZET — BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՑՍԸ կուտայ
Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՔ, ՁԱՐԴԱՐԻՔ եւ ՆԵՐԿԻՔ
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ
PEINTURES THOMLAC
16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet
136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes
Tél. : GRE. 09-47
11, Bd. de la République, La Garenne
Tél. : STA. 19-06
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնար – ուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիֆ եւ վինի – լիֆ պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլասթիֆ :
Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :
Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10ի – 30 առ հարիւր գեղջ ունենալ :
ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԵՐ
52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAYRAC — FONTENAY – SOUS – BOIS (Seine)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ
Խոհանոց, ճաշարան, ննջասենեակ, սթիւտիօներ, անկողնի կազմածներ, հիւրասրահ, կահաւորման կերպասներ, եւայլն, կ'առնուին՝
Goussainville Mobilier
MAISON R. TACVORIAN
1. Avenue Jacques Potel
2. Avenue de la Concorde
GOUSSAINVILLE (S. et O.)
La petite Boutique aux plus grandes possibilités
Վճարումի մեծ դիւրութիւններ. Հիւանդութեան պարագային՝ ապահովագրութիւն :
Livraison gratuite

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 7 ՅՈՒԼԻՍ — SAMEDI 7 JUILLET 1962

38րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9347 — 38e ANNEE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18րդ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5248

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԸ

Շուրջ մէկ դարէ ի վեր լուսաւորութեան վառարան մըն է Լիբանանի մայրաքաղաքը, միջազգային իմաստով։

1866ին է, որ Պէյրութի մէջ հիմնուեցաւ ամերիկեան համալսարանը, նախ իբրեւ միջնակարգ վարժարան, յետոյ անոր կողքին բացուեցաւ բժշկական վարժարանը։

Ամերիկացիներէն վերջ Ֆրանսացի Յիսուսեաններ այնտեղ բացին Սէն Ժոզէֆ համալսարանը, բժշկական բաժինով։

Այս երկու համալսարաններուն չատ բան կը պարտի Մերձաւոր Արեւելքի Հայութիւնը։ Բազմաթիւ հայ բժիշկներ այնտեղէն շրջանաւարտ եղած են, Սուլթան Համիտի օրերէն սկսեալ, երբ Լիբանան մաս կը կազմէր Օսմանեան կայսրութեան։

Այս վերջինի լուծը թօթափելէ եւ անկախութեան տիրանալէ ետք Լիբանանի կառավարութիւնը եւս համալսարանով եւ բազմաթիւ կրթական հիմնարկութիւններով օժտած է մայրաքաղաքը։

Պէյրութ մշակոյթի վառարան դարձած է նաեւ Հայութեան համար չորս տասնեակ տարիներէ ի վեր։ Ամէն թաղ կամ արուարձան ունի իր մանկապարտէզն ու նախակրթարանը, որոնց մէջ նոր սերունդը կը դաստիարակուի հայեցի շունչով։

Այնտեղ կան նաեւ երկրորդական վարժարաններ, որոնց մէջ յիշատակութեան արժանի է Համազգայինի Նշան Փալանճեան Ճեմարանը, հիմնուած 1929ին։ Ողբացեալ Լեւոն Շանթ եւ Նիկոլ Աղբալեան մինչեւ իրենց մահը անձնուիրաբար ծառայեցին անոր եւ սերունդ պատրաստեցին։

Հաստատուն հիմերու վրայ դրուած եւ նոր շէնքերով օժտուած, Ճեմարանը անշեղ կը շարունակէ իր առաքելութիւնը, Մերձաւոր Արեւելքի մեր գաղութներուն պարգեւելով ուսուցիչներ, մտաւորականներ եւ հայրենասէր Հայեր։

Տնօրէնութեան տարեվերջի տեղեկագիրէն կը տեղեկանանք, որ 1961-62 շրջանին Ճեմարանը ունեցած է 513 աշակերտ, բաժնուած հետեւեալ կերպով.

Հ. Օ. Մ.ի Մանկապարտէզ 133 աշակերտ (62 աղջիկ, 71 տղայ)։ Նախակրթարան՝ 158 աշակերտ (73ը աղջիկ)։ Միջին կարգեր՝ 151 (78ը աղջիկ)։ Լսարաններ՝ 66 աշակերտ (35ը աղջիկ)։

Առանցմէ զատ ունեցած են ազատ ունկնդիրներու խումբ մը, 25 հոգի, աշակերտութեան ընդհանուր թիւը հասցնելով 538ի։

Գիշերօթիկ աշակերտներու թիւը այս տարի եւս եղած է քառասուն հոգի, 13ը Լիբանանէն, միւսները Սուրիայէն (5), Իրաքէն (հինգ), Իրանէն (երեք), Պաղեստինէն (երկու), Յունաստանէն (վեց) եւ Ամերիկայէն (վեց)։

Ուսուցիչներուն թիւն է 37, մնայուն ելեւմուտքը՝ 155.000 լիբ. ոսկի, որուն 70 առ հարիւրը կը գոյանայ կրթաթոշակներէ, մնացեալը կը հայթայթեն Հայ Կրթ. Հիմնարկութիւնը եւ ուրիշներ։ Բացը կը հոգայ Համազգայինի կեդրոնական վարչութիւնը։

Այս տարի շրջանաւարտ եղած են 12 աշակերտ (6 աղջիկ, վեց տղայ)։ Պաշտօնական քննութեանց մէջ յաջողած են վեց հոգի։

Ճեմարանի շրջանաւարտները հոգեւին կապուած են վարժարանին եւ կ'աջակցին անոր ձեռնարկներուն։

Յառաջիկայ տարեշրջանէն սկսեալ պիտի բացուի Հայագիտական բաժին մը եւս, որուն կարեւորութիւնը անուրանալի է։ Պիտի աւանդուին հայ լեզուի եւ գրականութեան, գրաբարի եւ մատենագրութեան, Հայոց պատմութեան եւ աշխարհագրութեան, ինչպէս նաեւ իմաստասիրական եւ մանկավարժական նիւթերու վերաբերեալ դասեր։

Պէյրութ շուտով պիտի օժտուի ուրիշ երկու միջնակարգ վարժարաններով։ Քաղաքին մէջ՝ շնորհիւ Սուրէն Խանամիրեանի նիւթական աջակցութեան, միւսը Պուրճ Համուտի հայաւանին մէջ։ Քալիֆորնիայէն Տիկին Սոֆի Յակոբեան 50.000, Հայ Կրթ. Հիմնարկութիւնը 25 հազար տոլար նուիրած են այս նպատակին համար։

Ե՞րբ պիտի շարժի Ֆրանսահայ գաղութը՝ գոնէ Մարսէյլի մէջ երկրորդական վարժարան մը բանալու համար։

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱ

13 ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄՈՐԹՈՒԵՑԱՆ ՕՐԱՆԻ ՄԷՋ

—o—

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ԱՆՈՐՈՇ

—o—

Յուլիս 5.— Ալժերացի ժողովուրդը անկախութիւն կը տօնէ։

Օրանի մէջ հրացանաձգութիւնը կը սկսի։ Յայտնի չէ թէ ո՞վ սկսաւ, բայց յայտնի է թէ երեսուն մեռեալներ կան որոնց մէջ 14 Եւրոպացի։ Ասոնց 13ը մորթուած են կամ սպաննուած դաշոյնի հարուածներով։ Արդէն ցերեկուան մօտ Ազատագրական Ազգ. բանակը եւ զինուած մահմետական քաղաքացիներ կը պտըտէին փողոցներու մէջ, զէնք պարպելով երբ գլուխ մը կը տեսնէին։ Պասթէյի հրապարակին վրայ Եւրոպացիները կը ձերբակալուին։ Պատին տակ կը շարուին, իրենց ձեռքերը գլուխին վրայ, անդին մահմետականներ «անկցի՛ն Սեւ Ոտքերը» կը պոռան։ Քաղաքին մաքրագործումը կը շարունակուի։

Երբ լուսարգել հաստատուեցաւ ժամը 17ին եւ փողոցները պարպուեցան, որոշ չէր թէ ի՞նչպէս սկսած էին այս արիւնալի միջադէպերը։ Մամուլի թղթակիցները չէին կրցած, լուսարգելի հետեւանքով, իրենց պաշտօնը կատարել եւ ոչ մէկ ստոյգ լուր կար, միայն Իւմանիթէն է, Փարիզեան բովանդակ մամուլին մէջ որ «գիտէ» թէ զէնք պարպողը՝ Գաղտնի Բանակն էր։

Կարելի է, առարկայական տեսանկիւնէն դիտելով, երեք պատճառներ նկատի ունենալ։ Ալժերացի պատասխանատուներուն եւ համայնավարներուն համար Գաղտնի Բանակն է որ սկսած է կրակ բանալ մահմետական ժողովուրդին վրայ, որ ցնծութեան մէջ իր անկախութիւնը կը տօնէր։

Երկրորդ տեսակէտ մը.— Ազատագրական Բանակի անդամներ, Պեն Պելլայի կողմնակից, փորձած են այս ձեւով ծանր միջադէպեր ստեղծել Պեն Խետտայի վարկը պակսեցնելու եւ Եւրոպացիներու զանգուածային աքսորը պատրաստելու համար։

Կը մնայ նաեւ մտածել թէ այս բոլորը անխորհուրդ արարքի մը հետեւանքն էր, այսինքն մէկը ուրախութենէն գինովցած օդին մէջ զէնք պարպած է եւ ատով լըկըռած է ամէն ինչ։

Յիշենք նաեւ թէ Պեն Պելլա «իր» նահանգապետը տեղաւորած է Օրան։ Ազատագրական Ազգ. Բանակը ճշդած է այս առթիւ թէ չի ճանչնար ԱՀԱԿը ոչ ալ Առժամեայ Գործադիր Մարմինը։ Արդարեւ Առժամեայ մարմնին պաշտօնն էր նոր նահանգապետը նշանակել, բայց յայտնի է թէ Օրանի շրջանը Պեն Պելլային է եւ ԱՀԱԿի գործը դժուար է։

Պեն Պելլա սակայն փոխած է իր միտքը եւ տակաւին Գահիրէ էր Ռապաթ առաւօտ։ Կրկին տեսնուած է Նասրի հետ, ապա ԱՀԱԿի երկու բանագնացներու։ Պեն Պելլա այս խօսակցութիւններէն ետք յայտարարած է մամուլին «ցարդ ոչ մէկ յառաջդիմութիւն ձեռք ձգուած է լուծելու համար Ալժ. Ազատ. Ճակատը բաժնող տագնապը։ Ի մօտոյ Ալժերիա պիտի երթամ իմ միջոցներովս։ Ներկայս մեր ընելիքին նախադիծը կը պատրաստեմ»։

Մարոքի մէջ ալ Ալժ. Ազատ. Ճակատի շրջանակներուն մէջ տարակարծութիւնները կը բազմանան։ Պեն Խետտա հաւանաբար կ'անդրադառնայ թէ աւելի դիւրին է ամէն ինչ երբ անկախութիւնը երազ է միայն, քան երբ իբրեւ իրականութիւն, ձեռքդ է արդէն։

× Ֆրանսայի դեսպանը՝ Ժաննընէ Ալժէ հասաւ Ռապաթ առաւօտ։ Նոյն օրը քանի մը հարիւր մահմետականներ եկեղեցի մը մտան ուրկէ դժուար կարելի եղաւ զիրենք արտաքսել։ Արդարացնելու համար իրենց այս արարքը, առարկեցին թէ եկեղեցին ժամանակին մզկիթ մըն էր եւ բնական է որ իրենց վերադարձուի։

× Պեն Խետտա ճառ մը խօսեցաւ ձայնասփիւռէն. յիշելով թէ ճիշդ ու ճիշդ 132 տարի առաջ, Ալժէ հերոսական դիմադրութենէ մը ետք կ'իյնար ֆրանսական աշխարհակալութեան ճանկերուն մէջ եւ ֆրանսական դրօշը կը ծածանէր. «մեր հպարտ եւ ճզմուած մայրաքաղաքին վրայ»։ ԱՀԱԿի վարչապետը աւելցուց նաեւ թէ ալժերական կառավարութիւնը տէրն է կացութեան եւ պիտի չհանդուրժէ որ ոչ մէկը փորձէ խանգարել համերաշխութիւնը։ Պէտք է չինել։ Յոյզերը պէտք է վերջանան, աշխատանքի ժամը եկած է։

Ալժէ եղող Ֆրանսացի լրագրողներն ալ կը նկատեն թէ «տեղացիական» զգացումները կը սկսին իրենց դերը խաղալ եւ ալժերական յեղափոխութեան պարագլուխներն ալ նախ իրենց գաւառը կ'ուզեն երթալ եւ հոն ալ տեղաւորուիլ։ Այսպէս ըրաւ Ֆերհաթ Ապպաս որ Քապիլի հաստատուեցաւ մինչ Պեն Պելլա մտադիր է Մարնիա երթալու։

ՏԸԿԵԼՏԸ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԵՑԱՒ

Տըկելտը, 37 տարեկան, Գաղտնի Բանակի Տելթա ցանցին պետը, գնդակահարուեցաւ Ուրբաթ առաւօտ ժամը 3.50ին՝ Իվրի։

Տըկելտը մահուան դատապարտուած էր քանի մը օր առաջ զինուորական բացառիկ ատեանին կողմէ, որ հաստատուած էր Սալանի վճիռին վաղորդայնին։ Վայրաչուի զգեստը հագած, Տըկելտը մեռած է քաջաբար եւ գետին ինկած գնդակներու տակ երբ Մարսէյեզի բ. տունը կ'երգէր։ Գնդակահարութեան ներկայ եղած է իր փաստաբանը՝ Թիքսիէ - Վինեանքուռ։

× Ազգ. Ժողովը 72ի դէմ 241 ձայնով քուէարկեց Պիտոյի երեսփոխանական անձեռնմխելիութեան ջնջումը։ Բուռն վէճեր տեղի ունեցան նախապէս։ Ոմանք չեչտեցին մանաւանդ «ամբաստանեալին» անձնաւորութիւնը՝ նախկին վարչապետ, նախկին Արտաքին Նախարար, նախագահ դիմադրական Ազգ. Խորհուրդին, նախկին նախագահ քաղաքական կուսակցութեան մը են.։

Քուէարկութեան կը մասնակցին 350 հոգի միայն, շատեր նախընտրած էին բացակայիլ։ Արտայայտուած 313 ձայներու մէջ 72 երեսփոխան դէմ քուէարկեցին։ Ասոնք են.— 47 անկախ, 25 ոչ-ձանագրուած։ 37 երեսփոխան ձեռնպահ մնացին, 109 երեսփոխաններ չմասնակցեցան քուէարկութեան որոնց մէջ 48 Ժողովրդական Շարժում (Պիտոյի նախկին կուսակցութիւնը)։ Պիտօ նամակ մը ղրկած էր, ուր կը չեշտէր թէ չի կրնար ինքզինքը հերքել։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԸ

Պելֆոնթէնէն կը հեռաձայնեն, Ուրբաթ առաւօտ, թէ օդափոխութեան կայանի տղաքը ողջ - առողջ հասած են, հանգիստ ճամբորդութենէ մը ետք։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ գաւառ մեկնեցաւ Ուրբաթ առաւօտ։ Վերջին խօսակցութիւններէն ետք, զորս ունեցաւ տը Կոլի հետ, ֆրանքօ-գերման զեկոյց մը հրապարակուեցաւ ուր կը յիշուի թէ պետական երկու դէմքերը խօսած են մանաւանդ Եւրոպայի մասին, Ատընաուըր գաւառի շրջապտոյտը կը սկսի Ռուան քաղաքով։ Իրեն կ'ընկերանայ Նախարար Լուի Ժոքս։

ԱՆՏՐԷ ՖԻԼԻՓ հեռացաւ ընկերվարական միացած կուսակցութենէն նկատի ունենալով որ իր եւ Տէֆըրի կուսակցութեան եւրոպական տեսակէտները իրարմէ կը տարբերին։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ երկաթուղիի պաշտօնեաներու նոր տագնապ մը կրնայ ծայր տալ։ Ծանօթ է որ ուղեվարները 44 ժամ շաբաթական աշխատանք կ'ուզեն միայն մինչ կառավարութիւնը 46 ժամի վրայ կը պնդէ։

ԱՆԳԼԻՈՅ թագուհիին աղջիկը՝ իշխանուհի Ան Ֆրանսա եկաւ արձակուրդի եւ ֆրանսերէնը կատարելագործելու համար։

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Կրեմլինի մէկ ընդունելութեան առեն յայտարարեց թէ ոչ ոքի թոյլ պիտի տան որ զիրենք անակնկալի բերէ։ «Մեր երկրին ապահովութեան համար, պարտինք ամրապնդել բոլոր ճակատներու վրայ մեր զինեալ ուժերու զօրութիւնը։

ՊՐԱԶԻԼԻ մէջ ծանր բախումներ տեղի ունեցած են։ 25 մեռեալ եւ 200 վիրաւորներ կան Կակսիասի մէջ։ Բանակը կացութեան տէրը կը թուի ըլլալ։

ԼԱՈՍԻ ժողովին մէջ միշտ երկու առակախ խնդիրներ կը մնան։ Ռուսերը եւ Անգլիացիները կը փորձեն միջին ճամբայ մը գտնել։

ՔԵՆԸՏԻ մամուլի իր հերթական ասուլիսին ընթացքին ըսաւ թէ Եւրոպա պէտք է նախաձեռնարկ ըլլայ Միացեալ Նահանգներու հետ «միջանկախութեան» քաղաքականութիւն մը։ Պէտք է սակայն որ Անգլիա նախ մաս կազմէ այդ Եւրոպային։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ղեկավարներու եւ Աւստրիոյ վարչապետին խօսակցութիւններէն ետք հրատարակուեցաւ միացեալ զեկոյց մը ուր կը շեշտուի թէ Աւստրիոյ մշտական չէզոքութիւնը կը նպաստէ աշխարհի խաղաղութեան։

ԼԱՏԱԽԻ մէկ շրջանը որ ցարդ Չինացիներուն ձեռքն էր վերագրաւուեցան Հնդիկներուն կողմէ։

ՖՈՆ ՊՐԷՆԹԱՆՕ Գերմանիոյ Արտաքին նախկին նախարարը յայտարարեց Լոնտոնի մէջ, ուր է քանի մը օրէ, թէ ամէն ինչ պիտի ընեն որպէսզի Մեծն Բրիտանիա արագօրէն մաս կազմէ Հասարակաց Շուկային։

ՉՐՉԻԼԻ վիճակը որ սկզբնական բարելաւում մը արձանագրած էր, ծանրացաւ։ Բազկերակը անկանոն է։

ՄԵՐ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԸ

Շատ է անոնց թիւը, ցրուած աշխարհի բոլոր կողմերը։

Վերջին քառասնամեակին մասնաւորաբար, կազմուեցան անոնք, անհուն դժուարութիւններէ ետք։ Դիւրին չեղաւ նաեւ անոնց տեղաւորուիլը՝ երկրէ երկիր, լեզուական, նիւթական ու մշակութային պատճառներով։

Շատ չանցած սակայն, քանի մը տասնամեակէ ի վեր, արդէն իսկ վերջնական կերպարանք ստացած են անոնք. ազգային իշխանութիւններ հաստատած են, դպրոցներ բացած, եկեղեցիներ կառուցած։ Բարեբախտաբար, ուր որ հայ գաղութ մը հաստատուած է, դժգոհութիւն առաջ չէ բերած. ընդհակառակն, գոհ մնացած են բոլոր այն երկիրները, որոնք ասպնջական գտնուած են եւ սիրով ընդունած մեր հայրենակիցները, ամէն դիւրութիւն ընծայելով։

Նորահաստատ հայ գաղութները, ամէն տեղ, Ֆրանսայի, Յունաստանի եւ մասնաւորաբար արաբական երկիրներու մէջ, Եգիպտոս, Լիբանան, Պաղեստին, Սուրիա եւ Իրաք, խաղաղ արհեստաւորներ ու առեւտրականներ եղած են եւ օգնած երկրին տնտեսական ու մշակութային զարգացման ու վերելքին։

Անոնցմէ շատերը, ուր որ հնարաւոր եղած է, իրենց բնակած երկրին հպատակութիւնը ընդունած են ու դարձած հաւատարիմ քաղաքացիներ։ Ինչպէս հաստատած են պաշտօնական տեղեկագրերը եւ պաշտօնատեղիները, Հայերը որեւէ կերպով չեն զբաղեցուցած երկրին իշխանութիւնները, որոնք կատարեալ վստահութիւն ունեցած են։

Սորված են տեղական լեզուն եւ աշխատած են իրենց բնակած երկրին զարգացման համար, գործակցած երկրին իշխանութիւններուն, բարեկամական յարաբերութիւններ մշակելով տեղւոյն ժողովուրդին հետ։

Ուրախ ենք որ մեր բնակած երկիրներու իշխանութիւնները ազատութիւն ու ապահովութիւն տուած են մեր գաղութներուն, որոնք խաղաղ կեանք ստեղծած են եւ աջակցած, երկրին յառաջացման։

Տեղ տեղ, երբեմն, մեր թշնամիներուն ամբաստանութիւններուն պատճառով, թիւրիմացութիւններ ծագած են, բայց կարճ տեւած են անոնք, երբ պարզուած է ճշմարտութիւնը։ Ոչ ոք կրնայ տարակուսիլ, Հայուն հաւատարմութեան մասին, որ կրնայ զարմացնել օտար դիտողները։

Այս պայմաններուն մէջ, մեր գաղութներուն ամբողջութիւնը, որ սփիւռք անունը առած է, կը պահէ իր ինքնութիւնը։ Հայութիւնը կ'աշխատի զարգանալ, պահելով իր ազգային դէմքը։ Անշուշտ, փափուկ խնդիր մըն է ազգապահպանումը, սակայն կարելի կը դառնայ ան, երբ տեղի ունենայ առանց գրգռութեան եւ առանց վիրաւորելու զանազան երկիրներու բնիկ ժողովուրդին զգացումները։ Գաղթական ժողովուրդ մը եղած է Հայը եւ ունի փափկանկատութիւնը, չվիրաւորելու համար իր բնակակից ժողովուրդները։

Վստահ ենք թէ շատ մը երկիրներ ըմբռնած են կարեւորութիւնը՝ փոքրամասնութիւն կազմող տարրերուն ազգային պահպանումին։ Միաց. Նահանգները, ուր ամէնէն աւելի շատ է թիւը ազգային տարրերուն, իրենց զարգացումը, կարեւոր չափով մը, կը պարտին օտար այդ տարրերուն, անոնց ազգային ու ցեղային յատկանիշներուն ու շնորհներուն։ Այդպէս կը մտածեն ամերիկեան ղեկավար շրջանակները եւ այդ պատճառով ալ ազատ ձգուած են ազգային բոլոր համախմբումները, պահանջելով միայն քաղաքացիական հաւատարմութիւն։

Ասիկա է ժամանակակից քաղաքակիրթ երկիրներու ազգային ու պետական քաղաքականութիւնը, որ հետզհետէ աւելի կը տարածուի, հակառակ ազգայնական պոռթկումներուն, որոնք կը յայտնուին տեղ տեղ, պատահօրէն։ Ինչ լաւ պիտի ըլլար սակայն, եթէ ամերիկեան պետական այս ըմբռնումը ծաւալէր։

Հակառակ մեր բաղձանքին, սակայն, կը թուի թէ հայ գաղութները հանդիստ ու ապահով չեն զգար իրենք զիրենք։ Համաձայն առնուած տեղեկութիւններուն, շատ մը հայ ընտանիքներ ու անհատ Հայեր, վերջերս սկսած են օտար երկիրներ գաղթել, նոյնիսկ առանց ճանչնալու այդ երկիրները։ Կայ արդէն Հայաստան գաղթելու հրաւէր մը, որ միշտ խոստում կը մնայ։ Շատ մը Հայեր, խրատուած անցեալէն, կը նախընտրեն դէպի Միացեալ Նահանգները, Քանատա, Պրազիլիա, ու նոյնիսկ Աւստրալիա գաղթել։ Զենք կրնար պնդել, որ մնան անպատճառ, իրենց տեղերը, ամէն գնով։ Գաղթողները, անշուշտ, ունին իրենց ստիպողական պատճառները։ Թերեւս, տնտեսական մտահոգութիւններ ունին կամ կը փնտռեն աւելի ապահով վայրեր՝ իրենց ընտանիքներուն ապագային համար։

Թերեւս, աւելի ազատութիւն կը փնտռեն։ Նոր չէ գաղթելու այս շարժումը, վերջին քառասնամեակին։ Շատ մը Հայեր, հեռացան տարիներով իրենց հաստատուած երկիրներէն, ու մինչեւ Վենեզուելլա ու հարաւ-ամերիկեան այլ երկիրներ ցրուեցան։ Կ'ըսուի թէ Աւստրալիայէն մասնաւոր Մարմիններ հասած են Եգիպտոս, արձանագրելու համար արտագաղթել ուզող հայ ընտանիքներ։ Հարիւրաւորներ կը հաշուուին անոնք։ Զենք հաւատար, թէ բացի հարկեցուցիչ պարագաներէ, եգիպտահայ գաղութէն հեռացողներու թիւը ստուարանայ։ Հին ու ապահով գաղութ է եգիպտահայ գաղութը, որուն պատմութիւնը հարիւրաւոր տարիներու անցեալ մը ունի։

Կան ուրիշ գաղութներ ալ, որոնք նոյնպէս կազմակերպուած, կոչուած են մտածելու վաղուան մասին։ Հեռաւոր հորիզոնները ելք մը չեն կրնար ցոյցտալ, ոչ ալ աւելի երջանկութիւն կրնան պարգեւել։

Ամէն գաղութի մէջ, ազգային իշխանութիւնները կրնան դեր մը կատարել, պահելու համար գաղութի մը ամբողջականութիւնը։ Մեր խօսքը պատահական մեկնումներու մասին չէ, այլ խմբական մեկնումներու, որոնք կրնան հետեւանք ըլլալ հոգեբանական խուճապի։ Անծանօթ երկիր մը կրնայ միշտ հմայիչ ըլլալ, սակայն նաեւ վտանգաւոր՝ թէ ազգային եւ թէ տնտեսական տեսակէտէն։

Պէտք է պահուին գաղութները, ինչպէս պահուեր են երկար ժամանակէ ի վեր։ Անոնք որ հեռաւոր երկիրներու մասին կը մտածեն, պէտք է համոզուած ըլլան ոչ միայն դժուարին ապագայի մը մասին, այլ եւ ազգային կերպարանքի ստոյգ կորստեան մասին։ Բարեկամ պետութիւններ ու ժողովուրդներ կան, որոնց հետ ընտելացած է Հայը երկար ժամանակէ ի վեր։ Կարելի չէ բոյն մը քայքայել, նոր բոյնի մը մասին մտածելով, որ ոչ մէկ ստուգութիւն ունի եւ ոչ մէկ ապահովութիւն կուտայ։

Անհրաժեշտ է հայ գաղութներու պահպանումը, անհրաժեշտութիւն մը, որուն մասին կոչուած ենք մտածելու ազգովին։

Հաստատ գաղութ մը միայն կրնայ պահել ինքզինք ու զարգանալ, կապուած մնալով հայկական հոծ զանգուածին։ Անջատուած գաղութ մը՝ ծառի մը կողէն կտրուած ճիւղ մը կը դառնայ, կորուստի դատապարտուած։

Զգոյշ անխորհուրդ քայլերէն։

Խմբագրական՝ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ

1953 ՅՈՒՆԻՍ 17Ի ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՄԵԾ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ազատ ժողովուրդներու յետպատերազմեան պատմութեան մէջ, 1953 Յունիս 17ը կապուած է համայնավար վարչակարգի դէմ առաջին ժողովրդային մեծ ապստամբութեան հետ։ Խորհրդային հրասայլերը այդ օրը, Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ յարձակեցան հազարաւոր անզէն ցուցարարներու վրայ, պաշտպանելու համար Փանքովի «ժողովրդային» վարչաձեւը, որ տապալելու վտանգին տակ կը գտնուէր։

Երեք տարի վերջ, խորհրդային հրասայլերը արեան մէջ թաթխեցին Հունգարիան, արեւելեան խմբակին մէջ անոր գոյութիւնը ապահովելու համար։

Ապստամբութիւնը ծայր տուաւ՝ երբ շինութեան բանուորները բողոքի ցոյց մը կազմակերպեցին Պերլինի մէջ, իրենց օրականներուն 30էն 40 առ հարիւր կըրճատման դէմ։ «Նորմայի կրճատումը կը պահանջենք» գրուած էր անոնց ցուցատախտակին վրայ, երբ սկսան յառաջանալ Սթալինի պողոտայէն։ Սակայն, այդ չէր միակ պահանջը ցուցարարներուն, որոնց շարքերը խտացան ճամբու ընթացքին։

Երբ ցուցարարները Վիլհելմսթրասէի կառավարական շէնքերուն առջեւ հասան, սուլոցներով դիմաւորեցին խօսքերը համայնավար նախարար Սելպմանի, որ փորձեց հանդարտեցնել բանուորները։ Նախարարէն վերջ խօսեցաւ բանուոր մը, որ խօսքը երեք հարիւր հազարէ աւելի հասնող բազմութեան ուղղելով՝ բսաւ. «Արհեստակիցներ, ինչպէս կը տեսնէք՝ հարցը այլեւս նորմաներու եւ օրականներու շուրջ չի դառնար, այլ՝ աւելի լուրջ բանի մը։ Հոս միայն «Սթալին Ալլէէ» բանուորները չեն գտնուիր, այլ՝ ամբողջ Պերլինը եւ խորհրդային գօտին»։ Եւ նախարարին դառնալով շարունակեց. «Պարոն նախարար, ձեր տեսածը ժողովրդային ապստամբութիւն կը կոչուի։ Ձեր կառավարութիւնը հիմա պէտք է քաշէ իր սխալներուն հետեւանքը։ Ազատ եւ գաղտնի ընտրութիւններ կը պահանջենք»։

Պրանտենպուրկի, Լայփցիկի, Տրեզտընի եւ Կէրլիցի մէջ, հազարաւոր ցուցարարներ կը կրկնէին միեւնոյն նշանախօսքերը։ Պրանտենպուրկի մէջ, ուրիշ բանուոր մը խօսելով յայտարարեց. «Ութ տարի շարունակ տոկացինք ձեր չարչարանքներուն։ Հիմա՝ ազատ ընտրութիւններ կը պահանջենք»։

Մէկ քանի ժամուան ընթացքին, ապստամբութիւնը տարածուեցաւ ամբողջ Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, որու բնակչութիւնը կը պահանջէր ազատ ընտրութիւններ, համայնավար կառավարութեան հեռացում, Գերմանիոյ միացում, գաղտնի ոստիկանութեան լուծում եւ քաղաքական բանտարկեալներու ազատ արձակում։

×

Ժողովրդային մեծ զանգուածը եւ անոր մոլեգնութիւնը իր եւեւէն քաշեց ժողովրդային ոստիկանութիւնը, որ չըհամարձակեցաւ ցուցարարներուն դէմ գնել։ Համայնավար վարչաձեւը փլուզման նախադուռին առջեւ կը գտնուէր։ Սակայն, վերջին խօսքը խորհրդային հրասայլերու թնդանօթներուն կը պատկանէր։ Անոնք ժողովուրդին դէմ զարձան ու կրակ բացին ցուցարարներուն վրայ, որ զանոնք դիմաւորեցին քարերով, շիշերով եւ կղմինտրներով։ Անհաւասար պայքար էր։ Ըմբոստութիւնը խեղդուեցաւ արեան մէջ։ Հազար հինգ հարիւր բանուորներ իրենց կեանքով վճարեցին ազատութեան տիրանալու իրենց փորձը։ Վիրաւորներուն թիւը վեց հազարէն աւելի էր։ Մինչ ձերբակալուածները շատ աւելի էին։ Ժողովրդային ատեանները տենդագին գործունէութեան լծուեցան։ Ութ հարիւր երեսուներեկու բանուորներ բազմամեայ բանտարկութեան դատապարտուեցան, եւ ութ բանուորներ ալ՝ մահուան։ Համայնավար վարչաձեւը վերապրեցաւ։

Ապստամբութեան այս բիրտ ճնշումէն վերջ, Արեւելեան Գերմանիայէն դէպի Արեւմտեան գաղթականներու հոսանքը՝ Ուլպրիխթի վարչաձեւին համար մտահոգիչ համեմատութիւններ ըստացաւ։ Մինչեւ 1961, չորս միլիոն գաղթականներ իրենց ազատութիւնն ու կեանքի լաւագոյն պայմաններ փնտռեցին Արեւմուտքի մէջ։ Մեծ մասամբ գիտնականներ եւ երիտասարդներէ բաղկացած հազարաւոր մարդոց այս անվերջանալի փախուստը՝ ապացոյց է ժողովրդային հիմքի պակասի եւ համայնավար վարչաձեւի ձախողանքի։ Դէպի Արեւմտեան Պերլին անցքերու վրայ հըսկողութիւն ու պահպանումի միջոցները խստացան, բայց, ապարդիւն։ 1961 Օգոստոսին, Պերլինի Արեւմտեան գօտին ապաստանած գաղթականներու թիւը հասաւ 47 հազար 433ի։ 1953էն ի վեր, ամսական ամէնէն մեծ թիւն էր։ Համայ-

ԶՐՈՅՑ ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ

Կը պատմուի նոյնիսկ թէ, Սթալինի կինը թունաւորուած է իր պատուական ամուսնոյն ներկայութեան իսկ թունաւոր ուտելիքներ ճաշակելով, բան մը, սակայն, որ կը թուի միամտօրէն չափազանցուած ըլլալ։

Միւս կողմէ, ամէն ինչ կարելի է, երբ հարցը կը դառնայ Սթալինի շուրջ, վասնզի չկայ ոճիր մը որ ան գործած չըլլայ։ Եւ որքան ալ ջանանք չափանիշի մը ենթարկել անոր անձնաւորութիւնը, անհերքելի է որ ան կը հանդիսանայ պատմութեան մեծագոյն ոճրագործը։

Մէկ բան միայն գիս անսահմանօրէն հետաքրքրած է.— Ի՞նչպէս կարելի է որ այս տեսակ անպարոյն, անգութ, խորամանկ եւ սարսափազդեցիկ մարդ մը կարողացած է վարել ճակատագիրը աշխարհի մեծագոյն եւ զօրաւոր պետութիւններէն մէկուն։

Որքան ատեն որ Սթալինի յաջորդները մեզի չբացատրեն այս պարագան, անոնք հաստատած պիտի ըլլան որ, պարզապէս կը շարունակեն անոր գործը եւ այն նոր ձեւաւորումին մէջ զոր տուած են իրենց կառավարութեան, կը գտնենք նոյն նպատակները, նոյն սկզբունքները եւ նոյն գործելակերպը որոնք առաջ մղած են Սթալինը։

Եթէ հարցին նայինք մարդկային եւ ազատութեան սկզբունքով, իրականութիւն է որ պատմութիւնը չէ ճանչցած բռնակալ մը աւելի բիրտ, աւելի հրէշային, քան Սթալինը, մէկը այն հազուագիւտ վարդապետապաշտներէն, որոնք ընդունակ են մարդկային ցեղին տասնէն իններորդ մասը փճացնել՝ մնացեալը «երջանկացնելու» համար։

Եւ սակայն, եթէ ուզենք բնորոշել թէ ի՞նչ կը ներկայացնէ Սթալինը համայնավար պատմութեան համար, պարտաւոր ենք առայժմ զայն նկատել մեծագոյն անձնաւորութիւնը՝ Լենինէն անմիջապէս ետք։ Թէեւ չէ յաջողած համայնավարական գաղափարներուն լայն ծաւալում մը ընծայել. եւ սակայն այդ գաղափարները արմատացուցած է ընկերութեան մը եւ պետութեան մը ծոցին մէջ։

Իբրեւ ճարպիկ քաղաքագէտ, մեր օրերու ոչ մէկ պետական անձնաւորութիւն չէ կրցած հաւասարիլ Սթալինի։

Անտարակոյս, հեռու եմ մտածելէ թէ քաղաքական պայքարներու մէջ յաջողութիւնը արժանիքի մը չափանիշն է։ Հեռու ինծմէ նաեւ քաղաքականութեան արուեստը անբարոյականութեան հետ նոյնացնելու գաղափարը, առանց սակայն ժխտելու որ այդ արուեստը մարդկային բարոյական սկզբունքները կ'անտեսէ։ Ինծի համար մեծ քաղաքագէտները եւ պետական մեծ մարդիկը անոնք են որոնք կը յաջողին իրարու շաղկապել գաղափարներն ու իրականութիւնները, անոնք որ անսայթաք կը յառաջանան իրենց նպատակները իրականացնելու համար, առանց սակայն շեղելու մազ մը իսկ բարոյական արժանաւորութենէ։

Սթալին հրէշ մը եղաւ որ իր յաջողութիւնը փնտռեց ցնորական գաղափարներու մէջ եւ ճանչցաւ միայն բռնութիւն ու անգթութիւնը, մարդոց մարմնական եւ հոգեկան բնաջնջումը իր գործունէութեան կռուանը դարձնելով։

Այսուհանդերձ, անարդար չըլլանք իրեն նկատմամբ։ Ինչ որ ցանկայ իրագործել, եւ ինչ որ յաջողեցաւ իրագործել, տարբեր միջոցներով չէր կրնար յաջողիլ։

Այսօր Սթալին անարգութեան սիւնին կը գամուի, իր սխալներուն պատճառով, Սթալինը եւ այսօրուան ղեկավարները Սթալինը մեղադրելով կը ձգտին թէ մեղադրեալը եւ թէ ինքզինքնին ազատել...

Սթալինի տապալումը՝ որքան ալ տեղի ունեցած ըլլայ օփերեթային ներկայացման մը ձեւով, այսուհանդերձ, անհերքելի ապացոյցն է որ ճշմարտութիւնը ի վերջոյ կը յաղթանակէ, որքան ալ այդ ճշմարտութեան համար պայքարողները ոչնչացուցած ըլլան։

Մարդկային խիղճը անողոք է ու անխորտակելի։

(15 եւ վերջ)

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ
ԳԱՓԱՆԻ ՀԱՆՔԱՐԱՆԻ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՄԱՍ

ՄԱՐԴԸ ՄԵՔԵՆԱՅՈՒՄ

— Ա՛յո, չէ՞ որ ամբողջ մի ցեղ ոչնչացման դատապարտվեց, ինչո՞ւ ես զարմանում, որ մարդը մեքենայի է վերածվում: Ես ամբողջ կյանքս մեքենաների մեջ եմ անցկացրել, ու ինձ թվում է, որ ես էլ մեքենա եմ դարձել: Ես ոչ մի ուրիշ բան չեմ տեսել, բացի մեքենաներից, ոչ մի ուրիշ բանի մասին չեմ էլ մտածել: Ես ինքս էլ մեքենա եմ ստեղծել, ինչպես ուրիշները: Ես ինքս էլ մեքենա եմ ստեղծել, ինչպես ուրիշները: Ես ինքս էլ մեքենա եմ ստեղծել, ինչպես ուրիշները:

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Զորմիսեան եւ զաւակները՝ Վահրամ եւ Սօնա, Հրաչ եւ Թոռնիկը՝ Զաւէն խոր ցաւով կը հաղորդեն մահը իրենց մօր, մեծ մօր՝

ՄԱՐԻԱՄ ԶՈՐՄԻՍԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ յետ երկարատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, այս Երկուշաբթի ժամը 14ին : Մարմինը պիտի ամփոփուի Բաշանի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

Ֆ · Կ · ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ԵՂԱՆԱԿԻ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ · Կ · Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին :

Այս Կիրակի (8 Յուլիս) առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի Կապիյօն սրճարանի զովասուն պարտէզներուն մէջ, Չըրանցքին եզերքը :

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան անակնկալներ :

Բարձրախօսի վրայ անընդհատ լսելի պիտի ըլլան հայկական սալեր :

Ճոխ պիւֆէ, համադամ ուտելիքներ եւ զովացուցիչ ըմպելիներ :

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ :

ԾԱՆՕԹ .— Օթօքարը առաւօտ Փլաս Կիշառէն կը մեկնի ժամը ճիշդ 9ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Անձրեւի պարագային պատսպարուելիք վայրը ապահով :

"ՆԱՄՈՒՍ"Ը ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ի ՆՊԱՍՏ ՍՐԱՀԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

Շանթ Թատերախումբը բացառիկ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ Նամուսը, Շաբաթ, Յուլիս 7, ժամը ճիշդ 21ին, Պօմոնի Ս · Սահակ սրահին մէջ :

Սիրայօժար կը մասնակցին .—

Արփիկ Պէզիրճեան, Սերժ Սարգիսեան, Գ · Թիւթէլեան, Ս · Պէշկթիւրեան, Վ · Ունանեան, Վ · Տէմիրճեան, Տ · Տիրատուրեան (Նոր Սերնդական), Ս · Մերտինեան, Մ · Տօրումեան, Օտէթ Ծովիկեան, Ա · Եօթնեղբայրեան, Վ · Տէր Վարդանեան, Կ · Ունճեան, Աթէշեան, Աբեւեան :

Հարսանեկան ճոխ բեմադրութիւն, երգ, նուագ, մենապար :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի պարախումբին :

Նուագ Քեմանչա՝ ՀԱՄՕ, Թառ՝ ՊԱՐՈՅՐ :

Յուշարար Գրիգոր Թիւթէլեան :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Յակոբ Ֆերմանճեան եւ զաւակները՝ Թագուհի, Սօնա եւ Սարգիս, Աւետիս Սրապեան, Տիկին Մարթա Մանուկեան եւ Տիկին Հռիփսիմէ Յարութիւնեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մօր եւ քրոջ՝

ՆԱԶԵԼԻ ՖԵՐՄԱՆՃԵԱՆԻ

յիշատակին, այս Երկուշաբթի առաւօտ ժամը 11ին, Փարիզի Ս · Յովհ · Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս · Գր · Լուս · Գիւտի Նշխարաց տօնին առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ Հանդիսաւոր Ս · Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի եկեղեցւոյս հանգուցեալ հիմնադիրներու՝ Առաջնորդ Պալաքեան Սրբազանի, Աղաճան Դաբբինեանի, Գարեգին Շահլամեանի եւ Ոսկան Անսուրեանի, ինչպէս նաեւ Սահակ-Մեսրոպ Ազգ · Դպրոց - սրահի հիմնադիրներուն եւ նիւթապէս եւ անձնուէր աշխատութեամբ եկեղեցւոյս կառուցման սատարողներու ննջեցելոց հոգւոց ի յիշատակ : Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը ներկայ գտնուիլ այս արարողութեանց ի յարգանս բոլոր ննջեցելոց :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ · Կ · ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Այս Կիրակի ամբողջ օրը Պառ Շառլ, Լա Ֆէվի ծառաշուք եւ օդասուն ընդարձակ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին Պ · ՍՆԱՊԵԱՆ եւ Կ · ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր

Կ'երգեն Օր · Ալիս Շահմիրեան եւ Պ · Տէրոյեան :

Կ'արտասանեն .— Օր · Սեդա Թիւթէլեան, Պ · Գ · Գօճապապեան, Վաճիկ Նազարեան :

Ժամը 16էն սկսեալ հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Ճոխ պիւֆէ, չամփուրով խորոված, զով ըմպելիներ, մատչելի գիներով :

Մուտքը ազատ է

ԾԱՆՕԹ .— Հանդիսավայր երթալու համար Շափիթօէն առնել Լա Ֆէվ տանող օթօքարը եւ իջնել վերջաւորութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տէր եւ Տիկին Տէրմանեան (Լիոն) 20 Ն · Ֆ · կը նուիրեն Հ · Յ · Դ · Թանգարանին, իրենց այցելութեան առթիւ : (Ստանալ Յառաջէն) :

Հ · Մ · Ը · Մ · ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ ·Մ ·Ը ·Մ ·ի դաշտապարահանդէսը Յուլիս 22ին, Կիրակի ամբողջ օրը, Օթէլ տէ Կրօթ (Թրուա Լիւֆ) :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

AGENCE
LAGRANGE
Fondée en 1876
la seule agence travaillant sur toute la France avec ses 400 correspondants locaux.
recherche
PAVILLONS - VILLAS - TERRAINS
expertise gratuite et discrète par notre spécialiste
M. Edouard Mavian
34, Rue Pasquier, PARIS - ANJ. 77-65

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԱՌԹԻՒ
ՅԱՃԱԽԵՑԷՔ

ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ-ՈՐԴԻ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԾԱՆՕԹ ՃԱՇԱՐԱՆԸ
Ուր պիտի գտնէք արեւելեան համադամ կերակուրներ եւ մասնաւորաբար
ՏԷՕՆԷՐ - ՔԷՊԱՊ
եւ արեւելեան զանազան խմորեղէններ
RESTAURANT DJOCHGOUN
4. Rue de la Butte, MARSEILLE 2e
(Place Jules Guesde)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն յանձնախումբը եւ Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացան հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան .—

Մոնթէ - Գարլոյէն Պ · Ֆէրմանեանէ 500 Ն · Ֆ ·, Փարիզէն Տիկին Հայկանուշ Ոսկերիչեանէ իր ամուսնոյն հոգւոյն ի յիշատակ 200, Տիկին Արշալոյս Ինէքճեանէ իր զաւկին ապաքինման առթիւ 100, Պ · Նուպար Աւագեանէ իր զաւակներուն մկրտութեան առթիւ 100, Քլէրմոնէն Տէր եւ Տիկին Պաղտասարեանէ 50, Պ · Ա · Նահապետեանէ իր կնոջ մահուան տարելիցին առթիւ յիսուն, Պ · Մկրտիչ Թէրզիպաշեանէ յիսուն, Վիլֆրանշէն Պ · Խաչիկ Զիլինկիրեանէ իր Թոռնիկին Վագինակի մկրտութեան առթիւ 50, նոյն առթիւ փոքրիկին կնքահայր Պ · Կարապետ Փէհլիվանեանէ քսան, Տիկին Զարուհի Պօյաճեանէ 30, Փոքրիկն Զարուհի Նահապետեանէ իր մեծ մօր մահուան տարելիցին առթիւ քսան, Տիկին Թէֆարիկ Յովհաննէսեանէ իր զաւկին հոգւոյն ի յիշատակ քսան, Պ · Տիրան Վարդանեանէ քսան, Ոմն 10, Տիկին Սէֆէրեանէ 10, Տէր եւ Տիկին Թօփսագալեանէ 10, Տիկին Սիմոնեանէ հինգ, Պ · Ա · Փաշալեանէ քսան, Տիկին Հռիփսիմէ Մելիքեանէ երեսուն, Տէր եւ Տիկին Գարեգին Հաբելեանէ հանդ · Օննիկ Ազատրեանի եւ Նուարդ Տօնէլեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի տասնական Ն · Ֆ · Փարիզէն Արմենուհի Գոչեանէ տասը, Պ · Աբրահամ Թոնկուրեանէ Պ · Տօնապետեանի Թոռնիկին մկրտութեան առթիւ յիսուն, Տէր եւ Տիկին Տէրմանեանէ 10 Ն · Ֆ ·: Տիկին Արշալոյս Փէհլիվանեանէ իր ազգական Տիկին Վերժին Պալեանի մահուան քառասունքին առթիւ 50, Պ · Բենիամին Պտոյեանէ 50, Տիկին Սիմոնեանէ 10 Ն · Ֆ ·:

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՌԻԹԷՆ

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ Գրատունը, 46 Րիւ Ռիշէ, փակման առթիւ, կազմակերպած է զեղչեալ գիներով վաճառում, Յուլիս ամսուան ընթացքին : Գրատունը ամէն օր բաց է 10-12 եւ կէսօրէն ետք 3-6 :

BERLITZ - MARIGNAN Pathé - RETAGNE
Opéra Champs-Elysées Gare Montparnasse
LA LOI des HOMMES
MICHELINE PRESLE
PHILIPPE LEROY - BEAULIEU
PIERRE MONDY
avec la participation de
ARLETTY
MARCEL DALIO
un film de CHARLES GERARD
(Adjémian)
écrit par PASCAL JARDIN
musique originale ANDRE HOSSEIN
édition CARAVELLE
Prod. Filmatec (M. et F. Swerts)
JOSE LUIS DE VILALLONGA
avec
GERARD BUHR
avec
ROBERT DALBAN

Հ. Յ. Դ.

ՇԱՒԻԼ .— Հ · Յ · Դ · Արղութեան խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՅՈՒՇ - ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ Պ · ՍՆԱՊԵԱՆ և Կ ·ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր

ՆԻՍ .— Այս Շաբաթ իրիկուն, Սալ Արթիստիքի մէջ, ժամը 21ին, Պուլվառ տը Պուշաժ :

ՏԷՍԻՆ .— 11 Յուլիս, Չորեքշաբթի իրիկուն, ժամը 21ին, Հ · Յ · Դ · սրահին մէջ :

ԼԻՈՆ .— 12 Յուլիս, Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 21ին, 79 Ռիւ Տիւնուառ :

ԿՈՉ ՀԱՅ ՏԻԿԻՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒՆ

Փարիզի Որբ · Տիկն · Միութիւնը վերաքննելով իր ծրագրի դաստիարակչական գործունէութիւնը, ուզեց ընդլայնել զայն, ալ աւելի օգտակար ըլլալու համար մեր գաղութի անմիջական պահանջներուն :

Ընդառաջելով Սրբազան Հօր փափաքին, իր ծրագրին վրայ աւելցուց նաեւ նորահաս սերունդի կրօնական եւ հայերէնի գիտելիքներու դաստիարակչական գործը, մասնաւորաբար կիրակնօրեայ դասընթացքներու միջոցով :

Նախ կոչ կ'ընէ Հայ Տիկիններուն որ գան միանան եւ գործակցին այս հանրօգուտ կազմակերպութեան, զօրացնելու համար զայն եւ ապա հայ ծնողքներուն որ իրենց զաւակները այժմէն արձանագրեն Փարիզի Հայ · Եկեղեցւոյ դիւանատունը, որպէս զի յառաջիկայ Հոկտեմբերէն սկսեալ կանոնաւոր կերպով հետեւին կիրակնօրեայ դասընթացքներուն, կրօն · ուսմանց եւ Ս · Պատարագի երգեցողութիւններուն :

ՎԱՐՉ · ՈՐԲ · ՏԻԿՆ · ՄԻՈՒԹԵԱՆ

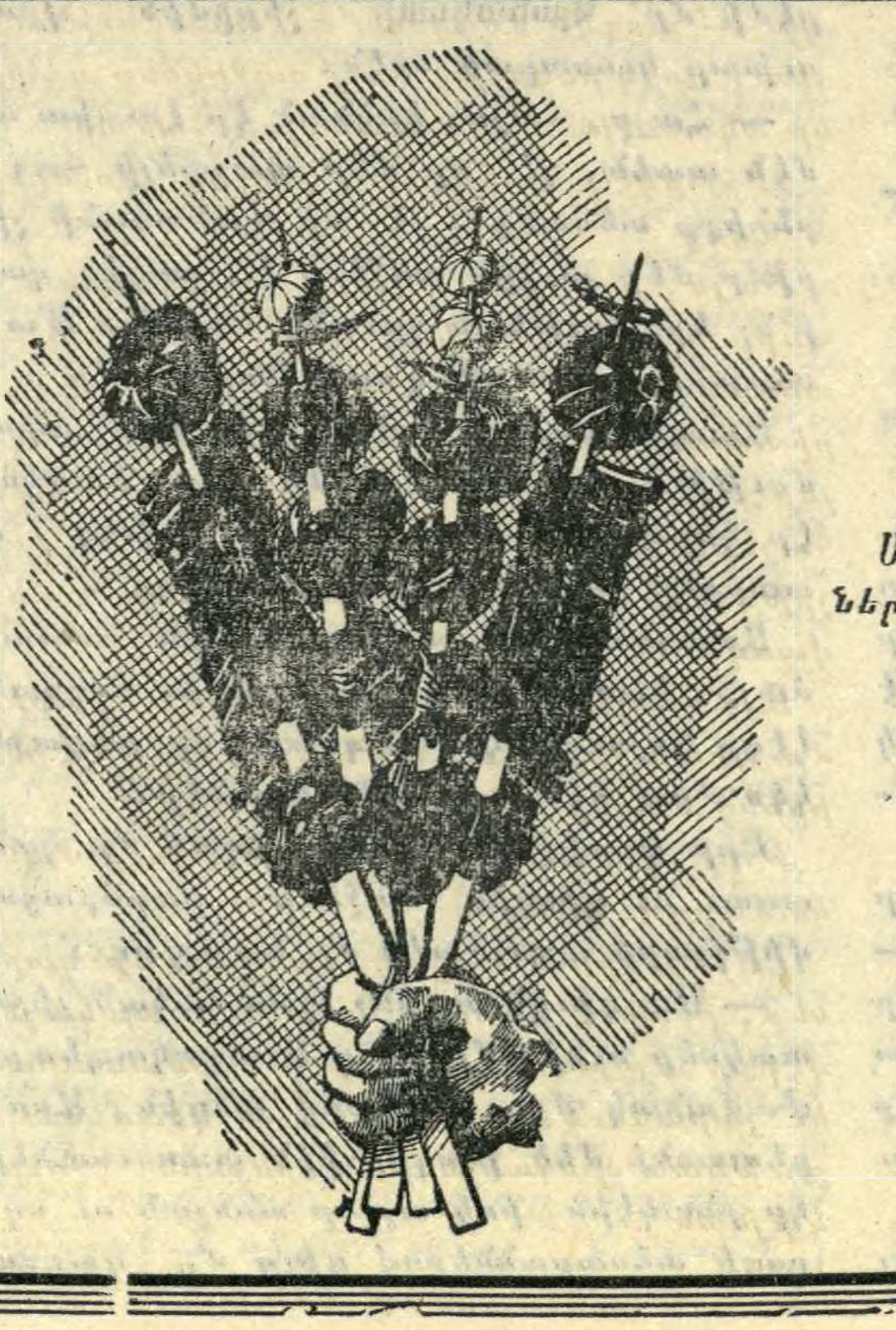

ՃԱՇԱՐԱՆ
ՆԱՐ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, շաշլիք, քարսքի :
ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ
Bar Américain
AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
Téléphone : BAL. 31-21
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ԿԻՐԱԿԻ
8
ՅՈՒԼԻՍ
DIMANCHE
8 JUILLET
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9348 — 38e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇԱՐԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5249

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԷՐՔԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Կանոնաւոր հայերէն դիտնալու խնդիրը՝ նոր սերունդին համար, ոչ քմայք է, ոչ ալ ազգասիրական մարմաջ :

Իրենց ապագան իսկ այդ կը պահանջէ : Անոնք որ կը գոհանան հաց – պանիր հայերէնով մը, հայրիկին եւ մայրիկին հետ խեղդնալու, կամ պատահաբար կարճկտալու համար, ի վերջոյ չարա – չար պիտի զղջան :

Կորսուած ժամանակը ետ չի դառնար : Մանաւանդ անոնց համար որ արդար յաւակնութիւններ ունին, — ասպարէզ նետուիլ, դիրքեր գրաւել, հանրային կեանք վարել : Մինչեւ անդամ ճառ խօսիլ կամ թերթ խմբագրել :

Ո՛ր տեղն միջակութիւնը չարգ վայե – լած է, այս կամ այն միջավայրին, աս – պարէզին մէջ :

Յարական իշխանութեան տակ, երբ հայկական դպրոցները կը փակուէին ձու – լումը փութացնելու համար, ունեցանք սերունդ մը որ ահագին աւեր գործեց մայրենի լեզուի անդաստանին մէջ : Բո – նակալութեան հարթիչ ղլանը տորթեց ա – նոր ղլուխն ու սիրտը, եւ լեզուն աղքա – տացաւ, աղճատուեցաւ չարաչար : Մար – դիկ հասարակ բառերու հայերէնն ան – գամ չկրցան սորվիլ, եւ իրենց յատուկ բառարան մը չինեցին, որ դժբախտաբար « ի զօրու է » մինչեւ այսօր :

Ճակատին չենք խօսիր Թուրք – Թաթա – րական խառնիճաղանճի մասին, որ չատ հեռուները պիտի տանէր մեզ :

Այստեղ, Ֆրանսայի մէջ, եւ աւելի անդին, ովկիանոսի ափերուն վրայ, ո՞վ կը փակէ մեր ճամբան, բացի միջավայ – րի հրապոյրներէն, այլ մանաւանդ մեր թերեւսմտութենէն :

Եթէ հարկ ըլլար վէրքին արմատը փն – տռել տոգեբանական կամ դիտական դետ – նի վրայ, պիտի հանէինք հետեւեալ եզ – րակացութեան .—

Նոր սերունդը «նայում է իր մայրենի լեզուի վրայ ինչպէս մի կոտրած ամանի վրայ, ինչպէս իր մաշված չորի վրայ » (Գր· Արծրունի, 1876) :

Ուրիշ խօսքով, ան կորսնցուցած է բանկապին դիտելիք մը,— ազգային հը – պարտութիւնը : Այսինքն, ստորադաս հա – մարելով իր ժողովուրդը, անոր հիմնա – կան արժէքներն ալ կը նկատէ « ի միջի այլոց բաներ » :

Ճակատին չուկայիկ տոգեբանութիւն մըն ալ, — Հայերէ՞ն, ի՞նչ բանի կը ծառայէ :

Անշուշտ բոլորը մէկ ջուրով չենք լո – ւար : Բայց , կարգ մը լուսաւոր երե – ւոյթներ չեն կրնար պարտկել պատկերին սեւութիւնը :

Եւ, դժբախտաբար, մեր նորահաս աղ – ջիկները աւելի բացասական դեր կը կա – տարեն այս ճամբուն վրայ, քան երիտա – սարդները :

Մինչ կը սպասուէր որ անոնք մէկ ժը – պիտով կամ կամքով արթնցնէին ցեղա – յին հպարտութիւնը, ընդհակառակն, ի – րենց անձնական օրինակովն իսկ ճամբայ կը ցուցնեն այլասերումը, ձուլումը փու – թացնելու :

Գոցէք ժամուն դուռը կամ որեւէ հան – դէսի, — եւ պիտի կրնաք չափել վէրքին խորութիւնը :

Աչք մը նետեցէք անոնց դրադարան – ներուն կամ կարղացած գիրքերուն վը – րայ, եւ ձեր գլխուն լոյս պիտի ցաթի , եթէ պատահաբար հանդիպիք որեւէ հա – յերէն հրատարակութեան :

Եւ այս վարդապետ մանկամարդուհի – ները սահմանուած են ընտանիքներ կազ – մելու, — սերունդին տեւականութիւնը պահպանելու ...

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱ

ՊԱՇՏՕՆՆԵՐԸ ԿՐ ՃՇԴՈՒԻՒՆ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, հազիւ ան – կախ Ալժերացիք սկսած են վիճաբանու – թիւններըը իշխանութեան համար : Պէն Պելլա որ միշտ եգիպտոս է, Ալժ· Ցէ – զափոխութեան Ազգ· Խորհուրդի նիստ կը պահանջէ, մինչ Պէն Խետտա կ'աշխատի ժամանակ շահիլ :

Ցանուն Ա.ՀԱԿի տուած տեղեկատուու – թեան մէջ, արտաքին նախարար Սաատ Տահլապ ճշդեց իրենց եւ Առժամեայ Գործադիր Մարմնին պաշտօնները : Այս ձեւով կը պարզուի թէ Ա.ՀԱԿը մինչեւ ընտրութիւնները պիտի զբաղի միայ ար – տաքին յարաբերութիւններով եւ Առ – ժամեայ Գործադիրին Քողու վարչական մեքենան :

Գահիրէի մէջ, Պէն Պելլա տեսակցու – թիւն մը տուաւ Ֆրանս – Փրէս մամուլի դործակալութեան եւ յայտարարեց թէ ի – մաստուն լուծում մը կարելի է դտնել ներկայ տադնապին : Պնդեց թէ սխալ է այն տարաձայնութիւնը թէ դէմ է Էվիա – նի համաձայնութեանց : Բացատրելով Պէն Խետտայի հետ ունեցած տարակար – ծութիւնը, Պէն Պելլա ըսաւ .— «Մեր անհամաձայնութիւնը ծագեցաւ երբ Ա – ՀԱԿի կարգ մը անդամներ — կը չեշտեմ կարգ մը — միջոցներ ձեռք առին ազա – տագրական բանակի սպայակոյտի ան – դամներուն դէմ : Խորհեցայ թէ այդ ո – րոշումը վտանգաւոր էր մեր երկրին ա – պագային համար եւ ինչ որ կ'անցնի կը դառնայ ներկայիս կը հաստատէ մտա – վախութիւններս » :

Պէն Պելլա աւելցուցած է թէ Ալժեր – կան Ճեղափոխութեան Ազգ· Խորհուրդին մէջ կարելի չեղաւ հարթել առկախ հար – ցերը որովհետեւ Ա.ՀԱԿի կարգ մը ան – դամներ ժողովը ձգած Թունուզ գացած են, այդ պատճառաւ պէտք է կրկին նիստ դումարել լուծելու համար ինչ որ չէր լուծուած :

× *Օռանի արիւնալի դէպքերուն օր – ուան հաշուեկշիռն է՝ 96 մեռեալ, 163 վիրաւոր :*

Ա.ՀԱԿը նոր ժողով մը դումարած էր քննելու համար Օռանի կացութիւնը : Այս առթիւ անդամ մը եւս կը յայտարարեն թէ միջադէպերը ծագած են «ֆաշիստ – ներու դրդռումներով » :

× *Օռանի Քղթատարական դրասենեա – կին պատասխանատուն որ ցարդ մերժած էր Մայր – Հայրենիք վերադառնալ, ի – րար անցած լուրեր հաղորդած է առջի օր իր կազմակերպութեան, յայտնելով թէ կացութիւնը անտանելի է : Փոխ–տնօրէնը եւ կարգ մը պաշտօնեաներ առեւանգուած են Պէն պելլականներու կողմէ :*

× *Տրկելտրի մահուան պարագաները վրդովում եւ յուզում յառաջ բերած են կարգ մը շրջանակներու մէջ : Արդարեւ ըստ իր փաստաբանին՝ Թիքսիէ – Վին – եանքուռ, Տրկելտր չէ մեռած անմիջա – պէս, եւ նոյնիսկ մահաբեր հարուածը չէ մեղադրուած եւ վայրկեան 11 վայրկեան անտանելի տառապանքներու մէջ եղած է, մահաբեր երեք հարուածով միայն մե – ռած է : Բանակներու նախարարութիւնը կը ճշդէ թէ ամէն ինչ կանոնաւոր եղած է եւ կը յաւի որ Թիքսիէ – Վինեանքուռ հարկ տեսած ըլլայ նման սխալ մեկնա – բանութիւն մը տալ :*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒԻԼԻԼՄ ՖՕՔՆԸՐ, ամերիկացի նշա – նաւոր գրողը՝ Նոպելեան մրցանակ , գոհ գնաց սրտի տագնապի մը : 64 տարեկան էր : Իր դլխաւոր գործերուն մէջ յիշենք՝ «Հոգեհանդիստ կոյսի մը համար» որ վերջերս կը ներկայացուէր փարիզեան բեմի մը վրայ :

ԱՏԼՆԱՒՒԼՐ Ռուանէն Պորտօ գնաց : Խանդավառ ընդունելութեանց կողքին , ոմանք անհրաժեշտ դտած էին ցոյցեր կազմակերպել եւ «Օռատուռ» պոռալ Ֆրանսայի հիւրին հասցէին :

ՖՈՒՒՖ – ՓԱՅՃԻՆ որ կը դատուէր Մար – սէյլի մէջ իր կնոջ եւ հմանուհիին գոյ – սպանութեանց համար, քսան տարի ար – դելափակման դատապարտուեցաւ : Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ եթէ մար – դը իսկապէս խենթ է ինչպէս ոմանք կը պնդեն, պատիժը չատ է, իսկ եթէ հաւասարակշիռ է ինչպէս դատարանը կը պնդէր՝ քիչ է :

ՄԱՏԵԱՆ ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ

Հի՛ն է աշխարհը Հայոց, ինչպէս լոյսը արեւի ,
Ինչպէս լեռը Արարատ, ինչպէս ընդերքը ծովի,
Ինչպէս ոգին իր անմահ , ինչպէս աստղը չմարող ,
Ինչպէս շունչը առաջին՝ սեւ հողի բոյրը սիրող ,
Ինչպէս գարունը կեանքի, կեանքը՝ վաեմ ու անմեռ ,
Ինչպէս կարկաչն աղբիւրի, ինչպէս ծաղկած հանդ ու լեռ :

Այդ հինաւուրց աշխարհում սակայն գիշեր էր մթին,
Բռնակալի դանակը արդէն հասել կոկորդին,
Փիչ էր մնում, որ կտրի լեզուն, բարբառը նրա ,
Օտարի բիրտ այրուձին Հայոց լեռների վրայ
Իր յաղթանակն էր տօնում ...
Այնինչ ամէն ոստանում
Ատրուշաններն մարում, մոմերն էին պարզում վեր ,
Որպէս վրէժ կուտակուած՝ ժողովրդի տնաւէր :

Ո՛ւր էր ոգին այն հզօր, ո՛վ էր արդեօք, որ պիտի
Փայլատակմանը մտքի խառնած կրակն իր սրտի
Ձեւ տար Հայոց հնչիւնին ,
Ցոյս, հայրենիք՝ անտունին ,
Հաւատ՝ Հայոց աստղաշատ երկնքի տակ ապրելու :

Նրա սարերը ծուփ – ծուփ,
Աղբիւրները սիրելու,
Նրա պաղ – պաղ ջրերից ,
Սիրածի տաք համբոյրից
Ո՛ւժ առնելու, պահելու այդ հզօր սէրը անշէջ ,
Ինչպէս հնչիւն՝ բանդակուած ամէն Հայի սրտի մէջ :

Հասաւ ժամը լուսաւոր,
պա՞հն ստեղծման··· ու մի օր
Ճախրեց ոգին հանճարեղ ամենատուրք Մաշտոցի ,
Ցրեց գիշերը մթին, վանեց խաւարն իր խցի ,
Տճնեց երկա՛ր, անտրտո՛ւնջ .
Աղբիւրի պէս կարկաչում ,
Ձեւ էր առնում հայրենի լեզուի ամէն մի հնչիւն ,
Երանելի, երազած Հայոց գիրը առաջին,
Նոր շունչ տալիս ստեղծման հայրենատաւ իր տենչին,
Նոր լոյս՝ թոշնած արտերին,
Նոր յոյս՝ կոտրած սրտերին···
Եւ նոր լոյսով այդ յանկարծ
Ոդոդուում են սրբատաշ կամարները մթագնած ,
Նոր արեւն է ճառագում, իր հետ բերում նոր բառին՝
Հայոց բարձրիկ աշխարհին :

Ինքը իրեն մոռացած ,
Լոյս ճակատը ափի մէջ՝ մագաղաթին խոնարհած՝
Անվերջ գրում է, գրում նա իր գունատ մատներով ,
Մե՛ծ տճնութեան խոր սիրով
Հայոց գիրը՝ կեանքի պէս հարազատ ու սրտագին ,
Կենդանութիւն է տալիս իր լուսավառ տենչահին ,
Երազներին իր պայծառ ...
Ասես տեսնում է ահա
Հայ մանուկներ՝ ձեռքներին իր նոր գրերը պահած
Կարդում են օր ու գիշեր ,
Կարդում լեզուով մայրենի ,
Որի համ՛յբը թովիչ եւ որի ո՛ւժը չունի
Ո՛չ մի հզօր զօրավար, ո՛չ մի ծաղիկ խնկաբոյր ,
Կարօտի ո՛չ մի համբոյր :
Եւ թռչում է, թեւածում գիրը Հայոց դպրութեան ,
Ինչպէս անմար արեւի ճառագայթը վաղորդեան ,
Ինչպէս շո՛ւնչը կենարար ,
Ինչպէս գարո՛ւնը կեանքի :

Ինչպէս պտուղն անդրանիկ դարերի լոյս տենչանքի
Մեսրոպեան գիրը հասաւ Հայոց լեռները բոլոր ,
Մտաւ շէնե՛ր, աւանե՛ր ...
Ու նա տեսաւ՝ թէ մի օր
Ինչպէս լեզուով մայրենի ամէն ոգի արթնացաւ ,
Օջախներից կիսաւեր կեանքի նոր ծուխ բարձրացաւ ,
Սկիզբ առաւ խօսքը նոր՝ բխած բազում սրտերից ,
Հացը եկաւ արտերից,
Սէրը մահուանը յաղթեց, բացուեց ժպիտը գարնան
Լո՛յս մատեանով Մեսրոպեան :

Եկան, անցան արքաներ եւ քիւր թագեր փոխուեցին,
Բայց գրերը Մեսրոպեան աստղերի պէս մնացին
Վա՛ռ ու վսե՛մ , յաւերժո՛ղ,
Անմար՝ ինչպէս լոյսի շող ,
Ինչպէս յոյսի՛, հաւատի՛ եւ գոյութեան մե՛ծ մատեան ,
Որ մեր հոգո՛ւմ , մեր սրտո՛ւմ
Ու մեզ հետ է յաւիտեա՛ն :

ՀԵՆՐԻԿ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ԲԱՆԻ ՄԸ ՀԱՐԱՒԱՆԱԿԱՆ ՏՈՂԵՐԷՆ

Բաղդատեցէք այս պատկերը այն մի – սին — արդէն մոռցուա՛ծ պատմութեան հետ, որ կ'ըսէր թէ հայ աղջիկները դեռ կը նետուէին, չտաճկանալու համար ...

Իհարկէ, տաճկանալու խնդիր չունինք այստեղ :

Բայց, ի՞նչ օգուտ, երբ հոգեկան կա – պերը կը փրթին հետզհետէ, սրընթաց եւ անդարմանելի : Երբ չափահաս կամ ե – րիտասարդ մայրը ֆրանսերէն կամ անդ – լերէն կը ճոռոզդէ իր զաւկին հետ : Երբ հայերէնն որեւէ հրատարակութիւն ոչ իսկ չրթունքի ներկի մը արժէքն ունի մեր վաւաւուն աղջիկներուն համար :

Այդ աղջիկներուն համար իսկ բարիք մը պիտի չըլլա՞ր , եթէ երբեմն քաչէինք իրենց մազերէն :

Թող չվիրաւորուին մեր սեւաչուխ ման – կամարդուհիները :

Աղջիկներուն վարդով անդամ մի զար – ներ , բսած է բանաստեղծը : Եւ սակայն, վէրքը այնքան խոր է որ — համատարած եւ յարաճուն օտարացում — կնամեծա – րութեան պահանջները .ինքնին ջուրը կ'իյնան :

1945 Շ·

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

«ՆԱՀԱՏԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ»

(ՏԻԳՐԱՆ ՉԷՕԿԻՒՐԵԱՆ, ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ, ԻՍՐԱՅԷԼ ՏԽՐՈՒՆԻ, ԱՐՄԷՆ ՏՈՐԵԱՆ եւ ոչ նահատակ՝ ՄԿՐՏԻՉ ԱՃԷՄԵԱՆ)

Հեղինակ՝ ԱՐՄԷՆ ՍԵՒԱՆ

—o—

Բանաստեղծ Արմէն Սեւանի քերթուածներու հատորին մասին «Երգեր Բանտէն» խօսեցանք այս սիւնակներուն մէջ։ Հիմա աչքի առջեւ ունինք նոր հատորը «Նահատակ բանաստեղծներ» (*)։

Գիրքին խորագիրը մեզի կը յիշեցնէ «Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ» հրատարակչականը, որ 1929ին կազմուեցաւ եւ երեսունէ աւելի տարիներու ընթացքին լոյս ընծայեց 18 արժէքաւոր հատորներ։ Այդ շարքին մէջ էին նահատակներ 1915ի Տարագրութենէն եւ Եղեռնէն, ինչպէս նաեւ ոչ նահատակներու գործեր, ինչպէս Գեղամ Տէր Կարապետեան (Թիւ 3), Արփիար Արփիարեան (Թիւ 5), Օհան Կարօ (Թիւ 8), Երուանդ Օտեան (Թիւ 9), Գարեգին Եպիսկ. Սրրուանձտեանց (Թիւ 16, 17) եւ Եղիա Տէմիրճիպաշեան (Թիւ 18)։ Այս յիշուածներէն զատ ունեցանք «Արդի Հայ Գրականութեան» ներկայացուցիչներուն նուիրուած երեք հատորներ (Թիւ 11, 12 եւ 13), առաջին երկուքը՝ Արտասահմանի՝ եւ վերջինը Հայաստանի Գրողներ։

Արմէն Սեւանի «Նահատակ Բանաստեղծները» կը խօսի Տիգրան Չէօկիւրեանի, Ռուբէն Սեւակի, Իսրայէլ Տխրունիի, Արմէն Տօրեանի եւ ոչ նահատակ Մկրտիչ Աճէմեանի մասին։

Առաջին երկու հեղինակներուն մասին առանձին գրքոյկ մը հրատարակուած էր արդէն Պուլկարիա 1931ին, արդէն չատոնց սպառած։ Հեղինակի մը կողմէն նման հատորի մը հրատարակութիւնը, որ սահմանափակ թիւով ընթերցողներ պիտի ունենայ, — տրուած ըլլալով անոր գրական – քննադատական բովանդակութիւնը, — յանդգնութիւն մըն է։ Նման վերլուծական բազմաթիւ արժէքաւոր էջեր, հին ու նոր գրողներուն կողմէ ստորագրուած, օրաթերթերու եւ պարբերականներու մէջ կորսուելու դատապարտուած են, քանի որ բառին բուն նշանակութեամբ, հրատարակչական մը գոյութիւն չունի եւ ոչ ալ պետական նախաձեռնութիւն մը եւ միջոցները։

Արմէն Սեւանի հատորը կը բացուի Տիգրան Չէօկիւրեանով, որուն նուիրած է «Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ» հրատարակչականը հատոր մը (Մատենաշար Թիւ 7) 1933ին։

Տիգրան Չէօկիւրեանը մենք կը ճանչնանք իբրեւ արձակագիր եւ ոչ բանաստեղծ։ Թէեւ կրնայ բանաստեղծութիւններ ալ գրած ըլլալ։ Յիշուած հատորը կը պարունակէ «Վանքը» եւ «Հերոսը», երկրորդը վիպակ մըն է, բայց առաջինը վարդապետի մը օրագիրը ներկայացնող վէպ մըն է, որուն մէջ իբրեւ տիպար տրուող որբն ալ հեղինակն է։ Հոգեբանական յաջող վերլուծում մըն է։ Նիւթը կը կազմէ ուրեմն Գաղատիոյ (Էնկիւրի) Կարմիր Վանքի Որբանոցին մէջ 1897ին հեղինակին ապրած կեանքը։

Իսկ «Հերոսը» 1908 – 1915 տարիներու, Սահմանադրութեան հռչակումէն մինչեւ Տարագրութեան եւ Եղեռնի թուականը, երբ Տիգրան Չէօկիւրեան կը նուիրուի հանրային եւ մշակութային աշխատանքներու։ Այդ օրերու կեանքէն եւ տիպարներէն ընտրած նիւթերով կազմած է այս վիպակը, որ նախապէս լոյս ընծայուեցաւ, իր եւ Մ. Շամտանճեանի կողմէ հրատարակուող Ոստան *մեծ պարբերագրքին մէջ։ Արմէն Սեւան կարելի մանրամասնութեամբ կուտայ Տիգրան Չէօկիւրեանի մանկութիւնն ու պատանեկութիւնը, հանրային գործիչը, մարդն ու դաստիարակը եւ իր գրականութիւնը։*

Ճիշդ է որ արձակ եւ ոտանաւոր քերթուածներ ալ գրած է, եւ դպրոցական փորձերը խորագրած է «Յոռետեսի Երգեր», որոնցմէ մաս մը լոյս ընծայած է գրական հանդէսներու եւ տարեգրքերու մէջ «Արձակ Երգեր» անունով։ Իսկ «Բիւզանդիոնի» մէջ լոյս տեսած պատմուածքները՝ «Հայրենի ձայներ», չունին այդ սեռին յատուկ մշակումը, բովանդակութիւնը եւ արուեստը։ Տիգրան Չէօկիւրեան մեր գրականութեան մէջ կը մնայ «վանքը» խորագրով վէպով, առեն չունենալով լայն հորիզոններու չունչով զարգանալու եւ փթթելու։

Երկրորդը՝ Ռուբէն Սեւակն է, որուն դարձեալ «Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ» հրատարակչականը նուիրած է իր մատենաշարին Թիւ 15ը, «Բժիշկին գիրքէն փրցուած էջեր»ը եւ բազմաթիւ քերթուածներ։

Հատորին առաջին արձակները հանրածանօթ են արդէն։ Բանաստեղծ բժիշկը առաջին անգամ «Ազատամարտ» օրաթերթին մէջ կը սկսի հրատարակել զանոնք, որոնցմով գրական հրապուրիչ ձեւով մը, առանց ձանձրալի ըլլալու եւ տափակ խրատականներու եւ միշտ իրապաշտական ձեւով ու ժողովրդական ոճով, ընթերցողներուն ներշնչելով վախի զգացումը՝ հիւանդութիւններու հանդէպ։

Գրուած այդ էջերէն տասնեւհինգի չափ առաջին անգամ լոյս կը տեսնեն 1925ին, Յունաստան, «Գողթան» գրատան կողմէ, Բ. տպագրութիւնը, Փարիզ 1946ին «Ն. Գ. Բ.» մատենաշարին մէջ, 20 հատուածներով։ Այդ հատորն է, որ կը պարունակէ նաեւ բազմաթիւ քերթուածներ, հետեւեալ բաժանումներով. «Վարդի Խենթը», «Թրքուհին», «Մարդերգութիւն» եւ «Սիրոյ գիրքը»։

Արմէն Սեւանի հատորը մանրամասնօրէն կը խօսի, այս երկու նահատակներուն մասին, որոնց կը հետեւին Իսրայէլ Տխրունի, Արմէն Տօրեան եւ Մկրտիչ Աճէմեան։

Այն քանի մը տեղեկութիւններով, որոնցմով կը կազմէ այս դժբախտ երիտասարդին ողբականը, Արմէն Սեւան խղճի եւ ընկերոջ, Իսրայէլ Տխրունիի հանդէպ իր պարտականութիւնը կը կատարէ, օգտուելով Թէոդիկի Տարեցոյցին մէջ Առնակի (Համ. Զօրթեան) Նիւ Հէյվնէն գրած 3 Յունիս 1924 թուակիր մէկ նամակէն, որուն մէջ մանրամասնօրէն կը խօսուի Իսրայէլ Տխրունիի մասին, բուն անունով Արիս Իսրայէլեան, որ ծնած է Տրապիզոնի նահանգին Կիւմիւշխանէ քաղաքին մէջ։ 1916ի վերջերը իբրեւ աքսորական կը գտնուի Գոնիայի բանտին մէջ։ Տրուած մանրամասնութիւնները կը պատմեն Գոնիայէն փախուստը դէպի Պոլիս. Խակի Շէհիրի մէջ բծատենդէ կը վարակուի եւ հոն ալ կը մահանայ։

Իսրայէլ Տխրունի համեստ գրող մը եղած է եւ ստորագրած է կարգ մը քերթուածներ, որոնց մասին Արմէն Սեւան կը խօսի, ներկայացնելով հիասթափուած հոգին, եւ իր զառնութիւնները, որոնց արդիւնքն են իր քերթուածները։

Արմէն Տօրեան, *բուն անունով Հրաչեայ Սուրէնեան, աւելի ֆրանսերէն գրած է քան հայերէն։ Ծնած է 1892ին Սկիւպի մէջ։ Պոլիս գալով, կը մտնէ Վիէննական Մխիթարեաններու դպրոցը, որուն ընթացքը կը լրացնէ 1911ին։ 24 տարեկան է երբ զոհ կը դառնայ Հայաջինջ Եղեռնին։ Թէոդիկի 1925ի տարեգրքին մէջ աքսորի մէկ ընկերը Նշան Գալֆայեան բաւական մանրամասնութիւններ կուտայ իր մասին։ Զանգրրիէն տարուած է Էնկիւրի, բայց անծանօթ կը մնայ մեզի, թէ հէք երիտասարդը ո՞ւր դիմաւորած է մահը։*

Ինչպէս Իսրայէլ Տխրունի, Արմէն Տօրեան եւս իր երիտասարդ տարիքին մէջ երազներով տարուած, խանդավառ էր, բայց ջախջախուած քնար մըն ալ ինքն էր։ Իր եղբայրը Զ. Սուրէնեան, «Արեւելք»ի կիսամսեայ յաւելուածին մէջ 1932ին (Ա. տարի, Մայիսի Թիւ), քանի մը նօթեր արձանագրած է իր եղբօրը նկարագրին եւ գրական ըմբռնումներուն մասին, որուն գրեթէ ամբողջութիւնը Արմէն Սեւան կուտայ իր հատորին մէջ, միեւնոյն ատեն տասնեակ մը քերթուածներով կը կազմէ Ա. Տօրեանի ,անաստեղծի նկարագիրը։ Ձեռագիրներէն մաս մըն ալ փրկուած են շնորհիւ Ա. Զօպանեանի ջանքերուն։ Դժբախտաբար մեր Յուշատետրին սիւնակները սահմանափակ են եւ թոյլ չեն տար աւելի մանրամասնութիւններու մէջ մտնելու։ Իր քերթուածներուն մթնոլորտը կը կազմեն կինը իր այլազան վիճակներուն մէջ, բնութիւնը եւ մարդկային հոգին, լաւատես եւ յոռետես տրամադրութիւններով։

Մահուան տեսիլը կը հալածէ զինքը, բայց կը ձգտի յաւիտենական կեանքին։

Համաձայն ենք Արմէն Սեւանին, որ այս դժբախտ երիտասարդը իր ֆրանսերէն քերթուածներով եւ կենսագրական տողերով կարելի է եւ պէտք է ներկայացնել նոր սերունդին։

Վերջինը բանաստեղծ Մկրտիչ Աճէմեանն է, որ անշուշտ նահատակ մը չէ, ըլլալով մէկը մեր վիպականներուն սերունդէն, որ Վենետիկի Մուրատ – Ռափայէլեան դպրոցէն շրջանաւարտ է 1858ին։ Ծնած է 1838ին Օրթագիւղ եւ մեռած 1918ին։ Իր ժամանակին սիրուած բանաստեղծ մըն էր, պարզ գրող մը եւ հաղորդական։ Հակառակ պետական պաշտօնեայ մը ըլլալուն, չլքեց երբեք իր քնարը։ Երեք հատորներ, «Ժպիտք եւ արցունք», «Լոյս եւ ստուերք» եւ «Գարնան հովեր», որոնք վերջին անգամ կը համախմբուին մէկ հատորի մէջ, «Թրթռումներ» վերնագրին տակ։ Մեր լաւագոյն արուեստագէտ գրողը, Ինտրա (Տիրան Չրաքեան) մեծ հիացում ունէր Մկրտիչ Աճէմեանի բանաստեղծութեան նկատմամբ, իբրեւ պարզութեան, անկեղծութեան եւ ազնիւ զգացումներու արտայայտիչ։ Մինչեւ նոյն գրագէտը Ռուբէն Զարդարեանի մասին, երբ աշակերտները կը հարցնեն, կը պատասխանէ. «Ես այդ անունով գրագէտ չեմ ճանչնար»։ Անշուշտ ամէն մէկ գրագէտ իր ժամանակին մէջ պէտք է նկատի ունենալ եւ վերլուծել իր գործը։ Այս տեսակէտով վերաքննութեան կը կարօտին մեր բոլոր գրականութեան պատմութեան ձեռնարկները, չատերուն վրայ նոր լոյս մը սփռելու եւ քննական նոր ակնոցով դիտելու համար։

(*) «ՆԱՀԱՏԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ», Արմէն Սեւան, Պուէնոս Այրէս, տպ. «Արարատ» 1961։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Բ Ն Ա Ն Կ Ա Ր

Ա.

Հայաստանում անուն հանած նկարիչ Սաքօ Մանդասարեանը մի ժամանակ տոբերները հագին պատանի էր Ղափանի Վաչագան գիւղում։ Հետս երբեմն որսի է գալիս, բայց առանց հրացանի, հէնց այնպէս, հայրենի բնութիւնից ապաւորութիւններ քաղելու։ Մի անգամ պատմեց իր առաջին որսորդութեան մասին։

Ասում է՝ մեր գիւղացի Վաչագան Օրբելեանը անուանի որսորդ էր։ Շատ խնդրեցի ինձ հետը Խուստուփ որսի տանի։ Դժուարութեամբ համաձայնուեց, ու յաջորդ կիրակի լուսաբացին մենք ար-

---

ԱՍՏՂԵՐԸ ՍԱՄԱՐՂԱՆԴԻ ՎՐԱՅ

—o—

ԽՄԲ. — Ռուս գրագէտ մը՝ Սերկէյ Պօրոտին գրեց «Աստղերը Սամարղանդի վրայ» խորագրով վէպ մը, ուր կը պատմէ Լենկ – Թիմուրի աշխարհակործան արշաւանքները, անոր կեանքը Կեդրոնական Ասիոյ, Կովկասի եւ առաւել՝ Հայաստանի մէջ։ Գիրքին մէջ կարեւոր տեղ յատկացուած է մեր ազատութեան ոգիին, քաջութեան եւ բարձր մշակոյթին։

Ստորեւ՝ հատուած մը թարգմանուած ռուսերէնէ՝ Վիգէն Խէչումեանի կողմէ։

×

Շարժւում է Թեմուրը։

Հեծելազօրքը սմբակակոխ աղմկում, տրորում էր Հայաստանի քարքարոտ, մերթ վարդերանգ, մերթ կապոյտ ու կոշտ հողը։

Մերկ բլուրների միջեւ՝ անմարդ, ինչպէս վերեզմանատուն, ծովի նման վերջն անտեսանելի սարերի միջեւ՝ ամպերի ստուերներ են թւում այգիների լաքաներն ու խաղողատնկերի մաքուր թմբերը։ Դեղնած եւ բրոնզացած, չհնձած արտերը փռուել են սարերի լանջերով եւ այգիներից բաց տարածութիւններ վրայ։ Այս ու այնտեղ երեւում են հողերես, հազիւ նշմարելի են ասես գետնի մէջ խրուած խղճուկ տուն ու տնակ։

Իսկ սարերի գլխին, անդունդակալ ճամբաների ոլորքներում խոժոռուել են հազարամեայ տաճարները՝ ժամանակի թուխ արեւախանձից չիկաղոյն, ինչպէս զրահի ժանգապատ մետաղ։

Այդ տաճարները, վանքերն ու աւերակները, երբ նայում ես հեռուից, նմանւում են լեռնաքերծերի, որոնց թեթեւակի միայն չակել է մարդկային ձեռքը։ Մի ամբողջական ժայռից կերտուած տաճարներ ու վանքեր կան, ճարտարապետական բրիչով, ասես քանդակագործի հատիչով զարգարուն, ներսը ոչ մի ճեղք, ոչ մի անձաւ, ներսը բեմեր, ընթերցասեղաններ, սեղանատներ, գաղտնի խորաններ, խցեր եւ բոլորը մի քարամէջ։ Քանդակազարդ է միջնակը, սիւնաւոր, քարէ ճիւղահիւս խոյակներով, նաեւ աղեղնակապ, եւ ձեռագիր մատեաններ պահոց խորաններով։ Ու այս ամէնը միայն մի լերան միջուկում, մի ժայռի ներսը։ Ասպատակումների դժուարին օրերին այստեղ ապաստանում, թշնամուց թաքնուելու են հաւաքւում հազարաւոր մարդիկ, եւ ապաստան է գտնում իբրաքանչիւրը։

Թերեւս այդ օրն էլ այս կամ միւս լեռնամիջում նրանք ականջում էին իրենց հոգեհայրերին, պատարագ էին երգում իրենց Քրիստոսին կամ նզովում հայրենիքը ոտնատակ տուող օտարի անունը։

Ինքնասածի ժողովուրդ է, կոշտ, ինչպէս կոշտ է այստեղ մաճկալի մշակման չենթարկուող հողը։ Այստեղի հողագործի կենաց անբաժան մասը մշտատեւ եւ անելանելի կռիւն է քարի հետ, վարատեղը ընդլայնելու համար քարը հողից հանելը լինի, թէ ժայռամէջ տուն, խուցեր, տաճարներ, բեմասեղաններ փորելը։ Ամէն ինչ կոշտ է այստեղ։ Նոյնիսկ խաղողն է զրճղրճում ատամների տակ, ամէն մի հատիկ ստիպուած ես լինում կրծել, ինչպէս կոճիկ, ինչ հայ էլ պատահի՝ դիմագրում է օտարի կամքին, իւրաքանչիւր խաղաղ տաճար, հազիւ ես մօտենում, դառնում է բերդ՝ անանցանելի հաստաբեստ պարիսպով, նեղ նետակնատներով եւ յանդուգն գինուորներով՝ այդ նետակնատների ճաղերի ետեւում դարանած։

Վաճառականները գովաբանել են այս հողը իբրեւ երանելի մի այգի, եւ խաղողը, այստեղ, իբր լաւն է, եւ հլու է ժողովուրդը, եւ քաղաքները հիւրասէր են, եւ առեւտրականները ձեռնատու։ Վաճառականների առատաձեռնութիւնը։ Ստիպուած ես լինում ամէն մի բուռ արծաթը ատամներով պոկել իւրաքանչիւրից, փրկագնելն սակարկել չչմելու չափ։ Մինչեւ սրով չփորփրես իրենց այր քաղաքները, մինչեւ չհատես հարիւրաւոր գլուխ, դրանից յետոյ միայն ողջ մնացած հազար ժլատ հանում են քսակները։

Բայց Թեմուրը չէր հասկանում, որ ուրիշ մարդիկ էլ են եկել այս երկիրը, եկել են ոչ թէ տէգով, այլ ճամբորդի գաւազան առած։ Իսկ խաղաղ հիւրերը քին հողն այլ է երեւում։ Վաղնջական ժամանակներից վաճառականներ այստեղ գտել են եւ ապաստարան, եւ չամ, խաղողի ողկոյզ՝ քնքոյշ, նշաբոյր մուշկահոտ, եւ կժով ջուր՝ սառն ու զուլալ, եւ զրուցակիցներ են գտել, որ խելք են իմաստուն ու բարի, եւ կանայք՝ բաց աչքերի համեստ նայուածքով։

Աղբիւրներում խաղաղ կրոյց է անում չիթը չթի հետ, անչար գոմէշները քնքշանում, բայց անխոնջ քարշ են տալիս ծանր սայլերը վար ու վեր ճանապարհներով, չէներից վերեւ՝ քերծերին, երգեր են ծնւում, գաչտավայրերը փռւում են լուսաւոր մի լայնարձակութեամբ, զով է այգիների ստուերը, խաղողագործների պարզեւներն առատ, բարեբոյր է աշխարհին վարդերի գեղեցկութիւնը, եթէ հիւրն այս երկիրն է գալիս ճամբորդի գաւազան առած եւ ոչ թշնամական տէգով։

Թարգմ. Վ. ԽԷՉՈՒՄԵԱՆ

(1 Շար.)

ՅԱՐԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԱՂԱՏԱՀԱՅ ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ

ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ ՕՐԳԱՆ

ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ

— Ես ինձ համար ոչ մի բան չեմ ուզում, ոչ մի բան, — ասաց Ռուբենը, — ես միայն ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ մի վատ բան չպատահի, որ ես կարողանամ ապրել ու աշխատել, ինչպես ուզում եմ, որ ինձ չխանգարեն, որ ինձ չվիրավորեն, որ ինձ չնեղացնեն, որ ինձ չվշտացնեն, որ ինձ չստիպեն ստել, խաբել, կեղծել, որ ես կարողանամ ազատ ապրել, ազատ շնչել, ազատ մտածել, ազատ սիրել, ազատ ատել, ազատ ուրախանալ, ազատ տխրել, ազատ ծիծաղել, ազատ լաց լինել, ազատ ցավ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ցակոբ Ֆերմանճեան եւ զաւակները՝ Թագուհի, Սօնա եւ Սարգիս, Աւետիս Սրապեան, Տիկին Մարթա Մանուկեան եւ Տիկին Հռիփսիմէ Յարութիւնեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշ – տօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մօր եւ քրոջ՝

ՆԱԶԵԼԻ ՖԵՐՄԱՆՃԵԱՆԻ

յիշատակին, այս երկուշաբթի առաւօտ ժամը 11ին, փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՀԱՅ ԸՆԹԱՑԱՐԱՆ – ԼԸ ՓԷՔ

Բացուած են արձանագրութիւն – ները 1962 – 1963 Ուսումնական տարեշրջանին :

Կ'ընդունուի 10 – 12 տարեկան բա– րեկիրթ եւ յառաջադէմ ոեւէ աշա– կերտ : Ուսումնական ծրագիրն է դասական ընթացք երկրորդական վարժարանի

Տիմել ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

ECOLE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. 963.01.72

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ

ԵՒ

ՀՌՈՄ – ՎԱՏԻԿԱՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ Մարսէյլէն՝ 17 Օգոստոս
ՎԵՐԱԴԱՐՁ Մարսէյլ՝ 1 Սեպտեմբեր
Գինն՝ անձ գլուխ, 350 Ն. Ֆ.

Արձանագրութեան համար անձամբ կամ գրաւոր դիմել՝

FERDI ABADJIAN
293, Chemin de St.-Julien
MARSEILLE (12)

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի դաշտապարա – հանդէսը Յուլիս 22ին, կիրակի ամբողջ օրը, Օքէլ տէ կրօք (Թրուա Լիւֆ) :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՊԱՆԴՈԿ ՄԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԱՒԵՏԻՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

QUEENS' HOTEL

76, Queensborough Terrace
— LONDON W2 —
BAYSwater 1027, 1101

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ներկայ դուբեամբ կուզանք մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել Լիոնի եւ մօտիկ արուարձաններու՝ ինչպէս նաեւ ամբողջ Ռոն նահանգի Հայութեան, որ 31 Մայիս եւ 24 Յունիս 1962ին, Ցանճ – նախումբիս կողմէ հրաւիրուած քուէար– կութեան զոյգ օրերուն, աննախընթաց բազմութեամբ եւ օրինակելի կարգապա– հութեամբ պատասխանեց, ընտրելով եւ օժտելով մեր նորակառոյց եկեղեցին նոր վարչութիւնով մը, բաղկացած 11 պատգամիններէ, որոնց անկողմնակալ եւ անչահախնդիր ոգին ծանօթ է ամէնքին :

Պ. Պ. Անդրանիկ Օպօղեան, Մկրտիչ Պալիոզեան, Ճէպրայէլ Պահատուրեան, Պաղտիկ Պաղտասարեան, Սեպուհ Սար – եան, Բժիշկ Գ. Քիւրտեան, Ժիրայր Ծառուկեան, Հայկ – Արամ Պօյաճեան, Ցակոբ Եաղուպեան, Վարդան Եղիչեան, Ցակոբ Շահպազեան :

Ընտրողական յանձնախումբի դիւանի Նախագահ Ա. Օպօզեան քարտուղար Գ. Ֆէլլահեան,

× Յ. Գ.— Մայիս 31ին, ընտրու – թեանց առաջին օրը քուէարկութեան մասնակցեցան 765 պատգամիններ, իսկ Յունիս 24ին համեմատականի մնացած երեք անձերու ընտրութեանց՝ մասնակ – ցեցան 935 պատգամիններ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Օր. Զապէլ Տէր Ցակոբեանի մահուան առթիւ Ս. Լուսաւորիչ Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը, փոխան ծաղկեպսակի եկեղեցիին համար ստացած է հետեւեալ գումարները.— Պ. Պ. Յովհաննէս Սէ – մէրճեան 50 Ն. Ֆ., Աւետիս Սէմէր – ճեան, Թամօ Յովհաննէսեան, Ա. Հոլո – րիկեան, Զենոբ Սէրճեան, Միսաք Ե – մէնիճեան, Տիկին Շէլէլէնկեանէ քանա– կան Ն. Ֆ., Ռուբէն Տ. Մաչատուրեան, Ոմն, Կարապետ Գօզոյեան, Տիկին Տա – քաքճեանէ տասնական, Սիսակ Սուլեան, Տիկին Փինոսեանէ հինգական եւ Տիկին Թէրաքեանէ երեք Ն. Ֆ.:

Յաւակցութիւններ ողբացեալին պա – տգամներուն :

×

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղ. Թաղ. Խորհուրդը, շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները (ի նը– պաստ նորաչէն հովուատան):

Պ. Պ. Արսէն Տ. Զաքարեանէ, Վարու– ժան Պօղաճեանէ, Մինաս Պօղոսեանէ հա– րիւրական Ն. Ֆ., Ա. Քիւրտեանէ, Աբ – րահամ Արապեանէ, Աբրահամ Թէրզի – պաշեանէ 50ական, Կարապետ Պօյաճեանէ 30, Վ. Պանտիկեանէ, Պարսամ Ակոբեա– նէ 20ական, Գրիգոր Վարպետեանէ, Գ. Համալեանէ 15ական, Շիմշիրեանէ 50, Քօչիկեան, Վարդանեան, Գրիգորեան, 10ական, Տիրատուրեան եւ Ֆրանկիզեան 5ական, Տիգրան, Գրիգոր Դանիէլեան, Արպոյեան տասնական, Մէքճեան եւ Պիւզաճեան հինգական Ն. Ֆ.: Մէքա – յէլեան տասը Ն. Ֆ.: Ընդհ. գումար 690 Ն. Ֆ.:

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՌԻՔԷՆ

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ Գրատունը, 46 Րիւ Ռի– չէ, փակման առթիւ, կազմակերպած է գեղչեալ գիներով վաճառում, Յուլիս ամսուան ընթացքին : Գրատունը ամէն օր բաց է 10–12 եւ կէսօրէն ետք 3-6:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Յառաջի վարչութիւնը անգամ մը եւս կը յիշեցնէ իր յարգելի բաժանորդներուն որ հասցէի փոփոխութեան առեն պէտք է նոր հասցէին հետ անպատճառ ատեն նաեւ իրենց ետկին հասցէն :

Ընթացք չի տրուիր եթէ հին հասցէն չէ կցուած :

Կրկին կը խնդրենք որ մեր բաժանորդ–ները բարի ըլլան չծանրաբեռնել արձա – կուրդի չրջանի մեր արդէն ծանրաբեռ – նուած վիճակը հասցէի առժամեայ եւ կարճատեւ փոփոխութիւններով :

×

Յառաջի վարչութիւնը ընթացք չի տար պաշտօնական հանդամանք չունեցող աղ– դերուն :

Ազգ ղրկող կազմակերպութիւնները պէտք է օգտագործեն իրենց պաշտօնա – կան թուղթը եւ ստորագրեն ազդը հրա – տարակելու հրահանգը, ճշդելով իրենց հանդամանքը :

Այս բոլորը մի անգամ ընդ միշտ վերջ տալու համար անհամոյ թիւրիմացու – թեանց եւ յապաղումներու :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

FOURRURES
Roger YOPIAN
PRIX INTERESSANTS
NEUF et REPARATION
84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —
Autobus : de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Docteur-Roux.

ՅՈՒՇ - ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ
Կը նախագահէ
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Կը խօսին՝ Պ. ՍՆԱՊԵԱՆ և Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Գեղարուեստական պատչառ յայտագիր

ՏԵՍԻՆ.— 11 Յուլիս, Չորեքշաբթի իրի– կուն, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. սրահին մէջ:

ԼԻՈՆ.— 12 Յուլիս, Հինգշաբթի իրի– կուն, ժամը 21ին, 79 Ռիւ Տիւնուա :

ԿՈՉ ՀԱՅ ՏԻԿԻՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒՆ

Փարիզի Որբ. Տիկն. Միութիւնը վե – րաքննելով իր ծրագրի դաստիարակչա – կան գործունէութիւնը, ուղեց ընդլայնել զայն, ալ աւելի օգտակար ըլլալու հա – մար մեր գաղութի անմիջական պահանջ– ներուն :

Ընդառաջելով Սրբազան Հօր փափա – քին, իր ծրագրին վրայ աւելցուց նաեւ նորահաս սերունդի կրօնական եւ հայ– րենի դիտելիքներու դաստիարակչական գործը, մասնաւորաբար կիրակնօրեայ դասընթացքներու միջոցով :

Նախ կոչ կ'ընէ Հայ Տիկիններուն որ պան միանան եւ գործակցին այս հանրօ – գուտ կազմակերպութեան, զօրացնելու համար զայն եւ ապա հայ ծնողքներուն որ իրենց զաւակները այժմէն արձանա – գրեն Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ դիտանա – տունը, որպէս զի յաջորդիկայ Հոկտեմ – բերէն սկսեալ կանոնաւոր կերպով հե – տեւին կիրակնօրեայ դասընթացքներուն, կրօն. ուսմանց եւ Ս. Պատարագի երթե– ցողութիւններուն :

ՎԱՐՉ. ՈՐԲ. ՏԻԿՆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

MORY et Cie
ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾԲԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ :
Գնեցէք զգոնօք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազա – գոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ. Միութիւն :
Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—
10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
Téléphone : TRU. 27-70
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ՓԱԿ Է ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՑՍԸ կուտայ
Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՔ, ՁԱՐԴԱՐԻՔ եւ ՆԵՐԿԻՔ
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ
PEINTURES THOMLAC
16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet
136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes
Tél. : GRE. 09-47
11, Bd. de la République, La Garenne
Tél. : STA. 19-06
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնար– ուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիֆ եւ վինի– լիֆ պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլասթիֆ :
Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :
Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10և 30 առ հարիւր զեղչ ունենալ :
ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԵՐ
52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAYRAC — FONTENAY – SOUS – BOIS (Seine)

BERLITZ - MARIGNAN (Opéra) **Pathé - RETAGNE** (Champs-Elysées, Gare Montparnasse)
LA LOI des HOMMES
un film de CHARLES GERARD (Adjémian)
écrit par PASCAL JARDIN
musique originale ANDRE HOSSEIN
édition CARAVELLE
Prod. Filmatec (M. et F. Swerts)
MICHELINE PRESLE
PHILIPPE LEROY - BEAULIEU
PIERRE MONDY
avec la participation de
ARLETTY
MARCEL DALIO
JOSE LUIS DE VILALLONGA
avec
GERARD BUHR
avec
ROBERT DALBAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 10 ՅՈՒԼԻՍ

MARDI 10 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9349 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5250

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՇՈՒԵՓԱԿ

(ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԱՌԹԻՒ)

Երկրորդական եւ ազգային վարժարաններու ամավերջի հանդէսները իրարու կը յաջորդեն, խրախուսիչ թափով։ Ամէն օր մամուլի սիւնակներուն մէջ կը կարդանք անունները հայ շրջանաւարտներու կամ պետական քննութեանց մէկ յաջողած հայ աշակերտներու եւ ուսանողներու։ Տարուէ տարի այդ թիւը կ'աւելնայ՝ կեանքի ասպարէզ նետելով հաբիւրաւոր հայ երիտասարդ — երիտասարդուհիներ, որոնք իրենց ամբարած գիտութեամբ եւ արդիական դաստիարակութեամբ, կը բարձրացնեն մեր ժողովուրդի կրթական մակարդակը։

Կ'արժէ առանձինն խորհրդածութեան նիւթ դարձնել գոլէճաւարտ կամ համալսարանաւարտ հայորդիներու պարագան, որոնք պիտի գան աւելցնելու թիւը ազատ ասպարէզներու մէջ փայլուն կերպով գործող եւ համբաւի տիրացած մեր հայրենակիցներուն։

Գլխաւորաբար, այս տողերուն մէջ պիտի անդրադառնանք մեր ազգային վարժարաններու կրթական տարուան եւ դպրոցաշինութեան այն ճիգին, որ հաստատուեցաւ անցնող տարեշրջանին։

Ազգային վարժարանները իրենց առաւելութիւններով եւ թերութիւններով բոլորեցին արդիւնաւոր տարի մը, աւելի քայլ մը եւս առնելով մեր կրթական մակարդակի բարձրացման ճամբուն մէջ։ Շնորհիւ Ազգային Իշխանութեանց Ուսումնական Խորհուրդի, Թաղականութեանց, Հոգաբարձութեանց, Տնօրէնութեանց եւ Ուսուցչական կազմի միացեալ ջանքերուն, հնարաւոր դարձաւ կարելի սահմաններուն մէջ լրացնել լիբանանեան կրթական ծրագրի պայմանները, միաժամանակ նկատի ունենալով հայեցի կրթութեան պահանջները։

Անցնող տարեշրջանի ընթացքին բարելաւուեցաւ նաեւ հայ կրթական մշակներու նիւթական վիճակը, թէեւ հեռու է նախանձելի ըլլալէ։ Նկատելի է երկուստեք բարեացակամութիւն մը, որուն շնորհիւ վստահ ենք որ ուսուցիչներու հարցը պիտի ենթարկուի արմատական լուծման մը, շնորհիւ այն եկամուտներուն, որոնց մասին լրջօրէն կը մտածուի պատկան իշխանութիւններու կողմէ։

Յառաջիկայ տարիներու ընթացքին, լիբանանահայ գաղութը պիտի օժտուի ազգային երկու երկրորդական վարժարաններով. մէկը քաղաքի շրջանին մէջ, Ս. Նշանի հողին վրայ, ուր պիտի կառուցուի տիպար գոլէճ մը, բարերարութեամբ Պէյրութի հայ երեսփոխան Պ. Սուրէն Խանամիրեանի, միւսը՝ Պուրճ - Համուտի մէջ, ազգապատկան հողին վրայ, ուր պիտի բարձրանայ Լեւոն եւ Սոֆիա Յակոբեան ազգային գոլէճը, Տիկին Սոֆիա Յակոբեանի նուիրաբերած յիսուն հազար եւ Քալիֆորնիոյ Հայ Կրթական Հիմնարկութեան տրամադրած 25.000 տոլարով։

Երբ այս երկու երկրորդական վարժարաններու շինութիւնը աւարտի եւ կրթական ծրագիրը մշակուի՝ համապատասխան մարմիններու եւ ուսուցչական կազմերու ստեղծումով, լիբանահայ կրթական կեանքը նոր թափ պիտի ստանայ եւ լայնօրէն գոհացում պիտի տրուի Հայ ծնողքներուն, որոնք կը փափաքին իրենց զաւակներուն տալ հայեցի դաստիարակութիւն, միաժամանակ կեանքի պահանջներուն գոհացում տալու կոչուած կրթութիւն։

Որոշ է, թէ մեր կրթական գործը կը մտնէ նոր հունի մէջ։ Այս առթիւ սակայն, երբ մեր վարժարաններն ու ուսումնական մարմինները կրթական նոր հարկադրանքներու տակ են, եւ վարչական ու կազմակերպական լուրջ հարցերու դէմ յանդիման, անհրաժեշտ է որ ծնողքներ լրիւ գիտակցութեամբ գործակցին ուսումնական մեր հաստատութիւններուն։

Ազգային մեր բոլոր վարժարանները, պատշաճելով ժամանակի պահանջներուն, չորս տարիէ ի վեր կը գործադրեն լիբանանեան պետական ծրագիրը, առանց երկրորդելու կամ ստորադասելու տոհմիկ եւ ազգային կրթութեան պահանջները։

Արդ, նիւթական թէ բարոյական տեսակէտով, մեր վարժարաններուն աջակցելու կենսական ստիպողութիւն մը կը ծանրանայ նաեւ մեր ծնողքներուն վրայ։ Երբ հայ վարժարաններ օտար լեզուն կը սորվեցնեն մեր աշակերտներուն, եւ կը ձգտին զանոնք ներկայացնել պետական քննութիւններու, հարկադրաբար պէտք ունին այդ ճիւղերը լաւապէս աւանդող հայ ուսուցիչներու։

Վստահ ենք, որ մեր ժողովուրդը կ'ըմբռնէ այս կացութիւնը եւ արժանավայել գիտակցութեամբ կը մօտենայ այս կենսական հարցին։

« ԱԶԴԱԿ »

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԵԾ ՕՐ ՄԸ

ՖՐԱՆՔՕ-ԳԵՐՄԱՆ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ՆՈՒԻՐԱԳՈՐԾՈՒԵՑԱՒ ՌԷՆՍԻ ՄԷՋ

Հանդիսաւոր Պատարագէն ետք որ մատուցուեցաւ Ռէնսի Մայր - Տաճարին մէջ, Գերապայծառ Մարթի օրուան պատշաճ քարոզ մը խօսեցաւ։ Խորանին աջ կողմը, կողք կողքի են նախագահ տը Կոլ զինուորական համազգեստով եւ վարչապետ Ատընաուըր։

Գերապայծառ Մառթի չեշտեց թէ Ռէնսի Մայր եկեղեցին ուրախ է զիրենք «միասին» ընդունելու։ Կը յիշէ թէ խաղաղութիւն կառուցանողներ ուխտի եկած են նոյն խորանին առջեւ՝ Քլովիս, Ս. Ռեմի, Ս. Ժանն, Շամփանեը միշտ ժողովուրդներու քառուղի մը եղած է։ Ատէններէն անդին, չատ տարբեր մարդիկ իրարու հանդիպած են, կռուած են, չեն յաջողած զիրար փճացնել։ Ինչո՞ւ չհանդիպին այսօր եւ վաղը՝ զիրար յարգելու, սիրելու, իրարու օգնելու համար։ «Մեր աղօթքը, այս առաւօտ, եզրակացուցած է գերապայծառ Մառթի, կ'ուզէ ձեր չուրջը՝ Պ. Նախագահ եւ Պ. վարչապետ, բերել խաղաղութեան համար հասարակաց աշխատանքի մը ապահովութիւնը»։

Պահը հանդիսաւոր եղած է մանաւանդ երբ տը Կոլ եւ Ատընաուըր դիտած են գերմանական եւ ֆրանսական զօրքին տողանցքը, այս անգամ կողք կողքի եւ ոչ՝ դէմ դիմաց։

Նախապէս, տողանցքը կատարուած է Մուրմըլոն, վայրաշուներու ութ խումբեր շարուած են. կայանին մուտքին ուր կը ծածանին գերման եւ ֆրանսական դրօշները։ Կը լսուի նախ գերմանական փառերգը ապա՝ Մարսէյեզը։

Պոնէն հինգ գերմանացի զօրավարներ եկած են, իսկ Մուրմըլոն զիրենք կ'ընդունի Զօր. Մասիւ. տողանցքին ատեն բանակներու նախարար՝ Մեսմեռ եւ գերման իր պաշտօնակիցը՝ Շթրաուս կարծիքներ կը փոխանակեն։

Ճաշէն ետք որ տեղի ունեցաւ Ռէնսի քաղաքապետարանը, առաջին խօսողը եղաւ նախագահ տը Կոլ։

«Պաշտօնական այցելութիւնը զոր կատարեցիք կենսական արարք մըն է եւ մեծ յաջողութիւն մը։ Տեսա՛ք ձեր չուրջը բարձրացող այն հասկացողութիւնը, այն բարեկամեցողութիւնը, այն սիրալիրութիւնը, որ կուգայ ֆրանսական խորքերէն եւ որ, ձեր միջոցաւ կ'երթայ այսօրուան եւ վաղուան Գերմանիոյ։ Եւ որովհետեւ Գերմանիա եւ Ֆրանսա կը միանան միայն միասին ծառայելու համար ազատութեան, բարգաւաճման, եղբայրութեան նախ իրենց տան մէջ, ուրեմն արեւմտեան պետութեանց միջեւ եւ ազատ աշխարհէն ներս, Ատլանտեանի երկու ափերուն վրայ եւ դուցէ օր մը՝ բովանդակ Եւրոպայի միջոցաւ, բոլոր մարդոց շահուն համար եւ որովհետեւ նման նպատակ մը այն նոյն նպատակն է զոր մեր ցեղին սահմանած է իր կեանքին իսկ գերագոյն օրէնքը, Փարիզի եւ գաւառի մէջ ձեր անցած ճամբուն վրայ, կրնանք լսել «Ժողովուրդին ձայնը Աստուծոյ ձայնը եղաւ»։

Իր պատասխանին մէջ, վարչապետ Ատընաուըր յայտնեց թէ համոզուած է որ համաշխարհային վտանգները կրնան անհետանալ միայն երբ ազատ ժողովուրդները սերտօրէն միացած են։ Ես աւելցա կը վերաբերի գլխաւորաբար երկու դրացի երկիրներու Եւրոպայի սրտին վրայ՝ Գերմանիա եւ Ֆրանսա։ «Այն սերտ բարեկամութեամբ զոր պիտի ստեղծենք, Ատլանտեան հաւաքականութեան մեր ընկերներուն պիտի տանք այն ուժը եւ զօրութիւնը զորս մենք ունինք։ Այսօր, խորապէս երջանիկ կը վերադառնամ իմ հայրենիքս։ Անցած ճամբաներուս վրայ՝ Փարիզ, Ռուան, Պորտօ, Ռէնս, հազարաւոր ու հազարաւոր Ֆրանսացիներ ու Ֆրանսուհիներ զիս ողջունեցին իբրեւ բարեկամ մը։ Այս սերտ բարեկամութիւնը, այս շատ սերտ կապը. Ֆրանսացի ժողովուրդին եւ գերմանացի ժողովուրդին միջեւ, ինչպէս դուք ըսիք, Պ. Նախագահ, երկնքին մէկ հրաշքն է»։ Այս խօսքերով, Ատընաուըր կը նուիրագործէր Ֆրանքօ-գերման բարեկամութիւնը, որ կը ծնէր արեւոտ օր մը, շրջանի մը մէջ ուր քանիցս հոսած է գերմանական եւ ֆրանսական արիւնը։

Վարչապետ Ատընաուըր Պոն վերադարձաւ Կիրակի իրիկուն։

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱ

ՊԵՆ ՊԵԼԼԱ ՏԵՂԻ ՉԻ ՏԱՐ

Անկախ Ալժերիան ութ օրուան է արդէն, բայց չէ կրցած հարթել ներքին ծանր տարակարծութիւնները։ Կիրակի իրիկուն կ'ըսուէր նոյնիսկ թէ Պեն Պելլայի շրջանակներէն եկած լուրերու համաձայն եթէ երեք օրուան ընթացքին համաձայնութիւն չգոյանայ Պեն Պելլայի եւ Պեն Խետտայի միջեւ, առաջինը պիտի տեղաւորուի Օռանիոյ շրջանը որ իր կողմնակիցներէն կազմուած է։

Օռան հաստատուած նոր ոստիկանապետը արմատական միջոցներ ձեռք առած է քաղաքին մէջ, ուր 49 Մահմետականներ գնդակահարուած են թալանի տուած ըլլալով բնակարաններ։

Ինչ որ ամէնէն շատ մտահոգութիւն կը պատճառէ, այն է որ Հինգշաբթի օրուընէ ի վեր 125 Եւրոպացիներ անհետացած են, հաւանաբար առեւանգուած մահմետական ծայրայեղ տարրերու կողմէ։

× Ռապաթի մէջ ԱՀԱԿի բանագնացները՝ Պիթաթ եւ Եազիտ պիտի տեսնուին Պեն Պելլայի հետ։

ՏԸԿԵԼՏՐԻ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

Ծանօթ է որ Տըկէլտրի գնդակահարման պարագաները բաւական աղմուկ հանեցին, ֆրանսական մամուլին մէջ։ Տուած էինք նաեւ Բանակներու Նախարարութեան զեկոյցը որ ցաւ կը յայտնէր թէ փաստաբան Թիքսիէ - Վինեանքուռ հարկ տեսած է «սխալ» մեկնութիւն մը տալ եղածէն։ Այս զեկոյցին ի պատասխան, մեթր Թիքսիէ - Վինեանքուռ նամակ մը գրած է նախարարին ուր կ'ըսէ. «Հարկ տեսաք ցաւ յայտնելու որ սխալ մեկնաբանութիւն մը տուած ըլլամ են - թասպայ Տըկէլտրի գնդակահարութենէն։ Գայթակղեցուցիչ դէպքերը զորս պատմեցի բացարձակապէս ճշմարիտ են եւ մատրանապետը որ ներկայ էր յուզուեցաւ։ Դուրսը եղող լրագրողները լսեցին հրացանաձգութիւնը և «մահաբեր» 6հարուածները։ Վերջինը հրացանաձգութենէն՝ 10 վայրկեան յետոյ։ Զարշարուողը տակաւին կ'ապրէր։ Այս է ճշմարտութիւնը եւ չի բաւեր ստախօսութեամբ ամբաստանել անոնք որոնք կ'ըսեն անիկա, որպէսզի ջնջուի։ Որպէսզի նման դէպքեր չկրկնուին երբ ֆրանսացի սպաներու նոր գնդակահարութիւններ ըլլան, կարելի է կրնաք Ալժ. Ազատ. Ծակատի օժանդակութեան դիմել որ աւելի գերազանց թեքնիք մը ունի եւ այդ տեսակ գործերու մէջ անվիճելի կերպով աւելի հին է»։ (Այս նամակը հրատարակած է՝ Քոմպա)։

Յիշենք նաեւ թէ բանակներու նախարարութիւնը կը յայտնէ թէ Պատժական օրէնագրքին 15րդ յօդուածին համաձայն, մամուլի միջոցաւ միայն պաշտօնական տեղեկագրութիւնը կրնայ հրապարակուիլ, միւսները կրնան դատական հետապնդումի ենթարկուիլ։

Ֆիկառօ ցաւ կը յայտնէ որ Բանակներու նախարարութիւնը նախորդ (Տովըքառ, Փիկս) գնդակահարութեանց ատեն չէր յիշած այս յօդուածը եւ Տըկէլտրի ցաւալի դէպքերուն ատեն, հարկ տեսած է վերյիշել։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՄԷԹ ԻՆԷՕՆԻՒԻ դահլիճը 134ի դէմ 259 ձայնով վստահութիւն ստացաւ։ 4 ձեռնպահ կար եւ յիսուն երեսփոխաններ բացակայ էին։

ՀԱԼԷՊԻ մէջ ծանր դէպքեր պատահած են առջի օր։ Ոստիկանական ուժերը եւ բանուորները բախումներ ունեցան։ Երկու հոգի մեռած են, անորոշ է վիրաւորներու թիւը, 27 հոգի ձերբակալուած են։ Դամասկոսի թերթերուն համաձայն Նասրեան տարրեր էին ցուցարարները։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ Տի - Սի 8 օդանաւ մը ջախջախուեցաւ երբ կը պատրաստուէր Պոնպէյ իջնել։ Սիտնէյ - Հռոմ դացող օդանաւը 94 հոգի կը փոխադրէր, որոնք բոլորն ալ մեռած են։ Մարտէն ի վեր 601ի կը հասնի օդանաւային արկածներու զոհերու թիւը, ինչ որ աննախընթաց է։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ճամբաներուն վրայ 108 հոգի մեռած են, կառքի արկածներու հետեւանքով Յունիս 30էն Յուլիս 2։

ՊՐԱԶԻԼԻ մէջ կացութիւնը միշտ անորոշ է։ Նախագահ Կուլառ նոր վարչապետ մը նշանակեց։ Նոր դահլիճի մը կազմութիւնը կրնայ լուծել տագնապը։

ՔՈՒՊԱՅԻ մէջ 17 հոգի գնդակահարուեցան, որովհետեւ դէմ էին Ֆիտէլ Քասթրոյի քաղաքականութեան։

ՄԱՔՄԻԼԸՆ եւ Ու Թան վստահ են որ Քոնկոլեան հարցը պիտի կարգադրուի ՄԱԿի մէջ։

ՄԱՕ ՑԷ ԹՈՒՆԿ յայտարարեց Փրաւտայի թէ Չին եւ խորհրդային բարեկամութիւնը ամրանաբարելի է։

ԵՏՐՈՒՍԿՆԵՐԸ

ՀԻՆ ՄԵԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՄԸ ԱՌԵՂԾՈՒԱԾԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՄԸ

Մերթ ընդ մերթ, գիտնականները կը վիճին այս հին ժողովուրդին, Ետրուսկներու մասին: Անոր ծագումը տակաւին ծանօթ չէ, պէտք եղածին չափ: Սակայն, մէկ բան ստոյգ է. անոնք աշխարհակալ Հռոմէական Կայսրութեան վրայ շատ մեծ ազդեցութիւն մը գործած են:

Ֆրանսացի Ռ. Պլոխ 1946էն ասդին պեղումներ կը կատարէ Պոլսենայի եւ Պոլոնիայի մէջ, որոնք հին Ետրուսկներու կարեւորագոյն քաղաքներէն եղած են: Ան, ներկայիս, ամենամեծ մասնագէտն է, այս մեծ ժողովուրդին պատմութեան:

ՈՒՍԿԻՑ ԵԿԱԾ ԵՆ ԵՏՐՈՒՍԿՆԵՐԸ ԵՒ Ե՞ՐԲ ԻՏԱԼԻԱ ՀԱՍԱԾ ԵՆ

Այս հարցումին պատասխանը տակաւին անորոշ է: Ոմանք կ'ըսեն թէ Թոսկանայի — Ֆիրենցէ նահանգին — հին բնակիչներն են. ուրիշներ կը խորհին՝ թէ անոնք կուգան Մերձաւոր Արեւելքէն եւ յատկապէս Լիտիայէն (Փոքր Ասիայէն):

Պլոխ կը հակի դէպի այս կարծիքը:

Սակայն, այլեւս սխալ դուրս կուգայ Հերոդոտոս պատմագրին նշանակած ժամանակը, որ կը համապատասխանէ՝ Քրիստոսէ առաջ ԺԳ. դարուն:

Ոչ ալ ստիպուած ենք հաւատալու Դիոնեսիոս Հալիկառնացւոյն, որ, Օգոստոս Կայսրին ատեն, կը գրէր թէ Ետրուսկները Թոսկանայի բնիկ ժողովուրդն են:

Պլոխ կը խորհի՝ թէ Ետրուսկները Իտալիա հասած են Քրիստոսէ առաջ Ը. դարուն:

ՅՈՅՆԵՐԸ, ՓԻՒՆԻԿԵՑԻՆԵՐԸ, ԵՏՐՈՒՍԿՆԵՐԸ

Ը. դարուն, Միջերկրական Ծովը դարձած էր նաւային մեծ ճամբայ մը: Քաջ նաւաստիներ կը սուրային անոր մէկ ծայրէն միւսը: Յոյները կը հիմնէին բազմաթիւ գաղութներ Սիկիլիոյ եւ Հարաւային Իտալիոյ եզերքներուն վրայ, մինչ Լիբանանէն եկած Փիւնիկեցիները ցամաք կ'իջնէին Սպանիա, ի խնդիր արծաթի եւ ոսկիի:

Հաւանաբար, նոյն այդ շրջանին, Փոքր Ասիայէն մեկնեցան Ետրուսկեան առաջին նաւերը, որոնք կանգ առին Թոսկանայի ափերուն առջեւ: Այդ երկիրը իրապէս հրապուրիչ կերպարանք մը ունէր:

Թէպէտ այս կարծիքը բոլորովին ստոյգ չէ, սակայն, ստոյգ կը թուի՝ թէ Ետրուսկները Իտալիոյ բնիկ ժողովուրդ մը եղած չեն: Պատճա՞ռ, որովհետեւ անոնք քաղաքակրթութեան շատ բարձր աստիճան մը ունէին արդէն Ը. դարուն, մինչ իրենց դրացի ժողովուրդները բոլորովին նախնական ու յետամնաց վիճակի մէջ էին: Նոյնիսկ Հռոմը, այն ժամանակ նոր ծնած էր, եւ շատ դանդաղօրէն կը զարգանար:

Է. դարէն ուրեմն մնացած Ետրուսկեան դամբարաններ կը պարունակեն ոսկեղէն, արծաթեղէն եւ փղոսկրեայ թանկագին առարկաներ: Վատիկանի Թանգարանի Ետրուսկեան բաժինը կը պարունակէ գանձեր, որոնք Քրիստոսէ առաջ 650 թուին կը հասնին:

Արդ, այս գեղարուեստական նմոյշները կը փաստեն, անվիճելիօրէն, թէ Ետրուսկները, արդէն Է. դարուն ունէին նուրբ գեղարուեստ մը, որուն նմանը կարելի չէր գտնել, այդ ժամանակ, Իտալիոյ մէջ. այդ գեղարուեստը խնամիութիւններ կը ցուցնէ Ասորական, Կիպրական, Յունական եւ Եգիպտական գեղարուեստներուն հետ. ինչ որ կը ցուցնէ թէ Ետրուսկները Մերձաւոր Արեւելեան ժողովուրդ մը եղած ըլլալու են, նախապէս:

Ետրուսկեան թեքնիքը կրնայ մրցիլ յունական եւ փիւնիկեան թեքնիքներուն հետ, որոնք կը յայտնուին Իտալիոյ հին յունական գաղութներուն մօտ (Հարաւային Իտալիոյ, Սիկիլիոյ, Գորսիկայի, Սարտենիայի): Ետրուսկները, իրենց գեղարուեստական այս բարձր մակարդակը կը պահեն մինչեւ շուրջ Գ. դար Քրիստոսէ առաջ:

Ետրուսկները իրենց զօրութեան գագաթնակէտին հասան, Քրիստոսէ առաջ Զ. Ե. դարուն: Այն ժամանակ, անոնք դաշնակիցներն էին Կարքեդոնացւոց (*), Յոյներու դէմ:

540ին, Ք. Ա., Ետրուսկները Յոյներու վրայ նաւային մեծ յաղթութիւն մը կը տանին եւ կը գրաւեն Քորսիկա կղզիին Յունական գաղութները:

Յոյները սովորութիւն ունէին ծովեզերեայ քաղաքներ հիմնելու, մինչ Ետրուսկները կը սիրէին ներսերը թափանցել: Կը գրաւեն ոչ միայն Թոսկանան, այլ կը հասնին մինչեւ Հիւսիսային Իտալիա, գրաւելով Փօ գետին հովիտները. կը գրաւեն նաեւ Լացիումը, Հռոմի այսօրուան նահանգը:

Ետրուսկները միապետութիւն չէին եւ այդ էր իրենց տկարութիւնը. անոնց պետերը իրարու հետ դաշնակցութիւններ կը կնքէին: Հիւսիսային Իտալիոյ մէջ, անոնց մայրաքաղաքն էր Ֆելսինա, այսօրուան Պոլոնիան:

Ք. Ա. 616ին, Հռոմի տիրեց Ետրուսկ թագաւոր մը, Տարքուինոս Երէց: Ետրուսկները Հռոմի վրայ տիրեցին մինչեւ 510 Ք. Ա., երբ Տարքուինոս Ամբարտաւան թագաւորը վտարուեցաւ Ղուկիոս Ճ. Պրուդոսի կողմէ: Իրականութեան մէջ, Ետրուսկները Հռոմի մէջ տակաւին մնացին շուրջ քառորդ դար մը:

Այն ատենուան Հռոմի գեղարուեստը ամբողջովին Ետրուսկեան էր: Տաճարները կառուցուած ու զարդարուած էին Ետրուսկացի արուեստագէտներէ, որոնք կը մրցէին Յոյն ամէնէն երեւելի արուեստագէտներու հետ:

Հետաքրքրական է նշել մի քանի յատկանշական բաներ, զորս Հռոմայեցիները սորված են Ետրուսկներէն. խուրձերը, ոսկիէ օղակը՝ գուրուլ աթոռը, Կապիտոլի երրեակ չաստուածութիւնը՝ Արամազդ, Յունոն եւ Միներվա:

Ետրուսկներէն մնացած առարկաները կը ցուցնեն՝ թէ անոնք շատ զարգացած էին մետաղագործութեան մէջ, եւ մեր այսօրուան արուեստագէտները զանոնք չեն կրցած գերազանցել:

Անոնք շատ յառաջացած երկրագործական սիստեմներ ունէին:

Քաղաքական մարզին մէջ իրենց անջատ խումբերու բաժնուիլը՝ իրենց կործանման պատճառ եղաւ: 474ին, Ք. Ա., անոնք սոսկալիօրէն պարտուեցան Յոյներու կողմէ, Քումայի մօտ: Այդ թուականէն անդին սկսաւ անոնց անկումը:

Կրկին ու կրկին յաղթուեցան Հռոմայեցիներու եւ Հիւսիսէն ներխուժող Գաղղիացիներու կողմէ: Իրենց վերջին ամրոցը, Վոլսինի — այսօրուան Պոլսենան — ինկաւ Ք. Ա. 265ին: Այլեւս վերջ գտած էր Ետրուսկեան կայսրութիւնը:

ԵՏՐՈՒՍԿԵԱՆ ԼԵԶՈՒՆ

Ետրուսկները տակաւին գոյատեւեցին մի քանի դար, իբրեւ ժողովուրդ, յատկապէս իրենց լեզուով, որ խօսուեցաւ մինչեւ Գ. դար Քրիստոսէ յետոյ:

Այս լեզուն՝ մեզի համար անհասկնալի է տակաւին: Զայն սկսան կարդալ ԺԸ. դարուն. Ետրուսկեան այբուբենը ծանօթ է եւ կը նմանի յունականին: Ունինք, ներկայիս, մօտաւորապէս տասը հազար Ետրուսկեան գրութիւններ (մեծ մասը կրօնական):

Այս գրութիւնները կրնանք կարդալ, բայց չենք հասկնար, որովհետեւ տակաւին գտնուած չէ կրկնակ լեզուով գրութիւն մը, ինչպէս պատահեցաւ հին եգիպտական լեզուին համար (Շամփոլիոն ազդատեց եգիպտական անծանօթ լեզուն՝ յունարէն յարակից թարգմանութեան հետ (Ռոզեդդայի կոթողը): Ետրուսկերէնի մօտ լեզու մը չենք ճանչնար:

Սակայն, պեղումները տակաւին կը շարունակուին եւ յոյս ունինք որ, օր մը, կարենանք հասկնալ այդ խորհրդաւոր լեզուն:

Նշելի է, որ տակաւին հազարաւոր Ետրուսկեան գերեզմաններ պիտի բացուին: Դժբախտաբար, մինչեւ հիմա գտնուած գերեզմաններուն 98 առ հարիւրը արդէն կողոպտուած էր գողերու կողմէ:

Հայացուց՝

ՎԱՐԴԱՆ Վ. ԹԷՔԷԵԱՆ

(*) Կարքեդոնը, այսօրուան Թունուզի մէջն էր. հիմնուած՝ Փիւնիկեցիներէ, դարձաւ Հռոմի վտանգաւոր մրցակիցը եւ ունեցաւ Աննիբաղը, որ աշխարհի պատմութեան մեծագոյն զօրավարներէն մին կը նկատուի:

ՃԱԽՈՐԴ ՓԱՆՈՍԻՆ ՀԷՔԵԱԹԸ

Ժամանակին աղքատ մարդ մը կար, որուն անունն էր Փանոս: Ինք շատ բարի մարդ մըն էր, բայց չար բախտէն ինչ որ ձեռք առնէր, ճախորդ կ'երթար: Անոր համար ալ զինքը կը կանչէին Ճախորդ Փանոս: Ունեցածը չունեցածը երկու եզ, սայլ մը եւ կացին մըն էր:

Օր մը՝ եզները սայլին կը լծէ, կացինը կ'առնէ, անտառ կ'երթայ փայտ կտրելու: Անտառին մէջ այս մեր Փանոսը ինքնիրեն այսպէս կը մտածէ:

«Քանի որ ծառը կտրելէն ետքը ահագին նեղութիւն կը քաշեմ խոշոր գերանը գետնէն բարձրացնելու եւ սայլին մէջ զետեղելու համար, աւելի լաւ է որ բերեմ ծառին տակ կեցնեմ, եթէ ծառը կտրուի, ուղղակի անոր մէջ կ'իյնայ»:

Այսպէս կը խորհի եւ խորհածը կը գործադրէ:

Եզներով սայլը կը բերէ ծառի մը տակ կը կանգնեցնէ, ինք կ'անցնի վերի կողմը, կացինը կը քաշէ, թրըխկ հա թրըխկ: Շատ կ'աշխատի, քիչ կ'աշխատի ատիկա ինք գիտէ, մէյ մըն ալ ծառը ճռնչելով կը տապալի կ'իյնայ սայլին վրայ: Սայլը ջարդուփշուր կ'ըլլայ, իսկ եզները կը մահանան: Ճախորդ Փանոս [illegible] վրայ կը մնայ ապշած: Ինչ ընէ, ո՞ւր երթայ... Վերջապէս ճարահատ կացինը կ'առնէ ուսը եւ ճամբայ կ'իյնայ դէպի տուն:

Ճամբու ընթացքին երբ լճի մը ափէն կ'անցնէր կը տեսնէ որ ջուրին մէջ վայրի բադեր կը լողան.

— Փայտ կտրեմ ըսի, չեղաւ, կ'ըսէ ինքնիրեն, գոնէ բադ մը սպաննեմ, տուն տանիմ, կնոջս սիրտը առնեմ:

Այսպէս կը խորհի եւ կացինը գլխուն վրայ քանի մը անգամ դարձնելէ յետոյ կը նետէ բադերուն վրայ, որպէսզի անոնցմէ մէկն սպաննէ: Բադերը սակայն ճղճղալով կը փախչին, կը ցրուին: Ոմանք եղէգնուտին մէջ կը մտնեն, ոմանք կը թռչին, կը հեռանան, կացին ալ կ'իյնայ լճին խոր տեղը եւ կը կորսուի: Ճախորդ Փանոս լճին եզերքը ապուշ ապուշ կանգնած կը խորհի... Ի՞նչ ընէ, ո՞ւր երթայ: Նախ հագուստները կը հանէ, կը դնէ զանոնք լճին եզերքը, յետոյ կը մտնէ ջուրը, որպէսզի կացինը հանէ մէջէն: Կ'երթայ, ջուրը այնքան կը խորանայ... երբ կը հասկնայ, թէ քիչ մը աւելի յառաջանալով պիտի խեղդուի՝ կը սկսի ետ դառնալ:

Ճիշդ այդ միջոցին նոյն ճամբէն մարդ մը կ'անցնի գիւղ երթալու համար, կը տեսնէ որ ճամբուն վրայ տարտղնուած հագուստներ կան: Թէեւ չորս կողմ կը նայի, բայց չի նշմարեր եղէգնուտի մէջի Փանոսը, կը կարծէ, թէ հոն ձգուած

ԱՍՏՂԵՐԸ ՍԱՄԱՐՂԱՆԴԻ ՎՐԱՅ

Թշնամու գալու պատեհութեամբ, Հայերը, հնուց իրենց չէնատեղերում կանգնեցնում են հողերես, գետնի մէջ խոր թաղուած տներ՝ չարակնող եկուորների համար աննկատելի: Ծածկում են հողէ կտուրներով՝ բակից հազիւ բարձր, հարեւան բլուրներից ցածր: Իրենց ունեցուածքը մախաղներում են պահում, յարատեւ պատրաստ ասպատակից ապահով թաքստոց գնալու: Եւ արօրի մաճը բռնելուց առաջ, տնից ելնելիս, մինչեւ դատակը դաշտն են խրում պոտկատակը, դաշտում քայլ են անում արօրի ետեւից, ակօսով, պատրաստ՝ ակօսից ելնելու, թշնամուն դիմացդէմ գնալու:

Հազար տարի այսպէս են ապրել, քաջ թափուկը ջարդելով իբրեւ հերկատեղի, մերկ ժայռերին աճեցնելով դրախտային այգիներ, բոսոր վարդեր եւ բերքառատ խաղողատունկեր, մաքրելով երկիրը պատերազմների աւերից, հազիւ խաղաղութեան [illegible]՝ բահ ու բրիչ առած դառնալով դէպի տրորուած հողը:

Հայոց պատմութիւնը սաք է՝ չյանձնուող հողի վրայ թափուած յամառ եւ խաղաղ աշխատանքային հազարամեակների մասին, եւ քարերի՝ դաշտավայր դարձած, որպէսզի քարը փոխարկուի բերքառատ ծառի, մկանուտ վազի, բոսոր վարդի:

Կա՞յ այլ մի հող, որտեղ այսքան արիւն լինի թափուած: Կա՞յ մի այլ ժողովուրդ, որն այսքան երգ է ստեղծել բարեկամութեան եւ սիրոյ մասին...

Եւ այս երկրի կենտրոնում, ինչպէս զօրընդեղ մի թուխ առիւծ, որ կուչ է եկել տմարդի օտարի վրայ ցատկելու, կրտուել է Արարատը: Ամբողջ երկրին ողջ ժողովրդին է տեսանելի հնամենի բիբլիական Արարատը, սրբազան Մասիսը, թեթեւակի ծածկուած ձեան եւ ամպերի տակ:

Թեմուրը, ձնկներով տրորելով թամբի կաշին, խէթ նայում է այդ թուխ առիւծի կողմը: Թէպէտ հանդիպում է արդէն ոչ առաջին անգամ:

Տիրակալի նժոյգը քայլ է փոխում, ընդացնելով ձիաւորքի արծաթը, հեծելազօրքը սմբակակոխ ադմկում, տրորում է Հայաստանի քարքարոտ հողը, սարերի մէջ՝ անմարդ, ինչպէս գերեզմանատուն, ծովի նման վերջն անտեսանելի:

×

Թեմուրը խէթաչք նայում էր թուխ առիւծին...

Այստեղ, կայաններում, աննշմարելի քերծերից յակարծակի չէին նետւում նուաճողների վրայ: Այստեղ պահւում էին պաշարուած ամրոցներից ներս, եւ ամէն մի ժայռ, ամէն մի աշտարակ, ամէն մի տաճար, ստիպուած, վերցնում էին գրոհով, կորուստներ տալով, ինչպէս բերդ առնելիս: Զգոյշ զինուորը վախենում էր արհամարհել ու անցնել, թիկունքում թողնել կատաղի դարձած եւ անհասկանալի այդ թշնամիներին: Նա սովոր էր իրենից յետոյ տրորուած մի ճամբայ թողնել, — այստեղ ողջ ճանապարհը ծածկուած էր գլաքարերով, — իսկ գլաքարը, թէ սրով ջարդես, կը բթանայ սուրը եւ ժամանակ կ'անցնի:

Լեռնային Ղարաբաղի բնիկները, Սիւնեաց լեռների երկտասարդ այրերը, հաւաքուել եկել էին ժայռերով եւ ելել ձորապատ Բարթող, օտարի լեզւով՝ Թաքալ-Տաու լեռան գագաթը:

Երբ ասպատակող զինուորները մտան լեռնային նեղ կիրճը, պաշտպանները վերեւից հարուածեցին սովորական քարերով, ահագին ժայռեր գլորեցին նրանց գլխին: Նետերը, որ արձակում էին զինուորները, չէին հասնում վեր, որտեղ, ժայռերի ետեւում անհասանելի ծածկուել մնացել էին Հայերը:

Ելք չկար նրանց շրջանցելու, եւ թեւեր չկային, որպէսզի հնար լինէր թռչել այդ բարձունքները: Այստեղ, լեռնային խոնաւ կիրճում այնքան զինուոր ընկաւ, ինչքան չէր էլ պատահում քաղաքներ վերցնելիս:

Թեմուրի համար մի հայ գտան, որ համաձայնուել էր կաշառել Բարթող լեռան փառապանծ պաշտպանների աւագին:

Գնաց Տիեզերքը Նուաճողի դեսպանորդը: Սակայն նրա ճամբան անցնում էր քարակոյտակների մի այնպիսի խառնարանով, քարացած եղած զինուորների, տրորուած սաղաւարտների եւ ժայռաբեկորների միջով, որ լեռան մերձ, հազիւ մօտեցաւ եւ ահաւորուեց: Իսկ հասնելով լեռնախորշին, որտեղ տէգերը խայծելով դիմաւորեցին նրան, նա խնդրեց պաշտպաններից ընդունել իրեն եւ թոյլ տալ մեռնել նրանց հետ կողք-կողքի:

Թեմուրը ուղարկեց մի ուրիշի:

Այս ուրիշ Հայը, արհամարհելով ամբողջ տեսարանը, վեր մագլցեց արահետով: Նրան ձեռք չտուին:

Նա բարձրացաւ ժայռի գագաթը: Նա տեսաւ խիզախների բանակատեղին: Նրանց անկողին էին ծառայում այծենաքաղերն ու թաղիքը, ծածկոյթ էր երկնակամարը: Սառցադաշտերից նրանց էին հասնում բարակ աղբիւր առուակներ, սակայն ուտելիքն էր պակաս:

Թարգմ. Վ. ՆԵՁ[illegible]

(2 Շար.)

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՊՈՒՇԿԻՆ

ՉԱՐՑ,

ԿԱՊԻՏԱՆ ՏՈՒԼՈՒԽԻՆԻ

ՎԵՊ

ԱՐԱՄ ՏԱՐՕՆԻ

— Ես ձեզ ասում եմ, որ ես ոչ մի կերպ չեմ կարող ընդունել ձեր առաջարկը, — ասաց Արամը, ոտքի կանգնելով: — Ես ձեզ ասացի իմ պատճառները, որոնք ինձ ստիպում են մերժել ձեր առաջարկը: Ես ոչ մի կերպ չեմ կարող ձեզ հետ գործ ունենալ, որովհետև ձեր ամբողջ էությունը ինձ համար անհասկանալի է: Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ չեմ հավատում, ուրեմն ինչպե՞ս կարող եմ ձեզ հետ գործ ունենալ: Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ չեմ հավատում, ուրեմն ինչպե՞ս կարող եմ ձեզ հետ գործ ունենալ:

Ալեքսանդր Պուշկինի անունը Արամի համար սուրբ անուն էր: Նա ոչ միայն սիրում էր նրա ստեղծագործությունները, այլև պաշտում էր նրան որպես մարդու: Նա գիտեր, որ Պուշկինը ամբողջ կյանքում պայքարել է ստրկության դեմ, և որ նրա ամբողջ ստեղծագործությունը ներշնչված է ազատության գաղափարով: Նա գիտեր, որ Պուշկինը ամբողջ կյանքում պայքարել է ստրկության դեմ, և որ նրա ամբողջ ստեղծագործությունը ներշնչված է ազատության գաղափարով:

— Ես ձեզ ասացի, որ ես ոչ մի կերպ չեմ կարող ընդունել ձեր առաջարկը, — կրկնեց Արամը, նայելով Տիգրան Տուլուխինի աչքերի մեջ: — Ես ձեզ ասացի իմ պատճառները, որոնք ինձ ստիպում են մերժել ձեր առաջարկը: Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ չեմ հավատում, ուրեմն ինչպե՞ս կարող եմ ձեզ հետ գործ ունենալ: Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ չեմ հավատում, ուրեմն ինչպե՞ս կարող եմ ձեզ հետ գործ ունենալ:

Տիգրան Տուլուխինի աչքերը կարծես ասում էին Արամին, որ նա ոչ միայն ոչ մի կերպ չի հասկանում նրան, այլև ոչ մի կերպ չի կարող հասկանալ նրան: Տիգրան Տուլուխինի աչքերը կարծես ասում էին Արամին, որ նա ոչ միայն ոչ մի կերպ չի հասկանում նրան, այլև ոչ մի կերպ չի կարող հասկանալ նրան: Տիգրան Տուլուխինի աչքերը կարծես ասում էին Արամին, որ նա ոչ միայն ոչ մի կերպ չի հասկանում նրան, այլև ոչ մի կերպ չի կարող հասկանալ նրան

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ – ԼԸ ՓԷՔ

Բացուած են արձանագրութիւն–ները 1962 – 1963 Ուսումնական տարեշրջանին :

Կ'ընդունուի 10 – 12 տարեկան բարեկիրթ եւ յառաջադէմ ոեւէ աշակերտ : Ուսումնական ծրագիրն է դասական ընթացք երկրորդական վարժարանի

Դիմել ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

ECOLE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE

3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)

Tél· 963.01.72

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի դաշտապարա–հանդէսը Յուլիս 22ին, Կիրակի ամբողջ օրը, Օթէլ տէ Կրօթ (Թրուա Լիւf) :

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՌԻԹԷՆ

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ Գրատունը, 46 Րիւ Ռիշէ, փակման առթիւ, կազմակերպած է զեղչեալ գիներով վաճառում, Յուլիս ամսուան ընթացքին : Գրատունը ամէն օր բաց է 10–12 եւ կէսօրէն ետք 3·6 :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 էջ :

Գին՝ 15 Ն. Ֆ.

Առաքման ծախսով 16 Ն. Ֆ.

Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,

51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1962 – 1963 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Անոնք որոնք կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է այժմէն իսկ դիմում ընեն հաստատութեան տնօրէնութեան :

Վարժարանին նպատակն է պատրաստել միջնակարգ ուսման պաշարով օժտուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած Հայուհիներու սերունդ մը :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ ·

Ա.— Ֆրանսականը, որ տառացի կըրպով կը հետեւի պետական լիսէներու արդիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին, անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով, կը պատրաստէ պըրըվէի եւ պաքալորէայի :

Բ.— Հայկականը, որ կ'օժտէ սանուհիները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ :

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին 8 տարեկանէն սկսեալ : Մանրամասնութիւններու համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան :

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)

Հեռաձայն 927 01·72

ԿՈՉ ՍԱՆԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը 1962 – 63ի շրջանին համար սան մը պիտի պահէ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանը : Թեկնածուն պէտք է հետեւեալ պայմանները լրացնէ ·—

Ա) Ըլլայ 10–12 տարեկան :

Բ) Ֆրանսական դպրոցներու 6րդ կամ 7րդ դասարանէն :

Գ) Ծնողքը պատկանի Սեբաստիոյ շըրջանին :

Դ) Ըլլայ որբ կամ չքաւոր ընտանիքի զաւակ :

Ընտրութիւնը պիտի կատարուի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանի Մխիթարեան Հայրերու կողմէ :

Այն ծնողքները որ կը փափաքին, կըրնան գրել Պ. Զարեհ Մինասեանի, 207 Րիւ Լաֆայէթ, Փարիզ (10), դիմումին կցելով իրենց տղոց դպրոցական նիշերը :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Ինչպէս տեսայ Հայաստանը

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝

« Յ Ա Ռ Ա Ջ »

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տէր եւ Տիկին Տէրմանեան (Լիոնէն) 10 Ն. Ֆ. :

Պ. Ժամկոչեան 10 Ն. Ֆ. :

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, Կիրակի օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի «Արզրութեան» խումբին :

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի Հ. Յ. Դ. բոլոր խումբերուն :

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրախօս : Պիւֆէ

Ժամը 3ին Շիրիմներու այցելութիւն, Շաւիլի գերեզմանատունը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ասոյեանէ 20 Ն. Ֆ., փոխան ծաղկեպսակի ողբ. Պ. Միհրան Պետրոսեանի մահուան առթիւ :

×

Վիէնի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը Պ. Յակոբ Պասմաճեանի ամուսնութեան առթիւ 20 Ն. Ֆ. ստացած է, Պ. Գրիգոր Փափազեանէ (կնքահայրը) եւ Պ. Նշան Տէյիրմէնճեանէ 10 Ն. Ֆ. :

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թիւ 239 – 240 հետեւեալ բովանդակութեամբ ·—

Կիները Ներոնի օրով (Հայ–Բոյժ) ·— Պնդութեան մասին (Տօքթ. Սերոբեան) · — Տարիքին դերը հիւանդութեանց զարգացման մէջ (Տօքթ. Բամպուքճեան) ·— Տաք առ մեղուս (Եղիշէ արք. Դուրեան) · — Թունաւոր մեղր (Խորիշ) ·— Շողաքննութեան հայ վարպետը՝ Ֆանարջեան (Տօքթ. Փարսադանեան) ·— Ծովի պըտուղ կերէք (Տօքթ. Շահէն) ·— Բժշկութիւնը Քիւրտերու մէջ (Ավդալ) ·— Մի ծխեր (Մարտիկեան եւ Սիրունեան) · —

Հայոց Թիւը աշխարհի վրայ ·— Խոլճան (Յ. Իշխանեան) ·— Գեղագիտական վերարուժութիւն (Տօքթ. Այվազեան) ·— Օգտակար մանրէներ (Տօքթ. Պուքէ) ·— Թափած մազերը կը բուսնի՞ն միթէ (Տօքթ. Վիոլէ) ·— Դարձեալ քոլեսթերոլի մասին (Տօքթ. Քոքէ) ·— Համբոյրի հիւանդութիւն (Քաղիան) ·— Զաւակ կ'ուզեմ (Փրոֆ. Ֆուռf – Պրենիթանօ) ·— Գլխացաւեր կան տեսակ տեսակ (Տօքթ. Պլամուքիէ) :

Տարեկան բաժնեգինը 15 Ն. Ֆ., արտասահման՝ 20 Ն. Ֆ. : Դիմել Շ. Այվազեան անունով՝ Յառաջի խմբագրատունը :

Ch. Aïvazian

Au journal HARATCH

32, Rue de Trévise, Paris (9e)

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շըրջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորական էն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով ·— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է ·

Ֆրանսա ·— Ամսական 7· Ն. Ֆ. :

Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

"ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ"

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ բացուած են յառաջիկայ 1962 – 1963ի դպրոցական շրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքներէն կը խնդրուի որ փութով դիմեն Վարժարանի Տեսչութեան մանրամասն տեղեկութիւններու համար :

Որպէսզի կարելի ըլլայ ուսումնապէս ճշգրիտ եւ յարմարագոյն տեղը դասաւորել աշակերտը, առաջնորդեն նաեւ փոքրիկը, բերեն անոր դպրոցական վկայականները եւ նիշերու վիճակացոյցը :

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)

Tél. : OBS. 18-28

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ ·— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՅՈՒՇ - ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ Պ. ՍՆԱՊԵԱՆ և Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր

ՏԷՍԻՆ ·— 11 Յուլիս, Չորեքշաբթի իրիկուն, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. սրահին մէջ :

ԼԻՈՆ ·— 12 Յուլիս, Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 21ին, 79 Րիւ Տիւնուա :

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն

Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

Պարզ ձեւ՝	Շրջանակով
200 Ն. Ֆ.	300 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN

66, Rue Lafayette,

PARIS (9e)

Tél. : PRO. 11-63

Expédition contre-remboursement

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ		
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ		
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	»	»	»
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

N

DANS LA COUR D'HONNEUR

DES

INVALIDES

DE LOUIS XIV A NAPOLÉON

SPECTACLE SON ET LUMIÈRE

DU 21 AVRIL AU 30 SEPTEMBRE

UNE SEULE SÉANCE TOUS LES SOIRS à 22 HEURES

Entrée par l'Esplanade (Caisse ouverte à 21 heures)

Places assises : 5 NF - Debout : 3 NF - Enfants et Militaires : 1,50 NF

Métro : LATOUR-MAUBOURG et INVALIDES
Autobus : 28 - 49 - 69 - 83

PARKING GRATUIT ASSURÉ

RÉALISATION TECHNIQUE "PHILIPS"

N

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
11
ՅՈՒԼԻՍ
MERCREDI
11 JUILLET
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9350 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5251

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՆՋԻ՛ ԿՌՈՒՆԿ՛ ԿԱՆՋԷ...

Աւելի մօտ, հէ՛յ քաղքցիներ, աւելի մօտ ցիրուցան բազմութիւններու :

Մանաւանդ այս ափերուն վրայ, ուր աչքերը այնքան չուտ կը չլմորին, ոտքերը սահեցնելով փողոցէ փողոց :

Աւելի մօտ այն հազարեակներուն կամ հարիւրեակներուն որոնք, ահա տասնը — հինգ տարիէ ի վեր լոյսի կը սպասեն : կը հեւան հարազատ չունչի մը կարօտէն :

Հարկ է աւելի մօտենալ : Մտերմանալ : Հետեւիլ ու սերտել :

Այո, մանաւանդ հետեւիլ ու սերտել : Զնոք ուղեր վայրերան կանչեր արձակել : Բայց, ո՞վ պիտի համարձակէր ծածկել տարիներուն ցանած աւերը :

Հազարաւոր աչքեր հետզհետէ կը հեռանան հայկական հորիզոնէն :

Ու դարձեալ հազարաւոր թեւեր որ կը նային ինքնապաշտպանութեան կուռ եւ ծաւալուն ցանց մը կազմել, կը զրկեն ոչ թէ մայր բունը, այլ զօտիները կպչուն եւ լպրծուն :

Բանաստեղծութիւն չէ որ կը փորձենք :

Պիտի չանանք ապացուցանել, իր կարգին, շարք մը երեւոյթներ, որոնք չեն կրնար պարտկուիլ աւետաբեր հաւաստիքներով :

Կը հալի՛ն, կը նօսրանան, կ'ուծանան, — մինչեւ անդամ այն բազմութիւնները որոնք ջերմութեան ու հաւատքի կայծ մը բերած էին իրենց հետ, երբ առաջին անգամ ոտք նետեցին այս ափերուն վրայ :

Կը յօրանջեն, կը հառաչեն, կը քթթեն ալիքն ուրիշ բազմութիւններ, որոնք այդ կայծը վառեցին այստեղ, յանուն « Հայաստանի լուսապայծառ իրականութեան» եւ ուրիշ սփոփանքներու :

Եւ ըսէ՛նք թէ նահանջականութեան անփառունակ ճամբուն վրայ, ամէնէն հոծ բազմութիւնը կը կազմեն երիտասարդները, — անշուշտ անոնք որ կը նախընտրեն ապրիլ առանց դաւանանքի :

Հետո՞ւ մեզմէ որեւէ ձգտում՝ սեւեռելու պատկերը :

Ընդհակառակն : Մեր աչքին առջեւ նոյնքան ուժգնութեամբ կը պարզուի լոյսը, ինչպէս ստուերը : Մենք բնազդաբար կ'ըմբռնանանք լալկան տրամադրութիւններուն դէմ, որ դարերով գլուխը կախ հօտի մը վերածեր է ստուար բազմութիւններ :

Հարկ է հակազդել Արեւելքէն փոխադրուած, կոշկոռ կապած այդ ունակութեան : Հարկ է թարմացնել, պայծառացնել հոգիները : Հարկ է զարկ տալ կեանքի տրամադրութեանց :

Այս չի նշանակեր լոյսը խառնել եւ ստուերը անտեսել :

Ոչինչ կը չահինք, մէկ ծայրայեղութենէն մեռնելով դէպի միւսը գլորելով :

Ոչ լաց ու կոծ— « մեռանք – կորանք » — ոչ ալ միակողմանի լաւատեսութիւն : Այլ ձեղ մը իրականութիւնը տեսնելու այնպէս ինչպէս որ կայ, ինչպէս որ կ'ըլլայ :

Այո՛, մանաւանդ այս վերջինը՝ ինչպէս որ կ'ըսեր Պայ :

Առանց այս տարբերական պարտականութեան, որ կը նշանակէ տեսնել ու վերլուծել, ապա ուրեմն տրամաբանել ու գործել, — մենք արդէն խրած կ'ըլլանք դէպի անճանաչը :

Կը թուի թէ քիչերը կ'ըմբռնեն այս վտանգը : Իսկ այդ քիչերը կը դտնուին կազմակերպուած հոսանքներու մէջ կամ անոնց բոլորովին :

Նախեկ անանց մէջ պակաս չեն թուր — լութեան տրամաբանութիւնները : Մէկն պարապի մէջ, եղածով գոհանալու կամ եղածը մաշեցնելու տրամադրութիւններ :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱ

ԱՆԴՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

Հազար եւրոպացիներ դիչերը Օրանի նաւահանգիստի քարափին վրայ անցուցած են որպէսզի ապահովութիւն ունենան մեկնելու առաջին նաւով : Արդարեւ Հինգշաբթի օրուան դէպքերուն վաղը — դայնին, սարսափ կը տիրէ Եւրոպացիներուն մօտ եւ նոյնիսկ պաշտօնեաները կը պատրաստուին մեկնելու : Ոչ մէկ լուր կայ առեւանդուած եւրոպացիներէն եւ մահմետական իշխանութեանց ձեռք ա — ռած խիստ սիրողներն ալ չեն կրնար վըստահութիւն կամ յոյս ներշնչել Քրիստոնեայ կամ հրեայ զանգուածին : Այս «սաքսորը» ծանր կացութիւն մը կը ստեղծէ նաեւ տնտեսական դետնի վրայ ,ուր եւրոպացիներու մեկնումը անել վիճակ մը ստեղծած է : Առժամեայ Գործադիրի անդամներէն՝ Տոքթ. Մոսթեֆայ Փարիզ եկաւ երկուշաբթի օր որպէսզի խորհըր — դակցի Ֆրանսական իշխանութեանց հետ եւ ասոնք համոզեն եւրոպացիները որ չմեկնին : Արդարեւ Օրանի Թղթատարա — կան պաշտօնէութեան 99 առ հարիւրը յայտնած է թէ կ'ուզէ մեկնիլ եւ այս բոլոր մեկնումները անշուշտ ազետ մըն է անկախ Ալժերիոյ համար որ սկսած է զգալ թէ անկախութիւնը ամէն բան չէ :

Անդին կայ նաեւ բանակի (Պեն Պելլա) եւ ԱՀԱԿի (Պեն Խետտա) տարակարծութիւնը :

Բոլոր խօսակցութիւնները տեղի կ'ունենան Ռապաթի մէջ, ուր ԱՀԱԿի երկու բանագնացները եղած եւ պիտի տեսնուեցան Պեն Պելլայի եւ Մոհամէտ Խիտտիրի հետ :

Ոչ մէկ բան յայտնի է սակայն այս խօսակցութեանց վերաբերեալ : Կ'ըսուի թէ երէկ համաձայնութեան մը կարենան գալ, լաւագոյն, թէեւ առժամեայ, լուծումը կ'ըլլայ :

Ի՞նչպէս կրնան սակայն համաձայնութեան գալ կամ առնուազն միջին ճամբայ մը գտնել : Կը կարծուի թէ դժուարութիւնները կը հարթուին եթէ Պեն Խետտա, այսինքն ԱՀԱԿը տեղի տայ երկու կէտերու շուրջ :

Ա.) Զնջուի ազատագրական բանակի ըստպայակոյտի զնդապետներու պաշտօնազրկումը, կամ մոռցուի եւ Բ) Ազատագրական Ազգ. Բանակը իր թեկնածուները ներկայացնէ յառաջիկայ եւ մերձաւոր ընտրութեանց : Այս բոլորը կը նշանակեն թէ Պեն Խետտա ծանօթ է Պենպելլայի խոր ազդեցութեան ոչ այնքան ժողովուրդին վրայ որքան վիլլայաններու (պինուորական չրջան) կազմակերպութեան եւ բանակին վրայ, ինչ որ արդէն աւելի կարեւոր է :

Պէտք չէ անտեսել նաեւ թէ « աչխարհ Ալժերիան կը դիտէ» ինչպէս ըսած է Արտաքին Նախարարը՝ Սաատ Տահլապ եւ պէտք է լաւ տպաւորութիւն թողուլ, ուրեմն լուծել բոլոր տադնապները :

ՊԻՏՈՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նախկին վարչապետը՝ որու երեսփոխանական անձեռնմխելիութիւնը չեղեալ Ազգ. Ժողովին կողմէ, առջի օր , տեսակցութիւն մը տուած է Նիւ Եորք Թայմզի Թղթակիցին : Յայտնի չէ թէ ո՞ւր տեղի ունեցած է այդ հանդիպումը, բայց կ'ըսուի թէ զուիցերական հողի վրայ չէը :

Լուռտի երեսփոխանը որ ինչպէս ծանօթ է Գաղտնի Բանակի գլուխը անցած էր ըսած է ի մէջ այլոց թէ զինքը դատապարտող Ազգ. Ժողովը Բրուփիոն խորհրդարան մըն է : «Վաղը կամ տարիէ մը արդիւնքը ծանօթ է : Ամէն ոք գիտէ թէ վարչաճեւը դատապարտուած է : կառավարութիւնը փոքրամասնութիւն մը կը ներկայացնէ Ֆրանսայի մէջ եթէ համայնավարները չհաշուէք: Տը Կոլ չնչեց խորհրդարանական ժողովրդավարութիւնը եւ խնդրոյ առարկայ կը դարձնէ եւրոպայի ապագան » :

Ապա, Պիտո կը պարզէ իր կազմակերպութեան (Դիմադրութեան Ազգ. Խորհուրդ) Ծրագիրը. — Վերահաստատել հիմնական իրաւունքները : Ալժերիոյ հետ վերատնել այն կապերը որոնք խզուեցան բացի ճառերու մէջէն : «Կ'ուզեմ արձելք հանդիսանալ քաղաքացիական պատերազմին, կը չեշտէ նախկին վարչապետը, ամիս մը առաջ հրահանգեցի . մահափորձերը դադրեցնել Ֆրանսայի մէջ, բայց չեմ կրնար արդիլել կառավարական զրգռիչներու գործունէութիւնը : Ալժերիոյ մէջ Ֆրանսացիներուն մեկնումէն կը եաք, համայնավարութիւն կամ անիշխանութիւն պիտի ըլլայ, կամ երկուքն ալ : Մեր կազմակերպութեան կողմ —

ՎԱՂ Ը՝

ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

« ԴԱՏԱԿԱՆ ՅՈՒՇԵՐ »

Նակիցներու թիւը օրէ օր կը չատնայ : Յաչողելու աւելի կարելիութիւններ ունինք քան տը Կոլ 1940 Յունիս 18ին», Պիտո իր խօսակցին երեսին նետելով իր դրամապանակը կ'ըսէ . «Հաչուեցէք, տեսէք ես ոչ դրամ, ոչ նամակ ստացած եմ Սալանէն» եւ կ'եզրակացնէ.— Տը Կոլի եւրոպան « Ատլանտեանէն Ուռալ» կը նչանակէ.— Խորհ. Միութիւնը եւրոպայի մէջ եւ Միացեալ Նահանգները՝ դուրսը : Ես ոչ մէկ բան կը սպասեմ Ուռալինկթընէն մանաւանդ այնատենէն երբ ամերիկեան կառավարութիւնը կը թուի վաւերացնել ինչ որ կատարուեցաւ » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ « Ջերմահիւլէա — կան» պայթում մը կատարեցին Խաղաղականի մէջ, Ճոնսըն կղզիին վերեւ, բաւական մեծ բարձրութեան վրայ : Պամթիւնին կայծը տեսնուած է Ֆիճի կղզիներէն որ երեք հազար քիլոմեթր հեռու են Ճոնսըն կղզիէն : Կեղծ արշալոյս մը ծագած է որ տեւած է վեց վայրկեան , ապա կրկին՝ դիչերը : Մոսկուա «ոճիր » կը նկատէ այս փորձը իսկ Թոքիօ կը ցաւի :

ԹՈՐԻՆՈՑԻ մէջ ծանր բախումներ տեղի ունեցած են մեթրօներու եւ ոստիկանական ուժերու մէջեւ : Մամուլի գործադուլը պատճառ եղած է որ լուրը յապաղումով լսուի , բայց կը պարզուի թէ 70 վիրաւորներ կան որոնց 60ը՝ ոստիկան :

ԱԻՍՏՐԻԱՑի 13 հազար բժիչկներ գործադուլի մէջ են :

ՍԸՆՏԷՑ ԹԱՅՄՉը որ Լոնտոնի կի — բակնօրեայ թերթն է , կը յայտնէ թէ ըստ լաւատեղեակ աղբիւրներու Զեխոսլովաքիոյ հանրապետութեան նախագահ՝ Նովոթնիի չնորհազրկումը անմիջական է :

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ սրտագին չնորհակալութեան դիր մը ղրկած է տը Կոլին ուր կը չեշտէ թէ մեծ նախագաստութիւններու հարկ չկայ արտայայտելու համար իր զգացումները :

ՍՊԱՆԱՑի զրագիտուհի՝ Տոլոռէս Մեսիօ եւ թատերագիր Ալֆոնսօ Սասթրէ կինը բանտարկուեցան, որովհետեւ համակրական ցոյցեր ըրած են Աթթիւնիերու բանթողներուն է նպաստ : Տիկին Մեկիօ զրական «Նոր չարժումին» առջնորդը կը նկատուի :

ՅՈՑՆ տասը հազար բժիչկներ գործադուլ ըրին առջի օր, վեց ժամ : Կը բողոքեն թէ Իշխանութիւնները հարկ եղածին չափ չեն պաշտպաներ դէրենք դժգոհ հիւանդներուն դէմ : Վերջերս բժիչկ մը բռնադատած էր մարդու մը կողմէ որուն կինը մեռած էր վիրաբուժական գործողութեան ժամանակ :

ՕԴԱՆԱԻՑԻՆ արկած մը պատահած է Խորհ. Միութեան մէջ, Թաչկէնտի չըրջանը : 15 մեռեալ կայ : Խորհրդային իշխանութիւնները ոչ մէկ լուր տուած են այս մասին , բայց Միացեալ Նահանգներու դեսպանատունը տեղեկացած է թէ ամերիկացի ուսանող մը՝ Տընէլ Փափաղեան, որ օդանաւին մէջ էր, վիրաւորուած է :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի ընդդիմութիւնը ծանր յարձակում մը սկսած է Քասամանլիսի եւ միապետութեան վրայ : Իրենց պատգարիչը՝ Փափանտրէու կ'ամբաստանէ Պօղոս Թազուորը որ դլխաւոր պատասխանատուն կը նկատէ քաղաքական կացութեան :

ՊԱՌԱԿՏՈՒՄԻ ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐ

—o—

Հայաստանի լեզուագէտներէն Փրոֆ. Էդ. Աղայեան երկար յօդուած մը ստորագրած է հայերէնի մասին, «բոլորին գործը» նկատելով զայն :

Յօդուածագիր փրոֆէսէօրը երկու հիմնական կարծիքներ կը յայտնէ. կ'ուզէ որ յարգուի լեզուն. ոչ միայն լաւ գրուի, այլեւ լաւ խօսուի : «Մեր մէջ, կ'ըսէ ան, բանաւոր խօսքի նկատմամբ դատապարտելի ամփոփութիւն ու անպատասխանատուութիւն կայ» : Դժգոհ է մասնաւորաբար դուրսը՝ փողոցին մէջ խօսուած լեզուէն, որմէ կուտայ հետեւեալ նմոյշը. «Ձեն տեսնո՞ւմ, չափկան ծէֆին բստի ա գալի». «հէլ էթանք», «ֆեալամ գործ ա», «գազան կինօ ա», «ստիլ երգ ա», եւայլն : Յօդուածագիրը այս «լեզուն» կը կոչէ «փողոցային ժարգոն», իսկ խօսողները «փողոցայիններ եւ փոքրաթիւ թափառաշրջիկներ» : Կոչ կ'ընէ պայքարիլ այս «ժարգոնայնութեան» դէմ եւ խօսիլ կիրթ ու գեղեցիկ լեզուով, նկատի ունենալով միշտ «մատաղ» սերունդը :

Ապա Աղայեան կը խօսի փոխառութիւններու եւ «բառակերտական մարմաջ»ի մասին, դատապարտելով չափազանցութիւններն ու չարափոխումները, որոնք կ'աղարտեն մեր լեզուն. այսպէս՝ փոխանակ նուիրագործուած «զբօսանքի գնալ» բացատրութեան, զբօսի գնալ, փոխանակ «տեսնելու գնալ» կամ «այցի գնալ» բացատրութեան՝ տեսի գնալ կամ «անկում»ի տեղ «անկ»ը յօրինուած է :

Կան ուրիշներ, որոնք «անխտիր» կը գործածեն օտար բառեր, երբ ունինք անոնց համազօր հայերէնները, — այսպէս. փոխանակ կենսաբանութիւն, երկրաբանութիւն, համաչափութիւն, վիպագիր բառերուն, կը գործածուին «բիոլոգիա, գէոլոգիա, մետրիկա, ռոմանիստ» եւայլն. փոխանակ տարրալուծել, նախագծել բառերուն, կը գործածուի անալիզ ընել, պրոէկտել, եւայլն :

Հետեւաբար, յօդուածագիր փրոֆէսէօրը կը դատապարտէ թէ անճաշակ եւ գռեհիկ, փողոցային լեզուն, ժարգոնը, եւ թէ գրաւոր լեզուի մէջ անմիտ նորաբանութիւններու կամ օտար բառերու անտեղի գործածութիւնը, որոնք կ'աղարտեն հայ լեզուն : Այս դիտողութիւններէն ետք, կը յայտարարէ, թէ «մեր բանաւոր ու գրաւոր խօսքի մշակումի գործը բնդհանուրի գործն է» :

Առաջին անգամ չէ, որ այս դիտողութիւնները կ'ըլլան եւ կոչ կ'ըլլայ թէ արեւմտահայ գրողներուն եւ թէ մանաւանդ արեւելահայ գրողներուն՝ զգոյշ ըլլալ եւ պաշտպանել մեր գեղեցիկ ու հարուստ լեզուն :

Յակոբ Պարոնեանի օրերէն սկսած մանաւորաբար խիստ քննադատութեան առարկայ եղած են արեւելահայ գրողները, որոնք օտարաբանութիւններ կամ օտար բառեր գործածած են եւ այսօր իսկ կը գործածեն, առանց կարեւորութիւն տալու եղած քննադատութիւններուն : Դեռ վերջերս Հայաստանի գրողներէն Պարոյր Սեւակ Երեւանի «Գրական Թերթ»ին մէջ (25 Մարտ) նման արդար յարձակումներ կ'ընէր, ընդգծելով «Մայրենիքն»ը՝ հայերէնը պահպանելու եւ հարստացնելու անհրաժեշտութիւնը :

Դատապարտելի կը գտնէր ներկայ վիճակը, «որովհետեւ օտար բառերի գործածութիւնը դարձել է մի տեսակ կիրթ լինելու, զարգացածութեան, խելքի նշան, մինչդեռ դա պիտի ընկալուէր իբրեւ տգիտութիւն, կիսագրագիտութիւն, մտաւոր խեղճութիւն, որովհետեւ որեւէ լեզուով, քիչ թէ շատ կարգին (ուրեմն նաեւ՝ մաքուր) խօսիլ չկարողանալը այլ բան չի նշանակում» :

Յօդուածագիր Պարոյր Սեւակ իբրեւ օրինակ կը յիշէ փոխանակ երկրաբանութեան՝ «գէօլոգիա» կամ փոխանակ բարոյագիտութեան՝ «էտիկա»յի գործածութիւնը, փոխանակ բուսաբանութեան՝ «բոտանիկա» կամ կենդանաբանութեան տեղ «զօօլոգիա» եւ բանասիրութեան տեղ «ֆիլոլոգիա» բառերուն գործածութիւնը, դատապարտելով գրողները :

Աւելորդ է ըսել, թէ շատ աւելի պարզ բառերու տեղ այսօր արեւելահայ հրապարակագրութեան մէջ կը գործածուին օտար բառեր, — «սիտուացիա», «ռեսպուբլիկա», «դեպուտատ», «սենատ», «կոմպինացիա», «դիպլոմացիա», «մոպիլիզացիա» եւն., եւայլն, որոնք հայերէնը կը վիրաւորեն, իսկ գործածողները ծիծաղելի կը դարձնեն :

Անկարելի է այս մասին համաձայն չըլլալ եւ չդատապարտել բոլոր անոնք, որ բանգիտութի՜ւն կը ծախեն եւ կը կարծեն, թէ քանի մը փետուր գնելով իրենց գլխարկին՝ կրնան աւելի աչքի իյնալ ...

Մինչեւ հոս, հայագէտ կամ հայ գրականութեան ու հայ լեզուին մաքրութեան ու զարգացման մասին մտածող փրոֆէսէօրը կամ գրագէտն է որ կը խօսի : Բոլորս կը բաղձանք, որ մաքուր խօսուի մեր լեզուն եւ մանաւանդ մաքուր ու գեղեցիկ գրուի, ճաշակով ու ճշգրտութեամբ :

Այս տողերուն հետ սակայն այլեւս ուրիշ Աղայեան մը կը յայտնուի, որ ոչ թէ հայ լեզուի մասին կը մտածէ, այլ կը մտածէ «պարտիա»յի նոր ծրագրին եւ որոշումներուն մասին : Կը խօսի «սոցիալիզմից կոմունիզմին անցնելու դարաշրջան»ի մասին եւ «կոմունիզմի կառուցման առաջին փուլում ազգային լեզուների դերի» մասին : Եւ յիշելով Ն. Գ. Խրուշչեւի խօսքերը, Աղայեան կ'ըսէ, թէ «նրանց (լեզուներու) զարգացումը պէտք է տանի ոչ թէ դէպի ազգային միջնորմների ուժեղացումը, այլ դէպի ազգերի մերձեցումը» : Այսպէս արձանագրուած է եղեր նաեւ «պարտիայի նոր ծրագրի մէջ :

Ուրեմն, «ազգերի մերձեցումը» դիւրացնելու համար, պէտք է փլցնել բոլոր «միջնորմ»ները : Հայերէնի «միջնորմը», ըստ Աղայեանի, արեւմտահայերէնն է : «Երկուսի փոխարէն մէկ» խորագրին տակ, պարոն փրոֆէսէօրը կը գրէ .

« Իմ կարծիքով մեր ազգային լեզուի յետագայ զարգացման համար այժմ ամենակարեւոր ու ծանրակշիռ խնդիրներն են մեր երկու գրական լեզուների միասնականացումը, գրական լեզուն մեր ամբողջ ժողովուրդի առօրեայ խօսակցական լեզուն դարձնելը եւ մեր գրական լեզուի առաւել մշակումը, նորմաւորումը ու հարստացումը » :

Եւ պատճառաբանելով իր բաղձանքը, Աղայեան կ'ըսէ, թէ արեւելահայերէնը դարձաւ « պետական լեզու, ստացաւ զարգացման ամենամեծ հնարաւորութիւն» : Իսկ արեւմտահայ «ճիւղը» արտագաղթի եւ մասնատումների հետեւանքով կորցրեց իր կենսատու հողը՝ «միասնական հանրութիւնը» : Թէեւ կայ դեռ արեւմտահայերէնը գաղութներու մէջ, « բայց՝ ջերմոցում խնամքով աճեցուող բոյսի նման » :

Հետեւաբար, արեւելահայ գրական լեզուն է « հանդէս գալիս որպէս հայ ազգային լեզու, եւ նա էլ պէտք է դառնայ ամբողջ Հայութեան համազգային լեզուն» :

Այս բոլոր պատճառաբանութիւնները չե՞ն յիշեցներ գայլին պատճառաբանութիւնը՝ գառնուկը ուտելու մասին ...

Իրողութիւնը այն է, որ արեւմտահայերէնը պէտք է անհետանայ : Մահ արեւմտահայերէնի, յանուն «միասնականութեան » :

Ուրեմն, Խ. Հայաստանի մէջ ամէն բան կատարեալ ըլլալով, իբրեւ «ծանրակշիռ » խնդիր կը մնայ միայն արեւմտահայերէնը լափելու խնդիրը :

Մարդիկ եւ գլխաւորաբար «պարտիան» կ'ուզէ միասնականութիւն ստեղծել . միասնականութիւն՝ մտածումի, վարդապետութեան, ընկերային եւ կառավարական կարգերու, բնապետութեան փառաբանութեան. միասնականութիւն՝ եկեղեցական հարցին մէջ եւ հիմա ալ՝ լեզուական :

Լեզուն ժողովուրդինն է եւ ան է որ ժամանակի ընթացքին կրնայ միացնել իր լեզուները, երկար ու փոխադարձ փոխատուութիւններով եւ բնական կարգով եւ ոչ թէ հրամանագրերով կամ դեկրետներով :

(Խմբ. ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

ԿՐՕՆՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԻՆՔՆԱԿՈՉ ՓՐԿԻՉՆԵՐԸ

—o—

Կրօնական պաշտամունքի բացարձակ ազատութիւն կայ Միացեալ Նահանգներու մէջ : Ամէն քաղաքացի բոլորովին ազատ է իր ուզած կրօնքին, նոյնիսկ ամէնէն աներեւակայելիին պատկանելու : Մինչեւ անգամ կրնայ իր կրօնքը հիմնել, ազատօրէն քարոզել եւ հետեւորդներ «որսալու» փորձեր ընել :

Այս վերջինը՝ արդէն մեծ չափով կը կատարուի : Մեր դարու սկիզբէն իսկ յայտնուեցան կրօնքներու հարիւրաւոր հիմնադիրներ, մարգարէներ, Մեսիաներ, Աստուծոյ ընտրեալներ, նոյնիսկ աստուածներ : Անոնցմէ ոմանք անմնաս անհաւասարակշիռներ էին, սակայն մեծագոյն մասը սխեմաթիկ ձեռնարկուներ էին, «պիզնէսմէն»ներ, որ բառին իսկական առումով հարստութիւն դիզեցին, շահագործելով մարդոց դիւրահաւատութիւնը եւ ամերիկեան միամտութիւնը :

Եւրոպացի մը, օրինակի համար, երբ Լոս Անճէլսի նման քաղաք մը այցելէ, պիտի ապշի՝ տեսնելով հոն գտնուող այլազան անուններով անհամար եկեղեցիները : Օրինակի համար, «Ազարէթի տաճար», «Գոնքօկիի տաճար», «Ճշմարտութեան Եռանկիւնային եկեղեցի», «Մելքսեդէկի դաղտնի դասու եկեղեցի», «Աշխարհի Սրբազան Աղբիւր», «Արեւի տաճար» եւայլն :

×

1922ին, Էմէ Մաք-Ֆերսոն անուն կին մը, որ երեք անգամ ամուսնալուծուած էր եւ որուն ամբողջ հարստութիւնը հարիւր տոլար եւ հնամաշ ինքնաշարժ մըն էր, հիմնեց նոր կրօնք մը, «Զօրս Քուատրիկի Աւետարանը» : Կազմակերպեց կրօնական տօներ, որ աւելի շատ թեթեւ թատրոնի ներկայացումներու եւ ժողովրդային փառատօներու կը նմանէին եւ միշտ հետեւեալ տեսարաններով կը վերջանային — Էմէ հսկայ երկժանիով մը զինուած՝ կը հալածէր Սատանան եւ երկժանին անոր փափուկ տեղին կը խրէր :

Երեք տարիէն աւելի կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, այս աշխարհի «կրօնաւորուհին» աւելի քան երեք միլիոն տոլար հաւաքեց : Վեհաշուք «Հրեշտակի տաճար» մը շինեց, Աստուծոյ խօսքը տարածելու համար ձայնասփիւռի կայան մը գնեց եւ իր շրջապատեաններուն համար անիւներու վրայ հաստատուած պերճազեղ տուն մը առաւ :

Օր մըն ալ Էմէ անհետացաւ : Եւ որովհետեւ վերջին անգամ ծովագնացով ծովեզերքը տեսնուած էր, եւ զայն գտնելու

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ԱՍՏՂԵՐԸ ՍԱՄԱՐՂԱՆԴԻ ՎՐԱՅ

—o—

Բանակատեղի կենտրոնում, որտեղ հարկ կար ռազմական պաշարը խմբելու, ոչ մեծ պատպարակներ էին դրուած, ծածկուած ոսկերանած հանդերձներով :

Կողքից անցնելով, Թեմուրի դեսպանորդը քմծիծաղով հարցրեց երիտասարդներին.

— Երեւի վանքապատկան գանձեր կամ ձեր վաճառականների ինչքն էք բառնացել այսքան բարձր :

— Ոչ՛, — պատասխան տուեց նրան : — Այստեղ միայն գրքեր են, որ խմբել ենք շրջակայ շէներից ու վանքերից :

— Տեսել եմ զինուորներ վահաններով, երբեք գրքերով չեմ տեսել :

Բայց դեսպանորդը պատասխանի չըսպասեց, նրան կանգնեցրին մի սպիտակահեր, բարձրահասակ ու ջլուտ մարդու դէմ : Կորամէջք կորացած՝ նա կարծ էր թւում : Կուշտ, ցից – ցից մօրուքը փառ էր անել, խճճուել էր : Այս փշոտ մազ – մօրուքի տակից երեւում էին ծերունական դէմքի կապտաւուն ծալքերը : Նա Կորբ չէնի՞ աւագն էր, Մարտիրոս էր անունը :

Դեռ եւս Թեմուրեան անցած ասպատակին, նուաճողի դէմ կռուել էր ելել Մարտիրոսը : Ալինջան – Ղալա ամրոցի պաշտպանների մէջ, մի բերդ, որտեղ Հայերն ու Ադրբեջանցիք, ինչպէս միասնական մի ժողովուրդ, պաշտպանութիւն էին ստեղծել եւ կանգուն մնացին, Մարտիրոսը կռւում էր իբրեւ հասարակ զինուոր : Պաշարուածների առաջնորդ համբաւաւոր Ալթունը, նկատելով Մարտիրոսի արիութիւնն ու իմացութիւը, նրան զօրավար կարգեց բերդապարիսպների մէկի վրայ : Բոլորը միասին դիմադարձ կանգնեցին, պաշտպանուեցին եւ դիմացան :

Հիմա նա իր շուրջն էր խմբել լեռնային ըներից հաւաքած նոր արծուաձագերի, իսկ թշնամին նախորդ եղածն էր :

Մեղմ եւ երազուն հայեացքը Մարտիրոսը բարձրացրեց դեսպանորդի վրայ եւ հարց չտալով, սպասեց :

Դեսպանը, ցանկանալով ցուցաբերել իր անկախութիւնն այս լեռնային մուրացիկից ու զոռոզանալով Թեմուրի դեսպանորդի անուամբ, ներողամիտ հարցրեց .

— Ի՞նչ էք այծերի նման վեր ելել այստեղ :

— Դու հա՞յ ես, — հարցրեց Մարտիրոսը :

— Հայ եմ, — մեծամտանալով պատասխան տուեց դեսպանորդը : — Կարսից է իմ տոհմը :

— Կարսն աւեր է : Գեղեցիկ Կարսն այլեւս հողերիս չմնաց :

— Հա : Հէնց այդ քո գիլտերի պատճառով : Կռւում էք, չարացնում տիրակալին, նա էլ պատժում է ձեզ եւ աւերում մեր տները : Ձեր հպարտութեան պատճառով :

— Կամքն է Աստծոյ. մէկին հպարտութիւն է տալիս միւսին՝ տուն :

— Ձեզ հպարտութիւնը ի՞նչ : Ինչո՞ւ էք յամառում, երբ չկայ ոչինչ, որին պաշտպան մնաք : Ունեցած ձեր ինչքն էք քարշ տուել բերել, այն էլ գրքեր, ու ձեզնից ոչ մէկը կարդալ չգիտի երեւի :

— Ի՞նչ է ասելիքդ, — ընդմիջեց Մարտիրոսը :

— Տիրակալն ասաց՝ յանձնուէք : Նա ամէն մէկիդ նուէր կը տայ մի առտնին չոր եւ դրամ. տուն դարձող լինի, ամէն մէկն իր տունը կը նորոգի, գոմէշներ կը գնի, կ'ապրի խաղաղութեամբ : Ցամառեցիք, մերժեցիք — նա ձեզ սրի կը քաշի :

— Թէ մեզ սպանել կարողանար, ըսպանել էր արդէն : Բայց մինչեւ հիմա որ մեզ կատարել չկզաւ, յետոյ էլ չի լինելու :

— Նա ամէնքին գերի սարուկներ կը տայ. լինէր՝ դուք տնօրէն կանգնէիք ձեր հողերում : Եւ իւրաքանչիւրին ջահել սարկուհի կը տայ :

Դեսպանորդը նայեց նրա թիկունքում խմբուած երիտասարդներին՝ լեռնային արծուաձագերին, եւ բարձրաձայն երկրորդեց տիրակալի խոստումը.

— Ամէն մէկին ջահել սարկուհի, հը՞ :

Բայց Մարտիրոսն էլ բարձրաձայն, քան քիչ առաջ, հարցրեց .

— Դու հա՞յ ես :

Դեսպանորդն սկսեց վրդովուել :

— Ես արդէն պատասխան տուի քեզ :

— Տեսե՞լ ես մի հայ, որ սարուկի ձեռքով գործի հողը : Տեսե՞լ ես գեղեցիկ սարկուհիներ Հայոց տներում :

— Ես ձեզ խղճալուց ... Նա ձեզ բոլորիդ սրի կը քաշի : Մասը թեթեւ կը չարժի եւ ...

— Նա արդէն չարժեց իր զինուորներից հարիւրների, եւ բոլոր նրանք անշարժ պառկած են ներքեւում : Մօտ եկ, տես քո տիրակալին ... Նայիր նրան :

Դեսպանորդը մօտեցաւ քարափի եզրին, նայեց ու ետ – ետ գնաց : Հեռու ներքեւում, ինչպէս անդունդի յատակին, ոսկեւորուած արեգակով փռուած էր կիրճին մերձ նեղացող դաշտը : Մարտիրոսը կանգնած էր նրանից վեր : Դաշտը՝ մանրազարդ գորգի նման ամբողջովին ծածկուած վրաններով, զինուորներով, ձիերի երամակներով :

Թարգմ. Վ. ԽԵՉՈՒՄԵԱՆ

(3 Շար.)

ԱՐՁԱԿԱՊԱՏԸ

ԳՈՂԳՈՏԻՀ ԴԵՒՈՒՆ

ՊՈՒԶԱՆԴ

—o—

Վերջին անգամ երբ Ռուբինը տեսել էր Ռոզային, նա ընդամենը տասներկու տարեկան աղջնակ էր։ Ռուբինը հիշում էր, որ Ռոզան ունեցել է մի քանի ընկերներ, որոնց հետ միասին նա խաղացել է ծիրանի ծառի տակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի շուն, որի անունը եղել է Ֆոքսի։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի կատու, որի անունը եղել է Մուկ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տիկին, որի անունը եղել է Մարիամ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի պարտեզ, որի մեջ աճել են ծաղիկներ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տուն, որի մեջ ապրել են ինքը, շունը, կատուն, տիկին Մարիամը եւ ինքը՝ Ռոզան։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հայր, որի անունը եղել է Պետրոս։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի մայր, որի անունը եղել է Աննա։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի եղբայր, որի անունը եղել է Գրիգոր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի քույր, որի անունը եղել է Սոֆի։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տատ, որի անունը եղել է Հռիփսիմե։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի պապ, որի անունը եղել է Գարեգին։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հարեւան, որի անունը եղել է Կարապետ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ուսուցչուհի, որի անունը եղել է Տիկին Ազնիվ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դասընկեր, որի անունը եղել է Արամ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դասընկերուհի, որի անունը եղել է Նվարդ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դասարան, որի մեջ եղել են 30 աշակերտներ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դպրոց, որի անունը եղել է Մեսրոպյան։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի գյուղ, որի անունը եղել է Արտաշատ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի երկիր, որի անունը եղել է Հայաստան։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի մայրցամաք, որի անունը եղել է Ասիա։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի մոլորակ, որի անունը եղել է Երկիր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի արեգակնային համակարգ, որի անունը եղել է Արեգակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի գալակտիկա, որի անունը եղել է Ծիր Կաթին։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տիեզերք, որի անունը եղել է Անսահման։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի Աստված, որի անունը եղել է Տեր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հրեշտակ, որի անունը եղել է Գաբրիել։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի սատանա, որի անունը եղել է Լուցիֆեր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դժոխք, որի անունը եղել է Գեհենի հուր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դրախտ, որի անունը եղել է Եդեմ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի աստղ, որի անունը եղել է Արուսյակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի լուսին, որի անունը եղել է Ամիս։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի արեգակ, որի անունը եղել է Սամ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի երկինք, որի անունը եղել է Կապույտ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամպ, որի անունը եղել է Սպիտակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի անձրեւ, որի անունը եղել է Կաթիլ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ծիածան, որի անունը եղել է Յոթ գույն։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամպրոպ, որի անունը եղել է Որոտ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի կայծակ, որի անունը եղել է Լույս։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ձյուն, որի անունը եղել է Սառնամանիք։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամառ, որի անունը եղել է Արեւ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ձմեռ, որի անունը եղել է Ցուրտ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի գարուն, որի անունը եղել է Ծաղիկ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի աշուն, որի անունը եղել է Տերեւաթափ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տարի, որի անունը եղել է 1936։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դար, որի անունը եղել է Քսաներորդ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հազարամյակ, որի անունը եղել է Երրորդ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ժամանակ, որի անունը եղել է Հիմա։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հավերժություն, որի անունը եղել է Անվերջ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ոչինչ, որի անունը եղել է Դատարկություն։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամեն ինչ, որի անունը եղել է Տիեզերք։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի Աստված, որի անունը եղել է Տեր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հրեշտակ, որի անունը եղել է Գաբրիել։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի սատանա, որի անունը եղել է Լուցիֆեր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դժոխք, որի անունը եղել է Գեհենի հուր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դրախտ, որի անունը եղել է Եդեմ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի աստղ, որի անունը եղել է Արուսյակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի լուսին, որի անունը եղել է Ամիս։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի արեգակ, որի անունը եղել է Սամ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի երկինք, որի անունը եղել է Կապույտ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամպ, որի անունը եղել է Սպիտակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի անձրեւ, որի անունը եղել է Կաթիլ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ծիածան, որի անունը եղել է Յոթ գույն։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի կայծակ, որի անունը եղել է Լույս։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամպրոպ, որի անունը եղել է Որոտ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ձյուն, որի անունը եղել է Սառնամանիք։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամառ, որի անունը եղել է Արեւ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ձմեռ, որի անունը եղել է Ցուրտ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի գարուն, որի անունը եղել է Ծաղիկ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի աշուն, որի անունը եղել է Տերեւաթափ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տարի, որի անունը եղել է 1936։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դար, որի անունը եղել է Քսաներորդ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հազարամյակ, որի անունը եղել է Երրորդ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ժամանակ, որի անունը եղել է Հիմա։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հավերժություն, որի անունը եղել է Անվերջ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ոչինչ, որի անունը եղել է Դատարկություն։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամեն ինչ, որի անունը եղել է Տիեզերք։

—o—

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՁԱԿԱՊԱՏԸ

ԳՈՂԳՈՏԻՀ ԴԵՒՈՒՆ

—o—

Ռուբինը Ռոզային տեսել էր վերջին անգամ, երբ նա տասներկու տարեկան աղջնակ էր։ Ռուբինը հիշում էր, որ Ռոզան ունեցել է մի քանի ընկերներ, որոնց հետ միասին նա խաղացել է ծիրանի ծառի տակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի շուն, որի անունը եղել է Ֆոքսի։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի կատու, որի անունը եղել է Մուկ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տիկին, որի անունը եղել է Մարիամ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի պարտեզ, որի մեջ աճել են ծաղիկներ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տուն, որի մեջ ապրել են ինքը, շունը, կատուն, տիկին Մարիամը եւ ինքը՝ Ռոզան։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հայր, որի անունը եղել է Պետրոս։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի մայր, որի անունը եղել է Աննա։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի եղբայր, որի անունը եղել է Գրիգոր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի քույր, որի անունը եղել է Սոֆի։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տատ, որի անունը եղել է Հռիփսիմե։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի պապ, որի անունը եղել է Գարեգին։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հարեւան, որի անունը եղել է Կարապետ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ուսուցչուհի, որի անունը եղել է Տիկին Ազնիվ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դասընկեր, որի անունը եղել է Արամ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դասընկերուհի, որի անունը եղել է Նվարդ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դասարան, որի մեջ եղել են 30 աշակերտներ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դպրոց, որի անունը եղել է Մեսրոպյան։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի գյուղ, որի անունը եղել է Արտաշատ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի երկիր, որի անունը եղել է Հայաստան։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի մայրցամաք, որի անունը եղել է Ասիա։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի մոլորակ, որի անունը եղել է Երկիր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի արեգակնային համակարգ, որի անունը եղել է Արեգակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի գալակտիկա, որի անունը եղել է Ծիր Կաթին։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տիեզերք, որի անունը եղել է Անսահման։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի Աստված, որի անունը եղել է Տեր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հրեշտակ, որի անունը եղել է Գաբրիել։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի սատանա, որի անունը եղել է Լուցիֆեր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դժոխք, որի անունը եղել է Գեհենի հուր։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դրախտ, որի անունը եղել է Եդեմ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի աստղ, որի անունը եղել է Արուսյակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի լուսին, որի անունը եղել է Ամիս։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի արեգակ, որի անունը եղել է Սամ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի երկինք, որի անունը եղել է Կապույտ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամպ, որի անունը եղել է Սպիտակ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի անձրեւ, որի անունը եղել է Կաթիլ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ծիածան, որի անունը եղել է Յոթ գույն։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի կայծակ, որի անունը եղել է Լույս։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամպրոպ, որի անունը եղել է Որոտ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ձյուն, որի անունը եղել է Սառնամանիք։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամառ, որի անունը եղել է Արեւ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ձմեռ, որի անունը եղել է Ցուրտ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի գարուն, որի անունը եղել է Ծաղիկ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի աշուն, որի անունը եղել է Տերեւաթափ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի տարի, որի անունը եղել է 1936։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի դար, որի անունը եղել է Քսաներորդ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հազարամյակ, որի անունը եղել է Երրորդ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ժամանակ, որի անունը եղել է Հիմա։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի հավերժություն, որի անունը եղել է Անվերջ։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ոչինչ, որի անունը եղել է Դատարկություն։ Ռուբինը հիշում էր նաև, որ Ռոզան ունեցել է մի ամեն ինչ, որի անունը եղել է Տիեզերք։

—o—

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Վարդուհի Փափազեանի մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհան - գստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝ Բօ - մոնի Ս. Գ. եկեղեցւոյն մէջ, այս Կիրա - կի առաւօտ։ Զայս կը ծանուցուի իր քաղցր յիշատակը յարգողներուն ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ և ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Սէն Ժեռմի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկե - ղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Սրբոցն Թարգմանչած տօնի առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ մատաղօրհնութիւն պիտի կա - տարուի եկեղեցւոյ շինութեան եւ պայ - ծառութեան աշխատող անձերուն յիշա - տակին։ Բոլոր Թաղեցիներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ այս արարողութեան ։

Մատաղի ծախքերուն մասնակցիլ փա - փաքողները կրնան դիմել Թաղականու - թեան ։

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի դաշտապարա - հանդէսը Յուլիս 22ին, Կիրակի ամբողջ օրը, Օթէլ տէ Կրօթ (Թրուա Լիւf) ։

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՌԻԹԷՆ

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ Գրատունը, 46 Րիւ Ռի - շէ, փակման առթիւ, կազմակերպած է զեղչեալ գիներով վաճառում, Յուլիս ամսուան ընթացքին։ Գրատունը ամէն օր բաց է 10–12 եւ կէսօրէն ետք 3·6։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վար - չութիւնը կը յայտարարէ թէ օդափոխու - թեան կայանի արձանագրութիւնները փակուած են ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 էջ ։

Գին՝ 15 Ն. Ֆ.

Առաքման ծախքով 16 Ն. Ֆ.

Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ, 51, Rue Monsieur–le–Prince, PARIS

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՋՄԵՌԸ

ԱԺԱՆ ՏԱՔՆԱԼ

ՁԵՐ ԱՏՈՒԽԸ

ԱՄԱՌԸ

ՊԷՏՔ Է ԳՆԷՔ

ALEXANIAN

ԱՏՈՒԽ - ՄԱԶՈՒԹ

Bureaux	Chantier
10 bis, Bd. Rodin	7, Rue du Pourtour
ISSY-LES-MOULINEAUX	MEUDON
MIC. 28-79	OBS. 22-71

Dépositaire Butagaz

Դիմեցէք ամառուան գիներու ցան - կը ստանալու համար ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐ - ՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝

« Յ Ա Ռ Ա Ջ »

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, Կի - րակի օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ։

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի « Ար - զութեան » խումբին ։

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի Հ. Յ. Դ. բոլոր խում - բերուն ։

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրա - խօս ։ Պիւֆէ

Ժամը 3ին Շիրիմներու այցելութիւն, Շաւիլի գերեզմանատունը ։

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թիւ 239 – 240 հետեւեալ բովանդա - կութեամբ ·—·

Կինները Ներոնի օրով (Հայ–Բոյժ) ·— Պնդութեան մասին (Տոքթ. Սերոբեան). — Տարիքին դերը հիւանդութեանց զար - գացման մէջ (Տոքթ. Բամպուքճեան) ·— Տաղ առ մեղուս (Եղիշէ արք. Դուրեան). — Թունաւոր մեղր (խորիշ) ·— Շողա - քննութեան հայ վարպետը՝ Ֆանարճեան (Տոքթ. Փարսադանեան) ·— Ծովի պը - տուղ կերէք (Տոքթ. Շահէն) ·— Բժշկու - թիւնը Քիւրտերու մէջ (Ավդալ) ·— Մի ծխեր (Մարտիկեան եւ Սիրունեան). —

Հայոց Թիւը աշխարհի վրայ ·— Խոլն - ճան (Յ. Իշխանեան) ·— Գեղագիտական վիրաբուժութիւն (Տոքթ. Այվազեան) ·— Օգտակար մանրէներ (Տոքթ. Պուքէ) ·— Թափած մազերը կը բուսնի՞ն միթէ (Տոքթ. Վիոլէ) ·— Դարձեալ քոլեսթե - րոլի մասին (Տոքթ. Քոթէ) ·— Համբոյրի հիւանդութիւն (Քաղհան) ·— Ջաւակ կ'ուզեմ (Փրոֆ. Ֆունք – Պրենթանօ) ·— Գլխացաւեր կան տեսակ տեսակ (Տոքթ. Պլամութիէ) ։

Տարեկան բաժնեգինը 15 Ն. Ֆ., ար - տասահման՝ 20 Ն. Ֆ.։ Դիմել Շ. Այ - վազեան անունով՝ Յառաջի խմբագրա - տունը ։

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շր - ջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յա - ռաջ»ի պաշտօնէութեան ։ Այդ իսկ պատ - ճառով Թերթիս վարչութիւնը սովորա - կանէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հաս - ցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփո - խութիւններով ։

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհա - ցում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուա - րացնեն իր գործը։

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ - ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայ - մաններով ·— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայ - նով եղած դիմումներուն։

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հաս - ցէն ։

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962)։

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ. արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա ·— Ամսական 7. Ն. Ֆ.։

Արտասահման 10 Ն. Ֆ.։

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ ·— Հ.Յ.Դ. «Փոթորիկ» խում - բի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՅՈՒՇ - ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ Պ. ՄՆԱՑԵԱՆ և Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր

ՏԷՍԻՆ ·— 11 Յուլիս, Չորեքշաբթի ի - րիկուն, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. սրահին մէջ։

ԼԻՈՆ ·— 12 Յուլիս, Հինգշաբթի իրի - կուն, ժամը 21ին, 79 Ռիւ Տինուառ ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Օդափոխութեան կայան այցելութեան առթիւ ·— Տիկին Զաքըր - եան (Լիոն) 10 Ն. Ֆ., Պ. Ա. Մ. (Լիոն) վեց ելեկտրական «կլոպներ», Լիոնի Կ. Խաչի մասնաճիւղի տիկիններ 13 «կլոպ - եր», Կէնճեան եղբայրներ եւ Ս. Առա - քէլեան (Տէսին) ձրիստանձնեցին փո - խադրել կայանի պաշար ուտեստեղէնը ։

BERLITZ - MARIGNAN Pathé - BRETAGNE
Opéra · Champs-Elysées · Gare Montparnasse

LA LOI des HOMMES

MICHELINE PRESLE
PHILIPPE LEROY - BEAULIEU
PIERRE MONDY
avec la participation de
ARLETTY
MARCEL DALIO

un film de CHARLES GERARD (Adjémian)
écrit par PASCAL JARDIN
musique originale ANDRE HOSSEIN
édition CARAVELLE
Prod. Filmatec (M. et F. Swerts)

JOSE LUIS DE VILALLONGA
avec
GERARD BUHR
avec
ROBERT DALBAN

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՅՍԸ կուտայ

Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի Եթէ

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ եւ ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes
Tél. : GRE. 09-47

11, Bd. de la République, La Garenne
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հսոր - ուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինի - լիք պատրաստութիւններու ։ Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէոմ եւ փլասթիք ։

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը ։

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10ին 30 առ հարիւր զեղչ ունենալ ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAYRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ԾՆՆԴՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ - դերու համար են, չորրորդ էջը ։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է ։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան ։

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒԼԻՍ

JEUDI 12 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9351 — 38e ANNEE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5252

Ս. ՄԵՍՐՈՊԻ 1600ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

—o—

Այս տարուան ընթացքին, Հայութիւնը, առանց խտրութեան, մեծ չուքով տօնախմբեց հայ մտքի առաջին ու մեծագոյն լուսաւորիչ՝ Մեսրոպ Մաշտոցի 1600ամեակը, անոր հայ տառերու դիւտը փառաբանելով :

Մեր հայրենիքէն սկսած մինչեւ ըսփիւռքի զանազան գաղութները, այս պատմական մեծ տօնը տօնուեցաւ, բազմահազար Հայերու ներկայութեան : Այս առթիւ, եղան դասախօսական հաւաքներ, ուր ընտրեալ դասախօսներ ոգեկոչեցին Սուրբին յիշատակը, չեշտեցին անոր գործին պատմական արժէքն ու նշանակութիւնը :

Հայ մամուլն ու դպրոցը, հայ եկեղեցին ու մշակութային այլ հաստատութիւններ արծարծեցին 1600 տարի առաջ կատարուած այս համազգային Դէմքին եւ իր գործակիցներուն յիշատակը, եւ բախտագիտական զգացումով եւ կատարուած հրաշքի հաւասար գործին կարեւորութեան խոր ըմբռնումով :

Հայ մատենագրականութիւնը կատարեց իր պարտքը՝ յօդուածներով եւ ուսումնասիրութիւններով, ներկայացնելու համար Մեսրոպեան շրջանը, իբրեւ ոսկեայ փայլ շրջան՝ Հայոց մութ ու փոթորկոտ պատմութեան մէջ :

Ապահովաբար, Հայը կրնար ընկղմիլ պատմութեան ալեկոծութեան մէջ, ան՝ հետանալ, եթէ Մեսրոպ տուած չըլլար մեսուր այն զրահը, որ պաշտպանեց մեր ժողովուրդը՝ դարերու ընթացքին :

Աորտակուեցաւ մեր անկախութիւնը, կորսուեցան ազգային պաշտպանութեան ու զարգացման բոլոր միջոցները· քայքայուեցան մեր բերդերը, որոնց դերը վերածուեցաւ մտաւորական ու հոգեկան պահնչներու : Հայ մշակոյթը եկաւ փրկելու մեր ժողովուրդին գոյութիւնը, երբ ան զրկուեցաւ ազգային այլ պատնէշներու պաշտպանութենէն :

Ինչ կրնանք ընել այժմ :

Մեր հոգերը չատ են այժմ եւ բազմազան : Այս հոգերէն գլխաւորը՝ մեր դարձն է· ազատագրութիւնը մեր հայրենի յափշտակուած հողերուն եւ ազատութիւնը՝ մեր հայրենիքին մէջ :

Այս դատը բոլոր Հայերուն նպատակը պիտի ըլլայ եւ մասնաւորաբար սփիւռքի ազատ Հայութեան դերապոյն մտահոգութիւնը :

Ներկայ պայմաններուն մէջ, մեր ուժերէն վեր է պինու զօրութեամբ պայքարը՝ մեր նպատակին իրականացման համար : Սակայն, մեծ երաշխիք մըն է պահուան համար՝ մեր ազգային արժանապատուութիւնը՝ մեր իրաւունքներուն պաշտպանութեան հանդէպ : Հայը պարտաւոր է միշտ պահանջող մնալ՝ իր արդար ու անձերբակելի իրաւունքներուն համար, պարտաւոր՝ ամէն զոհաբերութեան : Սակայն, պատրաստ մնալու համար, նախ պարտաւոր է պահել իր ազգային գոյութիւնը, ֆիզիքապէս ու հոգեպէս· մտքով ու մշակոյթով : Ցրուած Հայութիւնը միացնել ու առողջ պահելու գերազանց միջոցներէն, գլխաւորներէն մէկը՝ ազգային դաղափարին հետ հայ մշակոյթն է, հայ լեզուն ու գրականութիւնը, հայ դպրոցը, մէկ խօսքով այն ինչ որ ազգապահպանում կ'ըսենք :

Ուր որ Հայութիւն կայ, պահպանումի այս աշխատանքները կը կատարուին չափով մը : Ինչ որ եղաւ ե· դարուն, Մեսրոպի, Սահակի ու Վռամշապուհի կողմէ՝ այսօր կարելի չէ : Գիւտեր չենք կրնար ընել· ազգապահ սերունդներուն հարուստ ժառանգութիւն մը ձգելու համար, ինչպէս Մեսրոպ ձգած է : Սակայն, կրնանք առնուազն տէր դառնալ այդ ժառանգութեան եւ զարգացնել զայն : Արժէք մըն է հարստութեան մը պահպանումն ալ :

Ունինք չատ մը գաղութներ, ուր պահպանման եւ նոյնիսկ զարգացման ջանքերը տեղի կ'ունենան : Հայ դպրոցները նոր սերունդներ կը պատրաստեն, հայ գրով, պատմութեամբ ու գրականութեամբ· հայ ընտանիքներ կ'աշխատին պահել հայ ընտանիքներու աւանդական բարքերն ու առաքինութիւնները· հայ եկեղեցիները կը ջանան պահել Հայուն հոգեկան մաքրութիւնն ու վերելքը : Կրթական, բարեգործական, մշակութային զանազան կազմակերպութիւններ կը ջանան զարգացնել ինչ որ ժառանգ մնացած է մեր նախնիքներէն : Քաղաքական կազմակերպութիւններ, ազատատեչ Հայերու ջակցութեամբ, կը հետապնդեն Հայուն ու իր հայրենիքին դատը :

Կը կատարուին այս աշխատանքները, որքան թոյլ կուտան պայմանները : Սակայն, կը բաւե՞ն մեր ջանքերը՝ աշխարհացրիւ ազգ մը պահելու համար, անհուն դժուարութիւններու դէմ· Տարակոյս չկայ, որ անբաւական են անոնք եւ կարելի է դեռ աւելին ընել :

Վտանգուած է մեր ազգային գոյութիւնը, սակայն վտանգուած է ամէնէն աւելի՝ մեր լեզուն· ազգային ոգիին հարազատ արձագանգը, հայ հողին ու լեռան երգը՝ որ ամէնէն ապահով լաստը կը հանդիսանայ տարագիր Հայութեան համար : Վտանգուած է ան, յատկապէս, այն երկիրներուն մէջ, ուր արտաքին ազդեցութիւնները հզօր են, ինչպէս Մ. Նահանգներն են ու եւրոպական երկիրները· Դժուա՞ր է լեզուի փրկութիւնը, մասնաւորապէս այս երկիրներուն մէջ : Դիւրին չէ անշուշտ, սակայն չմոռնանք որ լեզուի պաշտպանութիւնը նոր սե-րունդի պաշտպանութիւնն ու փրկութիւնն է : Երիտասարդութիւնը եւ անոր պաշտպանութիւնը ·— ասիկա է եւ պէտք է ըլլայ մեր պայքարի գլխաւոր նշանակէտը :

Մեսրոպ անդոյութենէն ստեղծեց հայ դրերը եւ անոնցմով գրականութիւն, ստեղծելով հայ ժողովուրդին մէջ սէրը հայ մշակոյթին ու ազգային գրականութեան հանդէպ :

Մեսրոպի դարուն յաջորդող չրջաննե-րուն, չատ եղած են Մեսրոպի արժանաւոր աշակերտներ, որոնք Հայոց առաջին Ուսուցիչին գործը չարունակած են· գըրած են, թարգմանած եւ հարստացուցած հայ միտքն ու մշակոյթը :

Չունի՞նք այսօր հարազատ ու արժանաւոր աշակերտներ, որոնք չարունակէին Մեսրոպի գործը, համազգային ճիգով ու զոհաբերութեամբ :

Միլիոններ ունեցող Միութիւններ ու-նինք, որոնք կը զոհանան քանի մը դըպրոցներու օգնելով կամ քանի մը տաս-նեակ ուսանողներու դպրոցական ծախքերը հոգալով : Ունինք այլապէս կարեւոր կազմակերպութիւններ՝ ինչպէս է Քալիֆորնիոյ Կրթ· Հաստատութիւնը, որ արտասահմանի մէջ դպրոցներ կը հոգայ· կայ վերջապէս Հ· Օ· Միութիւնը, որ նախախնամական իր դերին հետ զուգահեռաբար, կրթական ու մշակու-թային դեր կը կատարէ· կարելի չէ՞ միացեալ ուժերով եւ մասնավճարներով կրթական հաստատութիւններ հիմնել, քանի մը չրջաններու մէջ, օրինակի համար, ամերիկահայ գաղութին մէջ, եւ-րիտասարդութիւնը պատրաստելու հա-մար :

Կարելի է :

Կը զոհենք ուսանողներու համար, հա-զարներ կը տրամադրենք դպրոցներու համար եւ հարիւր հազարներ եկեղեցա-կան չէնքեր հիմնելու համար : Հայ ժո-ղովուրդը կը զոհէ հաւատքով : Ինչու վճռական փորձը չըլլայ կանոնաւոր քանի մը դպրոցներով օժտելու համար հայ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Անգարայի մէջ ձերբակալուած է հանգուստեան կոչուած գնդապետ Թալեթ Այտէմիր, որովհետեւ զովաբանած է փետրուար 22ի փուչը զոր իշխանութիւնը դատապարտեց : Կացութիւնը միշտ տագնապալի է երկրին մէջ :

Սուրիոյ մէջ ալ կացութիւնը չիոթ է : Երկու պայթումներ տեղի ունեցած են Հոմսի վարչական չէնքերու մէջ :

Իրաքեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ իրաքեան երկու Ջոկատներ Ցուլիս 6ին Քիւրտերուն յանձնուած են : Քանի որ կը հրաժարակէ այս լուրը կ'ըսէ նաեւ թէ Քասըմն ալ Թուրքիան կը ոմբակոծէ : Վերջերս իրաքեան երկու «Միկ»եր թռ-քական պահակաղօրքի չէնք մը ոմբակոծած են Ախարիի չրջանը, բայց զոհ չըլ-կայ :

Ժընեւի մէջ Լաոսի կառավարութիւ-նը չէզոք քաղաքականութեան յայտա-րարութիւն մը ըրաւ զոհացում տալով Ամերիկացիներուն եւ Ռուսերուն :

Ռազմական ձայնասփիւռը ընդհատելով իր յայտագիրը հաղորդագրութիւն մը սփռեց ուր կ'ըսուէր թէ «երջանիկ դէպ-քի» մը կը սպասուի մարոքեան արքու-նիքին մէջ· Ցայտնի չէ սակայն թէ ո՛վ է սպասողը· Կ'ըսուի թէ կրնայ թագաւորը ըլլալ հակառակ անոր որ ամուսնութիւնը հրատարակուած չէ : Արդարեւ ըստ մա-րոքեան աւանդութեան դահաժառանգը պարտի ամուսնանալ երբ հայրը կը մեռ-նի, դահ բարձրանալէն առաջ, բայց ա-մուսնութիւնը եւ կնոջը անունը կը հա-ղորդուին միայն երբ արքայական ամոլը դաւակ սպասէ :

Խրուշչեւի խանդավառ ճառ մը ար-տասանեց «ապագինման համաչխարհա-յին համագումարին» 2500 պատուիրակ-րուն առջեւ· Պերլինի համար առաջար-կեց ·— «Փոխարինենք ամերիկեան, բրի-տանական եւ Ֆրանսական ուժերը, պել-ժիական, դանիական, հոլանտական, իտալական, նորվեկիական, լեհ եւ չեխ ուժերով· Ապագինման համար չեչտեց թէ երբեք պիտի չհրաժարին «ընդհանուր եւ ամբողջական» ապագինման ծրագրէն : Ցայտնեց նաեւ թէ իրենց հրթիռները ան-խորտակելի են եւ թէ պաղ պատերազմի սպառնալիքը կը չեչտուի :

Ատլանտեան Ուժը յայտարարեց թէ Ֆրան-սա իր համբորդութիւնը երեք նպատակ-ներ ունէր· Ա) Հաստատել Ֆրանքֆուրեր-ման հաչտութիւնը : Բ) Ցոյց տալ իրենց ուժը : Գ) Պարիսպ մը կառուցանել Արե· Միութեան դէմ :

Թելսթար ամերիկեան արբանեակը յաջողեցաւ պատկերասփիւռի փոխան-ցումներ կատարել Ֆրանսայի եւ Միաց-եալ Նահանգներու միջեւ :

Իտալիոյ գործադուլները կը չարու-նակուին : Երկիրը եօթը օր է թերթէ զր-կուած է :

դաղութը : Հոգեւոր ճեմարաններ հիմ-նելու փորձը կ'ըլլայ, երբ ունինք երու-սաղէմը ու Անթիլիասը, չհաչուելով Պո-լիսն ու Էջմիածինը :

Չե՞նք կրնար Հայագիտական կեդրոն մը հիմնել, միահամուռ զոհաբերու-թեամբ :

Հանդէսներո՞վ պիտի զոհանանք Ս· Մեսրոպի 1600ամեակը տօնախմբելու համար : Տօնենք, սակայն իբրեւ ճշմա-րիտ աշակերտներ, գործնական, չօչա-փելի միջոցը փնտռենք, յաւերժացնելու համար իր յիշատակն ու դործը : Ճշմա-րիտ յարգանքը ոչ հանդէսով կ'ըլլայ, ոչ ալ ծախերով, այլ արժանավայել դոր-ձերով :

Մեսրոպի 1600ամեակը պատմական նոր չրջան մը կրնայ բանալ մեր ժողովուր-դին համար :

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ԽԶՈՒՄ

—o—

Պէն Պելլայի եւ Ազգակի բանակցութիւնները կորսուեցան առանց յստակ արդիւնքի մը : Ալժէրական կողմը ոչ մէկ զիջում ըրաւ· Ամէն ինչ կը մնայ նոյնութեամբ : Ֆրանսա կը շարունակէ ռազմական ներկայութիւնը Ալժէրիոյ մէջ· Ալժէրիա կը շարունակէ պահանջել Սահարայի նաւթին վրայ իր ինքնիշխանութիւնը :

Ֆրանսա կը պատրաստուի Ալժէրիոյ մէջ ընտրութիւններ կատարել· Ալժէրիա կը պատրաստուի ընտրութիւնները ոչնչացնել :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ինքնիշխան պետութիւն մը ըլլայ· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ինքնիշխան պետութիւն մը ըլլայ :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին կառավարութիւն մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին կառավարութիւն մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին խորհրդարան մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին խորհրդարան մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին նախարարներ մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին նախարարներ մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին դրամ մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին դրամ մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին բանակ մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին բանակ մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին ոստիկանութիւն մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին ոստիկանութիւն մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին դատարաններ մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին դատարաններ մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին դրօշ մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին դրօշ մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին օդանաւ մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին օդանաւ մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին նաւ մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին նաւ մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին հեռագրատուն մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին հեռագրատուն մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին հեռաձայնատուն մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին հեռաձայնատուն մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին ռատիոյ կայան մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին ռատիոյ կայան մը :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ալժէրիա ունենայ ներքին հեռատեսիլի կայան մը· Ալժէրիա կ'ուզէ որ Ֆրանսա ունենայ ներքին հեռատեսիլի կայան

ԴԱՏԱԿԱՆ ՅՈՒՇԵՐ

ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱՏԻԺ

Առաջին աշխարհամարտը կը թեւակոխէր իր չորրորդ տարեթիւը՝ 1917, «Պատոր Տարին» ինչպէս զայն կոչեց Փուէնքառէ :

Շրմէն – Տէ – Տամի խրամներու մէջ էինք: Նոր յարձակողական մը կը պատրաստուէր: Ջմեռուան արտակարգ խրտուիլէրը աւելի քան երբեք տաժանելի կը դարձնէր վինուորին կեանքը:

Օրին մէկը մեր զօրաբաժնի պատերազմական Ատեանի դատախազը դիս կանչել տուաւ: Պահեստի տեղակալ մըն էր որ քաղաքային կեանքին մէջ էքս ան Փռանվանի ընդհանուր դատախազին փոխանորդ էր: Բացատրեց թէ պատերազմական Ատեանը իր յառաջիկայ նիստին հինգ ամբաստանեալներ պիտի դատէր — մէկ տասնապետ եւ չորս վինուորներ — որոնց համար ինքը ազդու կերպով մահուան պատիժ պիտի պահանջէր ըստ զօրավարին հրամայական հրահանգին: Զօրաբաժնին զօրավարն էր Մառչան — Ֆաչոտայի մարդը — իսկ բանակին հրամանատարն էր Մանժէն որուն խօսքը պինդ նկարագիրը ցարդ կը յիշուի :

Դատախազը խղճմտօրէն ուզած էր որ ամբաստանեալներուն պաշտպանութիւնը դէթ լաւագոյնս ապահովուի: Հակիրճ գտած էր, զօրաբաժնին մէջ, երդուեալ – հաւատամատար (ավուէ) մը եւ դիս, որ ակնակ վճռաբան էի: Առաջինին յանձնեց չորս վինուորներուն հոգը, ինծի տասնապետինը:

Դատավարութիւնը նշանակուած էր յաջորդ օրուան: Իսկոյն թղթածրարը աչքէ անցուցի: Ամբաստանեալները կեղծ արտօնագիր գործածելով Փարիզ գացած էին եւ մայրաքաղաքին մէջ վայելած ժամանց մը որ յանգած էր ձերբակալու – թեան: 2 անժխտելի յանցանք՝ կեղծ արտօնագրի գործածում եւ դասալքութիւն թշնամու առջեւ պատերազմի ժամանակ : Այս վերջինին պատիժն էր՝ մահ, եթէ դատարանը չընդունէր մեղմացուցիչ պարագաներ :

Պաշտպանողականի մխակ ճիգը պիտի ըլլար նման պարագաներու դոյութիւնը հաստատել: Արդ՝ չորս վինուորականները « դատական անցեալ» մը ունէին եւ արդէն քանի մը դատապարտութիւն կրած էին: Ընդհակառակն տասնապետը, հակառակ քան տարեկան երիտասարդ մը , ամբիծ անցեալ մը ունէր: Երկու տարի առաջ, առանց զօրակոչի սպասելու, կամաւոր արձանագրուած էր, քաջաբար կռուած, պատերազմական Խաչ ստացած եւ տասնապետի աստիճանին արժանացած: Սակայն ինքն էր աւելի վտանգուածը նախ՝ որովհետեւ աստիճանաւոր էր , ապա՝ որովհետեւ բանտէն իր մօրը ուղղուած նամակի մը մէջ գրած էր՝ «Կ'ը – սէն թէ մարդ սպաննելը պարտականութիւն է. այլեւս ինձ համար բաւական է. Թող ուրիշին դիմեն»: Գրաքննութիւնը նամակը գրաւած էր եւ թղթածրարին կցած: Տուեալ մթնոլորտին մէջ երիտասարդ տասնապետը իր մահավճիռը իր ձեռքով ստորագրած էր :

Ատեանը դումարուեցաւ յաջորդ առաւօտուն, առաջին դիծերու մօտ գետնափոր պատսպարանի մը մէջ: Փոխ – նդապետ մը կը նախագահէր :

Հարցաքննութիւնը չերկարեցաւ: Ամբաստանեալները դլխիկոր ամիսուած էին ընդունիլ իրենց յանցապարտութիւնը : Դատախազը խօսիւ ճգդկեց պնդանք եւ ստիպողաբար մահուան պատիժ պահանջեց: Մասնաւորելով իր խօսքը տասնապետին, պետին հանդէպ, յիշեալ նամակը կարդաց եւ եւս առաւել պնդեց իր պահանջքին վրայ :

Զօրս վինուորներու պաշտպան սպան կրցածն ըրաւ կոչ ընելով դատաւորներու ներողամտութեան ու գթութեան :

Դատաւորներու դէմքերը կը մնային անթափանց :

Կարդն եկաւ տասնապետին պաշտպանողականին: Պարզ էր որ ընթացիկ պատճառանքները անզօր էին: Ուստի նախ տեղի տուի, համաձայնելով թէ յանցանքը ծանր էր եւ խիստ պատիժի արժանի: Բայց մինչեւ մա՞հ: «Բայց խօսինք, ըսի: Եթէ այսօր նկատի չառնուիր այս տղուն մաքուր եւ գովելի անցեալը եւ մահ կը պահանջուի, իրապէս յանցանքին հիման վրայ չէ այլ այն նամակին զոր գատախազը կարդաց : Այս անվիճելի է: Ան – չուչա ծանր սխալ մը գործած է այդ տղերը գրկելով, բայց չմոռնանք թէ քան – ակն կը գրկէր , թերեւս յուսահատական տագնապի մէջ, եւ իր մայրիկին»:

« Կը կրկնեմ, խոտորած է, բայց կրնա՞մ հարց տալ թէ ով ցանած է այդ սրխալ զաղափարներու սերմը խակ ուղեղի մը մէջ»:

Կը դիտէի դատաւորները: Նշմարեցի հետաքրքրութեան նշաններ :

Ընթերցողը պէտք է գիտնայ թէ այդ տարեկան փրանսական վարչապետն էր Պըրիան որ , պետական մարդ դառնալէ առաջ, ծայրայեղ յեղափոխական գործունէութիւն մը ունեցած էր: Տարիներ առաջ Մարսէյլի մէջ կրակոտ ճառ մը արտասանած էր, ի միջի այլոց բացականչելով՝ « եթէ պատերազմ ծագի, մեր առաջին գնդակները մեր զօրավարներուն համար պիտի ըլլան»: Յետագային խորհրդարանի մէջ աչակողմեան իր հակառակորդները յաճախ իր երեսին կը նետէին այդ խօսքերը :

« Ինչպէս չյիշել, չարունակեցի , թէ ակնարկուած նամակէն չատ աւելի չեչ – տուած խօսքեր արտասանող եղած է եւ նոյնը այժմ բարձր դիրքի հասած...»:

Դատախազը կռահեց որու կ'ակնարկէի եւ ընդոստ ոտքի ելաւ: Եւ խօսքս կարելով: « Չեմ կրնար հանդուրժել .. սկըսաւ» ըսելիքը չվերջացուց : Նախագահը սահմնօրէն հրամայեց: «Պարոն դատախազ, մի ընդմիջէք պաշտպանը. ձգեցէք որ արտայայտուի » :

Ուրեմն Ատեանը աննպաստ ականջով չէր լսեր պատճառաբանութիւնս...: Քանջալերուելով յիշեցի Պրիանի բուն խօսքերը որոնք մայրիկի մը գրուած խօսքեր չէին այլ քաղաքական հանրային քարոզչութիւն մը: Միթէ՞ արդարութիւն պիտի ըլլար նամակագրողը անպատիժ մահուան դատապարտել մինչ քարոզիչը ֆրանսական կառավարութիւն գլուխ եւ ուրեմն մեր պետը դարձած կ'ըլլար :

Օգտուելով տեսանի լռելեայն արտօնութենէն չարունակեցի. «Ուրիշ օրինակ մը տա՞մ: Երբ դպրոցական էի, Հինգ – շաբթի օրերը, յաճախ կ'երթայի զբօս – նուլ ծննդավայրիս Մարսէյլի պարտէզի մը մէջ, Լանշանի եւ կենդանաբանական պարտէզը: Հոն կոթողուած է Լամառթինի կիսանդրին: Պատուանդանին վրայ փորագրուած է բանաստեղծին երկերէն քաղուած ոտանաւոր մը: Ո՞րն է ընտրուած՝ «Յաղաղութեան Մարսէյեզ »ին մէկ տունը: Այնքան կարդացած եմ որ դոց կրնամ արտասանել .

« Եւ ինչո՞ւ իրար տանել եւ ցեղերու միջեւ դնել այդ սահմանաքարերը եւ լեռները որոնցմէ կը զարչի Ատուծոյ աչքը :

« Միթէ՞ երկնքի մէջ սահմանագլուխ – ներու հետքեր կը տեսնենք :

« Միթէ՞ իր կամարը պատ մը, սահմանաքար մը, մէջտեղ մը ունի :

« Ազգութիննե՛ր, պերճական բառ մը որ կը նշանակէ բարբարոսութիւն ,

« Միթէ՞ աչքը կը կասի ուր ձեր քայլերը կանգ կ'առնեն :

« Պատռեցէք այդ դրօշակները. ուրիչ ձայն մը դէպի ձեզ կ'աղաղակէ.

« Միայն անձնամոլութիւնը եւ առերլութիւնը հայրենիք ունին :

« Եղբայրութիւնը հայրենիք չունի :

« Շրջելով արձանին միւս կողմը, նոյն պատուանդանին վրայ կը կարդաք՝

Նուիրման յանձնախումբ

Պ. Նահանգապետ Պուշ–տու–Ռոնի :

Պ. Զօրավար իններորդ բանակամասին հրամանատար (*) :

Պ. Քաղաքապետ Մարսէյլի :

Գերպ. Մարսէյլի եպիսկոպոսը :

Եւ այլ երեւելիներու անուններ :

« Այդ բարձր անձնաւորութիւնները թուղթի վրայ չեն գրած այդ տողերը այլ քարի վրայ արձանագրել տուած են, հանրային պարտէզի մը մէջ, որ ժողովուրդը կարդայ եւ պատանիները դոց սորվին» :

Այս վերջին հարուածէ ազդեցութիւնը չմեղմացնելու համար, կարճ վերջաբանով մը վստահութիւն յայտնեցի թէ Ատեանը պաղարիւնով եւ արդարութեամբ պիտի արձակէ չափաւորեալ դատաստանը :

Ատեանը, յետ խորհրդակցութեան, դատապարտեց ամբաստանեալները քանի մը տարի հանրային աշխատութեան : Ոչ մէկ մահավճիռ :

Դուրս ելանք: Դատախազը մտաձոդ ըսաւ . «Զօրավարը ի՞նչ պիտի ըսէ .. ի՞նչ պիտի ըսէ պատասխանեցի.— «Դուք ձեր պարտականութիւնը ըրիք. ես իմ. ատեանը իրենը ...»:

Երկու երեք չաբաթ յետոյ ընդհանուր բարձր սպայակոյտէն հրաման ստացայ անմիջապէս մեկնիլ Փոռթ – Սայիտ Ա – րեւելեան Լեգէոնին միանալու համար :

Մարսէյլ հասայ ուր նուազ մը մեկնումին սպասեցի: Մինչ այդ, օր մը, Աչն Ֆէդէօլի նամակատունէն դուրս կ'ելլէի երբ դէմ յանդիմման հանդիպեցայ երիտասարդ տեղակալի մը որ ներս կը մանկէր : Բարեւեցի եւ ճամբայ տուի : «Ալ, բաւ, դուք անցէք » : Եւ տեսնելով որ չեմ չարժիր, կրկնեց՝ «Անցէ՛ք 33րդ գունդայինը...» (Փասէ , լը 33ի՛էմ ֆոլօնիալ) հետեւակ գունդին նշանակը դեռ պահած էի համազգեստիս վրայ : Սկայն կը վարանէի: Տեղակալը ժպտաց եւ բաւս. «Չիս չճանչցած. անցեալ օր Պաստերազմական Ատեանին անդամ էի. մեզի մեծ հաճոյք պատճառեցիք ...»:

Վ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

(*) Ժամանակին Մարսէյլի եւ Հարաւային Ֆրանսայի զինուորական շրջանին էր :

ԽՄԲ.— Արտատպումի պարագային կը խնդրուի աղբիւրը յիշել :

ԳԻՏԷ՞Ք, ԹԷ...

—o—

Արեւմտեան Գերմանիոյ նախագահ Լիւպէկ Ափրիկէ կատարած իր վերջին այցելութեան ընթացքին այցելած է Լիպերիոյ վարչապետին ամարանոցը եւ ապշած՝ հոն եղած պերճանքին ի տես: Նախագահը իր տպաւորութեանց մասին լրագրողներուն յայտարարած է, թէ նախագահ վարչապետին ամարանոցը իր ամարանոցէն տասնըհինգ անգամ աւելի մեծ էր, իսկ շէհդութեան եւ պերճանքի տեսակէտէն՝ անցեալի թագաւորներու պալատները ոչինչ էին անոր դիմ :

×

Ճափոնական առաջին դեսպանութիւնը Եւրոպա ղրկուեցաւ 1862ին: Կը բաղկանար 22 անդամներէ : Նախ հասաւ Փարիզ եւ անկէ ալ Լոնտոն՝ 15 օրէն :

ԱՍՏՂԵՐԸ ՍԱՄԱՐՂԱՆԴԻ ՎՐԱՅ

—o—

Չէնքը փայլփլում էր արեգակի տակ : Շառաւիղ տալով ու ոսկեւորուելով, բըռաքնկուում էին սաղաւարտները, զրահնեըը, վահանները : Կանգնած բարթող լեբան ստորոտում, տասնեակ հազար զինուոր նայում էին լեռն ի վեր, չէին տեսնում զագաթ հասցնող ճամբան , չէին համարձակւում օր կորցնել չըՀանգըրը :

Երկու մարդ էին կանգնած զաչտն ի վրայ անդունդի եզրին: Նայում էին ցած, բանձրիկ վրանին՝ պլխին ոսկէ սրբածայր սաղաւարտ: Եւ ներքեւից չէին կարող չտեսնել այս երկուսին:

Մարտիրոսը ցոյց տուեց .

— Դու դեռ վերեւից չես նայել քո տիրոջը : Տես, ահա նրա նժոյգը : Այստեղից մկնաչափ է երեւում : Հը՞: Մուկը ցցից կապած : Իսկ իրեն չես էլ Ջոկի : Ահա, նրանք այնտեղ իրար են եկել , նրանցից ո՞րն է նա :

— Զգոյշ մնա ասածիցդ :

— Ես ասացի: Նա չի Ջնջի մեզ :

— Զգոյշ մնա:

— Ես ասացի :

— Ի՞նչ պատասխան տամ նրան :

— Մենք ինքներս կը պատասխանենք : Նա, երեւի, այնտեղից այստեղ է նայում:

Եւ պաչտպաններից երկուսը բարձրաբերին դեսպանորդին , կտրեցին ժայռից եւ, թափ առած, նետեցին ստորոտն ի վար, մօտիկ իր տիրակալին :

Նա այդ տեսաւ, քանի որ նոյն պահին թեթեւ հեծեալ զօրք ուղարկեց գրոհի : Սակայն ձիերը սայթաքում էին ժայռերի թէք անկիւններում եւ ետ էին ընկրկում: Մեծ քարեր էին գլորւում վերեւից : Զինուորներից նրանք, ովքեր ճեղքեցին անցան եւ արդէն ոչխերով նշանառու է – դան պաչտպաններին, ընկան պատասխան նետերի տակ: Ոեղդուեց թեթեւ յաղթանակը: Ոպկերը վերադարձան բանակատեղի :

Թեմուրը գրոհի ուղարկեց Սուլթան Հուսէինի ընտրեալ ոչխաւորների հարեակը՝ լեռնցիներից խմբուած ոչխարների հաւարեակը, որին ամենա – խիզախ գործերն էր յանձնում բերդա – պարիսպ առնելիս : Սրանք էլ մագլցում, սայթաքում էին: Մոլեռանդի պէս փրըւում տարածւում էին անդնդախոխ քարափների վրայ, չունէր չարժման հետ չափակցելով՝ յենւում չնչին խոռոչների, միայն թէ քիչ էլ կարողանային ելնել վեր: Բայց պաչտպանների քարերն ու նետերը դրանց էլ գլորեցին: Սուլթան Հուսէինը, տեսնելով, թէ ինչպէս գահավիժելիս փչրւում էին ժայռերից պոկուած քարերը, բանակատեղի վարդեց ձեռնունայն :

Թեմուրը, զայրանալով անյայտ այս Բարթող լեռան տակ, գնաց չըՀանգող , կարճ ճանապարհով, քանի որ դէմում նրան էին սպասում չատ կռիւներ ու պաչարումներ: Թչնամուն պաչտպանուելու ժամանակ չէր կարելի տալ: Եւ լեռան մօտ թողեց միայն մի հարիւրեակ զին – ուոր, որ կարողանայ սովով առնել Բարթողի, ինչպէս ինքն էր կոչում՝ Թա – քալ – Տաուի պաչտպաններին: Երբ չատ օրեր դիմանալով պաչարմանը, պաչտ – պաններն իմացան, որ թչնամին յոգնեց ու թողեց նրանց, իջան ներքեւ :

Նրանք գնացին, ուսերին բարձր բռնած պատկարակներին ոսկեբանած դիպակ , ասես տանում էին իրենց արքային կամ իմաստուն հոգեՀօրը, իրենց ժողովրդի առաջնորդ մարդու :

Նրանք գնացին դէպի մեկուսի եւ ա – նառձնացած Մեծոփայ վանքը, եւ այն – տեղ մի վանական, ի լուր գալիք ժամանակների, նրանց խիզախութեան մասին գրին յանձնեց յաւիտեան մնացող խօսքեր :

×

Մեծոփայ վանքը ճամբից մի կողմ էր ընկած :

Այնտեղ, նեղուածք չինուածքների վեր, իրենց ջրաւազ եւ կոչտացած ճիւղերն էին տարածել հազարամեայ չինարիներն ու ընկուզենիները: Սերկեւիլը Հան էր ընկնում, արծաթաւուն տերեւները ժանգում էին պտուղները՝ ահագին, չինչպէս մարդկային գլուխները: Նուրբ իր ձիւաղերով տեզապարժելով քարաբեկորները, ծածկել էին ցորենու խիտ թփերը: Հարիւրաւոր թռչուններ էին բնակւել այս տեղ, օդը յագեցած էր սուլոցով, ճըռուոլիւնով, կանչով :

Ինչ կանաչ ծածկոցի տակ մութ էր թուում վանքի բակը, նեղուածք էր, խնամ էր: Բոլոր կողմերից չինուածքներ էին խոյանում, տաճարը, խուցերը, սեղանատունը: Գորչ ու մոտալ օրմերի մէջ՝ ընդարձակ էր մի քան վարդերանդ եւ քանի պակասարդ հնադարեան Հանդուսարանի մեռեալների օթեւանը :

Բակով մէկ մերթ ու մերթ ընդ փռուած են կարմիր – բոսորաւուն եւ կանաչ գորչ ու ծանր են պարապի քարերը: Մոտը չերանգ ահագին չիրմասալեր : Մոտը մուտքը նման է անձաւի, ցածր է եւ անկուռ :

Թարգմ. Վ. ԵԵՋԱԻՄԵԱՆ

(4 Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ
ՉԱՓ, ՁԳԱԾ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԳԱՆ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԱՌԱՎՈՏԻ ԹԻՎ (85)

ՎԱՀԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԻ

ՀՈՂԱՏԱՐԱԾՔԻ ՀԱՐՑԵՐԸ

— Ես ուզում եմ ձեզ հարցնել, ընկեր Վահան Հայրապետյան, ինչպես եք դուք պատկերացնում ձեր ապագան, ձեր կյանքի հետագա ուղին:

— Ես ինձ համար ոչ մի հարց չունեմ: Ես ինձ համարում եմ ամենաերջանիկ մարդը, որովհետև ես ապրում եմ իմ հայրենիքում, որտեղ ես ծնվել եմ, մեծացել եմ, ուսում եմ ստացել, աշխատում եմ, ստեղծագործում եմ, ինչպես և իմ ժողովրդի բոլոր զավակները: Ես ինձ համարում եմ ամենաերջանիկ մարդը, որովհետև ես ապրում եմ մեր հոյակապ ժամանակներում, երբ մեր ժողովուրդը կերտում է իր նոր, սոցիալիստական կյանքը

ՀԱՅԿԵՐՈՑԹ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ճաշ մը կազմակերպած է այս կիրակի իրիկուն, ժամը 20ին պատգամաւոր ընկերներու ի պատիւ, Մշակոյթի Տան սրահներուն մէջ, 17 Րիւ Պլէօ:

Կը հրաւիրուին փարիզի եւ շրջաններու վափաքող ընկերները:

Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Պարսամեան, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Պարսամեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վ.Խաչիկ եւ զաւակները (Ժընեւ), Տէր եւ Տիկին Նշան Գույումճեան եւ զաւակները (Պոլիս) եւ ընտանեկան պարագաները, խորին ցաւով կը ծանուցանեն

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԱ ԵԱՂՄՈՒՐԵԱՆԻ

(Ծնեալ Գույումճեան)

կսկծալի մահը, որ տեղի ունեցաւ 6 Յուլիս, 83 տարեկան հասակին մէջ:

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը կատարուեցաւ 9 Յուլիս 1962–ին, ընտանեկան շրջանակի մէջ:

ՅԱՒԱՋ.— Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Մ. Պարսամեանի եւ ընտանիքին:

Տէր եւ Տիկին Միհրան Զիթունի եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Արաքսի Արաքսեան եւ զաւակները (Թիֆլիս), Տէր եւ Տիկին Վրոյր Զիթունի եւ զաւակները, Այրի Տիկին Ա. Զիթունի, Տիկին Վանինէ Պասմաճեան եւ զաւակը, Տիկին Մելինէ Դարբինեան, Տիկին Արմինէ Թուխկալեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սուրիկ Զիթունի եւ զաւակները, Վօվա Զիթունի եւ զաւակը (Երեւան), ինչպէս նաեւ Գազանճեան, Զիլինկիրեան, Ամէմեան, Ժամկոչեան ընտանիքները սրտի կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, հօրեղբօր եւ ազգականին՝

ԱՐԱՄ ԶԻԹՈՒՆԻԻ

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Երեքշաբթի, Յուլիս 10ին: Թաղումը տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, 13 Յուլիս, ժամը 9·15ին:

Կը խնդրուի հաւաքուիլ, 30 Ավընիւ ժան ժագ Ռուսօ, Օպոն, (Կառ տիւ Նորմէն):

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ օդափոխութեան կայանի արձանագրութիւնները փակուած են:

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Մարգոյեանի, Տէր եւ Տիկին Զ. Ղարիպեանի եւ Տէր եւ Տիկին Ա. Աւետիսեանի, իրենց մօր՝ Տիկին Մարգոյեանի *մահուան առթիւ:*

ԿՈՉ ՍԱՆԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը 1962 – 63ի շրջանին համար սան մը պիտի պահէ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանը: Թեկնածուն պէտք է հետեւեալ պայմանները լրացնէ.—

Ա) Ընկայ 10–12 տարեկան:

Բ) Ֆրանսական դպրոցներու 6րդ կամ 7րդ դասարանէն:

Գ) Ծնողքը պատկանի Սեբաստիոյ շրջանին:

Դ) Ընկայ որբ կամ չքաւոր ընտանիքի զաւակ:

Ընտրութիւնը պիտի կատարուի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանի Մխիթարեան Հայրերու կողմէ:

Այն ծնողքները որ կը փափաքին, կրնան դրել Պ. Զարեհ Մինասեանի, 207 Րիւ Լաֆայէթ, Փարիզ (10), դիմումին կցելով իրենց տղոց դպրոցական նիշերը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ «ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 13 Հոկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի Քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ:

×

Ծանօտրի արշաւանքի տարեդարձը կը տօնուի Յուլիս 22 կիրակի, նախաճեռ – նութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսնիի կոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շրջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան: Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորա – կանէն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ներմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով:

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը:

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ – ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն:

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն:

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962):

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7. Ն. Ֆ.:
Արտասահման 10 Ն. Ֆ.:

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ինչպէս տեսայ Հայաստանը

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈՒՇԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՑԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
« Յ Ա Ռ Ա Ջ »

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, կիրակի օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ:

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի «Արղուէեան» խումբին:

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի Հ. Յ. Դ. բոլոր խումբերուն:

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրախօս: Պիւֆէ

Ժամը 3ին Շիրիմներու այցելութիւն, Շաւիլի զերեզմանատունը:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՂ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1962 – 1963 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Անոնք որոնք կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է այժմէն իսկ դիմում ընեն հաստատութեան տնօրէնութեան:

Վարժարանին նպատակն է պատրաստել միջնակարգ ուսման պաշարով օժտուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած Հայուհիներու սերունդ մը:

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ.

Ա.— Ֆրանսականը, որ տասնոց կերպով կը հետեւի պետական լիսէներու արդիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին, անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով, կը պատրաստէ պըրըվէի եւ պաֆալորէայի:

Բ.— Հայկականը, որ կ'օժտէ սանուհիները հինները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ:

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին 8 տարեկանէն սկսեալ: Մանրամասնութիւններու համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան:

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Հեռաձայն 927 01·72

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Վարդուհի Փափազեանի մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝ Պօմոնի Ս. Գ. եկեղեցւոյն մէջ, այս կիրակի առաւօտ: Ձայս կը ծանուցուի իր քաղցր յիշատակը յարգողներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Ա ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Սէն Ժեռմէ Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Սրբոցն Թարգմանչաց տօնի առթիւ, այս կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ մատաղօրհնութիւն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ չինութեան եւ պայծառութեան աշխատող անձերուն յիշատակին: Բոլոր թաղեցիներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ այս արարողութեան:

Մատաղի ծախքերուն մասնակցիլ փափաքողները կրնան դիմել թաղականութեան:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Յ.Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՅՈՒՇ - ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ Պ. ՄՆԱՑԱԿԵԱՆ *և* Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր

ԼԻՈՆ.— 12 Յուլիս, Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 21ին, 79 Րիւ Տիւնուա:

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷյԼ

Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի դաշտապարտհանդէսը Յուլիս 22ին, կիրակի ամբողջ օրը, Օթէլ տէ Կրօթ (Թրուա Լիւֆ):

ՕԳՈՍՏՈՍ *ՕԳՈՍՏՈՍ*

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ

ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵՐ ՇԷՆՔԸ
VILLA ROSALIA - CANNES · COTE D'AZUR

Ծովու լոգանք, խաղեր, դասախօսութիւններ, գեղարուեստական երեկոյներ:

ՓԱՐԻԶ.— Շաբաթ օրերը, ժամը 4–6·30 Մշակոյթի Տուն, 17 Րիւ Պլէօ
ԼԻՈՆ.— Վ. ՏԻՐ – ՅԱԿՈԲԵԱՆ, 92 Րիւ Պիւժօ, Լիոն 6րդ:
ՏԷՍԻՆ.— Ժ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ, 16 Րիւ Պռանլի:
ՎԻԷՆ.— ՕՐ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ, 11, Րիւ տէ Սելէսթ:
ՍԷՆԹ – ԷԹԻԷՆ.— Ա. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ, 57 Րիւ Թառաճքէզ:
ՎԱԼԱՆՍ.— ՕՐ. ԽԱՉԵՐԵԱՆ, 28, Քօթ տէ Շափըլիէ:
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Խ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, 24, Քուռ Պեռիա:
ՄԱՐՍԷյԼ.— Ժ. ԳԱԶԱՐԵԱՆ, Վօյաժաճիս, Քանըպիէռ:
ՆԻՍ.— ՕՐ. Շ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ, 19 Պուլվ · Մաճեան:

Կը խնդրուի փութով արձանագրուիլ

Սեփական միջոցներով եկողներէն կանխավճար՝ 50 Ն. Ֆ.:
Փութացէ՛ք արձանագրուիլ: Սակաւաթիւ տեղեր կը մնան:

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՑՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՑՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան:

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·

Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ՈՒՐԲԱԹ 13 ՅՈՒԼԻՍ VENDREDI 13 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9352 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5253

ՄԵՆՔ ԵՒ ՄԵՐ ԳՈՐԾԵՐԸ

Շատ են մեր գործերը եւ բազմատե – սակ, ազգային, քաղաքական թէ մշա – կութային, արտաքին ու ներքին :

Ձենք կրնար ըսել, թէ անոնք բոլորը անպէտ կ'ունենան, կը կարդադրուին լաւա – գոյն, նոյնիսկ լաւ կերպով : Անշուշտ , հանրային գործերը չեն կրնար միշտ գո – հացում տալ բոլորին, ոչ ալ կրնան ան – բերի ըլլալ : Պետութիւն ունեցող ժողո – վուրդներն իսկ նման դժուարութիւններ – ու մէջ են — խորհրդարան ունին, գա – տարան, կառավարութիւն եւ հանրային գործերը վարելու բազմաթիւ պաշտօ – նատուներ եւ պաշտօնէութիւն . ունին նիւթական լայն միջոցներ, սակայն, հա – կառակ այս բոլորին, դարձեալ չատ մը գործեր բաղձալի պատկերով չեն ներկա – յանար : Դժգոհութիւններ ու քննադա – տութիւններ տեղի կ'ունենան, գործերը աւելի կանոնաւոր եւ աւելի անթերի կեր – պով տանելու համար :

Ասիկա պետութիւն ունեցող ժողո – վուրդներուն համար է :

Մեր պարագան բոլորովին տարբեր է : Մեր հանրային գործերն ալ թերի են ու այդպէս կը մնան, հակառակ թափուած ջանքերուն :

Բազմաթիւ գաղութներ ունինք, տե – ղական ազգային «իշխանութիւններ »ով որոնք բարօյական ազդեցութիւն մը ու – նին միայն եւ կ'աշխատին՝ ազգային պարտականութիւն մը կատարելու դա – տումով : Կը մասնակցին ազգային եւ հանրային գործերու, պարզապէս կամա – ւոր կերպով, առանց նիւթական վար – ձատրութեան :

Ժողովուրդը կուտայ իր վստահութիւ – նը ազգային գործերու ղեկավարութեան կոչուած մարմիններուն, ըստ Ազգ· Սահ – մանադրութեան, որ աւելի բարօյական ուժ ու նշանակութիւն ունի :

Այսպէս եղած է անցեալին մէջ եւ այս – պէս ալ կը շարունակուի, այսօր, մաս – նաւորաբար, երբ գաղութներէն չատերը չունին Ազգային կեդրոնացեալ իշխանու – թիւններ :

Այս կացութեան մէջ, պարտաւոր ենք աւելի զգոյշ ըլլալ, խնայել մեր ուժերը եւ միջոցները, որոնք սահմանափակ են : Շատ չեն մեր ուժերը· ոչ ալ առատ՝ մեր նիւթական ազբիւրները, հետեւա – բար, կոչուած ենք աւելի ներդաշնակու – թիւն ստեղծել մեր գործերուն մէջ, միշտ նկատի ունենալով անհրաժեշտու – թիւնը :

Օրուան մեր գլխաւոր մտահոգութիւ – նը՝ հայապահպանումն է : Ինչպէս ը – նենք, որ սփիւռքի մէջ մնայ հայութիւ – նը, պահէ իր ազգային կերպարանքը · ապրունակէ իր անցեալի պատմութիւնը : Այս բարդ խնդիրը լուծելու համար , ամէն գաղութ զանազան միջոցներու կը դիմէ, պաշտպանելու համար իր գոյու – թիւնը եւ, եթէ հնարաւոր է, զարգա – ցնելու զայն : Պաշտպանութեան այս մի – ջոցները ծանօթ են, որոնց գլխաւորներն են՝ ազգային կրթութիւնը, հայ դպրոց – ներու հաստատումը, հայ լեզուի ու գը – րականութեան պահպանումն ու տարա – ծումը, հայ եկեղեցիի ու եկեղեցականու – թեան զարգացումը, եւն. :

Այս բոլոր միջոցներուն մէջ, չատ մեծ դեր ունին ազգային իշխանութիւնները ու անոնց զօրավիգ եղող ժողովուրդը, ի – րենց գիտակից գործունէութեամբ եւ զոհաբերութեան ղեկացումով :

Վերջին տարիներուն, մասնաւոր կարե – ւորութիւն կը տրուի հայ եկեղեցիին , իբրեւ ազգակ ազգապահպանման : Այս տեսակէտէն, մանաւանդ Ամերիկահայ գաղութը, մեծ զոհողութիւններ կ'ընէ , նոր ու փառաւոր եկեղեցիներ ունենալու համար :

Ոչ ոք կրնայ ժխտել հայ եկեղեցիի կարեւորութիւնը՝ Հայութեան պահպան – ման համար, ոչ միայն իբրեւ աղօթքի սրբազան տուն, այլեւ իբրեւ հայ ժողո – վուրդին հոգեւոր մշակոյթի հաստատու – թիւն : Ինչպէս անցեալ դարերուն, այսօր ալ մեծ ու վճռական ազդակ մըն է եկե – ղեցին, Հայութեան պահպանման ու պաշտպանութեան համար, մանաւանդ – բար այն երկիրներուն մէջ, ուր հայ լե – զուն ու ըրականութիւնը վտանգուած են : Մեծ դեր վերապահուած է անոր, որ բա – ցի իր հոգեւոր նշանակութենէն, կը ներ – կայացնէ նաեւ հայ կեանքը, ամբողջու – թեամբ· կը ներկայացնէ Հայութիւնը՝ իր ազգ· արժէքներուն եւ ստեղծագործու – թիւններուն մէջ : Հոն է որ հաղարաւոր Հայեր կը հաւաքուին, աղօթելու, ազգա – յին երաժշտութիւն լսելու, ծանօթանա – լու հայ կեանքին, հետեւելու չարական – ներուն եւ քարոզներուն :

Ձի՛րդ են այս բոլորը, եւ կը հասկը – նանք թէ ինչու հայ ժողովուրդը լայն չափով կը զոհաբերէ նոր ու փառաւոր եկեղեցիներ ունենալու համար :

Հայութեան ազգային ու եկեղեցական կեանքը համադրող հաստատութիւնը կը ներկայացնէ հայ եկեղեցին, եւ , կը սխալին բոլոր անոնք որոնք կը փորձեն ատուերի մէջ ձգել անոր դերը : Ոչ մի – այն անցեալին մէջ կարեւոր դեր կատա – րած է ան, այլեւ ունի կատարելիք այսօր իսկ :

Սակայն, կ'ուզենք մանաւանդ ուշա – դրութեան յանձնել կէտ մը : Մեր զոհա – բերութիւնները անպատճառ մէկ ուղղու – թեամբ պէտք չէ որ ըլլան : Կարելի չէ հարիւր հազարներ ծախսել եկեղեցական չէնքերուն համար եւ միայն հարիւրնե – րով կամ չատ չատ մէկ – երկու հազար տրամադրել դպրոցին ու մշակոյթին :

Կարելի չէ մոռնալ հայ մամուլը եւ հայ դիրքն ու դրականութիւնը, եւ զո – հանալ տարրական հայերէնի դասագրքե – րով եւ չհայլօրէն ծախսել միայն եկեղե – ցական չէնքերու համար : Պիտի դիտնանք արդարօրէն եւ խնայողութեամբ ծախսել հանրութեան նուիրատուութիւնները : Այս մասին պէտք է համոզուին թէ՛ Ազգային Մարմինները եւ թէ ժողովրդային խա – ւերը : Ազգապահպանման մեր ազդակները պէտք է դիտնանք հաւասարապէս զար – գացնել :

Փառաբանութիւնը չի կրնար դործ մը ծագկեցնել, եթէ չդիտնանք թերութիւն – ները մատնանշել : Մատնանշումն ու քն – նադատութիւնը նպատակ ունին եւ պէտք է ունենան դարմանելու վէրք մը կամ սրբագրելու սխալ մը : Եկեղեցի, դպրոց, մամուլ, դիրք ու դրականութիւն .— ահա մեր ազգապահպանումի պատնէշները, ո – րոնց պահպանումին ու զարգացման հա – մար կարելի բոլոր զոհողութիւնները պի – տի ընենք, պահելով միշտ ընդհանուր ներդաշնակութիւնը :

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ

Առջի օրուան Նախարարաց Խորհուր – դը կարեւոր որոշումներ տուաւ գլխաւո – րապար Ազգ· Պաշտպանութեան մարզին մէջ :

Բանակի վերակազմութեամբ, կառա – վարութիւնը նաեւ կ'ուզէ զօրացնել բա – նակներու նախարարին հեղինակու – թիւնը :

Այսպէս Ազգ· Պաշտպանութեան ընդհ· սպայակոյտը բոլորովին ջնջուած է, ա – սոր փոխարէն կը ստեղծուի Ազգ· Պաշ – պանութեան ընդհանուր դիւան մը, ո – րու պաշտօնն է ոչ թէ հրամաններ ար – ձակել այլ՝ հետեւիլ Ազգ· Պաշտպանու – թեան Կոմիտէին որոշումներուն :

Բանակի այս վերակազմութեան առըն – չութեամբ եղած են պաշտօնի չորս նշա – նակումներ.— Զօր· Այրուժ բանակներու սպարապետ կը կարդուի, Զօր· Ծուռքէ՝ ընդհ· քարտուղար Ազգ· Պաշտպանու – թեան, Զօր· տը Ռեպիսոն Ալժերիոյ Ուժերու Գերադոյն հրամանատար եւ Զօր· Մաթիէն օդային բանակի ընդհ· քննիչ :

Մասնաւոր հրովարտակով նախարա – րաց խորհուրդը ուրիչ որոշում մըն ալ տուաւ ճշդելով բանակներու նախարա – րին պաշտօնն ու հեղինակութիւնը :

×

Կարդ մը պղրիւրներու համաձայն , Մառեչալ Ծուէն կանխահաս կերպով հանդստեան կոչուած է, արդարեւ ղին – ուորական առնդութեամբ Թշնամուն առջեւ ընդհանուր հրամանատար մը կը մնայ գործօն դինուորական, առանց տա – րիքի սահմանի : Արդէն քանի մը ամիս առաջ, Սալանի գրած իր մէկ հրապա – րակուած նամակին պատճառաւ, Ֆրան – սայի միակ մառեչալը կորսնցուցած էր իր հանդամանքին համապատասխան ա – ռաւելութիւնները դորս կը վայելէր : Ֆիկարօ չուզեր հաւատալ որ նման մի – ջոցներ ձեռք կրնան առնուիլ այնպիսի ա – տեն մը երբ ընդհ· հանդարտութեան մթնոլորտ մը կայ : Ցիչենք թէ մառեչալ Ժուէն Ալժերիոյ բնիկ է (usé – ոտֆ) եւ քանիցս յայտարարած է թէ համաձայն չէ որ կոլի ալժերական քաղաքականու – թեան :

× Ազգ· Ժողովը սկսած է զբաղիլ Փի – էոլաթի հիւլէական զործատան պիւտճէի հարցով : Ծանօթ է որ եւմատական նախա – րարութիւնը քսան միլիառի վարկ մը կ'ուզէ հիւլէական ուժով օժտելու հա – մար Ֆրանսան : Ասոր անունը՝ Ֆորս տը Ֆրափ կը նշանակէ թէ երկիր մը պէտք է թշնամին «տարհամոզելու» չափ ուժ ու – նենայ : Ֆրանսական կառավարութիւնը կ'ուզէ Փիէրլաթի գործատան մէջ պատ – րաստել հիւլէական այնպիսի զօրաւոր ուժ մը որ Ռուսը· Միութիւնը մտքէն չանցընէ Ֆրանսայի վրայ յարձակիլ կամ եթէ յարձակի, ինք ալ անմիջական «պա – տասխանը» ստանայ :

Ազգ· Ժողովի ընկերվարական եւ ար – մատական երեսփոխանները համաձայն չեն եւ արդելքի բանաձեւ մը կը ներկա – յացնեն : Այս բանաձեւին մէացած են նա – եւ Անկախները եւ Ժողովրդական Շար – ժումը, ինչ որ բաւական լուրջ հանգա – մանք կուտայ կացութեան : Արգելքի բանաձեւը պէտք է 246 ձայն ստանայ որ – պէսզի Փամփիտուի դահլիճը իյնայ , բայց հաւանական կը նկատուի թէ 10–15 ձայնով կառավարութիւնը պիտի կարե – նայ իր կեանքը փրկել :

× Սուսթել նամակ մը գրեց· Զօր· Քաթրուի ետ ղրկելով իր Պատուոյ Լե – գէոնը եւ Դիմադրութեան չքանչանը : Նախկին նախարարը կը չեշտէ իր նամա – կին մէջ « թէ պէտք է դինքը ջնջել Պատուոյ Լեգէոնէն ինչպէս այն բոլոր դինուորները որոնք դատապարտուած են բացառիկ Ատեաններու կողմէ, վարչա – կարդին կողմէ նշանակուած » :

ՊԵՆ ՊԵԼԼԱ ՕՌԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ա.Հ.Ա.Կի փոխ – վարչապետը որ համա – ձայնած չէ տակաւին Ա.Հ.Ա.Կի դեկավար – ներուն հետ խանդավառ ընդունելութեան մը արժանացաւ իր ծննդավայրի՝ Մառ – նիայի մէջ : 13 տարի է առաջին անդամն էր որ ոտքը ալժերական հողի վրայ կը դնէր : Զորեքշաբթի կէսօրէ ետք, կը հասնէր Օռան :

× Ա.Հ.Ա.Կը կը քննէ իր բանագնացնե – րուն տեղեկագիրը : Ասոնք՝ Եպիսկ եւ Պիթաթ Ռապաթէն իրենց վերադարձին տեղեկագիր մը պատրաստած էին , ուր կը պարզէին Պէն Պելլայի եւ Խիտի – րի հետ իրենց ունեցած տեսակցութեանց արդիւնքը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Անգարայի մէջ Օգոստոս 22ին պիտի բացուի ձելալ Պայարի, Մենտերէսի, Զօրլուի եւ Փոլաթքանի դատավարու – թիւնը : Ասոնց երեքը (Պայար չգնդապետ – հարուեցաւ տարիքին պատճառաւ) , ար – դէն մահուան դատապարտուած եւ կախ – ուած են Եասը Ատայի դատավարութեան ժամանակ : Այս դատը, յետ մահու, կը վերաբերի իրենց զեղծումներուն եւ պե – տական գանձէն կատարած իւրացումնե – րուն :

ՏԸ ԿՈՒ համայնավար մըն է կը պնդէ Ճոն Պըրչ Սօսայթիի հիմնադիրը՝ Ռո – պըրթ Ուելչ : Երկու ժամ տեւող ճառ մը խօսած է Թեքսասի մէջ եւ յայտնած թէ տը Կոլ «ծախած է» Ալժերիան եւ Ֆը – րանսան համայնավարութեան, զօրավիգ կանգնելով Ալժ· Ազատ· ճակատին :

ՔԱԹԱՆԿԱՑԻ անկախութեան Բ· տա – րեդարձին առթիւ երկու հազար հոգի տողանցած են Էլիզապէթվիլի մէջ , մինչ ՄԱԿը միայն երեք հարիւր դինուորներու տողանցք մը արտօնած էր : Ջոմպէ ճառ մը խօսեցաւ այս առթիւ եւ խիստ յար – ձակում մը գործեց պելճ «աշխարհա – կալներուն վրայ » :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ խոր – հուրդը որոշեց յատուկ կանոնագիր մը ստեղծել «խղճի առարկողներ»ուն հա – մար : Ծանօթ է որ վերջերս ասոնցմէ մէկը՝ Լըքուէն որ կամաւոր ծառ պահեց իշխանութեանց ուշադրութիւնը հրաւի – րելու համար իրենց վրայ, յաջողեցաւ տը Կոլի դուքը չարժել : Կառավարական որոշումով ասկէ ետք այս «խղճի առար – կողները» որոնք փիլիսոփայական իրենց տեսակէտը ունին, 27 ամիս դինուորական ծառայութիւն պիտի կատարեն յատուկ պարագաներու մէջ եւ պիտի ծառայեն հանրօգուտ աշխատանքներու : Պէտք է սակայն որ ասոնք իրենց համոզումը եւ տեսակէտը պարզած ըլլան դրօշի տակ կանչուելէ առաջ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն կը հաղորդեն թէ սու – րիական կառավարութիւնը որոշեց լուծել Ընկերակցական Դաշնակցութիւնը : Այս կազմակերպութեան (Ֆետերասիոն տէ Սեմտիֆա) 10 անդամներ ձերբակալուած են :

ԻՍՐԱՑԷԼԵԱՆ կառավարութեան բան – բերը կը յայտնէ թէ սուրիական սահմա – նէն կրակ բացած են իսրայէլեան ուժե – րուն վրայ :

ՊՈՒՐԿԻՊԱ Ֆեճայի մէջ բացումը պի – տի կատարէ Շաքարի հսկայ զործա – տան մը որ կառուցուած է Ֆրանսացինե – րուն կողմէ եւ արժած՝ 7 միլիառ :

ՎԱՏԻԿԱՆԻ յառաջիկայ Տիեզերական ժողովին հրաւիրուեցան ոչ կաթոլիկէ 3 քրիստոնեայ կազմակերպութիւններ .— Տիեզերական խորհուրդը, Լուտերական Համաշխարհային Դաշնակցութիւնը, բո – ղոքական ալիանս :

ՖՐԱՆՔՕ կարեւոր փոփոխութիւններ ըրաւ կառավարութեան մէջ :

ԺՈՐԺ ՊԱՓՈՒՑԻ թատերագիրը՝ մեռաւ առջի օր :

ՅՈՒԼԻՍ 14ի տօնին առթիւ դրամա – տունները փակ են Ուրբաթ ցերեկէն՝ Ե – կուչաբթի : Թղթատարական դրասեն – եակներն ալ փակ են :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ

Ընկերաբաններ Եւրոպայի բարոյական մակարդակը շատ վար կը նկատեն: Դատարաններ կը դատապարտեն, յաճախ կը մեղմացնեն պարագաները, բայց տարեկան տեղեկագիրներու մէջ կը յիշատակեն ընկերակցութեանց հիւանդութիւնը՝ վիճակագրութիւններ ցոյց տալով:

Ամէն երկրի մէջ աւելցած են ոճիրներու թիւը, անձնասպաններու թիւը: Զանազան երկիրներու մէջ առեւանգում, սիրային արկածներ, գօշաքաղութիւն, կեղծարարութիւն, վստահութեան չարաչար գործածութիւն սովորական դէպքեր են:

Անգլիացի դատաւոր մը կը յայտարարէր. «Լոնտոն չարիքի քաղաք է»: 18 տարեկան պատանի մը, բժիշկի զաւակ, գողութիւն ըրած էր, հաշիշամոլ էր: Դատաւորը հրամայեց, որ հեռանայ Լոնտոնէն, որովհետեւ «երիտասարդութիւնը հոս միշտ ենթակայ է ոճրագործութեան եւ սպառնալիքի»: Դատաւորը անհրաժեշտ կը գտնէր, որ քրիստոնեայ բոլոր եկեղեցիները միացնեն իրենց ուժերը՝ քանդող ալիքը զսպելու համար:

Դատարկապորտ երիտասարդներ կը գեղերին, Լոնտոն եկող երիտասարդները կը հրապուրեն կ՚առաջնորդեն ամօթալի նկուղներ: Կը հրապուրեն անփորձ աղջիկներ, կը գործածեն թմրեցուցիչներ:

Ուրիշներ աշխատանքէ կը խուսափին, կը ջանան հանրութեան նպաստով ապրիլ, կը վարեն մակաբոյծ կեանք մը: Առնք համեստ խաւերու կը պատկանին: Ուսեւոր դասակարգը չռայլ է, գեխութիւնը սովորական է:

Բանաստեղծը ըսած էր. «Դպրոց մը բանալով բանտ մը կը գոցուի»: Կրթութիւնը ձրի եւ պարտաւորիչ եղաւ, բանտերու բնակիչներն ալ աւելցան: Նախորդ պատերազմէն առաջ արդէն բարոյական անկումը ցոյց տրուած էր անկողմնակալ ընկերաբաններու գործերով:

Հանրի Ժոլի Ֆրանսայի եւ Պելժիոյ համար, Տէ Նեկրի Իտալիոյ համար, Տէ Պի եւրոպական երկիրներու համար վիճակագրութիւններ ներկայացուցած են: 1900ին դատարանները զբաղած են 250.553 դատերով, 1910ին 555.924 դատերով: Ամէնէն աւելի մտահոգիչ է անչափահասներու նկարագիրներուն խաթարումը, 15էն 20 տարեկան պատանիներ եղեռնադատ ատեաններու առջեւ չնկատնորէն խոստովանած են իրենց ոճիրները, բայց թեթեւ դատապարտութիւններ կրած են:

Երիտասարդներու եւ պատանիներու անձնասպանութիւններն ալ սովորական են հիւսիսային երկիրներու մէջ:

Ընկերաբաններ ընկերային երեւոյթներու տակ կը փնտռեն պատճառները, ընկերային ախտաբանութիւն մը կատարելով՝ դարմանումներ առաջարկելու համար: Կը յուսան, թէ պատճառները ջնջելով արդիւնքներն ալ կ՚անհետանան կամ գոնէ կը մեղմանան:

Բարդ է ընկերային կեանքը, բարոյական անկումներու պատճառներն ալ բարդ են, ֆիզիքական, տնտեսական, ընկերային եւ բարոյական: Ճարտարարուեստի զարգացումով ընկերային պայմաններու փոփոխութիւնը, ջղային աշխատանք, անվերջ փափաքներու գոհացումի անկարելիութիւն, վայելքներու հետապնդում, ընտանիքներու քայքայում, չարժանկար, թատրոն, խաղամոլութիւն, կամքի ջլատութիւն, դաստիարակութեան պակաս:

×

Եկեղեցական հեղինակներ կ՚ամբաստանեն աշխարհիկ կրթութիւնը, որ նկարագրի կազմութեամբ չի հետաքրքրուիր, կրօնք եւ կրօնական բարոյագիտութիւնը դուրս նետած է դպրոցէն:

Ընկերաբան Տիւրքհայմ հաստատելէ յետոյ, թէ ընկերութիւնները տագնապալի վիճակի մէջ են, պատճառ կը գտնէր անհատապաշտութիւնը: Չկայ ամուր խմբաւորում մը, որուն յարի անհատը, որուն համերաշխ զգայ ինքզինքը: Ոչ պետութիւնը, ոչ կրօնը անհատին նեցուկներ են, ընտանեկան կեանքի տեւողութիւնը կարճ է: Անհատը բարոյապէս կզղիացած կ՚ապրի եւ այս է պատճառներէն մէկը անձնասպանութեան: Մարդը կեանքին կապող կապը թուլցած է, որովհետեւ թուլցած է ընկերութեան կապող կապը: «Կրօնը, որ կը մխիթարէր աղքատները, կը շախուրէր հարուստները, կորուսած է իր ազդեցութիւնը: Մարդ կ՚ուզէ վայելել միայն, եսասիրութիւն մը կը տիրէ ամէն կողմ, մեր պարտականութիւն է բարոյական մը պատրաստել»:

×

Ընկերաբանը ընդունելէ յետոյ կրօնի դերը, փոխանակ հակելու կրօնական բարոյականի ուսուցման, կը փափաքի որ ընկերային բարոյական մը հաստատուի: «Մարդը բարոյական էակ մը կը դառնայ՝ երբ կ՚ապրի ընկերութեան մէջ, որովհետեւ բարոյականութիւնը կը կայանայ խումբի մը համերաշխ ըլլալուն մէջ: Ջնջեցէք ընկերային ամէն կեանք եւ ջնջած պիտի ըլլաք ամէն բարոյական»:

«Դպրոցն առանց Աստուծոյ» քարոզող Սորպոնի հռչակաւոր ուսուցչապետը կ՚ընդունէր, որ ընկերութիւնը միայն վարմունքի կանոններ կրնայ տալ, ընկերութիւնը կը հայթայթէ բարոյականութեան հիմը, որը սովորաբար կը խնդրուի յայտնուած կրօնէն:

Իտալական Լոմպրոզոյի դպրոցը ժառանգականութեան կը վերագրէր ոճրագործութիւնը, անկախ միջավայրի պայմաններէն:

Պետութիւնը կը պայքարի բարոյական անկումի դէմ ժխտական մեթոտներով, ընկերաբաններ անհրաժեշտ կը գտնեն դրական միջոցներ ձեռք առնել պատանութիւնը դաստիարակելով, զօրացնելով կամքը, շեշտելով կեանքի արժէքը, ներշնչելով բարձրագոյն իտէալ մը:

Այսօր աւելի շեշտուած է քայքայումը զոյգ պատերազմներու պատճառած ընկերային տնտեսական վերիվայրումներով:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԱՅՎԱԶՈՎՍԿԻ ԵՒ ՏԻՐԱՆ ՉՐԱՔԵԱՆ

Աշխարհահռչակ հայ ծովանկարիչը՝ Յովհաննէս Այվազովսկի մէկ շաբթուան համար Փարիզէն Պոլիս անցած էր իր տիկնոջ հետ 1890 Մայիսին: Այդ առթիւ Պոլսոյ Հայութիւնը խանդավառ ընդունելութիւն ըրած էր իր հանճարեղ ցեղակցին, զոր Համիտ անգամ պատուած էր բարձր շքանշանով:

Հետաքրքրական է Արամ Նիկողոսեանի (Օրացոյց Ս. Փ. Հիւ. 1917) գրածը թէ Յովհաննէս Այվազովսկի Տիրան Չրաքեանի ըսած ըլլայ թէ «Օր մը կրնաս զիս գերազանցել»: Տիրան Չրաքեան (յետոյ ծանօթ «Ինտրա» գրչանունով) 1890ին տակաւին ուսանող էր Պոլսոյ Պէրպէրեան վարժարանին մէջ, բայց շատ բարձր ձիրքերով եւ յատկապէս նաեւ նկարչական տաղանդով օժտուած էր. լսելով որ Այվազովսկի Պոլիս է եկած՝ իր մէկ ծովանկարը կը տանի Այվազովսկիի կը նուիրէ: Ժամանակակից հայ օրաթերթը այս դէպքը յիշատակած է, բայց Ա. Նիկողոսեանի ձեւով չէ: Գուցէ թէ հայ թերթը կարեւորութիւն չէ տուած Այվազովսկիի արտայայտութիւնը ճշգրտօրէն տալու: Կ՚արժէ կարդալ «Արեւելք»ի հաղորդածը. սա կը տեղեկագրէ.

«Պ. Յովհաննէս Այվազովսկի իւր ազնիւ տիկնոջ հետ երէկ առաւօտ ժամը 2.30ին (ըստ թրք.) Մայր եկեղեցի գընաց, ուր ներկայ գտնուեցան պատարագին: Առաջուց իմացուած ըլլալով մեծանուն ծովանկարչին գալուստը, հազարաւոր ժողովրդեան բազմութիւն լցուած էր տաճարին մէջ... Յաւարտ եկեղեցական արարողութեանց, մեծահռչակ արուեստագէտն իր տիկնոջ հետ

Պատրիարքարան եկաւ ... Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Տ. Ներսէս Ծ. Վ. եւ Մայր Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ անդամք դիմաւորելով մեծանուն ծովանկարիչը ամուսնոյն հետ, Պատրիարքարանի մեծ դահլիճն առաջնորդեցին, ուր քիչ ետքը գալով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը՝ պատուասիրեց զանոնք: Տեսակցութեան միջոցին Պէրպէրեան վարժարանի սաներէն Պ. Տիրան Չրաքեան ներկայանալով՝ իւր պատրաստած փոքրիկ մէկ ծովանկարը մատոյց մեծանուն վարպետին, որ յօժարեցաւ ընդունիլ զայն շնորհակալութեամբ եւ ինչ ինչ գիտողութիւններ ընելով, քաջալերական խօսքերով յորդորեց դեռահաս պատանին իւր յառաջատեւ աշխատութիւն: Կէս ժամու սիրալիր տեսակցութենէ մը յետոյ Պ. եւ Տիկին Այվազովսկի հրաժեշտ առին Ս. Պատրիարքէն... Բակին ու փողոցին մէջ խռնեալ յոգնախուռն բազմութիւնը եռանդագին «կեցցէ»ներով ու ծափահարութեամբ ողջունեց զնա: Մեծանուն արուեստագէտը կանգ առնելով, խոնարհութեամբ շնորհակալութիւն յայտնեց եւ խօսքն ուղղելով զինքը շրջապատող երիտասարդութեան՝ «Այդ ծափերն ու կեցցէները զիս կ՚ամաչցնեն, բսաւ, յուզեալ շեշտերով: Աշխատութեամբ եղեր եմ ինչ որ եմ, զոր կը ծափահարէք: Դուք ալ աշխատեցէք եւ ես ալ ձեզ ծափահարեմ» (Արեւելք, Կ. Պ. 1890 Թ. 6897: Մայիս 26):

Հ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԵՐԲ ՌՈՒՍ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ ԱՆԳԼԻԱ Կ՚ԱՅՑԵԼԵՆ...

ԽՄԲ.— Յօդուածագիրը ցարական Ռուսիոյ ամենահին իշխանական ընտանիքներէն Վոլքոնսկի ընտանիքէն իշխան Օ. Վ. Վոլքոնսկին է, որ Համայնավար Յեղափոխութենէն ետք ապաստանած է Անգլիա եւ անգլիական հպատակութիւն ընդունած: Ներկայիս, կը պաշտօնավարէ ընկերութեան մը մէջ:

×

Անատարակոյս, երբ Անգլիա այցելող զբօսաշրջիկներու մասին մտածէք՝ ձեր մտքէն ամէնէն վերջ անցնելիք մարդիկը Ռուսերը պիտի ըլլան: Սակայն եւ այնպէս, ամէն տարի, Ռուսեր կու գան Անգլիա:

Ի՞նչ տեսակ Ռուսեր են: Ժամբորդութեան մը համար դրամ խնայած հասարակ բանուորնե՞ր թէ կուսակցական ա-

ԱՍՏՂԵՐԸ ՍԱՄԱՐՂԱՆԴԻ ՎՐԱՅ

Իսկ չինարինների ասեղնագործ սաղարթը, իսկ ընկուզենիների մթաւուն տերեւները ձօձք են ընկել: Հագիւ բակի խորքը թափանցող լոյսը մէկ բռնկւում է, մէկ օրօրւում, եւ ստուերի ու լոյսի այդ շարժման մէջ, զով օդում այնքան կեանք կայ, որ ուրախ եւ սիրալիր են թւում եւ բակը, եւ պարիսպը, եւ վանականները՝ խունացած պարեգօտով:

Բայց ուրախ եւ սիրալիր չեն տարիները, որ ինչպէս սեւ փլուզում փլուել են Հայոց երկրի գլխին:

Վանականներն ընդունեցին Մարտիրոսին եւ Սիւնիքի յոգնատանջ երիտասարդներին. Բարթող լերան վերից նրանք իրենց հետ մատեաններ էին բերել պատգարակներով:

Վախենում էին, թէ նուաճող զինուորները կը յայտնուէին նաեւ այստեղ, այս մենաւոր անդորրութեան մէջ: Չէ՞ն գալիս Մարտիրոսի ոտնահետքերով, ինչպէս լինում է՝ յոգնած եղնիկին օր ու գիշեր հետամտում է գայլերի ոհմակը:

Ծառերի տակ, ծանր, ինչպէս պարեգօտ, թանձր ստուերների մէջ եւ կիսամթում՝ բակի սառը սալարկին մաքուր կտաւ փռեցին եւ գրքերը շարեցին վրան: Ուրկէ՞ցի մէկ-մէկ մաքրեն ճանապարհի փոշուց, փաթաթեն լաթով եւ ապահով պահեն, մինչեւ վրահասու լինի արհաւիրքի վերջը:

Տարբեր են գրքերը, ինչպէս տարբեր են մարդիկ. ոմանք ահագին են, ծանր են ու մութ, միւսները՝ բարակ, լուսաւոր, թափանցիկ կաշեկազմով: Իւրաքանչիւրի մէջ իմաստ կայ թաքցրած, անիմանալի՝ քանի չես թափանցել խորքը, լիովին չես կարդացել՝ գլխատառից մինչեւ վերջին նշանագիրը, մինչեւ գրչի յիշատակարանը:

Բակի կիսամթում, սպիտակ կտաւի վրայ կողք կողքի պառկած էին գրքերը, իսկ մարդիկ՝ Վանականները, Սիւնիքի երիտասարդները, ծերերը, չինականները, խմբուած ու հաւաքուած, լուռ դիտում էին, որովհետեւ քիչ էր պատահում, որ այսքան գիրք տեսնէին միանգամից: Կային եւ այնպիսինները, ում բախտ էր վիճակուել գիրք տեսնել առաջին անգամ:

Ոչ մի գրքի հպուել չհամարձակուելով, կանգնել էին կարդալ չիմացող լեռնցիներ եւ ձգտում էին իմանալ, թէ ի՞նչպէս է մարդկային հանճարը տեղաւորուել այս կազմերն ի ներս: Կազմերը՝ կաշուից, տախտակից, կտաւից, կերպասաւոր: Թէ ի՞նչպէս է սերնդէ-սերունդ անձայն անցնում իմաստունների ամփոփակերպ խօսքը, մարդկային զայրոյթն ու արարածային սէրը:

Խոնարհուելով ձեռագիր մատեաններից ամենափոքրի վրայ, Թօմա վարդապետը վեր առաւ կտաւից: Կտաւապատ տախտակէ կազմը փակուած էր պղնձէ կոճակ փականքով: Ամրապինդ կազմից բարակ էին ձեռագրի թերթերը:

Նուազամարմին, փոքր Թօմա վարդապետը հեռու էր պահում արմունկները. բարակ ձեռքերի վրայ պարեգօտի լայն թեւքերը թւում էին հէնց նոր թռիչքից վար իջած բազէի թեւեր: Մատները, կարճ ու տափակ եղունգներով, չգիտես ինչու մէկ տարածում էր, մէկ կծկում, իսկ թափանցող, մոխրագոյն-դալուկ աչքերը, մերթ մտածկոտ մարում էին, մթնում դէմքի մոմակերպ ճերմակ աստառին, մերթ բռնկւում: կրակւում էին անզուսպ զայրոյթով, որ փոխւում էր ցասման: Մեծ ու կոշտ մատով նա բացեց գրքի փականքը, եւ մութ հայեացքը ջերմացաւ. նա տեսաւ երանելի բանաստեղծ Ֆրիկի տաղերը:

Օրօրելով երկարահեր գլուխը, վարդապետը թերթ թերթեց. կարծես ինչ որ մէկը նրա համար արտաբերում էր այդ տաղերը:

Բոլորը նրան էին նայում, սպասում էին, թէ նա իրենց հետ կը բաժանի դալուկ մագաղաթներում պահուած մեծ խորհուրդը:

Ուժ չունենալով զսպելու յուզումը, թէ՞ մարդկանց սպասումը հասկանալով, Թօման կարդաց թաւ, ինչպէս յանկարծահաս ամպրոպ՝ որոտնդոստ ձայնով: Սկզբում խուլ էր ձայնը, ապա դարձաւ բարձր, եւ յետոյ ապա՝ ընդգրկեց բակն ամբողջ.

Եւ դաւանող սրբոյ կոյսին,
Մարիամու Աստուածածնին.
Խոստովանող Երրեակ եւ մի
Հայր եւ որդի եւ սուրբ հոգի:

Այլ կամք եւ ձեռն անօրինի,
Որք վարեն անգին գերի,
Որքա՞ն քանի նեղեցին,
Քանի՞ շինեն պիղծ մրգինի:

Քանի՞ կանայս առնեն այրի
Եւ որքա՞ն որբ երիստոնէի,
Որքա՞ն սպանեն ննջած երկրի
Քանի՞ առնեն բան խոտելի:

Որքա՞ն տանջեն զմեզ յաշխարհի
Եւ Սուրբ Կենդանին զմեզ մեր յայտնի
Եւ դու ննջես յանհնացին
Ի անինոս առնես զմեզ ի վերջի:

Տէ՛ր, ոչ խնդրեմ վրէժ յայտնի
Ոչ ցուցանես ամեն ամենի
Գիտե՞ս, ոչ խնդրեմ ինչ մարմնոյ
Գեմ արժան չեմք ինչ պարգեւի:

Եղեգն չեմք, կամ խոտ վայրի
Որ խանձ արձեալ ես կրթակի
Քան փափկասուն փշրակերի
Կամ մացառաց ինչ պրանի:

Թարգմ. Վ. ԽԵՉՈՒՄԵԱՆ

(5 Շար.)

ՄԱՀԱԿԱՆԱՑԱԿԱՆ

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ

ԱՂԵՏՆԱՅԻՆ ԴԵՐԸՆԿԱՆ

— Հա՛, ինչպե՞ս չհասկանամ, որ ինձ համար ոչ մի տեղ չկա այլևս այս աշխարհում, որ ես ամբողջ աշխարհում միայնակ եմ, ինչպես մի ուրուական, որ ոչ ոքի հետ ոչ մի կապ չունի, ոչ ոքի հետ ոչ մի բանի մասին չի կարող խոսել, ոչ ոքի հետ ոչ մի բանի մասին չի կարող մտածել, որովհետև ոչ ոքի հետ ոչ մի ընդհանուր բան չունի, որովհետև ոչ ոքի հետ ոչ մի կապ չունի, որովհետև ոչ ոքի հետ ոչ մի կապ չունի, որովհետև ոչ ոքի հետ ոչ մի կապ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝

« Յ Ա Ռ Ա Ջ »

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէնի մէջ Հերոսներու Օրը տեղի կ'ունենայ Կիրակի՝ Յուլիս 22 :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԱՌԹԻՒ ՅԱՃԱԽԵՑԷՔ

ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ-ՈՐԴԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԾԱՆՕԹ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Ուր պիտի գտնէք արեւելեան համադամ կերակուրներ եւ մասնաւորաբար

ՏԷՕՆԷՐ - ՔԷՊԱՊ

եւ արեւելեան զանազան խմորեղէններ

RESTAURANT DJOCHGOUN

4. Rue de la Butte, MARSEILLE 2e

(Place Jules Guesde)

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շրջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատճառով Թերթիս վարչութիւնը սովորականէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը:

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն:

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962):

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ. արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— *Ամսական* 7 Ն. Ֆ.:

Արտասահման 10 Ն. Ֆ.:

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, Կիրակի օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի « Արզութեան » խումբին :

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի Հ. Յ. Դ. բոլոր խումբերուն :

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրախօս : Պիւֆէ

Ժամը 3ին Շիրիմներու այցելութիւն, Շաւիլի գերեզմանատունը :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 էջ :

Գին՝ 15 Ն. Ֆ.

Առաքման ծախքով 16 Ն. Ֆ.

Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,

51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Վարդուհի Փափազեանի մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝ Պոմոնի Ս. Գ. եկեղեցւոյն մէջ, այս Կիրակի առաւօտ: Զայս կը ծանուցանէ իր քաղցր յիշատակը յարգողներուն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Ե ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Սէն Ժեռմէի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Սրբոցն Թարգմանչած տօնի առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ մատաղօրհնութիւն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ շինութեան եւ պայծառութեան աշխատող անձերուն յիշատակին: Բոլոր Թաղեցիներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ այս արարողութեան :

Մատաղի ծախքերուն մասնակցիլ փափաքողները կրնան դիմել Թաղականութեան :

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի դաշտապարահանդէսը Յուլիս 22ին, Կիրակի ամբողջ օրը, Օթէլ տէ Կրօթ (Թրուա Լիւf) :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԻԷՆ.— Յակոբ Մաթոսեան, զաւակները Լեւոնթին, Գեղանոյշ եւ մօտիկ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս Երկուշաբթի (16 Յուլիս) առաւօտ ժամը 10ին յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Մարթէն եկեղեցւոյ մէջ, իրենց վաղամեռիկ ամուսնոյն, քրոջ եւ ազգականին՝

ՍԻՐՎԱՐԴ ՄԱԹՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՀԱՅԿԵՐՈՅԹ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ճաշ մը կազմակերպած է այս Կիրակի իրիկուն, ժամը 20ին պատգամաւոր ընկերներու ի պատիւ, Մ. չակոյթի Տան սրահներուն մէջ, 17 Րիւ Պլէօ:

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջաններու փափաքող ընկերները :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ օդափոխութեան կայանի արձանագրութիւնները փակուած են :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ

խոհանոց, ճաշարան, ննջասենեակ, *սթիւտիօ*ներ, անկողնի կազմածներ, հիւրասրահ, կահաւորման կերպասներ, եւայլն, կ'առնուին՝

Goussainville Mobilier

MAISON R. TACVORIAN

1. Avenue Jacques Potel
2. Avenue de la Concorde
GOUSSAINVILLE (S. et O.)

La petite Boutique aux plus grandes possibilités

Վճարումի մեծ դիւրութիւններ. հիւանդութեան պարագային՝ ապահովագրութիւն :

Livraison gratuite

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT

7 ETAGES D'EXPOSITION

D'AMEUBLEMENTS

CRÉDIT SANS FORMALITÉS

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

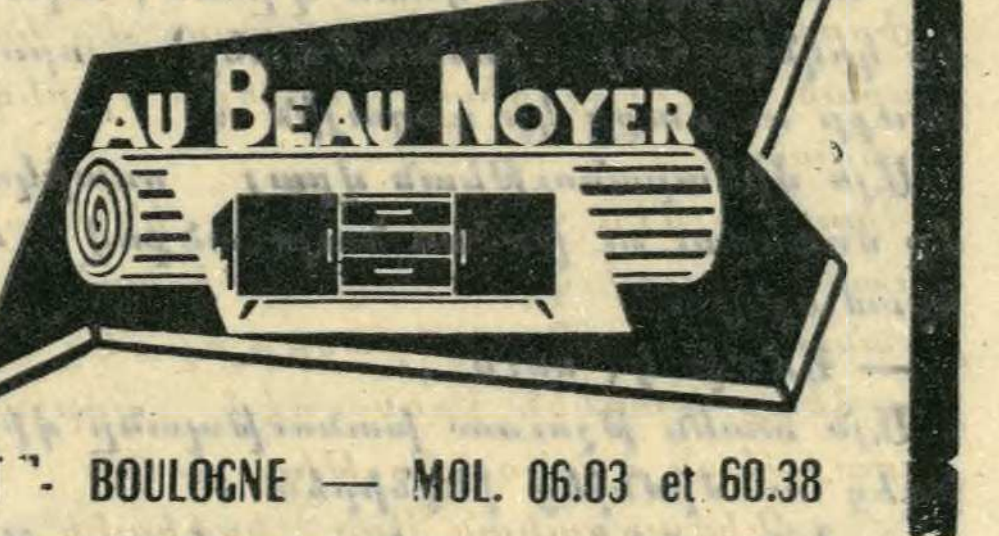

185, BD. JEAN JAURÈS -- 15, AV. ANDRÉ MORIZET - BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....

ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՅՍԸ կուտայ

Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, *ԶԱՐԴԱՐԷՔ եւ ՆԵՐԿԷՔ*

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes

Tél. : GRE. 09-47

11, Bd. de la République, La Garenne

Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիf *եւ* վինիլիf *պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ* լինոլէոմ *եւ* փլասթիf :

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10էն 30 առ հարիւր զեղչ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e

166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)

4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)

24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)

48 bis, RUE DALAYRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ	1/4	սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ	1/8	սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	»	»	»
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ՇԱԲԱԹ
14
ՅՈՒԼԻՍ
SAMEDI
14 JUILLET
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9353 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5254

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՆՈՒՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ...

Ի՜նչ օրհնութիւն է, որեւէ ժողովուրդ – դի համար, կարենալ տօնել իր յաղթա – նակները: Մանաւանդ ազատութեան ա – նոնով կատարուած նուաճումները :

Այդպիսի յաղթանակի մը տարեդարձն է որ կը կատարուի այս երկրին մէջ, ա – յն տարի Յուլիս 14ին : Յաղթանակ մը՝ ժողովրդական եւ յեղափոխական, որ խորտակեց ներքին բռնութեան չղթանե – րը, հռչակելու համար ազատութիւն, եղբայրութիւն եւ հաւասարութիւն :

Անշուշտ մէկ անդամէն չիրականացան յեղափոխութեան բոլոր բարիքները :

Մինչեւ այսօր ալ, նորէն առանձնա – շնորհեալ դասակարգեր են որ կ'իշխեն ու կը վայելեն: Մի՛շնադարեան աւատա – պետութեան աւերակներուն վրայ բարձ – րացաւ ուրիշ սահմապետութիւն մը, այն որ կը կոչուի քաղքենի – դրամատի – րական: Ազնուականութեան եւ հոգատի – րութեան ասպետներուն յաջորդեցին դրամատիրութեան եւ կարուածատիրու – թեան կամ ճարտարադործութեան իշ – խանները : Եւ բազմութիւնները նորէն տքացին — մինչեւ այսօր ալ կը հեւան— « քաղաքակրթեալ », աւելի նուրբ լու – ծերու տակ :

Եւ սակայն, այս բոլորը չէն նեմա – ցներ 1789 Յուլիս 14ի յեղափոխութեան խորութիւնն ու տարողութիւը :

Ընդհակառակն, մինչեւ այսօր ալ, նոյնիսկ ծայրագոյն ձախակողմեան հո – սանքները ներչնչումի, խանդավառու – թեան, խոյանքի աղբիւրներ կը դանեն անոր մէջ: Կը փորձեն խորացնել, ընդ – լայնել, ժողովրդականացնել անոր հիմ – նական սկզբունքները :

Որքա՜ն խօսուն է, այս տեսակէտէն, Ֆրանսայի բոլշեւիկներուն վարած քա – զաքականութիւնը: Շատ չըներ որ ա – նոնք մասնաւոր չըլաբերականներ ալ հը – րատարակեցին, չարքերը դիտակցօրէն կապկելու համար Յուլիս 14ի յեղափոխու – թեան դիտելիքներուն :

×

Ազատութեան պայքար մըն ալ մենք ղեկնինք եւ կը մղենք տակաւին: Ազա – տութիւն՝ տարրական, տառական իմաս – տով: Եւ պայքար մը, որ իր նմանը չու – նի ազգերու պատմութեան մէջ, եթէ ոչ տեւողութեամբ, գոնէ արիւնահեղու – թեամբ :

« Չարկինք – ղարկուանք», եւ տակա – ւին ճամբուն կէսը հազիւ կտրած ենք : Կարուած ճամբուն վրան ալ, նորէն խա – ռն է որ կը տիրապետէ: Երբեմն լու – սաւոր, բայց յաճախ անթափանցելի : Իսկ ամէնէն քաոմնելին, նոյնիսկ այն ինչ որ նուաճում կրնար համարուիլ, տարիները վերջն ալ կը դառնայ վիճելի : Ա՛ն նուաղն՝ անճանաչելի :

Ի՞նչն էր որ պակսեցաւ մեզի, յանդե – լու համար այս նորադոյն յուսախաբու – թեանց: Շատ աւելի դառն եւ ըմբոստա – ցուցիչ :

Չոհողութեան ոգի՞ն: Ձիդը՞ թէ արիւ – նը: Եւ կամ խե՞լքը :

Չմոռնենք պատճառներու քննութեան մէջ, որոնք չատ հեռուները պիտի տա – նին մեզ:

Կը բաւէ յիշեցնել, մեծ ժողովուրդի մը այս յեղափոխական տարեդարձին առ – թիւ ալ, թէ ամէն բանէ առաջ կը կարօ – տինք խոր, անսասան հաւատքի մը եւ գործօն վճռակամութեան մը, նորէն լու – սաւորելու համար մեր ճամբան, յանուն ազատութեան :

Թող Յուլիս Տասնչորսն ալ դառնայ, մեզի համար, կենդանի աղբիւր մը ներ – շնչումի եւ ջերմունդութեան, ինչպէս դարձեր է այս ժողովուրդին համար,

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕՌԱՆ

ՊԵՆ ՊԵԼԼԱՅԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՄՈՒՏՔԸ

Պէն Պելլա որ անկախ Ալժերացիներուն համար իրենց յեղափոխութեան խոհական խորհրդանիշն է յաղթական մուտք մը գործեց՝ Օռան : «Եահ, եահ Պէն Պելլա», « Եահ, եահ Պէն Պելլա» պոռալով ղինքը դիմաւորեց խանդավառ զանգուած մը որ ժողովրդական ոտնախմբութիւն մը կազմակերպած էր այս առթիւ : «Ինք է իսկական պետը » կ'ըսէր ազատագրական Ազդ· բանակի մէկ հրամանատարը :

Զանազան հանդիսումներու եւ խօսակ – ցութեանց ընթացքին, Պէն Պելլա յայտ – նած է թէ ոչ մէկ համաձայնութիւն դո – յացած է Ռապաթի մէջ: Նոյն իրիկունը Պէն Պելլա այս անգամ Ֆրանսերէն ճառ մը խօսած է, փարիզին մէջ հաւաքուած ամբոխին : Շեշտած է թէ իր դրաւոր հա – ւանութիւնը տուած էր Էվիանի համա – ձայնութեանց : «Ոմանք կ'ուզեն կարծել տալ ժողովուրդին թէ բանակը վտանգ մըն է : Բանակը յեղափոխութեան լաւա – գոյն հաստատութիւնն է, կազմուած Ալ – ժերիոյ լաւագոյն զաւակներէն» աւելցու – ցած է Ալժերացի պարագլուխը : Յատկա – նշական է դիտել նաեւ թէ Պէն Պելլա խօ – սած է կուսակցութեանց մասին եւ յայտ – նաբերած անոնց բազմաթիւ ըլլալը իր – րեւ վնասակար բան մը : «Ընկերվարա – կան չափահասութիւնը» անհրաժեշտ է Պէն Պելլայի համար որ կ'ուզէ զօրակոչի ենթարկել ամբողջ ժողովուրդը «յուսա – լքելու համար հակայեղափոխութեան ճի – դերը »:

Վարչապետը կոչ ըրաւ նաեւ եւրոպա – յիներուն զորս իր «հայրենակիցները, կը կոչէ եւ Հրեաներուն՝ «մեր եղբայրնե – րը», որպէսզի անոնք մնան երկրին մէջ օգնելու համար Ալժերիոյ կառուցման : Վերջացնելով Պէն Պելլա քիչ մը սպառ – նական չեշտով ըսած է.— « Միութիւն կ'ուզենք, բայց ոչ որեւէ գնով: Պէտք է փոքրամասնութիւնը տեղի տայ մեծա – մասնութեան առջեւ:

Պէն Պելլա նոյն օրը Թլեմսէն վերա – դարձած է :

տարբեր հասկացողութեամբ :

Ծով է եւ փոթորիկ՝ ժողովուրդներու կեանքը :

Մեծ թէ փոքր, այդ ամեհի ալեկոծու – թեան մէջ ի վերջոյ կը յաղթեն անոնք միայն որ օժտուած են դարերու իմաս – տութեամբ, — դիմանալ եւ պայքարիլ, յարատեւիլ եւ գործել :

Եթէ միջազգային դիւանագիտութեան լարծուն ալիքներն են որ կը սպառնան, չմոռնանք պատմութեան դասերը, այն – քան պերճախօս եւ արիւնազանգ :

Եթէ լեռներ են որ կը ցցուին մեր առ – ջեւ, սորվինք փնտռել – գտնել անոնց կիրճերը :

Եթէ աւազուտքի մը ափին ենք ինկեր, սերտենք լողալու արուեստը :

Իսկ ամէն բանէ առաջ, հաւատանք մենք մեզի, չափելով խորութիւնը պար – տադրուած ճիդին: Ամփոփելով, կեդրո – նացնելով, լարելով բոլոր պիտանի ու – ժերը: Լեցնելով թափուր դիրքերը : Ար – դիացնելով մեր գործելու մեթոտները : Եւ գործելով, անընդհատ գործելով՝ մէկ ընդհանրական նշանախօսքի տակ .— Ինքնապաշտպանութիւն եւ ազատութիւն:

Այսպէս ոտնած կ'ըլլանք, մենք ալ, Յուլիս 14ը:

Շ·

1938, Յուլիս 14

Օր ը Օր ին

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՉԵՐՄԱՋԱՓ

Կը սպասէինք արդէն: Գիտէինք որ այդպէս պիտի ըլլար: Ինչպէս սովորու – թիւն է:

« Սով· Հայաստան » կը գրէ (Յունիս 22).—

«Վերջերս հայ ժողովուրդը հանդիսա – ւոր կերպով տօնեց մեր ազգային գրերի ստեղծող եւ հայ դպրութեան հիմնադիր Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդեան 1600ամեակը: Այդ տօնը նշուեց ոչ միայն մեզ մօտ, այլեւ Մոսկուայում եւ միւս եղբայրական ռէսպուբլիկաներում »: (Տես Զարոբեա – նի զեկուցում):

Ուրեմն, եթէ երեւան տօնեց, Մոս – կուան ալ տօնեց: Միւս ··· աղբարիկնե – րըն ալ տօնեցին: Կը նշանակէ թէ մեզ գործուած չէ:

Այս տօնակատարութիւնը, կը շարու – նակէ նոյն թերթը, «մեր սրտերը լցրեց հպարտութեան օրինական զգացումով», բայց ···

Այո՛, բայց «ազգային» հպարտութիւնը ոչ մի կերպ համատեղելի չէ ազգային սնապարծութեան եւ ազգային սահմանա – փակուածութեան հետ»: Կը սկսի մեզա –

Շրջապտոյտ մըն ալ կը կատարէ Պէն Պեւտա որ հարիւր հազար Քապիլցիներ – րու կողմէ ընդունուեցաւ Թիզի – Ուզու: Ասոր արտասանած ճառէն կարելի է յի – շատակել հետեւեալ խօսքերը.— « Մեր նպատակն է Պեւտութեան մը կազմութիւ – նը ի չահ ժողովուրդին: Համոզուած ենք որ, ինչպէս յաղթեցինք անցեալի մէջ, պիտի յաղթենք ապագային ալ »:

× *Նիւ Եորք Հերըլտ Թրիպիւնը խոմ – բագրականով մը իր մտահոգութիւնը կը յայտնէ Ալժերիոյ ապագային նկատ – մամբ: Ամերիկացիներուն միտք ինկած է այս առթիւ թէ Ալժերիոյ զանգուածա – յին խանդավառութիւնները կը յիշեցնեն Ֆիտել Քաստրոյի իշխանութեան առաջին արիւնալի օրերը » :*

× *կարդ մը աֆթիվիսթներ արտաք – սուեցան Զուիցերյիայէն: Ասոնց նպատա – կըն է եղէր՝ տապալել Ֆրանսական կա – ռավարութիւնը:*

Ժորժ Պիտօն ալ «չրջապտոյտ» մը կա – տարած է Զուիցերիա: Վերջերս Մթրեզա ալ եղած է :

Պիտօ ոչ մէկ հետապնդումի ենթար – կուած ըլլալով Ֆրանսական իշխանու – թեանց կողմէ, Զուիցերացիք ոչ մէկ մի – ջոց ձեռք կ'առնեն իրեն դէմ ցորչափ քաղաքական գործունէութիւն չունի :

× « Դիմադրական Ազդ· կոմիտէի, 12 անդամներ ձերբակալուեցան Փարիզի մէջ :

× *կը սպասուի որ նախագահ տը Կոլ, Յուլիս 14ի առթիւ, կարդ մը ներումներ շնորհէ, ինչպէս աւանդութիւն է :*

×

ԱՂԵՏԱԼԻ ՀՐԴԵՀ մը ահուսարսափ ըս – տեղծած է Միջերկրականի ափին սոճի – ներու անտառներուն մէջ: Հովն ալ աւելի դժուարացուցած է հրչէջներուն գործը : Իշխանութիւնները ստիպուած եղած են պարպել տալ Թէուլի եւ Լա Նափուլի վիլլաներն ու պանդոկները: Ուրբաթ ա – ռաւօտ կը հաղորդուէր թէ հրչէջները կը – ցած են տէր դառնալ կացութեան :

ՅՈՒԼԻՍ 14ի ազգային տօնին առթիւ, Յառաջ լոյս չի տեսներ այս կիրակի: Մեր յաջորդ թիւը՝ Յուլիս 17, երեքշաբթի:

դրել « ընկեր » Զարոբեան ապահովա – բար ըստ վերէն եկած մեղադրանքի զան – գակին ձայնին :

Ուրեմն, մեղմ մը գործուած է: երե – ւանի մէջ, Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդեան 1600ամեակը տօնողները *ազգային սնա – պարծութեան* յանցանքն են գործած :

Ազգային սնապարծութի՛ւն :

Պապայիդ անունը գիտե՞ս, տղա՛ս : Բառը սորվեր ես, ճիշդ տեղին գործա – ծելն է որ չես սորվեր: Ազգային սնա – պարծութի՛ւն ··· Մեսրոպ Մաշտոցի գործին ճանաչումը եւ փառաբանութի – նը: Այո՛, «կոմունիստական պարտիան թոյլ չի տալիս ազգային առանձնայատ – կութիւնների ո՛չ *անտեսում*, ոչ էլ ՈՒՒՒ – ՃԱՑՈՒՄ :

Ասոր կ'ըսեն *մատերիալիստական դիա – լեկտիկա* :

Ոչ անտեսել, ոչ ալ թողուլ որ ուրիշ – ներ «ազգային առանձնայատկութիւն – ները»:

Եթէ գրեցիր թէ գիր եմ ստեղծեր, դպրութիւն եմ ստեղծեր, մշակոյթ եմ ստեղծեր՝ դէ՛հ ե· դարէն սկսեալ, երբ պատմութեան դաշտին մէջ բուսած չէինք դեռ անոնք որ *կը պարծենան* թէ իրե՛ն եմ ստեղծեր (այստեղ կը շարեն բազմա – թիւ գիտական նուաճումներ, հրաշալի գիւտեր,— շարքը երկար է), ու գրածդ կ'ըլլայ «ազգային սնապարծութեան» ար – տայայտութիւն, բայց զանազան գիտա – կան նորութեանց հեղինակ երեւալու ի – րենց մեծխօսկութիւնը կ'ըլլայ ··· կո – մունիստական ճշմարտութիւն :

Այո՛, մեր փառէորուն ճանաչումը «ազգային սահմանափակուածութիւն է», — պէտք է մեր տաղանդն ալ գումարել իրենց սնապարծութեան վրայ՝ դուրս ել – լելու համար «ազգային սահմանափակ – ուածութենէն», այսինքն ըսել թէ Մես – րոպ Մաշտոցի տուածը··· կոմունիստա – կան նուաճում էր, այն ատեն մեղմ չէր համարուեր :

Եւ Ց· Զարոբեան կը սկսի բննա – դատել, երեւան գրողներուն արտայայ – տութեանց մէջ, «արատաւոր երեւոյթ – ներն ու գաղափարական խոտանը »:

Այս ընթացքը կը հաստատէ մէկ բան, հնուց ի վեր սովորութիւն է Սովետա – տան :

Թոյլ կը տրուի արտայայտել ազգային զգացումներ, ինչպէս եղաւ «հայրենական պատերազմ» կոչուած կռիւներու ընթաց – քի: Յետոյ կը սկսի բննադատութիւնը :

Այսպէս, թոյլ տրուեցաւ պանծացնել Մեսրոպ Մաշտոցը: երիտասարդ գրող – ներ պացան երկինք եւ սկսան ճոռոմել ազատօրէն: Եւ յանկարծ սաստը :

Չերմաչափ գործածելու խաղ մըն է ասիկա: Կ'արտօնուի ազգային կամ հայ – րենասիրական գրականութիւնը, կոմու – նիստական չերմաչափով ստուգելու հա – մար թէ ո՛րքան կրցած են անհետացնել ազգային տենդը: Վա՜յ անոր որ ունի բարձր տենդ :

Հիները զգոյշ են, կը լռեն: Երիտա – սարդներն որ կը նետուին յառաջ, կը պացան վեր ու զոհ ե՛րթան: Բարեբախ – տաբար, կոմունիստական այս ջերմա – չափը այնքան ահաւոր զոհեր չի խլեր, այժմ, որքան խլած է բակուցներու տենդին առթիւ :

Այս ջերմաչափին գոյութեան եւ գոր – ծածութեան մասին տեղեկութիւն ունինք մենք՝ արտասահմանի մէջ: Տեղեկու – թիւն չունի՞ն արդեօք երեւանի մէջ :

Մենք, ամէն անգամ, նման տենդերու արտայայտութեան առթիւ, կ'ըսենք .— Պիտի չուշանայ ··· մեղադրանքի լախ – տը :

Միւս կողմէ կ'ուրախանանք որ վար է է տենդը, բարձր է տենդը, հակառակ բոլոր սպառնալիքներուն ու վտանգնե – րուն :

ԱՐԱՋ

ԲԵՐԴԻՆ ՄԷՋ

« Ցունիս ամսու քանի՞ն կ'ըլլար, — չեմ յիշեր, չեմ գիտեր։ Մեծ, աննախընթաց յարձակում մը գործած էին Բերդի մեր դիրքերուն վրայ, ու Թնդանօթները, մարզուած սպաներու ղեկավարութեամբ վանոնաւոր զինուորներու բանակ մը, չէին յաջողեր մեզի ծունկի բերել։ Մեր ինքնավստահութիւնն իսկ չէր խախտած։ Բայց տուեր էիք բազմաթիւ Թանկագին, անփոխարինելի զոհեր։

Գալըոնճեան Տէր Մկրտիչը, որ առաջնորդ Վաղինակ վրդ. ի սպանութենէն վերջ տեղապահ էր, բերդ գտնուող բոլոր քահանաները — հինգ հոգի — մէկտեղ հաւաքելով, որոշեց նախորդ օրուան մեծ յաղթանակին համար գոհաբանութեան պատարագ մատուցանել, վերջն ալ հոգեհանգիստ։

Երթեւեկողներու ապահովութեան համար, պատարագը տեղի ունեցաւ գիշեր ատեն։ Հռոմէական տիրապետութեան օրով շինուած «Կորեկի ամպար» կոչուած փլատակ մը, որ վերածուած էր եկեղեցիի, բերնէ բերան լեցուն էր, տօնական օրուան պէս։

Ժամկոչ Աղաջանը, բերդ բարձրանալէն ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով, ուրախ կ'երեւար։ Դէմքին փոթերը սրբուեր էին կարծես, տարիներէն ծռած կռնակը շտկուեր։ Մոռցեր էր նոյնիսկ թէ իր տղան, մէկ հատիկը քանի մը օր առաջ սպաննուեր էր։ Հրավառուած քաղաքէն փախցուցած ափ մը խունկը, զոր Սուրբ Սարգիսի հրաշագործ Աջին պէս կը պահէր, հրապարակ էր բերած, կրակ ու ածուխ ճարած եւ չորս քար իրար բերելով՝ խնկաման կազմած։

Աղօթողներու խնդրանքներուն, Տիրոջ ուղղուած բողոքներուն, տրտունջներուն եւ մեղաներուն հետ (այդ օրերուն այս բոլորն ալ կը կային), խունկի կապոյտ, բուրումնաւէտ ծուխը հանդարտ երկինք կը բարձրանար։ Տէր Նաթանի չուրջառուած ուսերուն եւեւ կը տարածուէր աստեղազարդ երկինքը՝ անսահման տաճարի մը անպարագիծ գմբէթին պէս։ Ու ժողովուրդը, յուզուած, վրդովուած, յոյսով ու հաւատքով լեցուած, գլխահակ կ'աղօթէր։

Հրացաններու որոտը մէջ ընդ մէջ կը կէտադրէր պատարագիչին ձայնը, եւ վարը, մեր ոտքերուն տակ տարածուող անսահման դաշտը կը լողար լուսնի գունատ լոյսին մէջ։

Երբ կարգը «Զինուորեալ Մանկունք»ին հասաւ, պատարագիչին ծեր ձայնը դողաց։ Այդ պահուն օրուան նահատակներն էին որ «ժամ» կը բերուէին, վերջին օրհնութեան համար։

Հմայեակ Գարակէօզեան, Ռուբէն ու Գրիգոր Պարոնվարդեաններ, Պուռնազեան Յակոբ, Վեցիկեան Երուանդ, Նախնիքեան Գուրգէն, Գեղամ, Վարազդատ, պատանի Հմայեակ Թեւեքէլեան, ամէնը 28 հոգի։

Քսանեւութ հերոս, անհրաժեշտօրէն պէտք՝ գործը շարունակելու համար։ Բոլորն ալ ահա ինկած են անհաւասար կռուին մէջ։ Ոմանք ծակուած կամ փշրուած ճակատներ ունին, բզքտուած դէմքեր, թեւեր, կուրծքեր ու արիւնաքամ գունատ դէմքեր։ Ու ահա կողք կողքի պարտականութիւնը կատարողի խոր ու խաղաղ քունով կը ննջեն հսկաները։

Խոշոր, հարթ քարին վրայ կարգով շարուած անպատան այդ մեռելները, լուսնի լոյսին տակ արտակարգօրէն տժգոյն ու մսած կ'երեւան։ Կողք կողքի են, ինչպէս միշտ կեանքի մէջ էին, ու մեզի հետ պիտի չըլլային պահ մը վերջ, երբ հողը ծածկէր անոնց երիտասարդ մարմինները, երբ պատանի դպիրին մաքուր ձայնը վերջացնէր «ի վերին Երուսաղէմը» եւ քահանան ափ մը օրհնուած հողը սրսկէր անոնց վրայ ու սրտակեղէք ձայնով ըսէր — «Հող էիք ու ի հող դարձաք»։

Ցանկարծ աղէկտուր ճիչ մը, ու խուլ, հոգեցունց, զսպուիլ փորձուող լացի աղմուկներ կը լեցնեն գիշերը։ Մեռելներու տէրերն են, ամբողջ ժողովուրդն է որ կուլայ, խոր, դղրդալից, անմխիթար լացով ...

Գիշերը թաց է։

Կծկուող դէմքեր, ծմռկուած դէմքեր, դողացող չրթունքներ, սեղմուած բռունցքներ, թաշկինակներու եւ գոգնոցներու մէջ թաղուած երեսներ։

Ահա հատ – հատ, կամ պզտիկ խումբերով կը հասնին նահատակներու զէնքի ընկերները, կը խաչակնքեն կոպիտ լայն շարժումներով ու զէնքերու փողերը վար բռնած, գլխահակ կը սպասեն։

Ի՞նչ մտածումներ կ'անցնին անոնց ծուխէն, արեւէն ու հովէն սեւցած ճակատներուն տակէն։ Կը նախանձի՞ն կռուի ու փառքի մէջ մեռած, իրենց ընկերներուն, մեղադրանքի խօ՞սք ունին ամբողջ գործի ծանրութիւնը իրենց վրայ թողած՝ այսպէս աճապարանքով մեկնելուն համար...։ Դժուար է ըսել կամ գուշակել, որովհետեւ ոչ մէկ մկան կը շարժի անոնց անշարժացած, գրեթէ դաժանացած դէմքերուն վրայ...։ Ինչո՞ւ այդպէս դիմացը, հեռաւոր մութ հորիզոնին կը նային միայն, հոն մեզի անտեսանելի բա՞ն մը կայ ...

Չէ, ես գիտեմ։ Կը վախնան որ իրենց ակնարկը ծանօթ, վշտաթաթաւ ու թաց դէմքի մը վրայ կ'ինկայ ու ալ չկրնալով տոկալ, իրենք ալ կուլան ...

Իսկ հերոսին համար արգիլուած է արցունքը։

Պատանի սուրհանդակներ լուր կը բերեն թէ կասկածելի շարժումներ կ'երեւին վարը, թէ պէտք է որ կռուողները շուտով վերադառնան իրենց դիրքերը։ Պրոնզէ ձուլուած դէմքերը յանկարծ կը կենդանանան ու արտայայտութիւն կ'առնեն։ Անոնք, իրենց գլուխները բացած, վերջին հրաժեշտը կուտան իրենց զէնքի մեռած ընկերներուն։ Ոմանք կը ծռին ու կը համբուրեն իրենց շատ սիրելի մէկուն կամ միւսին ճակատը ու սեղմուած, դիծերու վերածուած շրթունքներով, կը մեկնին ճակատ։

×

— Ղուկաս, դո՞ւն ալ ...

Կիսամութին մէջ, եկեղեցիէն դիրքերը մեկնողներուն եւեւ, երկու մարդիկ կը քալեն կողք կողքի։

Միջահասակ են երկուքն ալ։

Մէկը, հազիւ 28 տարու ըլլալ կը թուի, գեղադէմ է ու նրբամարմին։ Հագած է որսորդի սեւ ու թեթեւ հագուստ։ Միւսը, չէկի վրայ, արծաթաթառն մազեր ունի եւ կապոյտ աչքեր, պեխերուն մէջ իսկ սպիտակ թելեր կան, թէեւ իր տարիքը յիսունն անցած ըլլալու չէ։ Լայն կուրծքով, նիհար ու արագաշարժ մարդ մըն է։ Անունը Ղուկաս։

— Այսօրուան պէս երկու յաղթանակ եւս ու ահա մենք պարտուած ենք, կը խօսի երիտասարդը՝ որ Հիւսիսեան Վահանն է։

— Քանի մը օր, մինչեւ որ նոր ուժ հաւաքեն, մեզ պիտի չնեղեն Թուրքերը, կը պատասխանէ միւսը։ Խօսակցութիւնը կը հատնի ...

Թշնամին վարէն համազարկի է սկսած։ Այդ գիշերուան մութէն օգտուելով Սարբինեներէն վերջուր առնելը արգիլելու իր միակ միջոցն է։

— Անոնց մէկ գիշերուան մէջ վառած փամփուշտը եթէ մերն ըլլար, կ'ափսոսայ Վահան։

— Բերդին վրայ երէկ ու այսօր սպաննուած զինուորներուն զէնքերը հաւաքել տուի, — կ'ըսէ Ղուկաս, — գրեթէ փամփուշտ չկար անոնց հետ։ Առանց փամփուշտի զէնքէն ի՞նչ օգուտ ...։ Անոնցմէ լաւերը մեր ունեցածներուն հետ փոխել տուի, միւսներուն կոթերը Սերոբ վարպետը քակեց որ հաց եփելու գործածեն։

— Փա՞յտն ալ հատած է ...

— Ուժերու նոր դասաւորում պէտք է դիրքերուն մէջ։

— Երիտասարդ չմնաց ալ, բացերը պէտք է պատանիներով լեցնել։

— Քսանեւութ կռուող ... մեր խեղճ անիծեցին. իրենց վերջին երկու օրուան սպաննուածներուն թիւը 300ն անցած ըլլալու է։

— Հաւանաբար, բայց անոնց երեք հարիւրը մեր պզտիկ Հմայեակին հետ չէի փոխեր ...

Կը լռեն։

Տարէց մարդը զաղտնօրէն ձեռքին կռնակը կ'անցընէ աչքերուն վրայէն ու քիթը կը ճմռէ։

Միւսը, տեսնելով այդ շարժումը, ամբողջ հոգին այդ հարցումին մէջ դրած՝ կը հարցնէ.

— Դո՞ւն ալ, Ղուկաս։

— Ի՞նչը ես ալ, ծօ, մարդ չէ՞ կրնար քիթը ճմռել։

Լռութիւն։

Գլխիվայր Սառնիճին առջեւ, ուր պէտք է բաժնուին իրարմէ, երիտասարդը կը հարցնէ.

— Ո՞ւր պիտի թաղեն։

— Ո՞ւր թաղել– հողն ուրկէ՞ 28 գերեզմանի համար։

— Ուրեմն ասո՞նք ալ վար պիտի նե...

— Գիտցածիդ պէս է, կ'ընդմիջէ միւսը՝ չձգելով որ իր խօսակիցը արտասանէ «նետեն» սոսկալի բառը։

— Ինչ սեւ է մեր ճակատագիրը, կ'ըսէ երիտասարդը հոգիին ամբողջ ցաւը այդ բառին մէջ դնելով, ոչ վրան ապրելու հող ունինք, ոչ ալ՝ մեռնելէ վերջ, մէջը թաղուելու ...

Անխօս կը բաժնուին, որովհետեւ գիտեն որ եթէ շարունակեն, պիտի բսեն բաներ, որոնք պէտք չէ որ ըսուին։

Ղուկաս յոգնութիւն կը զգար։ Նստեցաւ քարի մը վրայ ու սուզուեցաւ խոր մտածման մէջ, յետոյ յանկարծ արթնցածի պէս, ոտքի ելաւ, նայեցաւ իր հեռացող երիտասարդ գործակիցին գացած կողմը, եւ անոր ձայնը կեղծելով հարցուց ինքնիրեն.

— Դո՞ւն ալ, Ղուկաս։

— Այո. ձեզպէսներուն հետ քարերն իսկ կուլան, ես ի՞նչպէս չլամ... Մարդ ենք հա՛...

Այդ պահուն լուսինը սարին միւս կողմը կը թեքէր, ալ գիշերը պիտի մթնէր ու դառնար վտանգաւոր։ Աճապարեց դէպի իր պաշտպանելիք դիրքը, բայց համրան կը խօսէր, ինքնիրեն։

— Գարակէօզեան, Պուռնազեան, Վեցիկեան, Վարազդատ, Գրիգոր... ինչ պատուական տղաք էին... Թաղելու հող չունինք այս սեւ ապառաժին վրայ, վար պիտի նետենք որ հոն ցրուած չուներու ոսկորներուն խառնուին անոնց նշխարներն ալ, որովհետեւ ... որովհետեւ սեւ աստղի տակ ենք ծնած ու սեփական հող չունինք.... բայց ամէնքս ալ գիտենք թէ հող չունինք որ անոր հոգին տակնուվրայ ընէր....։ Կան բաներ որոնք ճշմարտութիւն են, բայց չեն ըսուիր... ...(?) մարդու երեսին չենք պոռար — «էյ, մարդ, աչքդ փուճ է»։ Ինչ պատուական տղաք էին... հէյ վախ ...

— Դո՞ւն ալ, Ղուկաս... Այո, ես ալ... անանկ կտրիճներու հետ քարերն իսկ կուլան...

Ու մտաւ քարի մը ետեւ, բուի իր սուր աչքերը հետախուզեցին խաւարը ու մարդը բնազդաբար գնաց հրացանի ըլթակին ...»։

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

«Յուշեր Շապին Գարահիսարէն»

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ։

ԱՍՏՂԵՐԸ ՍԱՄԱՐՂԱՆԴԻ ՎՐԱՅ

Ցանկարծ Մարտիրոսն ասաց.

— Անզգայ է մացառը եւ այրւում է, իսկ ժողովուրդը մացառի խուրձ չէ, ժողովուրդը կը դիմանայ։ Եւ կրակի կը դիմանայ։ Հա։

Նա Թոմայի ձեռքից առաւ տաղերի գիրքը, համբուրեց, հպուեց ճակատով եւ դնելով միւս գրքերի կողքին, տիրաբար յիշեցրեց։

— Դեհ, վերցրէք։ Ոչ ոք չգիտէ՝ հետո՞ւ է թշնամին։ Քանի դեռ ժամանակ կայ, թաքցնենք։

Մեղմաձայն, բայց նոյնպէս անհամբեր, նա Թոմա վարդապետին հարցրեց.

— Ո՞ւր տանենք։

Թոման գլխով արաւ.

— Գնանք։

Մարտիրոսն ու Թոման շրջուեցին դէպի հաւաքուածները, քննաբար նայեցին բոլորին։ Նայեցին, իրենց հետ գալու կանչեցին հինգ երիտասարդի եւ ելան բակից։

Վանքի պարիսպից դուրս նրանք նկատեցին մի արահետ, որ տանում էր աղբիւրը։ Ծերմակին տալով քարերի մէջ, զառիվար արահետն իջնում էր գետափ։

Այստեղից երեւում էր մի կողմ ընկած, ծանր խաչքարերով կրօնաւորաց գերեզմանատունը։

Թոմայի եւ Մարտիրոսի ետեւից հինգ երիտասարդ քայլ – քայլեցին քարերի եւ շիրմաքարերի միջով։

Ձիթարիներից մէկի տակ քլունգներ կային, որ սպասում էին, թէ Մեծոփայ վանքի եղբայրներից ով է կարիք զգալու գերեզմանի։

Ցածր, աւեն խոժոռուած խորանում, հանգստարանի քարէ յարկի տակ, նրանց դէմ ելաւ մի ժամանակ վարդագոյն, սակայն դարերի ընթացքում մթնած ծանր մի շիրմաքար։

Շիրմաքարի մօտ երկար լռեց Թոման, յետոյ դարձաւ ուղեկիցներին. մերթ ցած էր նայում, մերթ դիտում էր սրան կամ նրան։

Նա ասաց հլու եւ խոնարհաբար.

— Ծնկի եկէք, եղբայրներ։

Ծնկեցին բոլորը։

Թոման մեղմ շարունակեց, սակայն ձայնը ելաւ զայրոյթով, կոչով, տնքոցով։

— Եղբայրներ։ Հայեր։ Աստ հոգին յանձնենք իմաստութիւնն այր մարդկանց, մեր նախնի մարդկանց։ Պահ տանք հոգին մեր ծոռների համար։ Իմանալի չէ, թէ ինչքան է երկարելու դառն ու նեղ ժամանակը։ Յիշեցէք մեր եղբայր Մարտիրոսի խօսքը. հնար կայ մացառի խուրձն այրելու, ողջ ժողովրդին կրակի տալն է անհնարը։

Մարտիրոսը խաչակնքեց։

Կոկո՞րդն էր չորացաւ, թէ՞ յուզուեց, սակայն Թոման ասաց աւելի մեղմ, կոտրակուող ձայնով.

— Այստեղ եօթն ենք մենք։ Նա, ով կ'ապրի, տարի կ'անցնի, տասնեակ տարի կ'անցնեն, մինչ կը սրբուի չարիքը, մինչեւ յաղթութեան կը հասնի խաղաղութիւնը ... Նա, ով կ'ապրի ու կը մնայ, երբ հաւատաւոր եղաւ, թէ անցաւ օրհասը, եւ լոյս բռնեց երկնակամարը, գայ թող այստեղ։ Եւ ընդունի թող այս մենաստանի վանահօր օրհնութիւնը, եւ թող ձեռքն առնի բահն ու բրիչը, գանձը դուրս հանի եւ վերադարձնի ժողովրդին։

Նրանք լսում էին գլխահակ, հայեացքով կպած ծանր շիրմաքարին։

Ցանկարծ Թոմայի խօսքն ամրացաւ.

— Սակայն երդուենք այրուել կրակի վրայ, եւ լռել։ Սառչել ձների մէջ, եւ լռել։ Եւ դահճի դաշոյնի տակ լռել։ Եւ գերեզմանում լռել, մինչեւ երկնից լոյս ծագի Արարատեան աշխարհի վրայ։

Նա բարձրացրեց գլուխը, ասես ինչ որ մէկը ականջում էր նրան իրար եկած ամպերի վերից։ Եւ շարունակեց.

— Տեղին եւ գաղտնիքին միայն մենք, եօթս ենք տեղեակ։ Չի լինի ուխտերորդը։ Ուխտերորդին չենք ասի ոչինչ։ Երդւում ենք։ Անուն Հօր եւ Որդւոյ, եւ Հոգւոյն Սրբոյ ... Երկրորդէք ինձ ...

Թոմայի ձայնը շառաչեց, ինչպէս վրայ եկող ամպրոպ, եւ միաւորուեց միւսների ձայնի թնդիւնին.

— Անուն Հօր, եւ Որդւոյ, եւ Հոգւոյն Սրբոյ։ Մենք եօթս, իմացական ենք։ Ուխտերորդին չենք ասի։ Թող պատժի Աստծու զայրոյթը, թէ մեր շուրթերը բացուեն մեր գաղտնիքն ասելու, թէ իմացյանեն տեղը որտեղ պահուած է իմաստութեան գանձը, հաւատը մեր ժողովրդի ... Կրակի վրայ՝ լռել, ձների մէջ լռել։ Դաշոյնի տակ՝ լռել։ Ցաւիտեան լռել։ Մինչեւ չիք կը լինի, ինչպէս ժամանակ, կատաղի շունը, թշնամին, ամենաբարի Աստուած թող դժոխքի բաժին անի նրան։ Օ, Աստուած ամենատես ու ամենակարող, Դու ես լսում։ Դու ես միակը, որ լսում ես մեզ։

Ծնկից չելնելով նայում էին այն տեղին, որը ամբողջ կեանքում նրանցից իւրաքանչիւրը պարտաւոր էր յիշել, ինչպէս ամէնից նուիրականը, որ նուիրական է աւելի, քան կեանքը։

Առաջինը, կրկին խաչակնքելով, ելաւ բարձրացաւ Մարտիրոսը.

— Հայր սուրբ, ժամն է։

Թոման համաձայն եղաւ։

Թարգմ. Վ. ԽԵՉՈՒՄԵԱՆ

(6 Շար.)

ԱՍՊԱՐԵԶԻ

ԳԱՂԹ,

ՍԻՐԵՐ ՇԱՀՈՒՆԻ

ՎԱՀԱՆ ՄՈՒՇԵՂՅԱՆԻ

— Ես ասացի պատմել եղ, ասացի ու կպատմեմ, մինչև որ հոգիս մարմնում է, ես չեմ կարող լռել, ես չեմ կարող ինձ մեղավոր զգալ, որ ես ինձ հետ տանում եմ գերեզման այն, ինչ որ ես գիտեմ, ինչ որ ես տեսել եմ, ինչ որ ես լսել եմ, ինչ որ ես ապրել եմ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ինչպէս տեսայ Հայաստանը

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՑՍ ԳՐՔՈՑԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՑՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
«ՅԱՌԱՋ»

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէնի մէջ Հերոսներու Օրը տեղի կ'ունենայ կիրակի՝ Յուլիս 22 :

ԿՈՉ ՍԱՆԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը 1962 – 63ի չրջանին համար սան մը պիտի պահէ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանը : Թեկնածուն պէտք է հետեւեալ պայմանները լրացնէ :—

Ա) Ըլլայ 10–12 տարեկան :

Բ) Ֆրանսական դպրոցներու ճրդ կամ 7րդ դասարանէն :

Գ) Ծնողքը պատկանի Սեբաստիոյ չրջանին :

Դ) Ըլլայ որբ կամ չքաւոր ընտանիքի զաւակ :

Ընտրութիւնը պիտի կատարուի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանի Մխիթար – եան Հայրերու կողմէ :

Այն ծնողքները որ կը փափաքին, կրնան դրել Պ. Զարեհ Մինասեանի, 207 Րիւ Լաֆայէթ, Փարիզ (10), դիմումին կցելով իրենց տղոց դպրոցական նիչերը :

Հ. Յ. Դ.

ՎԱՂԱՆՍ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը : կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ է բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ
ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի չրջանը, արձակուրդի չրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաչտօնէութեան : Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորականէն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ չերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հաստչէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով :

Յառաջ միչտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոչած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով :— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեչրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի չրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա — Ամսական 7· Ն· Ֆ· :

Արտասահման 10 Ն· Ֆ· :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, կիրակի օրը առաւօտեան մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի «Արղութեան» խումբին :

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի չրջանի Հ. Յ. Դ. բոլոր խումբերուն :

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրախօս : ՊԻՒՖԷ

Ժամը 3ին Շիրիմներու այցելութիւն, Շաւիլի գերեզմանատունը :

×

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

22 Յուլիս, կիրակի, Մալխասրի անտառին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Կ. ԱԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ
(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 էջ :

Գին՝ 15 Ն· Ֆ·

Առաքման ծախսով 16 Ն· Ֆ·

Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Շէնքի չինութեան բանուորներ : Դիմել Լեւոն Տօնիկեանի :

ՏԱՐՕՆ հաստատութիւն
52, Րիւ Կիւսթաւ Քուռպէ,
Պանեէօ, ՍԷն

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ
15 ՀԱՅԵԼԻ ՕՐԵՐ ԱՆՑԸՆԵԼՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մխոնօրհնէքի արարողութիւնները եւ Հայաստանի Ոսկի Աչունը ըմբոչխելու համար :

Մեկնում Փարիզէն Սեպտեմբերի վերջը :

Երթ ու դարձ չոգեկառքով մինչեւ Մոսկուա, ապա՝ օդանաւով Հայաստան, տեղերը սահմանափակ ըլլալով նախապատուութիւն պիտի տրուի առաջին արձանագրուողներուն :

Փարիզէն Մոսկուա օդանաւով երթալու դիւրութիւն, յաւելեալ վճարումով, ինչպէս նաեւ բնակութեան երկարաձգում, ուխտաւորներու մեծամասնութեան փափաքին վրայ : Պայմաններուն ծանօթանալու, յայտագիրը ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել խումբին պատասխանատու կազմակերպիչ Հայկ Աղապէկեանի, *դրաւոր*, 8 Րիւ Ալֆրէտ Պռիւնօ, Փարիզ (16) *կամ անձամբ* 32 Րիւ տը Թրէվիզ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Վիէնն — Յակոբ Մաթոսեան, պատկանները Լեւոնթին, Գեղանոյշ եւ մօտիկ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս երկուչաբթի (16 Յուլիս) առաւօտ ժամը 10ին յետ պատարագի Հոգեհանգստեան պաչտօն պիտի կատարուի Ս. Մարթին եկեղեցւոյ մէջ, իրենց վաղամեռիկ աղջկան, քրոջ եւ աղգականին՝

ՍԻՐՎԱՐԴ ՄԱԹՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին աղբատեալին յիչատակը յարգողները :

ՀԱՅԿԵՐՈՑԹ

ՓԱՐԻԶ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ճաչ մը կազմակերպած է այս կիրակի իրիկուն, ժամը 20ին պատգամաւորներու իջեւանին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ :

Կը հրաւիրուին փարիզի եւ չրջանները փափաքող ընկերները :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Ֆրանսահայ կաթոլիկ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ օդափոխութեան կայանի արձանագրութիւնները փակուած են :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՊԱՆԴՈԿ ՄԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԱՒԵՏԻՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

QUEENS' HOTEL

76, Queensborough Terrace
—LONDON W2—
BAYSwater 1027, 1101

AGENCE LAGRANGE

Fondée en 1876

la seule agence travaillant sur toute la France avec ses 400 correspondants locaux.

recherche

PAVILLONS - VILLAS - TERRAINS

expertise gratuite et discrète par notre spécialiste

M. Edouard Mavian

34, Rue Pasquier, PARIS - ANJ. 77-65

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՁՄԵՌԸ

ԱՃԱՆ ՏԱՔՆԱԼ

ՁԵՐ ԱԾՈՒԽԸ

ԱՄԱՌԸ

ՊԷՏՔ Է ԳՆԷՔ

ALEXANIAN

ԱԾՈՒԽ – ՄԱՋՈՒԹ

Bureaux	Chantier
10 bis, Bd. Rodin	7, Rue du Pourtour
ISSY-LES-MOULINEAUX	MEUDON
MIC. 28-79	OBS. 22-71

Dépositaire Butagaz

Դիմեցէք ամառուան գիներու ցանկը ստանալու համար :

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ :

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը դրկենք խորհրդ. Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ՓԱԿ Է ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆ·	միջեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆ·	միջեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն· Ֆ·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆ·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆ·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ»	5 Ն· Ֆ·	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն· Ֆ·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ ճշգրտուած ծառայով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

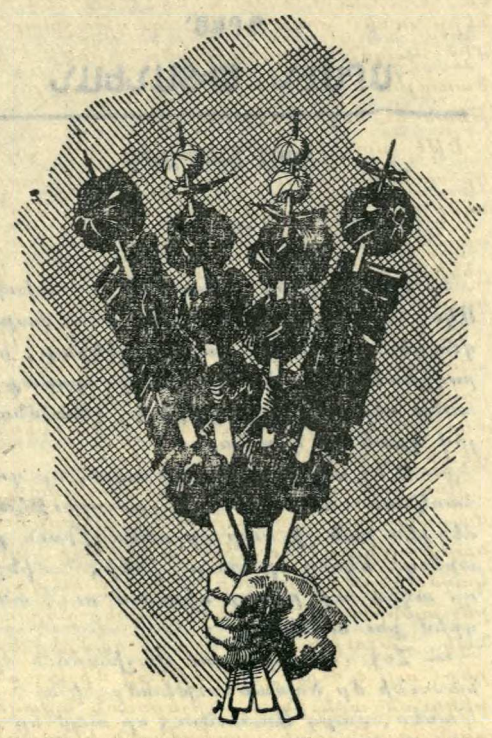

ՃԱՇԱՐԱՆ

ԹԱՓ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, շաշլիք, խարսխի :

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Bar Américain

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES

4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
Téléphone : BAL. 31-21
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 ՅՈՒԼԻՍ

MARDI 17 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9354 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5255

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՈՍԿԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆ

(«ԿԱՄՔ»Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Այս միջոցին, Եգիպտահայութիւնը, իր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ, կը տօնակատարէ «ԿԱՄՔ» Մարմնամարզական Միութեան յիսնամեայ Ոսկի յոբելեանը, մարզական փառաշուք հանդիսութիւններով :

Սփիւռքահայ կեանքի մէջ մատի վրայ կը համրուին այն կազմակերպութիւնները, որոնք յիսուն տարի շարունակ յառաջացած վերելք արձանագրած եւ լիովին ու խղճի մտօք ծառայած են իրենց առաքելութեան :

«ԿԱՄՔ» մատի վրայ համրուող այդ կազմակերպութիւններէն է, անտարակոյս, ու բացառիկ դեր խաղացած է մասնաւորաբար եգիպտահայ մարզական կեանքին մէջ, ուր միշտ յառաջապահ դիրքերու վրայ գտնուած եւ անխոնջ ջանքերով դեր կատարած է :

Խանդավառուած եւ խանդավառութիւն ու շարունակ ստեղծած է մարզադէտ երիտասարդութեան շարքերուն մէջ եւ միշտ բարձր պահած ու փառաւորած է հայ անունը միջազգային մարզական հասարակութեան շրջանակներուն մէջ :

Եւ այսօր յիսուն տարուան լիառատ վաստակ մը ունի իր ետին : Վաստակ մը, որով կինայ հպարտ զգալ մարզական որ եւ է միութիւն՝ բովանդակ արտասահմանի մէջ :

Այդ վաստակը համադրումն է հաւաքական կամքի, հաւաքական աշխատանքի եւ հաւաքական ու ամենօրեայ զոհաբերութեանց, ուժանքի, յաղթանակներու եւ նուաճումներու :

Սերունդներ ամբողջ դաստիարակուեցան անոր յարկին տակ, գերազանցօրէն մարզական առողջ ոգիով եւ հայեցի ոտնմիկ մթնոլորտի մէջ :

Սերունդներ ամբողջ, տարիներ ու տասնամեակներ շարունակ, մարզուեցան ու սորվեցան միասին մտածել, միասին ծրագրել, միասին աշխատիլ, միասին պարտուիլ եւ միասին յաղթել :

Մարմնակրթանքը, ֆիզիքական առողջութիւն ու առուգութիւնը միայն նպատակ մը չեղաւ «ԿԱՄՔ»ի մեծ ընտանիքին համար, այլեւ միջոց մը նկարագիր կերտելու, հայ ապրելու եւ Հայութեան անսպառ երազին անվերապահ սպասարկութեան նուիրուելու :

Ահա թէ ինչու տիպար մարզիկներու կողքին, մարզական բազմարդիւն գործունէութեան մը զուգահեռ, «ԿԱՄՔ»ը տուաւ նաեւ տիպար Հայեր, բարձր նկարագրով, հանրային առողջ բնազդով եւ հայաշունչ ոգիով տոգորուած հայորդիներ :

Մարզական կեանքի մէջ անոր արձանագրած բազմաթիւ յաղթանակներուն ու նուաճումներուն հետ, մենք արդարօրէն հպարտ կը զգանք «ԿԱՄՔ»ով նաեւ իբ՝ եւ հայաշունչ ու հայակերտ կազմակերպութիւն :

Մարմնամարզ — այս կը նշանակէ երիտասարդութիւն : Ուստի «ԿԱՄՔ»ը, իր յիսնամեայ անփոխարինելի ու անգնահատելի վաստակով, յաղթանակը կը կազմէ առաւելաբար հայ երիտասարդութեան :

Երիտասարդութիւն մը, որ աչքի կը զարնէ իր ազգային խոր գիտակցութեամբ, գաղափարապաշտութեամբ եւ հանրանուէր գործունէութեամբ :

Երիտասարդութիւն մը, որ համակ հաւատք է ու նուիրում, համակ խանդավառութիւն է ու կորով :

Երիտասարդութիւն մը, վերջապէս, որ դրօշ ունի եւ խտէալ մը կը ծառայէ կարգապահ ու աննկուն բանակի մը պէս միշտ պատնէշի վրայ, միշտ պատրաստ նուիրումի ու զոհաբերութեան հոն, ուր պարտականութիւնը զինք կը կանչէ :

Ուստի տօնել «Կամք»ի Ոսկեայ յոբելեանը, կը նշանակէ տօնել հայ երիտասարդութեան փառատօնը, յաղթանակը գաղափարապաշտ ու զինուորեալ հայ երիտասարդութեան, փառքն ու գոյութեան հիմը հայ ժողովուրդին :

Մեր խանդավառութիւնը աւելի եւս կը մեծնայ, երբ կը մտածենք, թէ «Կամք» մինակ չէ իր առաքելութեան մէջ, այլեւ իր արժանաւոր քոյր կազմակերպութիւնները ունի բովանդակ գաղթաշխարհի մէջ : Կազմակերպութիւններ, որոնք կը ծառայեն նոյն դրօշին, նոյն առաքելութեան եւ նոյն իտէալին :

Եթէ առենին բոլոր ճամբաները Հռոմ կը տանէին, այսօր մեր բոլոր «աղբիւր»ները եւս կը թափին նոյն «ծովին» մէջ, որ հայապահպանում, Հայ Դատ եւ հայրենիքի ազատագրութեան պայքար կը կոչուի :

Եւ հայ երիտասարդութիւնը, գիտակից այս մեծ ճշմարտութեան, արժանաւորութեամբ ու հաւատքով իր բոլոր ուժերն ու կարելիութիւնները կը հոսեցնէ դէպի Հայութեան այդ «ծով»ը :

Իսկ ցորչափ գոյութիւն ունի գաղափարապաշտ ու զոհաբերող հայ երիտասարդութիւնը, որ գիտէ «ԿԱՄՔ»ի պէս կազմակերպութիւններ ստեղծել ու վարել տարիներ ու տասնամեակներ շարունակ, Հայութեան «ծով»ը չի ցամքիր երբեք, այլ կ'ուռի ու կ'ալեծփի միշտ, ցեբեկուան արեւին ու գիշերուան աստղերուն լոյսին տակ, յաւերժօրէն կենդանի :

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱ

ՏԱԳՆԱՊԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Պէն Խետտա – Պէն Պելլա մրցակցութիւնը կը շարունակուի եւ ցարդ ոչ մէկ յոյս կայ որ մթնոլորտը պայծառանայ ի մօտոյ : Ասոր կողքին տնտեսական տագնապը աւելի կը շեշտուի : Ապրանքներ կը սկսին պակսիլ եւ անգործութիւնը կը տարածուի :

Ազատագրական Ազգ. Բանակի սպայակոյտը երկար զեկոյց մը հրատարակած է որ տեսակ մը ամբաստանագիրն է ԱՀԱԿի : «Այն դժուար պահերը զորս կ'ապրի Ալժերիա, ներկայիս իբրեւ հետեւանք ԱՀԱԿի մէկ մասին փորձած պետական հարուածին, իրենց առաջին ծնունդը կը գտնեն այն բնութեանց մէջ որոնք իրարու յաջորդեցին 1959էն ի վեր» կը շեշտէ Ազատ. Բանակի սպայակոյտի զեկոյցը որ կ'ըսէ նաեւ.— Այս ժամանակաշրջանին, նոյն մարդիկն են զորս կը գտնենք կառավարութիւնները եւ ժողովները կազմող եւ վերակազմող : Ամէն ոք կրնայ դիւրութեամբ հաստատել որ այսօր քաղաքական տագնապ չկայ, Ալժերական յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդը, 1962 Մայիս – Յունիսին խորքին մէջ լուծած ըլլալով ամէն ինչ, բայց կայ ապօրինի գործունէութիւն մը, ԱՀԱԿի մէկ թեւին կողմէ : ԱՀԱԿի փոքրամասնութեան թեւը (այսպէս կ'որակուի ԱՀԱԿը) ուզելով օգտուիլ այն յատուկ կացութենէն, որ ծագեցաւ անկախութեան վաղորդայնին, ապօրինի որոշման մը հետեւանքով, ուզեց շարունակել պարտադրել, ինչպէս անցեալին, իր տեսակէտները Յեղափոխութեան Ժողովին եւ Ժողովուրդին : Իրականութիւնը ծածկելու համար, ԱՀԱԿի այդ թեւը յաւակնութիւնն ունեցաւ պաշտօնազրկումներ ընել ընդհանուր սպայակոյտի մէջ «ռճրային գործունէութեան» համար : Իրականին մէջ, խնդական դաւ մըն էր Ազատագրական Ազգ. բանակին դէմ զոր ԱՀԱԿը, այսօր փոքրամասնութեան մէջ, սկսաւ որոճալ 1961էն սկսեալ : Սպայակոյտի անդամները նախ անդամներն են Ազատագրական Բանակին : Իրենց դիրքաւորումը դիրքն էր՝ վերջին Ազգ. Խորհուրդին մեծամասնութեան, ուրեմն այդ նոյն մեծամասնութիւն է զոր ԱՀԱԿի թեւը այսօր կը դատապարտէ եւ այդ ձեւով Ալժերական Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդն է որ կը ծաղրուի սպայակոյտի անդամներ պաշտօնազրկելով » :

Եւ Ազատագրական Բանակը հետեւեալ պայմանները կ'առաջարկէ իբրեւ Սինէ Քուա Նոն պայմաններ որպէսզի վերահաստատուի բնականոն կեանքը :

Ա) Ազատ արձակել այն խորհրդարանականները որոնք կամայօրէն եւ ապօրինի ձերբակալուած են :

Բ) Նիստ գումարել ալժերական յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի որ միակ կազմակերպութիւնն է որ ազգային գերիշխանութիւն ունի եւ որ կրնայ վիժեցնել խաղերը այս նոյն կազմակերպութեան սահմանած սկզբունքներու եւ օրէնքներու հիման վրայ : Եւ այս հիման վրայ ԱՀԱԿի տուած բոլոր որոշումները չեղեալ են, եւ դէմ Ալժ. Ազատ. Ճակատին » : Զեկոյցը ի վերջաբանին մէջ կոչ կ'ընէ բոլոր Ալժերացիներուն որպէսզի միանան Ալժ. Ազատ Ճակատի շուրջ պարտադրելու համար օրինաւորութեան յարգանքը : Վիլլայաներու պետերն ալ կ'ուզեն նիստ մը գումարել լուծելու համար այս տագնապը որ կրնայ շատ աւելի ծանր հանգամանք ստանալ եւ դուռ բանալ արիւնալի դէպքերու :

× Թունուզի Ժէօն Աֆրիքը կը գրէ թէ Կասպի եւ Գաղտնի Բանակի միւս ղեկավարները Ալժերիայէն Սպանիա գացած են, իրենց հետ տանելով չորս միլիառ ֆրանք :

ՅՈՒԼԻՍ 14Ը

Փարիզի մէջ, ամպոտ երկնքի մը տակ սկսաւ Յուլիս 14ի աւանդական զինուորական տողանցքը : Քիչ ետք անձրեւը կը սկսէր : Այս տարի նուազ տեղ տրուած էր հետեւակներու եւ կը բացակայէր Լեգէոնը :

Նոյն անձրեւին տակ, Փարիզը պարած է գիշերը, բայց խանդավառութիւնը կը պակսէր : Մարսէյլի մէջ Լեգէոնը տողանցած է եւ ոմանք «Ֆրանսական Ալժերիա» պոռացած են :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ արտաքին նախարարութիւնը, զեկոյցով մը յայտարարեց թէ երկրին արեւելեան կողմը տիրող աւազակութեան վերջ տալու համար խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են : Այս պարտականութիւնը կ'իյնայ բանակին վրայ որ կը հսկէ այդ շրջանին վրայ եւ ուր ոչ մէկ օտարական կրնայ մուտք գործել : Այս զեկոյցէն անմիջապէս առաջ. Էրզրումի մէջ մեծ տողանցք մը տեղի ունեցած էր : Իսմէթ Ինէօնիւ աջեւ : Զեկոյցին մէջ կրկին կը խօսուի Քիւրտերու մասին :

ԹՈՒՐՔ 14 գնդապետներէն՝ Քապիպայ յայտարարեց թէ «14»երը միտք չունին քաղաքական կուսակցութեան մը անդամակցելու կամ քաղաքական կուսակցութիւն մը հիմնելու : Շեշտեց թէ ինչ որ ըսուած է այս մասին սխալ է : Յիշենք նաեւ թէ կարեւոր փոփոխութիւններ կատարուած են թրքական բանակի վերի շարքերուն մէջ, գլխաւորաբար 11 զօրավարներու մասին : Այս փոփոխութիւններով կը փոխուի նաեւ թրքական ներկայացուցչութիւնը. Շէյփի եւ կեդրոնական Ուխտի (նախկին՝ Պաղտատի) մէջ :

ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Ու. Թան Փարիզ հասաւ ուր պիտի ընդունուի նախագահ տը Կոլի կողմէ : Կը կարծուի թէ այս այցելութիւնը պիտի կարենայ բարելաւել Ֆրանսայի յարաբերութիւնները ՄԱԿի հետ, մանաւանդ հիմա որ Ալժերիոյ եւ Պիզերթի հարցերը լուծուած են, միջազգային գետնի վրայ :

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ Ազգ. Ժողովը օրինագիծ մը վաւերացուց, որ կ'արտօնէ կրկին քաղաքական կուսակցութիւնները :

ՔԵՆԸՏԻ կոչ մը ըրաւ Խորհ. Միութեան որպէսզի վերջ դրուի զինարշաւին : Միացեալ Նահանգներու նախագահը շեշտեց թէ անցնող ամէն մէկ օր աւելի անհրաժեշտ կը դարձնէ այդ հարցին կարգադրութիւնը :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ վերջ գտաւ «խաղաղութեան» համագումարը, Պասթէյի գըրաւման տարեդարձին ոգեկոչումով : Այս առթիւ բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ 2186 ձայնով (երկուքի դէմ եւ եօթը՝ ձեռնպահ) որ կոչ կ'ընէ բոլոր հիւլէական պետութեանց առանց խտրութեան որ վերջ դնեն հիւլէական փորձերուն : Նման պարբերութիւն մը որ չի յիշատակեր թէ ո՞վ կը նկատուի այդ փորձերուն բուն պատասխանատուն, պարտութիւն մը կը նկատուի Խորհ. Միութեան համար :

ՍՊԱՆԻՈՅ նոր կառավարութիւնը ութ կէտերէ բաղկացած յայտարարութիւն մը ըրաւ ուր կ'ըսուի թէ կառավարութեան գլխաւոր պարտականութիւնն է նախ ճամբայ հանել տնտեսական բարգաւաճման ծրագիր մը, ապա ներշնչուելով Եկեղեցւոյ ընկերային վարդապետութենէն, կառավարութիւնը մասնաւորաբար պիտի զբաղի. աշխատաւոր դասակարգով, պիտի արագացնէ հողամշակութեան բարեփոխումները եւ պիտի ապահովէ Սպանացիներուն բարոյական եւ մտաւորական կազմութիւնը. տալով անոնց իրենց մասնագիտութեան մէջ կատարելագործուելու միջոցներ : Զինուորական գետնի վրայ Սպանիա կ'ուզէ շարունակել արդիականացումը, արտաքին քաղաքականութեան մարզին մէջ, Սպանիա հաւատարիմ իր աւանդութեան պիտի շարունակէ զարգացնել իր ճիգերը խաղաղութեան համար : Նոր կառավարութիւնը սիրով պիտի ընդունի բոլոր անոնք որ փափաք յայտնեն Սպանիա հաստատուելու :

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետը՝ Մաքմիլըն «երիտասարդացուց» իր դահլիճը կարեւոր եւ անակնկալ փոփոխութիւններ մտցնելով, Յուլիս 13ին : Պաշտօնանկ եղան ելմտական նախարար Սելվին Լօյտ եւ 6 ուրիշ նախարարներ : Կ'ըսուի թէ վարչապետը երկրորդ բարեփոխում մըն ալ կը պատրաստէ :

ՓԱՐԻԶԻ դատարանը պաշտօնապէս քննութիւն մը բացաւ Ժորժ Պիտոյի դէմ «Պետութեան դէմ դաւի մը համար» :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐՈՒ հետեւանքով Ֆրանսա նաւը պիտի չբանի մինչեւ Օգոստոս 10 :

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս – Պատրիարք՝ Կարդինալ Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեանի պսակադրութեամբ՝

ԱՐՓԻԿ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

եւ

ԿԱՐՊԻՍ Մ. ԱԼԵՄՇԱՀ

Ամուսնացած

ՀՌՈՄ, 14 Յուլիս, 1962

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ

—о—

Դպրոցները փակեցին իրենց դռները Եւրոպայի մէջ, ուսուցիչ եւ աշակերտ կը պատրաստուին օդափոխութեան մեկնելու, ոմանք դէպի ծովերը, ուրիշներ դէպի հովոցներ։ Բարեկեցիկ ընտանիքին տղան բախտաւոր է, միջոցներ ունի տարեկան յոգնութիւնը դարմանելու եւ կազդուրուած վերադառնալու դպրոց։ Աղքատին տղան ալ մոռցուած չէ, բարեսիրական կազմակերպութիւններ կը համախմբեն աղքատիկները, կը կազմակերպեն «արձակուրդի գաղութներ», որոնք որոշ շրջան մը կը բանակին հովաւոր վայրեր, կը ստանան կանոնաւոր սնունդ, կը կատարեն մարզանք եւ կազդուրուած՝ կը վերադառնան տուն։

Մարդասիրական ձեռնարկը սկսաւ Զուիցերիայէն։ 1876ին Ցիւրիխցի պատուելի Պիոն հաւաքեց աղքատ ընտանիքներու տակաւարին, տկարակազմ տղաքը եւ օդափոխութեան տարաւ։ Ամբողջ տարին ապականած օդ շնչած ըլլալով՝ տղաքը պէտք ունէին մաքուր օդի, ինչպէս նաեւ սնունդի։

Մարդասիրական գործը ծաւալեցաւ Ալզասի եւ Ֆրանսայի մէջ։ 1905ին 185 արձակուրդի գաղութներ կազմակերպուած էին 27.000 երախաներով։ 1908ին թիւը բարձրացած էր երեսուն հազարի։ Գերմանիոյ մէջ 1900ին երկու հարիւր գաղութներ կային, որոնցմէ 65ը Պերլինէն։

Երկարատեւ փորձերով հաստատուած է, թէ 45 օրուան օդափոխութեան ընթացքին իւրաքանչիւր տղու ծանրութիւնը երեքէն հինգ քիլօ աւելցած է։ Գաղութներու կազմակերպութենէն առաջ եւ յետոյ քննուած 2500 փոքրիկներու իւրաքանչիւրին արեան կարմիր գնդիկներուն թիւը զգալիօրէն աւելցած է, աւելի ուշադիր են, աւելի հանդարտ են։

Մոսկուայի մէջ բժիշկ Պորչման քննելով 39 մանչերու, 18 աղջիկներու արեան բաղադրութիւնը օդափոխութենէն առաջ եւ ետքը, մանչերու համար գտաւ, 936 հազար գնդիկներու յաւելում իւրաքանչիւր խորանարդ սանթիմեթրի մէջ, աղջիկներունը՝ 720 հազար։ Մէկ խորանարդ սանթիմեթր արիւնը բնականոն վիճակի մէջ կը պարունակէ մանչերունը հինգէն հինգուկէս միլիոն կարմիր գնդիկ, աղջիկներունը՝ չորսուկէսէն հինգ միլիոն։

Ֆրանսայի մէջ Պինէ եւ Սիմոն, Իտալիոյ մէջ Մոսսօ եւ Փայլիանի հաստատեցին, թէ մտքի տկարութիւն, ուշադրութեան պակաս, ջղային վիճակ հետեւանք են բնախօսական խեղճութեան։ Տղան աճելու համար պէտք ունի մաքուր օդի, բաւարար սնունդի։ Մաք Տոնալտ՝ Ուօշինկթընի, Շիւթէն՝ Անվերսի, Նիչեֆօրօ՝ Լօզանի դպրոցներուն մէջ քննութիւններ կատարելով գտան, որ աղքատ տղան մարմնապէս նուաղ տկարն է, բարեկեցիկ տղայէն։ Ընկերաբան եւ մարդաբան Նիչեֆօրօ կը գրէ. «Բարեկեցիկ տղոց հասակին, ծանրութեան, կուրծքի լայնքին, գլխուն շրջագծին, ճակատի բարձրութեան, յոգնութեան տոկունութեան չափերը աւելի բարձր են նոյն երկրի, նոյն սեռի, նոյն տարիքի աղքատիկ տղոց չափերէն»։

Մանկավարժ Ռումա, յիշելէ յետոյ մարդաբանին գրութիւնը, կ'աւելցնէ. «Այս տղոց մարմնական, մտաւոր եւ նոյնիսկ բարոյական թշուառութիւնը հետեւանքն է ապրած տխուր միջավայրերուն»։

Քարէլ ալ յայտնեց, թէ զօրաւոր սննդառութեամբ մարմնական աճումը կ'առաջանայ եւ հասակի աւելի բարձրութիւն կը ստացուի։ Սփենսըր կը գրէր. «Մսակերներուն եւ խոտաճարակներուն միջեւ մեծ տարբերութիւն կայ»։

Օդափոխութեան տեւողութիւնը կը տարբերի տեղէ տեղ, ընդհանրապէս 35էն 40 օր է։ Մանուկները նոր կեանքին կը վարժուին 15էն 20 օր յետոյ եւ ատկէ վերջն է որ կ'օգտուին։ Սննդառութիւնը պարզ է եւ կանոնաւոր, ընդհանրապէս կանաչեղէն, կաթնեղէն եւ պտուղներ։

Մարդասիրական սոյն կազմակերպութիւնները չգոհացան աղքատիկ տղաք օդափոխութեան տանելով։ Դպրոցական շրջանին ալ սկսան հայթայթել բաւարար սնունդ՝ նախաճաշ առտուն (հաց եւ կաթ)։ Ճաշ մը կէսօրին (ապուր, միս, բրինձ, կանաչեղէն), ձկան իւղ։

Արեւելքի մէջ պետութիւնը կը զբաղի նման հարցերով, Արեւմուտքի մէջ անհատական նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած միութիւններ։ Թերաճ երկիրներու մէջ, ուր աղքատութիւնը աւելի լայն համեմատութիւններ ունի, ոչ պետութիւնը կը հոգայ վայելուան սերունդին անհրաժեշտ պէտքերը, ոչ ալ միութիւններ կան։ Բախտաւոր դասակարգը չի հետաքրքրուիր բախտէն զրկուածներով։

Բարեսիրական հաստատութիւնները, ծերանոց, հիւանդանոց, որբանոց, աղքատներու վարժարաններ եկեղեցիներու հովանաւորութեան տակ են կամ անկախ կազմակերպութիւններ են։ Կաթողիկէ եւ բողոքական եկեղեցականներ կը ծառայեն այդ հաստատութեանց մէջ առանց նիւթական վարձատրութեան։ Եկեղեցիներու պարտականութիւններէն են աղքատը հոգալ, հիւանդը դարմանել, տղան կրթել եւ արհեստ մը սորվեցնել՝ ինքնաբաւ դարձնել։

Տնտեսագէտ Շարլ Ժիտ «Ընկերային Յառաջդիմութեան Հաստատութիւնները» գործով, թուելէ յետոյ զանազան կազմակերպութիւնները, կը գրէր, թէ ընկերութեան մը քաղաքակրթութեան աստիճանը կը չափուի բարեսիրական հաստատութիւններով։

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

“ՊԱՐՏԱԴՐՈՒԱԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ„ ԳԻՐՔՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՊԱՏՄԱԳԻՐ ՄԸ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ՀԻԹԼԷՐԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ բոլոր գրավաճառատուններուն մէջ այս օրերս ծախուիլ եւ առաջին յաջողութիւնները արձանագրել սկսաւ գիրք մը, որ Հիթլէրը գերծ կը կացուցանէ պատերազմի պատասխանատուութիւններէն։ Հրատարակիչը՝ Թիւպինկէն գերմանացի մըն է, իսկ հեղինակը՝ ամերիկացի պատմագիր մը, Տէյվիտ Հոկան։

Ուշագրաւը այն է որ, Հոկան իր երկրին՝ Ամերիկայի մէջ չգտաւ հրատարակչական տուն մը, որ ստանձնէր հրատարակութիւնը իր գիրքին՝ «Պարտադրուած Պատերազմ»ին եւ գտաւ Գերմանիոյ մէջ։ Եւ այս հրատարակութեան յաջողութեան մասին հրատարակիչը այնքան մեծ վստահութիւն ունէր, որ 869 էջերէ բաղկացած այս հսկայ գործը լոյս ընծայեց չքեղ տպագրութեամբ ու կը ծախէ հատը 48 մարքի։ Եւ իր նախատեսութեան մէջ ալ չխաբուեցաւ, որովհետեւ, գիրքը հազարաւոր օրինակներով կը ծախուի, շնորհիւ նաեւ՝ անոր դէմ բացուած պայքարին։

Գերման ընթերցողները ամերիկացի պատմագիրէն զարմանքով եւ գոհունակութեամբ կ'իմանան, թէ Նացիները չէին որ պատճառ եղան Համաշխարհային երկրորդ պատերազմին՝ այլ Արեւմուտքի քաղաքագէտները, իրենց մեքենայութիւններով եւ իրենց վտանգաւոր դիւանագիտական դարձուածքներով։

Հոկան յատկապէս կը յարձակի Անգլիացիներուն եւ Լեհերուն վրայ։ Կ'ըսէ թէ՝ Հիթլէր Լեհաստանի վրայ յարձակած պիտի չըլլար՝ եթէ «չպարտադրուէր այդ բանը ընելու»։ Ամերիկացի պատմագրին համաձայն, պատերազմի պատասխանատուն Լեհաստանի արտաքին գործոց նախարար գնդապետ Եոզէֆ Պէքն էր, որ ծայրայեղօրէն փառատենչ մարդ մըն էր։ Տանձիկի մասին Հիթլէրի պահանջներուն ընդդիմանալէ եւ զայն կասեցնել փորձելէ յետոյ Անգլիոյ աջակցութիւնը խնդրեց եւ դիւանագիտական ճարպիկ դարձուածքով մը յաջողեցաւ զայն ծուղակը ձգել։ Եւ ճիշդ այն ատեն, երբ Գերմաններու Լեհաստան վերահաս ներխուժման լուրը հաղորդուեցաւ, Չեմպըրլէյնի կողմէ Վարշաւայի երաշխիքներ տրուեցան։ Սակայն, այս լուրը տրուեցաւ նոյնինքն Պէքի ջանքերուն շնորհիւ։

Այսպէս, անգլիական աջակցութիւնը ապահովելով՝ Պէք սկսաւ գրգռել Գերմանացիները։ Լեհական բանակի մասնակի զօրաշարժը եւ Վարշաւայի կողմէ գերման ազգային խմբակներու դէմ ուղղուած հակապատիժները ի վերջոյ գրգռութիւն նկատուեցան Հիթլէրի կողմէ։

Բնականաբար, Անգլիացիք շատ գոհ չեն Պէքէն։ Հոկան կը գրէ. «Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար լորտ Հալիֆաքս իր ժամանակաշրջանին ամէնէն խորամանկ քաղաքագէտներէն մէկն էր եւ երբեք չվարանեցաւ Լեհաստանը գործել Գերմանիոյ դէմ, այսպէսով պատճառ ըլլալով Համաշխարհային Երկրորդ Պատերազմին» տեսակէտ մը՝ որ կը հակասէ իրողութեանց։

Իր դպրոցի ուրիշ ամերիկացի պատմագիրներու նման՝ Հոկան անտարբերելի կուսակից մըն է մեկուսացման քաղաքականութեան եւ չի կրնար ներել Անգլիոյ՝ որ Համաշխարհային երկրորդ պատերազմին մէջ մտցուց Ամերիկան։ Անգլիոյ հանդէպ իր այդ անհաշտ ընթացքով միայն կրնան բացատրուիլ պատմական այն սխալները, որոնցմով լեցուն է իր գիրքը։

ՍԽԱԼ ՈՒ ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Եւ իր տեսակէտներուն սխալ ու վտանգաւորութիւններուն անհերքելի ըլլալը ապացուցուած է ոչ միայն բոլոր պատմաբաններու այլ նաեւ փաստաթուղթերու կողմէ։ Լեհաստանի դէմ Նացիներու կողմէ շատոնց ի վեր որոշուած եւ ծրագրուած յարձակումը, ինչպէս կը հաստատուի բազմաթիւ տուեալներով, առաջին արարն էր միայն ծրագրապարտ Հիթլերական խելագարութեան։

Այս տեսակէտները շատոնց ի վեր ընդունուած ըլլալով հանդերձ, վախ կայ որ, Հոկանի գիրքը վտանգաւոր շփոթ ստեղծէ մասնաւորաբար իր գերմանացի ընթերցողներուն միջեւ։ Եւ եթէ նկատի ունենանք որ, երիտասարդները շատ քիչ բան գիտեն այս մասին, իսկ աւելի մեծերը անտարբեր են, այն ատեն պիտի մտածենք թէ այսպիսի գիրք մը չափազանց վտանգաւոր կրնայ ըլլալ։

Գերմանական թերթ մը գրեց թէ՝ մինչեւ հիմա Գերմանիոյ մէջ չհրատարակուեցաւ գիրք մը, որ բազմաթիւ միջոցներով եւ տուեալներով կարենար հերքել ամերիկացի հեղինակին տեսակէտները։ Եւ գերման ոչ մէկ պատմաբան զբաղեցաւ Երրորդ Ռայխի պատերազմը նախորդող երկու տարիներու արտաքին քաղաքականութեամբ։

Ինչպէս որ բնականօրէն կը սպասուէր, քննադատ մը հարկ տեսաւ հրապարակաւ դատապարտելու ամերիկացի պատմագրին չարափոխութիւնները։ Սակայն, շատ մը ուրիշ թերթեր եւ պարբերականներ վերապահ եւ անվնաս կարծիքներ յայտնեցին գիրքին մասին, բնականաբար, առանց ընթերցողները զգուշացնելու ան-

ԱՍՏՂԵՐԸ ՍԱՄԱՐՂԱՆԴԻ ՎՐԱՅ

—о—

— Գնա, Մարտիրոս։ Վերցրու քեզ հետ երկու պատանեակ, եւ բերել սկրտէք։ Երրորդը թող պահապան կանգնի, որ ոչ ոք չգայ մեր հետքով, ոչ ոք աչք չածի, թէ ուր ենք տանում։

Մարտիրոսը կանչեց երեք երիտասարդի եւ գնաց վանք։ Իսկ Թոման կանչեց երկուսին, նրանց բահ ու բրիչ տուեց եւ կարգադրեց խնամքով, այնպէս որ սալաքարը չջարդեն, որ նոյնիսկ չանգրուածք չթողնեն, չարժեն գետնամէջ տեղից։

Յամառում էր սալաքարը։

Թոման, օգնելով, նախ ձեռքերով յենուեց սալաքարին, յետոյ, կռանալով՝ նեղ ուսը դարձրեց յենակ։ Բոլորն էլ լարուեցին, սակայն սալաքարը յամառեց։

Մարտիրոսը վերադարձաւ։ Երկու երիտասարդ պատգարակով բերում էին գրքերը։

Նրանք ցած առան պատգարակը, միացան միւսներին եւ, վերջապէս, սալաքարը զիջեց նրանց։

Նրա տակ բացուեց դամբարանի սեւ խորութիւնը։

Թոման խցկուեց ճեղքը։ Կախուեց, ոտքատակին ամրութիւն որոնեց։

Մարտիրոսն ասաց.

— Պէտք է մի ուրիշը, երկայնահասակը։

Չիմանալով խորն է, թէ ոչ, Թոման ցատկեց ցած։

Ներսից չոր էր լերան մէջ փորուած դամբարանը։ Ինչ որ ժամանակ, գուցէ հազար տարի առաջ, թերեւս աւելի վաղ, քան եկան խալիֆայի զինուորները, այստեղ թաղուած են եղել իշխանաւոր կամ սուրբ մի մարդ, որի մասին յիշողութեան մէջ ոչինչ չէր պահպանուել։ Մեծափառ վանքի վանահայրը Թոմային ցոյց էր տուել այս տեղը, իբրեւ վանքային գաղտապահոց, որտեղ շատ ծանր օրերի միայն, հազար տարին մէկ, պահուել է ամէնից նուիրականը, որն այս կամ այն հարիւրամեակում եղել էր մարդկանց համար ամէնից նուիրականը։ Եղել էին տարիներ, երբ ժողովուրդն այստեղ զէնք էր թաքցրել, այլ տարիների՝ սրբազան մասունքներ կամ գանձ։ Հիմա այստեղ գրքեր բերեցին։ Եւ ոչ ոք չգիտի, թէ ինչն էր եղել ամէնից նուիրականը, որ հազար տարի առաջ այս գաղտնարանում պահուել պահպանուել էր։

Երբ լաթերի մէջ, խումբ-խումբ տարուած բոլոր գրքերը ծածկուեցին հաստ ծածկոցով, սալաքարը կրկին շարժեցին իր մշտական տեղը։

Թոմա վարդապետը մինչեւ գետին խոնարհուեց սալաքարի առջեւ։

Մարտիրոսն ասաց երիտասարդներին.

— Հիմա ձեզ, բոլոր հինգիդ, անհրաժեշտ է ցրուել, գնալ տարբեր քաղաքներ, տարբեր գաւառներ։ Զգոյշ ապրէք այնտեղ, պահպանելով գաղտնիքը գալիք լուսաւոր տարիներին տալու։ Եթէ ասպատակման կրակների մէջ այրուի ու կործանուի ձեզնից մէկը, միւսը կը մնայ կենդանի Աստծու կողմից պահպանուող քաղաքում։ Ինչքան էլ դժուարին լինի, գնացէք հեռու, հեռու այստեղից, եւ միմեանցից հեռու։ Ինչքան էլ դժուարին լինի, վերադարձէք այստեղ, սակայն սպասելով մինչեւ երկինքը լոյս պատի ծայրէ ծայր։ Գուցէ տասնեակ տարի անցնի, մենք Թոմայի հետ քառասնամեայ այրեր ենք, աւարտի հասցնելով երկրային մեր ժամանակը, կ'ուղեւորուենք այլ աշխարհ, չսպասելով մինչեւ երկնի պարզուելը։ Դուք ջահել էք, երկար է ձեր ժամանակը։ Դարձէք այստեղ թէկուզ մի քանի տասնեակ տարի յետոյ, թէկուզ իբրեւ կորացած ծեր այրեր, թէկուզ մահուան ձեռքից մի կերպ մազապուրծ, վերադարձէք, որպէսզի ժողովուրդին յանձնէք նրա գրքերը։ Ինչքան էլ դժուարին լինի այստեղ հասնելը, վերադարձէք։ Թող ամենակարողը պահպանի ձեզ եւ ձեր հոգու ամրութիւնը բոլոր փորձութիւնների ժամանակ։

Նա գրկեց իւրաքանչիւրին։

— Գնաք բարեւ, որդիներ իմ, սիրելի զաւակներ։ Հաստատուն կացէք, եղէք յաւիտենական ...

Մինչեւ բոլորի ցրուելը դէպի հեռաւոր երկրներ, մինչեւ բաժանումը երեւի շատ ու շատ տարիներով, Թոման զայրոյթով բարձրացրեց ձեռքը.

— Վերջին անգամ ենք միասին։ Ուրեմն եկէք միասին էլ անէծք կարդանք նզովեալին։ Կրկնէք ինձ։

Եւ նրանք կրկնեցին։

—Դու միակն ես մեզ ունկնդիր։ Աղաչում ենք քեզ, Քրիստոս, դժոխքի բաժին արա թշնամուն, դժոխքի բաժին արա թշնամուն, դժոխքի բաժին արա թշնամուն, տէր ամենաբարի։ Թող անիծեալ լինի թշնամին, անիծեալ լինի, անիծեալ լինի յաւիտեանս յաւիտենից ...

Նա լռեց մի պահ, եւ բոլորը նորից, մի մարդու պէս, ասես ասուածը հաստատելով, կրկնեցին միակամ.

— Յաւիտեանս յաւիտենից։

Եւ այս վերջին խօսքը երիտասարդներից ոմանք, սովահար, տանջուած դժբախտութիւններից, տարան իրենց հետ ոչ իբրեւ հաստատուած նզովք, այլ իբրեւ երդում իրենց գործի հաւատարմութեան։

Թարգմ. Վ. ԽԵՉՈՒՄԵԱՆ

(7 եւ վերջ)

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Լիոն, (Յառաջ).— Անվիճելի իրողութիւն է այլեւս, որ Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը կը վայելէ գալութին ընդհանուր համակրութիւնը :

Այս կ'ըլլայ մեր տպաւորութիւնը ամէն անգամ, երբ ներկայ կը գտնուինք անոր տարեկան ներկայացումներուն : «Մանուկներու Օր»ուան կամ ամրան եղանակի իր գաշտահանդէսին, պարահանդէսներուն, «Մամապահութեան Շաբաթ»ներուն կատարած իր հանգանակութիւններուն եւ նման ձեռնարկներուն առթիւ : Ուր ժողովուրդը կը դիմէ խուռներամ ու անխիղճ՝ մասնակցելու համար բարեսիրական, առատաձեռն ու սրտանց :

Կը զոհարերէ մեր սքանչելի ժողովուրդը անվերապահօրէն՝ հոն ուր իր սրտին մօտիկ աշխատանք կը տեսնէ :Կրզոհաբերէ աւելի քան որեւէ ուրիշ ժողովուրդ, օրվհեաեւ ինքն իսկ եղած է մեծագոյն իրաւազրկուածը ու բնականաբար լաւ կը հասկնայ իրերօղնութեան արժէքը ու անոր պարգեւած հոգեկան ու բարոյական վայելքը :

Ու կապոյտ Խաչը կուտայ ժողովուրդին՝ առածը ժողովուրդին՝ անխտրական ոգիով բան աւետարանական պատգամին, որ կ'ըսէ. «բարի արարէք առելեաց ձեռաց» :

Հ. Օ. Մ., Գթութեան Խաչ, Կապոյտ Խաչ եւ այլ անուններու տակ գործող կանացի այս ծաւալուն կազմակերպութիւնը, աւելի քան յիսուն տարի է ահա, հսկայական գործ կը կատարէ գաղութներուն մէջ՝ հանրանպաստ իր ձեռնարկներով :

Ջոնին անոնք՝ ոչ պետական, ոչ հասարածներու օժանդակութիւն, ոչ ալ կալուածական հասոյթ : Ապաւինած է բոլոր անոսրտ եռանդին ու հայ կնոջ յատուկ առաքինի յատկութիւններուն՝ հաստատուն, բազմազբաղ այս տիկիններ՝ իրենց ընտանեկան գործերէն զատ՝ տակաւին կը գտնեն ժամանակ, զբաղելու համար հանրային գործերով :

Շնորհիւ այս կազմակերպութեան, հիանդանոցներու անկիւններուն մէջ տեղ տեղ ծերերն , հիւանդները կը սատկէ :

Թիֆինկի հրատարակիչը գոհ ըլլալ կը Քոլի զբօսին առաջին ընդունելութենէն եւ մանաւանդ՝ զբաղատութեան ընթացքէն: Հրատարակիչը, Հոկտեմբ զբօսն հարաւոր օրինակներ ալ ղրկեց գերման գաստիարակներու, որ իր հրատարակութենց բաժանորդ են :

Թարգմ. ՎԱԶՐԻԿ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

նան հոգեկան՝ երբեմն նիւթական մխիթարութիւն : Հայ երախան կը սորվի մեր սքանչելի լեզուն : Հայ ուսանողը՝ համալսարանական կրթութիւն : Իր կայաններուն մէջ հայ երախաներ կը վայելեն ամառնային արձակուրդ ու կազդուր : Զբօսարներ կը սատանան «պնակ մը կերա-կուր» :

Գաղթական ժողովուրդի մը ախկիններու գործունէութիւններն են ասոնք· առանձնաշնորհը՝ կարծեցեալ պետական հարուստ ժողովուրդներու : Ի՞նչպէս չը պարտանալ այս տեսակ կազմակերպութեամբ մը :

Կ'ընկէ այս խորհրդածութիւնները , Յուլիս 8ի կիրակի առաւ, «ուխտաւոր-ներու» բազմութեամբ լեցուն «օթօքա-ռ»ին մէջ, որ մեզ կը փոխադրէր Տէօնիի ծանօթ դաշտը, իրենց դաշտահանդէսին :

Տակաւ կը հասնին հայրենակիցներ՝ սեփական կառքերով, հանրակառքով , հետիոտն : Աբեւ կայ դաշտին մէջ : Աբեւ եւ սրտերու մէջ : Առատ սեղաններ՝ ուտելիքներով, խմորեղէններով, ըմպելիներով բեռնաւոր : Ու կապոյտ Խաչուհիներ՝ աշխոյժ ու եռանդուն, կը սպասարկեն ժպտադէմ : Աբեւուն տակ, բարի կրակին առջեւ, անտրտունջ կը չամփուրեն խորոված միսերը, յոգուրդ տալու համար անհամբեր «հեթանոսներու» ախորժակին :

Մինչեւ հեռուները կ'արձագանգեն հայկական սալերու մեղմանուշ երգերը : Ինդ ու ծիծաղ ամէնուր : Մոռացում առօրեայ հոգերու, յոգնութիւններու : Խաչուհիներու քանի մը չրջապատյ սեղաններու՝ եւ արդէն սպառած են սիւփոիզ պահարանները,— օգտակար առարկաներ՝ բոլորն ալ նուիրուած Լիոնահայ առեւտրականներուն կողմէ :

Կ. Յովակիմեանի բացման քանի մը խօսքէն վերջ, Կ. Խաչի ձեռնարկներուն եւ աշխատանքներուն մասին կը խօսին՝ Միսաք – Միրզի ու Տէսնի Վարագ քահանան, թուելով այն գործունէութիւնները՝ որոնց մասին արտայայտուեցանք քիչ վերը : Կը թելադրեն քաջալերել զայն ու օգնել անոր բարեսիրամտութեան :

Արտասանութիւնները, գուարճախաղութիւնները, պարերը ու երգերը, այնքան չատ են անոնք, արժանացան ծափահարութիւններու : Պիտի ուզէի արձանագրել միայն Օրիորդները Շաքէ Միրզէի , Լուիզ Հարէլեանի , Տիկին Միհրասեանի եւ Նուպար Պօտուրեանի երգերն ու արտասանութիւնները :

...Ափսոս, օրը չուտ իրիկուն եղաւ :Ժամը 21ն է եւ օթօքառը կը սպասէ , մեզ մեր տուները փոխադրելու համար :

Կը բաժնուինք, գալ տարի դարձեալ նմանօրինակ ժամեր վայելելու ժամադրութեամբ :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏ

Բ.

Պօմոնի «Սահակ – Մեսրոպ» սրահին բացման հանդէսը

Երեք հրացանակիրներու ներկայութիւնը մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց Մարսէյլի մէջ : Անոնք ներկայ եղան Պօմոնի Սահակ – Մեսրոպ սրահին բացման հանդիսութեան, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ, 30 Յունիսին :

Այս հանդիսութեան ներկայ էին նաեւ նահանգապետական խորհրդական՝ Պ. Ժան Մաս, եւ Պ. Պրիոլ որ կը ներկայացնէր քաղաքապետ Պ. Կաստոն Տըֆէրը :

Խօսք առին Շ. Նարդունի եւ Պ. Մնապեան, երկուքն ալ խանդավառ բառերով դրուատեցին Հայուն չինարարական նը-կարագիրը, իսկ Կ. Փօլատեան պատասխանելով Հայութեան մեծ բարեկամ Պ. Ժան Մասի ջերմ խօսքերուն՝ Ֆրանսերէն լեզուով խօսեցաւ Ֆրանսայի ժողովուրդի վերանձնութեան մասին եւ Պօմոնի Հայութեան կողմէ հաւատամքացուց թէ այս գեղեցիկ սրահը պիտի դառնայ իրապէս Ֆրանսահայկական մշակոյթի օճախ մը (մանրամասն թղթակցութիւն մը արդէն հրատարակուեցաւ) :

×

ԱՅՑ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ ՇԻՐԻՄԻՆ

Կիրակի առաւօտ, մէկ Յուլիսին, Նոր Սերունդականներէ եւ ընկեր – ընկերուհի – ներէ բաղկացած սառաւոր խումբ մը այցի գնաց մեծ Հայուն՝ Մ. Վարանդեանի շիրիմին : Ծաղկեպսակներ զրուեցան դամբարանին վրայ՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Բիւրոյին, Կապոյտ Խաչի, Համազգայինի եւ Նոր Սերունդի կողմէ : Ցիչեալ կազմակերպութիւններուն անուներով շիրիմին առջեւ եւ նոր սերունդին ուղղուած իրենց խօսքը ըսին, Շ. Նարդունի, Կ. Փօլատեան, Պ. Մնապեան եւ Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան անունով ընկեր Յակոբ Աբթինեան : Խօսողները վեր առին Վարանդեանի մէկ՝ մտաւորականը, գրչի մարդը եւ հայրենասէրը : Թելադրելով որ Նոր Սերունդը քալէ անոր անցած ճանապարհէն :

×

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԵՐԴՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Օգտուելով մեր գրագէտ հիւրերու ներկայութենէն, Նոր Սերունդի վարչութիւնը, նոյն օրը, կազմակերպած էր դաշտահանդէս մը, որուն ընթացքին մեր երիտասարդ – երիտասարդուհիները պիտի կատարէին իրենց երգման արարողութիւնը, մտնելով մեր ժողովուրդին ծառայութեան մէջ : Ինութեան ծոցին

1961 – 1962 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սերթիֆիֆայի ներկայացող 7 աշակերտուհիներու 5ը յաջողած :—

Գասպարեան Այտա, Պատմաճեան Եղիսաբէթ, Սարաֆեան Ազատի, Տէր Մանուկեան Զարուհի, Բալոյեան Ազատուհի :

Պըրբվէի աշակերտուհիներ, 15ի վրայ 9ը յաջողած :—

Իգիտպաշեան Ալիս, Պապըրճեան Ամենուհի, Ճիհանեան Քրիստինէ, Աբթինեան Արփի, Քէօչկերեան Ազնիւ, Սոփոկլեան Ազնիւ, Յակոբեան Պեթի, Հանտալեան Հելէն, Գասպարեան Սաթենիկ :

մէջ ստեղծուեցաւ չուտով հայեցի մթնոլորտ մը, ուր կը տիրապետէին հայկական երգն ու պարը : Եւ երբ երդման արարողութեան պահը եկաւ կարծես թէ անոր խորհուրդը վարակեց եւ խոր ապրումով մը լեցուց ներկաները : Մեր գրագէտ հիւրերը, Շ. Նարդունի, Կ. Փօլատեան եւ Պ. Մնապեան, ինչպէս նաեւ ընկ. Յ. Աբթինեան, խօսք առին դարձեալ, չեչտելով կարեւորութիւնը երդման արթիւն, մաղթելով որ , Նոր Սերնդական – ները գիտնան արժեւորել իրենց վրայ դրուած յոյսերը :

Գ. Պ.

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԸ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒ – ՆԸ, գրեց Բիւզանդ Եղիայեան, Անթիլիաս, 1962 :

ԱՇՈՏ ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆԻ յոբելեանը (ե-րաժշտական – կրթական քառասնամեայ գործունէութիւն), համագիր Պէպօ Սիմոնեան : Հրատարակութիւն Լիբանանի յոբելենական յանձնախումբի : Պէյրութ, 1962 :

ՎԵՐԵԼՔ, Ուսանողական պարբերաթերթ Պէյրութի Վիէննական Մխիթարեան երկրորդական վարժարանի, Ապրիլ-Յունիս, 1962 :

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ, պաշտօնաթերթ Փրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին , Մարտ – Ապրիլ 1962 :

Մայրիկը կը հարցնէ աղջնակին .

— Աղջիկս, ի՞նչ պիտի ըլլաս երբ մեսնաս :

— Սպասուհի , մամա :

— Ինչո՞ւ :

— Որպէսզի հայրիկը գիս սիրէ, կը յարէ աղջնակը :

— Ջեմ հասկնար, ի՞նչ ըսել կ'ուզէք , նկատեց տուաւ Աւազակապետը կատաթեալ միամտութեամբ մը :

— Կը հարցնեմ թէ, կրնէք վճռան, ո՞ւր առած եւ ուսումդ :

— Ես բարձր ուսում մը չունիմ : Ինչ որ սորված եմ, առիկա փորձառութեամբս եղած է : Մանկութենէս ի վեր թափառելով շատ դէպքերու հանդիսատես գտնուեցայ : Քննեցի մարդը իր կաշիին տակ ու տեսայ որ անիկա չատ արտակարգ զանգուած մըն էր իր ամբողջ նկարագիրներով : Ահա ուսումս, ահա բոլոր խմաւտասիրութիւնս, ուրիշ ոչինչ :

— Մարդը քննելով կարելի՞ է խմաւտասէր դառնալ :

— Անտարակոյս· ի՞նչ կայ աւելի խոր, աւելի վեհ եւ աւելի հետաքրքրական քան մարդը : Մի՛ եւնայն առեն՝ ի՞նչ կայ աւելի զգուելի քան մարդը : Բարութեան ինչ ըլա՞լը կ'ուզես՝ անոր մէջ փնտռէ , եւ ընդհակառակն՝ չարութեան ինչ ըլա՞լը կ'ուզես՝ դարձեալ անոր մէջ փնտռէ : Երբ կատարես քննութիւնդ, ահա խմաւտասէրը կը դառնաս :

(Շար.)

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (88)

ԱԼԻՔԱԿԱՊԻՏՐ

ԳՐԵՑ՝

ԱՐՄԷՆ ՇԻՏԱՆԵԱՆ

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

— Ճիտակ է, միայն թէ ֆաքիր ըսածդ ուրիշ աշխարհի մը մէջ կ'ապրի, ուր կեանքը վայելքի պէտք չունիններ :

— Ո՞րն է ֆաքիրին աշխարհը, ընդհատեց փաշան անզուսպ քմծիծաղով մը :

— Ատոնց կիտէ, մրմնջեց Աւազակապետը :

Շէվքի փաշա, ինչպէս ըսած էինք, չափազանց համակրած էր Աւազակապետին եւ կ'ուզէր որ խօսէր ան : Այդ պատճառաւ մտերմական ձայնով հարցուց .

— Ըսէ, ֆաքիր, դուն ի՞նչ կը զգաս աշխարհէն, երբ պատահ մը հացով ու քանի մը քուրջի կտորներով օր կ'անցնցնես :

— Ի՞նչպէս ըսեմ· այս աշխարհը ինծի համար վաղանցուկ երազ մըն է : Երբ աչքս բանամ իմ աշխարհիս մէջ կը փափաղրութիւն է մարդերու վայելքը :

— Տարօրինակ գաղափարներ ունիս , ֆաքիր, իրա՞ւ է որ դուն կը հաւատաս բաներուդ : Մարդուս աշխարհը մէկ է· երբ մեռնելու ըլլայ, այն ատեն յաւիտենական աշխարհի մը մէջ կ'երթայ : Ուրիշ աշխարհ մը չկայ :

— Թերեւս · մարդ բաներ մէկ կերպով չի մտածեր, գաղափարի գոյութիւնը կրօնքի մը կը նմանի :

Միւսլիմանը, քրիստոնեան ու կռապաշտը միչտ իրենց յատուկ լմբռնումով կը փարին հաւատքին : Ես ալ տարբեր աշխարհի մը աչքս յառած եմ : Բայց թէ երեւակայական է՝ ատիկա իմ փոյթս չէ : Ըսէք ինծի, փաշա էֆէնտի, ի՞նչ ընեմ այս աշխարհին մէջ, երբ մարդիկ երբեմն զիրար կը սպաննեն , երբեմն ոճիրներ կը գործեն, երբեմն գողութիւններ կ'ընեն ու այդպէս անպատճառ բաներ , կախաղաններ ու թիաբաններ կը քաշկռտուին : Իմ աշխարհս, որուն մէջ կ'ուզեմ օր մը գոնէ ապրիլ, արեան կեռեր չունի :

Շէվքի փաշա մտիկ կ'ընէր ու կը կարծէր թէ ֆաքիրը սովորութիւն ունէր ցնորական բանդագուշանքներ ընելու : Հետեւաբար կարեւորութենէ զուրկ նկատեց անոր վերջին պարբերութիւնը որ կ'ըսէր· «Իմ աշխարհը արեան գետեր չունի » :

— Ե՞րբ պիտի ապրիս քու երեւակայական աշխարհիդ մէջ, վրայ բերաւ վէպերը հեգնելով :

— Երբ վերջանայ ճամբաս, երբ հասնիմ այն կէտին որուն յառած են աչքերս, մրմնջեց Աւազակապետը :

— Ի՞նչ ճամբայ է ան որ չի վերջանար :

— Ջեմ գիտեր, անանկ ճամբայ մըն է՝ որուն մէջ ինկողը չի կրնար չեղիլ մինչեւ որ ծայրը հասնի : Բայց քալել, քալել, միչտ քալել պէտք է, եթէ ոչ բովանդակ անձնուիրութիւնդ ապարդիւն կը մնայ ու մարդս չի կրնար իր նպատակին հասնիլ : Համբերութիւն ու հաւատք պէտք են ամանկ ճամբայ մը գլուխ հանելու համար : Հոն, այդ անվերջ կարծուած ճամբուն վրայ, վիհերու , գահավէժներու , ապառաժներու եւ մինչեւ իսկ անդունդի նմանող խորութիւններու կը հանդիպիս . պէտք չէ կասիլ, պէտք չէ սայթաքելէ վախնալ, պէտք չէ նահանջել · գիտնալու է որ մարդուս կամքը չատ զօրաւոր է , երբ հաւատքը մարմնացած ըլլայ անոր մէջ :

Շէվքի փաշա այս մթին բայց իմաստալից խօսքերը լսելով ակամայ կը բռքանչանար : Ուստի հարցուց .

— Ան չէ, ֆաքիր, ո՞ւր դաստիարակուած ես :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ինչպէս տեսայ Հայաստանը

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝
Հ· ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՑԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն· Ֆ·

Դիմել՝
«ՅԱՌԱՋ»

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէնի մէջ Հերոսներու Օրը տեղի կ'ունենայ կիրակի՝ Յուլիս 22 :

ԿՈՉ ՍԱՆԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց 1962 – 63ի չրջանին համար սան մը պիտի պահէ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանը: Թեկնածուն պէտք է հետեւեալ պայմանները լրացնէ ·—

Ա) Ըլլայ 10–12 տարեկան :

Բ) Ֆրանսական դպրոցներու 6րդ կամ 7րդ դասարանէն :

Գ) Ծնողքը պատկանի Սեբաստիոյ չրջանին :

Դ) Ըլլայ որբ կամ չքաւոր ընտանիքի զաւակ :

Ընտրութիւնը պիտի կատարուի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանի Մխիթարեան Հայրերու կողմէ :

Այն ծնողքները որ կը փափաքին, կրնան դրել Պ· Զարեհ Մինասեանի, 207 Րիւ Լաֆայէթ, Փարիզ (10), դիմումին կցելով իրենց տղոց դպրոցական նիչերը :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՂ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1962 – 1963 տարեչրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Անոնք որոնք կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է այժմէն իսկ դիմում ընեն հաստատութեան տնօրէնութեան :

Վարժարանին նպատակն է պատրաստել միչնակարգ ուսման պաշարով օժտուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած Հայուհիներու սերունդ մը :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ ·

Ա.— Ֆրանսականը, որ տառացի կերպով կը հետեւի պետական լիսէներու արդիական բաժնի պաչտօնական ծրագրին, անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով, կը պատրաստէ պըրըվէի եւ պաֆալորէայի :

Բ.— Հայկականը, որ կ'օժտէ սանուհիները հիները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աչխարհագրութեան մարզերուն մէջ :

Աչակերտուհիները կ'ընդունուին 8 տարեկանէն սկսեալ: Մանրամասնութիւններու համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան :

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Հեռաձայն 927 01·72

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՅՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի չրջանը, արձակուրդի չրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաչտօնէութեան : Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորաբար կանչն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ չերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հաստչեներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով :

Յառաջ միչտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը:

Այս տարի, վարչութիւնը որոչած է ընթացք տալ միայն ԲԱՅԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով ·— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն· Ֆ· եւ սովորական հաստցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեչրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի չրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է·

Ֆրանսա·— Ամսական 7· Ն· Ֆ· :
Արտասահման 10 Ն· Ֆ· :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՒԹԻՒ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, կիրակի օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի «Արղուէեան» խումբին :

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի չրջանի Հ· Ց· Դ· բոլոր խումբերուն :

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրախօս : Պիւֆէ

Ժամը 3ին Շերիմներու այցելութիւն, Շաւիլի գերեզմանատունը :

×

ՎԱՂԱՆՆԻ ՄԷՋ

22 Յուլիս, կիրակի, Մալխասրի անտառին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յայտրդուի :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ ՆՈՑ· 11–ին, տեղի պիտի ունենայ Ս· Մեսրոպ Մաչտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը, Փարիզի եւ չրջակայից բոլոր հայ Մխիթարիններու մասնակցութեամբ :

FOURRURES

Roger YOPIAN

PRIX INTERESSANTS
NEUF et REPARATION

84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

Autobus : de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Docteur-Roux.

Հ· Յ· Դ·

ՎԱՂԱՆՆ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը: կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ է բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Կ· ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 էջ :

Գինն՝ 15 Ն· Ֆ·
Առաքման ծախքով 16 Ն· Ֆ·

Դիմել Գրատուն Հ· ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,
51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Շէնքի չինութեան բանուորներ : Դիմել Լեւոն Տօնիկեանի :

ՏԱՐՕՆ հաստատութիւն
52, Րիւ Կիւսթաւ Քուպէ,
Պաոնէօ, Սէն

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀԱՅ ԸՆԴԱՅԱՐԱՆ – ԼԸ ՓԼՔ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1962 – 1963 Ուսումնական տարեշրջանին :

Կ'ընդունուի 10 – 12 տարեկան բարեկիրթ եւ յառաջադէմ տեւէ աչակերտ : Ուսումնական ծրագիրն է դասական ընթացք երկրորդական վարժարանի

Դիմել ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ
ECOLE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
3, Av· de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél· 963.01.72

ԿԱՊՈՒՑ ՄԱՅԶԻ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Շրջ· վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ օդափոխութեան կայանի արձանագրութիւնները փակուած են :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վիէնի Ֆ·Կ·Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Տիկ· Փառանձեմ Եղիմեանէ (Սէնթ Էթիէն) իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ 40 Ն· Ֆ· (դպրոցին համար) :

BERLITZ - MARIGNAN (Opéra) **Pathé - BRETAGNE** (Champs-Elysées, Gare Montparnasse)

LA LOI des HOMMES

un film de CHARLES GERARD
(Adjémian)

écrit par PASCAL JARDIN
musique originale ANDRE HOSSEIN
édition CARAVELLE
Prod. Filmatec (M. et F. Swerts)

MICHELINE PRESLE
PHILIPPE LEROY - BEAULIEU
PIERRE MONDY
avec la participation de
ARLETTY
MARCEL DALIO
JOSE LUIS DE VILALLONGA
avec
GERARD BUHR
avec
ROBERT DALBAN

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՅՍԸ կուտայ

Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ՋԱՐԴԱՐԷՔ եւ ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes

Tél. : GRE. 09-47

11, Bd. de la République, La Garenne

Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաչակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնքէթիֆ եւ վինիլիֆ պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլասթիֆ :

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեչտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10կն 30 առ հարիւր գեղչ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY – SOUS – BOIS (Seine)

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆ·	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆ·	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն· Ֆ·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆ·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆ·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆ·	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն· Ֆ·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նչանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86-60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒԼԻՍ

MERCREDI 18 JUILLET 1962

38րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9355 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5256

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ՄԵԶԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Ժամանակները մեզմէ կը պահանջեն ոչ միայն արթնութիւն եւ շարժում, այլեւ ծրագրեալ աշխատանք: Յարատեւ ճիգ՝ բոլոր ճակատներուն վրայ:

Քաղաքական հոգերուն հետ, մշակոյթի պահանջներն ալ կը բազմապատկուին հետզհետէ:

Կը գտնուինք այնպիսի միջավայրի մը մէջ, ուր միտքն ու ձեռքը նուաճումներ կը կատարեն սրընթաց: Կը հոսին ու կը գործեն իբրեւ յորձանք:

Եթէ չկարենանք հետեւիլ, իւրացնել պիտանին եւ խորացնել, թարմացնել մեր գիտելիքները, շուտ կը ցամքին մեր մշակոյթի վտակները:

«Ջրվէժ» կոչեց իր մէկ գիրքը՝ Նարդունին: Ջրվէժ «միտքերու, գաղափարներու, պատմական ծանօթութիւններու, յորդառատ եւ հեղեղաձայն»:

Ահա քսանեւհինգ տարիէ ի վեր մեր աչքերուն առջեւ, մեր գլխուն վերեւ կը հոսին միջազգային գրականութեան եւ արուեստի, գիտութեան եւ աշխարհակալութեան ջրվէժները: Ազատ եւ անսպառ: Մատչելի բոլորին համար:

Անշուշտ ամէնուն տրուած չէ օգտուիլ այդ յորդահոսան աղբիւրներուն բարիքներէն:

Բայց, անոնք որ կոչում ունին եւ տրամադիր են հանրօգուտ ասպարէզի մը նուիրուելու, ինչո՞ւ կէս ճամբան պիտի մնային:

Մշակոյթի պաշարն ալ, երբ մէկէն միւսին կը փոխանցուի ընտանեկան ժառանգութեան մը պէս, ի վերջոյ կը վերածուի մեծ հայրիկին հարսանեկան յիշատակներուն:

Ինչպէս ամէն տեղ, մեր մէջ ալ «Ջրվէժ»ները կը կազմուին աշխատանքով: Աչքի լոյս թափելով: «Լոյս ի լուսոյ»:

Կարելի՞ է դիմանալ եւ ճամբայ կտրել, թեւ տալ Հայկական Արտասահմանի մշակոյթին, առանց այս տարրական պայմաններուն:

Կարելի՞ է ապահովել տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութիւնը, երբ ծուռերուն դիմակաւորներ եւ կամկար հետեւորդներ կը կազմալուծեն անոնց դիմադրական ճակատը: Անոնց կորովը եւ ինքնավստահութիւնը:

Իվերջոյ նո՞ր պիտի սորվինք թէ մեր գիտակից եւ յարատեւ ինքնագործունէութենէն, մեր պայծառատեսութենէն կախում ունի Հայկական Արտասահմանի զօրացումը կամ թուլացումը: Անոր մշակոյթին զարգացումը կամ անկումը:

Երեւանը ինքն ալ, որ իրաւունք չունի նոյնիսկ ուղղակի կապ հաստատելու տարագիր բազմութեանց հետ, երբեք չէ յաւակնած «ամենայն Հայոց առաջնորդ» հանդիսանալ: Ո՛չ մշակոյթի, ո՛չ ալ ուրիշ ճակատի վրայ:

Գիտենք թէ ան ինչպէս կ'ըմբռնէ իր կոչումը եւ մեր պարտականութիւնները:

Այս պարզագոյն կամաւոր ըլլայ թէ հարկադրեալ, բան մը չի փոխեր անողոք իրականութենէն:

Ուրեմն, մենք պիտի տնօրինենք մեր հակատագիրը: Այսօր, վաղը եւ միւս օր:

Մե՛նք պիտի ըլլանք մեր առաջնորդը, ուղեցոյցը, գործադիր իշխանութիւնը:

Մե՛նք պիտի պահպանենք եւ ճոխացնենք տարագիր բազմութեանց մշակոյթը, միշտ ձգտելով նոր ակօսներ եւ վտակներ բանալ:

Աւելի քան երբեք նախանձախնդիր՝ ցամաքէ ցամաք փոխադրուած վաստակին, անշուշտ նոյն գուրգուրանքով պիտի հետեւինք հայրենիքի հարազատ ընդհանուր ինքնագործութեանց:

Ու պիտի պահանջենք որ եթէ տակաւին ի վիճակի չեն դուռները բանալու, գոնէ պատուհաններուն փեղկերը վերցնեն, որպէսզի կարենանք օգտուիլ, փոխադարձաբար:

Անոր համար ալ՝ միշտ քայլ մը առաջ: Դէպի բարձունքները:

Քանի զօրացնենք մեր ինքնապաշտպանութեան գօտիները, լայն եւ խոր նուաճումներ կատարելով բոլոր ճակատներուն վրայ, այնքան գետին շահած կ'ըլլանք ապագային համար:

Իվերջոյ հայրենիքն է որ պիտի շահի օտարութեան մէջ կատարուած վաստակէն:

Շ.

1950

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԱՐԳԵԼՔԻ ԲԱՆԱՁԵՒԸ ՉԱՆՑԱՒ

Ե. Հանրապետութեան 8րդ արգելքի բանաձեւն ալ չկրցաւ տապալել կառավարութիւնը եւ ստացաւ միայն 206 ձայն մինչ անհրաժեշտ մեծամասնութիւնը 241 է:

Ծանօթ է որ ընկերվարականները, արմատականները որոնց միացած էին Ժողովրդական Շարժումը եւ Անկախները արգելքի բանաձեւ մը ներկայացուցած էին հիւլէական ուժի ստեղծման դէմ: Ֆրանսական կառավարութիւնը կ'ուզէ Փիէռլաթի մէջ հիւլէական կեդրոն մը հիմնել որու համար երկու հարիւր միլիոն Ն. Ֆ.ի վարկ մը կ'ուզէ Ազգ. Ժողովէն:

Երբ նիստը բացուեցաւ, առաջին անգամ խօսք առաւ ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը՝ Կի Մոլէ:

Կը շեշտէ թէ միշտ դէմ եղած է հիւլէական ազգային ուժի մը, նոյնիսկ երբ վարչապետ էր եւ Միշէլ Տըպրէ՝ ծերակուտական: Այս առթիւ դէմ կ'արտայայտուի նաեւ Փոմփիտուի կառավարութեան որ կը փորձէ Դ. Հանրապետութեան ծրագիրներուն վերագրել այս հիւլէական ուժի ստեղծման հարցը մինչդեռ Կի Մոլէի համար, ծրագիրը Ե. Հանրապետութեան ծրագիրն է եւ պէտք չէ որ ան փորձէ ուրիշին վրայ ձգել անոր պատասխանատուութիւնը: «Իրականին մէջ, կը շեշտէ Կի Մոլէ, ամբողջ հարցը կը վերաբերի Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան: Արգելք հանդիսանալու համար գերմանական ռազմապաշտութեան վերածնունդին եւ գերման – խորհրդային նոր դաշինքի մը. մէկ միջոց կայ միայն.— գերման ժողովուրդը առնել միջազգային հաւաքականութեան մը մէջ: Այսօր, բարեբախտաբար աշխարհի համար, գերման կառավարութիւնը եւ իր ընդդիմութիւնը կ'ընդունին այդ կազմակերպուած միութիւնը: Ուրեմն պէտք է Եւրոպան շինել»:

Կի Մոլէ կը խօսի նաեւ Ատլանտեան Ուխտի մասին եւ անոր անհրաժեշտութեան եւ կ'եզրակացնէ թէ ամէն գնով դէմ է այդ կղզիացման քաղաքականութեան զոր կը տանի կառավարութիւնը:

Յաջորդաբար խօսք կ'առնեն՝ Մորիս Ֆօռ, որ ծափահարութեան կ'արժանանայ երբ ցաւ կը յայտնէ որ Զօյնեպատկերասփիւռը առարկայօրէն չի տար լուրերը: Խօսելով հիւլէական ուժի մասին, երեսփոխանը կ'ըսէ թէ շատ վտանգներ կան նման ծրագրի մը իրագործման մէջ եւ կուտայ երեք պատճառաբանութիւններ.— Ֆրանսական հիւլէական զէնքը զինուորական գետնի վրայ՝ պատրանք մըն է, ելմտական տեսակէտով՝ շատ ծանր եւ քաղաքականօրէն՝ վտանգաւոր: Ինք «եւրոպական» լուծում մը կ'ուզէ:

Յանուն Ժողովրդական Շարժումի Պըլէն համոզումով կը պարզէ իր տեսակէտը: Փիէռլաթ Ֆրանսայի ուժերէն վեր գործ մըն է:

Կառավարութեան տեսակէտը պաշտպանող Իւ Էն Էռ մը՝ Ռաֆայէլ – Լէյկ կը խօսի, յետոյ գիշերուան նիստին ներկաներու թիւը կը նուազի: Անկախ ժափիօ կ'ըսէ թէ զուտ ազգային հիւլէական ուժ մը շատ վտանգաւոր հետեւանքներ կրնայ ունենալ: Թոմազօ աւելի խիստ է, չի հասկնար թէ այլեւս ինչ պէտք կայ հիւլէական ուժի երբ բանակը բարոյալքուած է: Ալժերիոյ անկախութեան վաղորդայնին:

Վերջապէս խօսք կ'առնէ վարչապետը յիշեցնելու համար թէ հիւլէական ազգ. ուժ մը ստեղծելու պատմութիւնը ծնած է 1954ին: Ինչ որ պիտի արժէ Ֆրանսայի կարելիութիւններու սահմանէն վեր չէ եւ իր եզրակացութեան մէջ կ'ըսէ թէ մերժելով արգելքի բանաձեւը Ազգ. Ժողովը ցոյց պիտի տայ թէ Ֆրանսա ոչ կ'ուզէ գրգռել ոչ ալ տեղի տալ:

Ժամը առաւօտեան 2.30ին, արգելքի բանաձեւը կը ստանայ 206 ձայն, կը պակսի 35 ձայն: Անկախները եւ Ժողովրդական Շարժումը հակառակ անոր որ նախապէս ստորագրած էին արգելքի բանաձեւը երբ դիւանին կը յանձնուէր «մէկ մարդու» պէս չքուէարկեցին: Արդարեւ 69 անկախներ միայն թեր քուէարկած են մինչ իրենց թիւը՝ 105 է եւ 33 Ժողովրդական Շարժում (55ի վրայ):

Կառավարութիւնը 8րդ անգամ ըլլալով փրկեց իր գոյութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖԵՐԱԹ ԱԳԳԱՍ եւ Պումետիէն Թլեմսէն գացին ուր միացած են Պէն Պելլայի: Միւս կողմէ ԱՀԱԿի Ներքին նախարարութիւնը խիստ զեկոյց մը հրատարակած է ուր կը շեշտուի թէ «հակառակ կարգ մը փառամոլներու կամ արկածախնդիրներու սուտերուն երբեք գնդապետներու դէմ տրուած վճիռը. ոչ զօրքին, ոչ ալ բաղաքներու դէմ է»: Զեկոյցին մէջ կ'ըսուի նաեւ ոեւէ զինուորական պէտք չէ հնազանդի պաշտօնանկ զինուորական սպաներուն:

ՕՌԱՆԻ Եւրոպացիներուն վիճակը միշտ ողբերգական է: Անհետացումները որոնք առեւանգում կը նշանակեն կը շարունակուին: Միջազգային Կարմիր Խաչը ցաւով դիտել կուտայ թէ այդ ուղղութեամբ եղած ոչ մէկ դիմում արդիւնք տուած է:

ԻՏԱԼԻԱ միակն է արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, որ հրթիռ արձակող մարտանաւ ունի՝ Ճուզեփփէ Կառիպալտի:

ԱՐԵՒԵԼՔ – ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ յարաբերութիւնները նորէն ձգտուած են: Խրուշչեւ յայտարարեց թէ հրթիռ մը ունին որ կրնայ «ճանճի մը իսկ դպչիլ մթնոլորտին մէջ»:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ձայնասփիւռը հերքեց այն լուրերը զորս հաղորդած էին «Աբարներու – Ձայնը» եւ Իսրայէլեան ձայնասփիւռը եւ ըստ որոնց նասրական ընոյթ ունեցող միջադէպեր տեղի ունեցած են Հալէպ եւ Հոմս:

ԱԼ ԽԱՊԱՐ եգիպտական թերթին համաձայն Ֆրանսա եւ արաբ Մ. Հանրապետութիւնը պիտի վերահաստատեն իրենց դիւանագիտական յարաբերութիւնները:

ԹՈՒՐՔ – Իրաքեան սահմանէն հասած լուրերու վրայ հիմնուելով «Քոմպա» կը գրէ թէ Շէյխ Պարզանի քիւրտ ազգայնական ուժերը շարժումներ կ'ընեն դէպի իրաքեան քիւրտային շրջանները՝ Տիրեպի եւ Փիշապեր:

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ (Հարաւ. Ֆրանսա) մօտ հրդեհ մը մը ծագած է առջի օր եւ բաւական տարածուած մերձաւոր անտառներուն միջոցաւ:

ՅԻՐ ՈՒ ՑԱՆ ՀԱՅԵՐ

Կեսարիոյ Կիկի գիւղին մէջ 30 Հայ բնտանիքներ կ'ապրին

Կեսարիայէն 20 Յունիս թուականով, կը գրեն.—

Երկար տարիներու աւանդական սովորութեան համաձայն, այս տարի ալ Ս. Եղիայի տօնին առթիւ, քաղաքիս վաստակաւոր հոգեւոր հովիւ Տ. Հայկազուն Ա. քահանայ Կարապետեան, ամսոյս 17ին, գայսերցի յիսուն ուխտագնացներով մեկնեցաւ Գիւնեանէ. երեք ժամ դէպի Արեւելք գտնուող բարձրաւանդակին վրայ աւելի քան երեք հարիւր տարի առաջ հիմնուած Կիկի գիւղի Ջօրուլթին լերան բարձունքը. այս լերան կուշտէն բխող Քուրպան Փունարը անուն վայրը: Այստեղ զուտ հայ երեսուն ընտանիքներէ բաղկացող գիւղացիներու կողմէ իբր մատաղցու բերուած 14 ոչխարի աղօրհնութիւնը եւ զենումը կատարուեցաւ, Տէր Հօր միջոցաւ, Կիրակի առաւօտեան ժամերգութեանց առեն:

Մինչեւ մատաղին եփիլը շրջակայ Քոյուն Ափթալ գիւղէն հարիւրաւոր թուրք գրացի հայրենակիցներ ալ իրենց Հօճայի հետ հոն ժամանելով, մեզի հետ միասին անձրեւի աղօթքներ կատարեցին եւ երկուստեք սիրալիր արտայայտութիւններ եղան եւ ամէնքս միասին կուշտուկուռ ճաշակեցինք մատաղի միսը եւ ձաւարով պատրաստուած եղինձը:

Կիրակի եւ երկուշաբթի օր, Տէր Հայրը 7 մկրտութիւն եւ մէկ պսակադրութիւն կատարեց:

Կիկի գիւղը առաջին եկողը եւ հոն հաստատուողը եղած է Սըլկընի կողմի Սըրատոսն հայ գիւղէն գաղթած հայ մը, որու յաջորդած են ուրիշ զանազան գիւղերէ գաղթած Հայեր, որոնք ընդհանուր պատերազմէն առաջ կազմած են վաթսուն ընտանիքէ բաղկացեալ գիւղ մը: Ասոնց վերջին հոգեւոր հովիւը եղած է Տէր Մարգարեան անուն քահանայ մը որու գերեզմանը կանգուն կը մնայ դեռ գիւղին գերեզմանատան մէջ, ուր Տէր Հայկազուն քահանայ երկուշաբթի օր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեց:

Կը կարծուի որ դարեր առաջ ներկայ Կիկի գիւղին տեղը հաստատուած է եղեր յոյն գիւղ մը, քանի մը հարիւր ընտանիքներով: Գիւղին դիրքը շատ բարձր լեռնադաշտ մըն է ուր կը հոսին պաղօրակ աղբիւրներ: Լերան արեւմտեան կողի վրայէն եւ օդն ու ջուրը խիստ առողջարար են կապոյտ ջինջ ու չքեղ երկինքով մը:

ԻՍՄԷԹ ԻՆԷՕՆԻՒ յայտարարեց թէ բանակը հաւատարիմ է եւ որեւէ միտք չունի քաղաքական կեանքին մասնակցելու:

ՀՈՒՖՈՒԷԹ – ՊՈՒՆԵԻ, Քոթ տ'Իվուարի նախագահը պաշտօնական այցելութեան է Իսրայէլ:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ մէջ լրտեսութեան նոր դատ մը բացուած է: Ըստ ֆրանսական Ֆրանս-Փրէս եւ բրիտանական Ռօյթըր գործակալութեանց հեռագիրներուն ամբաստանեալներն են.— 11 Յոյն, 2 Կիպրոսցի, մէկ Հայ եւ մէկ Եգիպտացի որոնք «ընդունած են թէ տեղեկութիւններ հաւաքած ու հաղորդած են Իսրայէլի»: Դատախազը մահապատիժ պահանջեց 13 հոգիի համար եւ միայն բանտարկութիւն՝ Եգիպտացիին համար:

ԷԼԻԶԱՊԷԹՎԻԼԻ (Քաթանկա) Պալուպա գաղթականներու կայանը պիտի փակուի ամսուս վերջ: Նախապէս 80.000 հոգի պատսպարուած էին գաղթակայանին մէջ ուր ներկայիս միայն 15000 Պալուպա մնացած են: Կայանը շաբաթական հարիւր հազար տոլար կ'արժէր ՄԱԿի:

«ՆՈՒՐ ՀՈՒՅՍԻ ՆՕՏ»

(ԲԻՐԱԿԱՆ ԴԱՐԿԱՑՈՒՄ)

Ճիշտն ասած, ինչպես ասում են հին մարդիկ, ես էլ չգիտեի, թե ինչ է նշանակում «Նուր Հույսի նոտ»։ Ինչպե՞ս կարող էի գիտենալ, երբ ես ոչ մի անգամ չեմ եղել Հայաստանում, ոչ էլ հայերեն գրքեր եմ կարդացել։ Ես ծնվել եմ Ամերիկայում, այնտեղ էլ մեծացել եմ, ուսում եմ ստացել, ամուսնացել եմ, երեխաներ ունեցել, ապրում եմ, աշխատում եմ, ինչպես ամերիկացիների մեծ մասը։ Ես ոչ մի կապ չունեի հայերի հետ, ոչ էլ հայերենի։ Ինչպե՞ս կարող էի հասկանալ, թե ինչ է նշանակում «Նուր Հույսի նոտ»։ Ինչպե՞ս կարող էի գիտենալ, որ այդ նոտը ինձ համար ամենից թանկագին նոտն է աշխարհում։

Ես հասնում էի տունս, հոգնած, ուժասպառ եղած, երբ հանկարծ լսեցի, որ հեռախոսս զնգում է։ Ես վազեցի, որ պատասխանեմ, բայց հեռախոսը դադարեց զնգալ, երբ ես հասա։ Ես սկսեցի մտածել, թե ո՞վ կարող էր զանգահարել ինձ։ Ես ոչ մի ընկեր չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի ծանոթ չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հարազատ չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայ չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն խոսող չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն գրող չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն կարդացող չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն լսող չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն մտածող չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն երազող չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն ապրող չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն մեռնող չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն հարություն առնող չունեի, որ կարողանար ինձ զանգահարել։ Ես ոչ մի հայերեն...

— Ալո՛, ես Նուր Հույսի նոտն եմ, ինչպե՞ս կարող եք ինձ զանգահարել, երբ ես ոչ մի հայ չունեմ, որ կարողանար ինձ զանգահարել։

—

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ

ՊՄԲ ԲԻՒՐՕՂ

ԴԱՐԵՁԱՏԱՀ ԴԱՀԼԻՃ

ԳՐՔԾ՝

ՍՈՒՐԵՆ ԴԱՀԼԻՃԵԱՆ

— Պարո՛ն տաքսադրիվեր, ի՞նչ ժամ է հիմա։

— Ես ձեր ժամացույցը չունեմ, որ ասեմ։ Ես ինչպե՞ս իմանամ, թե ժամը քանի՛սն է։ Ես ձեր ժամացույցը չեմ տեսել։

— Ներողություն, ես կարծեցի, որ ձեր ձեռքի ժամացույցին եք նայում։

— Ես ձեռքիս ժամացույց չունեմ։ Ես ձեռքիս ոչինչ չունեմ։ Ես ձեռքիս ոչինչ չեմ նայում։

— Ներողություն, ես կարծեցի, որ ձեռքի ժամացույցին եք նայում։

—

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ինչպէս տեսաւ Հայաստանը

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՅԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՑԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
«ՅԱՌԱՋ»

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Զորմխեան ընտանիքը չնորհակալու-թիւն կը յայտնէ Հայրապետական Պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեանի, Փարիզի Հայ Եկեղեցւոյ հոգեւոր հայրերուն եւ պաշտօնէութեան, Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութեան նախագահին, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականներուն, ընկերուն եւ բարեկամներուն, որոնք իրենց ողբացեալ մօր եւ մեծ մօր՝ ՄԱՐԻԱՄ ԶՈՐՄԻՍԵԱՆԻ թաղման կրօնական արարողութեան մասնակցելով եւ կամ դրաւոր եւ բերանացի ցաւակցութիւն յայտնելով մխիթարեցին ընտանիքը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ և ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Սէն Ժեռմի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկե-ղեցւոյ թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Սրբոցն Թարգմանչաց տօնի առթիւ, այս կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ մատաղօրհնութիւն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ չինութեան եւ պայծառութեան աշխատող անձերուն յիշատակին: Բոլոր թաղեցիներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ այս արարողութեան :

Մատաղի ծախքերուն մասնակցիլ փափաքողները կրնան դիմել թաղականութեան :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՅՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շրջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորականէն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը:

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՅԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան դրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն:

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962):

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7. Ն. Ֆ.:

Արտասահման 10 Ն. Ֆ.:

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէննի մէջ Հերոսներու Օրը տեղի կ'ունենայ կիրակի՝ Յուլիս 22 :

×

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 13 Հոկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի Ֆաղաբապետարանի սրահներուն մէջ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ Հ. Յ. Դ. Օրը կը տօնուի, Հոկտեմբեր 27, Շաբաթ դիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս, «Ալհամպրա»յի սրահներուն մէջ, բացառիկ պատրաստութեամբ :

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, կիրակի օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի «Արշակունի» խումբին :

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի Հ. Յ. Դ. բոլոր խումբերուն :

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրախօս : Պիւֆէ

Ժամը 3ին Շերիմներու այցելութիւն, Շաւիլի վերեզմանատունը :

Կը խօսին՝ Ընկ. ԵՐ. ԽԱԹԱՆԱՍԵԱՆ եւ Ընկ. ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին իրեն մասնակցութիւնը կը բերէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Իսիի «Խանասոր» խումբը :

Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունենայ միայն Շերիմներու այցելութիւնը :

×

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Պ. Թէսիէ զովասուն ծառաստանին մէջ :

(Քարթիէ Սլոնտրնի Շրմէն տը Լաֆօրէ Հօթ Ֆավանթին) :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Յ. ԿՕՇԿԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, պար եւ արտասանութիւն Նոր Սերնդական-ներու կողմէ :

Ճոխ պիւֆէ

Շամփուրով խորոված

Երթուղարձը ապահովուած ինքնաշարժերով : Մեկնումի վայր՝ Սինեմա Փալաս, առաւօտ ժամը 10–12, կէսօրէ ետք՝ ժամը 1 – 3 :

Անձրեւի պարագային յաջորդող կիրակին :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 63րդ տարեդարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Օգոստոս 5, կիրակի ամբողջ օրը, Վալապրի ծառախիտ անտառին մէջ :

Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթոքարները :

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

×

Խանասորի արշաւանքի տարեդարձը կը տօնուի Յուլիս 22 կիրակի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ է բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը :

ՎԻԼՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի Կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ, երեկոյ, Օհանջանեան սրահը: Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կը հրաւիրուին նաեւ «Դրօ» խումբի ընկերները:

Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 էջ :

Գինը՝ 15 Ն. Ֆ.

Առաքման ծախքով 16 Ն. Ֆ.

Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ ՆՈԳ. 11-ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր Հայ Միութիւններու մասնակցութեամբ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Շէնքի չինութեան բանուորներ: Դիմել Լեւոն Տօնիկեանի :

ՏԱՐՕՆ հաստատութիւն

52, Բիւ Կիւսթաւ Քուտպէ, Պանեէօ, Սէն

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՁՄԵՌԸ

ԱԺԱՆ ՏԱՔՆԱԼ

ԶԵՐ ԱԾՈՒԽԸ

ԱՄԱՌԸ

ՊԷՏՔ Է ԳՆԷՔ

ALEXANIAN

ԱԾՈՒԽ – ՄԱՋՈՒԽ

Bureaux
10 bis, Bd. Rodin
ISSY-LES-MOULINEAUX
MIC. 28-79

Chantier
7, Rue du Pourtour
MEUDON
OBS. 22-71

Dépositaire Butagaz

Դիմեցէք ամառուան գիներու ցանկը ստանալու համար :

N

DANS LA COUR D'HONNEUR
DES
INVALIDES

DE LOUIS XIV A NAPOLÉON

SPECTACLE SON ET LUMIÈRE

DU 21 AVRIL AU 30 SEPTEMBRE
UNE SEULE SÉANCE TOUS LES SOIRS à 22 HEURES
Entrée par l'Esplanade (Caisse ouverte à 21 heures)

Places assises : 5 NF - Debout : 3 NF - Enfants et Militaires : 1,50 NF

Métro : LATOUR-MAUBOURG et INVALIDES
Autobus : 28 - 49 - 69 - 83

PARKING GRATUIT ASSURÉ

RÉALISATION TECHNIQUE "PHILIPS"

N

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՃԱԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

BERLITZ - MARIGNAN Opéra — **Pathé - BRETAGNE** Champs-Elysées — Gare Montparnasse

LA LOI des HOMMES

un film de CHARLES GERARD
(Adjémian)
écrit par PASCAL JARDIN
musique originale ANDRE HOSSEIN
édition CARAVELLE
Prod. Filmatec (M. et F. Swerts)

MICHELINE PRESLE
PHILIPPE LEROY - BEAULIEU
PIERRE MONDY
avec la participation de
ARLETTY
MARCEL DALIO
JOSE LUIS DE VILALLONGA
avec
GERARD BUHR
avec
ROBERT DALBAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 19 ՅՈՒԼԻՍ

JEUDI 19 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9356 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5257

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է ՄԻՇՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆԸ

Շատ ուշագրաւ են լուրերը, որ կը հասնին Թուրքիայէն: Արեւելեան նահանգներուն մէջ ծագած խռովութիւնները, որոնք քրոնիկ դարձած են այլեւս, շատ բան կը պատմեն՝ անկախ իրենց ծագման պատճառներէն:

«Անապահովութիւն կը տիրէ երկրին մէջ», խոստովանեցաւ Զօր. Կիւրսէլ: Արդարեւ, խռովութիւնները զարգացած են այն աստիճան որ Անգարայի կառավարութիւնը մասնաւոր խորհրդակցութենէ մը ետք՝ ձեռնարկած է զսպումի գործողութեան: Այս խռովութիւնները կը հաղորդէ Թրքական հեռագրական գործակալութիւնը, «ծայր տուած են ընդդէմ երկրին ժողովրդավարական վարչաձեւին»: Կը նշանակէ թէ երկրին ներքին այս «անհանդստութիւնը» քաղաքական է: Այնպէս որ, մինչ երեսփոխանները երկու ամիս արձակուրդ առած են, նախարարները պիտի մնան իրենց պաշտօնին գլուխը: Անոնց հրահանգուած է շրջապտոյտներ կատարել դէպի արեւելեան նահանգները: Իր կարգին, Ինէօնիւ օգանաւով կը մեկնի նոյն շրջանները, նախ Էրզրում, ուր ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարէ եւ պիտի քննէ զինուորական միութիւնները: Անգարայէն կը հաղորդեն թէ Էրզրում գացած են նոյնպէս Թուրքիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը եւ ընդհ. սպայակոյտի նախագահը:

Գ. բանակի կեդրոնին մէջ՝ հետեւելէ ետք ռազմափորձերուն, անոնք պիտի մեկնին Տիարպաքըր, քննելու համար ճէթի խարիսխի պատրաստութիւնները: Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը այնքան կարեւորութիւն կուտայ այս շրջապտոյտին, որ կը յայտարարէ. «Պիտի այցելեմ ամենափոքր զինուորական միութիւնները եւ զօրանոցներուն մէջ պիտի գիշերեմ»:

Աշխուժութիւն եւ խանդավառութիւն ստեղծելու նպատակով բանակին մէջ, այս առթիւ սարքուած են պատերազմական խաղեր, որոնց ներկայ եղած են ընդհ. սպայակոյտի նախագահը, Զօր. Սունայ, ցամաքային ուժերու հրամանատարը, Զօր. Քեսքինէր, օդային ուժերու հրամանատարը, Զօր. Թանսել, ծովային ուժերու հրամանատարը, ծովակալ Ու– րան: Պատերազմական այս խաղերը տեղի ունեցան 9րդ բանակախումբի սրահներուն մէջ:

Ներքին նախարարը, Քուրութլու, իր կարգին շրջապտոյտի ելած է Արեւելեան Անատոլու, ընկերակցութեամբ ոստիկանական զօրաց ընդհ. հրամանատարին, որ կը հաստատէ եւ Անատոլուի հեռագրական գործակալութիւնը եւս կը հաստատէ թէ արեւելեան նահանգներու անապահովութեան դէպքերը մտահոգութիւն կը պատճառեն «չահագրգռուողներուն»:

«Անապահովութիւն» կոչուած այս գաւական եւ անորոշ բացատրութեան իմաստը հասկնալի կը դառնայ այն կառավարական զօրաշարժով, որ արեւելեան նահանգներուն մէջ կը համախմբէ երկրին ղեկավարութիւնը: Այս դէպքերուն առթիւ՝ հետաքրքրական է դատական նախարարին խօսքը, որ սպառնալիք մըն է.— «Օրէնքները իբր զարդ չեն ծառայեր»:

Բայց անապահովութեան ուրիշ զանգակ մը եւս կը հնչէ արեւելեան նահանգներէն.—

Բալու գաւառակին Շերաչիւլ եւ Հերդաթէր գիւղերուն բնակիչները ռազմաճակատի վերածած են իրենց սահմանները եւ կատաղօրէն կը կռուին չորս օրէ ի վեր, արօտավայրի վէճի մը հետեւանքով: Զինեալ գիւղացիներուն այս ընդհարումներուն մէջ սպաննուած է գիւղացի մը եւ վիրաւորուած են վեց գիւղացիներ: Կռիւին վերջ դնելու նպատակով՝ ռազմավայրը հասած է ոստիկան զօրաց ջոկատ մը, որ ձերբակալած է քանի մը հոգի՝ առանց կարենալ դադրեցնելու կռիւը: Երկրորդ օրը կռիւին զոհ գացած են երեք հոգի: Կը շարունակուի կռիւը, ուստի զսպիչ նոր ուժեր ղրկուած են:

Անգարայէն եւս կը հաղորդուի թէ Սէյտիշեհիրի Օրթաքարվիրան եւ Պողքուրտի Աքհիսէ գիւղերուն բնակիչները եւս կռուի ելած են դէմ առ դէմ: Աքհիսեցիները մորթած են իրենց հակառակորդներուն եզները եւ սպառնացած. «Ի պահանջել հարկին՝ ձեր կիներն ալ պիտի մորթենք այսպէս»: Այս գիւղացիները յարձակած են նաեւ ոստիկան զօրաց ջոկատին վրայ, զանոնք ծեծած, դաշունահարած, զինաթափ ըրած են: Դարձեալ նոյն գիւղացիները գերեզմանէն հանած են դիակ մը եւ պնդած թէ Օրթոքարվերանցիներն են սպանած, ուստի պիտի լուծեն վրէժը:

Անապահովութեան երրորդ կարգի դէպքեր՝ Սղերդի շրջանին մէջ: Երկու Թուրքեր Սիսամ գիւղէն անձ մը սպաննելէ ետք միացած են յելուզակներուն: Այս յելուզակներուն միացած են տասը աւազակներ, որոնց գործն էր անասուն գողնալ եւ Սուրիա փոխադրել:

Պատկերազարդելու համար այս Թրքական դէպքերը, ահաւասիկ ինչ որ կը հաղորդուի Ատափազարէն.—

Քոյունազըլը գիւղին մէջ «պատուոյ գող մը», Ահմէտ Քիրիզլի, կը ձերբակալուի գիւղացիներուն կողմէ, որ մօրէ մերկ եւ ձեռքերը իրեն կապուած՝ կը պտըտցնեն գիւղին փողոցներուն մէջ, հրաւիրելով որ ամէնքը թքնեն երեսը: Այս մարդը, որ կառավար մըն էր, իր կառքին մէջ բռնաբարած էր դեռատի Թրքուհի մը: Միայն թուքով չագատեցաւ «պատուոյ գողը», գիւղին Թրքուհիները փառաւոր տփոց մը ընծայեցին թուքով լուացուած այս մարդուն:

Թրքապատումի վերջին նորութիւն մը.

— Պոլսէն կը հաղորդուի թէ ոստիկանութիւնը երեւան հանեց Թահթաքալէի մէջ հաստատուած մուրացիկութեան դպրոց մը: Այս դպրոցին վարիչները, իսկական փրոֆէսէօրներ, հաշմանդամներ ու խեղանդամներ կը հաւաքէին Անատոլուէն եւ կը մարզէին իրենց ասպարէզին համար: Ոստիկանութիւնը այլ կարգի ապրանքներ գտած է ոչ միայն քաղաքին փակ տուներուն, այլ եւ օդափոխութեան վայրերուն մէջ: Ապրանքի այդ տեսակներուն անունը կարելի չէ գրել հոս: Թուրքիա՛, նոր օրերու Սոդոմ–Գոմոր:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

«ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ» ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ԱՆՈՐՈՇ

Զուիցերիոյ սահմաններէն սկսան հասնիլ Թռուցիկներ զորս կը ցրուեն աքթիվիսթները: Դիմադրական Ազգ. Խորհուրդի այս տեղեկատուին մէջ Ժորժ Պիտօ «Ֆրանսայի Կոչը» խորագրով խմբագրական մը ստորագրած է ուր կ'ըսէ.

— «Դիմադրութեան Ազգ. Խորհուրդը, Յունիս 27ի նիստով, կը յիշեցնէ որ որեւէ արժէք չի ճանչնար Էվիանի համաձայնութեանց, 1962 Ապրիլ 8ի հանրաքուէին, ինչպէս նաեւ Յուլիս 1ի հանրաքուէին որու համար անհրաժեշտ պայմաններէն ոչ մէկը գոյութիւն ունէր: Գոյութիւն ունին սարսափը եւ մեկնումի պատրաստութիւնները: Արդէն ոչ հանրաքուէ կայ ոչ ալ ինքնորոշում: Ժողովուրդները կը խաբեն խօսքերով: Ուրեմն այս հսկայ խաբեբայութեան արդիւնքները ի յառաջագոյնէ անպատուուած են: Ինչ որ ըլլան, բան չեն արժեր: Դիմադրութեան Ազգ. Խորհուրդը զօրավիգ կը կանգնի պաշտպաններուն բոլոր անոնց որոնք Ալժերիոյ մէջ իրենք զիրենք Ֆրանսացի կը նկատեն, ֆրանսական հողի վրայ, ինչպէս նաեւ անոնց որոնք ստիպուեցան Մայր Երկիր քաշուիլ: Ալժերիոյ մէջ, Ֆրանսայի մէջ անոնց կողքին է: Դիմադրութեան Ազգ. Խորհուրդը կը գնահատէ Ալժերիոյ ժողովուրդը. այն կեղծ երաշխաւորութեանց դէմ զորս իրենց տուին կեղծօրէն: Զանգուածային մեկնումները դէպի Մայր –Հայրենիք ցոյց կուտան արդէն որ չեն խաբուած: Դիմադրութեան Ազգ. Խորհուրդը կը հրաւիրէ բոլորը որ համախմբուին եւ վստահութիւն ունենան, որովհետեւ նոյն պայքարը կը շարունակուի»: Այս կոչը ստորագրած է՝ Ժորժ Պիտօ:

Ֆիկարօ խստօրէն կը դատապարտէ նախկին վարչապետին այս «տխուր» գործունէութիւնը:

ՊԷՆ ՊԵԼԼԱՅԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԼԵԶՈՒ ԿԸ ԳՈՐԾԱԾԵՆ

Թլեմսէնի մէջ Խիտէր եւ Պումետիէն, Պէն Պելլայի երկու հաւատարիմները շատ խիստ նոյնիսկ սպառնական լեզու գործածեցին, առջի օր: Քանի մը տասնեակ լրագրողներու առջեւ եւ յայտնելէ ետք թէ վիլլայաննէրու խորհուրդը նիստ գումարած է «տեղ մը Ալժերիոյ մէջ», Խիտէր շեշտեց.— «Այն չափով որ վիլլայաններն ու պետերը կարենան համաձայնիլ, կարելի է իրենց որոշումները Ալժերական Յեղափոխութեան Ազգային Խորհուրդին ենթարկել վաւերացումի համար: Եթէ չհամաձայնին այդ ձախողութեան բոլոր հետեւանքները կը քաշենք եւ դէմ կը դնենք մեր բոլոր պատասխանատուութեանց առանց բացառութեան»:

Տեսակ մը վերջնագիր է անշուշտ, որ ուրիշ բաներ ալ կ'ըսէ.— «ԱՀԱԿի մնացեալ մասը խաբեբայութեամբ ձեռք ձգեց իշխանութիւնը, որովհետեւ մերժեց հետեւիլ Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդին որոշումներուն: Մերժեց բոլոր բանաձեւերը որոնք ներկայացուեցան Թրիփոլի «վիլլայանները ոռոշեցին, այն ատեն, իրենք իրենց հաւաքուիլ ծրագիր մը պատրաստել, տրըուած ըլլալով որ ըստ Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդին կանոնագրին, վեց վիլլայանները իր անդամներուն 2/3ը կը ներկայացնեն եւ իսկական երկրին պատկերն են, պարզ է որ օրինաւոր կը գտնենք իրենց պատասխանատուներուն ժողովը»:

Պումետիէն, որ պաշտօնանկ գնդապետներէն մէկն է, ակնարկելով ԱՀԱԿի Ներքին Նախարարութեան զեկոյցին կ'ըսէ թէ չի ճանչնար անոր օրինաւոր հանձնաժողովը քանի որ ապօրինի կը նկատէ նաեւ դահլիճը:

× Ալժերիոյ մէջ Եւրոպացիներու առեւանգումները կը շարունակուին: Կը կարծուի թէ Ալժ. Ազատ. Ճակատի «յատուկ սպասարկութեանց» գործն է: Ֆիկառոյի թղթակիցը եղերական պարագաներ կը պատմէ, Ք. հետեւեալը պատմած է.— «Նախ զիս սկսան ծեծել, այդ պաշտօնը կարգով իրարու կ'անցընէին, ազդարարելով որ խոստովանիմ թէ Գաղտնի Բանակին մաս կը կազմեմ: Սըխալ էր, հերքեցի: Այն ատեն զիս չարչարանքի յատուկ սենեակ մը տարին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՒՊԱՅԻ հաղորդակցութեանց նախարարութիւնը յայտնեց թէ հեռաձայնի գիծ մը կը հաստատուի Հաւանայի եւ Մոսկուայի միջեւ:

ՔԱՍԸՄՆ ալ «իր» Յունիս 14ը տօնեց զինուորական մեծ տողանցքով մը ոգեկոչելու համար իրաքեան յեղափոխութիւնը: Այս առթիւ արտասանած ճառին մէջ, անգամ մը եւս շեշտեց «Քուվէյթի աշխարհակալները» ի հարկին բռնի ուժով քշելու պարտադրութիւնը:

ԾԵՐԱԿՈՅՏԸ մերժեց վաւերացնել զինուորական պիւտճէն (ասոր մաս կը կազմէ Փիէրլաթի երկու հարիւր միլիոն Ն. Ֆ.ի վարկը): Ըստ սահմանադրութեան կրկին պիտի ներկայացուի Ազգ. Ժողովին, ապա՝ ծերակոյտին, եթէ ծերակոյտը կրկին մերժէ, այս անգամ կ'ընդունուի առանց նոր ձեւակերպութեան:

ՊԵՐԼԻՆԻ օդանաւային նրբանցքներուն մէջ նոր միջադէպեր պատահեցան ամերիկեան եւ խորհրդային օդանաւերու միջեւ:

ՔԵՆԸՏԻ շատ տրամադիր է «պոյքի» նստելու Ռուսերուն հետ, բայց աւելի քան վճռական է եւ ոչ մէկ զիջում կ'ուզէ ընել Պերլինի նկատմամբ: Երկար խօսակցութիւն մը ունեցած է դեսպան Տօպրինինի հետ առանց թարգմանի (խորհրդային դեսպանը անգլերէն գիտէ):

ԷԼԻԶԱՊԷԹՎԻԼԻ մէջ արիւնալի դէպքեր տեղի ունեցած են: Քաթանկացի հազարաւոր կիներ ՄԱԿի զինուորներու վրայ յարձակած են: երկու մեռեալ եւ 13 վիրաւորներ կան:

ՊՐԻՒՍԷԼԻ Լը Սուառիճ համաձայն Սփաք այլեւս տրամադիր է բանակցելու Եւրոպայի վեցերուն քաղաքական միութեան շուրջ: Ծանօթ է որ Պելժիոյ Արտաքին Նախարարը կ'ուզէր Մեծն Բրիտանիոյ անդամակցութեան սպասել, բայց Անգլիացիներուն վարանումներուն առջեւ, որոշած է չսպասել:

ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ հրաժարեցաւ Ընկերվարական Միացած կուսակցութենէն: Սէն է Ուազի նախկին երեսփոխանը նամակ մը գրած է, այս առթիւ, Էտուար Տէփրէօի ուր կը մատնանշէ ի մէջ այլոց «կուսակցութեան զուտ վարդապետական բնոյթը. որ զայն կը դատապարտէ կրկին «մատուռ»ի մը վերածուելու»:

ՖՐԱՆՍԱ եւ Արժանթին համաձայնութիւն մը ստորագրեցին, որու համաձայն երկու երկիրներու միջեւ վիզայի ձեւակերպութիւնները կը ջնջուին Օգոստոս 16էն սկսեալ: Այդ թուականէն ֆրանսական կամ արժանթինեան անցագիրը առանց վիզայի բաւարար է:

ՍՊԱՆԻՈՅ մէջ համայնավար երկու ղեկավարներ ձերբակալուած են:

ԱԼԺ. ԱԶԱՏ. ՃԱԿԱՏԸ պիտի հրատարակէ իր պաշտօնաթերթը՝ Շաապ (Ժողովուրդը), ի մօտոյ:

ՖՐԱՆՍ չոգենաւը պիտի մեկնի նախատեսուած թուականին:

Ելեկտրական հոսանք անցուցին: Բարեկամներ հետքս գտան ի վերջոյ: Մահմետականները վկայեցին թէ Գաղտնի բանակին հետ գործ չեմ ունեցած: Ի վերջոյ ձգեցին օձիքս»: Այս պարագաները օրէ օր կը բազմանան եւ շատեր չեն պատմեր թէ ինչ չարչարանքներու ենթարկուած են որովհետեւ իրենց «յանձնարարուած է» լռել:

× Քազապլանքայի Խումբը որու մաս կը կազմեն.— Եգիպտոս, Ալժերիա, Մարոք, Ղանա, Կինէա, Մալի, միջոցներ ձեռք կ'առնեն միջամտելու համար ԱՀԱԿի եւ Ազատագրական Ազգ. Բանակի միջեւ:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՆՈՐՏՐԱՅՆ - ՎԵՍԹՖԱԼԸՆԻ

ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՏԻՒՍԵԼՏՈՐՖ, (Յառաջ).— Գերման դաշնակցային Հանրապետութեան ամէ – նէն հարուստ եւ բազմամարդ երկիրը իր 16 մլիոն բնակիչով Յուլիս 8ին ընտրեց իր նահանգային երեսփոխանական ժողո– վին անդամները: Թէեւ դաշնակցութեան մաս կազմելով արտաքին քաղաքականու– թեան եւ պետական ընդհանուր գործե – րուն հետ ուղղակի կապ չունի այս ժո – ղովը, բայց այսքան մեծ երկրի մը վար– չական, մշակութային, ընկերային ան – տեսական եւ շինարարական գործերը, ո– րոնց ինքնիշխան կարգադրութեան իրա –ւունքը ունի, կը ներկայացնէ քաղաքա – կան հետաքրքրութիւն ամբողջ Գերմա – նիոյ եւ անոր քաղաքական կուսակցու – թիւններուն դիրքին նկատմամբ :

Տիւսելտորֆ, որ մայրաքաղաքն է Նորտրայն – Վեսթֆալընի, վերաչինուած մեծ քաղաքներէն մէկն է Արեւմտեան Գերմանիոյ, այստեղ է նահանգին երես– փոխանական ժողովին նստատեղին, եւ ահա հիմա յետպատերազմեան հինգե – րորդ նստաշրջանին երկու հարիւր երես– փոխանները ընտրուեցան: Յարդ կառա – վարութիւնը կը կազմուէր Արընաուըրի Քրիստոնեայ Դեմոկրատ Միութիւն կու – սակցութեան կողմէ, որովհետեւ երեսփ· Ժողովին մէջ ունէր 104 ձայնի մեծա – մասնութիւն մը , Սոցեալ – դեմոկրատ – ները ունէին 81 ձայն եւ ազատ – ռամ – կավարական կուսակցութիւնը ունէր 15 ձայն :

Ամբողջ Մայիս եւ Յունիս ամիսներուն ետքը կուսակցութիւնները ընտրական պայքար մղեցին աթոռ չահելու եւ իրենց քաղաքական տեսակէտներով վարելու համար այս երկիրը, այդպէս ալ ղե– կավարելու համար կեդրոնական պետու – թեան, այսինքն Պոնի կառավարութեան վրայ: Պէտք է նկատի ունենալ որ Պուն– տեսթագի (խորհրդարանին) որոշումները կ'անցնին նաեւ Պունտըսռաթի բովէն , ուր իրենց վճռական խօսքը ունին երկիր– ներու ներկայացուցիչները եւ կրնան Պունտըսթագի որոշումներն ու օրէնքնե– րը ետ մղել, ինչ որ յաճախ տեղի ունե– ցած է :

Ընտրական պայքարին համար կը թուի թէ անհնազ գործածուեցան պետութեան կողմէ կուսակցութեանց տրամադրուած գումարներէն որոշ մաս մը... : Ըստ Պունտըսթագի տուած որոշման պիտա – ճէին մէջ նախատեսուած է քան միլիոն մառքի գումար մը կուսակցութիւններուն համար, որովհետեւ անոնք ըստ ահմա– նադրութեան, ընդունուած են իբր ժողո– վուրդին ֆաղաքական գարգացման սա – տարող ազդակներ: Այսպէս հինգ միլիո– նը կուսակցութեանց ներքին կազմակեր– պութեանց համար եւ 15 միլիոնը քաղ· պարզացման նպատակին համար: Պուն – դեսթագի ընտրութեան համար կուսակցութիւնները այս տարի կը ստանան ուրեմն իրենց ներկա – յացուցչական համեմատութեամբ հետեւ– եալ գումարները:

8·8 միլիոն քրիստոնէական դեմոկ – րատ :

7·4 միլիոն Սոցիալ – դեմոկրատ :

3·8 միլիոն Ազատ – Ռամկավար :

Շարաթներու տեւողութեամբ ընտրա – կան պայքար կատարուեցաւ մամուլով, նշանատախտակներով , բանախօսութիւն– ներով , ձայնասփռումներով, պատկե – րահումներով եւ թռուցիկ – թերթե – րով: Սակայն Յուլիս 8ի քուէարկութեան մասնակցութիւնը (73 առ հարիւր) աւելի պակաս եղաւ քան 1958ին (76 առ հա – րիւր): Այստեղ 99·99 առ հարիւր ընտ – րութեան մասնակցութեան տրամադրու – թիւն չունեցան 11·2 միլիոն ընտրելու իրաւունք ունեցող Գերմանացիները ... Շատեր նախընտրեցին հաճելի շարաթա – վերջ մը անցընել, ինքնաշարժերով ի – րենց քաղաքներէն հեռու, դէպի բացօթ– եայ վայրեր չուելով ...

Մինչդեռ Արընաուըր նամակով իր քուէն տուած, Կիրակի իրիկուան Ֆրան– սայէն կը վերադառնար եւ հաւանաբար կը յուսար որ իր կուսակցութիւնը իր ճամբորդութեան ձգած տպաւորութիւնէն պիտի օգտուէր, քուէներու արդիւնքը պարտութիւն մը բերաւ իր կուսակցու – թեան եւ այլեւս չունի բացարձակ մեծա– մասնութիւն Նորտրայն – Վեսթֆալընի երեսփոխանական ժողովին մէջ , հետե –ւաբար ստիպուած պիտի ըլլայ Բոպիխոռն մը ընդունելու իր «միահեծան» ներկա – յացուցիչը Տոքթ· Ֆրանց Մայերս, եթէ ուզէ դարձեալ գլխաւորել այս երկրին կառավարութիւնը ինչպէս ցարդ :

Ըստ Յուլիս 8ի քուէարկութեան երկու հարիւր աթոռները բաժնուած են հետե– եալ ձեւով .

96 Քրիստոն· դեմոկրատ (առաջ 104):
90 Սոցիալ – դեմոկրատ (առաջ՝ 81):
14 Ազատ – ռամկավար (առաջ՝ 15):

Միւս չորս կուսակցութիւնները ըս – րողներու քուէներուն հինգ առ հարիւրէն պակաս ունենալով չկրցան չահիլ տեղ ժողովին մէջ:

Այժմ կը սակարկուի քոալիսիոնի վը – րայ: Արընաուըրի Քրիստ· ռամկավար կուսակցութիւնը պարտաւոր է տեղի տալ չարք մը նախասիրութիւններու եւ լծուլ դանել Ազատ – Ռամկավարներուն հետ այստեղ ալ, յար եւ նման դաշնակցային կեդրոնական կառավարութեան, բայց այս քոալիսիոնն իսկ չատ «կարծր ընկոյզ» մըն է, ինչպէս կ'ըսեն գերմանական ո – ճարանութեամբ : Արընաուըր ինքը չատ մը դժուարութեան մէջ կը գտնուի, ո – րովհետեւ Ազատական – դեմոկրատներու հետ կենակցութիւնը արդէն պայմանա –

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԾԻՔ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Համայնավարութիւնը յաղթահարելու համար՝ պէտք է նախ՝ ճանչնալ զայն , կ'ըսէ — տասնեակ տարիներէ ի վեր Ա– մերիկեան Գաղտնի Սպասարկութեան գը– րասենեակի պատասխանատու դեկավա – րը :

Արեւմտեաններու թերի ծանօթութիւն– ներն ու անկիտութիւնը, վերնք, ստո – րադասութեան վիճակի կ'ենթարկէ պալ պատերազմին մէջ :

Ներկայիս երանելի լաւատեսութեան վտանգաւոր ձգտում մը կը տիրապետէ մարդոց մտքերուն վրայ: Շատեր ակն– յալուր մտիկ ընելէ եառ համայնավար – ներու արտասանած մեղրածորան ու մարդահաճոյ փոխատացութիւնները ու չաղակրատութիւնները, առասպելներն ու խաբեբայութիւնները , անոնց արձա – կած համակեցութեան կոչերը, տիեզե – րական ապագինման զարմանալի եւ խան– տաղտալի ճառատացութիւնները ու հիւ– լէական ռումբերու բնաջնջման կանչերը՝ իրենց վախքներն ու իղձերը կը չփոթեն իրականութեան հետ: Ոմանք առանց վայրկեան մը իսկ անդրադառնալու, մե – քենաբար կը հետեւցնեն ու կը հաւատան թէ, համայնավար ղեկավարները իրա – պէս ու անկեղծօրէն կը հաւատան, կը ձգտին ու կը բաղձան դէնքերը վար դնել ու խաղաղութեամբ ապրիլ մեզի հետ :

Բայց տասնեակ տարիներէ ի վեր դիզ– ուած լեռնակուտակ փաստերը հակառա– կը կ'ապացուցանեն: Ուստոր կը համեմա– տին իրականութեան հետ : Համայնա – վարներու յայտարարութիւնները, սպառ– նալիքները ու կատարած արարքները ցոյց կուտան որ, իրականին մէջ իրենք չեն հաւատար համակեցութեան, Անցեա– լի մէջ համայնավարներուն հետ մեր կատարած յարաբերութիւններն ու բա – նակցութիւնները կը հերքեն այս մեկնա– բանութիւնները: Անոնք չատ որոշ, յրս– տակ ծրագիր մը ունին — նուաճել, տի– րապետել աշխարհին:

Որո՞նք են Խրուչչեւի ներկայ քաղա – քականութեան գլխաւոր ու հիմնական տարրերն ու ազդակները :

Առաջին.— Կ'ուզէ նոր պլոութեամբ չինուած զէնքերով Խորհրդային Միու – թեան զինուորական ուժը ամրացնել, որ– պէսզի կարողանայ ուղիղ դծով Միացեալ Նահանգները հարուածել :

Երկրորդ·— Կ'աշխատի պարպացնել ճարտարարուեստը, գլխաւոր խարիսխը խորհրդային զինուորական ուժին՝ իրա – կանացնելու համար մեծամասնութեամբ յայտարարուած օթմնամեայ ծրագիրին պայմանները որոք կը վերջանան 1965ի վերջերը: Ռուսիա չատ ետ պիտի չմնայ ընդհանուր ճարտարարուեստական ար – տադրութեանց մարզին մէջ, սակայն Խրուչչեւ կանխաւ զերազնահատելով ա – պագայի իրենց կատարած արտադրու – թիւնները որ, հակառակորդներէն— քա– նակով եւ թէ որակով — չատ աւելի բարձր պիտի ըլլայ կ'աւելցնէ — մեր հսկայ զինուորական ուժով եւ արտա – դրութիւններով աշխարհի պիտի տիրենք: Այս լոզունգներով կ'ուզէ ամբոխները վարակել ու մոլորեցնել :

Երրորդ·— Ուժ կուտայ եւ նեցուկ կը հանդիսանայ բոլոր ծայրայեղ ազգայնա– կան տարրերուն, մասնաւորաբար Ասիոյ, Ափրիկէի եւ Լատին Ամերիկայի մէջ : 1959ի Փետր·ին կուսակցութեան քսան– մեկերորդ համագումարին՝ օտար եր – կիրներու դեկավար պատգամաւորներուն հրահանգ կը տրուի — ապագայներ ու – նենք մեր ձեռքին տակ — Մոսկուայի հետ յարաբերութեան կապի հարցը առ այժմ երկրորդական գծի խնդիրներու կարգին դասել: Քաջալերել ազգայնական չարժումը : Դադրեցնել թշնամութիւն – ները ոչ համայնավար ազգերու պլօքին դէմ: Խրուչչեւ կ'աշխատի Քունան եւ Քոնկօն քաոսի վերածել, որովհետեւ քա– ոսը կը նպաստէ համայնավարութեան :

Չորրորդ·— Խրուչչեւ տնտեսական եւ պիտակն օգնութիւնները կ'առաջարկէ Ասիոյ, Ափրիկէի եւ Լատին Ամերիկայի երկիրներուն: Համայնավարները կը յու– սան այս ձեւով աւելի լայն յաղող – թիւններ ունենալ ներթափանցելու հա – մար :

Հինգերորդ·— Հրապարակ նետած է իր տրամադրութեան տակ ունեցած ամբողջ խափանարար ուժերը, քարոզչական, հը– րատարակչական, լրտեսական: Մոսկուա իր արբանեակները աշխարհի համայնա – վարական ճակատի տեղական գաղտնի բջիջները զօրակոչի ենթարկած են :

Այս է մօտաւորապէս ամփոփումը Խ– րուչչեւի ծրագրին: Նեցուկ ունենալով համայնավար Չինաստանը՝ հակառակ է– ներուն՝ ունեցած գաղափարական տար – բերութիւններուն ու դժկամակութիւն – ներուն քաղաքական վէճերուն եւ հա – կառակութիւններուն: Ասոնք են իր մի – ջոցները զոր կը գործածէ իրարանցում ստեղծելու համար: Ասոր մէջ կը գտնէ համայնավարական յաղթանակը:

Վտանգը որ կը կշռէ մեր ուսերուն վը– րայ չատ աւելի ծանր է քան ինչ որ կը կարծենք: Որովհետեւ, կարդ մը համար նախապատրաստուած չեն՝ այլ ձեռքե – հաս եւ անկեղծ մարդիկ են: Եռանդով լեցուած ու ոգեւորուած յեղափոխական ներ են: Համոզուած են որ մարդկութեան յառաջդիմութեան համար կ'աշխատին, չատեր պատրաստ են այս նպատակին համար զոհուելու :

Ցառաջիկայ տարիներու ընթացքին հա– ւանաբար առաջին վտանգը որու պիտի ընդառաջենք — համաչխարհային չափա – նիչով՝ համայնավարական թափանցումը պիտի ըլլայ անտեսական, բարոյական եւ պիտական մարզերէն ներս: Խրուչչեւ նո– րագոյն զէնքերով կը պատրաստուի ներթափանցելու համար ազգերու ներքին կեանքին մէջ, կը հրապուրէ: Կը խոստանայ ա – ջակցիլ, կը հրապուրէ: Կը խոստանայ ա – նոնց մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք եւ նիւթական օգնութիւն: Անոնց նեցուկ կը հանդիսանայ , կը քաջալերէ յեղափո – խութիւնը: Ուռովութիւնը կը ստեղծէ, զանազ գործիք կը դարձնէ, որպէսզի այդ երկիրներուն կարգերը այլափոխէ ի նպաստ համայնավարութեան :

Ներկայիս այս քաղաքականութիւնը կը գործադրուի Քուպայի մէջ: Այլասերումի այդ յեղափոխական չարժումը որ իր սկզբնական շրջանին մէջ քաջալերուեցաւ կարգ մը արժէքաւոր անձերու կողմէ, բայց համայնավարները իրենց ի նպաստ դարձուցին այս չարժումը: — Տրամա – դիր է՞նք հակայարձակման համար պետք եղած միջոցները ձեռք առնել՝ որպէսզի չկրկնուի այս ողբերգութիւնը ուրիշ եր –

(2 եւ վերջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

«ԵՍ ԿԱՐՄԻՐ ԼՈՅՏ ԵՄ»

(ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Մի օր ժամադրավայրում Գոհարի փո– խարէն հանդիպեցի նրա փոքր եղբօրը : «Երեւի հիւանդ է, խեղճ աղջիկ» — ան– ցաւ մտքովս, եւ սիրտս սկսեց արագ խո– փել: Բայց փոքրիկը չատ հանդիստ մօ – տեցաւ ինձ, առանց սրտի խփոցի մի ծրար մեկնեց ու գնաց :

«Գուրգէն ·— դրուած էր երկտողում, — ինձ մոռացէք, ես ամուսնանում եմ : Ի՞նչ անեմ, մամաս ասում է· «Հսկիչը լաւ փեսայ լինել չի կարող· տանն էլ պի– տի ամէն ինչի վրայ հսկի» :Իսկ հայրիկս, որ խանութի վարիչ է եւ մօտիկից գիտէ հսկիչներին, ասում է· «Լաւ մարդը հս– կիչ չի դառնայ »: Յաեսութիւն, կը նե – րես: Գոհար»:

Ի՞նչ անէի· նորից որոնումներ , այս անգամ երկար ու ապարդիւն: Բանն այն– տեղ էր հասել, որ ճարահատեալ սկսե – ցի հետեւել Թերթերում տպուող ապա – հարզաններին, մտածելով մի մարդաթող կին առնել, միայն թէ պրծնեմ այդ ամէ– նից եւ վերջապէս դադարեմ կարմիր լոյս լինելուց :

Երրորդ թեկնածուն հարեւանիս աղջի– կին էր: Անունը իւետա էր, բայց տանե– ցիք նրան Իւիկ էին կոչում: Համարձակ աղջիկ էր Իւիկը: Մեր մտերմութիւնից մի քանի օր անց, նա ինձ հետ չատ ա – զատ տուն էր գալիս , զրուցում մօրս հետ, երբեմն էլ օգնում էր՝ ճանճերին դուրս քշել : Մի երկու ամիս յետոյ ի – ւետան սակաւ սկսեց երեւալ: Դա ինձ վախեցրեց : Դէ աչքը տեսածից է վա – խենում : Ես որոշեցի հանդիպել նրան եւ անյապաղ առաջարկել ամուսնանալ , քանի դեռ մի բան չի պատահել: Բայց նա չէր երեւում: Եւ մինչեւ ես նրան կը գտնէի, մի Շաբաթ երեկոյ նրանց մնից լսուեց կլարինետի `«Լենինականի ճամ – բու զայդէն» հնչեղ ձայնը, որին քիչ անց յաջորդեց «տանում են, ադէ ջան, տանում են»: Կարծես չէին կարող մի եր– կու ամիս առաջ տանել: Ես ականջներս փակեցի: Բայց ինչ օգուտ, տանեցիների ականջներն էլ հօ չէի կարող փակել : Մայրս, տեսնելով իմ վիճակը՝ սենեակ – կից դուրս եկաւ: Լաւ է ,որ եղբայրս տանը չէր, թէ չէ – պատկերացնում եմ՝ իր բամբ ձայնով կը ծիծաղէր ու կը գո – ռար ·

— Կարմիր լոյս, անմարելի կարմիր լոյս :

Յաջորդ օրը մայրս հանդիպել էր ի – ւետայի մօրաքրոջը եւ յանդիմանել էր, թէ ինչու այդպէս վարուեցին :

— Դէ, դիտէք, սիրկին, ձեր տգան Իւի– կիս երկրորդ, ածանցեալ, կամ այսպէս ասած պահեստային փեսացուն էր, մի նեղացէք :

Պահեստային սպայ դիտեմ, պահես – տային աւտոդող է ունենում, ասենք , աւտոմեքենան, բայց պահեստային վե – սացու չէի լսել: Աստուած իմ, ինչեր ա– սես չլսեցի ու չտեսայ :

Այդ դէպքից յետոյ ես վերջ տուեցի որոնումներիս եւ բոլոր աղջիկների կող – քով անցնում էի անտարբերութեամբ եւ նոյնիսկ արհամարհանքով : Այլ կերպ հնարաւոր չէր, որովհետեւ ես մի այդ– պիսի դիպուած, եւ ես կարող էի խելա – գարուել: Կարծում եմ աւելի լաւ է չա – մուսնանալ, քան խելագարուել : Ցետո՞յ ինչ, որ աւագ հսկիչ եմ : Ինձնից չատ ա– ւելի նշանաւոր մարդիկ չեն ամուսնացել՝ Գոգոլը, Զայկովսկին, Շոպենհաուերը :

Միւս օրը աշխատանքի գնացի վատ տը– րամադրութեամբ· ականջներս մէջ դեռ հնչում էր կլարինետի ձայնը : Քարտու– ղարուհիս, որ քառասունն անց օրիորդ էր, նայեց ինձ, ժպտաց, ապա ներկանե– րի մօտ գալճաւ ինձ ու խնդրանքով ա – սաց ·

— Գուրգէն Լեւոնովիչ, ինչ կը լինի , ինձ հետ էլ մի երկու ամիս ման եկէք , թեթեւ ձեռք ունէք, մի գուցէ իմ բախան էլ բացէք, ես էլ ամուսնանամ :

Պ· ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

(2 եւ վերջ)

ԱՐԱՐԱՉԱՎԱՆ
ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՎԵԼՎԱԾ
ԹՎԱՀԱՅԿ ՈՍՈՒ

ՓՈՂԸ

Ա

Ամառվան մի տաք առավոտ, երբ դեռ ցողի մարգարիտները չէին հալել արևի ոսկե ճառագայթների տակ, Գրիգոր Մելիքյանը, որ ամբողջ գիշեր չէր կարողացել աչքերը կպցնել, դուրս եկավ իր տնակի առջևի պարտեզը։ Նա ուզում էր մի քիչ զբոսնել, որպեսզի գլխի ծանրությունը թեթևանա։ Բայց ոչ միայն գլխի ծանրությունը չթեթևացավ, այլև ավելի մեծացավ, երբ նա տեսավ, որ իր ամբողջ պարտեզը ոտնակոխ է եղել։ Ծաղիկները, որոնք նա ինքն էր ցանել և ամեն օր ջրել, ճմռթված ու թառամած պառկած էին գետնին, ծառերի ճյուղերը կոտրված էին, և ամենուրեք երևում էին ոտքերի հետքեր։

Գրիգորը կանգնեց ցանկապատի մոտ և սկսեց նայել հետքերին։ Նրանք գնում էին ցանկապատի երկայնքով և հասնում մինչև դարպասը։ Այնտեղ նրանք անհետանում էին, որովհետև դարպասի առջևի հողը չոր էր և ոչ մի հետք չէր պահպանել։

Գրիգորը ետ դարձավ և սկսեց քայլել տան շուրջը։ Ամեն կողմ նույն պատկերն էր։ Ամենուրեք ոտնակոխ եղած ծաղիկներ, կոտրված ճյուղեր և հետքեր։ Նա ուշադիր նայեց հետքերին և տեսավ, որ դրանք մեծ ու փոքր տղայի ոտքերի հետքեր են։

— Ա՜խ, անիծյալ տղաներ, — մռնչաց նա, — ես ձեզ կսովորեցնեմ, թե ինչպես պետք է ոտնակոխ անել ուրիշների պարտեզները։

Նա ուզում էր ներս մտնել, բայց հանկարծ նկատեց, որ հետքերը տանում են դեպի ներս։ Նա ուշադիր նայեց հետքերին և տեսավ, որ դրանք տանում են դեպի ննջասենյակի պատուհանը։ Գրիգորը ներս մտավ և տեսավ, որ պատուհանի տակ հողը ևս ոտնակոխ է եղել։ Նա նայեց պատուհանի գոգին և տեսավ, որ այնտեղ էլ կան հետքեր։

— Ա՜խ, անիծյալ տղաներ, — կրկնեց նա, — ես ձեզ կսովորեցնեմ, թե ինչպես պետք է ոտնակոխ անել ուրիշների պարտեզները։

Նա ուզում էր դուրս գալ, բայց հանկարծ նկատեց, որ հետքերը ներս են մտնում, բայց դուրս չեն գալիս։ Նա ուշադիր նայեց հետքերին և տեսավ, որ դրանք տանում են դեպի ննջասենյակի դուռը։ Գրիգորը դուռը բացեց և ներս մտավ։ Ննջասենյակում ոչ ոք չկար, բայց հետքերը տանում էին դեպի մահճակալը։ Գրիգորը մոտեցավ մահճակալին և տեսավ, որ այնտեղ էլ կան հետքեր։

— Ա՜խ, անիծյալ տղաներ, — կրկնեց նա, — ես ձեզ կսովորեցնեմ, թե ինչպես պետք է ոտնակոխ անել ուրիշների պարտեզները։

Նա ուզում էր դուրս գալ, բայց հանկարծ նկատեց, որ հետքերը

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, կիրակի օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ:

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի «Արղութեան» խումբին:

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի Հ. Յ. Դ. բոլոր խումբերուն:

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրախօս: Պիւֆէ

Ժամը 3ին Շիրիմներու այցելութիւն, Շաւիլի գերեզմանատունը:

Կը խօսին՝ Ընկ. ԵՐ. ԽԱԹԱՆԱՍԵԱՆ եւ Ընկ. ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժինին իրեն մասնակցութիւնը կը բերէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Իսիի «Խանասոր» խումբը:

Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունենայ միայն Շիրիմներու այցելութիւնը:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Այս Կիրակի ամբողջ օրը Պ. Թէսիէ զովասուն ծառաստանին մէջ:

(Քարթիէ Սլոնտրնի Շըմէն տը Լաֆօրէ Հօթ Ֆավանթին):

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Յ. ԿՕՇԿԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, պար եւ արտասանութիւն Նոր Սերնդական–ներու կողմէ:

Ճոխ պիւֆէ

Շամփուրով խորոված

Երթուդարձը ապահովուած ինքնաշարժերով: Մեկնումի վայր՝ Սինեմա Փալաս, առաւօտ ժամը 10–12, կէսօրէ ետք՝ ժամը 1–3:

Անձրեւի պարագային յաջորդող կիրակին:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 65րդ տարեդարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն:

Օգոստոս 5, կիրակի ամբողջ օրը, Վալպարի ծառախիտ անտառին մէջ:

Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթոքարները:

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի: Այս Կիրակի ամբողջ օրը, ծանօթ դաշտը, «Լա Թապուրէթ»:

Երթուդարձ ապահովուած:

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ:

Կը խօսի Ընկ. ՔԻՐԷՃԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին Նոր Սերունդի Դրօ խումբի կողմէ:

Հայկական պարեր Նոր Սերունդի եւ երէցներու մասնակցութեամբ:

Ճոխ պիւֆէ հայկ. խորոված, զով ըմպելիներ, մատչելի գին:

Մեկնումի եւ վերադարձի ժամեր.— կէս օրէ վերջ 14ին, վերադարձ 20·30–ին:

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներու:

Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Տէսին – Լիոն մասնաճիւղերու:

Այս Կիրակի ամբողջ օրը, Տէսինի Կապիյօն սրճարանի գեղատեսիլ զով պարտէզին մէջ:

Բարձրախօսի միջոցաւ գեղարուեստական ճոխ բաժին: Պիտի ըլլան բանախօսութիւն, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւններ եւ հաճելի անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ, առատ կեր ու խում, մատչելի գիներ: Մուտքը ազատ է

ՇԱՆՕԹ.— Լիոնի օթօքարը պիտի մեկնի առաւօտեան ժամը 10ին, Փլաս Կիշարէն:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շրջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան: Այդ խել պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորականէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով:

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը:

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն:

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն:

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962):

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ. արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7 Ն. Ֆ.:

Արտասահման 10 Ն. Ֆ.:

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Շէնքի շինութեան բանուորներ: Դիմել Լեւոն Տօնիկեանի:

ՏԱՐՕՆ հաստատութիւն
52, Րիւ Կիւսթավ Քուպէ,
Պանեէօ, Սէն

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԻԷՆԻ մէջ Հերոսներու Օրը տեղի կ'ունենայ Կիրակի՝ Յուլիս 22:

×

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 13 Հոկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ Հ. Յ. Դ. Օրը կը տօնուի, Հոկտեմբեր 27, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս, «Ալհամպրա»յի սրահներուն մէջ, բացառիկ պատրաստութեամբ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ և ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Սէն Ժեռոմի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Սրբոցն Թարգմանչած տօնի առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ մատաղօրհնութիւն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ շինութեան եւ պայծառութեան աշխատող անձերուն յիշատակին: Բոլոր Թաղեցիներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ այս արարողութեան:

Մատաղի ծախքերուն մասնակցիլ փափաքողները կրնան դիմել Թաղականութեան:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Իսիի Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը իր կրթական գործերուն համար շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Պարգեւ Սերոբեանէ 15 Ն. Ֆ., Պ. Գասպար Մանիցեանէ տասը:

Իսիի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղէն, ողբացեալ Նազելի Ֆէրմանճեանի քառասունքին առթիւ քսան Ն. Ֆ.:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Վալանսի մասնաճիւղը 35 քիլօ ձաւար կը նուիրէ Կապ. Խաչի օդափոխութեան կայանին: Պ. Ր. Խաչատուրեան 10 Ն. Ֆ.: Պ. Հայկ Ձերահեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Ֆ. Կ. Խաչի Օդափ. կայանին կը նուիրեն Մարսէյլէն.— Պ. Պ. Մարտիրոս Մինասեան, Մկրտիչ Փափազեան, Ժան Տէօ Զորլու քսանական Ն. Ֆ., Ոմն 10, Ոմն 10 Ն. Ֆ.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Մայրերու Օրուան առթիւ տրուած հետեւեալ նուիրատուութեանց.—

Պարոններ եւ Տիկիններ՝ Ս. Քարախանեան քսան Ն. Ֆ., Մ. Միքայէլեան, Վ. Օնպաշեան, Մարաշլեան, Սինանեան – Սահակեան, Փափազեան, (Թուլօն), Տօքթ. Պրուսալեան, Մ. Մինասեան, Պ. Մխիթարեան, Ա. Կիւմիւշեան, Խաչիկեան, Տ. Սահակեան, Յ. Գըլըճեան, Մ. Կիւմիւշեան, Կ. Քէհեայեան, Պ. Մանուկեան, Յ. Սիրաքօնեան, Ս. Սիսլեան, Տ. Ալիքեան, Քիւրքճեան, Մութաֆեան, Տօզիկեան, Ա. Ժամկոչեան, Ա. Կիւրինեան, Խ. Արապեան, Մ. Անտոնեան տասնական Ն. Ֆ.: Հ. Իսլիշ, Մարգարեան (Էչիրօլ), Ա. Յովնանեան, Գօճակէօզեան, Պիչաքճեան (Ժալիէօ), Պ. Հաճեան, Միսաքա, Մ. Պօյաճեան, Մ. Բիլաւճեան, Յովակիմեան Վալանդին, Ս. Յովհաննէսեան, Ժ. Մարգարեան, Տօլմաճեան, Խ. Աւագեան, Պ. Միսքճեան, Կ. Մարանճեան, Քէթէնճեան, Է. Թիւթիւնճեան, Գ. Եէմէնէճեան, Կ. Չիֆճեան, Ե. Տէր Կոմսեան, Բ. Այվազեան, Մէնտիլեան, Խ. Տ. Աւագեան, Ա. Գավաքլեան, Բ. Տիպիտապեան, Երկանեան, Վ. Ինճէեան, Մ. Նահապետեան, Պ. Երանոսեան, Ա. Սիմոնեան, Գօտիզեան, Գ. Ճերմակեան, Յ. Ավավեան, Տ. Լիոտիս, Ճէլալեան, Կ. Կիւրինեան, Ուզուրլեան, Շ. Օհանեան, Օր. Փօլէթ Սիմոնեան, Եկաւեան, Յ. Գույումճեան, Վ. Ստանպուլեան, Ս. Կարմիրեան, Ս. Զատիկեան, Ե. Նիքոլա, Բունարճեան 5ական Ն. Ֆ.:

Ա. Ճերմակեան, Վ. Փափազեան չորսական Ն. Ֆ.: Ս. Սալավանեան, Յ. Ղարիպեան, Թորոսեան, Աթոյեան 3ական Ն. Ֆ.: Աբրահամեան, Ս. Մարկոսեան, Ե. Ներսէսեան 2ական Ն. Ֆ.: Ընդհ. գումար 531 Ն. Ֆ.:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 էջ:

Գին՝ 15 Ն. Ֆ.

Առաքման ծախքով 16 Ն. Ֆ.

Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,
51, Rue Monsieur–le–Prince, PARIS

Հ. Յ. Դ.

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ է բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ, երեկոյ, Օհանջանեան սրահը: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կը հրաւիրուին նաեւ «Դրօ» խումբի ընկերները:

Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
«ՅԱՌԱՋ»

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ ՆՈՅ. 11–ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցութեամբ:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

····ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ····
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՅՍԸ կուտայ

Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի Եթէ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ եւ ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes
Tél. : GRE. 09-47

11, Bd. de la République, La Garenne
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլիք պատրաստութիւններու: Նորոյթ խաղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէոմ եւ փլասթիք:

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը:

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10էն 30 առ հարիւր զեղչ ունենալ:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ
20
ՅՈՒԼԻՍ
VENDREDI
20 JUILLET
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9357 38e ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5258

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄՕՏԱԼՈՒՏ ՓՈԹՈՐԻԿԸ

Անդորրութիւնը չէ վերահաստատուած դեռ Թուրքիոյ մէջ :

Անհանգստացնող վիճակը կը շարունակուի պոլսէն մինչեւ արեւելեան նահանգները :

Տաղնապը կը ներկայանայ քանի մը ըսնեներով :

Ամէնէն առաջ անօթութիւնն ու թշուառութիւնը աւերներ կը գործեն բանուոր դասակարգին մէջ, իբրեւ հետեւանք անգործութեան : Վերջերս Մոնթ Չորս միլիոն ութ հարիւր հազար կը հաշուէր գործազուրկներուն թիւը :

Համայնավար գործակալներու համար գործունէութեան սքանչելի դաշտ մը դարձած է Թուրքիա : Աչխատաւորական-արհեստակցական միութիւններ կը կազմուին ճարտարարուեստի կեդրոններուն մէջ: Ճաճախակի ցոյցեր կը կազմակերպուին՝ հաց եւ գործ պահանջելով :

Տաղնապի մէջ են նաեւ պետական պաշտօնեաները, որոնք չեն կրնար կանոնաւորաբար դանձել իրենց թոշակները :

Գանձը դատարկ է : Տագնապային մեքենան կրկին սկսած է թղթադրամ տպել մեծ քանակութեամբ, թրքական լիրային արժէքը մկ երորդին իջեցնելով օտար սակարաններու մէջ :

Ցատկանշական է թուրք թերթի մը հետեւեալ յայտնութիւնը .— «Քանի որ սկսեր ենք դրամ տպել, աւելի լաւ չըլ — լա՞ր որ տոլար տպենք ...» :

Ամերիկեան տոլարները անդօր եղան լեցնելու Անդարայի դանայեան տակառը, որ դատապարտուած է միշտ ծակ մնալու :

Ցետեսական — ընկերային տաղնապին համընթաց տակաւին սուր հանգամանք կը ներկայացնեն ներքին քաղաքական վէճերը կուսակցութեանց միջեւ :

Իսմէթի նոր դահլիճը երեք կուսակցութիւններու մասնակցութեամբ խոհալ լուծում մը չէր : Ասոնց դահլիճէն դուրս ձգելով Ադալէթը՝ կացութիւնը աւելի բարդացաւ : Զօր. Կիւմիւչփալա եւ ընկերները առաւելագոյն չափով կ'օգտագործեն իրենց ընդդիմադիրի հանգամանքը :

Բայց ամէնէն աւելի բանակի վիճակն է, որ մտահոգութիւն կը պատճառէ օրուան վարիչներուն :

Կը հաստատուի որ Փետրուար 22ի դինուորական շարժումը կարծուածէն աւելի ծանր բնոյթ կը կրէր : Պատերազմական վարժարանի երիտասարդ ենթասպաներուն եւ իրենց տնօրէն զնդապետ Այտէմիրի եւեւ կեցած էին բարձրաս-տիճան դինուորականներ :

Ադուէս վարչապետը չուզեց ցուցադրական ձեւով դատի ենթարկել զանոնք : Ներումի առաջարկը ընդունիլ տալու խորհրդարանէն : Սակայն առանց ազդուելի հանդուրժողութեան կոչեց պատասխանատու սպաները :

Մեւս կողմէ խլրտումներ նշմարուած էին Գ. Բանակին մէջ, որուն կեդրոնն է Էրզրում : Իսմէթ փաշա անձամբ այցելեց անոնք՝ ընկերակցութեամբ ազգային պաշտպանութեան նախարարին եւ երեք ուժերու ապայակոյտի պետերուն : Վերադարձին հաւաստեց թէ «անդորրութիւնը կատարեալ է (Ասայիշ պէր էէմալ տըր) :

Մայիս 27ի յեղափոխութեան հեղինակ տասնեւչորս զնդապետներու դործունէութիւնը նոյնպէս մտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան : Անոնցմէ երկուքին՝ Օրխան Քապիպայի եւ Իլհան Պայբալի Պոլիս եւ Անդարա այցելութիւնը իշխանութեանց դէմ ցոյցի մը հանգամանքն առած էր :

Ասոնք արտասահմանէն եկեր էին՝ կատարելու հսկողութիւն մը Ազգ. Ժողովի ընտրութեանց վրայ :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ՉԷ ԼՈՒԾՈՒԱԾ

ԵՒՐՈՊԱՑԻՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ ՈՂԲԵՐԴԱԿԱՆ Է

Պաշտօնական դնդապետը՝ Պումեդիէն տեսակցութիւն մը տուած է Մարոքի յառաջդիմական թերթերէն՝ Աք Թահիր ուր կը պարզէ թէ ի՞նչ պէտք է ըլլայ յեղափոխութեան երկրորդ հանդրուանը :

Վարչական բարեփոխում.—Նախ պէտք է բարեփոխման ենթարկել վարչական դրութիւնը : Անկարելի է յեղափոխութիւնը իրագործել աչխարհակալ մեքենայի մը աչակցութեամբ : Ձայն ընդունիլ իր ներկայ ձեւին տակ արարք մըն է որ դէմ է յեղափոխութեան չահերուն : Պէտք է քանդել զայն եւ նոր մը կառուցանել : Այն որ կը դործէ հիմա Ֆրանսական վարչական դրութեան պատճէնն է : Ալ-ժերիան արաբական երկիր մըն է, թէ-րաճ երկիր մըն է, երկիր մը որ իր յե-ղափոխութիւնը կը տանի : Անհրաժեշտ է ուրեմն որ իր վարչութիւնը իր չահերուն եւ կարելիութիւններուն համեմատ ըլլայ :

Հողային բարեփոխում.— Ըսելով հանդերձ թէ խնդրոյ առարկայ պիտի չըլլան Լիւիանի համաձայնութիւնները, Պումե-տիէն կը չեչտէ.— « Հողային բարեփո-խումը առաջին հեռանկարն է զոր աղ-դային առաջին կառավարութիւնը պէտք է իրագործէ : Այս բարեփոխումը պէտք է կատարուի ամէնէն կարճ ժամանակա-միջոցին : Քասթրօ յաջողեցաւ դէմ դնել աչխարհակալ դաւին սա միակ պատճա-ռով որ գիւղացիներուն վրայ կոթնեցաւ եւ անոնց հող բաժնեց » :

Այս ամբողջին ճիշդ հակառակն է զոր կ'ուզէ ընել Պէն Պեռատա : «Այդ կառա-վարութիւնը, կ'ըսէ Պումեդիէն կ'ուզէ Ալժերիոյ պարտադրել թեքնիք մը եւ այդ վարչութեան մը միջոցաւ որ իր մեծա-մասնութեան մէջ կը համախմբէ աչխար-հակալութեան ծառաները ու սպասեակ-ները : Դերերը կը փոխեն երբ կ'ըսեն թէ փառամոլներ ենք եւ կ'ուզենք իշխանու-թիւնը ձեռք ձգել : Յեղափոխութիւն չը-րինք որպէսզի Սատանային կամ Թըչ-նամիներուն տանք » :

Նոյնիմաստ յայտարարութիւն մը ը-րաւ Ֆերհաթ Ապպաս, որ այլեւս բացէ ի բաց Պել Պելլայի կողքին է : Բացատրե-լով իր ներկայութիւնը՝ Թլեմսէնի, նախ-կին վարչապետը ըսաւ.— Իմ ներկայու-թիւնս այստեղ կը նչանակէ թէ Ալժ. յե-ղափոխութեան Ազգ. Ժողովրդի հեղի-նակութիւնը կը յարգեմ » :

Ապպաս աւելցուցած է, խօսելով Պէն Պելլայի նպատակներուն մասին — Ա-Հ-կի փոխ – վարչապետը միայն կը հաս-տատէ Թրիփոլիի որոչումները երբ անդ-րադառնալով Ալժերիոյ ապագային՝ խո-սեցաւ ընկերվարական պետութեան մը

ցութիւնը քննելու եւ իրենց յաղթական վերադարձին համար հող պատրաստելու նկատումներով :

Ժողովրդավար խլրտումներ տեղի կ'ու-նենան արեւելեան նահանգներուն մէջ : Իրաքի քրտական չարժումները փոխա-դրուած են Թրքական սահմաններէն ներս : Հէքքեարիի մէջ Քիւրտերը յաղ-թական կռիւ մղած են թուրք ուժերուն դէմ :

Մօտալուտ փոթորիկի մը նախանչան-ները սկսած են ուրուագծուիլ հորիզոնին վրայ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

մասին : Ինչ կը վերաբերի միակ կու-սակցութեան մը : Պէն Պելլայի անձնական տեսակէտն է : Ես այդ տեսակէտը կը յայտնեմ տարբեր ձեւով, կ'ըսեմ թէ Ալ-ժերիա դուրս պիտի ելլէ միջնադարէն ուր զինքը խրեց աչխարհակալութիւնը միայն մեծամասնութեան կուսակցու-թիւնով մը. որ կարենայ Ալժերիոյ տալ ընկերվարական տնտեսութիւն մը : Ըն-տեսութիւն մը որ հաց դնէ բանուորին եւ պիւղացիին սեղանին վրայ եւ ջնջէ կուռ-պիները (ճիւղերով չինուած փոքր տնակ-ներ ուր Արաբները կ'ապրին)» :

× 24 ժամ դադարէ մը եաք, վիլլայա-ներու պետերը վերսկսան իրենց խորհր-դակցական ժողովը եւ յոյս կը յայտնուի թէ անմիջական լուծում մը դտնուի : Դադարի ժամանակամիջոցին, բանա-դնացները ղրկուեցան Ալժէ, որպէսզի տե-սակցին Ա.Հ.Ակի անդամներու ն հետ եւ առնեն անոնց կարծիքը :

Պաշտօնապէս յայտնի չէ թէ ի՞նչ ա-ռաջարկած են բանագնացները, կը կար-ծուի սակայն թէ հետեւեալ կէտերը կան իրենց ծրագրին մէջ.— Ա) Անմիջական հաչտութիւն Ալժէրի եւ Թլեմսէնի միջեւ : Վիլլայաներու կարծիքն այն է թէ Ալժե-րիոյ մէջ պէտք չէ երկու կառավարու-թիւն ըլլայ այլ՝ մէկ : Բ) Պատերազմա-կան սպայակոյտի մը վերակազմումը փո-խարինելու համար անցեալ ամիս Ա.Հ.Ակի լուծածը : Գ) Ալժ. Ցեղափոխութեան Ազգ. Ժողովուրդի անմիջական գումա-րում :

Այս «միջին ճամբան» ծպտուած պար-տութիւն մը կը նկատուի Ա.Հ.Ակի հա-մար, բայց պէտք չէ մոռնալ թէ Պէն Պեռատեկան կամ Պէն Պելլական ոչինչ կրնան ընել առանց բանակին : Այս իսկ պատճառաւ է որ կը կարծուի թէ վիլլա-յաներու առաջարկները չեն կրնար չըն-դունուիլ :

Այս ամբողջին եաին, կայ նաեւ յատակ մէկ բան՝ զինուորական մենատիրութեան մը սպառնալիքը :

× Օրանի մէջ աւելի քան 500 Եւրոպա-ցիներ անհետացած են եւ սարսափը կը ծաւալի : Հազարաւորներ կը սպասեն մեկնելու : Արդէն յիսուն հազար Եւրոպա-ցի մնացած է քաղաքի մը մէջ ուր ժամա-նակին 300·000 էր անոնց թիւը :

Մայր – Երկիր ներպաղթողներու վըր-դովմունն ալ պակաս չէ : Արդարեւ խճո-ղումի առաջքն առնելու համար, Ֆրան-սական կառավարութիւնը որոչեց արգի-լել Ալժերիայէն եկողներու երեք նա-հանգներու մէջ հաստատուիլ՝ Պուչ – Տի-Ռոն, Վառ, Ալփ Մառիթիմ :

× Վերջին 48 ժամերու ընթացքին 10 հազար հոգի եկած է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԵՐՈՒԻ մէջ զինուորական պետական հարուած մը տեղի ունեցաւ : Բանակը պաչարեց Նախագահին պալատը եւ ձեր-բակալեց Նախագահը՝ Մանուէլ Փռատօ : Ծանօթ է որ Փռատօ մերժած էր ընդել նախագահական ընտրութիւնները որոնք ապահոված էին հին կուսակցութեան մը (Ամերիկեան Ցեղափոխական Ժողովրդա-կան Զինակցութիւն) պարպդլուխին յաղ-թանակը : Ցառաջիկայ Յուլիս 28ին հա-ւանական էր որ խորհրդարանը զինքը նախագահ նչանակէր, որովհետեւ յաղ-թական ըլլալով հանդերձ չէր ստացած սահմանադրութեան պահանջած 2/3ի մե-ծամասնութիւնը : Ներկայիս Վենեսուե-լայի դեսպանատունը ապաստանած է : Միացեալ Նահանգները անմիջապէս խղե-ցին իրենց դիւանագիտական յարաբե-րութիւնները, ինչ որ կը նչանակէ նաեւ թէ դադրեցուցին իրենց տնտեսական օ-ժանդակութիւնը :

ՊԱՐԱԿԱՅԱՏԱՆ կրկին տագնապի մէջ է : Տոքթ. Ամինի իր հրաժարականը ներկա-յացուց : Վարչապետը դահլիճը կազմած էր 1961 Մայիս 6ին եւ իչխանութեան

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

—o—

« Եւի Սապահ » կը գրէ.—

Ձերբակալուեցան Խոր. Մխուեեան հպատակ Գարեգին Նահարոփ ու Ցակոբ անուն երկու Հայեր, երբ հայ հայրենա-կիցները դրկուող թերթեր կը ծախէին : Նահարոփ ձեռք անցած է՝ երբ Ռուսիոյ մէջ հրատարակուող հայերէն թերթեր կը ցրուէր տուները :

Եօթանասունամեայ Նահարոփ չարք չարք համրիչներով եւ ուլունքներով թա-զէ թաղ կը չրջագայէր եւ թերթերը այս կերպով կը ցրուէր : Գարեգին Նահարո-փի օգնականութիւն ընդող Ցակոբ անուն Հայ մըն ալ օձիքը ձեռք տուաւ միաժա-մանակ :

Գարեգին հարցաքննութեան ընթացքին ըսաւ. «Խոր. Հիւպատոսարան հանդի-պեցայ : Հիւպատոսարանէն այս թերթե-րը տուին ինծի, որպէսզի ծրար ընեմ : Չէի ցրուեր» : Ցակոբ ալ յայտնեց թէ Ա-նաստոլուի Հայոցմէն է եւ հայերէն կար-դալ չի դիտեր, այս պատճառաւ լուր չու-նէր թէ ցրուած թերթերը Ռուսիայէն ե-կած են » :

Ապահովութեան տնօրէնութեան Ա. ճիւղը տարուեցան այս երկու անձերը, որոնք կը կարծուի թէ խորհր. լրտեսներ են : Քննութիւը կը խորացուի :

դլուխ եկած լուծելու համար տնտեսա-կան ծանր տագնապ մը որու կ'ընկերա-նար նաեւ քաղաքական տագնապալի կա-ցութիւն մը : Ամինի համակերպած է ժո-ղովրդականութիւն չունենալու : Խիստ եւ անաչառ եղած էր, բայց չդիմացաւ :

ՀԱԼԷՊի մէջ ներքին ապահովութեան ուժերը կազմակերպութիւն մը երեւան հանած են որու անունն է՝ «Արաբական Գաղտնի Կազմակերպութիւն» : Ապահո-վութեան ուժերը ձեռք դրած են բազմա-թիւ Թուուցիկներու վրայ որոնք պիտի բաժնուէին Հալէպի մէջ :

ՆՈՒՊԱՐ ԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆ Լոնտոնի դա-տարանը ներկայացաւ առջի օր : Արդա-րեւ դատ մը բացած է անգլիական ձայ-նասփիւռի վարչութեան դէմ. որ չէ սփ-ռած իրեն հետ ունեցած մէկ տեսակցու-թիւնը ուր Կիւլպէնկեան որդի խիստ բառերով կը յարձակէր Գալուստ Կիւլ-պէնկեան հիմնարկութեան վրայ :

ԹՈՒՆՈՒԶԻԱ. եւ Մարոք 2800 Ֆրան-սացի պէտք ունին ուսուցչական կազմին համար, յառաջիկայ վերամուտին :

ՓԱՐԻԶի մէջ տը Կոլ երկար տեսակ-ցութիւն մը ունեցած է Թունուզի պատ-ուիրակ՝ նախարար Ռահի Լատղամի հետ, Պիզերթի մասին :

ՁԵՐՁԻԼի վիճակը կը բարելաւուի :

ՄԱՏՐԻՏի մէջ, Զօր. Ֆրանքօ 7485 ա-ժան վարձքով բնակարաններ յանձնեց բանուորական դասուն պատկանողներու : Այս հանդիսութիւնը կը նչէր Ազգ. Շար-ժումի ծնունդին 26րդ տարեդարձը : Ֆրանքօ, այս առթիւ չեչտեց թէ ընկե-րային հաստատութիւն մը կառուցած են ներշնչուած պապական կոնդակներէն եւ յաճախ աւելի առաջ իսկ դացած են : Ֆը-րանքոյի համար Սպանիա առաջին եր-կիրն է որ արդիական ընկերակցական դրութիւն մը ստեղծած է ուր ընկերային բոլոր դասակարգերը ներկայացուած են առանց կեղծաւորութեան : «կարեւոր չէ թէ արտասահմանը մեզ կը հասկնայ թէ ոչ, որովհետեւ եթէ մեր միասնականու-թիւնը եւ հաւատքը պահենք, արտասահ-մանը ղէպի մեզի պիտի դայ, վստահ է-ղէք, եւ մենք մեր տեղը կ'ունենանք աչ-խարհի մէջ» :

ԱԹԷՆՔի մէջ հակակառավարական ցոյ-ցեր տեղի ունեցած են :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԱՐԱԿԱՑ ՇՈՒԿԱՆ

Մոսկուայի մէջ համայնավար երկիրներու պատուիրակները քննադատեցին Արեւմտեան Շուկան, վերջինս տնտեսական միութիւնը, որպէս պատերազմի պատրաստութիւն, հետեւաբար ուղղուած Խ. Միութեան եւ արբանեակներու տնտեսական միութեան դէմ։

Տնտեսական փոխադարձ օգնութեան խորհուրդը կազմուեցաւ 1949ին Յունուար ամսուն։ Մոսկուա կը մերժէր Մարշալի տնտեսական օգնութեան ծրագիրը եւ իր կողմէ կը հիմնէր խորհուրդ մը, որուն պաշտօնը պիտի ըլլար արբանեակ երկիրներու տնտեսութիւնը ներդաշնակել Խորհ. Միութեան տնտեսութեան հետ, աւելի ճիշդ պիտի ըլլայ ըսել արբանեակներու արտադրութիւնները պիտի հայթայթէին Միութեան պէտքերը։

Քաղաքական կացութեան հետեւանքով ծանր ճարտարարուեստը հետզհետէ աճեցաւ։

Փոխադարձ օգնութեան խորհուրդին կեդրոնի քարտուղարը ծրագիրներ պատրաստելով իւրաքանչիւր երկրի համար՝ խորհրդականներ ղրկեց ծրագիրներուն գործադրութեան հսկելու համար։ Արբանեակները խափանարարութիւններ կատարեցին, ծրագիրները սպասուած արդիւնքները չտուին։ Խորհ. Միութիւնը ստիպուեցաւ դադրեցնել ծրագիրներու պարտադրութիւնը։

Մոսկուայի ժողովը անդրադարձաւ տնտեսական միութեան մը կազմութեան ձախողութեան եւ առաջարկեց աշխատանքի բաժանում կատարել երկիրներու միջեւ։ Իւրաքանչիւր երկիր պիտի պատրաստէ տնտեսական գործունէութեան ծրագիր մը, պիտի յղէ զայն միւսներուն, որոնք բաղդատութեան դնելէ ետք իրենց ծրագիրներուն հետ, պիտի յղեն կեդրոն։ Մոսկուայի մէջ պիտի պատրաստուի ծրագիրներուն ծրագիրը։

Արեւելեան երկիրները վարչակարգի նոյնութիւն կը պահեն Մոսկուայի ղեկավարութեան տակ։ Զինուորական ծաչինքով միացած են, բայց տնտեսական գետնի վրայ կը պահեն յարաբերական անկախութիւն մը։ Համայնավար վարչութեան տակ կարելի չէ եղած աւելի սերտ միութիւն մը կազմել, ինչպէս՝ Արեւմտ. Համարակաց Շուկան, որ նոյնպէս ունի զինակցութիւն, վարչական բացարձակ անկախութիւն եւ կը դիմէ քաղաքական միութեան։

Երկու շուկաներն ալ ընջած են մաքսային դրութիւնը, բայց Արեւմտեանին մէջ ներածողը սպառողն է, ազատ առեւտրականը, անհատ թէ ընկերութիւն, Արեւելեանին մէջ գնողն ու վաճառողը պետութիւնն է։ Արեւմուտքի մէջ առեւտրական համաձայնութիւն մըն է գինեբու միօրինակութիւնը հաստատելու համար վեց պետութեանց միջեւ։ Իրենց միջեւ ոչ մէկ մաքս, դուրսէն եկած ապրանքներու վրայ միեւնոյն մաքսերու գանձումը։

Արեւելքի մէջ իւրաքանչիւր երկիր ծրագրի մը համաձայն կը գործէ պէտքերուն գոհացում տալու համար եւ կը գնէ միայն այն ապրանքները, որոնց պէտք ունի։

Գերմանիա եւ Անգլիա նոյն տեսակի ապրանքներ կ'արտադրեն։ Ֆրանսացի առեւտրականը Գերմանիայէն պիտի գնէ աւելի աժան, որովհետեւ առանց մաքսի պիտի ստանայ, մինչդեռ անգլիականը մաքսով սուղ պիտի ըլլայ, բնական է որ գերմանականը նախընտրէ։ Այսպէս անգլիական ճարտարարուեստը կը տուժէ, ինչպէս նաեւ արեւելեան շուկան։ Արեւմուտքի մէջ սպառողը ազատ է գնելու Համարակաց Շուկայի մասնակցող երկիրներէն։

Խրուշչեւ կը յայտարարէ, թէ «Համարակաց Շուկան խրտուիլակ մըն է մեզ վախցնելու համար», սպառնալիք մը կը նկատէ արեւելեան միութեան դէմ։ Իրականութեան մէջ կը տեսնէ արբանեակներու տնտեսական միութեան ձախողանքը եւ տնտեսական մրցակցութեամբ արտածումներու նուազումը։ Միութեան առեւտրական յարաբերութիւնները առաւելապէս արբանեակ երկիրներու հետ է, բայց պէտք ունի արտածման օտար դրամանիշեր ստանալու համար։ 1957ին արտածած ապրանքներու արժէքը երեք միլիառ ռուբլինի կը հասնէր։

Ամերիկայի օրինակին հետեւելով Խ. Միութիւնը գործարաններ պիտի հաստատէ արեւմտեան պետութեանց մէջ։ Արդէն Պելժիոյ մէջ ունի ինքնաշարժի գործարան մը, որ կ'արտադրէ «Վոլկա» ինքնաշարժներ։ Գործարանին վարիչն է սպիտակ Ռուս մը։ Պոնի խորհրդային դեսպանը տեսակցութիւններ ունեցած է գերման գործարանատէրերու հետ խառն դրամագլուխով գործարաններ հաստատելու մասին։ Մոսկուայի վարիչները համոզուած են, որ կարելի չէ մրցիլ Համարակաց Շուկայի հետ եւ կրնայ տուժել, եթէ դադրեցնէ փոխանակութիւնները վեց երկիրներու հետ։ Համայնավար աշխարհը չի կրնար հրաժարիլ արեւմտեան շուկայի ապրանքներէն, մինչդեռ վեցերը կրնան հրաժարիլ արեւելեան շուկայէն, առանց ծանրօրէն վնասելու իրենց տնտեսութեան։

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ։

ԼԵՂԻ ԳԻՒՏ ՄԸ

Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդեան 1600ամեակին նուիրուած հանդիսաւոր տօնակատարութիւնները մայր հայրենիքին մէջ, ազգային տեսանկիւնէն դիտուած, աւելի քան յուսադրիչ էին։

Ամէն անգամ որ մեր ժողովուրդին ինքնուրոյն արժանիքները ի պատուի են, թէկուզ համայնավար վարչաձեւին տակ, հպարտանքի արդար զգացումներով կը տոգորուինք ու կը յուսանք ...

Գաղափարական մեր պայքարը արգելք մը չէ որ ի հարկին «Կայսեր չվերադարձնենք այն ինչ որ իրեն կը պատկանի»։ Այս առաջադրութեամբ ալ ողջունած էինք ժամանակին, Սասունցի Դաւիթի արձանին բացումը Երեւանի սրտին վրայ այն հաստատ համոզումով որ հայ դիւցազնութեան տիտանին ներկայութիւնը շուքի մէջ կը թողու անհարազատ ու պարագայական միւս բոլոր «տիտանները» ինչ ալ ըլլար անոնց մարմարեայ մեծութիւնը։ Չէինք սխալած։ Սասունցի Դաւիթի գովքը երգողներուն թիւը բազմացաւ. գրագէտներ մրցումի ելան ու գիրար գերազանցող ազգայնականութեամբ, ոգեկոչեցին անցեալի մեր յիշատակարանները, Վարդանանցէն մինչեւ Սարդարապատ։ Քառասուն տարուան հարկադիր լռութեան յաջորդող բնական ու անխուսափելի պոռթկում մը։ Գալով միւս «տիտաններուն»՝ պատմութեան ծանր ու անողոք էջը դարձաւ իրենց կեանքին ու գործին վրայ։

Խորհրդային երկիրներու մէջ կատարուած կարգ մը բախտորոշ իրադարձութիւններ ունին այսուհանդերձ իրենց բացասական կողմերը որոնք իբրեւ թաքուն մղձաւանջ կը խոցոտեն մեր միտքը։ Անոնց կարգին կը պատկանի Հայ կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի Ա. քարտուղար՝ Յակոբ Զարոբեանի զեկուցումը որ լոյս տեսաւ «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Յունիս 22ի թիւին մէջ։ Ըստ այդ զեկուցման Հայաստանի մեր գրողներուն յայտնաբերած ազգայնական զգացումները, կը նկատուին «Ազգային սնապարծութիւն եւ սահմանափակուածութիւն»։ Այս դիտողութիւնը կ'երթայ ի մասնաւորի բոլոր անոնց որ Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդեան տօնակատարութեան առթիւ, գրաւոր կամ բանաւոր այնպիսի արտայայտութիւններ ունեցած են որ չեն համապատասխաներ պարտիայի կարգախօսին ըստ որուն «ազգային փոխյարաբերութիւնների բոլոր հարցերը լուծւում են պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի դիրքերից»։

Կասկածէ դուրս է որ այս սաստը իր տխուր արձագանգը պիտի ունենայ Հայաստանէն ներս եւ դուրս։ Ներսը, գրիչները աւելի խոհեմ եւ զուսպ պիտի շարժին։ Սանձարձակ խոյանքները պիտի նուազին մեր գրողներուն մօտ, իսկ դուր-

ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Գեղեցիկ է Հայոց աշխարհի թագուհին՝ Սեւանը։ Արեգունի գեղածիծաղ լեռները լիճը ամփոփած են իրենց գիրկին մէջ։ Մեղմ հովը կը շոյէ անոր կապուտակ ջուրերը, իսկ արեւը իր շողերով կը զարդարէ Հայոց աշխարհի գեղեցկուհին ադամանդներու եւմարգարիտներու աննման շղարշով։ Այո՛, հմայիչ է Սեւանը, խորհրդաւոր եւ ինչքան գաղտնիքներ ունի իր խորքին մէջ։ Գեղամայ ծովակը ականատես եղած է պատմական բազմաթիւ դէպքերու, ցասումով մանկացած է օտար բռնակալներու դէմ հայ ժողովուրդին մղած դարաւոր պայքարին։ Այսօր ալ հաւաքելով իր լայնատարած փէշերը, կը բանայ իր ծոցը եւ կը պատմէ Գեղամայ երկրին ժողովուրդին անցեալը։

Մօտերս վերսկսան Սեւանի ափի Լճաշէնի պեղումները։ Տարիներ առաջ Սեւանի ափերուն ուսումնասիրութեան առեն յայտնի դարձաւ, որ Լճաշէնի մէջ Ուրարտուի Արգիշտի Ա. թագաւորին սեպագիր արձանագրութենէն ոչ հեռու, ջուրին ցամքած մասին մէջ կը տարածուի հսկայ գերեզմաննոց մը, իսկ անկէ վեր, ժայռին վրայ հին շրջանի բնակութեան վայրի մը աւերակները։

Եւ ահա, 1956ի ամառը, գեղեցիկ առաւօտ մը, երբ արեւին լուսափթիթ շողերուն տակ կը ծփար Գեղամայ ծովակը, կը պոկուէր դամբարաններու բլուրին վրայ բուսած վերջին գունատ, վտիտ կակաչը եւ կը բացուէին մօտ երեք հազար տարի առաջ, մարդոց ձեռքով, հսկայ

մը, Հարկ պիտի ըլլայ գգուշացնել մեր վանդուածները որպէսզի աւելի առարկայականօրէն քննեն Հայրենիքին մէջ երեւան եկած ազգային եւ մշակութային նուաճումներուն արժէքը, նաեւ անոնց տուն տուող չարժառիթները։

Զարոբեանի զեկուցման մեզ հետաքրքրող մասը ամբողջութեամբ հրատարակուեցաւ (տես Յառաջ, Ուրբաթ, 6 Յուլիս) առ ի տեղեկութիւն։ Արագ իր խօսքը ըսաւ, առ այժմ այսքան։ Յուսալով որ նոր աւերներ չեն գործուիր աւելի երկարօրէն մխրճուելու համար այս հարցին մէջ։

«Պարտիան թոյլ չի տալիս ազգային առանձնայատկութիւնների ոչ անտեսում, ոչ էլ ուռճացում» կ'ըսէ Զարոբեան իր զեկուցման մէջ, փոխ առնելով նոյն խօսքերը համայնավար կուսակցութեան 22րդ համագումարի մէկ բանաձեւէն։ Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդեան հանդիսութիւնները փակող առաձգական այս վերջաբանը, առնուազն լեղի համ մը կը ձգէ մեր արեւահամ գիրերուն վրայ։

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՊԵՐՃ ՊՌՕՇԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆ ՄԵԹՈՏԸ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 125ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Հեղինակներ կան, որոնց ստեղծագործութիւնը քննադատութեան մէջ սուր եւ հակասական տեսակէտներ չի յարուցում, եւ եթէ ունենում է իր համակրողներն ու հակակրողները, ապա սրանց ծայրայեղ որակումները այնպէս էլ մնում են մեկուսացուած բեւեռներում. եւ ճանաչւում է մի միջին տեսակէտ, որը աւանդութեան ուժ ստանալով պահպանւում է որպէս գիտական ճշմարտութիւն։

Այդպիսի գրողներից է Պ. Պռօշեանը։ Գրական քննադատութիւնը Պռօշեանի ստեղծագործութեան հարցում մշտապէս պահպանել է որոշ հաւասարակշռութիւն, եւ երբ մի ընդհանուր գծի վրայ ենք գտնում հեղինակի շուրջ ստեղծուած քննադատութեան պատմութիւնը, ապա նկատում ենք, որ այն ընթացել է մի որոշակի ուղեգծով՝ թէ գրողի ստեղծագործութեան արժանիքների եւ թէ բացութերի գնահատման հարցում։ Թերեւս դա կարելի է բացատրել այն փաստով, որ Պռօշեանի ստեղծագործութեանց բերայատուկ չէ առեղծուածային «բարդութիւնը» եւ նրա ուժն ու թուլութիւնը այնքան որոշակի են արտայայտուած, որ դժուար չէ ընկալել առաջին հայեացքից, կամ թերեւս այն, որ նրա մասին գրուել է քննադատական մի այնպիսի փաստաթուղթ, ինչպիսին Մ. Նալբանդեանի «Կրիտիկա»ն է, որը՝ ուղենիշ է հանդիսացել պռօշեանագիտութեան համար։

Այս, ի հարկէ, չի նշանակում, որ պռօշեանագիտութիւնն առհասարակ զարգացում չի ապրել, թէ նա մնացել է նոյն դրոյթների մակարդակին, ինչպէս անցեալում էր։ Պռօշեանը քիչ ուսումնասիրուած հեղինակներից չէ եւ կարելի է ասել, որ նա երբեք չի վրիպել գրականագիտութեան ուշադրութիւնից։ Նրա շուրջ ստեղծուել է մի բաւականաչափ շօշափելի գրականութիւն. գրուել են բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ, մեծ ու փոքր մենագրութիւններ, որոնք հանգամանօրէն լուսաբանում են նրա կեանքը ու գործունէութիւնը, նրա ստեղծագործութեան գրական-պատմական արժէքը։

Բայց հարցերը բնաւ էլ չեն սպառւում, մեր դասական գրականութեան բազմաթիւ սկզբունքային դրոյթներ, առանձին գրողների ստեղծագործութեան գնահատումներ դեռ եւս վերանայման անհրաժեշտութիւն են զգում, ընդունուած որոշ ճշմարտութիւններ ենթակայ են վերստուգման, գիտական հիմնաւորման։ Առաջին հայեացքից գուցէ տարօրինակ, արհեստական ինքնատիպութիւն թուայ հէնց մեր հարցադրումը. ի՞նչ իմաստ ունի վիճելի դարձնել այդ անվիճելի հարցը, միթէ՞ երկրայելի է Պռօշեանի գրական մեթոդը, այն, որ նա իրապաշտ է, չէ՞ որ նա ուրիշ բան լինել չէր կարող — «կեանքի պատկերների այդ արձանագրողը»։ Բայց մեր կարծիքով առաջադրուած հարցը գիտական ճշգման անհրաժեշտութիւն ունի։ Աւելին. քիչերը կարող են համեմատել այդ առաջին հայեացքից միանական թուացող գրողի հետ ստեղծագործական մեթոդի երկուութեան իմաստով՝ իրապաշտութեան եւ վիպապաշտութեան մի տարօրինակ համադրութեամբ։

Նախապէս ասենք, որ սա նոր դրոյթ չէ. դեռ անցեալ դարի 90ական թուականներին Մ. Աբեղեանը «Գրական դպրոցներ» աշխատութեան մէջ Պռօշեանին դիտում էր որպէս Աբովեանի վիպապաշտական դպրոցի հետեւորդ, ակնարկելով, ի հարկէ, նաեւ իրապաշտութեան տարրերը նրա ստեղծագործութեան մէջ, այնուհետեւ նորագոյն շրջանի ուսումնասիրողներից նոյն կարգի դիտարկումներ արել է նաեւ Ա. Տէրտէրեանը։ Այս տեսակէտն անտես մնաց եւ, այնուհետեւ, վիպապաշտութեան ժխտման հանգրուանում, երբ աւելորդ բան էր համարւում գրականութեան պատմութիւնը գրական ուղղութիւնների զարգացման ընթացքի մէջ դիտելը, ուրիշ գրողների պէս Պռօշեանը եւս զրկուեց գեղարուեստական զարգացման շօշափելի պայմանների մէջ ներկայացուելուց եւ մեքենականօրէն տեղաւորուեց վերացականացուած իրապաշտութեան ոլորտում։ Աբովեանից մինչեւ Զարենց հայ գրականութեան համար գծուեց իրապաշտութեան մի միալար ընթացք։ Դժուար չէ նկատել, որ այսպիսի մօտեցումը յաճախ խանգարում է բացայայտել գրողի ստեղծագործութեան գեղարուեստական առանձնայատկութիւնները, եւ բազմաթիւ իրողութիւններ, որ իրապաշտութեան տեսանկիւնից մնում են անհասկանալի, սովորաբար դիտւում են որպէս թերութիւն։

Հայ նորագոյն գրականութեան սկզբնաւորումը գեղարուեստական ոճերի ու սկզբունքների խառնման մի բարդ գոյց է ներկայացնում։ Ձեւաւորուելով մի այնպիսի շրջանում, երբ առաջաւոր ժողովուրդների մօտ որոշակի զարգացման էին հասել իրապաշտութիւնն ու վիպապաշտութիւնը, հայ գրական գործիչները ստեղծեցին ազգային գրականութիւն՝ գրական մեթոդների բարդ համադրութեամբ, կարծես նպատակ ունենալով միանգամից նուաճել այն ձեւերը, ինչին հասել էր առաջաւոր ժողովուրդների գեղարուեստական մտածողութիւնը։

(1 Շար.)

Ս. ՍԱՐԻՆԵԱՆ

ՄԱՆԱՆԱՑԻՆ

ԳՐԱԾ

ԱՐՏԸ ՂԱՏՆԱՐԱՆ

ՎԱՀԱԳՆԻ ՈՍԿԱՆ

— Մարդ ու շնորհք: Դուն ուրտեղա– ցար դուն ալ, Վահագն ախպար, ինչպես ես մեզի հանդիպեցար:

Վահագն ոսկանը ժպտեցավ, ապա ձեռքը տարավ մորուքին եւ ըսավ.

— Ես ալ ձեզի պիտի ըսեմ, բայց ան– կեղծ եղեք ինծի հետ, ինչպես ես ձեզի հետ եղայ:

— Ինչպե՞ս, ինչպե՞ս, ըսավ Ղարա– գյոզյանը, ինչպես ես ձեզի հետ եղայ, ինչպես ես ձեզի հետ եղայ:

— Ես ձեզի հետ եղայ, ինչպես որ ես ձեզի հետ եղայ, ինչպես որ ես ձեզի հետ եղայ:

— Ինչպե՞ս, ինչպե՞ս, ինչպե՞ս, ինչ– պե՞ս,

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, կիրակի օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի « Արդուքեան » խումբին :

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի չրջանի Հ. Յ. Դ. բոլոր խումբերուն :

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրախօս : ՊԻՒՓԷ

Ժամը 3ին Շիրիմներու այցելութիւն, Շաւիլի գերեզմանատունը :

Կը խօսին՝ Ընկ. ԵՐ. ԽԱԹԱՆԱՍԵԱՆ եւ Ընկ. ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին իրեն մասնակցութիւնը կը բերէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Իսիի «Խանասոր» խումբը :

Անձրեւի պարագային սրահ ապահովուած է :

×

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 63րդ տարեդարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ չրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Օգոստոս 5, կիրակի ամբողջ օրը, Վալապրի ծառախիտ անտառին մէջ :

Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթոքարները :

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի : Այս կիրակի ամբողջ օրը, ծանօթ դաշտը, «Լա Թապուռէթ» :

Երթուղարձ ապահովուած :

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ :

Կը խօսի Ընկ. ՓԻՐԻՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին Նոր Սերունդի Դրօ խումբի կողմէ :

Հայկական պարեր Նոր Սերունդի եւ երէցներու մասնակցութեամբ :

Ճոխ պիւֆէ հայկ. խորոված, զով ըմպելիներ, մատչելի դին :

Մեկնումի եւ վերադարձի ժամերը.—

Կէս օրէ վերջ 14ին, վերադարձ 20·30ին :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Լիոնի եւ Տէսի նի կոմիտէներու :

Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Տէսին – Լիոն մասնաճիւղերու :

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Տէսինի կապիյօն սրճարանի դեղատեսիլ զով պարտէզին մէջ :

Բարձրախօսի միջոցաւ դեղարուեստական ճոխ բաժին : Պիտի ըլլան բանախօսութիւն, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւններ եւ հաճելի անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ, առատ կեր ու խում, մատչելի գիներ : Մուտքը ազատ է

ԾԱՆՕԹ.— Լիոնի օթօքարը պիտի մեկնի առաւօտեան ժամը 10ին, Փլաս կի – շարէն :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Պ. Թէսիէ զովասուն ծառաստանին մէջ :

(Քարթիէ Սլոնտրնի Շրմէն տը Լաֆօրէ Հօթ Ֆավանթին) :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Ց. ԿՕՇԿԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, պար եւ արտասանութիւն Նոր Սերնդական – ներու կողմէ :

Ճոխ պիւֆէ

Շամփուրով խորոված

Երթուղարձը ապահովուած ինքնաշարժերով : Մեկնումի վայր՝ Սինեմա Փալաս, առաւօտ ժամը 10–12, կէսօրէ ետք՝ ժամը 1 – 3 :

Անձրեւի պարագային յաջորդող կիրակին :

×

ՄԱՐՍԻՒ.— Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մեհլեմճեան, Այրի Տիկին Մարի Մեհլեմճեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մեհլեմճեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Հէքիմեան, Տէր եւ Տիկին Վարդերեան Կարապետ, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Վարդերեան, Այրի Տիկին Թադուհի Գուլումեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Արմաւելի Այվատեան եւ զաւակները, սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն դառնադէպ մահը իրենց զաւկին փոքրիկն

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄԵՀԼԵՄՃԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 14ին, 11 տարեկան հասակին :

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի 16 Յուլիս, ժամը 4ին Պօմոնի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցին :

Մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն Ժիւլիէնի դերեզմանատունը :

×

Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եղած են հետեւեալ նուէրները.—

Այրի Տիկին Մարի Մեհլէմճեան Պօմոնի եկեղեցիին 10 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մէհլէմճեան եւ զաւակները Կապոյտ Խաչի եւ Աղքատախնամին 20, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մէհլէմճեան եւ զաւակները Մշակոյթի Տան եւ Յառաջին 30, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Հէքիմեան եւ զաւակները Մշակոյթի Տան եւ Յառաջին 30, Տէր եւ Տիկ. Կար. Վարդերեան եւ զաւակները Մշակոյթի Տան եւ Յառաջի 20, Այրի Տիկին Թադուհի Գուլումեան եւ զաւակները Կապոյտ Խաչ եւ Յառաջին 30, Տէր եւ Տիկին Զօհրապ Այվատեան եւ զաւակները Մշակոյթի Տան եւ Յառաջին 30, Տէր եւ Տիկին Միհրան Այվատեան եւ զաւակները Սողոմոն Թէհլիրեան սրահ եւ Յառաջին 30, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Այվատեան եւ զաւակները Ախթամարնամի եւ «Հայաստան» Թերթին 30, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Հացագործեան եւ զաւակները Նոր Սերունդի «Հայաստան» Թերթին 20, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Նազլեան եւ զաւակները «Յառաջ»ի 20, Տէր եւ Տիկին Մկսուտեան Գրիգոր Մշակոյթի Տան եւ Յառաջին 20, Տէր եւ Տիկին Զօպանեան Պօմոնի Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի «Հայաստան» Թերթին 20, Պ. Կիրակոս Կիրակոսեան Պօմոնի եկեղեցիին 10, Պ. Հայկ Մխիթարեան Պօմոնի Կապոյտ Խաչի 10 Ն. Ֆ. : Գումար 330 Ն. Ֆ. :

(Բացի Պօմոնի կազմակերպութիւնէն, միւս գումարները ստանալ « Յառաջ»էն) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ և ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Սէն Ժերմէն Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Սրբոցն Թարգմանչաց տօնի առթիւ, այս կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ մատաղօրհնութիւն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ չինութեան եւ պայծառութեան աշխատող անձերուն յիշատակին : Բոլոր թաղեցիներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ այս արարողութեան :

Մատաղի ծախքերուն մասնակցիլ փափաքողները կրնան դիմել թաղականութեան :

Հ. Յ. Դ.

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ է բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը :

ՎԻԵՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի բնակարան ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ, երեկոյ, Օհանջանեան սրահը : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կը հրաւիրուին նաեւ «Դրօ» խումբի ընկերները :

Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի չրջանը, արձակուրդի չրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորականէն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ չերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՅԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի չրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է՝

Ֆրանսա.— Ամսական 7· Ն. Ֆ. :

Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ Հ.Ա.Յ.Ա.Ս.Տ.Ա.Ն.Ը

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ԶՈՒԱՅԱՅ ԱՅՍ ԳՐՔՈՑԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
« Յ Ա Ռ Ա Ջ »

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Այրի Տիկին Պէաթրիս Գարաճէմեան իր ամուսնոյն մահուան Բ. տարելիցին առթիւ 30 Ն. Ֆ. կը նուիրէ Յառաջի բարգաւաճման :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Առնուվիլ լէ Կոնէսթ Հայ կաթողիկէ ժողովրդապետութիւնը՝ սրտագին շնորհակալութիւն կը յայտնէ այն հրաւէր եալներուն որոնք, Ս. Գր. Լուսաւորիչի տօնակատարութեան առթիւ, կիրակի Յուլիս ութին տրուած հացկերոյթի ընթացքին՝ ուղեցին ինքնայօժար ու առատաձեռն կերպով մասնակցիլ նորակառոյց հանդիսասրահին յաջորդական ծախքերուն :

×

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս Եկեղեց. Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները, փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Աստղիկ Նազարեանի մահուան առթիւ : Պ. Պ. Վահրամ Նազուճեանէ 50 Ն. Ֆ., Տօնապետ Շահինեանէ քսան, Կիրակոս Մինասեանէ 15, Կիրակոս Ղազերեանէ քսան, Յակոբ Շահինեանէ տասը Ն. Ֆ. :

ՀԱՅ ԸՆԹԱՑԱՐԱՆ – ԼԸ ՓԷՔ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1962 – 1963 Ուսումնական տարեշրջանին :

Կ'ընդունուի 10 – 12 տարեկան բարեկիրթ եւ յառաջադէմ ոեւէ աշակերտ : Ուսումնական ծրագիրն է դասական ընթացք երկրորդական վարժարանի

Դիմել ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

ECOLE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél· 963.01.72

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Շէնքի չինութեան բանուորները : Դիմել Լեւոն Տօնիկեանի :

ՏԱՐՕՆ հաստատութիւն
52, Րիւ Կիւսթաւ Քուռպէ,
Պանեէօ, ՍԷն

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ

Խոհանոց, ճաշարան, ննջասենեակ, սթիւտիօներ, անկողնի կազմածներ, հիւրասրահ, կահաւորման կերպասներ, եւայլն, կ'առնուին՝

Goussainville Mobilier

MAISON R. TACVORIAN
1, Avenue Jacques Potel
2, Avenue de la Concorde
GOUSSAINVILLE (S. et O.)

La petite Boutique aux plus grandes possibilités

Վճարումի մեծ դիւրութիւններ. Հիւանդութեան պարագային՝ ապահովագրութիւն :

Livraison gratuite

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT
7 ETAGES D'EXPOSITION
D'AMEUBLEMENTS
CRÉDIT SANS FORMALITÉS
ՀԱՑԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
185, BD. JEAN JAURÈS — 15, AV. ANDRÉ MORIZET — BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 21 ՅՈՒԼԻՍ

SAMEDI 21 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9358 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5259

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽԱՆԱՍՈՐ

Վաթսունհինգ տարի առաջ, 1897 Յուլիս ամսոյ 25ին «Կարկուտ տեղաց Խանասորայ դաշտումը» :

Երկու հարիւր յիսուն անձնուրաց, քաջարի երիտասարդները հրացաններէն փրթած գնդակները դուրս թափեցան կարկուտի նման՝ պատժելու համար քիւրտ Մազրիկ ցեղը, որ զարհուրելի ոճիր մըն էր գործած տարի մը առաջ : Աղբակի շրջանին մէջ, Ս. Բարթողիմէոս վանքին մօտերը դարանակալ՝ դաւադրօրէն ջարդած էր Աւետիսեանի առաջնորդութեամբ Վանէն գաղթող հարիւրաւոր անզէն Հայեր :

Խանասորը շատ աւելի խոր իմաստ ունէր քան քիւրտ ցեղախումբի մը բնաջնջումը : Անիկա աղդարարութիւն մըն էր ուղղուած արիւնարբու Սուլթան Ապտիւլ Համիտին, որ Եըլտըզի պալատի իր գեղխ ու չուայտ կեանքը հանդարտօրէն վայելելու եւ յաւերժացնելու համար հաստատած էր աննախընթաց բռնակալական վարչաձեւ մը, լրտեսներու եւ մատնիչներու ցանց մը ստեղծելով երկրին մէջ :

Հետեւելով բոլոր բռնակալներու դասական քաղաքականութեան, — բաժանեա՛ զի տիրեսցես —, չահագործելով իսլամներու կրօնական մոլեռանդութիւնը, իր գլխաւոր զոհն էր դարձուցած հայութիւնը :

1891ին կազմակերպած էր իր անունը կրող Համիտիէ հեծելագունդը՝ գլխաւորապէս բաղկացած Քիւրտերէ՝ մշտնջենական սարսափի տակ պահելու համար Հայերը Անատոլուի հայաբնակ նահանգներուն մէջ :

Պատուանշան եւ պարգեւներ կը շնորհէր քիւրտ ցեղապետներուն, իր հայաջինջ քաղաքականութեան գործիք դարձնելով զանոնք :

Շարաֆ բէկ գլխաւորներէն մէկն էր քիւրտ ցեղապետներուն : Իրեն տրուած ոսկետառ ֆէրմանը՝ մետաքսի վրայ գրուած՝ ներկայիս կը գտնուի Փարիզի Հ. Յ. Դ. Թանգարանը, գրաւուած ըլլալով իր վրանէն՝ Խանասորի արշաւանքին օրը :

Խանասորը առաջին խմբական ձեռնարկն էր՝ կազմակերպուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողմէ :

Անկէ առաջ, 1890ին Սարգիս Կուկունեան, երիտասարդ ուսանողը, նման փորձ մը կատարած էր, առանց յաջողութեան :Իր խումբը Թրքական սահմանը չանցած, բռնուած էր ռուս սահմանապահներու կողմէ :

Այս անփորձ յեղափոխականները իրենց մեղքը քաւեցին Սիպերիոյ մէջ, շնորհիւ «խաչապաշտ» Ռուսին, որ կ'ուզէր Հայաստանը առանց Հայու :

Ամէն տարի այս եղանակին տօնելով Խանասորի տարեդարձը, մեր մտածումները կ'երթան բոլոր այն անուանի եւ անանուն, անձնազոհ հերոսներուն եւ «ֆէտայի»ներուն, որոնք իրենց կարմիր արիւնը նուիրեցին՝ յանուն հայ ազգի ազատութեան :

Խանասորը դարձած է խորհրդանշան մը, ոգեկոչելու համար մեր բոլոր հայդուկները, որոնք յեղափոխութեան սուրբ դրօշին տակ նուիրուեցան սրբազան նըպատակի մը :

Հերոսներու օր է անիկա : Աւանդական դարձած տարիներէ ի վեր :

Հայ ժողովուրդը պիտի չմոռնայ ձեզ երբե՛ք : Ու ամէն տարի երախտագիտութեամբ պիտի տօնէ ձեր յիշատակը, հերոսնե՛ր Խանասորի եւ բովանդակ Հայաշխարհի :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԵՒՐՈՊԱՑԻՆԵՐՈՒ ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Մրցակցութիւնը կը շարունակուի Պեն Պելլական եւ Պեն Խետտական խմբակներու միջեւ : Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն Ալժ. Ազատ Ճակատի ղեկավարութիւնը յեղափոխութեան վեց «պատմական» պետերուն յանձնուած է : Ասոնցմէ երեքը Պեն Խետտական են, երեքը Պեն Պելլական : Ամէն պարագայի մէջ Մեծէալի ժողովը կը շարունակուի եւ կը սպասուի տրուելիք որոշումներուն :

Եթէ հաստատուի թէ Ալժ. Ազատ. Ճակատը նոր դիմագիծ պիտի ստանայ, այն ատեն անոր մաս պիտի կազմեն մէկ կողմէ՝ Պեն Պելլա, Խիտէր եւ Պիթաթ, միւս կողմէ՝ Պելքասէմ Քրիմ, Այիթ Համէտ եւ Մոհամէտ Պուտիաֆ : Նման կարգադրութիւն մը սակայն չի կրնար ըլլալ առանց Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի նիստի, ինչ որ կը նշանակէ նաեւ թէ Թլէմսէնի (Պեն Պելլա) խմբակը տարած է յաղթանակը :

Այս նիստին պիտի յաջորդեն Օգոստոս 12ի ընտրութիւնները եւ Ներկայացուցչական ժողովը որ մէկ տարուան համար կ'ընտրուի իր շրջանը պիտի սկսի Օգոստ. 15ին : 1963ին օրէնսդրական ժողով մը պիտի յաջորդէ Օգոստոս 12ի ընտրուած սահմանադրական ժողովին :

× Ֆրանսացի զինուոր մը սպաննուած է Ալժէի մէջ, առջի օր, հինգ մահմետականներու կողմէ, որոնք համազգեստ կը կրէին :

× Եւրոպացիներու առեւանգումներու խնդիրը ողբերգական բնոյթ կը կրէ միշտ եւ օրէ օր կը ծաւալի : Ֆիկառոյի թղթակիցը կը չեշտէ թէ շատ ծանրակշիռ հարց մըն է, ամէն օր Եւրոպացիներ կ'առեւանգուին, կ'անհետանան, սարսափ կը տիրէ : Անոնք որ առեւանգուելէ ետք, ազատ կ'արձակուին սարսափելի պատմութիւններ կը պատմեն : Մաքս Քլօ հետեւեալ դէպքը կը պատմէ.— Անցեալ Յունիս 20ին, Ֆրանսացի մը՝ Ք. համալսարանի ճամբէն կ'անցնէր . երբ « 403 » կառքէ մը 2 հոգի կ'իջնեն եւ կը սկսին լախտի հարուածներով զինքը ծեծել, ապա կառքը նետել : Երբ կ'արթննայ, մառանի մը մէջ է, Քազպահի վերեւը, տասնեակ մը մահմետական բանտարկեալներու հետ : 12 օր, ծեծ կ'ուտէ օրը երեք անգամ : Մօրուքը կ'այրեն, փորին վրայ վառած ծխիկի հետքեր կան տակաւին : Այս ծեծերու ատեն, երեսին՝ կը պոռան «զզուելի Ֆրանսացիներ : Հիմա մեր կարգն է ձեզի հետ զըւարճանալու » :

12րդ օրը, մարդը Ազատ. Բանակի մէկ պաշտօնական գրասենեակը կը տարուի, հոն համազգեստով սպաներ կան, քաղաքավար են : Կը ստիպեն որ խոստովանի թէ Գաղտնի Բանակին կը պատկանի : Չեն ծածկեր իրենց գործունէութիւնը . «Կ'ընենք Գաղտնի Բանակին դէմ այն նոյն բաները զորս վայրաչուները ըրին մեզի դէմ Ալժէի կռիւներուն ժամանակ : Նոյն մեթոտները կը գործադրենք : Գաղտնի Բանակի բոլոր համակիրներուն ցանկը ունինք : Բոլորն ալ մեր ձեռքէն պիտի անցնին» :

Ք. հերքած է թէ քաղաքական որեւէ գործունէութիւն ունեցած ըլլայ : Ի վերջոյ զինքը ձգած են «խրատելով» որ Ալժերիայէն չհեռանայ : Ձեռքը վկայական մըն ալ տուած են որ զինքը վերջնականապէս կը «ներմկցնէ» : Ուրիշ Ֆրանսացիներ նոյն մառանին մէջ նետուած են, բայց այնպիսի վիճակի մէջ են որ չեն վերապրիր եթէ ազատ ալ ձգուին : Ամէն պարագայի մէջ, ձեւերը չեն փոխուիր, մարդիկ որոնք պաշտօնական երեւոյթ չունին առեւանգումներով կը զբաղին, բայց չարչարանքներէ ետք, միշտ առեւանգուածը պաշտօնական մարմինի մը առջեւ կը ներկայանայ :

Կը մնայ Ֆրանսական իշխանութեանց պահանջել որ առեւանգումները դադրին, կ'ըսէ միշտ Ֆիկառոյի թղթակիցը, եւ ողջ գերիներն այ ազատագրուին :

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՇԱՀԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄ Է՝ ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

Ասատոլլահ Ալամ, Շահին անձնական բարեկամ մըն է որ պիտի կազմէ նոր դահլիճը, Տոքթ. Ամինիի հրաժարումէն ետք : Առաջին տեղեկութեանց համաձայն կը կարծուի թէ նոր վարչապետը միտք ունի իր նախորդին քաղաքականութեան հետեւելու : Բազմաթիւ նախարարներ որ նախորդ դահլիճին կը պատկանէին, մաս պիտի կազմեն նաեւ այս նոր դահլիճին :

Ասատուլահ Ալամ Շահին ամէնէն մտերիմ բարեկամն է այն օրէն ի վեր (1942) երբ ան գահ բարձրացաւ :

Յարդ նախագահն էր «Պահլաւի հիմնարկութեան» որ կը զբաղի կայսերական ստացուածքներու մատակարարութեամբ : Այդ պաշտօնով Ալամ կը հսկէր կայսերական հողերու բաշխումին, որ տեղի ունեցաւ քանի մը ամիս առաջ նախորդ վարչապետին հողային բարեփոխման ծրագրին առնչութեամբ :

51 տարեկան, Ալամ Օքսֆորտէն շրջանաւարտ է : Մեծ հողատէր, կ'ըսուի սակայն թէ երկրագործական բարեփոխման կողմնակից էր :

Ալամի առաջին գործերէն մէկը պիտի ըլլայ վերահաստատել այն սիրալիր յարաբերութիւնները որոնք հինէն գոյութիւն ունէին Միացեալ Նահանգներուն հետ, բայց խանգարուած էին Տոքթ. Ամինիի օրով :

Բոլորովին հեռանալէ առաջ, Տոքթ. Ամինի յայտարարութիւն մը ըրաւ, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին եւ չեշտեց .—

«Բացատրելով իմ հրաժարումիս պատճառները, երէկ, չամբաստանեցի Մ. Նահանգները որ մեզի բաւարար օժանդակութիւն չեն բերեր, ոչ ալ մեզի ոչ մէկ բան չի պարտիր : Ցաւեցայ միայն լսելով թէ մանաւանդ զինուորական գետնի վրայ աւելի կարեւոր օժանդակութեան կը սպասէինք, իբրեւ զինակից Արեւմուտքի » :

Տոքթ. Ամինի ճշդեց նաեւ թէ մինչ Արտաքին նախարարութեան բանբերը յայտարարած էր թէ Ամերիկա 67 միլիոն 300 հազար տոլարի օժանդակութիւն մը կատարած էր, ինք՝ երեսուն միլիոն տոլար ստացած էր եւ 39·200·000 տոլարի վարկ յատկացուծա էր նախորդ դահլիճներուն, բայց գործածուած էին իր շըրջանին :

Արդարութեան նախարարը յայտարարեց թէ հանրային գանձէն, վերջին չորս տարիներու ընթացքին 11 միլիառ Ն. Ֆ. խլրացուած էր, ինչ որ Պարսկաստանի պիւտճէին կրկինն է :

× Պարսից Շահը Քապուլ պիտի երթար յառաջիկայ շաբաթ, նախապէս « ժամադրուած էր» Աֆղանիստանի թագաւորին հետ, միջնորդելու համար Աֆղանիստանի եւ Փաքիստանի սահմանային հարցին, բայց չի կրնար մեկնիլ ցորչափ նոր դահլիճը երդում չէ ըրած :

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ

Երբ չէր կրնար հասնիլ ռազմի
ընկերներուն՝
Որոնք արդէն արեան դաշտին վրայ
խմբըւած
Կը սպասէին որ հնչէր ժամը գերագոյն,
Եւ բորբոքէր վրէժի ոգին գեհենաբբած :

Երբ կեանքը լոկ սպասումն էր դժնէ
մահուան,
Եւ օրերու գաղտնիքին մէջ կը հիւսէին
Անհուն խօսքերը ցաւատանջ
Առասպելին՝
Որուն մէջ Սէրը դրժըւած Յոյսն էր
միայն :

Երբ զահավէժ տեսաւ ինքզինքն
անդունդին քով,
Ցանկարծ հնչեց ժամը վերջին,
մտասեւեռ
Ի՛նքը փութաց հասնիլ մահուան, ինքն
իր ձեռքով :

Սիրտը փշրեց, կեանքի հրեղէն սափոր
փխրուն.
Սիրտը՝ որուն արիւն ի՛նչ բորբ պիտի
հոսէր
Ատրուշանին վըրայ ահեղ վըրէժներուն..

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԵՐՈՒԻ մէջ, զինուորական նորահաստատ իշխանութիւնը առաջին առթիւ ջնջեց Յունիս 10ի ընտրութիւնները եւ որոշեց նոր ընտրութիւններու թուականը՝ 1963 Յունիս : Յիշենք որ Փերու անկախ հանրապետութիւն մըն է 1821 – 24էն ի վեր : Գործադիր իշխանութիւնը կը պատկանի նախագահին որ կ'ընտրուի վեց տարուան համար : Օրէնսդրական իշխանութիւնը կը պատկանի Խորհրդարանին որ կազմուած է երկու ժողովներէ՝ Քամառա տէ Սենատորէս (ծերակոյտ) եւ Քամառա տէ Տիփութատոս (երեսփոխանական ժողով) : Երկրին տարածութիւնն է 1·249·000 քառ. քիլոմեթր : Մայրաքաղաքը՝ Լիմա : Բնակչութեան թիւը՝ 10 միլիոն 524 հազար : Պաշտօնական լեզուն սպաներէն է : Արտադրութիւններն են .— Բամպակ, քարիւղ, շաքարեղէգ, կապար, պղինձ, եւն. :

ԿՐՈՄԻԿՕ Խորհ. Միութեան Արտաքին նախարարը Ժընեւ մեկնեցաւ ուր պիտի ստորագրէ Լաոսի համաձայնութիւնը :

ԺԸՆԵՒԻ ապազինման ժողովին 60րդ լիակատար նիստին Ֆրանսա եւ Դաշնակցային Գերմանիա խստօրէն քննադատուեցան, խորհրդային պատուիրակ՝ Զօրինի կողմէ :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ռազմագիտական շատ կարեւոր յաջողութիւն մը արձանագրեցին առջի օր : «Նայք – Զեւս» ամերիկեան հրթիռ մը կրցաւ հետապնդել եւ «բռնել» Աթլաս ուրիշ հրթիռ մը որ 25 հազար քիլոմեթր ժամական արագութեամբ մթնոլորտը կը ճեղքէր : Վեց տարի է որ Ամերիկացիք ձեռնարկած էին այս «հակահրթիռ հրթիռի» շինութեան :

1960 1·Գի զօրադասը պիտի արձակուի Օգոստոս 20էն սկսեալ :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ պօյքօթի ենթարկած են քարիւղի համաշխարհային համագումարը, որ տեղի պիտի ունենայ Ֆրանքֆուրթ : Այս յայտարարութիւնը ըրաւ լիբանանեան պատուիրակութեան պետը՝ Էմիլ Պուսթանի : Ասոր պատճառն այն է որ Իսրայէլ այդ ժողովին հրաւիրուած է :

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆ Ճաքարթա մեկնեցաւ առջի օր : Պաշտօնական այցելութեան հրաւիրուած էր նախագահ Սոքարնոյի կողմէ :

ՕՏԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Երկրորդ աշխարհամարտէն ետքի չըքնաղին օտար ուսանողներու թիւը հետզհետէ աւելցած է։ 1961ի ձմրան վեց ամսեայէն մինչեւ Մարտ 1962, արեւմտեան Գերմանիոյ ուսանողներուն թիւը հասած է 23457ի, որուն մէջ պէտք է հաշուել արեւմտեան Պերլինի մօտ 700 օտար ուսանողները։ Բաղդատմամբ 1954ին, ուրեմն ութ տարուան մէջ քառապատկուած է օտար ուսանողութիւնը, որովհետեւ այն ատեն 5943 էր արձանագրուած օտար ուսանողներուն թիւը։ Իսկ 1951ին հազիւ երեք հազար կը համբուէին ատոնք։ Այդ ատեններէն ի վեր համալսարանները վերակազմուեցան մէջ կը դասուէին։ Դասախօսներու պակասը զգալի էր։ Պատերազմէ եւ դասախօսներու նոցի կուսակցութեան տիպողաբար պատկանած ըլլալու հանգամանքները ակնյայտնի դժուարութիւններ յարուցած էին։ Սակայն զատ օտար երկիրներու մէջ ուսանողութիւնը ֆրանսական եւ անգլիական երկրորդական վարժարաններ յաճախած ըլլալով գերմաներէնի բոլորովին անծանօթ մնացած էր եւ գերմանական դիտական հետազօտութիւնները պատերազմի պատճառով կասած էին։

Ներկայիս Գերմանիա բազմաթիւ դիւրութիւններ կ'ընծայէ օտար ուսանողներուն եւ պետական մշակութային հոգածութիւն կը վայելէն անոնք, որովհետեւ ձգտում մը կայ ուսումնատենչ օտար երիտասարդութեան ծանօթացնելու Գերմանիան իր բարձրագոյն կրթարաններով եւ իր գիտական նուաճումներով։ Ոչ միայն համալսարաններու գրասենեակները, այլեւ գերման դեսպանական կցորդները ամէն տեղ չանք կը թափեն օտար ուսանողներու Գերմանիոյ մէջ ուսանիլը դիւրացնելու կամ օժանդակելու։ Քաղաքագէտներ եւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ ձրիավարժ ուսանողութիւն ընդունելու առաջարկներ ըրած են նոյնիսկ, իրենց օտար երկիրներ այցելած ատեն։ (Ինչպէս նախագահ եղած ատեն Թէոտոր Հոյս ըրաւ Անգարա այցելութեան ատիթով)։

Քիչ չեն սակայն դժուարութիւնները այսքան մեծ թիւով ուսանողներու իսկապէս օգտակար ըլլալու եւ երկուստեք բուն նպատակին հասնելու համար։ Երբ հարցը Եւրոպացի ուսանողներու կամ Միացեալ Նահանգներէն եկած ուսանողներու մասին ըլլար միայն, պէտք էր խոստովանիլ թէ դժուարութիւններ չէին ներկայանար. բայց արեւելեան եւ ափրիկեան երկիրներէ եկած ուսանողութեան համար հարկ էր ունենալ բազմակողմանի փորձառութիւն. եւ վերջին տասը տարուան մէջ գերման համալսարաններ նկատի առած են հետեւեալ կէտերը ընդհանուր առմամբ։

Ա) Օտար ուսանողներէն չատեր չունին գերմանիոյ համալսարաններուն մէջ ուսանելու համար անհրաժեշտ նախապատրաստութիւն։ Զունին այսպէս կոչուած «հասունութեան» զարգացում եւ վկայական։ Իրենց երկիրներու դպրոցներուն վկայականները համապատասխան չեն հասունութեան։ Նոյնիսկ դպրոցներուն մակարդակը կայուն չէ չատ անգամ։ (Օրինակ՝ այնքան ատեն որ ֆրանսական պաքալորէայի հասունութեամբ Մարոքցի եւ Թունուզցի ուսանողներ կրնայ պատրաստուէին ֆրանսացի ուսուցիչներու հոգածութեամբ, այդ վկայականները բաւական էին, բայց ներկայիս այդ տեղերու վկայականները համապատասխան չեն իսկական պաքալորէայի)։

Բ) Օտար երկրէ եկած ուսանողներուն պիտցած գերմաներէնը բաւարար չի համարուիր համալսարանական բարձր ոճով դասախօսութիւններ հասկնալու։

Գ) Գերման համալսարաններու ուսուցումը «ակադեմական ազատութեան» ձեւով է Վիլհելմ Ֆոն Հումպոլտթի օրերէն ի վեր, այսինքն ուսանողին ինքնագործունէութեան ձգուած է ուսանիլ եւ հետազօտել օգտագործելով բոլոր գիտական աղբիւրները։ Շատ օտարներ այս հասկացողութիւնը չեն ի յայտ բերեր ցարդ։ Զեն կրնար դասախօսութիւններէն ետք ինքնագլուխ աշխատիլ։ Գտնուած են բժշկական ուսանողներ որոնք տասը վեցամեայ սեռայէ ետք ֆիզիքումի քննութիւնը չեն տուած եւ փոխած են իրենց ճիւղը... դէպի հոդատնտեսութիւն։ Անշուշտ այս կարգի ուսանողներու համար ամէն աշխատանք եւ հոգածութիւն ի զուր է։

Դ) Օտար ուսանողներու տրամադրուած թոշակը, ձրի բնակարան, ճաշ եւ այլ օժանդակութիւններ որոշ դասու մը կողմէ սխալ հասկցուած է եւ յաւիտեան նական նպաստ մը կը համարուի, որպէս զի իրենք «ուսանին» իրենց հասկցած բաները կամ չարունակեն ապրումները տիւ եւ գիշեր առանց դաւանանքի եւ վարքի ...։

Հետեւաբար պատկան մշակութային օժանդակ մարմինները եւ տնօրէնութիւնները եկած են հետեւեալ որոշմանց։

1) Օտար ուսանողները պէտք է ունենան իրենց երկրի երկրորդական վարժարանի «հասունութեան» վկայական, որով իրաւունք կ'ունենան սովորաբար մտնելու իրենց երկրի համալսարանը։ Կամ գերմանական դպրոցի վկայական պէտք է ցոյց տան։

2) Պէտք է մասնակցին օտարական ուսանողներու յատուկ դասընթացքի մը՝ Գերմանիոյ համալսարանին կից եւ քննութիւն տան մէկ – մէկուկէս տարուան ընթացքին։ Մինչ այդ՝ կրնան հետեւիլ իրենց մասնագիտութեան եւ ժամանակ չեն կորսնցներ։

3) Զրի ուսմունքի եւ թոշակի պայմանները կը մնան անփոփոխ ըստ իրենց երկիրներուն հետ կամ անոնց մշակութային հաստատութիւններուն հետ գոյացած համաձայնութեան։ Ուսանողները պէտք է իրենց աշխատասիրութեան ապացոյցը տան եւ ունենան ուսանողի արժանավայել վարք։

4) Օտար ուսանողներուն պիտի օգնեն ասիսթանները եւ առաջատար ուսանողները։ Սեմինարներուն մէջ պիտի տրուի բացառիկ օժանդակութիւն դրքերու յանձնարարութեան եւ խրթին հարցերու բացատրութեան մէջ։

5) Օտար ուսանողներուն ընկերային կեանքին համար հոգածութիւն պիտի ըլլայ յաճախակի հաւաքոյթներով, պըտոյտներով եւ հանդիպումներով գերման ուսանողներու հետ։

6) Գերմանիոյ մէջ երկրին վնաս տալու բնոյթ ունեցող կազմակերպութիւններու պէտք չէ մասնակցին։ Ազատ են ունենալու իրենց ազգային եւ ընկերական կազմակերպութիւնները, որոնք առընչութիւն ունին ուսանողութեան հետ։ (Նշենք որ վերջերս երեք պարսիկ ուսանողներ բռնուեցան եւ դատուեցան Քէօլնի մէջ, որովհետեւ լծուած էին Պարսկաստանի մէջ իսկ արդիլուած թուդէհ կուսակցութեան վերանորոգման գործին «ի խնդիր իրենց երկրի ընկերային հաւասարութեան»։ Դատարանը պատիժ տնօրինեց վեց կամ ութ ամիս, բայց ազատ արձակեց զանոնք հինգ տարուան բարեվարքի պայմանադրութեամբ նկատի առնելով մեղմացուցիչ պարագաները, որովհետեւ ուսանողները առաջնորդուած ըլլալ յայտարարեցին «իսէալա – կան մղումով» ...)։

7) Իրենց երկիրներուն մէջ բարձր վարժարաններ չունեցող օտարներ պիտի կրնան երկու տարուան դասընթացքով գերմանական «հասունութեան» վկայականի քննութեան պատրաստուիլ Գերմանիոյ մէջ։

Մեր քաղած տեղեկութեանց համաձայն ամէնէն աչքառու թիւը կը ներկայացնեն այժմեան օտար ուսանողներուն մէջ, ա) Յոյները՝ 3383 հոգի, բ) Պարսիկները 3258 հոգի, գ) Եգիպտացիներն ու Սուրիացիները միասին 1866 հոգի։

Նկատելի է որ օտար ուսանողներուն նախասիրութիւնն է բժշկութիւն (23 առ հարիւր), մեքենաչինութիւն (10·4 առ հարիւր) եւ քիմիագիտութիւն (4·3 առ հարիւր), իրենց ընդհանուր թիւն է 23457 հոգի։ Համալսարանական վարիչ շրջանակները կը զարմանան որ կը պակսին մտաւոր դիտութեանց հետեւողներ, մինչդեռ մասնաւորաբար թերաճ երկիրներու մէջ ուսուցիչներ, պատմագէտներ, լեզուաբաններ, քաղաքական գործիչներ եւ հրապարակագիրներ պէտք են...։

Ինչ կը վերաբերի գործնական արհեստ սորվող աշկերտ ուսանողներու, պատկան մարմինները կը նկատեն որ ատոնք իրենց երկիրներուն մէջ իրենց տրամադրութեան տակ չունին այն գործիքները, որոնցմով կը սորվին եւ որոնց միջոցով պիտի ի գործ դնէին իրենց սորված արհեստը։ Ատոր համար ծրագրուած է օտար երկիրներու իշխանութեանց մօտ դիմում ընել որ այս աշկերտները նախապէս տեղ գտնեն իրենց երկրին աշխատանոցներու մէջ, ուր այդ գործիքները կան կամ կրնան այդ գործիքները տամուտիլ։

Գերմանիոյ օտար ուսանողներուն մէջ կան նաեւ Հայեր, մանաւանդ Միւնխէն, Հայտելպէրկ, Համպուրկ եւ այլ քաղաքներ։ Բայց ատոնց թիւը չենք կրցած ճշդել, որովհետեւ նչանակուած են իրենց Հայրատակութեանց կարգին մէջ։ Գիտենք թէ երբեմնակի հաւաքոյթներ կ'ունենան Միւնխէնի եւ Հայտելպէրկի շրջանին հայ ուսանողները, սակայն չենք գիտեր իրենց հաւաքական կեանքի աշխուժութեան աստիճանը։ Ատոնց թիւը կրնայ մօտաւորապէս քառասուն ըլլալ։ Ցանկալի էր որ հայ ուսանողական խմբակները կազմուէին եւ կապ մը հաստատուէր իրենց միջեւ, յօդուտ իւրաքանչիւրի եւ ազգային կեանքին։

Պ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

ՏԻԳՐԱՆ ՉՈՒԽԱՃԵԱՆԻ
ԾՆՆԴԵԱՆ 122ԱՄԵԱԿԸ

Վերջերս Երեւանի մէջ կազմակերպուած է յուշահանդէս մը, նուիրուած արեւմտահայ մեծ երաժիշտ Տիգրան Չուխաճեանի ծնդեան 122ամեակին։

Այս առթիւ, կ'արժէ անդամ մը եւս, սեղմ դիծերու մէջ ներկայացնել մեծ նուն երաժիշտին կեանքն ու գործը։

Տիգրան Չուխաճեան ծնած է Պոլիս 1840ին եւ իր երաժշտական ուսման նախապատրաստական աշխատանքները իր ծննդավայրին մէջ կատարելէ ետք, կ'անցնի Իտալիա, Միլանոյի երաժշտանոցին մէջ կատարելագործելու համար իր արուեստը։

Հայ երաժիշտին առաջին կարեւոր գործը եղած է «Արշակ Բ.» օփերան, որ առաջին անգամ ներկայացուած է Պոլիս՝ Նաումի թատրոնին մէջ եւ արժանացած է խանդավառ ընդունելութեան։ Աւելի ուշ, «Արշակ Բ.»ը «Օլիմբիա» տիտղոսով, Նափոլիի եւ Վիէննայի մէջ ներկայացուելով, պատճառ դարձած է որ Տիգրան Չուխաճեան ճանչցուի նաեւ եւրոպական երաժշտական շրջանակներու մէջ։

Այս քայլերական արդիւնքէն խանդավառուած, վարպետը կը լծուի տենդագին աշխատանքի մը եւ հետզհետէ կ'արտադրէ «Արիֆ»ը, «Քէօսէ – Քէհեան»ն եւ մանաւանդ «Լէպլէպիճի Չօր–Չօր»ը, երեքն ալ օփերէթներ, որոնք իրենց առաջին իսկ երեւումին հասարակութեան կողմէ կը ծափողջունուին մեծ խանդավառութեամբ, Վոսփորի ափերէն սկսած մինչեւ Յունաստան եւ բուրգերու երկիրը։

Այնուհետեւ Չուխաճեան կը պատրաստէ հելլէն դիցաբանութենէն քաղուած դուսաներգութիւն մը՝ «Զեմիրէ»ն, որ

տանոցներու մէջ, ուր այդ գործիքները կան կամ կրնան այդ գործիքները տամուտիլ։

Գերմանիոյ օտար ուսանողներուն մէջ կան նաեւ Հայեր, մանաւանդ Միւնխէն, Հայտելպէրկ, Համպուրկ եւ այլ քաղաքներ։ Բայց ատոնց թիւը չենք կրցած ճշդել, որովհետեւ նչանակուած են իրենց Հայրատակութեանց կարգին մէջ։ Գիտենք թէ երբեմնակի հաւաքոյթներ կ'ունենան Միւնխէնի եւ Հայտելպէրկի շրջանին հայ ուսանողները, սակայն չենք գիտեր իրենց հաւաքական կեանքի աշխուժութեան աստիճանը։ Ատոնց թիւը կրնայ մօտաւորապէս քառասուն ըլլալ։ Ցանկալի էր որ հայ ուսանողական խմբակները կազմուէին եւ կապ մը հաստատուէր իրենց միջեւ, յօդուտ իւրաքանչիւրի եւ ազգային կեանքին։

Պ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

ՊԵՐՃ ՊՈՕՇԵԱՆԻ
ԳՐԱԿԱՆ ՄԵԹՈՏԸ
(ԾՆՆԴԵԱՆ 125ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Սրանով յատկանչուում էր նորագոյն շրջանի հայ մեծ գրողների ստեղծագործական մեթոտը, երեւոյթի գործնական նչանակութիւնն էր հաստատում նաեւ գրական քննադատութիւնը։ Կար իրապաշտութեան եւ վիպապաշտութեան բռնումը, բայց պաշտպանուում, տեսա կանօրէն հիմնաւորում էր մի գրական տարբեր ձեւերի, կենսունակ, առաջատար յատկանիշների ստեղծագործական միաձուլման վրայ։ Հայ նորագոյն գրականութեան սկզբնաւորման շրջանի այս իրապայատկութեամբ նչանաւորուեց Պոշեանի մուտքը գրական ասպարէզ։ Նրա գրական առաջին նախասիրութիւնները, ստեղծագործական խառնուածքի բնորոշ գծերը, ընդհանուր առմամբ, պահպանուեցին յետագայ տասնամեակներում, տարբեր ստեղծագործութիւններում տասնամեակի գրական զարգացման ընթացքում։

Պոշեանի առաջին վէպը՝ «Սօս եւ Վարդիթեր»ը հիմնական գծերով բնորոշում է նրա ստեղծագործական մեթոտի

պատկերների մէջեւ։ Պոշեանի երկերում դեռ չկայ պերպեռւեան, այն միասնութիւնը, որն անխզելիօրէն կապում է վէպի բոլոր տարրերը միմեանց հետ։ Առաջին հայեացքից ուշադրի թեում է, թէ Պոշեանի նիւթերը պարզապէս օգտագործուած են գրուածքին որոշ վիպական ձեւ տալու համար։ Այդ նիւթերը, որոնք չափազանց նման են իրար, ներթափանցուած են վիպասազութեան եւ մելոդրամատիկութեան մի իրենակ խառնուրդով։

Ժամանակի վիպագրութեան մէջ վիպապաշտական ձեւերի արտայայտութիւնը երեւում է նաեւ յօրինումի, բումների եւ դերպարուեստական տարրերի մէջ։

Գրւում է իրապաշտական վէպ, եւ այդ նիւթային ընթացքի եւ յօրինողական զարգացման մէջ կիրառւում են այնպիսի տարրեր, որոնք անհամատեղելի են իրապաշտական մեթոտի հետ։ Դա արտայայտւում է այն բանում, որ վէպի մէջ ներքաշւում է արտաքին դէպքը, յուրինուածքը ենթարկւում է ինչ որ պրանական դասաւորութեան, խախտում է դէպքերի յաջորդական տրամաբանութիւնը, ստեղծւում են առկախ կացութիւններ, որոնք լարում են ընթերցողի հետաքրքրութիւնը եւայլն։

Ս. ՍԱՐԻՆԵԱՆ

(2 Շար.)

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՅ

ԳԻՆԸ 3 ԿՈՊԵԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԼՐԱԳԻՐ

—o—

— Ակին, դրամեց Աստղիկ ամուսինը, որ մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւէր կնոջ խօսակցութեան, ինչ կ՚ուզես որ ընեմ քեզի համար, ասա՛ ինծի, ես ալ պատրաստ եմ ամէն բան ընելու քեզի համար, միայն թէ ինծի հանգիստ տաս ու ինծի ալ ուրիշ բան մը չխնդրես։

Աստղիկ ժպտեցաւ ամուսնոյն ու ըսաւ.

— Ես ալ ուրիշ բան մը չեմ խնդրեր, միայն թէ ինծի հանգիստ տաս ու ինծի ալ ուրիշ բան մը չխնդրես։

— Ինչ որ ուզես, սիրելի՛ս, ես ալ ուրիշ բան մը չեմ խնդրեր, միայն թէ ինծի հանգիստ տաս ու ինծի ալ ուրիշ բան մը չխնդրես։

Աստղիկ ժպտեցաւ ամուսնոյն ու ըսաւ.

— Ես ալ ուրիշ բան մը չեմ խնդրեր, միայն թէ ինծի հանգիստ տաս ու ինծի ալ ուրիշ բան մը չխնդրես։

— Ա՛հ, ես ալ քեզի

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 22, Կիրակի օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Շաւիլի «Ար-ղութեան» խումբին :

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի Հ. Յ. Դ. բոլոր խումբերուն :

Գեղարուեստական բաժին եւ բարձրախօս : Պիւֆէ

Ժամը 3ին Շիրիմներու այցելութիւն, Շաւիլի գերեզմանատունը :

Կը խօսին՝ Ընկ. ԵՐ. ԽԱԹԱՆԱՍԵԱՆ եւ Ընկ. ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին իրեն մասնակցութիւնը կը բերէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Իսսիի «Խանասոր» խումբը :

Անձրեւի պարագային սրահ ապահովուած է :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 65րդ տարեդարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Օգոստոս 5, Կիրակի ամբողջ օրը, Վալպարի ծառախիտ անտառին մէջ :

Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթոքարները :

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի : Այս Կիրակի ամբողջ օրը, ծանօթ դաշտը, «Լա Թապուլէթ» :

Երթուդարձ ապահովուած :

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ՁԱՔԱՐԵԱՆ :

Կը խօսի Ընկ. ՔԻՐԷՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին Նոր Սերունդի Դրօ խումբի կողմէ :

Հայկական պարեր Նոր Սերունդի եւ երէցներու մասնակցութեամբ :

Ճոխ պիւֆէ հայկ. խորոված, զով ըմպելիներ, մատչելի գին :

Մեկնումի եւ վերադարձի ժամեր. —

Կէս օրէ վերջ 14ին, վերադարձ 20·30ին :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներու :

Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Տէսին – Լիոն մասնաճիւղերու :

Այս Կիրակի ամբողջ օրը, Տէսինի Կապիյօն սրճարանի գեղատեսիլ զով պարտէզին մէջ :

Բարձրախօսի միջոցաւ գեղարուեստական ճոխ բաժին : Պիտի ըլլան բանախօսութիւն, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւններ եւ հաճելի անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ, առատ կեր ու խում, մատչելի գիներ : Մուտքը ազատ է

ԾԱՆՕԹ. — Լիոնի օթօքարը պիտի մեկնի առաւօտեան ժամը 10ին, Փլաս Կիշարէն :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Այս Կիրակի ամբողջ օրը Պ. Թէսիէ զովասուն ծառաստանին մէջ :

(Քարթիէ Սլոնտրնի Շըմէն տը Լաֆօրէ Հօթ Ֆավանթին) :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Յ. ԿՈՇԿԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, պար եւ արտասանութիւն Նոր Սերնդական - ներու կողմէ :

Ճոխ պիւֆէ

Շամփուրով խորոված

Երթուդարձը ապահովուած ինքնաշարժերով : Մեկնումի վայր՝ Սինեմա Փալաս, առաւօտ ժամը 10–12, կէսօրէ ետք՝ ժամը 1 – 3 :

Անձրեւի պարագային յաջորդող Կիրակին :

×

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ

(1860 – 1880)

Գրեց՝ ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

Տպ. Պէյրութ, 1962

Գին՝ 10 Ն. Ֆ.

Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները իր Կրթ. ձեռնարկներու համար :

Այրի Տիկին Արտեմիս Թեւանեան 300 Ն. Ֆ. իր ամուսնոյն Գրիգոր Թեւանեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ :

Պ. Կարապետ Գարակէօզեան տասը Ն. Ֆ. Տիկին Էֆէեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ «ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 13 Հոկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ Հ. Յ. Դ. Օրը կը տօնուի, Հոկտեմբեր 27, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս, «Ալհամպրա»յի սրահներուն մէջ, բացառիկ պատրաստութեամբ :

×

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ ՆՈՅ. 11ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցութեամբ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

BERLITZ - MARIGNAN Pathé - BRETAGNE
Opéra — Champs-Elysées — Gare Montparnasse

LA LOI des HOMMES

un film de CHARLES GERARD (Adjémian)
écrit par PASCAL JARDIN
musique originale ANDRE HOSSEIN
édition CARAVELLE
Prod. Filmatec (M. et F. Swerts)

MICHELINE PRESLE
PHILIPPE LEROY - BEAULIEU
PIERRE MONDY
avec la participation de
ARLETTY
MARCEL DALIO
JOSE LUIS DE VILALLONGA
avec
GERARD BUHR
avec
ROBERT DALBAN

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
« Յ Ա Ռ Ա Ջ »

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութիւնը իր Վիէնի եւ Տէսինի մասնաճիւղերով իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Լեւոնիկի, Մատլէնի, Աստոյեան եղբայր, Վազգէն Օվիկեանի եւ բոլոր պարագաներուն, ՄԻՀՐԱՆ ՕՎԻԿԵԱՆԻ կսկծալի մահուան առթիւ (Լիոն) :

Նոյնպէս՝ ցաւակցութիւններ՝ Արամ Ջիթունիի մահուան առթիւ (Փարիզ), համայն Ջիթունի գերդաստանին :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԱՌԹԻՒ ՅԱՃԱԽԵՑԷՔ

ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ-ՈՐԴԻ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԾԱՆՕԹ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Ուր պիտի գտնէք արեւելեան համադամ կերակուրներ եւ մասնաւորաբար

ՏԷՕՆԷՐ – ՔԷՊԱՊ
եւ արեւելեան զանազան խմորեղէններ

RESTAURANT DJOCHGOUN
4. Rue de la Butte, MARSEILLE 2e
(Place Jules Guesde)

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շրջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորականէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չծանրացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով. — Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա. — Ամսական 7 Ն. Ֆ. :

Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի վերջին Ազգ. ընտրութիւններէն բխած վարչական նոր կազմը բարոյական պարտականութիւն կը համարի հրապարակաւ իր շնորհակալութիւնը յայտնել այն բոլոր ազգայիններուն, որոնք իրենց քուէները կեդրոնացուցին անվերապահօրէն մեր վրայ, ու այսպէսով ծնունդ տուին նոր շրջանի մը, որուն բարուք յանձնանձումը ստիպողականօրէն կը կարօտէր փոխադարձ բարեացակամութիւններու եւ վստահութիւններու :

Այս առթիւ սրտի պարտք կը համարի Նախորդ Ազգ. վարչութեան ու եկեղեցւոյ Շինարար Յանձնախումբին եւս յայտնել իր գնահատութիւնը : Իրենց օրով է որ Լիոն քաղաքը Հայ Առաքելական փառաւոր եկեղեցիով մը եւ իր յարակից մասերով օժտուեցաւ եւ մեզ դրաւ խիստ հաճելի իրականութիւններու առջեւ :

Նախորդ Ազգ. վարչութիւնը խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ շրջանը վերջացած նկատելով, մեզի փոխանցեց դեռ կատարուելիք գործերուն անհրաժեշտութիւնը : Մենք պիտի ջանանք յուսախաբ չընել ոչ ոք եւ մերովսանն պիտի ծառայենք մեր պատուական ժողովուրդին :

Ատենապետ՝ Ա. ՕՊՕՋԵԱՆ, ատենադպիր Վ. ԵՂԻՇԷԵԱՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Շէնքի շինութեան բանուորներ : Դիմել Լեւոն Տօնիկեանի :

ՏԱՐՕՆ հաստատութիւն
52, Րիւ Կիւսթավ Քուռպէ,
Պանեէօ, Սէն

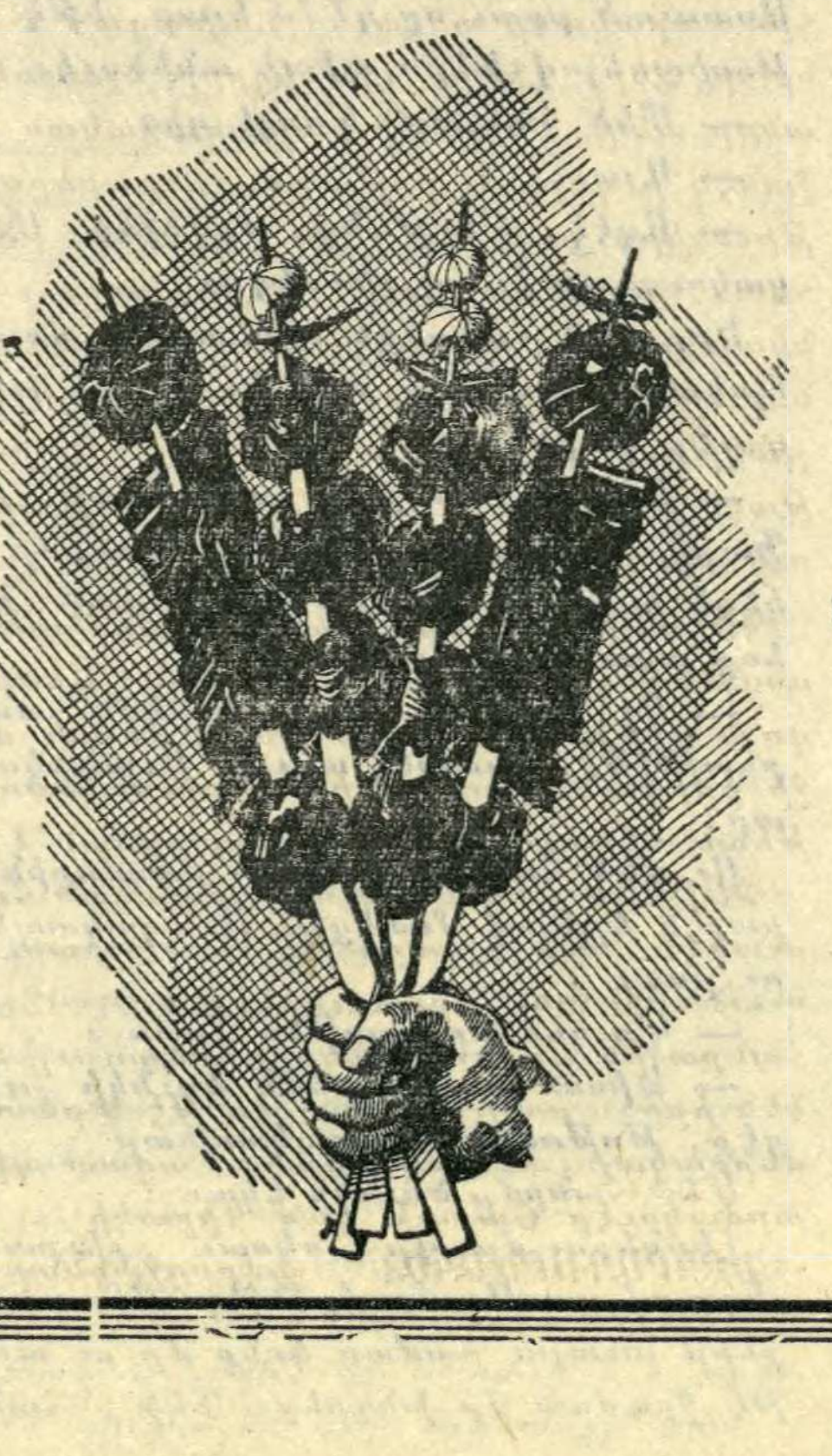

Ճ Ա Շ Ա Ր Ա Ն

Ե Ա Ր

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված - ներ, շաշլիք, քարսքի :

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Bar Américain

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
Téléphone : BAL. 31-21
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 22 ՅՈՒԼԻՍ

DIMANCHE 22 JUILLET 1962

38րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 9359 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18րդ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5260

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏՕԿԱԼ

—o—

Այն պահուն , երբ «Հերոսներու Օր»ը կը տօնենք, չենք կրնար առանց սրտի ճմլումի անդրադառնալ այն դժբախտ ճակատագրին , որ հայ ժողովուրդի բաժինն եղաւ, հակառակ յանուն ազատութեան թափած հեղեղանման արեան :

Մեր յուզումը շատ աւելի մեծ է մանաւանդ այս օրերուն, երբ համաշխարհային պատմութիւնը նոր դարձակէտ մը կ'արձանագրէ : Երբ վերջակէտ կը դրուի գաղթատիրութեան, որ ստրկութեան մէջ կը պահէր հարիւր միլիոնաւոր մարդիկ Ասիոյ եւ Ափրիկէի սրտին վրայ , դարերէ ի վեր :

Շատ քիչերը միայն այդ ազգերէն ու ժողովուրդներէն արիւն թափեցին իրենց ազատութեան համար : Շատ քիչերը մի - այն մշակոյթ ու պատմութիւն ունէին :

Եւ սակայն ազատ են այսօր : Աթոռ ունին Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան մէջ : Հպարտութեամբ կ'ողջունեն իրենց ազգային դրօշակներու ծածանումը անոր հոյակապ պալատին առջեւ : Անկախ կառավարութիւն , դեսպան ու հիւպատոս ունին : Յարգ ու պատիւ կը վայելեն ամէն տեղ :

Իսկ մե՞նք :

Ի՞նչ կը ներկայացնենք այսօր :

Աշխարհի քարտէսին վրայ պզտիկ կէտ մը ցոյց կուտայ «Հայաստան» անունով երկիր մը : Քառասունեւչորս տարի առաջ հայ ժողովուրդը իր մէկ միլիոն նահատակներուն եւ հազարաւոր մարտիկներուն ու հերոսներուն արեան գնով էր ձեռք բերած այդ փոքրիկ հողամասը եւ զայն վերածած անկախ ու ազատ հայրենիքի : Դարձեր էինք ազատ Հայաստանի քաղաքացի եւ մտած քաղաքակիրթ ազգերու շարքը , մեր ազգային դրօշակով , մեր դիւանագիտական ներկայացուցիչներով եւ ամէն ինչով :

Հիւսիսէն ու հարաւէն փչող խորշակները խորտակեցին մեր ազատութիւնը եւ ցիրուցան նետեցին մեզ չորս հովերուն :

Մեր հայրենիքին փակցուցին «սովետական» մակդիրը եւ դարձուցին մեզ կամակատար Մոսկուայի , մուրճի ու մանգաղի հովանիին տակ :

Հայութեան մէկ երրորդը միայն գէշ աղէկ պարփակուած է Հայաստանի մէջ : Մէկ երրորդը կերպով մը իր գլուխը կը պահէ խորհրդային երկիրներուն մէջ , աշխատաւորի իր բազուկները երկարելով մինչեւ հեռաւոր Քազաքստան, անոր «համ ու խոպան» հողերը ծաղկեցնելու համար ,— ենթակայ ուծացման անխուսափելի վտանգին : Միւս մէկ երրորդն ալ ահա՛ քառասուն տարիէ ի վեր վտարանդի՝ հերոսական պայքար կը մղէ օտար աստղերու տակ՝ Հայ մնալու համար :

Այս է ահա ողբերգական պատմութիւնը հայոց :

Աւելի քան ութ տասնեակ տարիներ անցան 1878ի Պերլինի վեհաժողովէն ի վեր, երբ միջազգային դիւանագիտութեան սեղանին վրայ գրուեցաւ Հայկական Հարցը :

Այսօր , յամի տեառն 1962 , երբ բոլոր ազգերը կ'ազատագրուին իրարու ետեւէ , չէ լուծուած մեր Դատը : Բոլոր դատերու մէջ ամէնէն արդարն ու ամէնէն աւելի անբաւուածը :

Վհատի՞նք : Ո՛չ :

Տոկալու, դիմանալու մեր կարողութեան ապացոյցը տուած ենք դարերէ ի վեր :

Յուսահատիլը մեր բառարանին մէջ չկայ :

Պիտի շարունակենք տոկալ անվհատ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

—o—

ՖԱՐԷՍ ԹԼԷՄՍԷՆ ԳՆԱՑ

Խօսակցութիւնները , տեսակցութիւնները, միջամտութիւնները կը շարունակուին, բայց ցարդ ոչ մէկ կարգադրութիւն եղած է լուծելու համար տագնապը : Առժամեայ գործադիր մարմնին նախագահը Ֆարէս Թլէմսէն գնաց համոզելու համար Պէն Պելլան որ քիչ մը զիջող ըլլայ :

Միւս կողմէ մեծը Պումէնճէլ յայտարարեց թէ վիլլայաներու պետերուն ժողովին երկարելուն պատճառն այն է որ բոլորին գոհացում տուող լուծում մը կը փնտռուի :

Ֆարէս երկար խօսակցութիւն մը ունեցած է Պէն Պելլայի հետ, ուրիշներ ալ կ'ունենար մինչեւ Շաբաթ գիշեր, ապա Ալժէ կը վերադառնար : Ֆարէս կը փորձէ համոզել «բաժանեալ եղբայրները» նախ եւ առաջ անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրելով տնտեսական աղետալի կացութեան վրայ : Եւրոպացիներու մեկնումը եւ անգործութիւնը անել վիճակ մը ստեղծած են անկախ Ալժերիոյ : Ֆարէս յիշեցուցած է նաեւ թէ իրենց ձեռքն է բովանդակ Ալժերիոյ ապագան : Իրենց տարակարծութիւնը, չհամաձայնելու յամառութիւնը սարսափելի հետեւանքներ կրնան ունենալ երկրին համար :

Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը փայլուն չէ եւ գնդապետները շատ խօսք հասկնալու տրամադրութիւն ցոյց չեն տար : Ասոնք պատրաստ են «կարգը հաստատելու» եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ : Պումետիէն եւ իր կցորդը ճըշդում մը յանձնած են մամուլին, ուր կ'ըսուի թէ ԱՀԱԿի նախարարները չորթած են իշխանութիւնը եւ միայն Տէ Ֆաքթօ ղեկավարներ են : Բոլոր այն որոշումները, զորս այս «չորթողները» տուած են Յունիս ութէն ետք (Թրիփոլի ժողովին թուականն է երբ Պէն Խետտա եւ իր ընկերները ձգած գացած են Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի նիստը), ոչ մէկ արժէք ունին :

× Ֆրանսա եւ Թունուզ վերահաստատեցին իրենց դիւանագիտական յարաբերութիւնները դեսպանի աստիճանին վրայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԶՕՐ. ՆՈՐՍԹԱՏ որ Եւրոպայի Ամերիկեան ուժերու հրամանատարն էր, իր հրաժարականը տուաւ : Նախագահ Քենըտի Զօր. Լիմըն Լիմնիցըրը նշանակեց անոր տեղ : Քենըտիի նախագահական շրջանէն ի վեր, Նորսթատի յարաբերութիւնները շատ լաւ չէին Սպիտակ Տան հետ. Նորսթատ շատ «Եւրոպացի» կը նկատուէր եւ տեսակէտները լաւ ընդունելութեան չէին արժանանար ոչ Ուաշինկթընի մէջ, ոչ ալ Փարիզի : Նորսթատ կ'ուզէր եւրոպական հիւլէական ուժ մը ստեղծել :

ՊԵԼԺԻՈՅ ընկերվարական կազմակերպութեանց յետ պատերազմեան մեծագոյն դէմքը՝ Անտրէ Ռընառ, մեռաւ անցեալ իրիկուն, ուղեղային արիւնահոսութեան հետեւանքով : 51 տարեկան էր :

ՓԵՐՈՒԻ պետական զինուորական հարուածէն ետք , կացութիւնը չէ բարւոքուած : 60.000 բանուորներ եւ 12.000 հանքային գործաւորներ գործադուլ կ'ընեն իբրեւ բողոք : Կ'ըսուէր թէ Փրատօ , ձերբակալուած նախագահը, ազատ պիտի արձակուէր Շաբաթ կամ Կիրակի :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ամբողջացնող օրէնքը քուէարկուեցաւ Ֆրանսական Ազգ. Ժողովին կողմէ 11ի դէմ 376 ձայնով :

ԱՐԱԲ Միացեալ Հանրապետութիւնը (Եգիպտոս) որոշեց ազատ արձակել այն բոլոր բանտարկեալները, որոնք իրենց պատիժին կէսը ըրած են, Յեղափոխութեան 10րդ տարեդարձին առթիւ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ կառավարութիւնը արգիլեց իր հպատակներուն Պալթեան ծովափ երթալ արձակուրդի առանց յատուկ արտօնութեան : Այս ձեւով Փանքովի կառավարութիւնը կ'ուզէ առաջքն առնել ծովի ճամբով փախուստ տուողներու արտագաղթին :

ՄԱՏՐԱՍԻ մէջ հինգ հազար հոգի ձերբակալուած են առջի օր, ցոյցի մը ընթացքին : Ցոյցը կազմակերպուած էր բողոքելու համար ապրուստի սղութեան դէմ : Ձերբակալուած է նաեւ ընդդիմութեան պարագլուխը : Ցոյցը կազմակերպող «Տռավիտա Մունեթրա Կաչակամ» անջատողական շարժումը կ'ուզէ նաեւ անկախ պետութիւն մը հիմնել :

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Կոսպլանի նախկին նախագահը նշանակեց իբրեւ խորհրդային մնայուն ներկայացուցիչ Քոմեքոնի (Արեւելքի Համարկաց Շուկայ) մօտ :

Ս. ՊԵՏՐՈՍԻ եկեղեցիէն ետք, Վիթթորիօ - Էմմանուէլէի արձանը, իր կարգին փլաստիքէ ռումբի արժանացաւ : Ոստիկանութիւնը չի կարծեր որ մէկ մարդու գործ ըլլան երկու դէպքերն ալ : Ամէն պարագայի մէջ, Վենետիկի հրապարակին վրայ (Հռոմի նշանաւոր հրապարակներէն է) ռումբին պայթած տեղը , սիկիլերէն վերտառութիւն մը գտնուած է ուր ծախող կերպով գրուած է «Օմեռթան (սիկիլական մաֆիային լռութեան օրէնքը) իմ հացս է» :

ՎՐԱՑԱԿԱՆ Զառիա Վոստոկա թերթը կը հաղորդէ թէ վրացի գիւղացիները այլեւս իրաւունք պիտի չունենան իրենց հողին արտադրութիւնները ծախելու վրացական սահմաններէն դուրս : Արդարեւ Վրաստանի նախարարաց խորհուրդը հրովարտակ մը հռչակեց որով կ'արգիլէ վրացական պտուղներու եւ բանջարեղէններու արտածումը, առեւտրական նպատակներով : Այս նոր սեղմումները պիտի զգացուին մանաւանդ Մոսկուայի մէջ ուր Վրացիներ կոլխոզներու շուկան կը ծախէին այն պտուղները զորս կը ստանային իրենց ազգականներէն կամ բարեկամներէն :

ՄԱՐՈՔԻ Հասան Բ. թագաւորը տեսակցութիւն մը տուած է մամուլի Ֆրանս - Փրէս գործակալութեան եւ ողջունած է նախագահ տը Կոլի ապագաղթակցման քաղաքականութիւնը : Հասան Բ. խօսած է նաեւ ֆրանքօմարոքեան յարաբերութեանց (բարեկամութիւն եւ գործակցութիւն), Ալժ. Ազատ. ճակատի տագնապին (ցաւալի) եւ Մարոքի միջազգային դերին մասին : Մաղրէպը , ի մօտոյ, իրականութիւն մը պիտի դառնայ, չեշտած է Հասան Բ. :

ԵՈՒՆԱՅԹԸՏ - Արաբ - Լայնզի պատկանող Քոմէթ օդանաւ մը ինկած է Պանքոկի հիւսիսը, առջի օր, 26 հոգի մեռած են : Վերջերս Սիտնէյ - Հռոմ օդանաւին արկածի զոհերուն մէջ էր, ծանօթ հայ երիտասարդ մը՝ Զաւէն Գալբգճեան, 29 տարեկան : Իր ուսումը կատարած էր Անգլիա, կ'աշխատակցէր Պէյրութի «Ազդակ»ին :

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը շատ խիստ միջոցներ ձեռք առած է դէմ դնելու համար «Նասըրական դաւին» : Դամասկոսի ձայնասփիւռը սկսած է պատասխանել «Արաբներու Ձայնին» եւ Գահիրէի հաղորդումներուն :

ՈՒԶՊԵԿԻՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութեան Կ. Կոմիտէն եւ նախարարաց խորհուրդը կը հաղորդեն . Ուզպեկիստանի Գերագոյն Սովետի նախագահ՝ Իպրահիմովի «եղերական մահը որ տեղի ունեցած է իր պաշտօնին գործադրութեան ընթացքին» :

ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ Իրերօգնութեան Միութիւնը հանրային կարծիքի ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Արժանթինի մէջ կատարուած հակահրէական ցոյցերուն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂՋԵՐԹ

Մենք կարո՞ղ ենք իրարով լինել
երջանիկ ,
Ապրիլ կեանքի խինդը ծով , ոգին
գեղեցիկ :
Ծովն ես սիրում դու խաղաղ , երկինքը
լազուր ,
Ինչ որ պարզ է , ինչ որ խաղ , ինչ որ
ընդհանուր :

Ես սիրում եմ ծովը խենթ , երկինքը
ամպոտ ,
Ինչ որ խորհուրդ է ու տենդ , կայծակ
ու ամպրոպ :
Գնա՛ ու ինձ մոռացիր քո բախտին հլու ,
Ճամբադ լինի թող բարի ու հեռո՛ւ ,
հեռո՛ւ :

×

Անրջային , անրջային
Այս իրիկուն ,
Երգով հովին , եռքով ծովին
Բազմածփուն ,
Սիրտըս երկնեց , սիրտըս երգեց
Հնչուն , հնչուն ...
Սպասումի , սպասումի ,
Սպասումի այս ի՛նչ խոստում :

Համածածան , յարածածան ,
Սիրտըս անհուն
Խինդով տարուեց , խռհով լարուեց
Խոլ - խռովուն ,
Երգեց եռքով , երկնեց երգով
Հոսո՛ւն , խօսո՛ւն ...
Սպասումի , սպասումի ,
Սպասումի այս ի՛նչ խոստում :

ՄԱՆՈՒԷԼ ՔԻՕՍԷՅԵԱՆ

×

Բախտաւորութիւն այն է կեանքում ,
Որ ձեռքեր ունես կառուցանելու ,
Որ դռներ ունես դեռ բացելու ,
Եւ դատարկ չէ կո տեղը շարքում :

Բախտաւորութիւնն այն է կեանքում ,
Որ խօսքեր ունես դեռ ասելու
Հեռուներ ունես երազելու
Եւ չես մնացել դու յատակում :

Բախտաւորութիւնն այն է կեանքում ,
Որ երբ դու բախտից չես գոհացել
Ուրիշից ոչինչ չես գողացել ,
Այլ քեզ վառել ես աշխատանքում :

Բախտաւորութիւնն այն է կեանքում ,
Որ դու պոկում ես մի հին մացառ
Մի մարդ ես ջրում , տնկում մի ծառ ,
Եւ մի չար հողմի ուղին փակում :

Շուրջդ հայրենի հողն է ծաղկում ,
Եւ դու պատրաստ ես առանց լալու
Մի ծաղկի համար կեանքդ տալու
Բախտաւորութիւնն այդ է կեանքում :

ՀԱՄՕ ՍԱՀԵԱՆ

Շ.

(ԻՐ ՔԱՂՑՐ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ)

Երբ փոքրիկ տղայ էի, աչքերս կը յա–
ձենային մեր դիւղի ընդարձակ Ս. Ցա–
կոբ տաճարին խորանին ճակատը զար–
դարող լուսաճաճանչ, ոսկեզօծ խոչոր է
տառին վրայ: Տարտամ, անորոշ զգա–
ցումներով: Տարիներ պիտի անցնէին որ
կարենայի լուծել այդ է·ին գաղտնիքը:

Հայկական տաճարու մեր սքանչելի ու
մեծատաղանդ դիւտարար երանելի Մես–
րոպ Մաշտոց վարդապետի մտքի ծնունդ
այդ տառերէն միակն է ան, որ կը տի–
րապետէ բոլորին վրայ, առանց ուրիշ
տառերու օգնութեան: Է· տիրական, մի,
կատարեալ:

Մեր Հայրապետները քրիստոնէու–
թիւնն ու եկեղեցին հայացնելէ վերջ՝
Աստուած անդամ հայացուցեր են, է–ին
տալով գերադոյն, աստուածային ի–
մաստ: «Որ է–ն»:

Փարիզի «Ցառաջ» թերթի խմբագիր
Շաւարշ Միսաքեանի մահուան հինգե–
րորդ տարելիցին առթիւ, խմբագրութիւ–
նը անոր յիշատակին նուիրած էր բացա–
ռիկ թիւ մը, ուր յօդուածներ ունէին
գրական չրջանակին ծանօթ դէմքեր: Տը–
ւած էին անոր նկարագիրն, կատարած
դերն հայ լրագրութեան մէջ:

Շաւարշ յանկարծամահ կ'ըլլար, երբ
ես դեռ հազիւ ապաքինած՝ տուն վերա–
դարձած էի հիւանդանոցէն: Հերձեան ա–
լիքներով քանի մը կարճ բառով իմ մեծ
վիշտս կը յայտնէի տխուրայդ կորուստին
առթիւ, փոխանակ անձամբ կատարելու
այդ պարտականութիւնս:

Հայկական Այբուբենին է·–ին նման,
մեր Շ·ն եւս, եզակի էր, տարբեր ի·
մաստով մը: Հանրածանօթ, տիրական,
ինքնապարտադիր, Սփիւռքի Շ·ն, իր –
տացումը Շաւարշ Միսաքեանի լռելեայն
իմացուած անունին:

Շ· հայկական կեանքի վերջին աւելի
քան երեսուն տարիներու ընթացքին, ա–
պաւինած իր անյողդողդ կամքին ու ան–
վիճելի տաղանդին, կատարեց այն ինչ որ
պետական, կազմակերպուած օրհաննէր
դժուար թէ կարենային կատարել: Հըմ–
տութեամբ, հաւատքով ու զերազոյն զո–
հողութեամբ: Իրեն ուղեցոյց ունենալով
Հ· Յ· Դաշնակցութեան գաղափարաբա–
նութիւնն ու հայ ժողովուրդի ծառայե–
լու անսպառ կորովը: Իր վաստակը ան–
գնահատելի եղաւ մանաւանդ Ֆրանսահայ
գաղութին մէջ:

Մարդ պէտք է երկաթէ չիլ ունենար,
տոկալու համար հայկական մեր ամե–
նօրեայ հատուածական կռիւներուն, քը–
ւութիւններուն, անհասկացողութիւննե–
րուն, լարած դաւերուն: Պարզաբանել
քաղ· միջազգային դէպքեր, միշտ նկա–
տի ունենալով հայկական դատը: Հա–
յուն անկապտելի իրաւունքները: Իր ցան–
կութիւնն էր «Ցառաջ»ը դարձնել հայկա–
կան կեանքի հայելին, կապ պահելով
գաղութէ գաղութ:

Այս պայմաններուն տակ զարմանալի չէ
որ կը չիլչէր գրիչը ձեռքին: Ին–
ծի համար զարմանալին այն է թէ՝ ինչ–
պէս տակաւ այդքան ատեն:

Անոր դրութիւնները օդային խօսքեր
չէին: Իւրաքանչիւր բառի մէջ կը դնէր
իր հոգին, միտքը, Հայութեան համար
բաբախող զգայուն իր սիրտը: Անդիջող՝
հանդէպ անարդարութիւններու, որ կող–
մէն ալ ըլլար ան, բարեկամ թէ թշնա–
մի, կը խարանէր անխնայ:

Թող չափազանցութիւն չնկատուին այս
տողերն, գրուած մէկու մը կողմէ, որ
կապուած էր հանդուցեալին հետ, ամե–
նօրեայ չփումներով:

Շ· լրագրութիւնը վերածեց գրական
լեզուի: Ճոխ, պատկերալից, հատու,
ազդու: Զերծ՝ սեթեւեթեալ, դարձա–
դարձիկ ճոռոմաբանութենէ: Իր նչոտա–
կը անխնայ գործածեց, ջարդելու համար
բոլոր, իր բառերով «օլտուղունատան»
թրքատիպ նախադասութիւնները:

Գիտակցութիւնն ու հաւատքը ունէր
իր առաքելութեան: «Ցառաջ»ը վերա–
ծել չեմարան դիտութեան, դպրոցի,
ազնուացնելու համար ընթերցողներուն
միտքն ու հոգին: Հայկական լրագրու–
թիւնը ձերբազատել հասարակ «ժուռնալ–
ճիութենէ»: Իր խուզարկու աչքերն կը –
նային դիւրաւ դանագանել լաւն ու վատը
այդ յօդուածներուն ու լուրերուն, զոր
կը քաղէր առօրեայ բազմաթիւ հայ եւ օ–
տար թերթերէն: Ամբագրելու եւ թարգ–
մանելու զարմանալի դիւրութիւն ունէր:
Իր «Մեր խօսք»երը քան վայրկեանը չէ–
ին անցներ: Հայկական լեզուի հանդէպ
անուցած իր բծախնդրութիւնը պաշտա–
մունքի հասցուցած էր: Տեսակ մը հի–
ւանդագին կիրքի: Կը քննադատէր բո–
լոր անոնք՝ ընկեր, բարեկամ թէ հակա–
ռակորդ, որ կը չեզչէին դիծէն: Առածի
կարգ անցած համբաւաւոր իր կարմիր
մատիտը կը գործածէր անխնայ: Կը
ջղայնանար մանաւանդ երբ գրական
ՀԱՅԸ գրուէր մանրատառ, կ'ուզէր որ ան
ըլլայ իրր յատուկ անուն, եւ գլխագիր·–
Հայ, ինչպէս Թուրք, Անգլիացի, եւն·:

Ասօսկցութեան մը պահուն, անդամ մը
հարցուցի Փարիզի օտար լեզուներու
Հաստատութեան Հայկ· ամպիոնին դա–
սախօս Փրոֆ· Ֆրէտէրիք Ֆէյտիի, թէ
ինչ օրթոգրաֆ կը կարդայ:

— Ցառաջ պատասխանեց:

— Այո, բայց ո՞ր Ֆրանսերէն թերթը:

— Ցառաջ՝ ըսաւ կրկին, եւ աւելցուց, դուք պէտք եղածին չափ չէք գնահատեր Շաւարշը· ան եւրոպական չափանիշով խմբագիր է: «Ցառաջ» կարդալով ես առ–նուազն տասը թերթ կարդացած կ'ըլլամ: Այնքան լաւ կ'իւրացնէ ու կը խտացնէ լուրերը:

Կարծիքն է այս Ֆրանսացի ուսուցչա–պետի մը, որ մաքուր հայերէն դիտնալէ զատ, կը տիրապետէ նաեւ չորք մը օ–տար լեզուներու: Այսպեղ միջանկեալ մը: Ես միշտ Ֆրանսերէն կը խօսէի Փրոֆ·ին հետ, ինքն ինծի կը պատասխանէր հա–յերէն: Օր մը վերջապէս պոռթկաց: — Ինչո՞ւ հետս Ֆրանսերէն կը խօսիք, հա–յերէն խօսեցէք: Կարմրեցայ ամօթէս: Շատաչուն ապտակ մըն էր:

Բաղմաթիւ թեմիկ, մասնագիտական բառեր հայացան, շնորհիւ Շ·ի բառա–կերտութեան ճիգին, համառութեան: Վէ–նետիկեան հմուտ վարդապետ մը, օր մը ինծի կը հարցնէր թէ արդեօք Շաւարշ բառարանի ձեւով կը պահէ՞ր նորակերտ այդ բառերը: Ուրախութիւն կուտար հրա–տարակել իրրեւ բառարան: Շատ պիտա–նի գործ պիտի ըլլայ, կ'ըսէր: Այս պա–րագան երբ յայտնեցի, ձեռքի տարտամ շարժում մը ըրաւ: Առօրեայ խմբագրա–կան հեւհեւ «եղան աչխատանքին» մէջ, երբ ճաշն անգամ ոտքի վրայ կ'ըլնէր, այդ էր պակաս:

Քաղաքական տնտեսութիւնները, տե–ղական նկարագրութիւնները, պատմ· դէպքերը պէտք է արձանագրէին ճշդրիտ կերպով, զերծ չոայլաբանութենէ: Այլա–պէս կարմիր մատիտը չարդ ու փշուր կ'ընէր: Ու մենք իւրացուցած էինք իրեն այս բծախնդրութիւնը:

— Շաւարշին անունն է ելեր իրրեւ ւոր մը յուչապատում մը ղրկած էր տպ–ուելու համար: Պատմութիւնը ինծի թը–ւեցաւ չափազանցուած, կրճատեցի ան–խընայ: Շ· տեսաւ կարմիր մատիտի դը–ծագրութիւններս ու խնդալով·

— Շաւարշի անունն է ելեր իրրեւ չարդող, մինչ դուն դլեր անցեր ես դիս:

Աժան գովասանքներ չէին Հ.Մ.Ը.Մ Ամե–րիկայի կեդր· Վարչութեան առենապե–տուհի Տիկին Սերոբեանի խօսքերը «Ցա–ռաջ»ի մասին, երբ Փարիզ, մասերմական չրջանակի մը մէջ կը յայտարարէր, — Մենք Ամերիկայի մէջ «Ցառաջ» կարդա–ցողներուն վրայ տարբեր կարծիք կ'ու–նենանք, տեսակ մը ակնածանքով կը նա–յինք անոնց վրայ:

Բժիչկներու խորհուրդով ծխելը դադ–րեցուցած էր: Սկիզբները չափազանց կը նեղուէր, կը չղայնանար: Փոխանակ նի–քոթինի՝ սեղանին վրայ դետեղած էր ձգախէժ տոպրակ մը իրրեւ «ֆէյքիչ»:

— Տես, ըսաւ, այս պուպրիկէն պիտի առանամ ներչնչումս, իրը թէ: Կօղուազ մը տուի, ու փոխարէն ինծի հրամցուց թրքական ծխիկ մը, նուազ թունաւոր:

Իր սրատես աչքերէն ոչ մէկ բառ կը վրիպէր: Ամիսներ, նոյնիսկ տարի վերջ տակաւին կրնար յիչել խնդրոյ ենթակայ բառի մը որ էջին, որ սիւնակին կամ մօ–տաւորապար որ տողին մէջ գտնուիլը: Բայց այս քաղաքավար մարդը չափա–զանց կը վրդովէր, կ'ըլլար նոյն իսկ կո–պիտ, երբ կը տեսնէր որ «Ցառաջ»ի տը–ւած մէկ լուրը, թերթէ թերթ չրջան ը–նելէ ետք, դարձեալ կ'արտատպուէր իր թերթին մէջ, իրրեւ նորութիւն:

Անգամ մը յօդուած մը ստորագրած էի Գերմանիոյ չուրջ: Սրբագրողները ատ–հասարակ չատ ուչադրութիւն չեն ընծա–յեր ամսաթիւին, թերթոնի թիւերուն կամ ստորագրութիւններուն: Մեր խմբ–բագրապետը, առտուն փորձերը նայած ատեն, զարմանքով կը տեսնէ, որ յօդ–ուածին տակը փառաւորապէս պատկած էի իրրեւ «ահարեկիչ»: Շնորհիւ Շ·ի տեսի չունեցաւ այդ «ահարեկչութիւնը»:

Երեւութական խժդժութ իր պիտի ենթ–եւ, կը բարախէր դպրոցն սիրտ մը: Կը յիչեմ թէ ի՞նչպէս խմբապետուն մը–տաւ, յուզուած ու ընկճուած՝ ի տես եւ լուր որը դրպիտուհիի մը սրտաճմլիկ վիճակին, զայն ձգելով փողոցին մէջ՝ խօսքը բերնին, որպէսզի չլայ ա–նոր հետ: Եւ կամ «Հաճնոյ պատմու–թեան» ծերունի, այժմ հանդուցեալ հե–դինակի պարագան: Համաձայն իր սո–վորութեան երբ այցի կ'երթայ անոր, սենեակին դուռը կը գտնէ փակ: Քիչ վերջ ծերունին դուրս կ'ելլէ դիմացի նպարավաճառատունէն, «ձեռքը քիչ մը հաց եւ պանիր, անդրչիրիման կերպա–րանքով, կարծես վանքի խուցէն ելած ուրուական մը ըլլար, ոտիպեց ճաշը մի–ասին կիսել»: Ասոր կուտայ ընդլայն իր անզօր կատարութեան դէմ:

Բուխարիտ, զգայուն այս մարդը ա–կայն, կը քարանայ, կը դառնայ պղ–պատ, իր դահիճներուն հանդէպ: Երբ անլուր չարչարանքներու ներքեւ կը փոր–ձէին իրմէ գաղտնիքներ կորզել: Ջուր աչխատանք: Հարուած մը պահապանին, ու ահա սանդուխներն ի վար, սալայ–տակին վրայ չարդուփշուր:

Պոլսոյ Քըսմը Սիասիի (քաղաքական բաժնի) վարչութեան տնօրէն իր դահիճը մանրամասն նկարագրած է Շաւարշի տոկունութիւնն որ դաչնակցական գր–ծիչի առնական կեցուածքը: Տարիներ վերջ, բարեկամներու յամառ պնդումնե–րուն վրայ իրը լրացում կամ լուսաբա–նութիւն թուրք պետական մարդուն յու–չերուն, «Ցառաջ»ի մէջ յոչխամս, համա–ռօտակի տուաւ չարչարանքի այդ պատ–մութիւնը: Տաղանդաւոր գրագէտի մը դրչին տակ դլուխ դործոց վէպ մը պիտի ըլլար, ապրուած այդ սրտաճմլիկ հերո–ապատումը: Տարիներու այդ չարչա–րանքին վերյիչումն անդամ կը ջղայնա–ցնէր գինքը: Ու մենք կը խնայէինք իրեն այդ տառապանքը: Գաղունի, վչտալից կը նայէի դաստակներուն վրայ անջնջելի կերպով դրոչմուած ձեռնակապերու հետ–քերուն, խօսուն ապացոյց թրքավայել դաժանութեան:

... Ցուչեր Շաւարշէն, չատ: Ո՞ր մէկը արձանագրել:

Այժմ կը հանդչի Փէռ Լաչէզի ընդար–ձակ գերեզմանատան մէջ: Իր չիրմին ճակատը զարդարող միակ Շ· տառը կ'անմահացնէ անունն ու յիչատակը ա–նոր որ կոչուեցաւ Շաւարշ Միսաքեան:

Շ· լիուլի կատարեց Մարդու, Հայ–եւ Դաշնակցականի պարտականութիւն–

(3 եւ վերջ)

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ԻՄԱՍՏԻԹԻՒՆԸ

Երբեմ զօրաւոր չէ թագաւոր մը՝ երբ
չի կրնար հրամայել ծովուն:

Զար մարդուն համար՝ ցեղերը լոյս
չունի:

Աննուշ խօսք մը աւելի կ'արժէ քան ամ–
բողջ հաց մը:

Ամէն անգամ երբ դէմքը կը խնդայ՝
սիրտն ալ չի՛ խնդար:

Սիրող մարդն ու չսիրողը՝ իրարու նա–
խանձով կը նային միշտ:

Ինչ բնեմ աշխարհին լայն ըլլալը երբ
նեղ է սիրտս:

Ո՞ւր է այն ծառը որ չի ծեծուիր հո–
վէն:

ՍՊԱՆԱԿԱՆ

ՊԵՐՃ ՊՌՕՇԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆ ՄԵԹՈՏԸ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 125ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Այսպէս, Ազայեանի «երկու քոյրը» իրապաշտական վէպ է կեանքի իր պատ–կերներով, սակայն նրա յօրինուածքը եւ նիւթը ղգալի չափով ներթափանցուած են վիպապաշտական արկածայնութեան տարրերով: Վէպն սկսւում է մի խորհր–դաւոր կրակոցով եւ մէկի ինքնասպա–նութեամբ ու այսպէս աւարտւում է նա–խերգանքը: Միայն վէպի վերջում է պարզւում այդ խորհրդաւոր պատկերի իմաստը: Նոյն երեւոյթը աւելի մեծ չա–փով արտայայտուել է Պռօշեանի վէպե–րում, սկսած «Սօս եւ Վարդիթեր»ից մինչեւ «Ցունոն»: «Հացի խնդիր» վէպի առաջին էջերում նկարագրւում է մի խա–փանուած հարսանիք եւ ուշակորոյս մի հարս· դա Սմբատի եւ Հեղնարի սիրոյ մխուր պատմութիւնն է, որը փաստօրէն նիւթի աւարտումն է: Սակայն, դէպքը ծողնելով առակս, հեղինակը անցնում է վիպի այլ պատկերների նկարագրու–թեանը, որոնք փաստօրէն պէտք է նա–խորդեն դրան: Սրանք վիպապաշտական բանաստեղծականութեան արտայայտու–թիւններն են, որոնցից դեռ ես չէր ազա–տագրուել հայ իրապաշտական վէպը:

Վիպապաշտական բանաստեղծականու–թեան արտայայտութիւններից է նաեւ ենթակայականութեան առկայութիւնը Պռօշեանի երկերում: Նրա ամէնից իրա–պաշտական երկն անդամ զերծ չէ ենթա–կայականութեան տարրերից· ամէնուրեք ի յայտ է դալիս պատմող վիպասանը, ո–րը վերաբերմունք է արտայայտում ե–րեւոյթների նկատմամբ, գնահատում է փաստերը, միջամտում է վիպական դոր–ծողութեանը, ցոյց է տալիս իր «եսը»: «Մենք մոռացանք ասել, որ Բալասան ա–գայի անունը քաղաքավարի լեզուով Վը–լադիմիր Նեստորիչ Մէչնիկով է», «կար–բեցի էր, ասում ենք, Կոլոտ Բդդէն» եւայլն, եւայլն, այսպիսի տարրերով ներթափանցուած են Պռօշեանի վէպերը: Այս միջանկեալ արտայայտութիւնների հետ միասին Պռօեանի մօտ բաւականա–չափ զգալի է նաեւ հեղինակային ենթա–կայական խորհրդածութիւնը: «Հացի խնդիր» վէպում նա դրում է· «Այո, ժո–ղովուրդը ճնշուած է, ինչպէս տեսնում ենք, մովրովների հարստահարութեանց ներքոյ, չատ անդամ զանազան դժբախտ դէպքերի՝ երաչտի, մարախի եւ այլ ձա–խորդ պատահարի պատճառով, ժողո–վուրդն իւր գերդաստանն անդամ դրժ–ուարանում է կառավարել, բայց երբ դործակալները դիտենային վարուել բա–րեպաշտ եւ ջերմեռանդ հայ ժողովրդի հետ, վերջիններս իւրեանց բերանից կը կորչին եւ իւրեանց հոգեւոր հասոյթը կը տային:

« Ցաւօք սրտի, պիտի ասեմ, որ վե–րոգրեալ եղանակով սակաւ է գործ տես–նւում եւ գործակալը երեւում է գաւա–ռում իրրեւ մի երկրորդ մովրով» եւ այլն: Ինչպէս տեսնում ենք, Պռօշեանը չատ է տարւում ենթակայական զեկու–ցումներով, իսկ դա առհասարակ բնո–րոշ չէ իրապաշտական մեթոտին եւ ո–ճին: Իրապաշտ վիպասանը, ընտրելով իր հերոսին, տալիս է նրա կեանքի պատ–մութիւնը, նրա համար ստեղծում է հա–մապատասխան միջավայր, դնում է նրան տարբեր կապակցութիւնների մէջ եւ դէպքերի առարկայական տրամաբանու–թեանը յանձնում նրա զարդացումն ու վախճանը: Վիպական կառուցուածքի այլ ձեւ է ընտրում Պռօշեան իրապաչտը, մարդիկ ու դէպքերը նա դնում է իր են–թակայական հայեացքի տակ եւ ընթացք տալիս նրանց, դէպքերի «առարկայա–կան» ընթացքը կարգաւորում իր ենթա–կայական միջամտութեամբ: Թուում է, օրինակ, թէ Բդդէի ճակատադիրը պէտք է լուծէին իրենք դէպքերը· կացութիւն–ների հոգեբանական ընթացքը, սակայն վէպի հէնց նախերգանքում Պռօշեանը կանխորոշում է նրա վախճանը: «Նա, — դուչակում է հեղինակը, — այժմ կամ ծերացած, կամ ոտք ու ձեռքից ընկած, մի դիւղի կամ քաղաքի խուլ անկիւնում կեանքի հետ կռիւ է տալիս, հոդէառի ա–նունից օրն ի բուն սարսափի մէջ է, կամ թէ սեւ հոդի մէջին որդի ու ժամանակ–ների կերակուր է եղել, եօթը պատանք է մաչել, մարդկանց եւ Աստուծոյ յիչո–ղութիւնից ի սպառ մոռացուել՝ չիքերի կարգն է անցել»:

Առաջադրուած հարցը բարդ է եւ կա–րիք է դպում մանրազնին վերլուծու–թեան, որը հնարաւոր չէ կատարել մի թեան, որը հնարաւոր չէ կատարել մի թեան, որը հնարաւոր չէ կատարել մի

ԱՐՇԱԿ ՇԱՀՈՒՆԻ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՊԵՏՐՈՍ ՏԱՐՈՆԵՑՈՒ

ԳԼՈՒԽ Ե

Ֆաստրեի ընտանիքը մեծ վշտի մատնուեցաւ։ Ամուսինը, որ ամէն տարի Հոկտեմբեր ամսուն կը մեկնէր Պոլիս՝ իր ապրանքները ծախելու, այս անգամ ալ գնաց, բայց ետ չդարձաւ։ Ամիսներ անցան, ոչ մէկ լուր։ Ֆաստրէ տիկինը ամէն օր կ՚երթար նաւահանգիստ, կը հարցնէր, կը փնտռտար, բայց ապարդիւն։ Ոչ ոք կրնար իրեն բան մը ըսել։

Ֆաստրէ տիկինը ամէն գիշեր կ՚աղօթէր, որ Աստուած իր ամուսինը ազատ եւ առողջ վերադարձնէ։ Ան կը խոստանար, որ եթէ ամուսինը վերադառնայ, ինքը ամէն տարի Ս. Կարապետի վանքը ուխտի պիտի երթայ։

Ամիսներ անցան, ոչ մէկ լուր։ Ֆաստրէ տիկինը կորսնցուցած էր իր ամուսնոյն ամէն յոյսը։ Ան կը կարծէր, որ ամուսինը մեռած է։ Ան կը սգար զայն, կ՚ողբար, կ՚արտասուէր։ Ամէն գիշեր կ՚աղօթէր, որ Աստուած իր ամուսնոյն հոգին առնէ իր մօտ։

Ֆաստրէ տիկինը ունէր երեք որդի եւ երկու դուստր։ Ամենամեծ որդին՝ Պետրոս, տասնչորս տարեկան էր։ Ան ամէն օր կ՚երթար նաւահանգիստ, կը հարցնէր, կը փնտռտար, բայց ապարդիւն։ Ոչ ոք կրնար իրեն բան մը ըսել։

Պետրոս ամէն գիշեր կ՚աղօթէր, որ Աստուած իր հայրը ազատ եւ առողջ վերադարձնէ։ Ան կը խոստանար, որ եթէ հայրը վերադառնայ, ինքը ամէն տարի Ս. Կարապետի վանքը ուխտի պիտի երթայ։

Ամիսներ անցան, ոչ մէկ լուր։ Պետրոս կորսնցուցած էր իր հօրը ամէն յոյսը։ Ան կը կարծէր, որ հայրը մեռած է։ Ան կը սգար զայն, կ՚ողբար, կ՚արտասուէր։ Ամէն գիշեր կ՚աղօթէր, որ Աստուած իր հայրը առնէ իր մօտ։

Պետրոս ունէր նաեւ մայրական հայր մը՝ Ֆաստրէ աղան։ Ան ալ կը զբաղէր առեւտուրով։ Ան ալ կը սիրէր իր փեսան։ Ան ալ կը սգար զայն, կ՚ողբար, կ՚արտասուէր։ Ամէն գիշեր կ՚աղօթէր, որ Աստուած իր փեսան առնէ իր մօտ։

Պետրոս ունէր նաեւ մայրական հայր մը՝ Ֆաստրէ աղան։ Ան ալ կը զբաղէր առեւտուրով։ Ան ալ կը սիրէր իր փեսան։ Ան ալ կը սգար զայն, կ՚ողբար, կ՚արտասուէր։ Ամէն գիշեր կ՚աղօթէր, որ Աստուած իր փեսան առնէ իր մօտ։

Ֆաստրէ տիկինը, որ ինքզինքը կորսնցուցած էր, ամէն գիշեր կ՚աղօթէր, որ Աստուած իր ամուսինը առնէ իր մօտ։ Ան կը կարծէր, որ ամուսինը մեռած է։ Ան կը սգար զայն, կ՚ողբար, կ՚արտասուէր։ Ամէն գիշեր կ՚աղօթէր, որ Աստուած իր ամուսինը

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ
ԵՒ
ՀՌՈՄ – ՎԱՏԻԿԱՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ Մարսէյլէն՝ 17 Օգոստոս
ՎԵՐԱԴԱՐՁ Մարսէյլ՝ 1 Սեպտեմբեր
ԳԻՆ՝ անձ գլուխ, 350 Ն. Ֆ.
Արձանագրութեան համար անձամբ կամ գրաւոր դիմել՝
FERDI ABADJIAN
293, Chemin de St.-Julien
MARSEILLE (12)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1962 – 1963 *տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Անոնք որոնք կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է այժմէն իսկ դիմում ընեն հաստատութեան տնօրէնութեան :*

Վարժարանին նպատակն է պատրաստել միջնակարգ ուսման պաշարով օժտուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած Հայուհիներու սերունդ մը :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ .

Ա.— Ֆրանսականը, *որ տասացի կերպով կը հետեւի պետական* լիսէներու *արդիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին, անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով, կը պատրաստէ* պըրըվէի եւ պաքալորէայի:

Բ.— Հայկականը, *որ կ'օժտէ սանուհիները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ :*

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին 8 *տարեկանէն սկսեալ: Մանրամասնութիւններու համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան :*

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Հեռաձայն 927 01·72

FOURRURES
Roger YOPIAN
PRIX INTERESSANTS
NEUF et REPARATION
84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —
Autobus : de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Docteur-Roux.

ՎԱՐԴԱՎԱՌԸ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդավառը, Կիրակի, Յուլիս 29ին: Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ի յիշատակ 1915ի բիւրաւոր նահատակներուն :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու անոնց անմահ յիշատակը :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)
Պէյրութ, 1962, 250 էջ :
Գին՝ 15 Ն. Ֆ.
Առաքման ծախքով 16 Ն. Ֆ.
Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,
51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 13 Հոկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ :

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ
Modèle Deposé
Թանկագին ու Մնայուն
Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

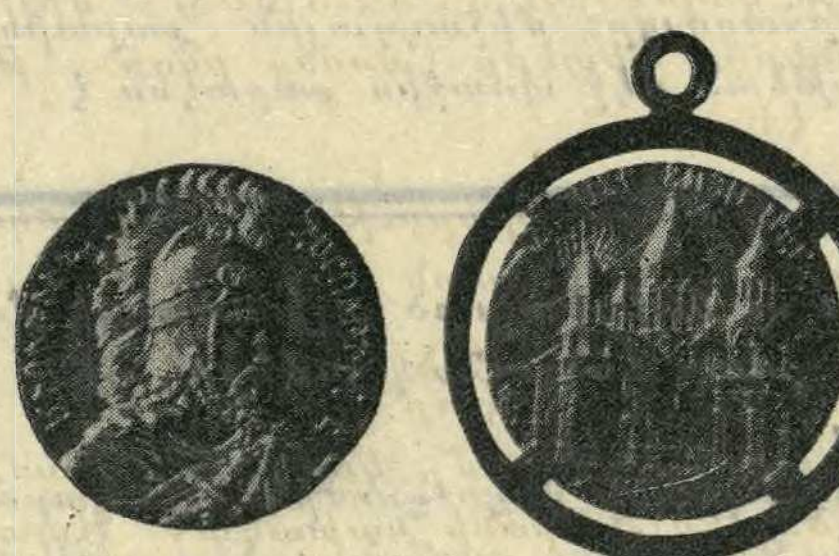

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն. Ֆ. — Շրջանակով 300 Ն. Ֆ.
Գնելու համար դիմել՝
EDOUARD KHEDERIAN
66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 11-63
Expédition contre-remboursement

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
« Յ Ա Ռ Ա Ջ »

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ ՆՈՅ. 11-ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցութեամբ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ

(1860 – 1880)
Գրեց՝ ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ
Տպ. Պէյրութ, 1962
Գին՝ 10 Ն. Ֆ.
Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՆԴՈԿ ՄԸ
ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԱՒԵՏԻՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

QUEENS' HOTEL
76, Queensborough Terrace
— LONDON W2 —
BAYSwater 1027, 1101

ՕԳՈՍՏՈՍ — *ՕԳՈՍՏՈՍ*

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ

ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵՐ ՇԷՆՔԻՆ ՊԱՐՏԷԶԸ
VILLA ROSALIA - CANNES · COTE D'AZUR

Ծովու լոգանք, խաղեր, դասախօսութիւններ, գեղարուեստական երեկոներ :

Փութացէ՛ք արձանագրուիլ: Սակաւաթիւ տեղեր կը մնան :

ՓԱՐԻԶ.— Շաբաթ օրերը, ժամը 4–6·30 Մշակոյթի Տուն, 17 Րիւ Պլէօ
ԼԻՈՆ.— *Վ. ՏԷՐ – ՅԱԿՈԲԵԱՆ*, 92 Րիւ Պիւժօ, Լիոն 6րդ:
ՏԷՍԻՆ.— *Ժ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ*, 16 Րիւ Պռանլի :
ՎԻԷՆ.— ՕՐ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ, 11, Րիւ տէ Սելէսթ :
ՍԷՆԹ – ԷԹԻԷՆ.— Ա. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ, 57 Րիւ Թառանթէզ :
ՎԱԼԱՆՍ.— ՕՐ. ԽԱԶԵՐԵԱՆ, 28, Քօթ տէ Շափըլիէ :
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Խ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, 24, Քուռ Պեռիա :
ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ժ. ԳԱԶԱՐԵԱՆ, Վօյաժանս, Քանըպիէռ :
ՆԻՍ.— ՕՐ. Շ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ, 19 Պուլվ. Մանեան :

Սեփական միջոցներով եկողներէն կան խավճար՝ 50 Ն. Ֆ.:

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ :
Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն :
Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
Téléphone : TRU. 27-70
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ՓԱԿ Է ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկինքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՅՍԸ կուտայ
Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի եթէ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ եւ ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet
136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes
Tél. : GRE. 09-47
11, Bd. de la République, La Garenne
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլիք *պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ* լինոլէոմ *եւ* փլասթիք :
Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :
Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10էն 30 առ հարիւր զեղչ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAYRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 ՅՈՒԼԻՍ

MARDI 24 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9360 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5261

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ

ՋՈՒՋԵՐ ԱՆՋՆԱՏՈՒՐ ԲԼԼԱԼ

—o—

Փոքրիկ քաղաք մըն է Գարահիսարը, ինկած Թրքական ծովի մը մէջ, հեռու Անատոլուի խորը:

Իր բնակչութիւնը՝ Թուրք, Հայ եւ յոյն, կ'ապրէր երկար ատենէ ի վեր, խաղաղօրէն, ճնշող մեծամասնութեամբ Թուրքերու:

Թուրք բնակչութիւնը, կատաղի խառնուածքով, մնայուն սպառնալիք մըն էր տեղւոյն քրիստոնեայ փոքրամասնութիւններուն, անշուշտ, առաւելաբար Հայերուն համար: Սպառնական, յարձակողական եւ յափշտակող, Թուրքերու ժանիքները յաճախ ցուցադրուած են, աչաբեկելու համար ոչ – Թուրքերը: Սարսափը, ջարդի վախը կախուած կը մնային յատկապէս հայ բնակչութեան գլխուն, որ չարունակ տագնապի մէջ կ'ապրէր, ամէն տօնական ու հանդիսաւոր օրերու նախօրեակին:

Ծնունդի, Զատկի, Լարդավառի տօները չարունակ սպառնալիքի եւ վերահաս կոտորածի ուրուականին տակ կը տօնուէին: Արթուն, զինուած կը մնար Հայութիւնը, «ոչխարի պէս» չմորթուելու համար, — այսպէս կ'ապրէր այս փոքրիկ քաղաքին Հայութիւնը՝ հռոմէական օրերէն մնացած, մութ, երկաթագոյն, երկնահաս ու անհագին քարաժայռի մը, պատմականօրէն հռչակաւոր բերդի մը շուքին տակ:

Թուրք ժողովուրդը, վայրագ ախորժակներով, գիտէր այս ամէնը, միշտ մըռայլ եւ ժանիքները սրած: Փորձած էր անգամ մը իր ժանիքները՝ Հայութեան դէմ, 95ի ահաւոր դէպքերուն, երբ ընդհանուր ջարդ եղած էր հայկական ու հայաբնակ շրջաններու մէջ: Յաջողած էր Գարահիսարի շրջակայ հայ գիւղերն ալ թալլել ու կոտորել, սակայն երբ իր արիւնոտ ռունչը երկարած էր դէպի քաղաք, Գարահիսար, բախած էր Հայութեան ընդդիմութեան, հրացանի կրակներուն. փշրուած էին իր ժանիքները, Հայութեան բարոյական բերդին, վճռական կամքին բախելով:

Այս արիւնոտ փորձն է որ անգամ մը եւս փորձուած է 1915ի եղեռնական տարին, այս անգամ անպատճառ տարագրելու եւ բնաջնջելու վճռականութեամբ: Անցեալէն խրատուած, նոր միջոցներ ձեռք առնուած էին, ինչպէս շատ մը հայկական շրջաններու մէջ: Հաւաքած էին նախ՝ երիտասարդութիւնը, բանտերը լեցուցած բոլոր այն տարրերը՝ որոնք կրնային դիմադրել եւ բոլոր ճամբաները փակելով, պաշարուած կղզիի մը վերածած էին քաղաքը:

Անպաշտպան ու անյոյս վիճակի մատնելէ ետք Հայութիւնը, Թուրք պաշտօնական իշխանութիւնը, որուն կը միանար ամբոխը, հրամայած էր տարագրուիլ դէպի անծանօթ վայրեր. հրամայած էր հպատակիլ ու հեռանալ քաղաքէն…

Հայութիւնը սակայն, թէեւ մեկուսացած, կտրուած աշխարհէն ու անյոյս՝ արտաքին օգնութեան մասին, գիտած էր ղարաւոր բերդը, վերյիշած անցեալի դաժան դէպքերը, իր ըմբոստ նախնիքներուն քաջարի դերքը եւ «ոչ» պատասխանած էր տրուած հրամանին, հաստատելով, անգամ մը եւս, սրբազան բանաձեւը — մա՛հ կամ ազատութիւն:

Թուրքը կ'ուզէր խաղալ Հայութեան արժանապատուութեան հետ. անոր կեանքին, գոյութեան ու գոյքին տէր դառնալ եւ թալլել ամէն բան, հարստութիւն եւ պատիւ, նախ քան վերջնական բնաջնջումը:

Գարահիսարի փոքրաթիւ Հայութիւնը պատմական «ոչ»ը ըսած է եւ զէնքին փարած, քաշուած է պատմական բերդը, մերժելով ամէն առաջարկ: Նախընտրած է կռուի մէջ մեռնիլ, զէնքը ձեռքին, քաջութեամբ ու անվախ, քան գլխիկոր տարագրութեան երթալ, ճամբաներուն վրայ անօթի ու ծարաւ մեռնելու, տեսնելով նաեւ հայ կիներու եւ մանուկներու հաւաքական մահը, անպատուուած ու չարչարուած:

Եւ շաբաթներով, Յունիսի սկիզբէն մինչեւ վերջերը, կը պայքարի Հայութիւնը բերդին մէջէն, անմոռանալի հերոսամարտը հրաշակերտելով: Կը կազմակերպուի ամէն բան: — Սնունդի ու ջուրի բաշխում տեղի կ'ունենայ. կռուողներու խումբեր կը կազմուին, դիրքեր կը գրաւուին, գործի լծելով մանուկներէն սկսած մինչեւ ծերունիները: Համոզուած էին բոլորը, թէ օր մը վերջ պիտի ունենայ ամէն բան. պիտի պակսին հացն ու ջուրը, վառօդն ու փամփուշտը, կռուի զէնքն ու կռուողը: Հակառակ այս ստուգութեան սակայն, կռուեցան բոլորը անողոք թշնամիին դէմ, անոր բազմահազար զինուորներուն ու թնդանօթներուն դէմ, մերժելով անոր բոլոր նենգ առաջարկները, անձնատուութեան համար սուտ խոստումներն ու երդումները, որոնք կ'ըլլային հազար միջոցներով:

Տասնեակներով զոհեր կը տրուէին, որոնք սակայն փոխանակ լաց ու ողբ առաջ բերելու, աւելի կը հրահրէին վրէժի զգացումը թշնամիին դէմ, որ յանուն ոճրագործ պետութեան մը, կը փորձէր անգամ մը եւս խաբել բերդի մարտիկները: Ազատութեան ոգին, պատուի ու արժանապատուութեան զգացումն է որ կը գործէին անոնց մէջ, որոնք չուզեցին ամօթի ու անարգութեան մէջ ձգել իրենց նախահայրերը, եւ, իբրեւ արժանաւոր ժառանգորդներ, ինկան, իրենց զէնքին հետ, երբ սպառեցաւ ամէն բան՝ հաց ու ջուր, զէնք ու կրակ, կռուող բազուկներ:

Քաղաքի մը պատմութիւնն է աս. հայկական փոքրաթիւ հատուածի մը հերոսամարտը, որ կրկնուած է մէկէ աւելի այլ շրջաններու մէջ, Վասպուրականի, Սուէտիոյ, Ուրֆայի, Տարօնի եւայլն, որոնք նոյն ոգիով եւ նոյն վսեմ համոզումներով դիմադրած են ու մեռած յանուն Հայութեան ազատութեան, պատուին ու արժանապատուութեան:

Փա՜ռք բոլոր անոնց, որոնք պայքարեցան, յանուն Հայութեան: Կռուեցան, Հայոց պատմութիւնը ոսկեզօծելով դիւցազնական դրուագներով, իրենց զինուորի արիւնովը ոռոգուած:

Փա՜ռք անոնց, որոնք չեղան անձնատուր, Հայութեան յաւերժական ոգին պանծացուցին, պանծալի մարտնչումներով:

« ՀԱՅՐԵՆԻՔ »

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

—o—

ՊԵՆ ՊԵԼԼԱ ԽՕՍՔԷՆ ԳՈՐԾԻ Կ'ԱՆՑՆԻ

Պեն Պելլա խօսքէն գործի անցնելով «Քաղաքական Բիւրօ» մը կազմեց Թլեմսէնի մէջ որուն մէջ չկան ոչ՝ Պեն Խետտա, ոչ Պելքասէմ Քրիմ:

Այս բոլորը յայտնուեցաւ առջի օր անակնկալ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին զոր Պեն Պելլականները տուին Թլեմսէնի մէջ: Այս ասուլիսով պարզուեցաւ թէ քաղաքական բիւրօ մը կազմուած է: Յիշենք թէ այս քաղաքական Բիւրոյի ստեղծումը նախատեսուած էր Թրիփոլիի մէջ Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի նիստին, բայց ներկայացուցիչները չէին կրցած քուէարկութեամբ վաւերացնել անոր ստեղծումը որովհետեւ Պեն Խետտա եւ իր բարեկամները ձգած գացած էին:

Պումենճել յայտարարութիւն մը կարդաց, ի ներկայութեան Թլեմսէն գտնուող քաղաքա – զինուորական սպայակոյտին եւ 14 «նկատի առնելով որ» պարբերութիւններով ամբաստանեց Պեն Խետտայի խմբակը իբրեւ իշխանութիւնը չորթողներ եւ յայտնեց թէ Քաղաքական Բիւրօն «որոշած է այսօրուընէ (Յուլիս 22) սկսեալ ստանձնել ազգային պատասխանատուութիւնները ալժերական յեղափոխութեան հիմնարկութեանց օրինականութեան մէջ մինչեւ այն ատեն երբ գումարուի. գերիշխան ազգային համագումարը: Այս «Բիւրօն» ինքզինքը լիազօր կը նկատէ նաեւ ապահովելու համար երկրին ղեկավարութիւնը, Ալժ. Ազատ. Ճակատին եւ Ազատագրական Բանակին վերակազմութիւնը, կուսակցութեան կազմակերպութիւնը, պետութեան կառուցումը եւ 1962ի վերջաւորութեան համար համագումարի մը պատրաստութիւնը:

Քաղաքական Բիւրօն կոչ կ'ընէ նաեւ Ալժերիացիներուն որպէսզի համախմբուին իր «օրինական ղեկավարութեան» շուրջ: Հեռագիր մը ղրկուած է Ալժէ հրահանգելու համար այս Բիւրոյին չորս անդամներուն որոնք անդամ են ԱՀԱԿի որ Թլեմսէն երթան անմիջապէս: Հոն են արդէն երեք ղեկավարներ՝ Պեն Պելլա, Պեն Խիտէր, Հաճ Պենալլա: Այս վերջինը ապստամբութեան սկիզբը Օռանիի վիլլայային պետին կցորդներէն մէկն էր, ձերբակալուած եւ մահուան դատապարտուած էր: Բանտէն նոր դուրս ելաւ: Ալժէ եղող չորսներն են. — Պուտիաֆ (Պեն Պելլայի հակառակորդ է), Այթ Ահմէտ, Պիթաթ եւ Մոհամէտ Սայիտ: Կը մնայ սպասել տեսնելու համար թէ պիտի պատասխանե՞ն Թլեմսէնի հրաւէրին:

Ամէն պարագայի մէջ, պարզ է թէ հաշտութեան որեւէ յոյս չկայ այլեւս եւ տագնապը սուր հանգամանք ստացած է: Թլեմսէնի մարդիկը իրենց կողքին ունին. Ֆերհաթ Ապպա, Ահմէտ Ֆրանսիս, գնդ. Պումետիէն (պաշտօնանկ եղած Պեն Խետտայի կողմէ) եւ 1, 4, 5 եւ 6 վիլլայաններու պետերը (ասոնց ընդհ. թիւը վեց է):

Այս նոր ղեկավարութեան հռչակման նախորդող դէպքերն ալ յատկանշական են. —

Նախ նկատի պէտք է առնել թէ Պեն Պելլա այս որոշումը կուտայ Առժամեայ Գործադիր Մարմնի նախագահ՝ Ապտերհաման Ֆարէսի այցելութեան վաղորդայնին: Պեն Պելլա, Ֆերհաթ Ապպաս ու Խիտէր իր կողքին ունենալով 12 ժամ խօսած էր Ֆարէսի հետ: Առջի օր հրատարակուած յայտարարութեամբ մը, Պեն Պելլա կը շեշտէր թէ «Առժամեայ Գործադիր Մարմինը երկրին գործերը վարելու հոգն ունի»: Այսպէս ըսած կ'ըլլայ թէ Ալժէի մէջ մէկ կառավարութիւն կը ճանչնայ՝ Առժամեայ Գործադիր Մարմինը, որ նաեւ միակն է ճանչցուած ֆրանսական կառավարութեան կողմէ: Պեն Պելլա խօսած է նաեւ տնտեսական եւ ելմտական հարցերու մասին, լաւ տպաւորութիւն գործելով Ֆրանսացիներուն վրայ:

Ուրիշ յատկանշական դէպք մը պատահած է Շաբաթ օր: Հրամանատար Սլիմիան որ երեք պաշտօնանկ սպաներուն միակն էր որ ձերբակալուած էր, ազատ արձակուեցաւ: Թլեմսէն հասած է առջի օր, պատմած է իր ազատ արձակման պայմանները որոնք ցոյց կուտան թէ ԱՀԱԿի շրջանակներու մէջ շփոթ վիճակ մը կը տիրէ: «Ձերբակալուեցայ, կը պատմէ Սլիմիան, Յունիս 20ին, հանրաքուէէն տասը օր առաջ: Որոշումը տրըուած էր երկու նախարարներու կողմէ՝ Պուտիաֆ եւ Պելքասէմ Քրիմ: Կրնային նոյնիսկ զիս մաքրել: Ձեռակապ անցուցին, զոր պահեցի գիշեր – ցերեկ, ամբողջ ամիս մը երեք քառակուսի մեթրնոց խցիկի մը մէջ՝ Կոնստանդին: Առջի գիշեր, պատասխանատու մը եկաւ յայտնելու թէ հրահանգ ունի զիս Ալժէ փոխադրելու»: Ալժէ հասած է, Ալեթի պանդոկը ուր սպասած է երկու ժամ: Յետոյ եկած են իրեն ըսելու թէ ազատ է:

Սլիմիան աւելցուցած է նաեւ թէ 150 ֆատրեր եւ նունուտներ արգելափակուած են Պեն Խետտական տարրերու կողմէ (վիլլայա 2):

× Եւրոպացիներու առեւանգումները կը շարունակուին, ցարդ ասոնց թիւը վեց հարիւրը անցած է: 24 զինուորներն ալ անհետացած են:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍՆ ալ սկսաւ նուաճումներ կատարել մթնոլորտին մէջ: Արդարեւ Նասր չորս հրթիռներ արձակելէ ետք յայտարարեց թէ Արաբ Մ. Հանրապետութիւնը մթնոլորտի ղարաշրջանը մտաւ: Նասր պատասխանած է նաեւ լրագրողներու հարցումներուն: «Մինչեւ ո՞ւր պիտի ղրկուին հրթիռները», «մինչեւ Պէյրութի հարաւը»: Նասր յայտնեց նաեւ թէ առաջին փորձը չէ ասիկա, նախապէս հրթիռ մը ղրկած են որ Կիպրոսի շրջանն ըրած ու «տուն» վերադարձած է: Շատերու կարծիքով Եգիպտացիք առանձին գըլուխ չեն հանած այս գործը: Առաջին շահագրգռուողն է՝ Իսրայէլ: Արդէն Նասր յայտարարեց թէ «պատրաստ պէտք է ըլլանք Իսրայէլի դէմ դնելու համար: «Յեղափոխութենէն առաջ, ըսած է Ռայսը, ամբողջովին արտասահմանէն կախում ունէինք ներածումներու համար: Այսօր, ամէնէն փոքր ասեղէն մինչեւ հրթիռները, մենք կը շինենք: … Իսրայէլ մեր վրայ յարձակեցաւ 1956ին եւ կը կարծէ թէ մեզ տապալելով վերջ պիտի դնէ պաղեստինեան ժողովուրդին իրաւունքներու վերահաստատման յոյսերուն: Պէտք է նաեւ դիմակազերծ ընենք յետադիմութիւնը, աշխարհակալութիւնը եւ սիոնականութիւնը»:

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆ «կարճ կապեց» Ինտոնեզիոյ իր ճամբորդութիւնը եւ երեք օր առաջ Մոսկուա վերադարձաւ առանց բացատրութիւն տալու այս փոփոխութեան մասին:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ժողովուրդին 60 առ հարիւրը կարդալ – գրել չի գիտեր, ըստ վերջին վիճակագրութեանց: Գիւղերու եւ քաղաքներու կէսէն աւելին ջուր չունի: Բնակչութեան երեսուն առ հարիւրը ելեկտրական հոսանք կը գործածէ, 2.5 առ հարիւրը թոքախտաւոր է:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ բացուեցաւ 17 զինուորականներու դատը, որոնք ղեկավարած էին Հալէպի Ապրիլեան վիժած պետական հարուածը:

ՋՈՄՊԷ խստօրէն քննադատեց Մ. Նահանգներու յիմար քաղաքականութիւնը:

ՎՐԻՊԱԿ. — Յառաջի Կիրակի օրուան թիւի Շ.ի քաղցր յիշատակին նուիրուած յօդուածին Գ. սիւնակին 4րդ պարբերութեան Ա. տողը (սխալմամբ նետուած) հետեւեալն է. — «զաւառէն՝ Հայաստանցի նախկին զինուոր» եւն.:

ԾԹԱԼԻՆԻ ՋՈՀԵՐԷՆ

ՍԱՀԱԿ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գաղթաշխարհի Հայութեան շատ քիչ ծանօթ է Սահակ Թորոսեանի անունը :

Ո՞վ էր Սահակ Թորոսեանը :

Ծնած էր Արագածոտնի Փարպի պատմական գիւղը, 1884 – 85 Թուականներուն : Իր մանկութիւնն անցուցած էր Արագածի գոյնզգոյն ծաղիկներուն եւ մարմանդ հովերուն մէջ :

Հայրիկի կաթողիկոսութեան օրով մտած էր Էջմիածնի Գէորգեան Ճեմարանը : Ընդունակ եւ յառաջադէմ աշակերտներէն էր : Իր դասընկերներն էին Ս. Վրացեան, Վահան Խորէնի, Միհրան Թերլեմէզեան եւ հանրային ծանօթ գործիչներ : Ճեմարանի Հ. Յ. Դ. գաղտնի կազմակերպութեան ղեկավար դէմքերէն էր Սրբիդ ծածկանունով : Յաճախ, Վաղարշապատի Կ. Կոմիտէի կարգադրութեամբ, շրջուն գործիչի պաշտօն կը կատարէր եւ կ'այցելէր Արագածոտնի եւ Աբարանեան դաշտի հայկական գիւղերը : Եղուարդ, Աշտարակ, Օշական, Կարբի, Փարպի, Բիւրական, Դողս, Ֆրանկանոց, Փարաքար եւ այլուր ծանօթ էին Սահակին : Սիրուած ժողովրդական դէմք էր եւ ամէնքն ալ կը համարէին «իրենց»ը, իբր գիւղացիի զաւակ :

1913 – 14ի ուսումնական տարեշրջանն էր, որ զինքը ճանչնալու առիթ ունեցայ ճեմարանի մէջ : Մեզի կը դասաւանդէր Հայոց պատմութիւն : Բարձրահասակ, վայելչակազմ, դիւրահաղորդ, համակրելի եւ ընկերական : Շնորհիւ իր քաղցր բնաւորութեան եւ մտաւոր խոր զարգացումին, ամէնքիս սիրելի էր դարձած : Արտաքուստ մեծամիտ մարդու տպաւորութիւն կը ձգէր, բայց բոլորովին հակապատկերն էր :

Հնաւանդ մի սովորութեան համաձայն, ճեմարանի աշակերտները դասարան առ դասարան, Զատկական տօներուն առթիւ, իրենց դաստիարակ ուսուցչի առաջնորդութեամբ կ'այցելէին Հայաստանի պատմական վայրերը, — Դուին, Արմաւիր, Գառնի, Տաթեւ, Սեւան, Արագած եւ այլուր : Մեզի վիճակած էր Սահակի առաջնորդութեամբ Անի այցելել :

Գարնանային լուսաշող առաւօտ մըն էր :

Ամէնքս ալ անհամբեր կը սպասէինք մեկնումի ժամին :

Մեր սիրելի առաջնորդին ազդարարութեան վրայ, մասնաւոր փութկոտութեամբ, ամէնքս ալ նստած էինք շոգեկառք, Շիրակի արգաւանդ դաշտերը ճեղքելով, հասած էինք Անիի կիսաքանդ պարիսպներուն առջեւ : Մեր աչքերուն առջեւ կը պարզուէր երկու Անի : Անին՝ պարիսպներէն դուրս, Ախուրեանի արծաթապատ գօտին մէջքին եւ գլխաւոր մուտքին վրայ երկու վիթխարի առիւծներ դէմ – դիմաց կանգնած, եւ Անին՝ պարիսպներէն ներս, աւերակ եւ ողբակոծ : Հազար ու մէկ եկեղեցիներու փառքով արքայական այս մայրաքաղաքը, որպէս մեր հաւատքի ծանրութեան տակ կքած եւ վերածուած էր պատմական թանկագին նշխարներու : Ահա Գագիկի արձանը՝ ապարօշը գլխին : Ահա գլխատուած Մայր եկեղեցին՝ իր նուրբ խոյակներով : Ահա ներքնուղին (կէտէն կէտմէզ) եւ ուրիշ բազմաթիւ յուշարձաններ, որոնք դարերու խորքէն կը դիտէին մեզ : Խռովիչ սարսուռ մը կ'անցնէր մեր պատմական հոգիներէն ներս, երբ Սահակի հնչեղ ձայնը կը սթափեցնէր մեզ .— « ... Բագրատունիներու այս կոթողը քաղաքակրթական մի գոհար է միջին դարերու մեր մռայլ պատմութեան մէջ» :

×

1913 Հոկտեմբերին, տառերու գիւտի 1500ամեայ եւ տպագրութեան 400ամեայ զոյգ յոբելեաններուն առթիւ, Գէորգ Ե. Կաթողիկոսը, Էջմիածնի միաբանութիւնը, Ճեմարանի ուսուցչութիւնն ու աշակերտութիւնը միացած խուռներամ բազմութեան մը, ուխտի էին եկած Օշական, Ս. Մեսրոպի շիրմին : Մասնաւոր պատգամաւորութիւններ էին եկած Թիֆլիսէն, Մոսկուայէն եւ հեռաւոր վայրերէ : Հոն էին Շիրվանզադէն, Համբ. Առաքելեանը, Կարապետ Կուսիկեանը, Մ. Աբեղեանը, Գ. Եղիշեանը եւ բազմաթիւ ծանօթ մտաւորականներ եւ գրագէտներ :

Հրապարակային հանդէսն սկսաւ Կաթողիկոսի նախագահութեամբ : Խօսեցան Համբ. Առաքելեան՝ միօրինակ եւ անջիղ, Կար. Կուսիկեան՝ իմաստալից եւ հմտալի, եւ Սահակ Թորոսեան՝ զգայուն ու խոհուն : Սահակի պերճախօս բանախօսութիւնը ընդհանուր խանդավառութիւն ստեղծեց եւ արժանացաւ երկարատեւ ծափահարութիւններու : Մասնաւորաբար յուզիչ էին իր խօսքերը Օշականցիներուն ուղղուած .

— « Օշականցիներ, դուք պահած էք Հայոց Մեծ Սուրբի նուիրական աճիւններին, որ յաւիտենական մի սրբութիւն ստեղծեց համայն Հայութեան համար : Անհուն երկիւղածութեամբ պէտք է ամէն օր ուխտի գաք այստեղ, թօթափէք անոր շիրմի փոշիները եւ հպարտ զգաք, որ Հայութեան փրկիչը կը հանգչի ձեր մէջ» :

Այսօր եւս, յիսուն տարի ետք, Հայաստանի մէջ, արտակարգ շուքով ու խանդավառութեամբ կը տօնուի մեր Մեծ Սուրբին ծննդեան 1600ամեակը եւ տպագրութեան 450ամեակը : Հրճուանքով կարելի է կարդալ երբեմնի զուսպ բերաններէ արձակուած փառաբանութիւններ Մեծ Սուրբին անունն ու գործին շուրջ : Երախտագէտ հայ ժողովուրդը, ո՞ւր ալ ըլլայ եւ ի՞նչ կարգերու տակ ալ ապրի, շնորհալի բանաստեղծ Յովհ. Շիրազի բառերով պիտի կրկնէ միշտ .—

Բայց ո՞վ պահեց
Հայ ազգը մեծ,—
Հայը··· : Սակայն ի՞նչ հրաշքով ,
Աստուածայի՞ն թէ հայ ձեռքով :
Ո՞վ ստեղծեց գրերն Հայոց ,
Մեզ Հայ պահող թրերն Հայոց :

×

Սահակը հանրային – կուսակցական աշխատանքարգ դիրքերու վրայ սկսաւ երեւիլ 1915էն ի վեր : Թիֆլիս էր հաստատուած իբրեւ ուսուցիչ Գայիանեան աղջկանց միջնակարգ դպրոցի : Արտակարգ եռանդով ու նուիրումով կը մասնակցէր ազգային, կուսակցական եւ մշակութային բոլոր շարժումներուն : Շուտով ինքզինք պարտադրեց հանրային բոլոր մարզերուն մէջ :

1917ին, ռուսական մեծ յեղափոխութեան օրերուն, Սահակ Երեւան էր Արամի եւ Դրոյի կողքին : Նշանակուած էր Նահանգապետ եւ Ազգ. Խորհուրդի յատուկ կոմիտէի անդամ Մուսինեանի եւ Արշ. Աստուածատուրեանի հետ : Գործօն դեր խաղաց թիկունքի կազմակերպութեան, հայ եւ թաթար փոխյարաբերութեանց մէջ եւ դարձաւ կեդրոնական դէմքերէն մին : Մասնաւորաբար 1918ի սկզբնական ամիսներուն մեծ դեր խաղաց, երբ ռուս զինուորները ճակատը լքած խումբ խումբ կը վերադառնային դէպի տուն, ներքին Թուրքեւթաթար զանգուածները կ'սպառնային եւ կը կազմակերպէին հայ ռազմական ուժերը : Սահակն էր, որ մերթ հաշտարարի, մերթ բանագնացի եւ մերթ սպառնալիքի մէջոցով, յարգանք կը պարտադրէր հայկական դրօշին : Սահակի մէջ պետական մարդն էր, որ կը խմորուէր պատասխանատուութեան գիտակցութեամբ, թափով եւ լքնութեամբ :

Էրզրում. – Երզնկայի ճակատի փլուզումէն ետք, Հայութիւնը կ'ապրէր ճգնաժամային օրեր : Երեւանի բովանդակ իշխանութեան մարմնացումը դարձած էր Արամը եւ ղեկավար հռչակուած :

Երեւանի Յատուկ Կոմիտէի փոխարէն, ծնունդ էր առած Արարատեան դաշտի կառավարութիւն մը, որուն նախագահ ու զինուորական գործերու վարիչն էր Արամը, ներքին գործոց վարիչը՝ Սահակ Թորոսեան, պարենաւորման՝ Մկ. Մուսինեան, ելմտական՝ Յովհ. Մելիքեան եւ ինքնապաշտպանութեան՝ Արշ. Աստուածատրեան : Իսկ Դրօն, իբրեւ զինուորական կոմիսար, մարտական բոլոր ուժերու ոգին էր :

Ահա այս մարմինն էր, որ Սարդարապատի, Բաշ – Ապարանի եւ Ղարաքիլիսէի հերոսական գոյամարտը կը վարէր եւ մի նոր էջ կը բանար Հայոց պատմութեան մէջ :

1918 Մայիս 28ին, Հայաստանի անկախութեան հռչակումէն ետք, Սահակն ալ ընտրուած էր Հայաստանի խորհրդարանի անդամ :

1919 Մայիս 28ին, Ալ. Խատիսեանի դահլիճին մէջ խնամատարական նախարար էր կարգուած : Դիւրին չէր Հայաստանի խնամատարութեան նախարար ըլլալ, երբ երկիրը կը գտնուէր տնտեսական ծանր տագնապի մէջ : Բայց Սահակի նման անձնուէր, հայրենասէր եւ ժողովրդապաշտ գործիչներուն համար, դժուարութիւնները չէին սարսափեցներ : Ահա այս դահլիճն էր, որ կը նուիրագործէր «միացեալ, անկախ եւ ազատ Հայաստանի» յաղթարարութիւնը ի սփիւռս Հայութեան :

Երբ կոալիսիոն դահլիճէն քաշուեցան ժողովրդական կուսակցութեան անդամները, Սահակը կը տեսնենք պարենաւորման նախարարի պաշտօնին մէջ :

1920ի Մայիսեան դէպքերուն առեն, Սահակ ներքին գործոց նախարարի օգնական էր նշանակուած, միաժամանակ վարելով Արարատեան դաշտի նահանգապետութիւնը :

1920 Նոյեմբեր 24ին, Ս. Վրացեանի դահլիճի յաղթարարութենէն ետք, խիստ յատկանշական են Սահակի հետեւեալ խօսքերը, որոնք կը բխին իր հաշտարար եւ գաղափարապաշտ հակումներէն .—

— « ... Նորմալ հաշտութիւն կնքել Ադրբէջանի հետ, որի հետ կողք կողքի վիճակուած է մեզ ապրել, պահպանելով խաղաղութիւն եւ բարեկամական յարաբերութիւններ : Հայաստանը Հայաստանում ապրող ժողովուրդների հայրենիքն է, պէտք է ուժեղացնել ներքին համերաշխութիւնը : Թուրքիայի հետ պէտք է կնքել անկեղծ հաշտութիւն : Ռուս ժողովրդի հետ մենք չենք եղել թշնամի եւ չենք էլ ուզում լինել : Նա պէտք է հաշտուի մեր անկախութեան հետ, իսկ նա եթէ շարժուի մեր վրայ անկախութիւնը ոչնչացնելու նպատակով, մենք նրան զէնքով կը դիմաւորենք : Մեզ պէտք է պատուաւոր հաշտութիւն բոլորի հետ » :

Սահակի յաղթարարութիւնը, ի հարկէ, ժամանակի պահանջներուն արդիւնքն էր եւ բազմաթիւ խօսելի կէտեր ունէր : Կը Թելադրէր Թուրքիոյ հետ «անկեղծ» հաշտութիւն կնքել : Ազգերու պատմութեան մէջ, արեան ղեկերու հասանք որեւէ տեսն անկեղծ հաշտութեան չէ առաջնորդած, այլ անկեղծ դաւադրութեան : Թուրքը եւ անկեղծութիւնը բոլորովին տարբեր բաներ են, ինչպէս հրէշներն ու հրեշտակները : Երկար դարերու պատմութիւնը վկայ : Նոյնը՝ չէ՞ թէ նոր Ռուսաստանի հանդէպ : Հայութիւնը թէ յայսկոյս թէ յայնկոյս անդաւաճան ռուսասէր էր, որովհետեւ ուրիշ ճար չունէր : Ներողամ բազմիցս լքած ու խաբած էր մեզ, բայց, ըլլայ միապետական թէ համայնավար ոեւէ Ռուս չէ գտներ, որ իր թեւարկութեան ներքեւ ժողովուրդներու անկախութեան հետ կարենայ հաշտուիլ : Ընդհակառակն, ազգերու ինքնորոշման իրաւունքին բարբառող կարմիր Ռուսաստանն էր, որ Թուրքին միացած, խորտակեց Հայաստանի անկախութիւնը : Ի՞նչ «պատուաւոր» հաշտութեան մասին կարելի էր խօսիլ, երբ կարմիր սուինները դիրք բռնած էին մեր սահմաններուն վրայ : Եթէ ֆրանսական մեծ յեղափոխութիւնը համայն քաղաքակիրթ ժողովուրդներուն կը պարտադրէր մարդկային իրաւունքներու նուիրական ուխտը, ռուս համայնավար յեղափոխութիւնը մարդկային տարրական իրաւունքներն էր, որ կը փոշիացնէր : Բայց, կարելի էր այդ օրերուն գաղափարական գետնի վրայ երազներ հիւսել, երբ տակաւին անծանօթ էր համայնավարութեան իսկական դիմագիծը :

1920 Դեկտեմբեր 2ին, Ցեղկոմի մուտքը Հայաստան շատ բան պարզեց եւ շատ ցնորքներ թօթափեց : Ծանօթ են դէպքերը, որոնց վրայ դուր է յամենալ :

Սահակի հետքը այլեւս չերեւար հայ մտաւորականներու բանտարկութեան եւ կացնահարութեան եղերական օրերուն : Ո՞ւր էր պահուած եւ ի՞նչ էր եղած : Արդօք յաջողա՞ծ էր Թիֆլիս անցնիլ : Դժուար է ըսել :

1921 փետրուարեան ապստամբութեան առեն եւս, Սահակը չերեւիր դէպքերու բեմին վրայ : Ցետագային միայն յայտնի դարձաւ, որ Սահակ, Կորիւնի, Բաղրամի, Տիգրանի եւ Մինասի հետ, աքսորուած է Սիպիր ...

Սահակ, թէ իբր ուսուցիչ եւ թէ իբր հանրային կարկառուն գործիչ, կը պատկանէր մեր գաղափարապաշտ եւ անձնուէր սերունդին :

Լայնատարած Ռուսաստանի ո՞ր անկիւնն են նետուած իր յոգնատանջ ոսկորները ··· : Ձեկան գիտէ միայն :

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԲԻՉ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐՈԼՈՍ Ա.Ի ԳԼԽԱՏՈՒՄԸ

1625ին, Անգլիոյ Թագաւոր Ժագ Ա.ի մահէն ետք, իրեն յաջորդեց որդին՝ Կարոլոս Ա. :

Իր գահակալութեան առաջին տարին իսկ, երիտասարդ վեհապետը ամուսնացաւ Ֆրանսայի Թագաւոր Հենրիկոս Դ.ի աղջկան՝ Հանրիէթի հետ :

Իր տիրապետութեան սկզբնական շրջանին իսկ, Կարոլոս Ա. իր Թագաւորութեան ղեկը ամբողջութեամբ յանձնեց Պուքինկըմի դուքսին եւ երկար կառավարեց անոր խորհուրդներով :

Պուքինկըմի դուքսին ազդեցութիւնը չարաբաստիկ եղաւ երիտասարդ վեհապետին համար, որովհետեւ այդ ազդեցութեան հետեւանքով իր կատարած կարգ մը հարստահարութիւնները զինքը հասցուցին անտրակելի անժողովրդականութեան մը :

Մինչ Պուքինկըմի խորհուրդով, Կարոլոս Ա. հալածեց Սկովտական կղերականները եւ անգլիացի մաքրակրօնները եւ բազմաթիւ անտամներ լսելեց բոլոր այն խորհրդարանները որոնք համարձակած էին բողոքի ձայն բարձրացնել եւ ընդդիմանալ իր ընդգրկած քաղաքականութեան :

Ի վերջոյ ժողովրդական ըմբոստութիւնը ծաւալ ստացաւ : Կազմուեցան ըմբոստ բանակներ որոնք ճակատեցան Կարոլոսի բանակներուն դէմ եւ 1643ին Նեւպուրի մէջ վեհապետին ուժերը ստացան ջախջախիչ հարուած մը :

Ըմբոստութեան պարագլուխն էր Օլիվիէ Քրոմվէլ, որ իր բովանդակ կեանքի ընթացքին մնաց ճշմարիտ մաքրակրօն մը եւ կատաղի հակառակորդ մը Թագաւորութեան :

Կարոլոս Ա. խոյս տալով ապաստանեցաւ Սկովտիա, բայց ի վերջոյ յանձնուեցաւ անկախներուն, որոնք դատելով զինքը, իբրեւ հարստահարիչ եւ խարդախ, դատապարտեցին մահուան :

Կարոլոս Ա. գլխատուեցաւ 1649ին, Լոնտոնի Վիլթհէյլ պալատի դարպասին առջեւ :

Ստորեւ այդ գլխատման սրտաճմլիկ նկարագրութիւնը .—

×

1649ի Յունուարի 30ին, Կարոլոս Ա. որ կը սերէր Սթիւարթի տունէն, Սէնթ – Ճէյմսի պալատի իր ննջասենեակին մէջ առաւօտեան ժամը 4ին յանկարծ արթնցաւ :

Տախտակամածին վրայ փռուած փոխթի մը վրայ յուշիկ կը քնանար Սըր Թովմաս Հերպըրթ, Թագաւորին մտերիմ եւ վերջին բարեկամը :

Աւելի ուշ, Սըր Թովմաս Հերպըրթ է որ իր յուշերուն մէջ նկարագրած է տարաբախտ վեհապետին մահուան պարագաները :

Կարոլոս արթնցուց իր բարեկամն ու գործակատարը :

Տարտամ ճրագ մը կը պլպլար սենեակին մէջ, որուն աղօտ լոյսը կ'երթար միանալու կրակարանին մէջ պլպլացող վտիտ բոցերուն :

Մինչ Թովմաս Հերպըրթ լուռ ու մունջ զբաղած էր կրակարանին բոցը հրահրելով, Թագաւորը դիմեց դէպի պատուհանը եւ քաշեց վարագոյրները :

Դուրսը կը տիրէր թանձր խաւար մը, Յունուարի խոնաւ ու ցուրտ գիշեր մը, անաստղ երկինքով մը :

Կարոլոս Ա. պահ մը դիտեց այդ աղջամուղջը, ապա, գիշերազգեստ մը հագնելով եկաւ ու ծնրադրեց կրակարանին մօտ :

Մէկ ժամ մնաց հոն, աղօթքի մէջ խորասուզուած :

Գ. Գ.

(1 Շար.)

ԱՐՄԱՆԿԱՆՈՒՀԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

ՀԱՅԿ ՍԱՀԱԿԻ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

—ᴑ—

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՄՈՎՍԵՍ ԳՐԻԳՈՐԻ ՍԱՐՅԱՆ

ԾՆՈՒՆԴ Է 1894 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

ՄԱՀԱՑԱԾ Է 1937 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՀԱՐԱՎԱՏԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 65րդ տարե – դարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նա – խաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնա – ճիւղերուն :

Օգոստոս 5, կիրակի ամբողջ օրը, շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթո – քարները :

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ինչպէս տեսայ Հայաստանը

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՅԱՏ ԱՅՍ ԳՐ– ՔՈՑԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
« Յ Ա Ռ Ա Ջ »

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ
(1860 – 1880)

Գրեց՝ ՅՈՐԻՆ ԴԱԲԻԿԵԱՆ

Տպ. Պէյրութ, 1962
Գին՝ 10 Ն. Ֆ.
Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

ԱՐՋԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ
ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շր– ջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յա– ռաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատ– ճառով թերթիս վարչութիւնը սովորա – կանէն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ շերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հա– ցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփո – խութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհա– ցում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուա– րացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ԱՏԻ – ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայ – մաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայ – նով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հաս– տէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Մէկայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7. Ն. Ֆ. :
Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՎԱՌԸ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Մխու – թիւնը կը տօնէ Վարդավառը, Կիրակի, Յուլիս 29ին : Հոհեղանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ի յիշատակ 1915ի բիւրաւոր նահատակներուն :

Կը հրաւիրուի հաստարակութիւնը յար– գելու անոնց անմահ յիշատակը :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Օդափ. կայանին եղած են հետեւեալ նուէրները.— Ոմն 20 Ն. Ֆ., Տիկին Ալիքեան 30, Պ. Ծ. Զիլինկիր – եան յիսուն, Տէր եւ Տիկին Պրուշումեան երկու ֆութպոլի գնդակ եւ ջրաներկի տուփեր :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է, Յուլիս մէկի դաշտահանդէսի տղոց մրցանակա – բաշխութեան առթիւ եղած հետեւեալ նուէրները.— Կրընոպլի Հայ Ազգ. Ե – կեղեց. Միութիւն 70 Ն. Ֆ., Հայ Մար – տիկներու Միութիւն քսան, Տէր եւ Տիկ. Հ. Սէրէնկիւլեան յիսուն, Տէր եւ Տիկ. Թիւթիւնճեան երեսուն, Պ. Կ. Մարան – ճեան, Պ. Մ. Նալպանտեան, Տէր եւ Տիկին Զատիկեան, Տէր եւ Տիկին Սիս– լեան քսանական Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Փիլաւճեան 15, Իւլրիչ Ժօժօ, Տէր եւ Տիկին Քուտնայեան (Կաբ), Տողրմա – ճեան, Մանանեան, Մ. Միքայէլեան, Մարզարեան (Պէրիա), Տէր եւ Տիկին Նահապետեան, Այվազեան, Իւթիւճեան (Պուրկուան), Տէր եւ Տիկին Արապեան, Եէմէնիճեան, Տ. Ստամպուլեան, Տիկ. Է., Մոմճեան, Ոմն տասնական Ն. Ֆ. : Տէր եւ Տիկին Քէօսէքեան, Տէր եւ Տի– կին Աւետեան հինգական Ն. Ֆ., ընդհ. գումար 415 Ն. Ֆ. :

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Ա) Դերձակներ տունը աշխատելու հա– մար (կանանց վեսթ) :

Բ) Երիտասարդ փինիսէօզներ աշխա – տանոցի համար :

Դիմել
Քոնֆեքսիոն
ՏԻԱՆ ՏԸ ՍԷՋ
4, Բիւ տը Սէզ Հեռ. ՌԻՇ. 38–30

ՀԱՑ ԸՆԹԱՑԱՐԱՆ – ԼԸ ՓԷՔ

Բացուած են արձանագրութիւն – ները 1962 – 1963 Ուսումնական տարեշրջանին :

Կ'ընդունուի 10 – 12 տարեկան բա– րեկիրթ եւ յառաջադէմ ոեւէ աշա– կերտ : Ուսումնական ծրագիրն է դասական ընթացք երկրորդական վարժարանի

Դիմել ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ
EGOLE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. 963.01.72

: ŋվ
Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

''ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ''

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ բացուած են յառաջիկայ 1962 – 1963ի դպրո– ցական շրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքներէն կը խնդրուի որ փութով դիմեն Վարժարանի Տես– չութեան մանրամասն տեղեկու– թիւններու համար :

Որպէսզի կարելի ըլլայ ուսումնա – պէս ճշդրիտ եւ յարմարագոյն տեղը դասաւորել աշակերտը, առաջնորդին նաեւ փոքրիկը, բերեն անոր դպրո– ցական վկայականները եւ նիչերու վիճակացոյցը :

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1962 – 1963 տարեշրջանի արձանագրու – թիւնները սկսած են : Անոնք որոնք կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է այժմէն իսկ դիմում ընեն հաս – տատութեան տնօրէնութեան :

Վարժարանին նպատակն է պատրաս– տել մինչեւ կարգ ուսման պաշարով օժ – տուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած Հայուհիներու սերունդ մը :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդ – գրկէ երկու ուրոյն բաժիններ .

Ա.— Ֆրանսական, որ տառացի կեր– պով կը հետեւի պետական լիսէներու ար– դիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին, անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով, կը պատրաստէ պրեվըվէի եւ պաֆալորէայի :

Բ.— Հայկականը, որ կ'օժտէ սանու – հիները հայագիտական ծանօթութիւննե – րով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ :

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին 8 տա– րեկանէն սկսեալ : Մանրամասնութիւն – ներու համար դիմել հաստատութեան տը– նօրէնութեան :

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Հեռաձայն 927 01·72

FOURRURES
Roger YOPIAN
PRIX INTERESSANTS
NEUF et REPARATION
84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —
Autobus : de la Porte de Choisy, des– cendre 3 Communes ou Rue du Docteur-Roux.

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	միջնէն 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	միջնէն 1/8 սիւնակ
ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻԻՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծառայով ազ – դերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՅՍԸ կուտայ
Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՔ, ՁԱՐԴԱՐԻՔ եւ ՆԵՐԿԻՔ
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ
PEINTURES THOMLAC
16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet
136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes
Tél. : GRE. 09-47
11, Bd. de la République, La Garenne
Tél. : STA. 19-06
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող եւ ամէնէն արդիական ճաշակով հնար– ուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնքէթիֆ եւ վինի– լիֆ պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլասթիֆ :
Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :
Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10ի– 30 առ հարիւր գեղջ ունենալ :
ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԵՐ
52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY – SOUS – BOIS (Seine)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
25
ՅՈՒԼԻՍ
MERCREDI
25 JUILLET
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9361 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5262

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՅԱՍԱԿԱՆ ԿԷՏԸ

—o—

Ալժերիոյ կնճռոտ հարցին լուծումը վերջ տալով ութ տարիէ ի վեր տեւող արիւնահեղութեան, վերահաստատեց խաղաղութիւնը Միջերկրականի հարաւային ափերուն վրայ :

Պատերազմական վիճակին վերջաւորութիւնը կենսական կարեւորութիւն ունէր Ֆրանսայի համար, ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան կրկնակ տեսակէտներով :

Ներքին ճակատին վրայ ամէնէն առաջ մեծապէս պիտի կրճատուին զինուորական ծախքերը : Արդիւնաւէտ ու չինայարի ձեռնարկներու պիտի յատկացուին ռազմական նպատակներու սահմանուած գումարները : Արձակուած զինուորները պիտի օգտագործուին ճարտարարուեստի եւ երկրագործութեան ճիւղերուն մէջ :

Արտաքին ճակատին վրայ Ֆրանսայի վարկը բարձրացած է յաչս դաշնակից – ներուն, մանաւանդ յաչս արաբ եւ իսլամ երկիրներու, որոնք ամէն կերպ օգնու – թիւն ընձեռեցին Ալժերիացիներուն, ապահովելու համար անոնց անկախութիւնը :

Այժմ բնականոն դիւանագիտական յարաբերութիւններ պիտի վերահաստատուին Մերձաւոր Արեւելքի պետութիւններուն հետ, դիւրացնելով անոնց առեւտրական գործառնութիւնները Ֆրանսայի հետ :

Դրական արդիւնքներու կողքին կայ բացասական կէտ մը, որ առաջնակարգ կարեւորութիւն ունի այս երկրին համար : Ալժերիոյ Ֆրանսացիներուն զանգուածային արտագաղթն է այդ :

Վերջին ամիսներու ընթացքին բազմահարիւր Ֆրանսացիներ լքեցին Ալժերիան, ուր ծնած եւ մեծցած էին, ապաստանելու համար իրենց մայր հայրենիքը :

Այս երեւոյթը տխուր յիշատակներ արթնցուց Հայերուս մէջ : Բոլոր ազգերու մէջ ամէնէն աւելի մենք է, որ կը զգանք թէ ինչ կը նշանակէ մէկ օրէն միւսը հարմարիլ ամէն բանէ, անչարժ կալուածներէ ու չարժուն գոյքերէ, մոռնալ անցեալի զեղեցիկ յիշատակները ու դառնալ գաղթական :

Ալժերիոյ Ֆրանսացիները Հայերու վրայ ունին այն առաւելութիւնը, որ ակռայ ու պաշտպան մը կայ իրենց եւ թէ ունին երթալիք տեղ մը ու հասնին թէ ունին երթալիք տեղ մը ու հասցէ մը : կառավարութիւն մը, որ զէնքի ուժի իր հոգածութեան առարկայ կը դարձնէ դիրքնիք :

Մենք չունէինք այդ առաւելութիւնը : Մեզմէ իւրաքանչիւրը պարտաւոր էր իր դիմումն ընել, աչք առնելով ամէն դժուարութիւն :

Զնաք դիտեր թէ ի՛նչ լուրջ պատճառներ ունէին Ալժերիայէն հեռացողները, ոչպիսի վճռական քայլ մը առնելու համար : Մինչ Լիբանի համաձայնագրի պատգամաւորները բանական չէին ապահովելու իրենց կեանքի, ինչքի եւ պատուի ապահովութիւնը :

Ամէն պարագայի, Հայերու փորձառութիւնը ցոյց կուտայ թէ սխալ քայլ մը անոնք :

Նման սխալ դործեցին Պաղեստինի Ա – րաբները, որոնք 1948ին լքեցին իրենց երկիրը հրապչելի հետ պատերազմելու համար եւ ապաստանեցան Հարեւան երկիրները, ուր կը մնան տանջերկու տարիներէ ի վեր, օրէ օր աստիճան մը աւելի դժբախտանալով վերադարձի ամէն յոյս :

Ա՛հա, թէ դրական կէտերու կողքին բացասական արդիւնք տուաւ Ֆրանսացիներուն համար Ալժերիոյ խնդրին ձեւով լուծումը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՀԱԿԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՏԱՅ

—o—

ՏԱՀԼԱՊ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱԻ,
ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆԻՍՏ ՈՐՈՇՈՒԵՑԱԻ

Պէն Պելլայի հաստատած Քաղաքական Բիւրոյի հոչակումէն ետք, ԱՀԱԿի չբրջանակները սկսան իրար անցնիլ եւ անհանգիստ դուրս ելլելու համար, Պէն Խեատա որոշեց Ալժ. Ցեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի (խորհրդարան) նիստ գումարել, այս ձեւով տեղի կուտայ արդէն բանակին եւ Պէն Պելլայի, որոնք անկախութեան օրէն արդէն նման նիստ մը կը պահանջէին :

Այս նիստը սակայն ոչ մէկ օգուտ կրնայ ունենալ ԱՀԱԿի մարդոց համար նկատի առնելով որ Պէն Խեատա եւ իր բարեկամները փոքրամասնութիւն մը կը կազմեն :

Շատ բան ալ կախում ունի նաեւ Պէն Եահիայէն որ յատուկ առաքելութեամբ Թելմսէն գացած էր եւ պիտի փորձէր միջին ճամբայ մը դտնել : Եահիա ընդհ. քարտուղար է ԱՀԱԿի եւ Ալժ. Ցեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի անդամ :

Մինչ Պէն Խեատա տեղի կուտար, Արտաքին Նախարար՝ Սաատ Տահլապ կը հրաժարէր, Պելքասէմ Քրիմ կը յամառէր իր տեսակէտին վրայ եւ վճռականօրէն կը յայտարարէր թէ տեղի պիտի չտայ, Պելքասէմ Քրիմ ապօրինի կը նկատէ Պէն Պելլայի դիրքը որովհետեւ ան նկատի չառներ վիլլայներու խորհրդակցական ժողովին որոշումները : Անոր համար միայն Ալժ. Ցեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդը որոշումի իրաւունք ունի եւ կրնայ Օգոստոսի սկիզբը սովորական նիստ գումարել : Ասիկա արդէն առաջին յաղթանակ մըն է Պէն Պելլայի խմբակին համար :

Այս ամբողջը սակայն չի կրնար լուծուիլ դիւրութեամբ եւ արագ : Ընտրութիւնները նախատեսուած են Օգոստոս 12ի համար, բայց եթէ խորհրդարանը միայն Օգոստոսի սկիզբը հաւաքուի, դժուար թէ կարելի ըլլայ քանի մը օր վերջ ընտրութիւններ կատարել : Արդէն այս ուղղութեամբ արտայայտուած է Պէն Պելլա, Թլեմսէնի մէջ, չգտնելով թէ կարելի չէ ընտրութիւններ նախատեսել Օգոստոս 12ի համար որ չատ մերձաւոր թուական մըն է եւ մինչ այդ կարելի չէ բնական կացութիւն մը ստեղծել Ալժիրիոյ մէջ :

Այս բոլորին դիմաց, մէկ հոգի կը խօսի վճռականութեամբ՝ Պելքասէմ Քրիմ : Կը զգուշացնէ անհատական իշխանութեան դէմ, կը զգուշացնէ մենատիրութեան դէմ եւ կը չեշտէ .—

« Քաղաքական Բիւրոյի մը կազմութիւնը Թլեմսէնի մէջ, չատ ծանրակշիռ է որովհետեւ կը կատարուի երբ Ա) Ազգային համերաշխութեան յոյս մը ծագած էր ժողովրդական զանգուածին ճնշումին վրայ, Բ) Ալժ. Ցեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի նիստի նախօրեակին կը դտնուինք որու ընթացքին ԱՀԱԿը իր հաչուեկշիռը պիտի կատարէր եւ Գ) Հաղիւ երեք չաբաթ մնացած էր Ալժերական Ազգ. առաջին ժողովի ընտրութեան : Այս ծանրակշիռ որոշումին առջեւ չարքային եւ պատասխանատուի իմ խիղճս կը ստիպէ զիս որ զգուշացնեմ . ալժերացի ժողովուրդը եւ ազգային ապատագրման բանակը պետական հարուածի մը դէմ , որ կը ձգտի մենատիրութիւն եւ անհատական իշխանութիւն հաստատելու, որովհետեւ այս որոշումին հեղինակներուն խօսքն ու դիրը վտանգաւոր նպատակներ ունին երկրին ապագային համար : Այդ պատճառաւ է որ պարտք կը համարիմ կոչ ընել յեղափոխական բոլոր ուժերուն որպէսզի ընդդիմանան այս փորձերուն որոնց միակ ձգտումն է խնդրոյ առարկայ դարձնել երկրին միասնականութիւնը :

× Այս ամբողջին կողքին կայ ու կը մնայ Եւրոպացիներու ողբերգական վիճակը : Առեւանգումները կը չարունակուին, նոյնիսկ 23 զինուորներ առեւանգուած են :

Այս առընչութեամբ Պէն Պելլա խոստումներ ըրած է Ֆրանսայի հիւպատոսին, բայց բան մը չէ փոխուած : Հիւպատոսը յայտարարութիւն մը ըրած է ուր կը յիշէ թէ «նախագահ Պէն Պելլա չեզտած է ալժերական իշխանութեանց վճռականութիւնը կարգը պահպանելու եւ պաշտպանելու մահմետական թէ եւրոպացի ժողովուրդը :

× Կացութեան տագնապալի բնոյթը եւ գոյութիւն ունեցող դժուարութիւնները ստիպած են Էfo տ'Օռանը եւ Էfo Սուառը որ ձուլուին : Թերթը երկու անուններն ալ պիտի կրէ :

× Երկուչաբթի դիշեր հրացանաձգութիւն մը տեղի ունեցած է : Հինգ Եւրոպացիներ սպաննուած են որոնց մէկ դինուոր, Ալժէի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶ – ՄԱՐՍԷյԼ թիւ 53 ճեպընթացը դիտէն դուրս ելաւ Երկուչաբթի օր ժամը 15·15ին երբ Տիժոն պիտի հասնէր : Առաջին տեղեկութեանց համաձայն 41 մեռեալներ կան եւ չխուճապներ բայց այս թիւերը վերջնական չեն : Վիրաւորներու մէջ չատեր ծանր վիճակի մէջ են : Արկածին պատճառները ցարդ անծանօթ կը մնան :

ՔԵՆԶԷՏի առաջին անդամ ըլլալով եւ չնորհիւ թելեթար արբանեակին, ուղղակի խօսեցաւ Եւրոպացիներուն : Պերլինի մասին ցաւ յայտնեց որ ցարդ ոչ մէկ համաձայնութիւն գոյացած ըլլայ, հիւլէական փորձերուն անդրադառնալով ա – պահովութիւն տուաւ որ Ամերիկացիները նոր փորձերու պիտի չձեռնարկեն : Քե – նըաի խօսեցաւ նաեւ Փերուի, Քոնկոյի, Հասարակաց Շուկայի, Նորթատի հը – րաժարման մասին : Յայտնեց թէ տոլարի արժեզրկում չի նախատեսեր :

ԺՐՆԵԻի մէջ 56 երկիրներու ներկայացուցիչներ ստորագրեցին Լաոսի չէզոքութիւնը : Արարողութիւնը 23 վայրկեան տեւեց :

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ԶԻՆԱՍՏԱՆի Արտաքին Նախարարը՝ Մառեչալ Շէն Եի յայտարերեց թէ Զինաստան ոչ ոքի արբանեակըն է «Խորհ. Միութիւնը. իր տեսակէտը ունի, մենք ալ մերը» : Մառեչալը չէ ծածկած սակայն Զինաստանի ներքին դժուարութիւնները :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ չուկային հրազարակին վրայ ռումբ մը պայթած է վիրաւորելով երկու հոգի եւ վնասելով բազմաթիւ խանութներու :

ՔԱՍԸՄ յայտարարեց թէ քարիւղներու Ազգ. Ընկերութիւն մը պիտի կազմուի, որ պիտի ստանձնէ երկրին քարիւղի բոլոր դործառնութիւնները :

ԱՐԱՖ Մ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ փոխնախագահ՝ մառեչալ Ապտէլ Աքիմ Ամէր յայտարարեց թէ Ապրիլկէի հզօրագոյն բանակը ունին. «մեր օդանաւային ուժերը երկնքի տէրն է արաբական ամբողջ չրջանին : Մեր ծովային ուժը արեւելեան Միջերկրականի ամէնէն զօրաւորն է : Մեր ցամաքային ուժերը ի վիճակի են կռիւը փոխադրելու թշնամի հողամասին սրտին վրայ իսկ : Մառեչալը ըսաւ նաեւ թէ Իսրայէլ իր դոյութիւնը կը պարտի աչխարհակալութեան եւ կը սպառնայ խաղաղութեան :

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑԻ

1600ԱՄԵԱԿԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

—o—

ԼՈՆՏՈՆ, (Յառաջ – Հեռաձայնով) .— Կիրակի առաւօտ Լոնտոնի Հայոց Ս. Սարգիս եկեղեցին այցելեցին Քէնթըպըրիի Արքեպիսկոպոսը Տոքթ. Ռեմսի, Քենզինկթընի Արք.ը եւ Յունաց եպիս – կոպոսին ներկայացուցիչը, Մեսրոպ Մաչտոցի 1600ամեակին առթիւ : Արարողութեան կը նախագահէր Պսակ եպս. Թումայեան :

Պատարագէն ետք, հաւկերոյթ մը տեղի ունեցած է Քենզինկթընի Պանգոկին մէջ : Խօսք առած է նաեւ կիպրոսի նախկին կառավարիչը որ քաջ ծանօթ է Հայերուն : Ցիչած է անոնց հերոսական պատմութիւնը, Մայիս 28ը եւն. : Ճաչին ներկայ եղած են բարձրաստիճան եկեղեցականներէն զատ, Նուպար Կիւլպէնկեան եւ Անգլիոյ հայ գաղութին ներկայացուցիչները :

ՓԵՐՈՒԻ դործադուլը ձախողեցաւ :

ԽՐՈՒՇՉեի չորսուկէս միլիոն ֆրանք վճարեց որպէսզի իր ճառերէն մէկը հրատարակուի Նիւ Եորք Հերըլտ Թրիպիւնի մէջ : Այդ ճառը զոր Խորհրդային վարչապետը արտասանած է Ցուլիս 9ին, ապաղինման համաչխարհային համագումարին առջեւ, հրատարակուեցաւ ամբողջութեամբ իբրեւ վճարովի ազդ :

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ 21 հոգի մահուան դատապարտուեցան : Անոնք ԷՍ – ԷՍներու պատկանած են եւ 1800 հոգի սպաննած միայն Բորքի դիւղին մէջ :

ԻՏԱԼԻՈՑ մէջ մամուլի բանուորները կրկին գործադուլի դիմեցին : Ցունիս 18 – էն ի վեր 11րդ գործադուլն է :

ՉԻՆԱՍՏԱՆ եւ Խորհ. Միութիւն հա – մաձայնութիւն մը ստորագրեցին ըստ որուն զիտուններ եւ երիտասարդ մասնագէտներ պիտի փոխանակեն :

ՎԱՐՇԱՒԱՑի մէջ, Կոմունիզմ, կուսակցութեան Ա. քարտուղարը ծանր յարձակում մը ըրաւ Հասարակաց Շուկային վրայ : Ճաքարթայէն մեկնելէն առաջ, Միկոյեանն ալ չատ խիստ յարձակում մը ըրած էր Հասարակաց Շուկայի վրայ զոր «Նոր – աչխարհակալական դրուագ» որակած էր :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ հանրապետութեան նախագահը. Պարսից Շահը հրաւիրեց, պաշտօնական այցելութեան յառաջիկայ հոկտեմբերի վերջ : Այս հրաւէրը Շահին եղած է Արտաքին նախարար՝ էրքինի կողմէ երբ այս վերջինը Թեհրան կը զբոսնէր :

ՓՐԱՒԻԱ կը զրէ թէ Խորհրդային Միութեան չէնքերը բաւարար չափով չեն պահպանուած եւ տանտէրերն ու վարձակալները թոյլ կուտան որ չէնքերը եւ յարկաբաժինները աւերակ վիճակի մէջ մնան : Համաչխարհային կուսակցութեան պաշտօնաթերթը կ'առաջարկէ որ պատիժներ սահմանուին . պաշտօն. անձնաւորութեանց որոնք թերացած են իրենց պարտականութեան մէջ :

ԽՐՈՒՇՉեի յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները հիւլէական իրենց փորձերով կը պարտադրեն որ Խորհ. Միութիւնը վերսկսի իր փորձերը :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Փէրէտ Մըկըրգիճ պարբերաթերթը կը զրէ թէ Խրուչչեւ «ուսումնասիրութեան» արժանի նկատած է Թերթին խմբագրապետին մէկ գաղափարը . որ կ'առաջարկէր հեռաձայնի ուղղակի դիծի մը հաստատումը կրեմլինի եւ Սպիտակ Տան միջեւ որպէսզի առաջքն առնուի «սխալմամբ կամ արկածով» ծագած պատերազմի մը :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԵՒ ՎԱՐՉԱՊԵՏ

Յուլիսի սկիզբը Արեւմտեան Գերմա – նիոյ վարչապետը պաշտօնական այցե – լութիւն տուաւ Ֆրանսայի Նախագահին եւ ընդունելեաւ բացառիկ պատիւնե – րով : Երկու երկիրներու դործակցութիւ – նը սերտ է, բարեկամութիւնը աւելի ջերմ : Նախագահը հիւրն ընդունեցաւ « պատիւով եւ ուրախութեամբ» : Պատի – ւով, որովհետեւ վարչապետը բանակա – նութեան եւ ուրիշներու յարգանքի ու – ղիէն քալելով Ճուտաս եւ աւերակ երկիրը առաջնորդեց ազատութիւն եւ բարգաւա – ճում : Ուրախութեամբ, որովհետեւ Գերմանիոյ արտակարգ վերելքը կը մի – նայ Ֆրանսայի յառաջդիմութեան եւ կը նպաստէ անոր ապահովութեան : «Երկու երկիրներու սրտագին գործակցութեամբ կը հաստատուի հիմը, որուն վրայ պի – տի կառուցուի եւրոպական միութիւնը , միշտ երազուած, երբեք տակաւին իրա – կանացած »:

Վարչապետն ալ չեչտեց երկու երկիր – ներու քաղաքական եւ տնտեսական չա – հերու ներդաշնակութիւնը « ի չահ մարդ – կութեան »:

Ֆրանսայի նախագահը կը բաղձար երրեակ վարչութիւն մը հաստատել, տեսչութիւն մը, Ամերիկայի եւ Անգլիոյ հետ վարելու համար համաշխարհային քաղաքականութիւնը: Բաղձանքը չիրա – կանացաւ : Այժմ կը ջանայ հիմնել Ֆը – րանքեւգերմանական տեսչութիւն մը Եւրոպա – յի մէջ, որուն համամիտ չեն Հոլանտա , Պելժիա եւ Ազգ· Ժողովի մեծ մասը : Ի – տալիա կը փափաքի , որ գործակցու – թիւնն ըլլայ հաւասարութեան հիման վրայ, անդամներն ունենան նոյն իրա – ւունքերն ու պարտականութիւնները :

Նախագահին ծրագիրը Անգլիոյ կաս – կածները կ'արթնցնէ : «Փարի Փրես » կը գրէր· «Ատլնաուըը փորձ դիւանագէտ մըն է, Պոնէն մեկնելէ առաջ նախկին ար – տաքին նախարար Ժոն Պրենթանոն Լոն – տոն ղրկեց ապահովցնելու համար Անգ – լիացիները, որոնք գերման ազատական – ներու նման մտահոգուած են չատ սեղմ դինակցութենէ մը Փարիզի եւ Պոնի մի – ջեւ»:

« Լը Մոնտ » այցելութեան կարեւորու – թիւնը չեչտելով մէկտեղ դիտել կուտայ, որ «սպասելու է թէ ինչ չափով ժողո – վուրդը կը վաւերացնէ այս քաղաքակա – նութիւնը»: Շումանի ծրագրէն ի վեր Ֆրանգեւգերման միութիւնը կը հետա – պնդեն Ֆրանսայի վարչապետներն ու Ա – րտնաուրը :

Յուլիս 5ի պաշտօնական հաղորդա – գրութիւնը կ'աւելաւ Ֆրանքեւգերման հաշտութիւնը անցեալի մոռացումով , պատերազմին աւերակներն անտեսելով , ժողովուրդներու փոխադարձ զգացում – ներն անդիտանալով : Վերջապէս թէնա – մութիւններն տեւական չեն կրնար ըլլալ, մեծագոյն վտանգը մոռցնել կուտայ փոք – րագոյնը: Հաշտութիւնը պիտի նպաստէ եւրոպական ժողովուրդներու կապերուն ամրացման, որուն համար աշխատելու են իւրաքանչիւր Ֆրանսացի եւ գերմանացի: Ընդառաջելով Գերմանիոյ բաղձանքին՝ նախագահը Ֆրանսայի անունով համա – ձայն է, որ միանան երկու Գերմանիա – ները ինքնորոշման սկզբունքով, դոհա – գուցիչ կերպով կարդադրուի Պերլինի հարցը: Ռօսակիցները համոզուած են, որ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի սերտ գործակ – ցութեամբ, զինակցութեան միւս ան – դամներով կրնայ պահուիլ Պերլինի ազա – տութիւնն ու անկախութիւնը :

Դիւանագէտներուն կը մնայ մտածել տեսակցութեան արդիւնքներու մասին եւ հաղորդակցութեան տարողութեան վրայ:

Նախագահ եւ վարչապետ ներկայ գրա – նուեցան Ռենոի Մայր Տաճարին մէջ հանդիսաւոր արարողութեան : Պաչտօ – նական հաւկերոյթին նախագահը անդամ մըն ալ պանծացուց երկու երկիրներու սերտ բարեկամութիւնը: Վարչապետն ալ վերադարձին յայտարարեց, թէ ամուր համաձայնութիւն մը անհրաժեշտ է եր – կու երկիրներու միջեւ դիմա – դրելու համար Արեւելքի ճնշումին դէմ, Եւրոպայի խաղաղութեան հա – մար: Բարեկամութեան աւելի հաստա – տուն հիմեր դնելու է տեւական ըլլալու համար եւ ոչ թէ պայմանաւորուած « Ա – րեւելքի ճնշումին դէմ դիմադրելու հա – մար»: Այն ատեն միայն Եւրոպայի խա – ղաղութիւնը կրնայ պահուիլ :

Նախագահը կը փափաքի վերակենդա – նացնել Կարոլոս Մեծի կայսրութիւնը : Կայսեր զաւակները , հարազատ եղբայր – ները բաժնեցին երկիրը: Կարոլոս Ճաղատ, Գերմանական Լուդովիկոս իրենց հպա – տակներուն լեզուներով՝ երդուընեալով՝ խոստացան պաչտպանել իրենց երկիրնե – րը երրորդին դէմ, որուն անհետացումով սահմանակից ըլլալով՝ դարաւոր պայքա – րը պիտի ոկսի երկու երկիրներու միջեւ: չահերու բախումով աչխարհակալական ձգտումներով: Երկուքն ալ ընկերային տարբեր հոլովոյթ պիտի ունենան, Ֆը – րանսա կեդրոնացած պետութիւն մը պի – տի ըլլայ եւ փնտռէ բնական սահման – ները, Գերմանիա պիտի սպասէ վերջին դարուն քաղաքական միութիւնն իրակա – նացնելու համար ի վնաս Ֆրանսայի՝ Ալ – պաս–Լորէնի իւրացումով:

Երկու պատառները պիտի ըլլային Եւ – րոպայի խաղաղութեան համար վտանգ. մը, որովհետեւ Ֆրանսա պիտի աչխա – տէր եւս խլել դանոնք, որովհետեւ երկ – րին ամբողջական մասը կը կազմէին : Անգլիա, որ միշտ աչխատած էր արգիլել ցամաքային մեծ պետութեան մը կազ – մութիւնը, թոյլատրեց գերման միու – թիւնը, վերատեսութեան ենթարկեց Ֆրանքֆուրթի դաչնագիրը, ապահով – բար նպաստաւոր դանելով իր չահե – րուն, պատնէչ մը ունենալու համար Ա – րեւելքի հակառակորդին դէմ :

Գերման դիւանագէտը կ'ըմբռնէր Ֆը – րանսայի դիրքը իր քաղաքականութեան հանդէպ : Յորհեցաւ անդամ մըն ալ ար – չաւել Ֆրանսա 1875ին: Ռուսիա չուզեց մեզսակից ըլլալ գերման երկրորդ յար – թանակի մը, որ պիտի ապահովէր նորա – կազմ պետութեան գերակշռութիւնը Եւ – րոպայի մէջ Ֆրանսայի երկրորդ պար – տութեամբ: Դիւանագէտը մղեց Ռու – սիան Օամ· կայսրութեան դէմ, առիթէն օգտուելով ծրագիրն իրականացնելու հա – մար: Բարեբախտաբար այս անդամ ար – թուն էր Անգլիան: Դիւանագէտը կանդ առաւ, ապարապետը տեղի տուաւ :

Պիսմարքի չանքն եղաւ արգիլել Ֆը – րանքեւռուս դինակցութիւն մը, մինչդեռ Գերմանիա սերտօրէն կը միանար Աւս – տրիոյ հետ : Երեք կայսրերու համաձայ – նութիւնը ժամանակ մը տեւեց, իսկ Պիզ – մարքի մտավախութիւնն իրականացաւ , Ֆրանսա մօտեցաւ Ռուսիոյ, չնայած սի – րաչահիլ Անգլիան՝ եղիպտական հարցին չուրջ հետզհետէ տեղի տալով :

Ֆրանքեւռուս դաչնադիրը ապահովու – թիւն մըն էր Գերմանիոյ դէմ, բայց ըս – պառնալիք մը Աւստրիոյ համար, նպաս – տաւոր էր Ռուսիոյ համար, որովհետեւ կը զօրացնէր իր դիրքը Պալքաններու մէջ : Ռուսիա իր եռեւէն պիտի ձգէր դինակիցը 1895ի Արեւելեան Հարցի տար – նապալի օրերուն, պաչտպան կենալով Թուրքիոյ՝ Անգլիոյ դէմ :

Նախագահը համաձայն է, որ միա – նան Գերմանիաները : Մոսկուա կ'ընդ – դիմանայ միացման եւ եթէ միացում կատարուի Գերմանիոյ համար երկու հարցեր լուծելի պիտի մնան դարձեալ՝ կենսական տարածութեան հարցը , ան – տեսական ծաւալման հարցը: Գերմանիա թիւով եւ ճարտարարուեստով դարձեալ պիտի գերազանցէ փոքրերը, որոնք Անգլիոյ օժանդակութեան պէտք պիտի ունենան հաւասարակչռութիւնը պահե – լու համար :

Ա՛ւ այժմ վարիչներու բաղձանքն է սերտ միութիւնը, տարբեր մտածողներ կան երկու երկիրներու մէջ, դուրսէն ալ ընդդիմադիրներ կան :Փաղ Պարտու Գեր – մանիոյ միութեան մէջ կը տեսնէր «Եւ – րոպայի դժբախտութեան ծագումը » : Նախագահը Գերմանիաներու միութեան, Ֆրանքեւգերման սերտ գործակցու – թեան մէջ կը տեսնէ Եւրոպայի եւ մարդ – կութեան բարեբախտութիւնը :

ՅՈՐԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

Խօսակցութեան մը առիթով մէկը կ'ը – սէ·

— Իրապէս կարգ մը մարդիկ ծիծաղելի են: Օրինակի համար, ճանչցայ մէկը՝ որ տասը տարիէ ի վեր չէր համբուրած իր կինը: Եւ ճոյն մարդը կրակեց իր մէկ բարեկամին վրայ՝ պարզապէս անոր հա – մար , որ ան համբուրած էր իր կինը :

ԲԱԶՄԱՐԴԻՒՆ ԵՐԱՇԵՏԱԳԷՏԸ

Շատոնց կը ցանկայի ի ձեռին ունենալ հանդուցեալ երաժչտապետ բարեկամիս՝ Յակոբոս Այվազեանի հեղինակութիւննե – րը պարունակող եւ իր որդւոյն՝ Տոքթ. Գեղամ Այվազեանի կոմպէ հրատարակ – ուած գրքոյկը : Քանի մը օր առաջ, բա – րեբախտութիւնն ունեցայ առանալու օրի – նակ մը այդ գիրքէն, դոր Շաւարչ Նար – դունի համած էր ինձ նուիրել :

Հետաքրքրութեամբ թղթատեցի մէն մի էջը, կենսագրութիւնն ու ձայնագր – եալ նիւթերը, Յակոբոս Այվազեանի հե – դինակութիւնները: Ասոնց մասին իմ հա – մեստ կարծիքս յայտնելէ առաջ, պարտք կը համարիմ յիչատակել թէ ինչպէս ծա – նօթացայ Արմաչցի տաղանդաւոր երա – ժիչտին :

1914 Յուլիսի առաջին չաբթուն Ջոր – լուէնը, — ան կը պաչտօնավարէի , — ազդական ընտանիքի մը հետ համախոր – հուրդ՝ անցայ Պոլիս , ծննդավայրս , ուխտ երթալու համար Արմաչ, օգտ – ւելով տարեկան արձակուրդէս: Մանկու – թենէս ի վեր չորրորդ անգամն էր որ Աբ – մաչ կ'երթայի :

Իմփէթ երեք օր մնայէ ետք, գոյ կառ – քով ճամբայ ելանք եւ կէս օրին հասանք Արմաչ եւ բարձրանալով «Աստուածամօր Պայիր»էն, ուղղուեցանք Վանք :

Առաջին գործս եղաւ տեսնել նորընտիր փոխ – վանահայր եւ վերատեսուչ Նա – րոյեան Ծ· վարդապետը, որ չատ լաւ ըն – դունելութիւն մը ըրաւ եւ հրամայեց ուխտաւորներու գործով զբաղող պաչ – տօնեային՝ յարմարադոյն սենեակ մը պատրաստել մեզի :

Յաջորդ օրը, Շաբաթ առաւօտ, կրկին գացի վերատեսուչին մօտ, որ ինձի ներ – կայացուց պատկառելի եւ լուրջ կերպա – րանքով անձ մը.— « Ահաւասիկ ձեզի ներկայացնեմ մեր վաստակաւոր երաժչ – տապետը, Յակոբոս էֆ· Այվազեանը » :

Չիրար բարեւեցինք ժպտերես եւ պա – հուն համակութեամբ իրարու ձեռք սեղմե – ցինք :

Ես այդ ատեն 28 տարեկան էի, ա – ռողջ՝ փիղիքապէս : Հետաքրքրուեցանք իրարմով: Մխսին իջանք պարտէզը , ընդ երկար խօսեցանք մանաւանդ հայ ե – կեղեցական երգեցողութեանց մասին: Չիս ճաչի հրաւիրեց, չնորհակալ եղայ , յայտնեցի թէ չէի կրնար խմիներգս բաժնուիլ : Ինդրեց ինձմէ, որ երկո – յին, Չարխափանի կամարներուն ներքեւ երդեմ «Լոյս Զուարթ»ը: Սիրով կատա – րեցի իր փափաքը: Գիւղէն բաւական ժո – ղովուրդ ներկայ տեսայ Աստուծոյ Տան մէջ: Տասնէ աւելի մխարաններ կը մա – տակարկէին արարողութեանց :

Վարդավառի առաւօտ: Մեծ բազմու – թիւն: Կը պատարագէր վերատեսուչ Հար – րը: Պ· Այվազեանի փափաքին վրայ

(2 Շար·)

ՔԻՉ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐՈԼՈՍ Ա.Ի ԳԼԽԱՏՈՒՄԸ

ԵԹԷ վէհապետը պահ մը ականջալուր ըլլար դուրսէն եկած ազմուկներուն, յաճախօրէն պիտի լսէր արձագանգը այն հարուածներուն, որոնցմով գործաւորներ զբաղած էին կառափնատի պատրաստու – թեամբ :

Կարոլոս Ա· խորհրդապաչտ մըն էր եւ կրօնական գիրքերու մէջ միչտ կը փն – տռէր զրութիւններ որոնք համապատաս – խանեն իր դրութեան: Եղկելիէլի մարգա – րէութիւնը գրաւած էր գինքը իւ մասնա – ւորի :—

« Պիտի բարձրացնեմ ինչ որ ցած է եւ պիտի ցածցնեմ՝ ինչ որ բարձր է ··· Ա – հաւասիկ սուրը, անիկա սրուած է ու յղկուած , յանձնուելու համար անոր որ կը սպաննէ ···»:

Սամուէլի գրքին մէջ հանդիպած էր նոյնպէս հետեւեալ հատուածին :—

« Պէտք է դուրս վռնտել այն մարդը որ կ'ուզէ իչխել ուրիչ մարդոց վրայ » : Հոդ, Թագաւորը կը կարդար Աստուծոյ հրամանը: Առանց տրտունջի կը հպա – տակէր այդ հրամանին ու այլեւս կըզ – բաղուէր միայն մեռնիլ սուրբի մը նման, արժանաւորապէս , վայելչութեամբ , ինչպէս հաւատքի տէր եւ քաջ անձ մը:

Երբ ժամը հինգը հնչեց, Թագաւորը վերջացուց իր աղօթքը:

— Այսօր կ'ուզեմ, ըսաւ ան, փեսայի մը նման զգեստաւորուիլ: Սանտրեցի մազերս, Հերպերթ, եւ զարդարեցէք զիս սովորականէն աւելի խնամքով :

Իր իսկ ձեռքով պահարանէն զատեց ու դուրս հանեց Թաւչեայ տաբատ մը ու բաճկոնակ մը :

Հագուելու միջոցին, հետեւեալ խոր – հրդածութիւնը ըրաւ·

— Հերպերթ, ինծի այսօր երկրորդ չապիկ մը եւս պէտք է , որովհետեւ այս եղանակին կրնամ ցուրտէն դողալ եւ հանդիսատեսները կրնան այդ դողը վե – րագրել վախի :

Ցետոյ հագաւ մետաքսեայ դուլպաներ , թեւերուն անցուց վայելուչ թեւնոցներ , ձեռնոցի բանուածքով վզնոց մը զետե – զեց վզին չուրջ եւ ոտքերուն անցուց ոս – կեայ կոճակներով կօշիկ մը :

Երբ կը վերջացնէր իր արդուզարդը, ներս մտաւ Լոնտոնի եպիսկոպոսը՝ ժիւքսըն: Մահապարտը սիրալիր կեր – պով ընդունեցաւ զայն : Հերպերթի ներ – կայութեան եպիսկոպոսին յանձնեց Ա – ւետարան մը՝ կալլէսի իչխանին համար, արծաթեայ փոքրիկ ժամացոյց մը՝ եոր – քի դուքսին եւ ուրիչ զանազան առար – կաներ զոր կը կտակէր Լոչէսթըրի դուքսին, Կոմս Լինոլըյի եւ դքսուհի Ռիչմընտի :

Ցետոյ խնդրեց եպիսկոպոսէն որ իրեն կարդար հատուած մը Աւետարանէն :

Կղերականը բացաւ գիրքը ու կարդաց·

« Զարչարեցին տեառնութեամբ ու ապա խաչեցին իրենց Թագաւորը »:

Կարոլոս ձեռքի չարժումով մը կեցուց եպիսկոպոսը: Թագաւորը կը խորհէր թէ հոգեւորականը այդ հատուածը մասնա – ւոր դիտումով մըն էր ընտրած, մինչդեռ ժիւքսըն դիտել տուաւ որ օրը կը պատ – չաճէր Աւետարանի այդ հատուածին :

Այն ատեն, Թագաւորը դլխարկը հա – նելով , Թաղուեցաւ խոր աղօթքի մը մէջ: Երկար լռութենէ մը ետք, Կարոլոս յանկարծ եղաւ այն թիկնաթոռին ուր նստած էր, ու ըսաւ ·

— Հիմա, կրնան գալ թչուառականնե – րը : Այլեւս համակերպած եմ եւ իրենց հանդէպ ներողամիտ պիտի ըլլամ :

Եպիսկոպոսը խորհուրդ տուաւ Թագա – ւորին քիչ մը ուտել : Առաջին մերժումէ մը ետք, ի վերջոյ Կարոլոս յօժարեցաւ , միայն համոյակատարութենէ մղուած , ուրիչ չերտ մը հաց եւ խմել բաժակ մը Ֆրանսական գինի: Ցետոյ, մահապարտը խորհեցաւ թէ՝ իր դանգուր եւ անուչա – հոտութեամբ օժտուած մազերը կրնային նեղել դահիճը , ատոր համար, կանխա – պէս

«Այսօր ցնծայ լեառն Թաբոր» մեղեդին երգեցի:

Միաբանները երգեցին «Ամէն եւ ընդ հոգւոյդ քում» երգը, զոր յօրինած էր Գ. Այվազեան Գկ. վառ եղանակի վրայ (Սեգյա): Շատ հաւնեցայ այդ երգին եւ խնդրեցի նոյնութեամբ, սարկաւագի ձայնովը միասին: Զիս հրաւիրեց իր աշխատանոցը, ուր ինծ ցոյց տուաւ մա – քուր կազմով եւ խնամով նօթագրուած շարականներու քանի մը տետրակներ: Թղթատեցի զանոնք եւ գոհունակութիւնս յայտնեցի: Այդ տետրակներուն մէջ կը – տայ իմ փնտռած եւ 38 եղանակ պարունակող «Միրանին կոյս» մեղեդին, որ քաղաքային երաժշտութեան մէջ ալ նոյնութեամբ առնուած է «Բաստ կէթիրիպ փէնտ իլէ սէյր» բառերով, եւ եղանակներու բազմաթիւ պտոյտներով կուգայ կը յանգի «սոլ»ի վրայ (բաստ):

Երաժշտապետ Յ. Այվազեան աշակերտն է Չէրչեան Պապա Համբարձումի:

Չէրչեանի առաջին պաշտօնավարութիւնը եղած է Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ: Եւ որովհետեւ մարդու հետ քաղցրութեամբ չէր վարուեր եւ եղած քննադատութեանց ալ չէր հանդուրժեր, երեք տարուան պաշտօնավարութենէ մը ետք կը թողու Պոլիսը, կ՚անցնի Թէքիրտաղ, Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ երաժշտապետութիւնը ստանձնելու: Անկէ ետք յաջորդաբար կը պաշտօնավարէ Քասթէմունի, Սիվրի – Հիսար, Աֆիոն – Գարահիսար, Պալըքէսէր, Պանտրմա եւ Աստփազար, ուր քիչ մը երկար կը մնայ: Մեծ հոգ կը տանի շարականի ուսուցման: Աստփազարի ժողովուրդը մեծապէս օգտուած է Չէրչեանի դասաւանդութիւններէն: Աստփազարէն կը հրաւիրուի Արմաշ, վարելու համար Չարխափան վանքին երաժշտապետութիւնը: Արմաշը կ՚ըլլայ իր վերջին կայանը:

Արմաշի ազգայիններէն Աչճի Ստեփանին զաւակը, Յակոբոս, — ծնած 1869ին. —դպրեվանքին մէջ կ՚ուսանի եւ կը հետեւի եկեղ. երգեցողութեան: Ուշիմ եւ ընդունակ, չուտով ուշադրութիւնը կը գրաւէ Պապա Համբարձումին, որ հոգ կը տանի անոր զարգացման: Յակոբոս Այվազեան հետզհետէ կը յառաջդիմէ ձայնագրութեան եւ շարականի ուսման մէջ եւ կը դառնայ իր վարպետին աջ բազուկը:

Արմաշի խաղաղ մթնոլորտին մէջ, Չէրչեան բոլորովին մեկուսացած աշխարհի թոհուբոհէն, կը նուիրուի եկեղեցական բազմաթիւ երգերու յօրինման, իրեն օգնական ունենալով աշակերտ Յակոբոսը, որ նոյնքան բեղուն գործունէութիւն մը ունեցած է:

1.— «Յարութեան Սլելուիաներ» ութ ձայնի վրայ առանձին իրենց եղանակներով ձայնագրուած:

2.— Բոլոր Տէրունական տօներու, — Ծննդեան, Պահոց կիրակէից (ողոքաձայն երգուած), Համբարձման, Հոգեգալստեան, Վարդավառի եւ Խաչի «Ալէլուք» – ները, զանազան եղանակներով ձայնագրուած:

3) ԱԶ եւ ԳԶ Յարութեան «Ալէլուքը» եւ «Քարոզ»ը, մանաւորաբար «Նէհաւէնտ» եղանակով (զոր ի Պոլիս կ՚երգուէր Զատկի եւ Կրկնազատկի կիրակիներուն:

4) «Ո՛վ զարմանալի» դանձը, (չորս տուները տարբեր եղանակներով), եւ Զարկեաւ եղանակով՝ «Այսօր ձայնն հայրական»ը:

5) Զանազան «Ամէն հայր սուրբ»եր եւ «Տէր ողորմեա»ներ:

7) Մեղեդիներ, որոնց մէջ ամէնէն նշանաւորն է րաստ (սոլ մաժոռ) ով բոկրող եւ վերջացնող «Ծիրածին կոյս» տաղը, «Ենիբէք Սէմայի» չափով, որուն եղանակով կ՚երգուի օՐասթ կէթիրիպ փէնտիլէ սէյր» Թուրքերէն շարքին: Եւ տակաւին՝ ութ ձայն «կանոնագլուխ» – ները: Այս վերջնոյն համար կ՚ըսուէր նաեւ թէ՝ Նիկողոս Թաշճեանի հեղինակութիւնն է:

Ահա այսպիսի վարպետի մը աշակերտը եղած է Յակոբոս էֆ. Այվազեան, որ 1891ին յաջորդած է Չէրչեանի՝ իբրեւ երաժշտապետ Արմաշու վանքին, հազիւ 22 տարեկան հասակին:

Այվազեան 24 տարի շարունակեց այս պաշտօնը դպրեվանքին մէջ, բայց 1906–էն 1908, երկու տարի, երբ կը պաշտօնավարէ Անգարայի Ս. Նշան եկեղեցւոյ եւ Ս. Աստուածածնայ վանքին մէջ՝ իբրեւ երաժշտապետ: Սահմանադրութեան հռչակման վրայ՝ կը դառնայ իր ծննդավայրը եւ կրկին կը ստանձնէ վանքին երաժշտապետութիւնը: Իր յաջողագոյն աշակերտներէն հոս յիշատակենք Գրիգոր Մխճեանը (ապա Յակոբ քհնյ., որ Մարսիլիոյ մէջ ձեռնադրուեցաւ Պալաքեան Սրբազանէն եւ անցաւ Հիւս. Ամերիկայի Ուստր քաղաքը, ուր եւ վախճանեցաւ), եւ Պ. Յարութիւն Սրբճեանը, այժմ Փարիզ: Ուրիշներ չեմ յիշեր:

Հանգուցեալ երաժշտապետին բազմաթիւ երգերն ու շարականները, որոնցմէ նմոյշներ տրուած են Շ. Նարդունիի հոգածութեամբ լոյս ընծայուած այդ հատորին մէջ, ցոյց կուտան իր հմտութիւնն ու հեղինակաւոր երաժշտապետ մը ըլլալը: Չէրչեանի պաշտօնավարած բոլոր քաղաքներու եկեղեցիներուն մէջ կ՚երգուին իր հեղինակութիւնները, անձամբ ստուգած եմ այդ իրողութիւնը՝ իմ պաշտօնավարութեանցս ընթացքին: Գրանահատելի են զանազան մեծ տօներու կիրակամտից «Սուրբ Աստուած»ները, որոնցմէ ոմանք կ՚երգուէին Կ. Պոլսոյ եկեղեցիներուն մէջ, իմ պատանեկութեանս ժամանակ, եւ ես ալ առեն մը նոյնը կատարեցի տեղ տեղ:

Արմաշը գլխաւոր դպրոցը եղած է հայկական ձայնագրութիւն եւ շարականագիտութիւն ջամբող: Բոլոր հոն դաստիարակուող ուսուցիչները, երաժիշտները, ձեռնադրուած վարդապետները Յ. Այվազեանի կը պարտին իրենց երաժշտական պատրաստութիւնը:

Երեքշաբթի երեկոյին երբ Իզմիթ մեկնաւարկանք՝ յանկարծակիի եկանք: Ընդհանուր Զօրաշարժ հրատարակուած էր: Աճապարեցինք յաջորդ օրն իսկ անցնիլ Պոլիս եւ անկէ Զորլու:

Աշխարհ տակնուվրայ եղաւ:

Դէպքերը իրարու յաջորդեցին եւ մեծ փորձանքը իջաւ հայ ժողովուրդի գլխուն:

Ափսո՜ս այլեւս չիրար կորսնցուցինք: 1915 Հոկտեմբեր 15ին երբ Զորլուին եւս տարագրուեցաւ, ես ինկայ Տէր Զօրի չէօլերը, անօթի, ծարաւ: Հրաշքով միայն յաջողեցայ ազատիլ դժոխքէն:

Ո՛վ մեծանուն հանգուցեալ բարեկամ, Յակոբոս Այվազեան, դուն մեռար, շատերու կարգին, սակայն անունդ եւ գործդ պիտի դասեցին անմահ հայ երաժիշտներու հոյլին: Փունջ մը ծաղիկ՝ անյայտ գերեզմանիդ վրայ:

Լ. ՃԻՐԱՀԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՉԵԽ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Չեխոսլովաքիոյ քիմիական արդիւնաբերութեան նախարարը՝ Եոժեֆ Պուչիկ ընտանիքին հետ երկու օրով Հայաստան այցելած է:

ՄԵՏԱՂԻ ՀԱՆՔԵՐՈՒ ՆՈՐ ՔԱՐՏԷՍՆԵՐ

Հայաստանի Հեռագրական Գործակալութեան մէկ հաղորդագրութեան համաձայն, Երեւանի Երկրաբանական գիտութիւններու հիմնարկութիւնը կազմեր է Հայաստանի սահմաններուն մէջ գտնուող մետաղի հանքերուն նոր քարտէսներ: Քարտէսները կը ներկայացնեն հանքերուն տեղը, պաշարը եւ հետազօտութիւններուն արդիւնքները:

ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՆՈՐ ԱՆԴԱՄ ՄԸ

Խորհրդային Գիտութիւններու ակադեմիայի անդամ ընտրուած է միջազգային տնտեսագիտութեան եւ յարաբերութիւններու մասնագէտ Հայ մը՝ Ա. Արզումանեան:

ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Հայաստանի Նախարարներու խորհուրդին պետական վերահսկողութեան տեսչութիւնը, որուն պաշտօնը, ինչպէս հաղորդած էինք իր ատենին, պիտի ըլլար ստուգել որոշումներուն գործադրութիւնը, երեւան հանել պետական կարգապահութեան խախտումները, աչքկապութիւնները եւայլն, քննութեան առած է, վերջերս, շինարարութեան նախարարութեան մէկ ճիւղին աշխատանքները եւ Արարատ կրաղիսի գործարանին արտադրութեան արդիւնքները: Երկու պարագաներուն ալ նկատուած են նիւ –

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՃԱՇՈՅԹ

Հ. Յ. Դ. Շրջանային կոմիտէի կազմակերպած հացկերոյթը՝ պատգամաւոր ընկերներու ի պատիւ, ընկերներու եւ բարեկամներու մեծ թիւ մը հաւաքած էր Կիրակի, Յուլիս 15, Միշակոյթի Տան մէջ:

Սեղանապետութեամբ ընկեր Հրանտ Սամուէլի շատ շուտով ստեղծուեցաւ ընկերական հաճելի մթնոլորտ մը՝ երգերով եւ խմբերգներով:

Մերթ ընդ մերթ երգեցին Տիկին Ա. Յակոբեան, ընկերուհի Աստղիկ Քէօսէեան, ընկերներ Կ. Ավրիկեան, Ս. Յովհաննէսեան եւ Մարսէյլէն՝ Կ. Յարութիւնեան: Արտասանեց Տիկին Վարպետեան: Զուարճախօսութիւն մը՝ ընկեր Եր. Գրիգորեանի կողմէ:

Մերթ ընդ մերթ խօսք առին ընկերներ Եր. Խաթանասեան, Ս. Թորոսեան, Ժ. Փալամուտեան, Ս. Մանուկեան, Յ. Պապիկեան եւ Խ. Մկրտիչեան: Երէց եւ երիտասարդ բանախօսները ծանրացան մեր կազմակերպութեան գործերուն եւ մանաւանդ առաջադրանքներուն վրայ, չէշտեցին Դաշնակցութեան ազդանուէր դերը՝ հայ իրականութեան մէջ:

Խմբերգներու, երգերու շարքը շարունակուեցաւ մինչեւ ուշ գիշեր: Ընկերական հաճելի երեկոյթ մը՝ խանդավառ մթնոլորտի մէջ:

Ժ.

Թական կարեւոր վնասներ եւ թերութիւններ, առաւելաբար աչքկապութիւններու եւ ձեռքի տակէ եղած դրամական գեղծարարութիւններու հետեւանքով: Բազմաթիւ շինութիւններու մուտքերը չեն արձանագրուած, մինչ անգոյ ծախքեր եւ կեղծ պայմանագիրներ կը վխտան պաշտօնական տետրակներուն մէջ: Պատասխանատուները գործէ հեռացուած են:

ՆՈՐԵՐ ՈՐ ԿԸ ՀԱՍՆԻՆ

Պարսկական կառավարութեան թոշակաւոր՝ Օր. Օֆելիա Քէօմպէքճեան երեք տարուան ուսումէ ետք փայլուն յաջողութեամբ եւ «շատ լաւ» յիշատակութեամբ վերջացուցած է Փարիզի Էfol Նորմալ տը Միւզիքի դաշնակի դասընթացքները եւ ստացած՝ համապատասխան վկայական:

×

Կահիի մէջ Միրայր Անթանոսեան փայլուն կերպով անցուցած է Բ. Պաշոյի քննութիւնը:

× Փարիզէն դաշնակահարուհի Իռէն Ֆարչեան անցուցած է Ա. Պաշոյի քննութիւնը, յիշատակութեամբ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (95)

ԱԽԱՋԱԿԱԳԵՏԸ

ԳՐԵՑ՝

ԱՐՄԷՆ ՇԻՏԱՆԵԱՆ

ՄԱՍ ԵՐՐՈՐԴ

ՈՃԻՐԸ

— Անհոգ եղիր, Միչքօ, ամէն բան կամքիդ պէս պիտի գործադրեմ, միայն թէ աղջիկը ի՞նչ կերպով ձեռքս պիտի անցընես:

— Ատիկա իմ գործս է:

Շէվքի լուռ մնաց ու հարցումը չշարունակեց:

Արդարեւ երկու օր չանցած չօրպաճի Միխալին աղջիկը գիշերուան չորսին տանները երկու անծանօթներու ձեռքով կ՚առեւանգուէր, երբ ան իր մօրաքրոջ տունէն կը վերադառնար իր դրացուհիին հետ:

Դէպի ո՞ւր կը տարուէր:

Դէպի Խոտրինէ, որ այդ ժամանակ Ռումէլիի կուսակալութեան կեդրոնավայրն էր:

Ու դէպքէն շաբաթ մը ետքը՝ Շէվքին ալ հրաման ստացաւ դէպի Խոտրինէ երթալու, առարկելով որ ընտանիքը հոն եկած էր:

Օլկայի առեւանգումը մեծ իրարանցում պատճառեց բովանդակ գաւառին մէջ, բայց ոչ ոք կասկածեցաւ թէ զինուորական պաշտօնատարին ճանկին մէջ էր ան:

Թշուառ հայրը յետին աստիճանի յուսահատութենէն կաթուածահար եղաւ ու մեռաւ:

Շէվքի, կասկածելով որ Միչքօ ամէն բան կրնար խոստովանիլ, պատուիրեց անոր ընկերացող երեք զինուորներուն, որ վերադարձած միջոցին մարմինը մէջտեղէն վերցնեն: Հաւատարիմ զինուորները երբ մանկամարդ աղջիկը յանձնեցին հաճի Իսմայիլ անուն փաշայի մը ապարանքը եւ վերադարձան, Մուսթաֆա փաշայէն քիչ մը աղէն խոշոր ծառէ մը կը կախեն ցածհոգի Միչքօն ու կ՚ըսեն.

— Դուն հոս կեցիր ու քէֆ ըրէ, մենք քու հոգիիդ համար պէյէն առած պարգեւնիս կը վայելենք:

Շէվքի Խոտրինէ հասաւ ու անկէց ալ ուղղակի Կ. Պոլիս մեկնելու հրաման խնդրեց: Բարձր սպարապետին գիմած էր հետեւեալ հեռագրով.

» Նորին Վսեմութիւն բարձր սպարապետին,

« Յանուն խորին երախտագիտութեանս թոյլ տուէք ինծի յոյս ձեր վսեմութեան յանձնելու չքնաղ էակ մը ...»:

Եւ անմիջապէս պատասխան ստացած էր:

Գարշելի մարդը Թրքուհիի մը հագուստով սպարապետին ապարանքը մտցուց Օլկան, որուն գեղեցկութիւնը յանկուցիչ էր:

Սպարապետը շատ հաճոյք զգաց այս կարգի նուէրէ մը: Հետեւաբար քիչ օրուան մէջ Շէվքիի աստիճանը բարձրացաւ եւ փաշայութեան տիտղոսը առաւ: Եւ որպէսզի զինուորական բարձր շրջանակներու մէջ խլրտում մը տեղի չունենար, սպարապետը հաւատացուց թէ Սուլթանը վարձատրած էր զայն այն բարուք ծառայութեան համար զոր Շէվքի պէյ կատարած էր պուլկար հրոսակախումբերուն դէմ:

Այն օրէն՝ Շէվքի փաշա պալատականներու կարգն անցաւ ու հետզհետէ սիրելի դարձաւ բարձր շրջանակներու մէջ: Արդէն հազիւ քանի տարու կար, երբ պէյութեան տիտղոսը ստացաւ: Երկու տարուան մէջ փաշայութեան կոչուեցաւ որ արտակարգ պարագայ մըն էր իր դասակից զինուորականներու համար:

Այսպէս, տակաւ առ տակաւ յղփացած, այդ անբարոյականացած փաշան իր գեղածիծաղ ապարանքներուն մէջ կեանք անցուց մինչեւ Հայաստանի սեւ ու աղետալի Թուականը:

Ու մենք այս հարեւանցի նկարագրութիւնը ըրինք անոր անցեալին, ուրիշ նպատակով չէր եթէ ոչ մեր ընթերցողներուն ցոյց տալու թէ պատմութեանս հրէշատիպ մարդը ինչ գարշելի միջոցներով վէզիրութեան հասած էր:

Շէվքի փաշա մայրաքաղաքի գեղխութիւններէն ծծած էր, հետեւաբար չէր մնացեր գազանային ռեւէ հաճոյք որուն համար սիրտը զարնէր:

Իրիկուն մը, երբ ապարանքին արեւնակը նստած Վոսփորի գեղեցիկ ափերուն վրայ կը նայէր, յանկարծ գաղափար մը յղացաւ ու ըսաւ ինքնիրեն.

— Կեցիր... Ինչո՞ւ անգամ մը պաշտօն չեմ առներ... Ահա ժամանակն է ... Սա անիծած կեավուրները տեսնենք ի՞նչ կ՚ուզեն... Հարկաւ արիւնի տեսարաններն ալ իրենց հաճոյքն ունին ...:

Ու այս հրէշային տրամադրութիւնը իր հոգւոյն մէջ սեւ օձ մը դարձաւ եւ չթողուց որ հանգստանար:

1896ի գարնան ընդհանուր հրամանատարի լիազօր պաշտօնով Երզնկա գնաց, որ կեդրոնավայրն էր Անատոլուի չորրորդ բանակին: Շէվքի փաշայի պաշտօնը հասարակ հրամանատարութիւն մը չէր. ճիշդը ըսելով՝ զինուորական բաժիններու վրայ կարգուած արտակարգ քննիչ մըն էր ան: Ահա բոլորը:

(Շար.)

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Օրեր եւ Դէմքեր

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 65րդ տարե – դարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նա – խաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնա – ճիւղերուն :

Օգոստոս 5, կիրակի ամբողջ օրը, Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթո – քարները :

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

"ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ"

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ բացուած են յառաջիկայ 1962 – 1963ի դպրո – ցական շրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքներէն կը խնդրուի որ փութով դիմեն Վարժարանի Տես – չութեան մանրամասն տեղեկու – թիւններու համար :

Որպէսզի կարելի ըլլայ ուսումնա – կան ճշդրիտ եւ յարմարագոյն տեղը դասաւորել աշակերտը, առաջնորդեն նաեւ փոքրիկը, քերեն անոր դպրո – ցական վկայականները եւ նիշերու վիճակացոյցը :

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՎԱՐԴԱՎԱՌԸ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Մի – ութեան Տէսիճի մասնաճիւղը կը ծանու – ցանէ թէ Վարդավառի առթիւ, այս կի – րակի առաւօտ հանդիսաւոր Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, մեր բի – րաւոր նահատակներու յիշատակին : Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՎԱՐԱԳ ՔՀՆՑ. ԱԻԱԳԵԱՆ

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը նա – հատակներու յիշատակը յարգելու :

×

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր պա – տարագ կը մատուցուի Վարդավառի առ – թիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Մի – ութեան Տէսիճի մասնաճիւղը կը ծանու – ցանէ թէ Վարդավառի առթիւ, այս կի – րակի առաւօտ հանդիսաւոր Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, մեր բի – րաւոր նահատակներու յիշատակին : Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՎԱՐԱԳ ՔՀՆՑ. ԱԻԱԳԵԱՆ

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը նա – հատակներու յիշատակը յարգելու :

×

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր պա – տարագ կը մատուցուի Վարդավառի առ – թիւ :

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Ա.) Դերձակներ տունը աշխատելու հա – մար (կանանց վեսթ) :

Բ) Երիտասարդ փինիսէօզներ աշխա – տանոցի համար :

Դիմել

Քոնֆեքսիոն

ՏԻԱՆ ՏԸ ՍԷՋ

4, Բիւ տը Սէզ — Հեռ. ՌԻՇ. 38-30

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻՆ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 էջ :

Գինը՝ 15 Ն. Ֆ.

Առաքման ծախքով 16 Ն. Ֆ.

Դիմել Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,

51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Գրեց՝

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՅԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՑԿԸ ԿԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Դիմել՝

«ՅԱՌԱՋ»

«ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ»

Մեր ստացած հարիւրաւոր օրինակները սպառած ըլլալով, քանի մը օրէն մեկայն պիտի կարենանք դոհացում տալ հին ու նոր դիմումներուն :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շր – ջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յա – ռաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատ – ճառով թերթիս վարչութիւնը սովորա – կանէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ Սեպտեմբերն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը նա – խկիներու կարճատեւ առժամեայ փոփո – խութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհա – ցում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուա – րացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ – ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայ – մաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայ – նով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հաս – ցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7. Ն. Ֆ. :
Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Քարտուղարուհի մը ֆրանսական մեծ ընկերութեան մը համար, տպագրայ ունե – ցող պաշտօն, 21էն 30 տարեկան, տոմարա – կալութիւն դիտցող, հաշուապահական տեսրակներու համար :

Գրել կամ դիմել «Յառաջ»ին :

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՁՄԵՌԸ

ԱԺԱՆ ՏԱՓՆԱԼ

ՁԵՐ ԱԾՈՒԽԸ

ԱՄԱՌԸ

ՊԷՏՔ Է ԴՆԷՔ

ALEXANIAN

ԱԾՈՒԽ – ՄԱԶՈՒԽ

Bureaux	Chantier
10 bis, Bd. Rodin	7, Rue du Pourtour
ISSY-LES-MOULINEAUX	MEUDON
MIC. 28-79	OBS. 22-71

Dépositaire Butagaz

Դիմեցէք ամառուան գիներու ցան – կը ստանալու համար :

ՕԳՈՍՏՈՍ *ՕԳՈՍՏՈՍ*

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ

ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵՐ ՇԷՆՔԸ

VILLA ROSALIA - CANNES - COTE D'AZUR

Ծովու լոգանք, խաղեր, դասախօսութիւններ, գեղարուեստական երեկոներ :

Փութացէ՛ք արձանագրուիլ : Սակաւաթիւ տեղեր կը մնան :

ՓԱՐԻԶ.— Շաբաթ օրերը, ժամը 4-6·30 Մշակոյթի Տուն, 17 Բիւ Պլէօ
ԼԻՈՆ.— Վ. ՏԷՐ – ՅԱԿՈԲԵԱՆ, 92 Բիւ Պիւժօ, Լիոն 6րդ :
ՏԷՍԻՆ.— Ժ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ, 16 Բիւ Պռանլի :
ՎԻԷՆ.— ՕՐ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ, 11, Բիւ տէ Սելէսթ :
ՍԷՆԹ – ԷԹԻԷՆ.— Ա. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ, 57 Բիւ Թառաճքէզ :
ՎԱԼԱՆՍ.— ՕՐ. ԽԱՉԵՐԵԱՆ, 28, Քօք տէ Շափըլիէ :
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Խ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, 24, Քուռ Պեռիա :
ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ժ. ԳԱԶԱՐԵԱՆ, վօյաժաճս, Քանըպիէռ :
ՆԻՍ.— ՕՐ. Շ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ, 19 Պուլվ. Մաճեան :

Սեփական միջոցներով եկողներէն կանխավճար՝ 50 Ն. Ֆ. :
Հաւաքական տոմսով (Պիյէ ֆոլեֆրիֆ) ճամբորդողներէն կը խնդրուի անպայ – ման ներկայանալ այս Շաբաթ, ժամը 16·15ին, Մշակոյթի Տուն :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՐՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 26 ՅՈՒԼԻՍ

JEUDI 26 JUILLET 1962

38րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9362 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18րդ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5263

ՕՐՈՒԱՆ ՀՕՍՔԸ

ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Ա.

Գահիրէի մէջ հանդիսաւորապէս տօն – ուեցաւ Եգիպտոսի Հանրապետութեան տասներորդ տարեդարձը: Նախագահ Նասըր կէս միլիոն ունկնդիրներու առջեւ պանծացուց ձեռք բերուած նուաճումները տասը տարուան ընթացքին :

1952 Յուլիս 23ին էր, որ խումբ մը երիտասարդ զինուորականներու ճնշումին տակ պահէն կը հրաժարէր եւ Աղեքսանդրիայէն զբօսանաւով մը անփառունակ կը հեռանար Ֆարուք Թագաւոր, Ալպանացի Մուհամմէտ Ալի փաշայի վերջին չառափը:

Ֆարուք կ'երթար միանալու իրեն բախտակից ուրիշ գահազուրկ Թագաւորներու, որոնք տարագրութեան մէջ կը վերյիշեն իրենց անցեալ փառքի փայլուն օրերը եւ օր մը յաղթական վերադարձի համար ոսկի երազներ կը հիւսեն :

Աւելի բախտաւոր եղաւ քան իր պաշտօնակիցը, Իրաքի երիտասարդ Թագաւոր Ֆէյսալ Բ.ը, որ վեց տարի վերջ, 14 Յուլիս 1958ին Պաղտատի յեղափոխական զինուորականներու գնդակին զոհ պիտի երթար, գահաժառանգին եւ ամենազօր վարչապետ Նուրի Սայիտի հետ միասին :

Առաջին տարիներու խաղաղ կեանքէն վերջ, հանրապետական Եգիպտոս պատմական դէպքերու եւ մեծ յեղաշրջումներու թատր դարձաւ :

Յեղափոխութենէն չորս տարի վերջ, 26 Յուլիս 1956ին նախագահ Կամալ Աբտել Նասըր յանդուգն քայլ մը առաւ: Ասպարէզ կարդալով արեւմուտքի դրամատէրներուն, — Ազգայնացուց Սուէզի Ջրանցքի միջազգային ընկերութիւնը :

Վերջին տասնամեակի քաղաքական ամենէն կարեւոր դէպքն էր այս, որ խոր անդրադարձումներ պիտի ունենար՝ դիւանագիտական, պատերազմական եւ տնտեսական երրեակ ճակատներու վրայ :

Եգիպտոսի ճակատագիրը իր ձեռքին մէջ կեդրոնացնող զինուորականը անհեթեթնանք Թողուց չահակից արեւմտեան պետութեանց, մասնաւորաբար Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի բողոքները :

Դիւանագիտական ճամբով կատարուած բանակցութիւնները չէին վերջացած, երբ նոյն տարուան Հոկտեմբերին Իսրայէլ յանկարծակի յարձակեցաւ Եգիպտոսի վրայ :

Քանի մը օր վերջ Անգլիա եւ Ֆրանսա օգտագործելով Իսրայէլացւոց յառաջխաղացումը դէպի Սուէզ, օդանաւային յարձակում գործեցին Ջրանցքին եւ Գահիրէի օդակայաններուն վրայ: Գրաւեցին Փորթ Սայիտը, սակայն չկրցան հասնիլ մինչեւ Իսմայիլիա :

Ընդհանուր պատերազմի մը մղձաւանջը կը ցցուէր խաղաղասէր մարդկութեան առջեւ :

Հակամարտ երկու ճակատները —Մոսկուա եւ Ուաշինկթըն — իրարմէ անկախ — արար դէրք բռնեցին Փարիզի եւ Լոնտոնի կառավարութեանց դէմ: Խրուշչեւ կսպառնար իր հրթիռները ղրկել Ֆրանսայի վրայ, եթէ վարչապետ Կի Մոլէ չկասեցնէր Եգիպտոսի վրայ յարձակումը : Նոյն սպառնալիքը Իտընի դէմ :

Նախագահ Այզընհաուըր նոյնպէս վերջնագիր ուղղեց Ատլանտեան Ուխտի դաշնակից երկու պետութեանց : Ու կռիւը դադար առաւ :

Սակայն նիւթական ու բարոյական ծանըր վնասներու ենթարկուեցան Անգլիա եւ Ֆրանսա, որոնք դարաւոր ու խիստ կարեւոր շահեր ունէին փարաւոններու երկրին մէջ :

Միջազգային դիւանագիտութիւնը շատ քիչ անգամ նման մեծ սխալ մը գործած է :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԱԶԻՏԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՀԱԿԻ ԲԱՆԲԵՐԸ Կ'ՈՒԶԷ ԱԶԳ. ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍՏԱՏԵԼ

ԱՀԱԿի տեղեկատուութեան նախարարը՝ Մոհամէտ Եազիտ յայտարարութիւն մը ըրաւ, Թղթակիցներու առջեւ, ճշդելով սակայն թէ ոչ մէկ հարցումի տրամադիր է պատասխանելու: Հաստատեց թէ մէջ տեղ գալիք լուծումը պիտի վերահաստատէ ազգային համերաշխութիւնն ու միութիւնը, չճշդեց սակայն թէ ո՛րն է այդ հրաշք – լուծումը, բայց կրցած են այդ լուծումին յանգիլ «շնորհիւ ժողովուրդին որ քաջ գիտէ թէ Ալժերիոյ ներկայացող հարցերուն լուծումը կախում ունի անհրաժեշտ եւ կարեւոր ազգային միասնականութենէն եւ ազգին առողջ տարրերու մասնակցութենէն ասոնք են.— Վիլլայաները, ազգային կազմակերպութիւնները եւն.:

Եազիտ չէշտեց նաեւ թէ ղեկավարներու պարտականութեան գիտակցութիւնը կայ: Անոնց որոնք ոչ մէկ բան ըսած կամ ըրած են գրգռելու համար, կը կարծուի թէ Եազիտ ինքզինքին եւ իր բարեկամներուն կ'ակնարկէ :

Ըստ իրեն ոչ պարտուած պիտի ըլլայ ոչ ալ յաղթական, ոչ մէկ հոսանք պիտի յաղթէ, միակ յաղթականը ժողովուրդն է եւ պարտուածները «ալժերական այն տարրերը որոնք ալժերացի ժողովուրդին բաժանման կը կարօտին Ալժերիոյ մէջ նոր – գաղթատիրական հիմնարկութիւններ հաստատելու համար կամ չեղեցնելու համար յեղափոխութիւնը »:

« Ժամանակը եկած է, աւելցուցած է ԱՀԱԿի բանբերը, որ գործի լծուինք, գործադրենք Թրիփոլիի տեղեկագիրը եւ Ալժերիոյ տանք զանգուածին կուսակցութիւնը որու պէտք ունի վերագտնելու համար մեր տեղը ափրիկեան ճակատամարտին մէջ»:

Այս, ինչպէս նաեւ երէկուան յայտարարութիւնը կը հաստատեն թէ ԱՀԱԿը տրամադիր է ընդունելու Պէն Պելլայի ստեղծած Քաղաքական Բիւրօն, պայմանաւ սակայն որ Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդը վաւերացնէ անոր կազմութիւնը: Ամէն պարագայի մէջ, Ա.ՀԱԿը նահանջած կ'ըլլայ այս ձեւով եւ Պէն Խետտայի խմբակն ալ քաղաքական ձախողութիւն մը արձանագրած :

Բոլոր հարցերը հարթուած չեն անշուշտ, այս ձեւով, հարկ է սպասել Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի նիստին որոշումին: Հոն ձայները հետեւեալ ձեւով բաշխուած են . — Իւրաքանչիւր Վիլլայա հինգ ձայն ունի, ինչ որ երեսուն ձայն կ'ընէ, ինքնավար գօտին՝ 3, Ֆրանսայի, Թունուզի եւ Մարոքի պատուիրակութիւնը երեքական, Իւկթ-աճ՝ մէկ եւ Ալժ. Ազգ. Ճակատի 27 անձնաւորութիւններ, (մէկը ԱՀԱԿի անդամ) մէկական: Հոս է որ մեծամասնութեան ձայնը իր դերը պիտի խաղայ :

× Պէն Պելլա, Խիտէր եւ իրենց բարեկամները Թլեմսէնէն մեկնեցան դէպի՝ Թիարէթ, ուր պիտի մասնակցին մեծ ցոյցի մը: Այս առթիւ մեթր Պումենճէլ յայտարարութիւն մը ըրաւ եւ ըսաւ նաեւ թէ Թլեմսէն վերադարձի մը ապահովութիւնը չի կրնար երաշխաւորել :

Պումենճէլ յայտարարեց նաեւ թէ Ֆարէսի նշանակած թուականը ընտրութեանց համար հաւանաբար յետաձգուի (Օգոստոս 12), թէեւ չի թուիր թէ Ֆարէսի Առժամեայ մարմինը կամ ԱՀԱԿը այս ուղղութեամբ համաձայն ըլլան : Այս թուականի պատմութիւնը եւ Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդի նիստի պարագան, առկախ երկու հարցերն են: Իրականին մէջ այսօր (Յուլիս 26) կը բացուի ընտրական պայքարը, հաւանական է որ մինչ այդ աւելի ճշգրիտ տեղեկութիւններ ըլլան :

× Փարիզի մէջ, նախարար Ժոքս յայտարարութիւն մը Ազգ. Ժողովին առջեւ: Շեշտեց թէ կառավարութեան գըլխաւոր մտահոգութիւններն են առեւանգումներու հարցը եւ գաղթականներու վիճակը :

Ժոքս յայտնեց նաեւ թէ նիւթական գետնի վրայ, Ֆրանսա միշտ պատրաստ է հարկ եղած վարկերը տրամադրելու Ալժերիոյ, տնտեսական բարգաւաճման համար: Ֆրանսայի ալժերական քաղաքականութիւնը գործակալութեան վրայ հիմնուած է :

× Ալժէի մէջ կրկին հրացանաձգութիւն մը տեղի ունեցաւ առջի գիշեր : Երկու Եւրոպացիներ սպաննուած են :

× Հանրապետութեան դատախազ՝ Ժան Շափիւ սպաննուեցաւ առջի օր Ալժէի մէջ, յաջորդ օրը Փարիզ պիտի գար :

ՔՐՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Քոմպա որ շատ կը զբաղի քրտական հարցով իրաքեան աղբիւրէ քաղած լուրերու համաձայն հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ: Գնդ. Աղիզ Աքրաւի, ենթասպայ Պաքէր Ապտիւլ Քերիմ եւ հրամանատար Աղիզ Աթրուշի Յուլիս 18ին միացած են Մուսթաֆա Պարզանիի ազգային քրտական ուժերուն :

Յուլիս 12ին Քանիշեթիան եւ Քուպալայի ոստիկանատուները միացած էին Պարզանիի իրենց զէնքերով: Միւս կողմէ Քիւրտերը, Յուլիս 19ին ռումբ մը նետած են Պաղտատի զինուորական օդակայանին վրայ եւ ոչնչացուցած են օդանաւ մը: Յուլիս 18ին, քիւրտ ռազմիկները ծանրօրէն վիրաւորած են ոստիկանական սպայ մը Սիւլէյմանիէի մէջ :

Թրքական հանրապետութեան նախագահը՝ Կիւրսէլ, տեսակցութիւն մը տալով անկախ օրաթերթ՝ Ճիւմհիւրիէթի յայտարարած է .— « Իրաքի Քիւրտերու գործունէութիւնը Պարզանիէն շատ աւելի անդին կ'երթայ: Շատ լաւ գիտենք թէ ով կայ Պարզանիի շարժումին ետին եւ թէ ինչ հեռանկար կը հետապնդէն : Ամէն պարագայի մէջ եթէ նման շարժում մը ծագէր մեր սահմաններէն ներս, կայծակի արագութեամբ կը հակազդենք ոչնչացնելու համար »:

Քոմպա կ'աւելցնէ թէ այս յայտարարութիւնը երկու դիտողութիւններ կը հրաւիրէ .— Ա) Եթէ Զօր. Կիւրսէլ ուզեց ըսել թէ Քիւրտերը Խորհ. Միութենէն օժանդակութիւն կը ստանան, շատ դիւրին է պատասխանել թէ Խորհ. Միութիւնը Իրաքանին մէջ Քասըմի զօրավիգ կանգնած է, անոր տալով Միկ եւ Թուփոլեւ օդանաւեր :

Բ) Յայտարարութիւնը ինքնին խոստովանութիւն մըն է .— Քրտական ըմբոստութիւնը ծաւալ առած է եւ Թուրքիա չի կրնար անգիտանալ : Մնաց որ Զօր. աՔըսըմի Միկերը արդէն, սխալմամբ, Թրքական գիւղեր ռմբակոծած են ... :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇԹՕՐԱՅԻ (Լիբանան)մէջ բացուած էՊազեստինի արաբ փորձագէտներու ժողովը որու կը նախագահէ Արաբական Լիկայի ընդհ. քարտուղար՝ Ապտել Խալէք Հասսունա :

ԻՏԱԼԻՈՅ խորհրդարանը Ուրբաթ օր պիտի սկսի քննել ելեկտրականութեան ազգայնացման հարցը: «Կոփւը» սուր ըլլալու պիտի ստանայ, արդարեւ վաթսուն երեսփոխաններ (Նոր – Ֆաշիստ, ազատական եւ միապետական) դէմ են ծրագրին, բայց իրենց դիմաց ունին 530 երեսփոխաններ (Տեմօ – Քրիսթիանի, համայնավար, Նեննիական ընկերվարական, դեմոկրատ ընկերվարական եւ հանրապետական) :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ֆրանսական դեսպանը վերադարձաւ Մոսկուա: Ծանօթ է որ ֆրանքեւխորհրդային յարաբերութիւնները պաղած էին եւ դեսպաններն ալ իրենց երկիրը վերադարձած, երբ Խորհ. Միութիւնը Տէ Եուռէ ճանչցած էր Ա. Հ. Ա. Կ.ը :

ՄՈՍԿՈՒԱ վերադառնալէ առաջ, Միկոյեան ընդունեցաւ Նեհրուի կողմէ : Նախապէս սխալ տեղեկութիւններու վրայ հիմնուելով տեղական մամուլը գըրած էր թէ Անաստաս Միկոյեան երեք օրով կրճատած է Ինտոնեզիոյ իր ճամբորդութիւնը եւ Խորհ. Միութիւն վերադարձած : Ճաքարթայէն մեկնած ատեն միացեալ զեկոյց մը հրատարակուած է ուր կ'ըսուի թէ Խ. Միութիւնը զօրավիգ կը կանգնի Ինտոնեզիոյ պահանջներուն Նոր Կինէայի վրայ :

ՆԻՒ ԵՈՐՔ ՀԵՐԸԼՏ ԹՐԻՊԻՒՆէն ետք քանատական երեք թերթեր հրատարակած են Խրուշչեւի ճառին ամբողջական բնագիրը իբրեւ վճարովի ծանուցում : Խորհ. Միութեան դեսպանատունը 14 միլիոն վճարած է Ֆռի Փրէսի երեք էջերուն համար: Այս առթիւ քանատական թերթին տնօրէնը առաջարկած է որ նոյն պայմաններով Փրաւտա երեք էջ տրամադրէ իրենց: Պատասխանի կը սպասուի :

ԱՆԳԼԻՈՅ երեսփոխանական ժողովին մէջ բաւական աղմուկ ելաւ Թրեֆէլկար Սքուէրի մէջ կատարուած ծայրայեղ ցոյցերուն համար, բայց կառավարութիւնը մերժեց արգիլել :

ՀԵԼՋԻՆՔԻԻ մէջ բացուեցաւ երիտասարդութեան համաշխարհային 8րդ փառատօնը: 14.000 պատուիրակներ կը մասնակցին: Օրակարգի հարցերն են .— Խաղաղութիւն, անկախութիւն: Մէկ նիստ պիտի յատկացուի «Համախոհութեան, ոչ անկախ կամ նոր ազատ երկիրներու երիտասարդներուն հետ» :

ՖԻՆԼԱՆՏԻՈՅ նախագահը՝ Քեքոնըն պաշտօնական այցելութեան պիտի գայ՝ Ֆրանսա, յառաջիկայ Հոկտեմբեր 24ին :

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դաշնակցային հանրապետութեան Գերագոյն Խորհուրդը նիստ գումարեց Կրեմլինի մէջ, առջի օր : Օրակարգի գլխաւոր նիւթերն են .— Հանրային դաստիարակութեան զարգացման միջոցներ, Գերագոյն Ատեանի մը ընտրութիւնը եւ Պատժական օրինագիրքին մէջ կատարուելիք բարեփոխումներ :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ Վեցերը պիտի վերսկսին բանակցիլ Թուրքիոյ հետ, Հասարակաց Շուկայի առընչութեամբ :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած հրովարտակ մը կը խոստանայ բժշկական հսկողութիւնը, յղութեան ժամանակ, մանաւանդ երախային ծնունդէն անմիջապէս առաջ եւ անմիջապէս վերջ: Պարտաւորիչ կը դառնէ բժշկական 4րդ քննութիւն մը 9րդ ամսուան ընթացքին եւ մասնաւոր քննութիւններ եթէ Ֆաքթէօր Ռեզիւսը բացասական է :

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՊԱՆԹԷՈՆԻՆ ՄԷՋ

Քարէ քանի մը սանդուխներէ կ'իջնանք վար՝ փոքրիկ գետնայարկ մը, ուր տապանաքար մը կը ծածկէ Մեսրոպ Մաշտոցի շիրիմը : Գրեթէ տասնեւվեց դարեր սօսափած անցած են Օշականի համեստ տապանաքարին վրայէն :

Բայց վերադառնանք գիրքերուն աշխարհը, թղթատենք լատիներէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, անգլերէն, իտալերէն եւ այլ լեզուներով տպուած մատեանները եւ այն ժամանակ կը համոզուինք թէ՝ Մեսրոպ Մաշտոց հինէն ի վեր կը պատկանի ոչ միայն իր հայրենիքին, այլեւ բովանդակ մարդկութեան :

Տառին եւ դպրութեան պատմութիւնը նախ եւ առաջ անմահութեան, ինքնութիւնը պահելու եւ մարդասիրութեան պայքար մղելու պատմութիւնն է : Հաւանաբար առով պէտք է բացատրել այն անխոնջ եռանդը, զոր ցոյց տուին գիտնականները անծանօթ դրութիւնները վերծանելու համար : Ժան Ֆրանսուա Շամփոլիոն (1790 – 1832), իր բովանդակ, ոչ երկարատեւ կեանքը նուիրեց, որպէսզի գտնէ մեհենագրերուն գաղտնիքը : Անոր գիւտը սկիզբ դրաւ եգիպտական բանասիրութեան եւ բոլորովին նոր հորիզոններ բացաւ եգիպտաբաններուն համար :

Այսուհանդերձ, հին Արեւելքը մեհենագրերէն զատ ուրիշ նշանագրեր ալ ունէր : Շատ աւելի տարածուած էր սեպագիրը, որ սկսելով Բաբելոնէն՝ գործածական դարձած էր Ասիոյ բազմաթիւ երկիրներուն մէջ : Սեպագիրները վերծանելու համար բազմաթիւ գիտնականներ զբաղեցան, բայց գաղտնիքը լուծելու պատիւը գնաց Կեօթինկեն քաղաքի համեստ մէկ ուսուցիչին՝ Գէորգ Ֆրիտրիխ Կրօթեֆենդ (1775 – 1853) : Եգիպտական պատկերագիրերուն, սեպագրերուն եւ խեթական գաղափարագրերուն վերծանումը բանալի եղաւ՝ հասկնալու համար հին աշխարհի լեզուները, ճանչնալու համար Արեւելքի պատմութիւնը եւ մշակոյթը :

Բազմաթիւ հետազօտութիւններու մէջ գիտնականներ փորձած են մշակել լեզուներուն զարգացման պատմութիւնը : Սակայն, որքան ալ յաջող գացած են պատմական եւ բանասիրական պրպտումները, այնուամենայնիւ, շատ յաճախ անծանօթ մնացած են գիրին եւ դպրութեան հիմնադիրները : Գիրերն ալ, փղքլորի պէս, իրենց զարգացման սկզբնական շրջանին չեն պահած հնարողին անունը : Յունական դիցաբանութեան մէջ բսուած է, թէ ծովագնաց Կադմոս գիրեր բերաւ Յունաստան : Պարսկական հին տառերու յօրինումը կը վերագրուի Դարեհ Ա. Թագաւորին (521 – 485 Ք. Ա.) : Քաղաքական եւ մշակութային կեանքին զարգացումին առընթեր, կ'անձնաւորուի նաեւ տառերուն գիւտը, եւ համաշխարհային մշակոյթի մեծ դէմքերու շարքին կը սկսին հնչել այբուբեններ հնարողներուն անունները :

Եւ այսպէս, երեւան եկաւ փայլուն բանասէր գիտնականներու առաջին հոյլը, որ իր տեսական գիտելիքները օգտագործեց ազգային մշակոյթը ձեւաւորելու համար : Դ. դարուն Վիսիգոտ եկեղեցական մը՝ Ուլֆիլա կազմեց գոթական այբուբենը՝ յունականին հիման վրայ, օգտագործելով նաեւ լատինական տառերը : Նոյն դարու վերջերուն առաջին հայ բանասէր – գիտնականը եւ ոգեշունչ պրպտողը՝ Մեսրոպ Մաշտոց հնարեց հայերէն գիրերը : Թ. դարուն վերջ գտաւ սլաւոնական գիրերուն զարգացումը այն այբուբենով, որուն հեղինակներն են Կիրիլ եւ Մեթոդին : Այդ մեծ հայրենասէրներուն եւ մարդասէրներուն շարքին ԺԵ. դարուն վեր կը խոյանայ Եոհան Կիւթենպէրկ : Ասոնք մարդկութեան պարգեւեցին մտաւոր հաղորդակցութեան հզօր միջոց մը, իրարու զօդեցին միմեանց յաջորդած եւ յաջորդող սերունդները, ազգային ինքնուրոյն զարգացման պայմաններ ստեղծեցին մարդոց համար.

Հայկական գիրերուն գիւտը եւ անոր իբր հետեւանք հայ գրաւոր դպրութեան զարգացումը դարձաւ Եւրոպական հայագիտութեան գլխաւոր առարկաներէն մէկը : Հայ դպրութիւնը ուսումնասիրելու մտադրութեամբ եւրոպացի մասնագէտները ամէնէն առաջ կը դիմէին սկզբնաղբիւրներուն եւ, առաջին առթիւ, հայ մատենագիրներուն : Բոլորն ալ գրաբար գիտէին, ուստի մէջբերումներ կ'ընէին բնագիրներէն : Եւրոպական հայագիտութեան կարեւոր նուաճումներէն մէկն ալ եղաւ այն, որ օտար լեզուներու թարգմանեց եւ հրատարակեց հայ մատենագիրներուն գործերը : Ասով իսկ հայագիտութիւնը կը մտնէր արեւելագիտութեան ընդհանուր շրջագիծին մէջ, իսկ հայերէն գիրերուն գիւտին խնդիրը կը դառնար օտար բանասէրներու ուսումնասիրութեան առարկան :

ԺԸ. դարուն լայնօրէն կ'օգտագործուէր Խորենացիի պատմութեան անգլերէն թարգմանութիւնը, որ լոյս տեսած էր 1736ին, Լոնտոն : Մեսրոպ Մաշտոցի կեանքը եւ գործունէութիւնը ուսումնասիրելու համար մասնագէտները կ'օգտագործէին Կորիւնի «Վարք Մաշտոցի»ին գիրը, որ 1841ին գերմաներէն լեզուով լոյս տեսած էր Տիւբինկենի մէջ, Վելտէի թարգմանութեամբ : Շատ մեծ օգուտ ունեցաւ հայ պատմիչներուն բազմահատոր ֆրանսերէն մատենաշարը, որ հրատարակեց Վիքթոր Լանկլուա Փարիզի մէջ, 1867ին :

Ս. ԱՐԵՇԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՅՈՒՇԵՐ ՍԱՀԱԿԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

Ես մտել եմ ճեմարան 1905ին, Գարեգին վարդապետ Յովսէփեանի (Կաթողիկոս Կիլիկիոյ Տան) տեսչութեան ժամանակ : Այդ թուականին Սահակը Բ. լսարանումն էր, իսկ Ս. Վրացեանը՝ Գ. լսարանում : Երկուսի դէմքերն էլ մանկական յիշողութեանս եւ ուշադրութեանս մէջ փայլուն տեղ ունէին եւ ունեն մինչեւ այժմ : Վրացեանը իմ հօրս էր յիշեցնում. սիրում էի դիտել կարօտով, կարծես հայրս լինէր, որ էն ժամանակ նոյնպէս երիտասարդ էր, յաղթանդամ, թիկնեղ եւ սրատես : Վրացեանը ամենաընդունակ աշակերտներից էր, զարմանալի յիշողութեամբ օժտուած եւ ամենագէտ : Սահակը վառվռուն աչքերով, նոյնպէս թիկնեղ եւ գեղադէմ էր : Զարմանալիօրէն բարի, ընկերական եւ անուշ մարդ : Իբր մեծ «եղբայր» նա էլ նկատել էր ինձ եւ յաճախ շռայլում էր իր գգուանքները : Ի հարկէ, հրճւում, ուրախանում էի, որ ինձնից մեծ մի քաղցր եղբայր ունեմ, որ իմ վրայ ուշադրութիւն է դարձնում : Առաջին ամիսները այնքա՜ն մենակ ու որբ էի զգում ինձ. հեռու ծնողական գուրգուրանքէ, որ Սահակի հոգածու վերաբերմունքը սփոփանք էր պատճառում : Յիշում եմ Սահակի ձայնի քաղցրութիւնը : Նա փարպեցի էր, բարեկեցիկ ընտանիքի զաւակ, մեծցած իր հրաշալի քոյրերի եւ մօր շրջապատում : Երեք թէ չորս քոյր ունէր, լաւ չեմ յիշում, եւ ինքը՝ միակ եղբայրը : Ահա պատճառը նրա քաղցրութեան եւ քնքշութեան : Զարմանալի մաքրասէր էր, միշտ կոկիկ հագուած, այնքան բծախնդիր եւ խնամքոտ : Իր սենեակը իրեն նման պարզ ու մաքուր, կարգ ու սարք եւ ամէն բան իր տեղը : Նոյնն էր Թիֆլիսում, երբ նա ուսուցիչ էր աղջկանց դպրոցում, իսկ ես գիմնազիական դպրոցում : Ամէն կիրակի գնում էի իր քով : Այդ բծախնդիր մաքրութիւնը եւ կարգ ու կանոնը. իր բնաւորութեան եւ էութեան անբաժան յատկանիշներն էին : Սահակը գեղեցիկ էր ամէն բանով, իր բարքերի մաքրութեամբ, ընկերական վճիտ հոգով, անձնուիրութեամբ, պարտաճանաչութեամբ եւ անսահման հայրենասիրութեամբ : Իր աշակերտուհիները ակնածում եւ խորապէս յարգում էին : Իտէալ տիպարն էր ճեմարանական երիտասարդի : Ականաւոր, սքանչելի մեր ուսուցիչները մեծ բաժին ունէին, ինչպէս իր մայրն ու քոյրերը, նրա հայեցի դաստիարակութեան մէջ : Հիւրասէր, ընկերասէր, այլասէր, [illegible] :

Յիշում եմ նրա գրադարանը : Միշտ թանկարժէք գրքեր էր գնում, անգիր անում Շէյքսփիրից, Պուշկինից, Լերմոնտովից եւ ուրիշ հռչակաւոր հեղինակներից, գրաւիչ կտորներ : Իր անզուգական վէպն էլ համակ գեղեցկութիւն էր, թէ իբր լեզու եւ թէ իբր բովանդակութիւն : Քաջազնունիներ, Ախալքալաքի միջավայրից : Յովհ. Քաջազնունին էլ Ախալքալաքցի էր, ինչպէս Համօ Օհանջանեանը, որ Սահակի իտէալ տիպարն էր իր ազնուութեամբ եւ հոգու բիւրեղութեամբ :

Սահակը 1917ի ռուս մեծ յեղափոխութեան առեն Թիֆլիսից եկաւ Երեւան : Ընտրուեց Երեւանի նահանգային խորհրդի նախագահ, ուրիշ խօսքով նահանգապետ : Թէեւ ռուսերէնը թոյլ էր, սակայն ամէնքն էլ գոհ էին Սահակից իր ուղղամտութեան, թաքտի, ազնուութեան եւ պարզութեան պատճառաւ : Այդ նուրբ ու մաքուր մարդը, ընդվզում էր, երբ անարդար կամ սխալ ճանապարհի վրայ էին ուզում դնել հանրային գործը :

Օտարատեաց չէր : Ոչ ատում էր մեր հարեւան եղբայր Վրաց ժողովրդին եւ ոչ էլ Թաթարին : Ռուսասէր էր, ինչպէս մեր մտաւորականներից շատերը :

1917ի ամառը Երեւանի շուկան հրդեհի ճարակ դարձաւ : Մեր զունդը Քանաքեռ էր : Սահակ հեռախօսով ինձ կանչեց եւ հրամայեց անմիջապէս քաղաք իջնել զինուորներով թէ կրակը մարելու եւ թէ կարգապահութեան հսկելու : Մեր գնդապետը ինձ պատասխանատու կարգադրիչ նշանակեց : Խուժանը սկսեց թալանել, փոխանակ մեզի օգնելու, որ կրակը մարենք : Եւ սկսաւ շարժիլ դէպի Թրքական թաղը : Սահակ յուզումից դողում էր : Կարող էր ազգամիջեան հրդեհի տեղի տալ : Անմիջապէս շրջապատեցինք խուժանը, պաշտպանեցինք Թրքական թաղը եւ հրշէջների ջրցայտ խողովակները ուղղեցինք ամբոխին վրայ ... Պաղ ջուրի [illegible] նրանց փախուստի մատնեց եւ հրդեհն էլ հանգցրինք : Մեր նահանգապետ Սահակը, թէպէտ սրտնեղ եւ ջղայնացած, սակայն ուրախ էր, որ ծանր հետեւանքներ չունեցաւ աղէտը եւ անուշ ժպիտն երեսին մեզ բոլորիս էլ հիւրասիրեց :

Սահակ Թորոսեան : Ասացի որ համոզուած ռուսասէր էր, ինչպէս բոլորս այն ժամանակ եւ հիմա էլ :

Արամին շատ էր սիրում եւ յարգում : Արամը բուռն եւ վճռական էր եւ Ռուսներին շատ չէր սիրում : Երեւանում եւ շրջակայքում ռուս երկու զօրաբաժին կար, որոնք բոլշեւիկների ազդեցութեան տակ էին եւ նրանց զինուորական յեղափոխական կոմիտէները, գրեթէ ամէնքն էլ մեծամասնական (բոլշեւիկ) էին : Արամը լուր էր առել, որ Ռուսները մտադիր են գրաւել իշխանութիւնը եւ սովիէթ հռչակել : Այդ շարժման առաջն առնելու համար, գաղտնի հայկական մի կոմիտէ կազմուեց, որի անդամներն էին Արամը, Սահակը եւ զօրքի կողմից նուաստս : Արամին չկարողացանք համոզել, որ ամէն կերպ պէտք է խուսափենք Ռուսներու հետ բախում ունենալուց : Հետեւանքները շատ վատ կը լինէին եւ

ՔԻՉ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐՈԼՈՍ Ա.Ի ԳԼԽԱՏՈՒՄԸ

Միշտ գլուխը բարձր, քայլերը հանդարտ ու չափուած, անցաւ բազմաթիւ սրահներէ :

Խոշոր բացուած պատուհանէ մը կ'երեւէր սեւերով շրջապատուած կառափնարանը՝ դարձեալ սեւ գորգի մը վրայ ծառի կոճղ մը, կացին մը՝ անոր յենած եւ կողքին՝ դիմակաւոր դահիճը :

Այս տեսարանը անշուշտ որ սարսռազդեցիկ էր եւ մահապարտին կողմէ ընկրկումի մը փորձը՝ հասկնալի :

Եւ սակայն, ընդհակառակն, Թագաւորը շարունակեց իր գնացքը հանդարտ, անխռով, զմայլելի վեհութեամբ մը :

Դիտեց զինուորները որոնք ամբոխը կառափնատէն հեռու պահելու պաշտօնը ունէին, եւ ապա, խօսքը ուղղելով ժողովուրդին, արտակարգօրէն քաղաքավար ոճով ճառ մը սկսաւ, ուր բացատրեց իր բռնած ընթացքը երբ երկրին վեհապետն էր, ըսելով թէ՝ ինչ որ ըրած էր առիկա եղած էր միայն ու միայն իր երկրին բարիքին համար եւ սակայն դժբախտաբար իր ձեռնարկը յաջողութիւն չէր գտած :

Այնուհետեւ, Կարոլոս Ա. ներողութիւն խնդրեց ներկաներէն իր ճառին համառօտութեան համար ու իր խօսքերը վերջացուց մռայլ վեհափառութեամբ մը :

Երբ մահապարտը կը խօսէր, սպայ մը, աւելի լաւ լսելու համար անոր խօսքերը, քայլ մը եւս մօտեցաւ :

Կարոլոս դառնալով սպային, քաղաքավարօրէն ըսաւ . —

— Ուշադրութիւն ըրէք, շատ մի մօտենաք կացինին : Կրնաք անոր քսուիլ եւ այդպէսով բթացնել զայն, ինչ որ կրնայ գիս տանջել գլխատման պահուն :

Վերջացնելով իր խօսքերը, մօտեցաւ դահիճին ու ըսաւ .

— Կարճ աղօթք մը պիտի ընեմ, եւ երբ երկարեմ ձեռքերս ... բայց ոչ առաջ ...

Դահիճը, առանց պատասխանելու, գլխու նշանով մը յայտնեց թէ հասկցած էր :

Այն ատեն մահապարտը քակեց իր վերարկուին կոճակները, հանեց իր կուրծքէն Սուրբ Գէորգի շքանշանը, առանց դադրեցնելու իր խօսակցութիւնը Եպիսկոպոս Ժիւքսընի հետ, որ վայրկեան մը իսկ չէր հեռացած իրմէ : Գլխուն վրայ զետեղեց իր փոքրիկ գդակը, խնամքով անոր տակ մէջտեղեց իր զանգուր մազերը եւ թոյլ տուաւ որ այս գործին համար դահիճն ալ օգնէ իրեն :

Միշտ իր խօսակցութիւնը շարունակելով Ժիւքսընի հետ, մօտեցաւ կոճղին .

— Բաւականին հաստատո՞ւն է, հարցուց :

— Այո, Տէր, պատասխանեց դիմակաւոր մարդը :

— Երբ երկարեմ ձեռքերս, այնպէս չէ՞, վերսկսաւ Թագաւորը, ցոյց տալով այն շարժումը զոր պիտի ընէր քիչ ետքը :

Կարծես Կարոլոս Ա. մեծ հաճոյքով կ'ըմբոշխնէր վերջին պահերու այս անողոք տանջանքները :

— Երբ երկարեմ ձեռքերս, այն ատեն միայն ... կրկնեց դարձեալ :

Ծունկի եկաւ, վիզը երկարեց ու գլուխը դրաւ կոճղին վրայ :

Երկիւղածութեամբ կ'աղօթէր միշտ :

Դահիճը ծռելով գդակէն դուրս ինկած քանի մը ըմբոստ մազի խոպոպիկներ ներս տեղաւորեց, որպէսզի կացինը իջած պահուն արգելք չհանդիսանային գլխատման գործին, ցաւ պատճառելով միեւնոյն ատեն մահապարտին :

Թագաւորը, առանց դիրքը փոխելու, միշտ գլուխը կոճղին վրայ, յանկարծ վերստին ըսաւ .

— Սպասէ՛ նշանիս :

— Պիտի սպասեմ, Տէր ...

Փոքր պահի ահաւոր սպասում մը եւս, պահ մը՝ որ ժամերու տեւողութիւնը ունէր :

Կարոլոս Ա. կը շարունակէր աղօթել, վիզը երկարած :

Յանկարծ երկարեց ձեռքերը ...

Կացինը իջաւ ... :

×

Մէկ քանի ցանցառ բարեկամներ, որոնք մինչեւ վերջին պահը հաւատարիմ էին մնացած գահազուրկ եւ մահապարտ վեհապետին, աճապարանօք վերցուցին անոր խոցոտուած մարմինը եւ ամփոփեցին զայն դագաղի մը մէջ :

Ըստ աւանդութեան մը, կը պատմուի թէ, անծանօթ մը մօտենալով դագաղին, կը վերցնէ կափարիչը եւ արտասուաթոր աչքերով պահ մը դիտելէ ետք Կարոլոս Ա.ի մարմինը, կը մրմնջէ .

— Անողոք անհրաժեշտութիւն ...

Այդ անծանօթը Օլիվըր Քրոմուէլն էր :

(3 եւ վերջ)

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

Ծայրայեղ խնայողութեան զոհերը անտարակոյս աւելի շատ են քան շռայլութեան զոհերը :

Լաւ խօսքը բան մը չ'արժեր, բայց շատ բան կը շահեցնէ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏ

ԳՈՂԱՏՈՒՀԱ ԴԵՐԵՎՈ

Ա Ժ Վ Ո Ւ Մ

ՎԱԺԱԺՈ ՈՍՄ

Ես ինձ համար ոչ մի բան չեմ ուզում, ոչ մի բան չեմ ուզում, ոչ մի բան չեմ ուզում,

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Օր. Արփիկ Շ. Միսաքեանի ընդ Պ. Կ. Մ. Ալէմշահ ամուսնութեան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Յ. Հարէլեան (Լիոն) 20 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Շ. Միսաքեան սրահին:

×

Տիկին Արուսեակ Գարիպեանէ 10 Ն. Ֆ., Ս. Թէհլիրեան սրահին, Տէր եւ Տիկին Գ. Գինոսեանէ (Վիէն) 10 Ն. Ֆ., Ս. Թէհլիրեան սրահին, իրենց տղուն ամուսնութեան առթիւ:

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Օրեր եւ Ժամեր

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շրջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան: Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորականէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով:

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը:

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն:

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն:

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962):

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ. արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7 Ն. Ֆ.:

Արտասահման 10 Ն. Ֆ.:

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 65րդ տարեդարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն:

Օգոստոս 5, Կիրակի ամբողջ օրը,

Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթոքարները:

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

«ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ»

Մեր ստացած հարիւրաւոր օրինակները սպառած ըլլալով, քանի մը օրէն միայն պիտի կարենանք գոհացում տալ հին ու նոր դիմումներուն:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ
ԵՒ
ՀՌՈՄ – ՎԱՏԻԿԱՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ Մարսէյլէն՝ 17 Օգոստոս
ՎԵՐԱԴԱՐՁ Մարսէյլ՝ 1 Սեպտեմբեր
ԳԻՆ՝ անձ գլուխ, 350 Ն. Ֆ.

Արձանագրութեան համար անձամբ կամ գրաւոր դիմել՝

FERDI ABADJIAN

293, Chemin de St.-Julien
MARSEILLE (12)

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Քարտուղարուհի մը Ֆրանսական մեծ ընկերութեան մը համար, ապագայ ունեցող պաշտօն, 21էն 30 տարեկ., տոմարակալութիւն գիտցող, հաշուապահական տետրակներու համար:

Գրել կամ դիմել «Յառաջ»ին:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

"ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ"

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ բացուած են յառաջիկայ 1962 – 1963ի դպրոցական շրջանի համար:

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքներէն կը խնդրուի որ փութով դիմեն Վարժարանի Տեսչութեան մանրամասն տեղեկութիւններու համար:

Որպէսզի կարելի ըլլայ ուսումնապէս ճշգրիտ եւ յարմարագոյն տեղը դասաւորել աշակերտը, առաջնորդեն նաեւ փոքրիկը, բերեն անոր դպրոցական վկայականները եւ նիշերու վիճակացոյցը:

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél.: OBS. 18-28

ՎԱՐԴԱՎԱՌԸ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդավառը, Կիրակի, Յուլիս 29ին: Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ի յիշատակ 1915ի բիւրաւոր նահատակներուն:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու անոնց անմահ յիշատակը:

×

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան Տէսինի մասնաճիւղը կը ծանուցանէ թէ Վարդավառի առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, մեր բիւրաւոր նահատակներու յիշատակին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՎԱՐԱԳ ՔՀՆՅ. ԱԽԱԳԵԱՆ

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը նահատակներու յիշատակը յարգելու:

×

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱԽԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի Վարդավառի առթիւ:

×

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, տօն է Պայծառակերպութեան Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ՎԱՐԴԱՎԱՌ:

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրապետական Պատուիրակ Գերաշնորհ Տէր Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան:

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ մեր ժողովուրդը ներկայ գտնուելու Ս. պատարագին:

×

Այս Երկուշաբթի, օր Մեռելոց, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի Ս. պատարագ:

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, Պայծառակերպութեան տօնին առթիւ, Առնուվիլի Վարագ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ, Հոգեշնորհ Տէր Ներսէս վարդապետ Բաղուճեան:

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը:

×

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի Վարդավառ եւ Պայծառակերպութիւն Տեառն: Ձայնաւոր Պատարագ ժամը 10.30ին: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ

ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Վ. ՓԱՐԹԱՄԵԱՆ

Պէյրութի Ս. Պօղոս Հայ Ճեմարանին տնօրէնը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մառի Գալայճեան եւ զաւակները Քաթրին եւ Նատիա (Թոնոնէն), հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԱՐՄԷՆ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, այս Կիրակի, 29 Յուլիս, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, Փարիզ:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ա) Դերձակներ տունը աշխատելու համար (կանանց վեստ):

Բ) Երիտասարդ փինիսէօզներ աշխատանոցի համար:

Դիմել

Քոնֆեքսիոն

ՏԻԱՆ ՏԸ ՍԷԶ

4, Րիւ տը Սէզ Հեռ. ՌԻՇ. 38-30

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

ՀՐԱՉԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, հայրը Համբարձում, մայրը Ասխա, քոյրերը Աստղիկ եւ Քնարիկ:

Զինուորագրուած 1941ին, Բ. աշխարհամարտի ճակատէն ետ չէ վերադարձած:

Զինքը փնտռող մայրը եւ քոյրերը, որ նախապէս Ղազախստան կը բնակէին, այժմ հաստատուած են Հայաստան՝ Արարատ քաղաք (Վեդիի շրջան): Լուր ունեցողները կրնան այս հասցէին գրել:

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ – ԼԸ ՓԷՔ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1962 – 1963 Ուսումնական տարեշրջանին:

Կ'ընդունուի 10 – 12 տարեկան բարեկիրթ եւ յառաջադէմ ուէ աշակերտ: Ուսումնական ծրագիրն է դասական ընթացք երկրորդական վարժարանի

Դիմել ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

ECOLE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. 963.01.72

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՅՍԸ կուտայ

Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ եւ ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes
Tél. : GRE. 09-47

11, Bd. de la République, La Garenne
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլիք պատրաստութիւններու: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէոմ եւ փլասթիք:

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը:

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10էն 30 առ հարիւր զեղչ ունենալ:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAYRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 27 ՅՈՒԼԻՍ

VENDREDI 27 JUILLET 1962

38րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9363 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5264

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

—o—

Բ.

Սուէզի ձախող արշաւանքի անմիջա-կան հետեւանքն այն եղաւ, որ Եգիպտոս եւ արաբական պետութիւնները — բացի Լիբանանէն — խզեցին իրենց դիւանա-գիտական յարաբերութիւնները Ֆրան-սայի եւ Անգլիոյ հետ: Յետոյ նաեւ պոյ-քոթի ենթարկեցին ֆրանսական ապ-րանքները:

Այս պարագան կրնար աննշմար անց-նիլ առօրեայ կեանքի մէջ, եթէ առոր հետեւէին աւելի ծանր դէպքեր:

Եգիպտական կառավարութիւնը առա-ջին օրէն իսկ փակեց ջրանցքը, երկու կողմերէն, անկարելի դարձնելով նա-ւարկութիւնը: Քարիւղի ծովային ճամ-բան գոցուեցաւ:

Իրաք եւ Սուրիա համերաշխելով նա-խագահ Նասըրի հետ, փակեցին իրենց հողերուն մէջէն անցնող նաւթատար խո-ղովակները, քարիւղ ղրկելու համար Եւրոպան:

Փոխ-վրէժի այս գործողութիւնը մե-ծապէս յաջողեցաւ: Եւրոպա երկար ա-տեն չկրցաւ քարիւղ ներածել Մերձաւոր Արեւելքի արաբական երկիրներէն, նեղ կացութեան մատնուելով: Պահեստի մը-թերքը խնայողութեամբ գործածելու հա-մար հրանիւթի բաշխումը բաժնեչափի դրութեան վերածուեցաւ:

Շնորհիւ այս ազդու միջոցին, նախա-գահ Նասըր կրցաւ որոշ զիջումներ ձեռք բերել: Սուէզը միջազգային նաւարկու-թեան առջեւ վերաբանալու համաձայ-նութենէն վերջ ալ դեռ ամիսներ անցան՝ ջրանցքին մէջ ընկղմած նաւերը դուրս հանելու համար:

Այս չէր բոլորը:

Ֆրանսա եւ Անգլիա ծանր կորուստնե-րու ենթարկուեցան:

Եգիպտական կառավարութիւնը գրա-ւեց այս երկու երկիրներու պատկանող առեւտրական, ելմտական, կրթական ու ընկերութային հիմնարկութիւնները: Ան-համար Ֆրանսացիներ ու Անգլիացիներ եւս մեծ վնասներ կրեցին: Շատեր ստիպուե-ցան հեռանալ Եգիպտոսէն:

Միլիոններու կը հասնին վնասները:

Անգլիացիք աւելի շուտ կրցան լեզու գտնել եգիպտական կառավարութեան հետ եւ համեմատաբար նուազ վնասով հաշուեյարդարի ենթարկեցին իրենց վէ-ճը:

Ալժերիոյ խնդրին պատճառաւ Եգիպ-տացիք աւելի անհաշտ դիրք բռնեցին Ֆրանսայի հանդէպ: Հաշուեյարդարի բանակցութիւնները ձգձգուեցան քանի-յս: Ֆրանսական պատուիրակութեան անդամները իբրեւ լրտես ղատի կան-չուեցան:

Կացութիւնը բարւոքած է այժմ: Է-վիանի համաձայնագիրը խաղաղեցուց լարուած մթնոլորտը: Ամբաստանեալ-ները ապա արձակուեցան: Յոյսեր կան, որ շուտով պիտի վերահաստատուին նա-եւ դիւանագիտական եւ առեւտրական յարաբերութիւնները երկու երկիրներուն միջեւ:

Սուէզի դէպքը հակառակ առաջին օրե-րու ձախող արդիւնքին, մեծապէս ծա-ռայեց ամրապնդելու Եգիպտոսի, մաս-նաւորաբար անոր նախագահին դիրքը ա-րաբական երկիրներու մէջ:

Նախագահ Նասըր ծրագրեց իրագործել այս վերջիններու միացումը համարաբա-կան դաշնակցութեան մը մէջ, Եգիպտո-սի ղեկավարութեամբ: Իր անունը Մեր-ձաւոր Արեւելքի բոլոր երկիրներուն մէջ դարձաւ խորհրդանշան միութեան:

Այս ուղղութեամբ առաջին յաջողու-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՇՓՈԹ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

—o—

ՖՐԱՆՍԱ ՊԻՏԻ ՄԻՋԱՄՏԷ ԵԹԷ ՀԱՐԿ ՏԵՍՆԷ

—o—

ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱԽ ԿԱՅ

Շատ նախատեսուած էր թէ Ալժերիա, անկախութիւն ձեռք ձգելով պիտի վե-րածուի նոր Քոնկոյի մը: Կը թուի թէ այս նախատեսութիւնը օրէ օր դժբախտ իրականութեան մը կը վերածուի եւ մը-նացած Եւրոպացիներուն վիճակը աւելի եւս ողբերգական կը դառնայ:

Պէն Պելլայի ուժերը գրաւեցին արդէն Կոնստանդինն ու Պոնը, առաջին քաղա-քին մէջ 25 մեռեալներ կան իսկ Պէն Խետտա կտրուած է երկրին մեծ մասէն:

Տեղական մամուլի բոլոր թղթակիցնե-րը որոնք Ալժերիա կը գտնուին յոռետես թղթակցութիւններ կը ղրկեն եւ կը հաս-տատեն թէ քաղաքացիական պատերազմ մը անմիջական է:

Ալժէի մէջ կացութիւնը բոլորովին շը-փոթ է եւ Եազիտի լաւատեսութիւնը ան-նուազն կանխահաս էր: Արդարեւ տակա-ւին 48 ժամ առաջ, Եազիտ կը յայտա-րարէր թէ կարգադրութիւնը անմիջա-կան է:

Այս անտեղի լաւատեսութեան յաջոր-դեցին երկու յատկանշական դէպքեր ո-րոնք ցոյց կուտան թէ ոչ մէկ կարգա-դրութեան յոյս կայ հորիզոնին վրայ:

Թիւ 3 վիլլայային մէջ (Քապիլի) Պել-քասեմ Քրիմ ամէն բան կ'ըլլէն խնդրոյ առարկայ դարձուց, զեկոյցով մը ուր կ'ըսուի թէ Թլեմսէնի որոշումը ապօրինի է, վիլլայաներու ժողովը կատարուած ի-րողութեան առջեւ գտած է ինքզինքը եւ թէ միայն Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդը կրնայ հարցը լուծել: Այս խօսքերուն կը յաջորդէին դէպքեր: Ար-դարեւ անդին, Պէն Պելլա գրաւած էր. 2րդ վիլլայան (Հիւսիս - Կոստանդին), միւս կողմէ Ազատ Ազգ. Բանակի տար-րեր որոնք Թունուզէն կուգային, գրա-ւած էին Պոն քաղաքը, իսկ Թիւ 1 վիլլա-յան (Օռէս Նեմենչա) դիչերը Կոնստան-դին մտած է: Դիմադրութիւն մը տեղի ունեցած է, զէնքի ձայները լսուած են ամբողջ գիշերը, 25 մեռեալ կայ եւ քանի մը տասնեակ վիրաւորներ: Արդէն ամիս մըն է որ Պէն Պելլականները կազմակեր-պուած քարոզչութիւն մը ըրած էին եւ շատ փոքր է թիւը անոնց որոնք հաւա-տարիմ մնացած են ԱԺԱԿին: Կարգ մը ուրիշ լուրեր աւելի կը ծանրացնէին կա-ցութիւնը, կ'ըսուէր թէ Պէն Թոպալ, որ պետական նախարար է ձերբակալուած է, ապա ազատ արձակուած: Երբ այս լուրերը Ալժէ կը հասնէին, ԱԺԱԿը իրար կ'անցնէր եւ տեղեկատուութեան նախա-րար՝ Եազիտ, անմիջապէս Թունուզ կը մեկնէր: ԱԺԱԿի անդամները բոլորն ալ

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեցին.—

1.— Պ. Զաւէն Մելիքեան, ծանօթ ջու-թակահարը, Սան - Ֆրանսիսկոյի Ֆիլ-հարմոնիայի Ա. ջութակ, որ իր ծննդա-վայր Պելկրատի մէջ նուագահանդէսներ տալէ ետք կը վերադառնայ Ամերիկա, իր բնակավայրը:

2.— Պ. Սեդրակ Բախտիկեան, Ամե-րիկայի մեր վաստակաւոր ընկերներէն (Նիւ Ճըրզի), որ Հայաստան այցելելէ ետք կը վերադառնայ իր բնակավայրը, — Փարիզ պիտի մնայ կարճ ժամանակ մը:

3.— Տէր եւ Տիկին Պարսումեան, Քու-վէյթէն, որ շրջապտոյտ մը կատարելէ ետք արեւմտեան Եւրոպա, կը վերադառ-նան իրենց բնակավայրը, Քուվէյթ:

4.— Տիկին Անժէլ Կիւլպէքճեան եւ իր քոյրը, Ամերիկայէն, որ կարգ մը ու-սումնասիրութիւններու համար կը մեկ-նի Յունաստան, ուր պիտի անցընէ ձմե-ռը:

5.— Մեր աշխատակիցը, Պ. Պետրոս Ֆրունճեան, Պերլինէն, որ վերջերս ան-ցուց իր տոքթորայի թէզը՝ հայ մամու-լին պատմութեան նուիրուած: Պիտի մը-նայ Փարիզ քանի մը օր:

6.— Տոքթ. Պօղոս Խսապալեան, դա-սախօս Քալիֆորնիայի համալսարանին արեւելեան լեզուներու բաժնին, ծանօթ իր հայագիտական ուսումնասիրութիւն-ներով: Պիտի մնայ Փարիզ կարճ ժամա-նակ մը:

Թիզի - Ուզու հաւաքուած են Թիւ 3 վիլլայային պաշտպանութեան տակ: Ար-դարեւ միայն այս շրջանն է (Քապիլի) որ հաւատարիմ կը մնայ ԱԺԱԿին: Կը կարծուի թէ միայն Պէն Խետտա Ալժէ մնացած է թէեւ իշխանութեան ոչ մէկ հետք մնացած է մայրաքաղաքին մէջ որ «բաց քաղաք» հռչակուեցաւ: Հարց է թէ ո՞վ պիտի ձեռք ձգէ Ալժէն որ միշտ ինքնավար շրջանն է: Կարգ մը աղբիւր-ներու համաձայն, վիլլայա չորսը կ'ու-զէր գրաւել Ալժէն, բայց շատ անորոշ է անոր դիրքը: Թիւ 5ին (Պէն Պելլական) եւ 6ին (Պէն Խետտական) մէջտեղ մնա-ցած է եւ կը վարանի դիրք ճշդելու: Գալով բնակչութեան ըլլայ մահմետա-կան, ըլլայ եւրոպացի, Ֆիկառոյի թղ-թակիցները կ'ըսեն թէ անոնց միակ փա-փաքն է որ ոեւէ մէկը իշխանութիւնը ձեռք առնէ եւ կարգն ու ապահովութիւ-նը հաստատէ: Կարեւոր չէ թէ ո՞վ պիտի ըլլայ այդ ղեկավարը:

Պէն Խետտական Պուտիաֆ, (Պէն Պել-լայի ընկերն էր անոր արգելափակման ժամանակ, բայց դիրար կ'ատեն), յայ-տարարեց թէ եթէ բռնի ուժով պետական հարուած մը կատարուի Ֆաշիստ մենա-տիրութիւն մը պիտի հաստատուի և Պու-տիաֆ վճռական չեշտով ըսած է իր եղ-բակացութեան մէջ «Քապիլի ժողովուրդ, Ալժերիոյ ժողովուրդ, պէտք է զէնք առ-նենք, զինուինք ամէն մէկ քաղաքի մէջ: Պէտք է կռուինք մեր արիւնին մինչեւ վերջին կաթիլը վերջ դնելու համար, քա-նի մը փառամոլներու նպատակներուն»:

Վերջին լուրերու համաձայն Քապիլի ուժերը (վիլլայա 3) սկսած են Կոս-տանդինի վրայ քալել: Ասոնց թիւը հա-զիւ ութ հազարի կը հասնի մինչ Պէն Պելլա արդէն 20էն 25000 զինուոր ու-նի իր կողքին:

Ֆրանսական կառավարութիւնն ալ ան-շուշտ մտահոգ է ի տես այս կացութեան եւ Չորեքշաբթի օրուան Նախարարաց խորհուրդը յայտնեց.— «Եթէ կացու-թիւնը վատթարանայ Ֆրանսա ուղղակի պիտի միջամտէ իր ազգայիններու պաշտպանութեան համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ Ուխտի ներկայացուց-չական Խորհուրդը արտակարգ նիստի մը ընթացքին Զօր. Լեմնիցէրը նշանակեցին Եւրոպայի դաշնակցային ուժերու ընդհ. հրամանատար:

ԺԸՆԵՒԻ մէջ Ռուսք եւ Կրոմիքօ իրենց խօսակցութիւնները վերջացուցին ա-ռանց արդիւնքի մը յանգելու: Լոնտոն վերադարձին Արտաքին նախարար Լորտ Հիւմ յայտարարեց թէ պէտք է շարու-նակել բանակցութիւնները:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը՝ Նոյա Տօյչլանտ կը գրէ թէ Արեւմտեան պե-տութիւնները կորսնցուցած են իրենց իրաւունքները Պերլինի վրայ:

ՍԵՆ - ԺԱԳ տը Քոմփոսթելի տօներուն առթիւ արտասանուած ճառերու ընթաց-քին, Ֆրանքոյի ներկայացուցիչը յայտա-րարեց թէ Սպանիա եւ Ֆրանսա քոյր ազ-գեր են:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ վեց «դաւաճաններ» ո-րոնք մասնակցած էին Նացի մահուան կայաններու գործունէութեան, մահուան դատապարտուած են հիւսիսային Կով-կաս, Կրասնոտարի ատեանին կողմէ:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը մա-մուլին յանձնեց օրինագիծ մը քաղաքա-կան կուսակցութեանց վերակազմութեան վերաբերեալ:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ կեդրոնական դրամատան տնօրէնը յայտարարեց թէ սուրիական դրամը կ'արժեզրկուի: Ցարդ տոլարը 357 սուրիական կ'արժէր, ասկէ ետք 380 պիտի արժէ: Այս միջոցը ձեռք առ-նուած է նպաստաւորելու համար սու-րիական ապրանքներու արտածումը եւ քաջալերելու ազգ. ճարտարարուեստը:

ԱԹԷՆՔԻ զինուորական ատեանը ցկեանս բանտարկութեան դատապարտեց համայնավար ղեկավար մը:

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ ճառ մը խօսեցաւ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնա-կան կոմիտէի 4րդ լիակատար նստաշր-ջանի փակման առթիւ եւ շեշտեց թէ շատ մեծ ազատութիւն շնորհած են գրագէտ-ներուն: «Գրողներուն պիտի չսորվե-ցնենք թէ ի՞նչ պիտի գրեն, բայց թոյլ պիտի չտանք ոչ ոքի որ յիմարութիւն-ներ դուրս տան, մեր ընկերային կեանքը ծաղրեն: Չենք հանդուրժեր որ ազգային անհանդուրժողութիւն եւ ազգամոլու-թիւն քարոզեն ինչպէս երբեմն կը պա-տահի մեր դաստիարակութեան եւ ընկե-րային կեանքին մէջ: Համայնավարնե-րուն կը պատկանի արգելք հանդիսանալ այս բոլորին: Ազատական վերաբերում ունեցան այս բոլորին հանդէպ, պէտք է փոխուի» ըսած է Թիթօ:

ԻՐԱՔԻ Պէն - Եուն շրջանի (պարսկա-կան Քիւրտիստանի սահման) կառավա-րիչը՝ Ռուպիթան Ամին ալ Ծաֆ ցկեանս տաժանակիր աշխատանքի դատապար-տուած է Պաղտատի պատերազմ. ատ-եանին կողմէ դասալքութեան եւ դաւա-դրութեան համար: Տկար գտնուած է իր պաշտօնին գործադրութեան մէջ:

ՊԱՐՍԻՑ կայսերական պալատէն պաշ-տօնապէս կը հաղորդեն թէ կայսրուհին՝ Ֆարա Տիպա երկրորդ զաւակ մը կը սպասէ, որու ծնունդը նախատեսուած է Մարտին:

ՖԻՏԷԼ ՔԱՍԹՐՕ Ֆրանսական Յեղա-փոխութիւնը ոգեկոչած է արդարացնե-լու համար գնդակահութիւնները: Կա-խաղանները պէտք է բանին Քուպայի մէջ ցորչափ յեղափոխութեան թշնամիները տեղի չեն տար:

ՊՈՒՐԿԻՊԱ յայտարարեց թէ Պիզերթի հարցը լուծուած կարելի է նկատել:

ՄՈՍԿՈՒԱ պատերազմ հռչակած է գի-նովներու եւ աղմուկի դէմ: Այս ուղղու-թեամբ օրինագիծ մը պիտի քննուի Թա-ղապետական խորհուրդի յառաջիկայ նիստին:

—

թիւն մը արձանագրեց 1958 Փետրուար 2ին, երբ Սուրիա իր ճակատագիրը կա-պեց Եգիպտոսի հետ, մտնելով Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան մէջ:

Այդ օրերուն Իրաքի մէջ ալ որոշ ձըգ-տումներ կային միանալու Եգիպտոսի: Սակայն նոյն տարուան Յուլիս 14ի յե-ղափոխութենէն վերջ, Զօր. Ապտէլ Քա-սըմ նախընտրեց Իրաքը պահել իբրեւ անկախ Հանրապետութիւն:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ

5ՐԴ ԳՈՒՄԱՐՄԱՆ, 7ՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Հայաստանի 5րդ Խորհրդարանը (Գերագոյն Խորհուրդը) իր 7րդ նստաշրջանը (սեսիա) գումարեց է այս տարուան Մայիս 10ին: Ընթացիկ ամսաշրջանին մէջ յիշեալ նստաշրջանի գումարումը կը հանդիսանայ ամենակարեւոր եւ շահեկանութիւն ներկայացնող իրադարձութիւնը, որով անոր կը նուիրենք մեր այս գրութիւնը :

Նստաշրջանի օրակարգի վրայ դրուեր են հետեւեալ հարցերը.—

1) « Բնակարանային եւ կուլտուրկենցաղային շինարարութիւնը Հայկական ՍՍՌ – ում ».

2) « Հայկական ՍՍՌ դատարանների դատաւորներին եւ ժողովրդական ատենակալներին վաղաժամ ետ կանչելու կարգը».

3) « Հայկական ՍՍՌ Գերագոյն դատարանի ընտրութիւնը ».

4) « Հայկական ՍՍՌ Գերագոյն Սովետի նախագահութեան հրամանագրերի հաստատումը » :

Վերոյիշեալ հարցերէն ամէնէն կարեւորը օրակարգի առաջին հարցն է՝ բնակարաններու եւ մշակութային ու կենցաղային հիմնարկներու շինարարութիւնը, որով անոր վրայ է որ պիտի կանգ առնենք հանգամանօրէն :

Ա.

ԲՆԱԿԱՐԱՆԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՆ

Հայաստանի մէջ կատարուող շինարարութեան նշանակութիւնը ճիշդ կերպով գնահատելու համար պէտք նախ եւ առաջ պարզել այն հարցը թէ ինչն է հանդիսանում սովետ էկոնոմիկայի (*խորհրդային տնտեսութեան*) *հիմքը: Այս հարցին բազմաթիւ անգամներ պատասխաներ են իրենց բանաւոր եւ գրաւոր ելոյթներուն մէջ կոմ. կուսակցութեան ղեկավարները, ինչպէս նաեւ, անոնց հետեւելով, տեղական կոմ. կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները : Ահաւասիկ մէկը այդ պատասխաններէն :*

« *Եօթնամեակի* (1959 – 1965) *տարիներին, կը գրէ «Սով. Հայաստանը»* 1961 *Թ. Յուլիս* 28*ի խմբագրականին մէջ,* Կապիտալ կեդրոնների (*դրամական խոշոր յատկացումներու*) ճնշող մասը ուղղւում է մեր էկոնոմիէայի հիմքի՝ արդիւնաբերութեան եւ առաջին հերթին ծանր ինտուստրիայի (*ճարտարարուեստի*) ձեռնարկութիւնների շինարարութեանը » :

Հայաստանի շինարարութիւնը, որ կը կատարուի ոչ թէ «Հայու շինարար բազուկով», ինչպէս կը գրեն արտասահմանեան կարգ մը թերթեր, այլ Սով. Միութեան կոմ. կուսակցութեան կողմէ, ենթակայ է նոյն օրէնքին :

Արդ, ծանր արդիւնաբերութեան ձեռնարկութիւնները, որ հիմքը կը կազմեն նաեւ Հայաստանի մէջ կատարուող շինարարութեան, կը կառուցուին ոչ թէ ի նկատի ունենալով Հայաստանի բնակչութեան կարիքներու բաւարարումը, այլ Խորհ. Միութեան ընդհանուր շահերը, Հայաստանի մէջ, օրինակ, կը գործէ ձգաղողներու (փնէօ) *գործարան մը, որ կ'արտադրէ տարեկան քանի մը հարիւր հազար ձգաղող, մինչդեռ Հայաստանի ինքնաշարժերու թիւը հազիւ կը հասնի հազարի: Ծանր արդիւնաբերութեան գործարաններու արտադրանքը, կը գրեն խանդավառութեամբ ու պարծանքով Երեւանի թերթերը, կ'արտածուին արտասահմանի քառասուն երկիրներ: Տրուած ըլլալով սակայն, այն պարագան, որ տակէ ստացուած գումարները չեն մտներ Հայաստանի պիւտճէի մէջ, որ կը սահմանուի կեդրոնի կողմէ անկախ այն բանէ թէ որքա՞ն գործարաններ կ'աշխատին Հայաստանի մէջ եւ ի՞նչ հասոյթ կուտան անոնք, մենք չենք կրնար բաժնել այդ խանդավառութիւնը :*

Բոլորովին տարբեր գնահատանքի կ'արժանանայ այն շինարարութիւնը, որ կը կատարուի Հայաստանի մէջ թեթեւ արդիւնաբերութեան գիծով, տրուած ըլլալով, որ այդ կարգի շինարարութենէ կ'օգտուի Հայաստանի բնակչութիւնը : Այդ կարգի շինարարութեան մէջ կարեւոր տեղ կը գրաւեն բնակելի շէնքերու եւ կուլտուր – *կենցաղային հիմնարկներու (դպրոցներ, հիւանդանոցներ, գրադարաններ, ակումբներ, մանկապարտէզներ, մանկամսուրներ եւայլն) շինարարութիւնը: Եւ այդ պատճառով ալ Գերագոյն Խորհուրդի օրակարգի առաջին հարցը մենք համարեցինք կարեւոր եւ շահեկանութիւն ներկայացնող հարց մը:*

Հայ բոլշեւիկները շատ կը զբաղին բնակարաններու եւ կուլտուր–կենցաղային *հիմնարկներու շինարարութեան հարցով :Երեւանի թերթերը շատ յաճախ կը տպագրեն հաշուետուութիւններ առ այն, որ վերոյիշեալ հարցը քննարկման առարկայ դարձեր է այս կամ այն մարմինի կամ ժողովի կողմէ: Եթէ շատ յետ չգնանք եւ առնենք միայն* 1960 *եւ* 1961 *թուականները, կը տեսնենք որ բնակարանային եւ կուլտուր – կենցաղային ու մասնաւորապէս դպրոցներու շինարարութեան մասին խօսուած է եւ կամ այդ հարցը յատուկ քննարկման ենթարկուած է* 1960 *Թ. Փետրուարին տեղի ունեցած Հայաստանի կոմ. կուսակցութեան* 21*րդ համագումարի, նոյն տարուան Յունիսի մէջ կայացած Երեւանի քաղաքային կուս. կոմ. Պլէնումի (լիագումար նիստ),* 1960*ի Դեկտեմբեր* 20*ին գումարուած Խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նստաշրջանի, ինչպէս նաեւ* 1961 *Թ. Յունիս* 8*ին կայացած ժողովրդական Տնտեսութեան Խորհուրդի ակտիւի ժողովի, նոյն տարուան Յունիսի* 12*ին տեղի ունեցած Երեւանի քաղաքային Սովետի սեսիայի (նստաշրջանի), Յուլիսին գումարուած Երեւանի քաղաքականային կուս. կոմիտէի պլէնումի, նոյն թուի Յուլիսի* 20 – 21*ին տեղի ունեցած Հայաստանի կոմ. կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի պլէնումի եւ* 1961 *Թ. Դեկտեմբերին կայացած Խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նստաշրջանին մէջ :*

Բոլոր այդ պլէնումներու, նստաշրջաններու, համագումարներու եւ այլ կարգի ժողովներու մէջ ելոյթ ունեցողները կը հաստատեն հետեւեալ իրողութիւնը՝ բնակելի շէնքերու եւ կուլտուր– կենցաղային հիմնարկներու շինարարութեան պլանները չեն կատարուիր տարիներ շարունակ, կամ, ինչպէս իրենք կ'ըսեն, համեմատած արդիւնաբերութեան օբյեկներու (գործարաններ եւ ծանր արդիւնաբերութեան ձեռնարկներուն յատկացուած շինարարութիւններ) հետ, բնակարանային՝ կուլտուր կենցաղային շինարարութիւնը ետ է մնում»: Բայց վերոյիշեալ հաստատումը անոնք պարզ եւ որոշակի կերպով չեն ըներ եւ մանաւանդ կը խուսափին ճշդելու ետ մնալու իսկական պատճառը: Մանաւանդ այն պարագային, երբ իրենց ելոյթները յատկացուած կ'ըլլան ներքին գործածութեան համար, այսինքն ուղղուած կ'ըլլան Հայաստանի աշխատաւորներուն: Այս պարագային, անոնք ընդհանուր եզրակացութիւն ընելէ առաջ, կը խօսին այս կամ այն շինարարութեան պլաններու յաջող աւարտման մասին, ջանալով այն տպաւորութիւնը ձգել, որ ամէն ինչ կ'ընթանայ համաձայն պարտիայի նախորոշած ծրագրի : Բայց այս կարգի հակասական հաստատումներ սովորական երեւոյթներ են խորհրդային կեանքի մէջ :

Բայց ինչո՞ւ չեն կատարուիր շինարարութեան պլանները: Հայ բոլշեւիկներու համար սակաւ դժուարին հարց մըն է, որուն պատասխանելը ալ աւելի դժուար է: Խնդիրն այն է, որ անոնք մեզմէ աւելի լաւ գիտեն, թէ ինչո՞ւ բնակարանային եւ կուլտուր – կենցաղային շինարարութիւնը «ետ է մնում», բայց իրենց գիտցածը հրապարակով յայտնել չեն կրնար, որովհետեւ «ետ մնալու» պատճառը Խորհրդային Միութեան ղեկավար մարմինի վարած տնտեսական այն քաղաքականութիւնն է, որով որոշուած է դարկ տալ «արտադրական օբյեկներու » (գործարաններու) շինարարութեան եւ յետին պլանի վրայ թողուլ բնակարանային շինարարութիւնը :Այդ ճշմարտութիւնը խոստովանիլը հաւասարազօր է խորհրդային տնտեսական դրութեան քննադատութեան, զոր կատարելու արտօնութիւնը չունի ոչ ոք: Այդ պատճառով ալ բնակարանային շինարարութեան պլաններու թերակատարումը կը բացատրեն շինարարական կազմակերպութիւններու աշխատանքի թերութիւններով :

Դ. Մ. Դ.

(1 Շար.)

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՊԱՆԹԷՈՆԻՆ ՄԷՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ինչպէս կը տեսնենք, Մեսրոպ Մաշտոցով եւ անոր գործերով հետաքրքրուած են օտար արեւելագէտներ, որոնք անոր գործին ուսումնասիրութիւնը, ինչպէս նաեւ կենսագրութեան վերաբերեալ ճշդումները կատարած են բազմաթիւ հայկական սկզբնաղբիւրներու մէջ։ Սակայն Մաշտոցի անձը եւ գործունէութիւնը ուսումնասիրած ատեն, Եւրոպացի հայագէտները անցնող դարուն երբեմն կը մնային նիւթին գերին : Իրենց յատուկ բծախնդիր բարեխղճութեամբ առանց փոխելու կը պատմէին տարեգրութիւններուն մէջ արձանագրուած Մեսրոպի կեանքն ու գործունէութիւնը : Հետազօտողները՝ Հիւպշման, Կերթճաւըլըն, Լանկլուա, Վինտիշման, Փաուըր եւ ուրիշներ իրենց գլխաւոր ուշադրութեան առարկան դարձուցին հայ տառերու գիւտը: Այս հարցը ինքնատիպեան գիտական մեծ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնէ : Մաշտոց քանի՞ գիր փոխ առած է Դանիէլի այբուբենէն եւ որո՞նք են ատոնք, այբուբենը հնարած ատեն ո՞ր գիրերը գերակշիռ դիրք ունեցած են՝ յունակա՞նը, արամէակա՞նը թէ փիւնիկեանը: Բայց այս հարցերը ունին նաեւ մէկ ուրիշ՝ փիլիսոփայական – պատմական կողմ մը: Միեւնոյն ատեն անվիճելի է, որ երբ կը սկսէին զարգանալ Մաշտոցին աշխատանքները, Հայաստանի մէջ գիրեր ստեղծելու ոչ միայն պահանջը կար, այլեւ լուրջ նախադրեալները: Մշակոյթի եւ կրթութեան մակարդակը ու գիրեր ունենալու հարցը կը դարձնէին օրակարգի առարկայ : Այս պարագան շատ ճիշդ կերպով կը շեշտէ Վիքթոր Լանկլուա՝ Կորիւնի բնագրին համար գրած իր նախաբանին մէջ :

Սակայն այս ամէնը բաւական չէր լուծելու ինքնուրոյն գիրեր ունենալու բարդ խնդիրը: Մաշտոցի աշխարհահայեացքին մեծութիւնը ունեցաւ այն հետեւանքը, որ ան որոշեց դիմել օտար ժողովուրդներու փորձառութեան: Այս էր պատճառը, որ Մեսրոպ ձեռնարկեց ճամբորդութիւններու, որոնց մասին կը խօսի Կորիւն: Մաշտոցին ու անոր աշակերտներուն ուղեւորութիւնները դէպի Եդեսիա եւ Ամիդ քաղաքները փորձ մըն էր վերահաստատ ըլլալու այդ ատենուան նշանաւոր գրերուն նուաճումներուն : Պատահական չէ, որ Մեսրոպ Մաշտոց կը յորդորէ իր հետեւորդները ուսումնասիրել ասորական նշանագրերը եւ յունական գրականութիւնը: Սակայն Մաշտոց քննադատա[illegible]

ԱԶԳԱՅԻՆ ԶՈՅԳԵՐ

—o—

ԽՄԲ.— Իբրեւ թերթօն պիտի հրատարակենք ԱԶԳԱՅԻՆ ԶՈՅԳԵՐԷՆ քանի մը գլուխ: Յ. Պարոնեանի այս գլուխ – գործոցը կը ներկայացնէ մեր բարքերն ու դէմքերը՝ գոգաւոր կամ կորնթարդ հայելիի մէջ : Հետաքրքրաշարժ վէպերու սիրահարները նոյնքան ախորժով պիտի կարդան զուարթ ընթերցանութեան այս նիւթերը, ծաղր ու հեգնանքով համեմուած գրականութիւն մը, որ միաժամանակ պատուհան մը կը բանայ ժամանակակից մեր ազգային պատմութեան վրայ: Կարեւոր է դիտել տալ նաեւ որ եթէ դէմքերը հին են, ոմանց անծանօթ, ծաղրուած բարքերը կը մնան միշտ թարմ, նոր, այժմէական, — մեր արդի վարիչներուն փակած, ըլլան անոնք ազգային կամ եկեղեցական գործիչ (Յ. Պարոնեանի լեզուն հինցած ըլլալով, փոքրիկ սրբագրութիւններ կատարուած են այստեղ) :

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Որչափ ալ բժիշկները վկայած ըլլան թէ ծիծաղն շատ օգտակար է մարսողութեան, Լիկուրգոս ծաղրի աստուածներու արձաններ դնել տուած ըլլայ սեղանատուներու մէջ, եւ վերջապէս Պղատոն կերակուրներու առաջին համեմն կոչած ըլլայ ծիծաղը, մենք այս հրատարակութիւնն ընելով երբեք նպատակ ունեցած չենք փափուկ ստամոքսի տէր ընթերցողներուն մարսողութեանը ծառայել, ոչ ալ քիչ կերակուր ուտողներուն ախորժակը բանալ, եթէ երբեք գործս պիտի յաջողի քանի մը ժպիտ քաղել իր ընթերցողներէն :

Մենք այս հրատարակութեամբ աշխատած ենք մեր ազգին երեւելի անձերուն կենսագրութիւններն ընելով՝ անոնց թերութիւնները ցոյց տալ այն անաչառութեամբ որ կենսագրէ մը կը պահանջուի, առանց սակայն դուրս ելլելու հեգնաբանութեան սահմանէն:

Կը համարձակինք ըսելու թէ ոչ ոք վիրաւորել ուզած ենք, եւ ներկայացուցած ենք անձերն այնպէս ինչպէս որ են, եւ ոչ թէ ինչպէս որ կ'ուզեն իրենք: Եւ եթէ ընթերցողը տեղ տեղ ծանր կէտերու հանդիպի, անոնց պատասխանատուն մենք չենք: Ո՞ր հայելին գանգը Աքիլլէս կ'անդրադարձնէ, ո՞ր լեռը սատանայ կ'ընէ սուրբը :

Կը խոստովանինք որ ծննդեան թուականներուն մասին պէտք եղած ճշդութիւնը չկրցանք պահել, վասնզի օրինաւոր տոմարներու պակասութեան պատճառաւ՝ քաղաքուն տարիքը անցած մարդ չգտանք, եւ ստիպուեցանք անոնց իւրաքանչիւրին տալ [illegible] տարիքը, զոր ունենալ կը թուին :

ՎԱՀԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՊԱՐՏԻԶԱԿՑԻ

1850*ին Պարտիզակ ծնած է Վահան՝ վարդապետ, երեսփոխան, թատերգակ, առակախօս, այցելու եւ պատուիրակ բարձր Հայաստանի :*

Այնչափ բարի զաւակ մըն էր, որ իր ծնունդէն երկու ամիս առաջ հայրը մեռաւ՝ իր տղուն երեսը չտեսնելու համար: Երկու ամիս ետքն ալ մայրը հոգին փչեց՝ իր զաւակին երեսը տեսած ըլլալուն համար :

Կնքահայրը, որ այսօրուան կնքահայրերուն պէս իր սանին երկու անուն դնելու մոլութիւնն ունէր, անուանեց զայն Լիւլի Կապէ, որ ըսել է Խեռ Կարապետ: Արդարեւ սանը, իր առաջին անունը հաւատարիմ մնալու համար, բան մը չխնայեց,— վեց տարեկան էր՝ երբ թոչուններ, հաւեր, սագեր ու բադեր կը զարնէր նետով, երբեմն ալ ամբողջ օրը խաղալով կ'անցընէր շուներու հետ, որոնց աչքերը կը հանէր :

Թաղական Խորհուրդին որոշումով՝ 1858*ին Փրկիչ կը ղրկուի Կարապետ, բայց հոն ալ խելօք չի նստիր: Դասերը սորվելու տեղ ճանճ որսալու արհեստը կը մշակէր : Կառավարիչը, այս աշակերտը ի կարգ բերելու անկարող, անառականոց կը դնէ զայն, որպէսզի հոն սորվի իր չգիտցած անառակութիւնները : Երկար ատեն չի կրնար մնալ այս յարկին մէջ, վասնզի* 1862 *թուականին, երբ Փրկիչը բարեկարգելու համար բոլոր աշակերտները կը վռնտուին յիշեալ վարժարանէն, Կարապետ ալ Պարտիզակ կը դառնայ :*

Պարտիզակ դառնալուն պէս Կարապետ կ'ուզէ թաղականներէն վրէժ լուծել : Ուստի կը սկսի անոնց եզներուն, էշերուն եւ գոմէշներուն պոչը կտրել: Թաղական Խորհուրդը կը տնօրինէ որ այս տղան նորէն Փրկիչ ղրկուի եւ Կարապետ Մէ-1863*ին վերստին Փրկիչ կը մտնէ : Մէկուկէս տարի կը մնայ հոն եւ ամէն ուսումէ եւ գիտութենէ մէկ – երկու դրամ բան առնելով* 1865*ին քոլերային պատճառով կը ստիպուի նորէն իր քաղաքը դառնալ :*

1866*ին վերստին Պոլիս կը դառնայ եւ պայտավաճառի մը քով աշակերտ կ'ըլլայ: Այն թուականին, պայտավաճառները կօշկակարներէն շատ աւելի դրամ կը վաստկէին, վասնզի դրամական նեղութիւնն այն ատենները խիստ զգալի ըլլալով՝ ձիերն ու էշերը հիմակուան պէս չէին խորհեր թէ ալ կօշիկները կիսելու են՝ որպէսզի իրենց կօշիկներին բաշխուին եւ հետեւաբար շատիկ այն թէ կոտն քալել: Կարապետ կարծելով թէ այս ասպարէզին մէջ կրնայ մեծ մարդ ըլլալ, ինքզինքն իր տէրոջը սիրելի ընելու համար՝ բոլոր աշխոյժն ի գործ կը դնէր :*

Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

(1 Շար.)

ԱՐՑԱԽԱՆՑՎԱԾ

ՎԱՀԱԺՆԻ ՈՂԲ ԳՐՈՒՅՑ

Ո Ձ Վ Ե

Հ ՇԻՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ

Ա. ՂԱԶԱՐՅԱՆԻ

Ա Ն Ա Ռ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ

(1860 – 1880)

Գրեց՝ ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

Տպ. Պէյրութ, 1962
Գին՝ 10 Ն. Ֆ.

Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Օրեր եւ Ժամեր

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 65րդ տարե–դարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նա–խաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնա–ճիւղերուն :

Օգոստոս 5, կիրակի ամբողջ օրը, *Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթո–քարները :*

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄ.— Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խսկիճեան եւ զաւակը Եսթէր կը ծանու–ցանեն թէ այս Կիրակի հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Ժեռո–մի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց սիրեցեալ զաւկին եւ եղբօր՝

ԳՐԻԳՈՐԻԿ ԽՍԿԻՃԵԱՆԻ

արկածալի մահուան Բ. տարելիցին առ–թիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

ՀՐԱՉԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, հայրը Համ–բարձում, մայրը Ասիա, քոյրերը Աստ–ղիկ եւ Քնարիկ :

Զինուորագրուած 1941ին, Բ. աշխար–համարտի ճակատէն ետ չէ վերադար–ձած :

Զինքը փնտռող մայրը եւ քոյրերը, որ նախապէս Ղազախստան կը բնակէին, այժմ հաստատուած են Հայաստան՝ Ա–բարատ քաղաք (Վեդիի շրջան) : Լուր ունեցողները կրնան այս հասցէին գրել :

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

''ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ''

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ բացուած են յառաջիկայ 1962 – 1963ի դպրո–ցական շրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքներէն կը խնդրուի որ փութով դիմեն Վարժարանի Տես–չութեան մանրամասն տեղեկու–թիւններու համար :

Որպէսզի կարելի ըլլայ ուսումնա–պէս ճշգրիտ եւ յարմարագոյն տեղը դասաւորել աշակերտը, առաջնորդեն նաեւ փոքրիկը, բերեն անոր դպրո–ցական վկայականները եւ նիշերու վիճակացոյցը :

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ
ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շր–ջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յա–ռաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատ–ճառով թերթիս վարչութիւնը սովորա–կանէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հաս–ցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփո–խութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհա–ցում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուա–րացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ–ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայ–մաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայ–նով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հաս–ցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— *Ամսական* 7 Ն. Ֆ. :

Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ ՆՈՅ. 11–ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնա–կատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցու–թեամբ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ Հ. Յ. Դ. Օրը կը տօնուի, Հոկտեմբեր 27, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս, «Ալհամպրա»յի սրահներուն մէջ, բացառիկ պատ–րաստութեամբ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱ. – ԽԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան Կարտանի մասնաճիւղի ընդհ. անդամա–կան ժողովը այս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Կարտանի Հ. Բարեգոր–ծական Ընդհ. Միութեան դպրոցասրա–հին մէջ: Օրակարգի խիստ կարեւոր հարցեր տեղւոյն վրայ: Մասնաճիւղիս բոլոր անդամներու ներկայութիւնը ան–հրաժեշտ է : Կը հրաւիրուին նաեւ ոչ անդամ բոլոր Խարբերդցիները անխը–տիր :

« ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ »

Մեր ստացած հարիւրաւոր օրինակները սպառած ըլլալով, քանի մը օրէն միայն պիտի կարենանք գոհացում տալ հին ու նոր դիմումներուն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 13 Հոկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ :

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՁՄԵՌԸ
ԱԺԱՆ ՏԱՔՆԱԼ
ՁԵՐ ԱՃՈՒԽԸ

ԱՄԱՌԸ

ՊԷՏՔ Է ԳՆԷՔ

ALEXANIAN

ԱՃՈՒԽ – ՄԱԶՈՒԹ

Bureaux	**Chantier**
10 bis, Bd. Rodin	7, Rue du Pourtour
ISSY-LES-MOULINEAUX	MEUDON
MIC. 28-79	OBS. 22-71

Dépositaire Butagaz

Դիմեցէք ամառուան գիներու ցան–կը ստանալու համար :

ՎԱՐԴԱՎԱՌԸ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միու–թիւնը կը տօնէ Վարդավառը, կիրակի, Յուլիս 29ին: Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ի յիշատակ 1915ի բիւրաւոր նահատակներուն :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յար–գելու անոնց անմահ յիշատակը :

×

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Մի–ութեան Տէսինի մասնաճիւղը կը ծանու–ցանէ թէ Վարդավառի առթիւ, այս կի–րակի առաւօտ հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, մեր բիւ–րաւոր նահատակներու յիշատակին : Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՎԱՐԱԳ ՔՀՆՅ. ԱԻԱԳԵԱՆ

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը նա–հատակներու յիշատակը յարգելու:

×

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր պա–տարագ կը մատուցուի Վարդավառի առ–թիւ :

×

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, տօն է Պայծառակերպու–թեան Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստո–սի, ՎԱՐԴԱՎԱՌ :

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քա–ռաձայն Ս. պատարագ :

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրա–պետական Պատուիրակ Գերաշնորհ Տէր Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան :

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ մեր ժո–ղովուրդը ներկայ գտնուելու Ս. պատա–րագին :

×

Այս Երկուշաբթի, օր Մեռելոց, Փա–րիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի Ս. պատարագ :

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, Պայծառակերպութեան տօնին առթիւ, Առնուվիլի Վարագ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ, Հոգեշնորհ Տէր Ներսէս վար–դապետ Բապուճեան:

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողո–վուրդը :

×

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի Վարդավառ եւ Պայծա–ռակերպութիւն Տեառն : Ձայնաւոր Պա–տարագ ժամը 10.30*ին : Պիտի պատարա–գէ եւ քարոզէ*

ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Վ. ՓԱՐԹԱՄԵԱՆ

Պէյրութի Ս. Պօղոս Հայ Ճեմարանին տնօրէնը :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT
7 ETAGES D'EXPOSITION
D'AMEUBLEMENTS
CRÉDIT SANS FORMALITÉS
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

AU BEAU NOYER

185, BD. JEAN JAURÈS — 15, AV. ANDRÉ MORIZET — BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ

խոհանոց, ճաշարան, ննջասենեակ, *սթիւտիօներ*, անկողնի կազմածներ, հիւրասրահ, կահաւորման կերպասներ, եւայլն, կ'առնուին՝

Goussainville Mobilier

MAISON R. TACVORIAN

1, Avenue Jacques Potel
2, Avenue de la Concorde
GOUSSAINVILLE (S. et O.)

La petite Boutique aux plus grandes possibilités

Վճարումի մեծ դիւրութիւններ . հիմնդութեան պարագային՝ ապահովագրութիւն :

Livraison gratuite

ՅԱՌԱՋ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 28 ՅՈՒԼԻՍ — SAMEDI 28 JUILLET 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9364 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5265

ՕՐՈՒԱՆ ՃՕՍՔԸ

ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

—o—

Գ.

Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան գաղափարը որոշ հետաքրքրութիւն առեղծեց Եմէնի մէջ, որուն Իմիրը Գահիրէ երթալով համաձայնագիր մը ստորագրեց Նախագահ Նասրի հետ, Սուրիոյ միացումէն անմիջապէս վերջ:

Իրաքի 1958 Յուլիս 14ի յեղափոխութիւնը մեծ մտահոգութեան ենթարկեց Լիբանանը, որուն նախագահը Քամիլ Շամուն Ամերիկացիներուն դիմեց՝ երկրին անկախութիւնը կարենալ պահպանելու համար:

Սարսափի մատնուեցաւ նաեւ Յորդանան, որուն երիտասարդ Թագաւորը Հիւսէյն Անգլիացիներու աջակցութիւնը խնդրեց:

Ամերիկեան եւ անգլիական զօրագունդեր պաշտպանեցին Լիբանանն ու Յորդանանը, աջակցութեամբ Միջերկրականի ամերիկեան 7րդ Նաւատորմիղին:

Այն պահուն, երբ կը յուսացուէր թէ Արաբ. Միացեալ Հանրապետութիւնը պիտի իրագործէր Արգաւանդ Մահիկի ծրագիրը, Իրաք, Լիբանան եւ Յորդանան կը չէշտէին իրենց անկախութեան ձգտումը:

Երեքուկէս տարի վերջ, 1961 Սեպտ. 28ին Սուրիա եւս նոյն ձգտումը պիտի ունենար, բաժնուելով Արաբ. Միաց. Հանրապետութենէն:

Ներկայիս Եգիպտոս կը պահէ այս վերջին անունը, ապագային քոյր երկիրներու միացումով զայն իրականացած տեսնելու յոյսով:

Գահիրէ դարձած է կարեւոր կեդրոն մը արաբ եւ իսլամ երկիրներու համար: Արաբական Լիկայի ընդհանուր քարտուղարն է միշտ եգիպտացի մը՝ Հասունա:

Ափրիկէի նորաղատ իսլամական երկիրներն ալ իրենց աչքերը յառած են դէպի Եգիպտոսի մայրաքաղաքը, ուր յաճախակի համագումարներ տեղի կ'ունենան, հովանաւորութեամբ Նախագահ Նասրի եւ մասնակցութեամբ յիշեալ պետութեանց եւ Լիկայի անդամ երկիրներու ներկայացուցիչներուն:

Տասնամեակի տօնակատարութեանց առթիւ քանի մը հրթիռներու արձակումը — մինչեւ վեց հարիւր քիլոմեթր բարձրութեամբ — կոչուած է մեծապէս տպաւորելու Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները:

Քաղաքական – դիւանագիտական ճակատի վրայ իր դիրքն ամրապնդելէ վերջ, Արաբ. Միաց. Հանրապետութեան նախագահը յանդուգն քայլեր առաւ՝ խորապէս յեղաշրջելով Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ ներքին տնտեսական – ընկերային կառուցուածքը:

Սուէզի դէպքէն վերջ պետականացուած էր Ֆրանս. եւ անգլ. առեւտրական ընկերութիւններն ու դրամատուները:

1961 Յուլիսին օրէնքով մը ազգայնացուց եգիպտական եւ օտար առեւտրական կարեւոր հիմնարկութիւններն ու գործարանները:

Նոյն օրէնքը, որոշ մեղմացումներով, գործադրուեցաւ նաեւ Սուրիոյ մէջ:

Միւս կողմէ հողազուրկ գիւղացիները նպաստաւորելու համար, գրաւուեցան մեծ կալուածատէրերու հողերը, անոնց ձգելով հինգ հարիւր հեկտար միայն (երկու հարիւր ֆէտտան): 1961ին նոր օրէնքով մը արգիլուեցաւ 250 հեկտարէն աւելի հողի սեփականութիւնը: Գրաւուած հողերը բաշխուեցան ֆելլահներուն:

Նախագահ Նասր Եգիպտոսի մէջ կը կիրարկէ ընկերվարական սկզբունքները, զանոնք յարմարցնելով տեղական պայմաններուն:

Ո՛չ մէկ երկրի մէջ ա՛յսքան խոր յեղաշրջում առաջ եկած է վերջին տասը տարիներու ընթացքին:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ԱԼԺԵՐԻԱ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ՝ ԱՆՈՐՈՇ

—o—

ՊԵԼՔԱՍԵՄ ՔՐԻՄ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԶԳԵՍՏ ՀԱԳԱՒ

Պէն Պելլայի անմիջական կցորդը՝ Խիտէր յայտարարեց թէ «Քապիլիոյ եղբայրները» կորսուած դատ մը կը պաշտպանեն: Նոյն առեն յայտնեց թէ Քաղաքական Բիւրոն Ալժէ պիտի տեղաւորուի յառաջիկայ շաբթու ընթացքին: Խիտէր ըսաւ նաեւ թէ այս ամբողջը լաւագոյն պայմաններու մէջ կրնայի կատարուիլ եթէ «Թիզի – Ուզուի կարգ մը եղբայրներու անկարգ եւ անխորհուրդ հակազդեցութիւնները չըլլային: Անոնց յայտարարութիւնները կոչ մըն են ապանութեան: Յուսահատ ձայնն է կորսուած դատերու: Եթէ ուզէինք ճնշումի միջոցներ օգտագործել, հարկ եղած ուժն ունինք ատոր համար: Կարեւոր բանակ մը, սահմաններու բանակը որ 40.000 մարզուած մարդիկ կը համախմբէ, շատ լաւ հրջապատուած: Մեր եղբայրները, որոնք հակազդեցին Կոնստանդինի մէջ հրահանգ ստացան զէնք չպարպել իրենց եղբայրներուն վրայ»:

Խիտէր յայտնեց նաեւ թէ ընտրութիւնները պիտի յետաձգուին, Օգոստոս 12ը շատ մերձաւոր թուական մը ըլլալով: Ասիկա արդէն առաջին բռնաբարում մը կարելի է նկատել Էվիանի համաձայնութեանց որ կը ճշդէր թէ ընտրութիւնները տեղի պէտք է ունենան Հանրաքուէի արդիւնքներէն առաւելագոյն երեք շաբաթ յետոյ: Այս կը նշանակէ նաեւ թէ Օգոստոս 12ը արդէն յապաղած թուական մըն էր:

Թիզի – Ուզուի մէջ, Պելքասէմ Քրիմ, ԱԺՀԱԿի Ներքին Նախարարը, զինուորական համազգեստ հագած, տեսակցութիւն մը ունեցած է Քապիլ զինուորական ղեկավարներու հետ: Այս խորհրդակցութեան առեն, դեկոյց մը կը կարդացուէր մամուլին որուն մէջ, Թիզի – Ուզուի խումբը «կոչ կ'ընէ ժողովուրդին որ փողոց իջնէ յարգելու համար յիշատակը այն ռազմիկներուն որոնք ինկան Կոնստանդին, զոհ՝ քանի մը արկածախնդիրներու գնդակներուն եւ որոնց միակ յանցանքը եղած էր ո՛չ ըսել մենատիրութեան եւ արկածախնդրութեան»:

Այս դեկոյցը կը չեշտէ նաեւ թէ Կոնստանդինի դէմ եղած յարձակումէն ետք, Կոնստանդինի բնակչութիւնը հակազդած է: «Այս յարձակումին հեղինակները, իբրեւ փութկոտ ծառաներ անհատի պաշտամունքի, փորձած էին «կեցցէ Պէն Պելլա» պոռալ տալ, զանգուածին: Բայց Կոնստանդինի ժողովուրդը՝ հաւատարիմ իր յեղափոխական աւանդութեանց, ցոյց կատարեց նոյն գիշերը. «կեցցէ՛ յեղափոխութիւնը, կեցցէ՛ ժողովուրդը» պոռալով: Այս դեկոյցէն զատ, Պուտիաֆ խօսեցաւ Պուճիի ժողովուրդին:

Յանուն «Թիզի – Ուզուի խումբին» եւ ակնարկելով Պէն Պելլայի եւ վերջին դէպքերուն, շեշտեց.— «Նոյնիսկ եթէ այս մարդիկը յաջողին գրաւել հողամասին ինը տասներորդը եւ եթէ միայն մէկ տասներորդ մնայ մեր ձեռքը, նորէն կը կռուինք: Ո՛չ ոքի մենատիրութիւնը կ'ընդունինք: Վճռած ենք կռուիլ»:

Յիշենք նաեւ թէ ԱԺՀԱԿի երկու նախարարներ՝ Սաատ Տահլապ եւ Պիթաթ Փարիզ եկան առջի օր:

× Ի տես այս դէպքերուն Եւրոպացիներու զանգուածային մեկնումը կը շարունակուի ժամէ ժամ աւելի ծաւալելով եւ ողբերգական վիճակ ստանալով:

Մարսէյլի քաղաքապետը՝ Կասթոն Տէֆէռ որ զանազան տեսակցութիւններ տուած է Փարիզեան օրաթերթերու, գլխաւորաբար դէմ է «Սեւ ոտք»երու Մարսէյլ հաստատման: Անոնց թիւը 150 հազար է ներկայիս եւ ընկերվարական ծերակուտականը կը յայտնէ թէ ոչ տուն, ոչ ալ գործ ունի անոնց համար: Թղթակից մը ըսած է Կասթոն Տէֆէռի թէ «չար լեզուները» կ'առարկեն թէ գաղթականներու Մարսէյլ հաստատուելուն դէմ է որովհետեւ գիտէ թէ անոնք եթէ քուէարկութեան մասնակցին այլեւս կրնայ չընտրուիլ: Տէֆէռ պատասխանած է թէ նման վախ չունի:

× Ժան – Ժագ Սիւզինի, որ յանուն Գաղտնի Բանակի համաձայնութեան եկած էր Ռոչէ – Նուառի իշխանութեանց հետ, յայտարարութիւն մը յանձնեց մամուլին ուր կ'ըսէ.— տարակոյս չկայ թէ եթէ ներկայ անկարգութիւնները, սպանութիւնները, առեւանգումները շարունակուին, եւրոպացի համայնքը անկարելիութեան մէջ կ'ըլլայ նոր Ալժերիոյ ծառայելու եւ վերջնականապէս կը ձգէ հող մը ուր պատրաստ էր ապրելու խաղաղութեան, արժանապատուութեան եւ եղբայրութեան մէջ»:

× 23 առեւանգուած Եւրոպացիներ, ազատ արձակուեցան առջի օր:

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԽՈՐՀԻՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՔՐՏ. ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՄԱՍԻՆ՝

—

«Վաթան»ի մէջ Թուրհան Թիւֆել կը գրէ.—

Իրաքի պետութեան նախագահը յայտարարեց թէ «9 ամիսէ ի վեր շարունակուող եւ անկախ պետութիւն մը հիմնելու ձգտող քրտական ապստամբութիւնը ամբողջովին ջախջախուած, ապստամբները դրացի երկիրներ ապաստանած են»: Մինչդեռ, այս յայտարարութեան յաջորդ օրը թերթերը կը գրէին թէ Իրաքի ապստամբները յարձակած են Թուրքիոյ սահմանային գիւղերուն վրայ:

Այս վերջին լուրը կը հերքուի Զօրավար Քասըմի յայտարարութեամբ:

«Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանիի ապստամբութիւնը», որ Իրաքի մէջ ինը ամիսէ ի վեր կը շարունակուի, առաջին ապստամբական շարժումը չէ Քիւրտերուն, որոնց Միջին Արեւելքի մէջ գոյութիւնը կը պնդուի թէ կ'երկարի մինչեւ Ն. Ք. 7րդ դար: Իրանեան, արաբական եւ թրքական հողերու միջեւ սեղմուած, բաժնուած, լեռնային շրջաններու մէջ ապրող Քիւրտերուն ապստամբելու շրջանը կը սկսի 1806ին: Այս ապստամբութիւնները, որոնք Օսմանեան Թագաւորներու եւ Իրանի Շահերուն դէմ կատարուած են, նոյնիսկ երբեմն տարիներ տեւած են:

Արդի շրջաններուն, Քիւրտերուն քաղաքական եւ իրաւական գոյութիւնը ընդունող առաջին փաստաթուղթն է Սեւրի 10 Օգոստոս, 1920 թուակիր դաշնագիրը, որ պատրաստուած էր աշխարհակալներու կողմէ՝ Օսմ. կայսրութիւնը բաժան բաժան ընելու համար: Բայց Թրքական Անկախութեան Պատերազմին աշխարհակալներու դէմ տարած յաղթանակէն ետք ստորագրուած Լօզանի դաշնագիրով Սեւրը առանց գործադրուելու ջնջուեցաւ ու դարձաւ պատմական փաստաթուղթ մը:

Այլազան պատճառներով թիւը անյայտ մնացած, բայց ենթադրաբար 8 – 10 միլիոն հոգիէ բաղկացած Քիւրտերուն մեծամասնութիւնը Իրաքի, Իրանի և Թուրքիոյ, փոքր մէկ մասն ալ Սուրիոյ եւ Խորհ. Միութեան մէջ կը գտնուին: Քիւրտերու մեծագոյն համեմատութիւնը (27 առ հարիւր կ'ապրի Իրաքի մէջ):

Իրաքցի Քիւրտերը Ա. Աշխարհամարտէն ետք Անգլիացիներուն կողմէ օգտագործուեցան Իրաքցի Արաբներուն դէմ՝ իբրեւ հաւասարակշռութեան տարր մը:

Այս ուղղութեամբ առաջին քայլը կազմեց երկերես յայտարարութիւն մը, որ 8 Նոյեմբեր 1918ին Անգլիացիներուն եւ Ֆրանսացիներուն կողմէ հաւաքաբար հրատարակուեցաւ, եւ ուր կ'ըսուէր թէ անոնք «ուրիշ նպատակ չունին՝ եթէ ոչ ազատագրել եւ ազգային անկախութիւն շնորհել շրջանային ժողովուրդներուն, որոնք երկար ատենէ ի վեր Թուրքերու հարստահարութեան տակ տուայտած են»: Այս յայտարարութեան յաջորդեցին անգլիական հոգատարութիւնը Իրաքի եւ Պաղեստինի վրայ, եւ ֆրանսական հոգատարութիւնը Սուրիոյ վրայ:

Սեւրի դաշնագիրը Քիւրտերու անկախութեան իրաւունքը ճանչցած էր, երկու տարի ետք ալ անոնց կառավարութիւն կազմելու իրաւունքը հռչակուած էր: Այս կացութիւնը երկար չէր տեւած, Լօզանի դաշնագրին ստորագրումէն երկու ամիս առաջ բրիտանական օգուժը վերջ տուած էր այդ ինքնավարութեան եւ քրտական կառավարութեան: Անգլիական օդուժը այնուհետեւ միշտ օգնեց Իրաքի ուժերուն՝ քրտական ապստամբութիւնները զսպելու մէջ:

Որոշ է որ Իրաքի իբերայաջորդ քըրտական ապստամբութիւնները մօտէն կապ ունին Իրաքի քարիւղներուն հետ:

Թուրք կառավարութիւնը քրտականութեան մասին իր տեսակէտը եւ դիրքաւորումը մնռական կերպով չէ բացայայտած: Այս խնդրին վրայ հարկ է ուշադրութեամբ հակիլ եւ հետեւելիք քաղաքականութիւնը վերջնական ձեւով ճշդելով՝ ըստ այնմ միջոցները այժմէն ձեռք առնել:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ ալքոլամոլութիւնը օրէ օր կը ծաւալի եւ հսկայ աւերներ կը գործէ: 1962ի առաջին եռամսեայ ընթացքին ալքոլամոլութեան հետեւանքով մեռնողներու թիւը զգալի յաւելում մը կրած է, 1961ի նոյն ժամանակամիջոցին բաղդատմամբ: 1962ի առաջին երեք ամիսներու ընթացքին 5154 հոգի մեռած են ալքոլամոլութենէն:

ԻԶՄԻՐԻ մէջ երեք հարիւր աղբահաւաքներ գադրեցուցին իրենց աշխատանքը առջի օր: Կ'ուզեն միայն օրը ութ ժամ աշխատիլ (16 ժամ կ'աշխատին) եւ օրը հինգ Ն. Ֆ. շահիլ փոխանակ 3.50ի:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ մէջ միսը սկըսած է պակսիլ եւ Պերլինցիները բաժնեչափով միայն պիտի կարենան միս գնել: Արդէն Ֆրանքֆորթ / Օտէռ եւ Հալլէի մէջ շաբաթական 250 կրամ միս կը ստանան միայն:

ԺԻՒԼ ՄՈՔԻ կինը անձնասպան եղաւ առջի օր, յարկաբաժնին 6րդ յարկէն ինքզինքը վար նետելով: Նախկին Ներքին նախարարին կինը որ Փարիզի փաստաբանական կաճառին առաջին կին փաստաբաններէն եղած է եւ եռանդուն շարքային մը (ընկերվարական կուսակցութեան հին անդամ) շատ պզդուած էր երբ 1943ին իր մեծ տղան կորսնցուցած էր, դիմադրութեան կռիւներուն զոհ: Այդ թըւականէն ի վեր Տիկին Ժիւլ Մոք բժշկական հսկողութեան տակ էր միշտ ջղային դրութիւնը բոլորովին խանգարուած ըլլալով:

ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԱՎԱՌ

— Եա՛ Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետ, կը լսէինք հազարաւոր բերաններէ, ամէն տարի այսօր: Տարինե՛ր առաջ ...

Վարդավառ էր, եւ վարդի պէս կը վառէին բոլոր դէմքերն ու հոգիները: Կը ցնծային մինչեւ անգամ Քիւրտն ու Քըր-տուհին, «Լօլօ»ներ արձակելով եւ խումբ խումբ ուխտի երթալով Ս. Կարապետ:

Անշուշտ քրիստոնէական «սուրբ»ը չէր որ կը բոցավառէր հոգիները, այդ սա-րալանջին վրայ:

Ուրի՛շ ոգի մը, հեթանոսական տեն-դերու խոյանքն էր որ կը սաւառնէր այդ պուրակներուն եւ անտառներուն մէջ, ան-ծայրածիր լեռնաշխարհի մը դիմաց, Տա-րօնի ծիծղուն դաշտն ի վեր:

Եւ իսկապէս, հեթանոսական ոստան մըն էր «Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետը», իր շրջապատով, պուրակներով, պա-րիսպներով, մեհեաններով, դամբարան-ներով կամ աղբիւրներով:

Ո՞վ չէ լսած կաղ դեւին հէքեաթը, — իբրեւ խօսուն դրուագ մը Գրիգոր Լուսա-ւորիչի հալածանքին՝ հեթանոսութեան դէմ:

Ո՞վ չէ համակուած անհուն խանդա-ղատանքով, լսելով դեռ ուրիշ «կռա-պաշտական» պատմութիւններ, կամ դի-տելով, անվերջ դիտելով մնացորդները քարուքանդ փառքերու:

Կանգնած՝ Ս. Կարապետի ո՛րեւէ մէկ անկիւնը, ծառի մը տակ, պուրակի մը մօտ կամ քիչ անդին՝ Գէորգ Չաւուշի եւ Անդրանիկի անտառին ափը, ձեր հոգին թեւ կ'առնէր, կը սլանար դէպի անցեա-լը, եւ մեր իսկական պատմութիւնը կը կարդար ամբողջ համայնապատկերին մէջ:

Ու ձեր աչքերը կ'ուզէին ճեղքել գե-տինը, սարալանջին ամէն մէկ հողակոյ-տը, գտնելու համար ինչ որ թաղուած էր անոնց տակ, քրիստոնէութեան բարբա-րոսներուն կողմէ:

Ոչ եւս է, այսօր, Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետը: Եւ կարմիր է, այսօր, Վարդավառը, որովհետեւ՝ այդ օրն էր որ ողջ-ողջ գերեզման դրին նաեւ Տարօնի ժողովուրդը: Ե՛ւ լերան ե՛ւ դաշտի բնակիչը:

1915էն առաջ, ամէն տարի այս օրը, Տարօնի ժողովուրդը ծիծաղ էր եւ յոր-դահոսան ալիք մը կենսունակութեան, ինչպէս ծաղիկները իր լեռներուն եւ դաշտերուն:

1915էն ասդին, նոյն արի ժողովուրդին ցիրուցան մնացորդները Վարդավառի ջուրին տեղ արցունք է որ կը ցանեն, եր-կիրէ երկիր, եւ իրենց չքեղ ծաղիկներուն փոխարէն, արուեստական խունկն է որ կը փնտռեն, տունէ տուն:

Ինչպէս միւս բոլոր մնացորդները, որ անշնչացան Վարդավառէն առաջ կամ վերջը ...

Եւ սակայն, դուն կաս, Տարօ՛ն, ինչ-պէս կան Բարձր Հայքը, Վասպուրակա-նը, Տիգրանակերտը, Խարբերդը, Սե-բաստիան, Բաղէշը, Կիլիկիան եւ միւս-ները:

Երկու երրորդով կոտորուած եւ մը-նացեալով ցիրուցան, դուն կաս իբրեւ կենդանի մէկ մասնիկը ժողովուրդի մը որ չուզեց ծռել իր գլուխն ու մէջքը, որ թէեւ ուշ արթնցաւ, բայց գիտցաւ զար-նել զարնողին, եւ ստեղծել խարիսխ մը, կռուան մը, մէկնակէտ մը փաղուան հա-մար:

Տարբեր պարագաներու մէջ, Վարդա-վառը կրնար դառնալ քու կարմիր կի-րակիդ — հայկական իմաստով — փո-խանակ վերածուելու սգատօնի մը:

Եւ սակա՛յն, ահա քու մնացորդներդ են որ կ'աղաղակեն, այս պողոտաներուն վրայ եւ ամէն տեղ, — Աշխատէ որ սու-գի տօնը վերածուի յաղթանակի:

Որովհետեւ իբրեւ լերան եւ դաշտի զաւակ — ինչպէս միւսները — անոնք Աշուղ Ջիւանիէն շատ առաջ գիտէին ու գիտեն.—

Փորձանք, հալածանք եւ նեղութիւն
— ազգերի գլխից,
Ինչպէս ճանապարհի կարաւան՝ կուգան
ու կ'երթան.
Ոչ ուժեղը թող պարծենայ, ոչ տկարը
տխրի,
Փոփոխակի անցքեր զանազան կուգան ու
կ'երթան:

Ո՞վ կրցաւ չափել ձեր մէջ — այս ամ-բողջ ժողովուրդին մէջ — կուտակուած կորովն ու կամքը, որպէսզի համարձա-կէր արտասանել մահավճիռը, վերջնա-կան ու անվերաքննելի:

Եւ ո՞վ համարձակեցաւ պատմութեան յանձնել մեզ, նոյնիսկ աշխարհասասան սպանդի ամէնէն կատաղի օրերուն, երբ վերը երկինքն էր, իսկ վարը՝ եաթա-ղանը:

Մշեցի մօր համար չէ՞ր որ կ'երգէր բանաստեղծը.

Կարդալ - գրել լաւ բան է,
Բայց երբ կուգայ ճնճութիւն,
Հարցուցէք աշակերտին,
Վաթել գիտէ՞ նա արիւն:

Տարօնը սուգի՛ծ էր այդ գիտելիքը— արիւն թափել, յանուն ազատութեան: Եւ եթէ ծանր վրիպումներ գործուեցան, ճակատագրական պահուն, այդ չի նշա-նակեր թէ այլեւս պիտի չունենանք ոչ Վարդավառ, ոչ ալ հայրենիք մը ամ-բողջական:

Մեր անդարձ մահավճիռը կը տրուի այն ատեն, երբ կը մոռնանք ե՛ւ Վարդա-վառ ե՛ւ հայրենիք: Երբ կը դառնանք միջազգային բոշաներ, առանց դաւա-նանքի եւ առանց պատմութեան: Երբ հոլին կուտանք մեր սրբութիւնները, թերխաշ մարդանք չփոթելով բուն գի-տութեան հետ:

Ու մանաւանդ, երբ ոտքով ձեռքով մրցումի կ'ելլենք, բացուած ճեղքերը ա-ւելի լայնցնելու խելագարութեամբ:

Թշնամին այդ օրը չի տեսներ, եթէ մենք սորվինք — սորվի՛նք, վերջապէս— սանձ դնել մեր ներքին թշնամութեանց, որոնք արդէն հասած են զարհուրելի եւ անորակելի սահմանի մը:

Թող Վարդավառը ջուր ցանէ բոլոր անոտի կիրքերուն վրայ:

(1934) Շ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ

5ՐԴ ԳՈՒՄԱՐՄԱՆ, 7ՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Հանդէս գալով Հայաստանի Կոմ. կու-սակցութեան կենտկոմի պլէնումի մէջ, Եա. Զարոբեանը, յայտնեց յետոյ, որ «շինարարութեան վիճակը տագնապ է առաջացնում», իբրեւ «գլխաւոր պատ-ճառ» նշեր է շինարարական կազմակեր-պութիւններու արտադրական ցած կար-գապահութիւնը: («Ս. Հ.» 1961 թ. 23 Յուլիս): Նոյն պատճառները առաջ կը քաշէ նաեւ պլէնումի մէջ զեկուցումով հանդէս եկող կենտկոմի քարտուղարնե-րէն Գ. Յարութիւնեանը: Պլաններու թե-րակատարումի «հիմնական պատճառը այն է, որ կառոյցներում վատ են կազ-մակերպում աշխատանքը»: Միւս պատ-ճառը «շինարարական մեքանիզմների ան-բաւարար օգտագործումն է»: Ուրեմն մե-խանիզմներ կան եղեր, բայց անոնք չեն օգտագործուիր ինչպէս որ պէտքն է: Վարագոյրի ծայրը քիչ մը բաց կ'ընէ խորհրդային վերհսկողութեան յանձնա-ժողովի նախագահ Լ. Մելքոնեանը, որ համարձակութիւն ունեցեր է յայտարա-րելու, որ «շինարարութեան մեքենաց-ման տէմպերը ետ են մնում, որովհետեւ տարիներ շարունակ մենք քիչ ենք մեքե-նաներ ստացել»:

Իսկ թէ մեքենաները ուրկէ կը ստաց-ուին եւ ո՞վ է որ քիչ մեքենաներ, քիչ շինանիւթեր կուտայ Հայաստանին, ա-տիկա կը պարզուի բացորոշ կերպով այն ելոյթներէն, որ ունեցեր են Հայաստանի պատգամաւորները Մոսկուայի գերա-գոյն մարմիններու եւ նստաշրջաններու առջեւ: Այստեղ անոնք հանդէս եկեր են իբրեւ խնդրարկուներ եւ իրենց խնդիրը կը ներկայացնեն այնպիսի ձեւով մը, որ այլեւս յայտնի կը դառնայ թէ ո՞վ է Հայաստանի շինարարական պլաններու թերակատարումի պատճառը:

Խորհրդային Միութեան Գերագոյն

Խորհուրդի 1960 թ. Դեկտեմբեր 20ի նստաշրջանին Հայաստանի պատգամաւոր (Երեւանեան) Ս. Մովսիսեանը (փոխ-վարչապետ) իր ճառին մէջ, անդրադառ-նալով բնակարանային շինարարութեան հարցին, «պլանի կատարումը ապահո-վելու համար» կը խնդրէ խորհ. Միու-թեան պետական պլանէն «հնարաւորու-թիւններ գտնել Հայաստանի բնակարա-նային շինարարութեան համար յատկա-ցնելու լրացուցիչ կերպով երեք միլիոն ռուբլի»: Բնակարանային շինարարու-թեան պլանը կատարելու համար կան կարգ մը դժուարութիւններ, զորս յաղ-թահարելու համար ան կը խնդրէ Խորհ. Միութեան պետական պլանէն «անհրա-ժեշտ օգնութիւն ցոյց տալ» («Ս. Հ.» 24 Դեկտ. 1961 թ.):

Ս. Մովսիսեանը Հայաստանի լուրջ պատրաստութիւն ունեցող տնտեսագէտ մըն է: Ան վարած է միշտ պատասխա-նատու պաշտօններ: Եղած է պետական պլանի (պետպլանի) նախագահը եւ ժո-ղովրդական տնտեսական խորհուրդ (ժողտնտխորհը) կազմակերպուելէն յե-տոյ այս վերջինի առաջին նախագահ եւ ներկայիս Հայաստանի մինիստրներու խորհուրդի նախագահ Ա. Քոչինեանի ա-ռաջին տեղակալն է (թիւ առաջին փոխ-վարչապետ): Անոր հանդամանքը պա-հանջեր է որ իր վերոյիշեալ ելոյթի մէջ «սանձուած» լեզու գործածէ, բայց ա-տով մէկտեղ, ըսածներէն անառարկելի-օրէն յայտնի կը դառնայ, որ Հայաստա-նի մէջ կատարուող շինարարութեան պլաններու կատարումը կամ թերակատա-րումը կախուած է Խորհ. Միութեան կեդրոնական մարմիններէ եւ մասնաւո-րապէս պետպլանէն:

Հայաստանի միւս պատգամաւորը, որ ելոյթ ունեցեր է նոյն նստաշրջանին, Աստղիկ Առաքելեանն է, որ բանուորուհի է Լենինականի հիւսուածեղէնի (տեքս-տիլ) գործարանախումբին (քոմբինատի) մէջ: Ան աւելի պարզ կը խօսի: Միու-թենական կեդրոնական մարմինները քն-նադատելէ առաջ, ան, ըստ բոլշեւիկ-ներու մօտ ընդունուած սովորութեան, նախապէս կը գովաբանէ Խորհ. Միու-թեան պարտիան եւ կառավարութիւնը, որոնց «ամենօրեայ հոգատարութեան շը-նորհիւ արմատապէս բարելաւուել է Հա-յաստանի աշխատաւորութեան նիւթական վիճակը»: Այդ բարելաւումի գործօննե-րէն մէկն ալ բնակարանով ապահովելն է: «Ինչպէս ամբողջ խորհրդային երկրում, նոյնպէս էլ Հայաստանի մէջ տարէցտա-րի աւելացւում են պետ. յատկացում-ները բնակարանային շինարարութեան»: Առով մէկտեղ կայ «սակայն» մը: Այդ սակայնը այն է, որ «արդիւնաբերութեան բուռն աճը, այդ բազայի վրայ նոր քա-ղաքների ու բանուորական աւանների ա-ռաջացումը հրամայաբար պահանջում են էլ աւելի ուժեղացնել բնակարանային շինարարութիւնը»: Բայց այդ շինարա-

ԱԶԳԱՅԻՆ ՋՈՋԵՐ

Շատ ապրանք ծախելու համար ունեցած եռանդը զինքը ծայրայեղու-թեան կը մղէր: Երբ կը տեսնէր այնպիսի մարդիկ, որոնք դիպուածով հարստանա-լով՝ դիպուածին արդիւնքն իրենց խելքէն կ'ընծայէին, կը կանչէր ըսելով. «Հրամ-մեցէք, աղէկ կօշիկներ ունիմ ձեզի հա-մար ... Պարտիզակէն եկած ...»:

Սակայն այսքան աշխատութեան փո-խարէն՝ չի յաջողիր հասնիլ իր նպատա-կին: Տէրը, որ կերակուր ուտելէն ետքը չէր քալեր՝ որպէսզի կերածը չմարսէ եւ նորէն ուտելու համար սակէ չելլէ, գի-շեր մը կը ճամբէ Կարապետը, որ անկո-[illegible]

պէտք է մեռնիլ անօթի: Թորոս բեռնա-կրութեան կոչում ունի, կոչումը ձայն չունի, բախտը զայն սեղանաւորութեան (սարաֆ) կը հրաւիրէ: Ես վիճաբանելու եւ դիմացինս համոզելու փափաք ունիմ, բախտը կը հրամայէ ինծի՝ որ անտառա-բան ըլլամ, իսկ համոզելու պաշտօնն այնպիսի մէկու մը կը յանձնէ որ իր միտ-քը բացատրելու անկարող է: Դուն գի-տութեանց մէջ կը կարծես յառաջ եր-թալ, բախտը բանաստեղծ կ'ընէ քեզ, եւ բախտին չինած բանաստեղծին պէս ան-ճոռնի բան չկայ աշխարհիս վրայ:

Արդ, այս բախտը, որ քիչ բացառու-թեամբ միշտ կը հրաւիրէ մեզ այնպիսի տեղեր՝ ուր չենք ուզեր երթալ, վարժա-պետութեան կը կանչէ Կարապետը, որ 1867ին Իշխաններու ընկերակցութեամբ Պոլսէն կը մեկնի՝ Զէյթուն երթալու հա-մար: Երբ Հալէպ կը հասնի, հիւանդ կ'իյնայ: Ընկերները զինք հոն թողլով [illegible]

Ուստի էշը անօթի ըլլալով ուղիղ ճամբա-յէն կը խոտորի եւ մարգագետնի մը վրայ կը գտնէ իր Զէյթունը, ուր նստած էին քանի մը Զէրքէզներ: Ասոնք այս ինքնահրաւէր աւանակին զալուստը սի-րով կ'ողջունեն եւ տիրոջն ալ կ'ըսեն թէ «այս էշը մերն է, տես ի՛նչպէս ճանչցաւ մեզ ու եկաւ»: Կարապետ ի զուր կը ջա-նայ համոզելու համար վկաներու դիմել, քրիստոնեայ մարդուն վկայութիւնը ի՛նչ արժէք ունի, մանաւանդ երբ էշն ալ իր համակրութիւնը կը յայտնէ Զէրքէզնե-րուն: Արկածեան սոխակը(էշ) հոն պատ-ուական ճաշ մը ընելէն ետքը՝ մարգա-գետնին վրայ կ'երկնցնէ ոտքերը եւ գը-լուխ կը դարձնէ Կարապետին, որ անօթի ետ կը դառնայ, կ'երթայ մօտակայ գիւղ մը՝ գլխուն ճարը փնտռելու: Գիւղին մէջ ձի մը կը գտնէ եւ անով վերստին կ'ու-ղեւորի դէպի Զէյթուն, ուր կը հասնի քանի օրէն: Տարի ու կէս հոն դասա-[illegible]

պարտուած է Զէյթունի ժողովուրդը գը-րելու ամբաստանութեամբ ու պիտի ձերբակալուէր, իսկոյն աշխարհականի հագուստը կը հանէ եւ կրօնաւորի զգեստ հագնելով չունչը կ'առնէ Երուսաղէմ:

1871ին սարկաւագ կը ձեռնադրուի հոն եւ 1872ին կը գրէ Գագիկ Բ. Թատերգ-ութիւնը: Այս թատերգութեան անձե-րուն մէջ կին մըն ալ կար, վանական մամուլը չուզեց որ կին գտնուի վանքի մէջ տպուած թատերգութեան մէջ, ուս-տի կինը հանեց եւ տեղը մանչ դրաւ: Սարկաւագ ձեռնադրուելուն պէս՝ վան-քը բարեկարգելու կը ձեռնարկէ: Խնդիր կը յարուցանէ թէ պատրիարքը պարտա-ւոր է հաշիւ տալ միաբաններուն եւ ըն-տրութիւնները պէտք է կատարուին քը-ւէարկութեամբ: Երբ իր առաջարկու-թիւնները կը մերժուին, բոլոր ուժովը կը սկսի պոռալ թէ ուր խորութիւն կայ հոն արդարութիւն չկայ. եւ ուր արդա-րութիւն չկայ՝ հոն Աստուած չկայ. եւ ուր Աստուած չկայ՝ հոն Աստուծոյ պաշ-տօնեայի գործ չկայ:

Պատրիարքը, որուն ականջները «արդա-րութիւն» եւ «Աստուած» բառերը լսելու վարժուած չէին, անմիջապէս Կարապե-տը կարգէ կը լուծէ եւ Պարոն Կարապետ կը մեկնի Պոլիս եւ հոն գինով պարպել:

Յ. ՓԱՐՈՆԵԱՆ

(2 Շար.)

ՎԱՀԱԳՆ ՈՒՆԻ

Ա Ն Ա Հ Ի Տ

— Հարուստ, ազնուական ծագում ունեցող – ներուն համար ամենամեծ ամոթը աղքատ ըլլալն է, Անահիտ, — կ՚ըսեր հայրս ինծի, երբ ես տասներկու տարեկան էի։ Ան ճիշտ կ՚ըսեր։ Մեր ընտանիքը ազնուական էր, բայց աղքատ։ Ես ալ աղքատ էի, բայց ազնուական։ Ինչպես հայրս կ՚ըսեր, ես ալ կ՚ուզեի, որ ամենամեծ ամոթը ինծի հասնի։ Ուզեի, որ ամենամեծ ամոթը ինծի հասնի, որպեսզի ես ալ ազնուական ըլլամ։

Ես ծնած եմ 1960 թ. Փետրվարի 14-ին։ Մինչեւ 1978 թ. ես ապրած եմ Պոլսոյ Գումգափու թաղամասին մէջ, ուր հայերը կը կազմեն բնակչութեան մեծամասնութիւնը։ Այդ թաղամասին մէջ ես ունեցած եմ շատ մտերիմ բարեկամներ, որոնք հայ են։ Ես ալ հայ եմ։ Ինչպէս ամէն հայ, ես ալ ունեցած եմ հայրենասիրական զգացումներ։ Ինչպէս ամէն հայ, ես ալ ատած եմ թուրքերը։ Ինչպէս ամէն հայ, ես ալ կ՚ուզեի վրէժ լուծել թուրքերէն։ Ինչպէս ամէն հայ, ես ալ կ՚ուզեի, որ թուրքերը ինծի հանդէպ ալ ոճիրներ գործեն, որպէսզի ես ալ կարենամ ըսել, որ ես ալ տառապած եմ։

Ես ալ կ՚ուզեի, որ ինծի հանդէպ ալ ոճիրներ գործուին, որպէսզի ես ալ կարենամ ըսել, որ ես ալ տառապած եմ։ Ես ալ կ՚ուզեի, որ ինծի հանդէպ ալ ոճիրներ գործուին, որպէսզի ես ալ կարենամ ըսել, որ ես ալ տառապած եմ։

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԶՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 65րդ տարեդարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Օգոստոս 5, կիրակի ամբողջ օրը, Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթոքարները :

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՎԱՐԴԱՎԱՌԸ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդավառը, Կիրակի, Յուլիս 29ին: Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ի յիշատակ 1915ի բիւրաւոր նահատակներուն :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու անոնց անմահ յիշատակը :

×

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան Տէսինի մասնաճիւղը կը ծանուցանէ թէ Վարդավառի առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, մեր բիւրաւոր նահատակներու յիշատակին : Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՎԱՐԱԳ ՔՀՆՅ. ԱԻԱԳԵԱՆ

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը նահատակներու յիշատակը յարգելու:

×

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի Վարդավառի առթիւ :

×

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, տօն է Պայծառակերպութեան Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ՎԱՐԴԱՎԱՌ:

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ :

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրապետական Պատուիրակ Գերաշնորհ Տէր Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան :

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ մեր ժողովուրդը ներկայ գտնուելու Ս. պատարագին :

×

Այս Երկուշաբթի, օր Մեռելոց, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի Ս. պատարագ :

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, Պայծառակերպութեան տօնին առթիւ, Առնուվիլի Վարագ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ, Հոգեշնորհ Տէր Ներսէս վարդապետ Բապուճեան:

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը :

×

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի Վարդավառ եւ Պայծառակերպութիւն Տեառն : Զայնաւոր Պատարագ ժամը 10.30ին: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ

ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Վ. ՓԱՐԹԱՄԵԱՆ

Պէյրութի Ս. Պօղոս Հայ Ճեմարանին տնօրէնը :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ

(1860 – 1880)

Գրեց՝ ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

Տպ. Պէյրութ, 1962
Գին՝ 10 Ն. Ֆ.

Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱ. – ԽԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան Կարտանի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Կարտանի Հ. Բարեգործական Ընդհ. Միութեան գպրոցասրահին մէջ: Օրակարգի խիստ կարեւոր հարցեր տեղւոյն վրայ: Մասնաճիւղիս բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Կը հրաւիրուին նաեւ ոչ անդամ բոլոր Խարբերդցիները անխըտիր :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄ — Տէր եւ Տիկին Յակոբ Էսկիճեան եւ զաւակը Եսթէր կը ծանուցանեն թէ այս Կիրակի հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Ժեռոմի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց սիրեցեալ զաւկին եւ եղբօր՝

ԳՐԻԳՈՐԻԿ ԷՍԿԻՃԵԱՆԻ

արկածալի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

ՀՐԱՉԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, հայրը Համբարձում, մայրը Ասիա, քոյրերը Աստղիկ եւ Քնարիկ :

Զինուորագրուած 1941ին, Բ. աշխարհամարտի ճակատէն ետ չէ վերադարձած :

Զինքը փնտռող մայրը եւ քոյրերը, որ նախապէս Ղազախստան կը բնակէին, այժմ հաստատուած են Հայաստան՝ Աբարատ քաղաք (Վեդիի շրջան): Լուր ունեցողները կրնան այս հասցէին գրել :

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

ԱՐՋԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի շրջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յառաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատճառով թերթիս վարչութիւնը սովորականէն շատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հասցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփոխութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհացում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուարացնեն իր գործը:

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայմաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայնով եղած դիմումներուն:

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հասցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962):

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7. Ն. Ֆ.:
Արտասահման 10 Ն. Ֆ.:

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ
ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ
ԵՒ
ՀՌՈՄ – ՎԱՏԻԿԱՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ Մարսէյլէն՝ 17 Օգոստոս
ՎԵՐԱԴԱՐՁ Մարսէյլ՝ 1 Սեպտեմբեր
ԳԻՆ՝ անձ գլուխ, 350 Ն. Ֆ.

Արձանագրութեան համար անձամբ կամ գրաւոր դիմել՝

FERDI ABADJIAN
293, Chemin de St.-Julien
MARSEILLE (12)

« ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ »

Մեր ստացած հարիւրաւոր օրինակները սպառած ըլլալով, քանի մը օրէն միայն պիտի կարենանք գոհացում տալ հին ու նոր դիմումներուն :

Զեռքէ՝ 3 Ն. Ֆ., առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.:

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ – ԼԸ ՓԵՔ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1962 – 1963 Ուսումնական տարեշրջանին :

Կ'ընդունուի 10 – 12 տարեկան բարեկիրթ եւ յառաջադէմ ոեւէ աշակերտ: Ուսումնական ծրագիրն է դասական ընթացք երկրորդական վարժարանի

Դիմել ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

ECOLE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. 963.01.72

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

''ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ''

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ բացուած են յառաջիկայ 1962 – 1963ի դպրոցական շրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքներէն կը խնդրուի որ փութով դիմեն Վարժարանի Տեսչութեան մանրամասն տեղեկութիւններու համար :

Որպէսզի կարելի ըլլայ ուսումնապէս ճշգրիտ եւ յարմարագոյն տեղը դասաւորել աշակերտը, առաջնորդեն նաեւ փոքրիկը, բերեն անոր դպրոցական վկայականները եւ նիշերու վիճակացոյցը :

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

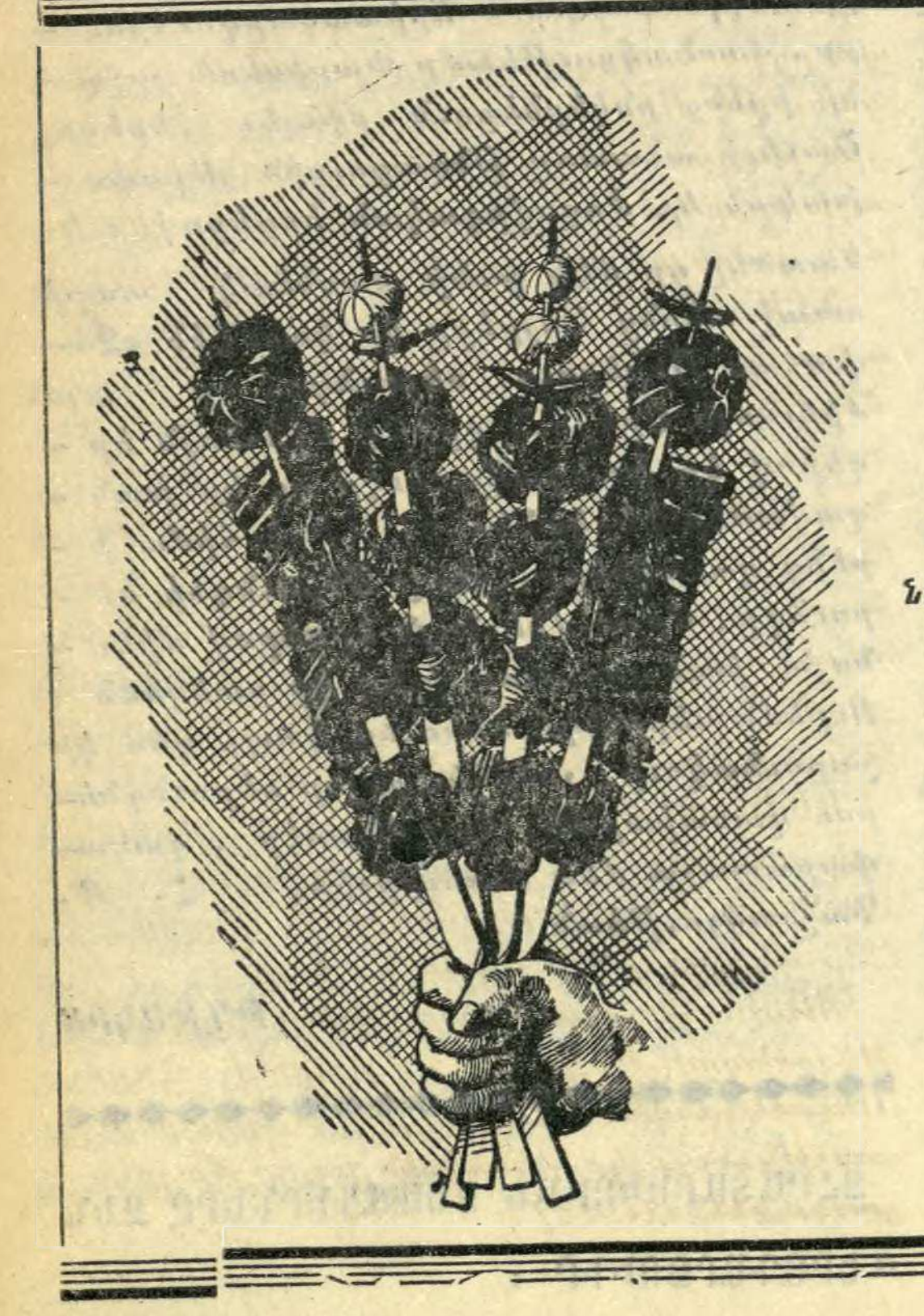

ՃԱՇԱՐԱՆ
ԵԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ, շաշլիք, քարսքի :

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Bar Américain

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES

4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
Téléphone : BAL. 31-21
Métro : F. D. Roosevelt

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵՒԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՅՍԸ կուտայ

Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ եւ ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes
Tél. : GRE. 09-47

11, Bd. de la République, La Garenne
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլիք պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէոմ եւ փլասթիք :

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10էն 30 առ հարիւր զեղչ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՌԱՋ
Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.
ԿԻՐԱԿԻ 29 ՅՈՒԼԻՍ
DIMANCHE 29 JUILLET 1962
38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9365 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5266

ՕՐՈՒԱՆ ԺՈՒՔԸ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐԸ

—o—

Արձակուրդի շրջան է ։

Քաղաքները պարպուած են շատոնց եւ ամարանոցները լեցուած ։

Օտար զբօսաշրջիկներ բոլոր երկիրներէ՝ զարդը կը կազմեն մայրաքաղաքի փողոցներուն եւ զուարճութեան վայրերուն ։

Ամառուան արձակուրդը այս երկրին մէջ ապրող իւրաքանչիւր մարդու տարեկան ծրագրին մաս կը կազմէ ։

Եղանակի սկիզբէն, նոյնիսկ աւելի կանուխէն մարդիկ կ'որոշեն իրենց երթալիք տեղը — ծով կամ լեռ ։

Ընկերային օրէնքները հնարաւորութիւն կ'ընծայեն ամէնէն համեստ բանուորին իսկ տարուան մէջ քանի մը շաբաթ հանգստանալու ։

Անհատական – ընտանեկանէն զատ հաւաքական արձակուրդի դրութիւնն ալ որդեգրած են ֆրանսական զանազան կազմակերպութիւններ, մասնաւորաբար դեռատի դպրոցականներու եւ երիտասարդներու համար ։

Մեր մէջ ամէնէն առաջ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչն է, որ նախաձեռնարկ եղաւ կազդուրման կայան կազմակերպելու երկսեռ փոքրիկներու համար, տարուան մէջ երկու ամիս ։ Երեսուն տարիէ ի վեր անխափան հաւատարիմ մնացած է իր առաքելութեան ։ Ամէն տարի 180 – 200 հայ տղաներ ու աղջիկներ հայաշունչ մթնոլորտի մէջ հաճելի օրեր կը վայելեն, կը կազդուրուին, հայերէն կը ճռուողեն եւ ազգային երգեր կը սորվին ։

Ուրիշ կազմակերպութիւններ հետեւեցան իր օրինակին ։

Տարիներէ ի վեր աւանդական դարձած է նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բանակումը ։

Այս տարի վարձած են Միջերկրականի գեղածիծաղ ափերուն վրայ, Քանի մէջ հոյակապ վիլլա մը, օժտուած ութ հազար քառակուսի մեթր տարածութեամբ զարդարուած ծառերով եւ հանգստաւէտ սենեակներով ։

Կեդր. վարչութիւնը կը յուսայ 250 – 300 երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ ընդունիլ այս տարուան իր կայանին մէջ ։ Ամիսներէ ի վեր պատրաստութիւններ կը տեսնուին՝ Նոր Սերնդականներուն բանակումը լաւագոյն պայմաններու մէջ կատարելու համար ։

Պատրաստուած է դաստիարակչական ծրագիր մը ։ Ձեռնհաս դասախօսներ որոշ ժամանակացոյցի մը համաձայն, պիտի խօսին Հայոց պատմութեան, գրականութեան, արուեստին, մշակոյթին եւ ազգային պայքարներուն վերաբերեալ նիւթերու մասին ։

Պաշտօնական դարձած է արդէն իր փառատօնը ։ Այս տարի Օգոստոս 15ին, Աստուածածնայ տօնին առթիւ պիտի կազմակերպէ դաշտահանդէս մը, որուն գեղարուեստական բաժնի պատրաստութիւնը յանձնուած է երաժիշտ Պ. Կարպիս Աֆրիկեան ։

Տարակոյս չկայ, որ մեծ թիւով հայ ընտանիքներ պիտի փութան վայելելու փառատօնը ։ Հաւանաբար այս տարի պիտի յաճախէ Նոր Սերունդի պաշտօնաթերթին՝ Հայաստանի բարգաւաճման ։

Վերջին պատգամաւորական ժողովը խանդավառ մթնոլորտի մէջ նոր ծրագիրներ մշակած է կազմակերպութիւնը աւելի ուժեղացնելու համար ։

Կատարեալ յաջողութիւն կը մաղթենք Նոր Սերունդի ճամբարին ։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՊԻԼՆԵՐԸ Կ'ՈՒԶԵՆ ԴԻՄԱԴՐԵԼ

ՊԵԼՔԱՍԷՄ ՔՐԻՄ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷ ՄԸ ԿԸ ԿԱԶՄԷ

Պելքասէմ Քրիմի եւ Պուտիաֆի կազմած Յեղափոխութեան Պաշտպանութեան կոմիտէն երրորդ կառավարութիւն մըն է անկախ Ալժերիոյ մէջ, արդարեւ կան արդէն ԱՀԱԿը եւ Աժամեայ Գործադիր մարմինը ։

Թիզու – Ուզուն, հակառակ արտասանուած կրակոտ ճառերուն պատերազմի չի պատրաստուիր ։ Ցարդ երկու կողմերը խօսքով կը կռուին եւ Յրդ վիլլայայի շրջանը շատ հանդարտ է ։ Ասոնց կազմած նոր կոմիտէն ալ ուրիշ բան չուզեր եթէ ոչ ժողովուրդին բարիքը եւ միասնականութիւնը ։ Այս ուղղութեամբ բոլորին ուզածը նոյնն է, բայց չեն կրնար իրարու հետ համաձայնիլ ։ Եւ մէկը միւսին չի հաւնիր ։ Այսպէս Թիզու – Ուզուի խումբը որ եթէ Պէն Խետտական չէ, առնուազն հակապենպելլական է, դէմ է «փաշիստներուն եւ արկածախնդիրներուն» (իմա՛ Պեն Պելլայի խումբը) եւ ԱՀԱԿի անդամները կը նկատէ «առանց քաջութեան անկարողներ որոնք ոչ մէկ բան ըրած են Ալժէ հաստատուելէ ետք» ։

Ֆիկառոյի թղթակիցը կը պատմէ թէ խանդավառ սպայ մը ըսած է նաեւ, «բայց չերթաք ըսէք թէ պենխետտական ենք, մահացու նախատինք է» ։ Եւ մինչ Պելքասէմ Քրիմ եւ Պուտիաֆ միացեալ զեկոյց մը կը հրատարակէին, մեթր Պուզիկա չէր վարանէր յայտարարելու թէ «Թունուզի զօրքը աւելի ծանր արարքներ կը գործէր քան Զօր. Մասիւի վայրաչուները» ։

Թիզու – Ուզուի մարդոց քաղաքական ծրագիրը. երկու գլխաւոր կէտեր ունի ։ Նախ թշնամական դիրք մը Պեն Պելլայի հանդէպ որու դէմ եղած գլխաւոր ամբաստանութիւնն այն է թէ կ'ուզէ զինուորական մենատիրութիւն հաստատել ։ Այս առնչութեամբ, մեթր Պուզիտա ըսած է «հոս, խումբ մը հաւաքուած է որ կը մերժէ արկածախնդրութիւնը ։ Թլեմսէնի յաւակնութիւնը Ալժերիան ղեկավարելու Քաղաքական Բիւրոյի մը միջոցաւ ապօրինի եւ անգործադրելի է» ։

Երկրորդ կէտը այն է թէ շատ զօրաւոր դիրքաւորում մը գոյութիւն ունի պաշտօնազուրկ սպաներուն դէմ ։ Նոյն Պուզիտան է որ կը շեշտէ — «Բանակը չէ որ պէտք է իշխանութիւնը ձեռք առնէ ։ Երբ Ազատ. Բանակի Թունուզի մարդիկը կը յաւակնին ըսելու թէ ազատագրման իսկական բանակ մըն են, բարոյական խաբեբայութիւն մը կը կատարեն ։ Ազատագրման իսկական բանակը՝ ժողովուրդն է եւ զինուորները. որոնք կռուեցան Շալի, Մասիւի եւ Սալանի դէմ ։ Միւսները չեն որ իրենց օրէնքը պիտի պարտադրեն մաքիզարներուն եւ ժողովրդական զանգուածին» ։

Ամէն պարագայի մէջ, յայտնի չէ թէ առնք ի՞նչ պիտի ընեն ։ Ցարդ չեն յայտնած Յեղափոխութեան Պաշտպանութեան կոմիտէին անդամներուն անունները, «ազգային պատասխանատուներ» են կ'ըսուի միայն ։

× Խիտտէր Պեն Պելլայի կցորդը համագումար մը ունեցած է Պեն Խետտայի հետ, ինչ որ որոշ լաւատեսութեան մը պատճառ եղած է ։

× Աւելորդ չէ անշուշտ յիշատակել թէ ըստ Իւմանիթէի, «Ֆրանսա բռնաբարած է Էվիանի համաձայնութիւնները, իր զօրքին շրջապտոյտներ կատարել տալով Ալժէի փողոցներուն մէջ» ։ Հաւանաբար

ՏԱՐՕՆ

Աստուծոյ տաճար սրբազան Տարօն,
Փառքի ծիածան, զօրութեան կրօն,
Քո հողէն, ջրէն, երկինքէն բուրվառ,
Խորհուրդը կեանքի ինձ բաւ թէ «ա՛ռ՝
«Արիւնը ցեղիդ, լեզուն ոսկեբառ,
«Մեսրոպի տեսլեան գիրը ոսկետառ» ։

Յայտնութեան կամքի դու կարօտ անբաւ,
Հանճարի որրան, հայկեան մեծ համբաւ,
Դարերու ահեղ, տիտանեան պայքար,
Յաղթ դիւցազներու սուրբ տապանաքար,
Եւ այժմ միայն կսկիծ, մորմոք, յուշ
Երազատոչոր աշխարհիդ իմ Մուշ ։

Երկինքդ ոսկի, դաշտերդ զմրուխտ,
Խորախորհուրդ է սուրբ վանքերուդ
ուխտ,
Լեռներդ հսկայ, գետերդ յորձնափառ,
Հին աղբիւրներուդ լոյսն է անսպառ —
Սահակ եւ Մեսրոպ, Վարդան եւ Վահան
Պատմութեան ձայնով դեռ մեզ խանդ
կուտան ։

Այժմ թէպէտեւ սգաւոր, խոպան,
Գիւղերդ աւերակ, արտերդ անզութան,
Բայց որդիներուդ կարօտը անյաղթ
Եւ տարօնական սուրբ ուխտը անխախտ,
Գծած են ուղին մեռնելու կամքին,
Մեր առաջնորդն է՝ հայրերու ոգին ։

Ս. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Շաւարշ Նարդունիի գրական կամ քննական սակաւ գործերը կարդալիս, ակամայ միտք ես անում, թէ այս մարդու միտքը մի հարուստ գրադարան է պարունակում, ի հարկին գործածելու համար ։ Անկախ, ինքնուրոյն, յստակ ու հարուստ է Նարդունիի գրականութիւնը ։

Շատերը, ինչպէս ինքն է ասում «ուրիշի բերնի ձիւթն են ծամած», իսկ իր ծամածը, իր սեփական ձիւթն է, որ ամբողջապէս իրենն է ։

Գրական թէ պատմագրական փաստերը՝ որին դիմած է, եւ միջոցը՝ որով դիմում է այդ փաստերը գրականօրէն լուսաբանելու համար, փոխառեալ չեն, այլ իր ինքնատիպ գրականօրէն մշակուած մտքի արդիւնքն են կազմում ։

Իր միշտ բնորոշ գրական նիւթերի հիմերը, միշտ որոշ են ։ Նարդունիի գործերի մէջ որեւէ փաստ, որեւէ ոճ, որեւէ դարձուածք, որեւէ պատկեր միշտ մի նոր առում է ստանում, սրա համար էլ իր խորհրդածութիւնները, պատկերացումները, գաղափարները, ընդհանրացումները միշտ թարմ ու տպաւորիչ են լինում ։

Նարդունիի ստեղծագործական յղացումները մութի մէջ կամ ետեւ չեն, իր խօսքը պարզ ու բնական է հնչում իբրեւ լեզու, իբրեւ գեղարուեստական արժէք ։

Նարդունիի գործերը օժտուած են ազգային խոր հաւատով, այն էլ այնպիսի ուժով, այնպիսի հաւատարմութեամբ, որ թոյլ չէ տալիս որեւէ շեղում, որեւէ թեքում, որեւէ ձեւափոխութիւն Մեսրոպեան բառ ու բանից ։

Մշակուած եղական գրական միտք է Նարդունին, նա նման չէ նրանց, որոնք առանց պատրաստութեան, առանց նախապատրաստութեան, առանց նոյնիսկ գրական ճաշակի, առանց սրտի արիւնումի, լոկ միայն մերկ երեւակայութեամբ, հենց այնպէս գրականութիւն են շինում, աւելորդ ու անմիտ ձափառուքներ յօրինելով ։

Գրողի ստեղծագործական տառապանքն է գրականութեան ստեղծիչ ուժը, այն ուժը, որ գործելով հրաշալի արդիւնքներ է արտադրում ։

Ստեղծումի այս տառապանքով, այս ուժով են յագեցում Նարդունիի գրական գործերը ։

Ս. ՍԱՀԱԹՈՒՆԻ

«Հայրենիք», 1962, Յուլիս 4

Եւրոպացիներու առեւանգումները եւ սպանութիւնները նախատեսուած էին Էվիանի համաձայնութեանց մէջ, բայց Ֆրանսա տեղեակ չէ ...։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖԼԱՄԱՆ ծայրայեղ տարրերու ընդառաջ երթալով, Անվերսի կաթողիկէ եկեղեցին չնջեց ֆրանսերէն քարոզները ։ Արդարեւ ամիսներէ ի վեր ցոյցեր տեղի կ'ունենային ֆրանսերէն լեզուի գործածութեան դէմ ։ Ֆլամաններու պատճառաբանութիւնն այն է թէ ֆլաման հողի վրայ ապրողը պէտք է «ամէն մարդու պէս ֆլամաներէն խօսի» ։

ՊՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔԻ վէպը՝ Տոքթ. Ժիվակօ պիտի հրատարակուի Խորհ. Միութեան մէջ, յայտարարեց խորհրդային գրագէտ՝ Փոփովքին որ ներկայիս ճամբորդութիւն մը կը կատարէ Սքանտինաւեան երկիրները ։

ՊԱՂԵՍՏԻՆՈՒ Կեսարիոյ մէջ, 15 քիլօ հռովմէական դրամ գտնուած է ։ Ցարդ եղած հնախօսական պեղումներու կարեւորագոյն գանձն է որ ձեռք ձգուած է ։ Իսրայելացիք կ'ըսեն թէ դրամը գտնուած է հին սինակոկի մը մօտ, մառանի մը մէջ ։

ՀՌՈՄԻ Ֆիումիչինօ օդակայանի աշխատանքներու ժամանակ հռովմէական հին նաւահանգիստի մը հետքերը մէջտեղ ելած են ։ Զանազան ձեւի եւ չափի նաւեր գտնուած են ։ Իտալական իշխանութիւնները կը մտադրեն վերաշինել, փոքր չափի վրայ, հին նաւահանգիստը ։

ՖԻՏԷԼ ՔԱՍԹՐՕ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները չեն հրաժարած Քուպայի վրայ յարձակելու իրենց ծրագրէն ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ հրատարակուած զեկոյց մը կը շեշտէ թէ նախարարաց խորհուրդը քննութեան առած է Նասըրի Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ ճառերը որոնց մէջ Ռայսը կը յայտնէր թէ տրամադիր է միջամտելու սուրիական ներքին հարցերուն ։ Սուրիական կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է այդ ուղղութեամբ ։ Յիշենք թէ Նասըր ըսած էր. «Անտարբեր չենք սուրիացի ժողովուրդին դէմ եղածին Սուրիոյ մէջ ։ Պատասխանատու կը զգանք՝ ենք մեզի իրեն հանդէպ եւ չենք կրնար զինքը լքել ։ Արաբ Մ. Հանրապետութեան ժողովուրդը պատրաստ է իր արեան գնով զոհուելու սուրիացի ժողովուրդին համար» ։ Նասր յայտնած էր նաեւ թէ Սէուտ թագաւորին եւ Հիւսէյին թագաւորին պատեհապաշտութիւնը, աշխարհակալութիւնը և դրամը կը փորձեն բարոյալքել սուրիացի ժողովուրդը ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ազգ. Ժողովը փակեց իր արտակարգ նստաշրջանը ։ Նախքան այդ մերժեց զբաղիլ «խղճի առարկութիւն ընողներով», մանաւանդ այնպիսի ժամանակ մը երբ զինուորներ կ'առեւանգուին Ալժէի մէջ ։ Վերջին նիստը բաւական փոթորկալից եղած էր զանազան տեսակէտներով ։ Կարգ մը երեսփոխաններ բողոքեցին որ ներման օրէնքը մէկ ուղղութեամբ միայն կը գործադրուի ։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐՈՒՆ զինուորական պիւտճէն իր իսկ մրցանիշը կոտրած է 1962 – 63ի շրջանին համար, հասնելով 235 միլիառ 690 միլիոն Ն. Ֆ.ի ։

ՊՈՆԷՆ կը հաստատեն թէ եւրոպական վեհաժողով մը պիտի գումարուի, Հռոմ, Սեպտեմբերին ։ Մանրակրկիտ պատրաստութիւններ կը տեսնուին բոլոր մայրաքաղաքներուն մէջ ։

ՏՈՔԹ. ԳԱՍՊԱՐ ՄԱՉՈՒՐԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Այս տարուան Ապրիլ 15ին, Թեհրանի մէջ մեռած է փիլիսոփայութեան մասնագէտ Տոքթ. Գասպար Մաչուրեան, որուն մահը գրեթէ աննշմար անցաւ, ինչպէս աննշմար անցած էին իր կեանքն ու գրական գործունէութիւնը :

1937ին, երբ գրականութեան եւ գիտութեան նուիրուած ՆԱԽԱՍԱՐԴ ժողովածուին առաջին եւ երկրորդ թիւերը լոյս կը տեսնէին, մասնաւոր հետաքրքրութեամբ կը կարդայի Տոքթ. Գասպար Մաչուրեանի խորհուրդներ վերնագիրը կրող յօդուածաշարքը, որ գիտական – փիլիսոփայական նիւթի մը նուիրուած էր եւ կը շօշափէր կեանքի, մահուան, սիրոյ եւ յաւիտենականութեան հետ կապուած բազմաթիւ խնդիրներ : Ոչ միայն հետաքրքրութեամբ կը կարդայի այլեւ անմիջապէս ընթերցողներուս կը ներկայացնէի եւ կ'անդրադառնայի 1937ի «Կեանք եւ Արուեստ» ամսագրին մէջ, որ հինգ տարի իբրեւ տարեգիրք իր գոյութիւնը պահելէ ետք, ամսագրի կը վերածուէր :

Տոքթ. Ռաֆայէլ Պզտարճեանն ետ – քը, այս երկրորդ մտաւորականն էր, որ իր հմտութիւնը իմաստասիրական գրականութեան մէջ կ'արժեցնէր, երբ մեր մէջ դժբախտաբար այդ ուղղութեամբ գրականութիւն մը գոյութիւն չունէր, եւ ոչ ալ ընթերցողներ ունէինք նման նիւթերու պահանջը զգացող մայրենի լեզուով :

Քսան եւ հինգ երկար տարիներ եւ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքին նման մասնագիտական գրականութեան նուիրուող արժանաւոր հեղինակ մը եւ իր վաստակը անծանօթ կը մնային, ինչպէս իր մահը՝ հեռաւոր Թեհրանի մէջ: Ամերիկայի «Հայրենիք» օրաթերթին Յունիս 29, 30 եւ Յուլիս մէկի թիւերուն մէջ Ա. Ամուրեանի երեք յօդուածներէն ցաւով կը տեղեկանայինք իր մահուան տխուր լուրը: Ժամանակին Տոքթ. Ռաֆայէլ Պզտարճեան գերմաներէն եւ իտալերէն լեզուներով կուտար իր գրական – քննադատական եւ իմաստասիրական վաստակը, որոնց մասին այս սիւնակներուն մէջ լայնօրէն արտայայտուեցանք: Տոքթ. Գասպար Մաչուրեան ֆրանսերէնով կուտար բազմաթիւ երկասիրութիւններ, որոնցմէ «Գերեզմաննոցի լռութեան մէջ» ընդհանուր խորագրով թարգմանութիւն մը ունէինք Անդրէ Տէր Օհանեանի կողմէն, Թեհրանի «Ալիք» օրաթերթին մէջ, իբրեւ օրագրութիւն: Եւ Նաւասարդ ժողովածուն ալ կուտար «Խորհուրդներ» խորագրով հատուածներ՝ նոյն հեղինակէն :

Տոքթ. Գասպար Մաչուրեան ծնած է 1890ին Կարնոյ շրջանին Քեղուդ գիւղին մէջ: Նախնական կրթութիւնը կը ստանայ գիւղին Տէր Թոթիկեան դպրոցին մէջ: 1900ին կը տեղափոխուի Ռուսիա, ուր իր հայրը, իբրեւ ծանօթ վաճառական, առեւտուրով կը զբաղէր : Տարի մը կը յաճախէ Սլաւիանսկի քաղաքին տարրական դպրոցը, յետոյ չորս տարի Խարքովի Ալեքսանդր Գ.ի անունով առեւտրական դպրոցը, հանդիսանալով լաւագոյն աշակերտներէն մէկը :

1905ին կը մեկնի Վենետիկ, կը հետեւի Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանի դասընթացքին, զոր աւարտելով կ'անցնի Ֆրանսա, կը դառնայ Փարիզի Իրաւաբանական Վարժարանին ուսանող, զոր կ'աւարտէ 1913ին: Փարիզ գտնուած միջոցին իբրեւ ազատ ունկնդիր կը հետեւի նաեւ Համալսարանի գրական, փիլիսոփայական եւ ընկերային գիտութիւններու դասընթացքներուն :

Համաշխարհային պատերազմին սկիզբը Վիեննա կը գտնուէր, երբ Վէլէթիի Արուեստից Բարձրագոյն դպրոցին մէջ դասախօսելու համար Հռոմ կը հրաւիրուի: Միեւնոյն ատեն կը հետեւի նոյն քաղաքին իրաւաբանական համալսարանի մասնաճիւղին, զոր կ'աւարտէ 1919ին, ստանալով Տոքթէօրի տիտղոս: Աւարտական ճառին նիւթն էր՝ «Ընկերային խնդիրը Պղատոնի փիլիսոփայութեան մէջ»: Հռոմի մէջ կը հետեւի գրականութեան դասախօսութիւններուն եւ աշխարհահռչակ քրէաբան Էնրիքօ Ֆէրրիի աշխատանքներուն :

Գրականութեան սկսած է երբ Փարիզ կը գտնուէր: Առաջին յօդուածը՝ «Ի՞նչ է ընկերաբանութիւնը» լոյս կը տեսնէ «Կայծ» ամսագրին մէջ :

Հռոմէն կ'աշխատակցի Թիֆլիսի «Մշակ»ին եւ ուրիշ հայերէն թերթերու: Իսկ Հռոմի մէջ «Մեսաճերօ» : «Էփօքա» եւ «Լա Րիվիստա» ամսագրին: Ուշադրութեան կ'արժանանայ մասնաւորաբար «Մէսաճերօ»յի մէջ լոյս տեսած յօդուածը՝ «Ռուսական կայսրութեան անկման ընկերաբանական պատճառները» խորագրով, որ կ'արտատպուի իտալական ուրիշ թերթերու կողմէն եւս : 1919ի Նոյեմբեր 30 թուակիր գրութեամբ մը Երեւանի Համալսարանին կողմէն իրաւագիտական մասնաճիւղի քրէական օրէնքի ամպիոնին համար, իբրեւ ուսուցչապետ կը հրաւիրուի: Կը մեկնի Ռուսիա, սակայն չկարենալով Երեւան հասնիլ, կը մնայ Քուպանի շրջանի Եկատերինոտար քաղաքին մէջ, ուր կը դասախօսէ Պետական Մանկավարժական Բարձրագոյն դպրոցի մէջ (1920–1925): Հոն կը կազմակերպէ նաեւ Ժողովրդական Համալսարան: Կը դառնայ անդամ Քուպանի պետական գիտական մասնաճիւղին :

1930ին կ'անցնի Իրան, ուր կը պաշտօնավարէ Արդարադատութեան նախարարութեան քրէական բաժնին մէջ, իբրեւ խորհրդական: Թեհրանի մէջ գիտական եւ գրական նիւթերու շուրջ յաճախ դասախօսութիւններ կուտայ Հայ Ակումբին մէջ: Կ'աշխատակցի «Էթէլաաթ», «Ժուր– քամի իր ամենաթեթեւ չունչէն :
«Ալիք» թերթերուն:

1944ի պատերազմի տարիներուն լոյս կ'ընծայէ իմաստասիրական հատուածներէ բաղկացած գիրք մը, որուն մասին ոչ իր ատենին եւ ոչ ալ պատերազմի վերջաւորութեան ոչ մէկ տող նուիրուած է :

Մենք երախտապարտ պիտի ըլլանք իրանահայ մտաւորականներէն անոնց, որոնք պիտի փորձեն լիակատար կերպով Ողբ. Գասպար Մաչուրեանի կեանքին եւ իմաստասիրական գրականութեան մասին մեզի տեղեկութիւններ տալ, ինչպէս որոշ չափով ըրած է Ա. Ամուրեան իր երեք յօդուածներով:

Անդրէ Տէր Օհանեան ֆրանսերէնէ հայերէնի թարգմանած է ժամանակին «Գերեզմաննոցի լռութեան մէջ» խորագրով գիրքը, որ չորս մասերէ կը բաղկանայ. Ա. Մեռելներու քաղաքին մէջ, Բ. Մեռելներու ստուերնորուն զարմանահրաշ թագաւորութեան մէջ, Գ. Մահուան խորհուրդներու պարտէզին մէջ եւ Դ. Կեանքի պարտէզին մէջ :

Անշուշտ այս նիւթը, իր ամբողջութեանը մէջ նկարագրական ըլլալով մէկտեղ, շատ անձնական եւ մելամաղձոտ է:

Գերեզմաննոցը, կը գրէ Տոքթ. Գասպար Մաչուրեան յաւիտենական քաղաք է, բարբառուն եւ լայնօրէն ընծայուած մարդկային ամէն մէկ էակի, որ գիտէ սիրել եւ խորհիլ, երազել եւ խոկալ Տիեզերքի գաղտնախորհուրդ եւ հրաշագան երեւոյթներուն մասին:

Խորհուրդներ խորագիրը կրող աշխատութենէն քանի մը պարբերութիւններ մեզի պիտի բացատրեն այն մեթոտը, որով ան կը մօտենայ այդ խորհրդաւոր եւ իմաստասիրական նիւթին: «Մարդու կեանքը կ'անցնի չորս խորհուրդներու մէջ. Յղացում, Կեանք, Սէր եւ Մահ : Այս խորհուրդներն այնքան խոր են, որ ամենահմուտ գիտուններն ու փիլիսոփաները կը մնան կաշկանդուած, շփոթած անոնց յայտնութիւններու փնտռտուքին մէջ եւ իրենց աչքերուն առջեւ մշուշ մը կայ: Մարդը մեծ է, վասնզի ան կ'ապրի Խորհուրդներու մէջ, որոնք զինքը կը շրջապատեն: Մարդը դարձեալ մեծ է, վասնզի մեր մոլորակի այսքան էակներուն մէջ ան միակն է, որ սահմանուած է փնտռելու այս գաղտնիքներու բանալին եւ ապա հասկնալու Տիեզերքի այս Խորհուրդներու բնոյթն ու վախճանը : Ան դերագոյն առաքելութիւնն ունի զանոնք քօղազերծելու: Այս խորհուրդներու քօղը մինչեւ հիմա վերցուած չէ մարդկային գիտութեան կողմէն, բայց մէկ անգամ որ վերցուի, Մարդը կը դառնայ փոքր, շատ փոքր :

«Երկիրը Տիեզերքի մեծութեան մէջ հազիւ նշմարելի կէտ մըն է, եւ մարդկութիւնը՝ երկրային կեանքի անսահման դարերու մէջ՝ աննշմարելի հիւլէ մըն է: Երիտասարդութիւնը կ'անցնի, գեղեցկութիւնը կը խամրի եւ մարմինն ամբողջովին կը գոլորշիանայ : Մենք ամէն վայրկեան շարունակաբար կը կորսնցնենք ուժ, լոյս, գոյն եւ շնորհք, ինչպէս այն գեղեցիկ ծաղիկը, որուն կեանքը օր մը կը տեւէ միայն: Նոյնպէս յիշողութիւնը կը տկարանայ, գիտակցութիւնը կը մթագնի, կամքը անզօր կը դառնայ հրամաններ արձակելու, հոգին նոյնպէս յամրօրէն կ'անյայտանայ մարմինէն: Ահա մարդը սէգ, հպարտ, փառասէր, դաժան՝ դէպի իր նմանները: Վերջը ան ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ շիւղ մը՝ ճակատագրօրէն դատապարտուած տապալուելու նալ տը Թեհրան», «Սէթարէ Ջհան» եւ

Այսպէս ծանրօրէն եւ խորհրդաւոր կերպով կը շարունակուին Տոքթ. Գասպար Մաչուրեանի իմաստասիրական խորհրդածութիւնները մեզ ալ մղելով խորհրդածութեան :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ

5ՐԴ ԳՈՒՄԱՐՄԱՆ, 7ՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Բնակարանային շինարարութեան հարցը քննարկուեր է նաեւ Հայաստանի կոմ. կուսակցութեան 1961ի Յուլիս 20–21ին տեղի ունեցած կենտկոմի պլենումի մէջ : Զեկուցումով հանդէս եկեր է կենտկոմի քարտուղարներէն Գ. Յարութիւնեանը : Անոր զեկուցումէն նոյնպէս կը պարզուի, որ Ս. Մովսիսեանի եւ Աստղիկ Առաքելեանի ելոյթները Մոսկուայի մէջ որեւէ արդիւնք չեն տուեր, եւ բնակարանային շինարարութեան հարցը կը շարունակէ «ետ մնալ»: Այդ պարագան գրուեր է նաեւ Նիկիտա Սերգէւիչ Խրուշչեւի ուշադրութիւնը, երբ ան Երեւան եկած էր Հայաստանի խորհրդայնացման 40ամեակի տօնակատարութեան կապակցութեամբ: «Հայկական ՍՍՌ գտնուած ժամանակ, կ'ըսէ իր զեկուցումին մէջ Գ. Յարութիւնեանը, ընկ. Ն. Ս. Խրուշչեւը արդարացիօրէն քննադատեց շինարարական կազմակերպութիւնների աշխատանքը եւ նշեց, որ անթոյլատրելի է, երբ ետ է մնում յատկապէս բնակելի շէնքերի եւ կուլտուր–կենցաղային օբյեկտների շահագործման յանձնումը »:

Ճիշդ է որ Նիկիտա Սերգէւիչը սկսած է մրցիլ հանճարեղութեան եւ ամենագիտութեան մէջ Ստալինի հետ, բայց այնուամենայնիւ դժուար է հաւատալ որ քանի մը օր Հայաստան տօնակատարու –

ԱԶԳԱՅԻՆ ՋՈՋԵՐ

Ճարը հատնելով՝ կը դիմէ Ղալաթիոյ Օճախին, որ նոր կազմակերպուելու վըրայ էր, անոր անդամ կը գրուի, Մշեցիները կը գրգռէ Խրիմեանին դէմ, կը քննադատէ Մելքիսեդեկ Եպ. Մուրատեանին Եկեղեցական Պատմութիւնը իբրեւ մոլորական՝ Երուսաղէմի Պատրիարքէն վրէժ լուծելու նպատակով : Այսպէս Օճախին ծառայելէ ետք՝ անոր պետին կը դիմէ վարձատրուելու համար: Օճախին գլուխը գիշեր մը Հասգիւղ ամենապատիւ Ներսէս Ս. Պատրիարքին — այն ատեն տեղապահ – տունը կ'երթայ եւ հետեւեալ անուանումները կ'առաջարկէ .— Մամբրէ եպիսկոպոսը Մշոյ Ս. Կարապետի վանահայր անուանել, Իգմիրլեան Մատթէոս վարդապետը եպիսկոպոսութեան բարձրացնել, Կարապետ սարկաւագը վարդապետ ձեռնադրել :

Խառն ժողովը հետեւեալ օրը այս առաջարկութիւնները կ'ընդունի եւ յաջորդ օրը Կարապետ սարկաւագը կ'ըլլայ Վահան վարդապետ :

1874ին, Մամբրէ եպիսկոպոսի ետեւէն Մուշ կը ղրկուի Վահան վարդապետը, որպէսզի վանահօր հետ աշխատելով վանքը բարեկարգէ : Քառասուն աշակերտի համար տարեկան տասը վարտիք եւ քսան շապիկ կ'որոշուի, այս հաշիւով չորս աշակերտ մէկ վարտիք պիտի հագնէին եւ երկու հոգի՝ մէկ շապիկ : Տնտեսագիտութեան մասին վանահօր որոշումը գովելի էր արդարեւ, բայց Վահան վարդապետ չուզեր համաձայնիլ այս որոշման շուրջ, տեղեկագիր մը կը շինէ՝ կ'անցնի Պոլիս :

1875ին Րումելի Հիսար վարժարանին դասատու կ'անուանուի: Տեղեկագիր մըն ալ հոն կը շինէ:

1876ին Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանին տեսուչ կը կարգուի եւ աւագ Հինգշաբթի օրը ժողովրդեան կը խօսի քարոզ մը.—

«Ժողովուրդ, դպրոցը գէշ վիճակի մէջ է, աղաները աղէկ չեն նայիր, քանի մը օրէն վարժարանը պիտի փլի, Թաղականութիւնը անհոգ է »:

Այս քարոզին վրայ՝ ժողովուրդը կը խուժէ խորհրդարան, վար կ'առնէ աղաները: Նոր ընտրութիւն կ'ըլլայ, նորէն տեսուչի պաշտօն կ'առնէ: Դարձեալ կը լուծուի, նորէն կ'ընտրուի, եւ յիշեալ թաղը քանի մը անգամ տակնուվրայ ընելէն ետքը՝ կը հեռանայ թաղէն :

Այս իրարանցումին մէջ՝ պատրիարքը «այցելուներ» ղրկել կ'ուզէր Կարնոյ կողմերը :

Վարդապետին մէկը քսան հազար ոսկի կը պահանջէր այս պաշտօնը յանձն առնելու համար: Եպիսկոպոսին մէկն ալ Պոլիսէն ճամբայ ելլելու համար երեք հազար ոսկի ուզելէն ետքը չորս ձի, երկու կառք եւ տասներկու շիշ լավանդա կը պահանջէր՝ Հայաստանէն դուրս գաղթականութեան առաջքն առնելու համար: Երբ Պատրիարքը, յուսահատած, լապտեր ի ձեռին կրօնաւոր կը փնտռէր, Վահան վարդապետ կ'ընդունի այս պաշտօնը եւ իբրեւ փոխարինութիւն ուրիշ բան չի պահանջեր՝ այլ միայն հրացան մը եւ տասներկու շիշ օղի :

Ահա հոս է Ազգային Ջոջերու մեր չարքին մէջ Վահան վարդապետի մտնելուն գաղտնիքը :

Անմիջապէս ճամբայ կ'ելլէ այս «այցելուն»՝ հրացանը ուսէն կախած: Ճամբան երբեմն որսորդութիւն ընելով, երբեմն երգելով, երբեմն խմելով կը հասնի Դերջան, ուր սըրբխըր Ս. Թորոս եկեղեցին կ'իջնէ: Հետեւեալ օրը ծառի մը վրայ կ'ելլէ եւ կը յորդորէ ժողովուրդը, որ չգաղթէ: Կարին կը մտնէ ճիշդ այն օրը, ուր իրմէ ժամ մը առաջ մտած էր Հայկական Խնդրոյն անյաջողութեան լուրը : Կ'ուզէ հոն եկեղեցւոյն մէջ կարդալ այն կոնդակը, որ պատրիարքարանէն տրուած էր իրեն, եւ որ նպատակ ունէր ժողովուրդը համոզել՝ չգաղթելու համար: Յարութիւն եպիսկոպոս կ'ընդդիմանայ : Այցելուն ձայն չի հաներ, հրացանը եւ օղիին շիշը առնելուն պէս ճամբայ կ'ելլէ դէպի Կարս : Հոն կը ներկայանայ Լազարէֆին որ զինք կը ղրկէ Տէր – Ղուկասոֆին, որ ցոյց կուտայ Տփխիսի ճամբան: Ալաշկերտէն եւ Պայազիտէն լուր կուգայ Տփխիսի յանձնաժողովին՝ յայտնելով որ այնտեղի ժողովուրդը խմբովին Ռուսաստան պիտի գաղթէ: Վեհափառ կաթողիկոսը կը քնանայ: Այվազովսկի, Փորձ, Մշակի, եւ Մեղուի խմբագիրները կ'աղաչեն այցելուին, որ Ալաշկերտ եւ Պայազիտ երթայ: Կ'ընդունի Վահան վարդապետ, բայց կոնդակին մէջ Ալաշկերտ եւ Պայազիտ յիշուած չըլլալով՝ կ'որոշէ նախ Բիւրական երթալ կաթողիկոսին մօտ եւ ապա իր պաշտօնին : Բիւրական կ'երթայ, կ'արթնցնեն կաթողիկոսը, որ ո՞վ է ան հարցնելէն ետքը ձախ կողմը կը դառնայ եւ նորէն կը քնանայ : Քանի մը ժամէն նորէն կ'արթնցնեն Նորին Վեհափառութիւնը, որու չի կրնար ներկայանալ որեւէ մէկը՝ առանց 25 օր դրան առջեւ սպասելու :

Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

(3 Շար.)

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱՐՈՒՇԵՑԻ

ԴՈՒՔԸ ՀՅՈՒՍԻՍ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ

Ա Ժ Ա Ծ Ո

— Ես չէ՞, ինչ որ ես ասացի, ճիշտ է, պարոն Ռոբերտ, — ասաց Ջեյմսը, — ես ինքս ականատես եղա այդ ամենին։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես Ռոբերտ Բրյուսը ասաց իր ազնվատոհմ հարազատներին, որ ինքը ոչ միայն ազատ է ուզում տեսնել իր հայրենիքը, այլև ուզում է, որ իր ժողովուրդն էլ ազատ լինի։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես նա ասաց, որ ինքը պատրաստ է կռվել իր ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինի կռվել իր հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես նա ասաց, որ ինքը պատրաստ է մեռնել իր ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինի մեռնել իր հարազատների ձեռքից։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես նա ասաց, որ ինքը պատրաստ է ապրել իր ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինի ապրել իր հարազատների ատելության մեջ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես նա ասաց, որ ինքը պատրաստ է ամեն ինչ անել իր ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինի ամեն ինչ անել իր հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես նա ասաց, որ ինքը պատրաստ է ամեն ինչ տալ իր ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինի ամեն ինչ տալ իր հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես նա ասաց, որ ինքը պատրաստ է ամեն ինչ անել իր ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինի ամեն ինչ անել իր հարազատների դեմ։

— Ես չեմ ասում, որ դուք սուտ եք խոսում, պարոն Ջեյմս, — ասաց Ռոբերտ Բրյուսը, — ես միայն ասում եմ, որ դուք ճիշտ չեք հասկանում ինձ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ անել իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ անել իմ հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ տալ իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ տալ իմ հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ անել իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ անել իմ հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ անել իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ անել իմ հարազատների դեմ։

— Ես ձեզ հավատում եմ, պարոն Ռոբերտ, — ասաց Ջեյմսը, — ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ անել իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ անել իմ հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ տալ իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ տալ իմ հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ անել իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ անել իմ հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ տալ իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ տալ իմ հարազատների դեմ։

— Ես ձեզ հավատում եմ, պարոն Ջեյմս, — ասաց Ռոբերտ Բրյուսը, — ես միայն ասում եմ, որ դուք ճիշտ չեք հասկանում ինձ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ անել իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ անել իմ հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ տալ իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ տալ իմ հարազատների դեմ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ անել իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ անել իմ հարազատների դեմ։

— Ես ձեզ հավատում եմ, պարոն Ջեյմս, — ասաց Ռոբերտ Բրյուսը, — ես միայն ասում եմ, որ դուք ճիշտ չեք հասկանում ինձ։ Ես ինքս լսեցի, թե ինչպես դուք ասացիք, որ ես ասացի, որ ես պատրաստ եմ ամեն ինչ տալ իմ ժողովրդի ազատության համար, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ ամեն ինչ տալ իմ հարազատների դեմ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 65րդ տարե – դարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նա – խաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ ՀԸրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին եւ կապոյտ Խաչի մասնա – ճիւղերուն :

Օգոստոս 5, կիրակի ամբողջ օրը, Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթո – քարները :

Կը նախագահէ Ընկ· ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ· Ս· ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐԻ

Օգոստոս 15ի աւանդական դաշտահանդէսը

VILLA ROSALIA - CANNES - COTE D'AZUR

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր *Ղեկավարութեամբ՝ Կ· ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ*

Ճոխ պիւֆէ Շամփուրով խորոված

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ընկեր Միսաք Միրզէ (Լիոնէն) Թան – գարան իր այցելութեան առթիւ 20 Ն· Ֆ· կը նուիրէ : (Ստանալ Յառաջէն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետե – եալ նուէրները :—

Տէր եւ Տիկին Վ· Ա· Մինասեան, 30 Ն· Ֆ·, Տիկին Մարաչեան 200 Ն· Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան, ող – բացեալ Պետրոս Աղապէկեանի մահուան առթիւ 50, Այրի Տիկին Մանուկեան, իր ամուսնոյն մահուան առթիւ 50, Պ·Շահ – նամեան, դաշտահանդէսին առթիւ 20, Տիկին Ազատեանեան 20, Պ· Արզու – մանեան 50, Տէր եւ Տիկին Թէնէքէճեան 250, Պ· Ստեփան Խաչէրեան 50, Տիկին Տէր Եղիայեան 12, Տիկին Սիմէր, իր մօր՝ ողբ· Տիկին Տաթեւեանի մահուան առթիւ 500, Պ· Ներսէս Սէմէրճեան 50, Տիկին Զօհրեան 20, Զանազանք, Լիլա – յէն, ողբ· Տիկին Թաղուհի Քոչունեանի մահուան առթիւ 100, Պ· Զամասեանեան, մատուղի մասնակցութիւն 50, Այրի Տիկ· Գարակէօզեան 100, Տիկ· Հայրապետ – եան քսան, Պ· Սահակ Տէր – մանեան Լիոնէն քսան Ն· Ֆ·, Տի – կին Ազապի Աբէլեան, Պ· Հրանդ Աբէլ – եան ողբ· Տիկին Էֆէեանի մահուան առ – թիւ 20ական, Օր· Ռոզա Տիւմճեան 10, Տիկին Աթաչեան 15 Ն· Ֆ·:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ ՆՈՅ· 11 – ին, տեղի պիտի ունենայ Ս· Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնա – կատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցու – թեամբ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ Հ· Ց· Դ· Օրը կը տօնուի, Հոկտեմբեր 27, Շաբաթ դիւերժամը 21էն մինչեւ լոյս, «Ալհամպրա»յի սրահներուն մէջ, բացառիկ պատ – րաստութեամբ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Կ· ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՅՈՐՁԱՆՈՒՏԻՆ ՄԷՋ

(Պատմուածքներ)

Պէյրութ, 1962, 250 Էջ :

Գինը՝ 15 Ն· Ֆ·

Առաքման ծախսով 16 Ն· Ֆ·

Դիմել Գրատուն Հ· ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ,

51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

"ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ"

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ բացուած են յառաջիկայ 1962 – 1963ի դպրո – ցական շրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքներէն կը խնդրուի որ փութով դիմեն Վարժարանի Տես – չութեան մանրամասն տեղեկու – թիւններու համար :

Որպէսզի կարելի ըլլայ ուսումնա – պէս ճշդրիտ եւ յարմարագոյն տեղը դասաւորել աշակերտը, առաջնորդեն նաեւ փոքրիկը, բերեն անոր դպրո – ցական վկայականները եւ նիշերու վիճակացոյցը :

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Շ· ՆԱՐՒՈՒՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ

(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)

ԳԻՆԸ 3 Ն· Ֆ·

ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ ՄԷՋ

ԸՆԿ· Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ

(Ֆօքօ Ռէֆա)

2 Ռիւ Պէռնար տիւ Պուա :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ

(1860 – 1880)

Գրեց՝ ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

Տպ· Պէյրութ, 1962
Գին՝ 10 Ն· Ֆ·

Դիմել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1962 – 1963 տարեշրջանի արձանագրու – թիւնները սկսած են: Անոնք որոնք կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է այժմէն իսկ դիմում ընեն հա – մապատասխան տնօրէնութեան :

Վարժարանին նպատակն է պատրաս – տել միջնակարգ ուսման պաշարով օժ – տուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած Հայուհիներու սերունդ մը :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդ – գրկէ երկու ուրոյն բաժիններ .

Ա.— Ֆրանսականը, որ տասնչի կեր – պով կը հետեւի պետական լիսէներու ար – դիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին, անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով, կը պատրաստէ պըռըվէի եւ պաֆալորէայի :

Բ.— Հայկականը, որ կ'օժտէ սանու – հիները հայագիտական ծանօթութիւննե – րով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ :

Աշակերտուհիները կ'ընդունուին 8 տա – րեկանէն սկսեալ: Մանրամասնութիւն – ներու համար դիմել հաստատութեան տը – նօրէնութեան :

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Հեռաձայն 927 01·72

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՊԱՆԴՈԿ ՄԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԱԻԵՏԻՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

QUEENS' HOTEL

76, Queensborough Terrace
— LONDON W2 —
BAYSwater 1027, 1101

FOURRURES

Roger YOPIAN

PRIX INTERESSANTS
NEUF et REPARATION

84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

Autobus : de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Docteur-Roux.

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի ըր – ջանը, արձակուրդի շրջանն է նաեւ «Յա – ռաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատ – ճառով թերթիս վարչութիւնը սովորա – կանէն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ չկրնար կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հաս – ցէներու կարճատեւ առժամեայ փոփո – խութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհա – ցում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուա – րացնեն իր գործը:

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՅԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ – ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայ – մաններով.— Դիմումները պէտք է ըլլան դրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայ – նով եղած դիմումներուն:

Կցել հինգ Ն· Ֆ· եւ սովորական հաս – ցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962):

Միայն արձակուրդի շրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է.

Ֆրանսա.— Ամսական 7·Ն· Ֆ·:

Արտասահման 10 Ն· Ֆ·:

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

«ԻՆՉՊԻՍ ՏԵՍԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ»

Մեր ստացած հարիւրաւոր օրինակները սպառած ըլլալով, քանի մը օրէն միայն պիտի կարենանք գոհացում տալ հին ու նոր դիմումներուն :

Գինը՝ 3 Ն·Ֆ·, առաքումով՝ 4 Ն·Ֆ·:

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն

Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

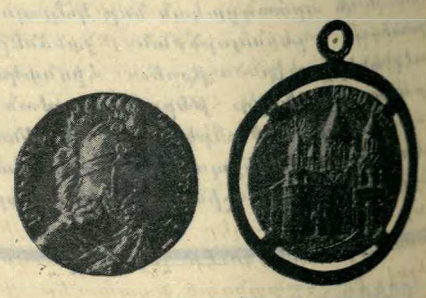

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն· Ֆ·

Շրջանակով 300 Ն· Ֆ·

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN

66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)

Tél. : PRO. 11-63

Expédition contre-remboursement

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՃԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՃԴ	30 Ն· Ֆ·	միջեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆ·	միջեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն· Ֆ·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆ·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆ·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՈՒՒԻ»	5 Ն· Ֆ·	» » »
ԾԱՒՈՒ Է	20 Ն· Ֆ·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ :
Գնեցէք զանազան ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազա – գոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ· Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ՓԱԿ Է ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ — HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 ՅՈՒԼԻՍ — MARDI 31 JUILLET 1962

38րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9366 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5267

ԳՈՎՔԷՆ ԵՏՔ ԳՈՐԾ

Հայ գիրը ստեղծող, հայ մշակոյթի հիմնադիրներէն Ս. Մեսրոպի 1600 ամեակին առթիւ, հայ ժողովուրդը հանդէսներով ու արժանավայել ցոյցերով պանծացուց իր յիշատակը:

Հայաստանի Հայութիւնը, իր ղեկավարութեամբ, համաժողովրդական հանդէսներ կազմակերպեց. հայ մտաւորականութիւնը, մեր հայրենիքէն ներս թէ դուրս, իր ջերմ գնահատանքը բերաւ: Արտասահմանի մէջ, ամենուրեք, պանծացուեցաւ իր յիշատակը. յարգանքով վեր առնուեցաւ իր գործին համազգային նշանակութիւնը, ընդգծուեցաւ իր հանճարին փայլը եւ անհաշուելի նպաստը հայ ժողովուրդի գոյութեան ու զարգացումին, հայ մշակոյթի ծաղկումին:

Հայ դպրոցը խմբով ոգեւորուեցաւ եւ հպարտացաւ. հայ եկեղեցին օրհնութեամբ ու աղօթքով յիշատակեց իր անունն ու գործը:

Եղան այս բոլորը, որոնք կուգան անգամ մը եւս շեշտել, թէ ինչպէ՛ս երախտապարտ ըլլալ գիտէ հայ ժողովուրդը, ինչ պայմաններու մէջ ալ ըլլայ:

Սակայն, ինչպէս ակնարկած ենք ուրիշ առթիւ, չի բաւեր այս գովասանքը, առանց չօշափելի գործի: Խօսքն ու ծափը, պանծացումն ու ժողովրդականացումը իր անունին՝ շատ լաւ բաներ են, սակայն անբաւական ժողովուրդի մը համար, որ 1600 տարուան մշակոյթ ունի, օգտուած է մեծ Ուսուցիչին գիտարուեստէն, անոր հաւատքէն եւ ստեղծագործ աշխատանքէն:

Կը կարծենք թէ ամէն Հայու նուիրական պարտականութիւնն է՝ երախտագիտական զգացումի արտայայտութենէն աւելին ընել: Մեծ բարերարները, ազգային մեծ դէմքերուն յարգանք ընծայելով չենք գոհանար կեանքի մէջ, եւ սրտաբուխ նուէրներ կ'ընծայենք: Ի՛նչ նուէրներ պիտի ընծայէր հայ ժողովուրդը Մեսրոպին, եթէ հրաշքով մը կեանքի գար ան, յանկարծ: Սակայն նուէրներու պէտք չունի ան, եւ վստահ ենք, թէ ինչպէս ամէն վսեմ ու գեղափարական Հայ, պիտի ուզէր որ իր յիշատակը յաւերժացուէր չօշափելի գործերով, իր հետապնդած նպատա՛կը իրականացնող ու զօրացնող:

Մեր հայրենիքին մէջ, բարեբախտաբար, այս առթիւ քայլեր կ'առնուին. առնուազն՝ հայ մտաւորականութիւնը նոր ու արժէքաւոր ուսումնասիրութիւններով կը ներկայացնէ Մեսրոպի կեանքն ու գործը. նոր հրատարակութիւններ կ'ըլլան այդ առթիւ, Մեսրոպեան դարը, Մեսրոպի գործակիցները ներկայացնելով եւ այսպէս հայ գիրն ու մշակոյթը հարստացնելով:

Սփիւռքը, առայժմ, յարգանքի արտայայտութենէն անդին չէ անցած: Վստահ ենք սակայն, որ արտասահմանի ազատ հայութիւնը պիտի չուզէր գոհանալ միայն հանդէսներով ու հաւաքոյթներով: Պիտի ուզէր նուիրուիլ աւելի շինարար, ազգապահպանման ու ազգակերտումի աշխատանքին: Այս տեսակէտէն, մեծ դեր վերապահուած է անշուշտ, մտաւորականութեան, որ կը ստեղծագործէ, կը ծաղկէ հայ մշակոյթը: Իբրեւ ճշմարիտ ու արժանաւոր աշակերտները Մեսրոպի, հակառակ դժուարին պայմաններու, կը պահեն իր ուժերը, վառ պահելով իր եւ իր ժողովուրդին մէջ Հայոց հայրենիքին ու հայ մշակոյթին սէրը: Գիրքեր ու պարբերականներ կը հրատարակէ, շատ անգամ նիւթական ծանր ծախքերու ենթարկուելով:

Կարելի չէ՞ որ մշակութային զանազան միութիւններ ու կազմակերպութիւններ Ս. Մեսրոպի 1600 ամեակին առթիւ, արժէքաւոր գործերու շարք մը հրատարակէր: Կարելի է:

Կարելի չէ՞ որ մեր ունեւոր հայրենակիցները, որոնք բարեբախտաբար կը հետաքրքրուին հայ մտքով ու մշակոյթով, իրենց կարգին մեկենաս դառնան նոր հրատարակութիւններու: Իրարու քով գան կամ առանձինն լոյս ընծայեն շարք մը գործեր, ձեռագիր մնացած ըլլան թէ նոր գրուած:

Միւս կողմէ, շարունակելու համար Ս. Մեսրոպի գործը, հայերէնն ու Հայութիւնը պահելու համար, անհրաժեշտ է որ արտասահմանը չգոհանայ դպրոցներու իր արդէն ունեցած ցանցով: Անհրաժեշտ է նոր դպրոցներու հիմնումը, ուր որ ամէնէն աւելի պէտք կայ: Սակայն, այս բոլորին մէջ, ամէնէն կարեւորը՝ անհրաժեշտ է որ հաստատուի այս առթիւ Հայագիտութեան Ուսումնարան մը, յարմարագոյն կեդրոնի մը մէջ:

Գիտենք թէ մեր լեզուն, Ս. Մեսրոպի լեզուն, երթալով կ'ընկղմի արտասահմանի մէջ, օտար ազդեցութիւններու տակ: Միւս կողմէ, այն հայերէնը որ կ'ուսուցուի մեր ունեցած դպրոցներուն մէջ, հեռու է հայագիտութենէ: Սակայն, հայ լեզուն եւ խմբով ստեղծուած գրականութիւնը արժանի են ունենալու իրենց վառարանը: Ուսանող մը, ինչ խառնուածք ալ ունենայ, ուսուցիչ կամ գրող, երբ հայագէտ դառնալ ուզէ, չի կրնար այսօր կեդրոն մը գտնել, հայագիտութիւնը ուսումնասիրելու համար: Մեր երկրորդական վարժարանները բաւական չեն: Հայագէտներու պատրաստութեան միջավայր մը պէտք է ստեղծենք եւ ասիկա անկարելի չէ՛:

Ապարդիւն եւ կամ շատ քիչ արդիւնքով են օտար համալսարաններու մէջ հիմնուած հայերէնի բեմերը: Կարեւորը՝ հայ մտաւորականութեան ստեղծումն է եւ հայ լեզուի ու գրականութեան պաշտպանութիւնը, ինչ որ գերազանցօրէն ազգային գործ է: Եւ ասիկա կարելի է առնուազն եղած դպրոցներէն մէկուն վրայ հայագիտական բաժին մը յաւելումով:

Այս բոլոր աշխատանքներուն մէջ, կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ հայ դպրոցի մը հիմնումը՝ յատկապէս Միացեալ Նահանգներուն մէջ:

Հայ կրթութեան ու մշակոյթին նուիրուած Միութիւնները, հայրենապահպանման ընկերութիւններն ու հայրենակցականները կրնան վճռական դեր կատարել, այս ուղղութեամբ: Իսկ մեր ունեւոր հայրենակիցները կրնան, մանաւանդ այս առթիւ, նախաձեռնարկ ըլլալ հայ դպրոցի մը հիմնումին, թերեւս, մէկէ աւելի կեդրոններու մէջ, ըլլայ Մ. Նահանգներուն, ըլլայ Քանատայի մէջ, ուր Հայութեան թիւը երթալով կը ստուարանայ, արտասահմանէն եկող նորեկ հայրենակիցներու պատճառով:

Ս. Մեսրոպի յիշատա՞կը կ'ուզենք յարգել, չի բաւեր միայն ծափահարութիւնը, այլեւ պէտք է գիտնանք ծափահարուիլ մեր գործնական քայլերով, կրթական ձեռնարկներով եւ հայ մտքի զարգացման նպաստող գործերով:

Հեռու մեզմէ յոռետեսութիւնը եւ անհիմն կամ ենթադրական նախատեսութիւնները: Հայը ապրած է հազարամեակներ եւ իր պատմութիւնը գրուած է ալեկոծութեան մէջ: Հաւատքով, աշխատանքով ապրած է ան եւ այդպէս ալ պիտի շարունակենք:

Գովենք Ս. Մեսրոպն ու իր գործը, սակայն մեր գովեստին միացնենք գործը, պահելու համար մեր ժողովուրդը:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԵՆ ՊԵԼԼԱ Կ'ՈՒԶԷ ԱԼԺԷ ՄՏՆԵԼ

ԽԻՏԷՐԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Վիլայա 4ի մարդիկը Ալժէ մտան եւ ձերբակալեցին այդ ինքնավար շրջանին պատասխանատուն: Ծանօթ է որ Թիւ 4 վիլլայան չէզոք կը նկատուի, ցարդ յըստակ դիրք բռնած չըլլալով Պէն-Պելլա - Պէն Խետտա մրցակցութեան մէջ: Քաղաքին «գրաւման» օրն իսկ, հրամանատարութիւնը զեկոյց մը հրապարակեց ուր կը շեշտուի, ի մէջ այլոց.— «Ամէն բան այլեւս պէտք է Ալժէ կեդրոնանայ: Ալժէ պէտք է մայրաքաղաքի իր դերը ստանձնէ կրկին: Քաղաքին դուռները բաց են Ալժերական Յեղափոխութեան բոլոր պատասխանատուներուն: Բոլոր զեղծարարութիւններն և բռնութիւնները, ուրկէ ալ գան անոնք, խստօրէն պիտի պատժուին»:

Նոյն զեկոյցով խստօրէն կը քննադատուի ինքնավար շրջանը.— «Ալժէ, տագնապին սկիզբէն իսկ, չխաղաց մայրաքաղաքի այն դերը որ իրն էր: Ատոր պատասխանատուն այն ապօրինի իշխանութիւնն է որ Ալժէ հաստատուած է Ապրիլ 4էն ի վեր»:

Յիշենք որ այդ թուականին, գնդ. Ազետին եւ Օմառ Ուսետիք Թունուզէն Ալժէ գացած էին, ձեռք առնելու համար այդ ինքնավար շրջանին ղեկավարութիւնը: Նոյն շրջանին սակայն իրենց պաշտօնը որոշ վերապահութեանց տեղի տուած ըլլալով, ստիպուած եղած էին Թունուզ վերադառնալ եւ Պէն Խետտայէն հրահանգ մը ստանալ, որ կը վաւերացնէր իրենց պաշտօնները:

«Ալժէ, կ'ըսէ միշտ նոյն զեկոյցը, պէտք է վերադառնէ խաղաղութեան, հաշտութեան եւ յոյսի իր դիմագիծը»: Կոչ մըն ալ կայ Եւրոպացիներուն, որոնց կեանքը, արժանապատուութիւնը եւ ինչքերը պիտի յարգուին որովհետեւ «պէտք է որ հոս մնան, երկիրը իրենց պէտք ունենալով: Վիլլայա 4ի զօրքին պաշտօնն է հսկել բոլորին կարգապահութեան եւ ապահովութեան վրայ»:

Այս խօսքերը անշուշտ պէտք է գործնական հետեւանքներ ունենան, որպէսզի կարենան վստահութիւն ներշնչել Եւրոպացիներուն:

Պէտք է սակայն գիտնալ նաեւ թէ ի՞նչ նպատակ կը հետապնդէ Թիւ 4 վիլլայան Ալժէ տեղաւորուելով:

Ա) Գործնական գետնի վրայ.— Առաջքն առնել այն անապահովութեան որ կը տիրէ քաղաքին մէջ, պայքարիլ աւազակութեան դէմ, արգելք հանդիսանալ առեւանգումներու:

Բ) Քաղաքական գետնի վրայ.— Քաղաքը օժտել Ազատ. բանակի ներքին զօրքով Պէն Պելլայի հասնելէն առաջ: Արդարեւ կ'ըսուի թէ Պէն Պելլա եւ Մարոքի Խաթիպները որոնք զօրավիգ կը կանգնին իրեն, այս շաբաթ Ալժէ մտնեն:

Այս դէպքերէն քիչ առաջ Խիտէր-Խրիմ տեսակցութիւն մը տեղի ունեցած էր, որուն առթիւ կ'ըսուէր թէ «եղբայրական մթնոլորտի մը մէջ կատարուած է»: ապա Խրիմ Թիզի-Ուզու վերադարձած է:

Խիտէր որ Պէն Պելլայի կցորդն է, ուրիշ կարեւոր տեսակցութիւն մըն ալ պիտի ունենար Փարիզի մէջ իր աներձագին՝ Այթ Ահմէտի հետ, բայց երբ Փարիզ հասաւ, երկու հրաժարած նախարարները (Ահմէտ եւ Սաատ Տահլապ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հաղորդեն թէ նոր դաւ մը երեւան ելած է, 150 հոգի ձերբակալուած են: Նախ քան այս, վարչապետը յայտարարած էր ձայնասփիւռ ճառով մը թէ Եգիպտոս կ'ուզէ միասնականութիւն պարտադրել՝ ռումբերով: Կ'ըսուի նաեւ եգիպտական զէնքեր հասած են Պէյրութ:

ԽՐՈՒՇՉԵՒ արձակուրդի մեկնեցաւ անջի օր (ըստ սովորութեան՝ Սոչի): Ճամբուն վրայ, խորհրդային վարչապետը կանգ առած է զանազան քաղաքներ: Կրեմենչուկքիի մէջ, բացումը կատարած է հսկայ ջրելեկտրական կեդրոնի մը: Այս առթիւ արտասանած ճառին մէջ, անգամ մը եւս ձաղկած է Սթալինեան շրջանը եւ Սթալինի անհասկացողութիւնը, որուն հետքերը կան տակաւին: «Սթալին կ'արգիլէր հաւաքական ագարակներու ելեկտրականացումը, նոյնիսկ երբ ցանցը կոլխոզներու եւ սովխոզներու հողամասին վրայէն կ'անցնէր», աւելցուցած է Խրուշչեւ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ, ծովակալ Գորխով յայտարարեց. «Մեր ծովային ուժը աշխարհի ամէնէն արդիականն է»:

ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ Գերմանիոյ պաշտպանութեան նախարարը՝ Շթրաուս յայտարարեց թէ բանակը 500.000 հոգիէն աւելի պիտի չունենայ, նոյնիսկ եթէ Ատլանտեան Ուխտը աւելի ուզէ:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՔՈՒՍԱ որ Արեւելեան Եկեղեցւոյ ժողովին քարտուղարն էր, վախճանած է անջի օր, յետ կուրաղիի գործողութեան: Ծնած էր Հալէպ, 1897ին: Բովանդակ կեանքին ընթացքին զանազան պաշտօններ վարած է Միջին Արեւելք եւ Հռոմ: 1953ին, Պիոս ԺԲ. Պապը, Արեւելեան Եկեղեցւոյ ժողովին օժանդակ նշանակեց: 1962ին, Յովհաննէս ԻԳ. զինքը Սուրիոյ Հեռապոլիսի թեմակալ արքեպիսկոպոս նշանակած է, նոյն տարուան Օգոստոսին, Արեւելեան Եկեղեցւոյ ժողովին քարտուղար: Կարդինալի աստիճան ստացած էր անցեալ Մարտին: Մտերիմը եղած է Հայ Նուիրապետներու: Մեծ կորուստ մըն է մանաւանդ Արեւելեան Եկեղեցիներու համար, որոնք շատ բան կ'ակնկալէին իր հմտութենէն եւ լայնախոհութենէն:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ մէջ, ուտեստեղէնի գիները բարձրացան: Զգալի յաւելումներ կրած են մանաւանդ միսը, կաթը եւ կարագը:

Զուիցերիա մեկնած էին:

Խիտէր յայտարարութիւն մը ըրաւ սակայն, յանուն Քաղաքական Բիւրոյին եւ շեշտեց.— «Ապականութիւնը կը ծաւալի Ալժերիոյ մէջ, ժողովուրդը չուառած է, այս կորսուած ամիսը շատ բան կորսընցնել տուաւ մեզի: Երէկ Առժամեայ Գործադիր Մարմնի ղեկավարները տեսայ, ինչ որ ըսին ինծի կացութեան վրայ, սարսափեցուց զիս: Այդ պատճառաւ վճռած ենք Ալժէի մէջ պատասխանատուութիւնները ձեռք առնել, այս շաբթու ընթացքին: ԱՀԱԿը ձեւական ներկայացուցչութիւն մը կը պահէ»:

Խիտէր հերքումի անշուշտ թէ իրենց շարժումը՝ «զինուորաֆաշական» բնոյթ ունենայ: «Նման բնոյթ ունեցող մեր գիտցած միակ վարչաձեւը՝ աշխարհակալութիւնն է եւ կռուեցանք անոր դէմ, որպէսզի որեւէ վտանգ չըլլայ որ կրկին հաստատուի, Թիզի-Ուզուի պատճառաբանութիւնները միջոցներ են միայն, ոչ շատ պարկեշտ, զանգուածը ոտքի հանելու»:

Մեկնելէն առաջ թէեւ, Խիտէր լաւատես յայտարարութիւն մը ըրած է՝ Օռլիի մէջ:

ՀԱՅ ՏՊԱԳՐ. ՏԱՌԵՐՈՒ
ԲԱՐԵՓՈԽՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ա.

Նոր չէ, կարծեմ, նախկին «Մարմարա»յի մէջ «Մարտակոչ»էն արտատպուած «Հայ տպագրական տառերու հարցը»: Ես չատ ուրախ եմ, որ 1924ի Բագմավէպ ամսաթերթի Օգոստոս եւ Սեպտեմբեր ամսաթիւերով նոյն նիւթին մասին իմ մէկ համեստ դիտողութիւնս, այս անգամ արձագանգ գտնելով Երեւանի մէջ, խնամով ձեռք առած կը թուի ծանօթ հայկաբան Պ. Ստ. Մալխասեան իր ամբողջ մանրամասնութեամբ:

Նպատակս, անշուշտ, հոս կրկնել չէ նախորդ բաժներս, այլ, համառօտակի վերյիշում մը ընելով, հնար եղածին չափ անոր մութ մնացած մասերը բացատրել, քանի որ մանաւանդ կազմուած է վերջապէս Երեւանի մէջ Քննիչ Յանձնախումբը, որ պիտի զբաղի միմիայն հայ լեզուի եւ հայ տառերու բարեփոխման խնդիրներով:

Առաջինը, լեզուի հարցը, առ այժմ այնքան չի հետաքրքրեր զիս, հակառակ յիսուն տարիներէ ի վեր կարդացած ըլլալուս անոր մասին բոլոր թեր ու դէմ վիճաբանութիւնները եւ հրատարակութիւնները: Վասնզի կը խոստովանիմ, թէ երբեք պատրաստուած չեմ առոր եւ տիրայօժար կը թողում զայն ձեռնհաս եւ հեղինակաւոր անձերու քննութեան եւ ուշադրութեան, ինչ որ չատ փափուկ եւ կնճռոտ հարց մը ըլլալ կը թուի:

Գալով սակայն տառերու եւ տպագրութեան խնդրին, թող ներուի ինծի ըսել, որ կէս դարէ աւելի (1871) իմ ասպարէզիս բերմամբ չարունակ հայ եւ օտար տառերու հետ շփման եւ յարաբերութեան մէջ գտնուելով կամ արուեստին բոլոր ճիւղերուն մասին փոքր ի շատէ տեղեկութիւն ունենալով՝ տառերու ձուլումի առաջին օրէն մինչեւ վերստին հալոցի մէջ մտնելով քանի մը հարիւր անգամ կերպարանափոխ ըլլալու օրը զանոնք մի առ մի ձեռք առած, անոնց տարողութիւնն ու կարողութիւնը քննած ու անոնցմով չատ փորձեր ըրած ըլլալուս, իրաւունք պիտի ունենամ անշուշտ այդ մասին իմ խոնարհ դիտողութիւններս յայտնելու:

Կը խոստովանիմ, թէ մեր հայ տառերը, ուրիշ տառերու բաղդատմամբ, ունին չատ մը ակնառու առաւելութիւններ, որոնցմէ մէկն է ամէնէն դժուարահունչ բառերն անգամ մէկ անգամէն չատ ճիշդ ու ուղիղ արտասանելու առաւելութիւնը, ինչ որ չենք կրնար տեսնել ուրիշ որեւէ արեւելեան օտար լեզուի տառերուն մէջ: Բայց մասնաւորելով մեր խօսքը ա տառին մասին, պիտի տեսնենք, թէ հայերէն 38 տառերուն 21ը, այսինքն մեծագոյն մասը (բ, գ, դ, ե, զ, ը, ի, խ, կ, ղ, ն, ո, պ, ռ, ս, վ, տ, ր, ց, փ) ա տառէն սերած է, անոր ստեղներուն վերէն կամ վարէն, աջէն կամ ձախէն մի միայն նուրբ գիծ մը աւելցնելով կամ պակսեցնելով, իսկ մնացեալ 17 տառերը ամբողջապէս փոխարինուած են օտար տառերով, հնար եղածին չափ այլափոխելով զանոնք:

Ա տառին ուրիշ մէկ առաւելութիւնն ալ այն է որ հակառակ իր մեծափոր ծաւալին, իշխողը եղած է նաեւ մեր լեզուին գրեթէ բոլոր բառերուն մէջ իր խիտ եւ անմիջական ներկայութեամբ: Ասկէ զատ, 850 էջերէ բաղկացած համառօտ բառարանի մը 150 էջերը ա տառին կը վերաբերին եւ 700 էջերը միայն 37 տառերուն, որով իւրաքանչիւր տառ, առաւել կամ նուազ, քան էջ միայն կ'ունենայ, որ անոր մէկ ութերորդը կը համարուի գրեթէ:

Զկարծուի երբեք, թէ ներկայիս խորհողներն են միայն, որ կ'ուզէին խնայողութիւն մը ձեռք ձգել կամ պատեհար մը կանգնել մեր տառերուն, մանաւանդ ա տառին պատճառած ծաւալին դէմ: Մեր նախնիք, նոյնիսկ հայ տպագրութեան խնկելի հիմնադիրները, ինչպէս Ոսկան վարդապետ եւ Մխիթար Տոբեցի, նոյնպէս Ղուկաս Վանանդեցի ու անոնց արժանաւոր յաջորդ Մխիթար Սեբաստացի եւ ուրիշ հայ տառերու նախահայրեր, իրենք ալ զգալով մեր տառերուն անհամեմատ տարածութիւնը, խորհեր էին մասամբ օգտուիլ, ծոցագիրեր, փակագիծեր, պատուագիրեր եւ մինչեւ իսկ ա տառին տեղ, ի պահանջել հարկին, ա-նոր մէկ ստեւը գործածելով՝ կարելի եղած խնայողութիւնը ձեռք բերել: Անոնք ներկայիս ջնջուած են բոլորովին, ո-րովհետեւ անոնց գոյութիւնը մեր տառերու մէջ նոյնիսկ գրաչարի մը պատճառած դժուարութեան չափ օգտակարութիւն չէ ունեցած:

Ասկէ առաջ, իմ պարապոյ ժամերուս, հետաքրքրուելով ձեռք առի նախորդ «Ճակատամարտ»ի, «Վերջին Լուր»ի եւ «Ժողովուրդի Ձայն»ի երեք խմբագրականներուն 13 տողերը, որոնք 2860 տառ կը պարունակէին ընդամէնը: Ասոնց 380ը ա եւ 232ը ն տառն ըլլալով, մնացեալ 2258 տառերը կը մնային 36 տառերուն, որով իւրաքանչիւր տառ մօտաւորապէս 60 անգամ միայն գործածուած կ'ըլլար, այսինքն ա տառին մէկ վեցերորդը միայն: Իսկ գալով թ, խ, տ, պ, փ, փ, տառերուն, — թիւով 170, — անոնց տարբերութիւնն ալ ինքնին կ'անհետանար լ, յ, շ, չ, տառերուն նրբութեանը մէջ, որոնք նոյնպէս թիւով 145 հատ են:

Քանի մը գործնական ապացոյցներ տանք, որոնք կրնան փորձուիլ նոյնիսկ ամէնուն կողմէ: Համոզուած եմ, որ եթէ Թուրքերէն թերթ մը հայ տառերով տպագրելու փորձ մը ընենք եւ բոլոր լուրերը հրատարակենք, առնուազն երկու անգամ աւելի թուղթ պիտի սպառենք, իսկ յունարէն կամ Ֆրանսերէնը՝ մէկէն չատ աւելի:

Զմոռնամ ըսելու, թէ մեր խօսքը պոլսական եւ միեւնոյն առեն 12 փունթօ տառերուն մասին է, որոնց վրայ կատարած եմ իմ փորձերս: Եթէ մէկը տողակալի (ֆոմփաս) մը մէջ մեր նախապէս ցոյց տուած 2860 տառերէն միայն 400 ա տառին մէկ քառորդը միայն իրարու քով չարէ, նոյնիսկ հինգ տառին բառանջատ մը աւելցնելով եւ նոյն ձեւով ուրիշ տողակալի մը մէջ 100 հատ միւս տառերէն մէկը կամ մէկ քանին չարէ, այն ատեն որոշապէս եւ աւելի ճշգօրէն պիտի տեսնէ անոնց տարբերութիւնը:

Յաջորդ յօղուածով պարզենք խնդիրը:

ՅՈՎՀ. Ս. ԱԲԻԿԵԱՆ

«Ազդարար» 1926

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԳԵՐ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ
5ՐԴ ԳՈՒՄԱՐՄԱՆ, 7ՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Ս. ՄՈՎՍԻՍԵԱՆԻ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

Նախ ինչո՞ւ վերոյիշեալ հարցի այս յաճախակի քննարկումները եւ մասնաւորապէս անոր յատուկ քննարկումը այնպիսի մի վերադաս մարմինի կողմէ, ինչպիսին է Գերագոյն Խորհուրդը: Մեր կարծիքով հայ բոլշեւիկները երկու մի-մեանց հետ աններդաշնակ նպատակներկը հետապնդեն այս քննարկումներով: Գըլխաւոր նպատակն է՝ ըսել կեդրոնական իշխանութեան որ իրենք չեն թերանար իրենց պարտականութիւններուն մէջ եւ կ'ընեն ամէն ինչ կատարելու համար բնակարանային շինարարութեան պլաններ, որով աշխատանքի վատ կազմակերպումը չէ պլաններու թերակատարումին պատճառը, այլ ուրիշ բան մը, զոր ուրիշ տեղ մը պիտի փնտռել... Բայց այսքան որոշակի կերպով նման յայտարարութիւն մը ընելը հայ բանուորներու առջեւ հաւասարազօր է զանոնք գրգռելուն կեդրոնի դէմ: Այդ պատճառով ալ նախքան իրենց բուն ըսելիքին անցնիլը, ժողովներու մէջ հանդէս եկող գրեթէ բոլոր ելոյթ ունեցողները կը սկսին իրենց խօսքը գովաբանական յայտարարութեամբ պարտիայի եւ կառավարութեան հասցէին եւ, նոյնիսկ չքաշուելով հակասութենէն, ինքնաքննադատութեան կարգով միաժամանակ կ'ընդունին նաեւ որ բնակարանային շինարարութեան պլաններու թերակատարումի պատճառը իրենք են, իրենց վատ աշխատանքը: Այսպէս կը վարուի նաեւ 7րդ նստաշրջանի գլխաւոր զեկուցաբեր Ս. Մովսիսեանը:

Ան կը սկսի հոմկուսի (պարտիայի) գովաբանութեամբ: «Պարտիան դնում է խնդիր՝ Սովետական Միութեան մէջ ապահովել ամենաբարձր կենսամակարդակը՝ կապիտալիստական ամէն մի երկրի հետ համեմատած: Այդ պատճառով էլ պարտիան եւ Սով. կառավարութիւնը յատուկ ուշադրութիւն են դարձրել եւ դարձնում են բնակելի շէնքերի եւ կուլտուր-կենցաղային օբիէկտների շինարարութեանը»: Խրուշչեւը յայտարարել է որ «բնակարանային շինարարութիւնը Խորհրդային Միութեան մէջ յիրաւի աննախընթաց թափ է ընդունել»:

Անցնելով Հայաստանին, Ս. Մովսիսեան, նախքան թերութիւնները նշելը, կամ զանոնք նշել կարենալու համար, ըստ բոլշեւիկներու մօտ ընդունուած սովորութեան, կը թուէ այն «մեծ յաջողութիւնները», որ վերջին տարիներին ձեռք են բերուեր Հայաստանի մէջ: Եւ այդ յայտարարութիւնը հիմնաւորելու համար կուտայ թիւեր, որոնք, սակայն պիտի վերապահութեամբ ընդունիլ, յիչելով Խրուշչեւի ըրած մերկացումներն այն մասին, որ Մալէնքովը Խորհ. Միութեան 19րդ համագումարին կենտկոմի գործունէութեան մասին ըրած իր զեկուցումին մէջ ներկայացրեր է կեղծ եւ խարդախուած թիւեր: Այս պրակտիկան կիրառուեր է և կը կիրառուի նաեւ Հայաստանի մէջ:

Ահաւասիկ այդ թիւերը: Խորհրդային Միութեան կոմ. կուսակցութիւնը եւ կառավարութիւնը որոշած են եղեր, կ'ըսէ Մովսիսեան, որ Հայաստանի մէջ «պետական կապիտալ ներդրումների դծով 1956 – 1960 թուականներում կատարուի 1·200·000 քառակուսի մեթր բնակարանային շինարարութիւն»: Այդ պլանը «յաջողութեամբ կատարուեց» եւ նոյնիսկ գերակատարուեց, որովհետեւ կառուցուեցաւ 1·394·000 քառ. մեթր տարածութիւն: Նոյն ժամանակամիջոցին ծառայողները (պաշտօնեաները) իրենց խնայողութիւններու հաշուին կառուցեր եւ չահագործման յանձներ են 723 հազար քառ. մեթր բնակելի տարածութիւն: Գիւղերու մէջ կոլտնտեսականները եւ գիւղական մտաւորականութեան միջոցներով կառուցուեր է 45 հազար տուն: Վերը թուական տուեալները կը վերաբերէին «կառուցուած տարածութեան», իսկ այժմ կը մատնանշուի կառուցուած տուներու քանակը: Ասանկ կը խօսին ու կը գրեն բոլշեւիկները:

Ինչ կը վերաբերի կուլտուր-կենցաղային շինարարութեան, այս մասին Ս. Մովսիսեանը թիւեր չի տար, այլ միայն կը յայտարարէ նոյն ժամանակամիջոցին կատարուած շինարարութեան մասին, որ «պարտիան եւ կառավարութիւնը ամէն տարի աւելացնում են նաեւ դպրոցների, հիւանդանոցների, մանկական հիմնարկների, սանատորիաների եւ կուլտուր-կենցաղային նշանակութեան այլ օբիէկտների շինարարութեան եւ ընդլայնման յատկացումները»: Սակայն իր զեկուցումի չարունակութեան մէջ 1956 – 1960ի փոխարէն կ'առնէ 1959 – 1961ի ժամանակամիջոցը եւ մէջ կը բերէ թիւեր 1959 1961 թուականներին կատարուած կուլտուր-կենցաղային հիմնարկներու շինարարութեան մասին: Ինչո՞ւ այս անպարպարութիւնը: Դժուար չէ հասկնալ: 1956 – 1960 թուականներին վերոյիչեալ շինարարութեան մասին եղած թիւերը փայլուն չեն եղած եւ շինարարութիւնը «ետ է մնացել»: Դրութիւնը մասամբ փոխեր է 1961ի տարին, երբ կրցեր են աւելի կառուցանել եւ այս յաջող տարուան թիւերը խառնելով նախորդ անյաջող չորս տարուան թիւերուն հետ, ստացուեր է հանրագումար մը, զոր կարելի է եղեր ներկայացնել հանրութեան: Բայց որպէսզի կարելի չըլլնի բաղդատել 1956-1960ի շինարարութեան հետ, Ս. Մովսիսեանը կուտայ թիւեր ոչ թէ «կապիտալ ներդրումներու գիծով» կամ ծառայողներու եւ գիւղական մտաւորականութեան կողմէ կատարուած շինարարութեան մասին, ինչպէս այդ կ'ընէ 1959 – 1960ի նկատմամբ, այլ կուլտուր-կենցաղային այն շինարարութեան, զոր կատարեր են պետական եւ կոպերատիւ (համագործակցական) կազմակերպութիւններ-

ԱԶԳԱՅԻՆ ԶՈԶԵՐ

Վերջապէս Վահան Վարդապետ կ'արժանանայ դէմն ելլել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, որ պարզապէս կը յայտնէ թէ ինքը չէզոքութիւն պահել որոշած է գաղթականութեան խնդրոյն մէջ եւ այս յայտարարութիւնն ընելէն ետք կը սկսի սանտրել իր մօրուքը(*):

Վահան վարդապետ Պայազիտ կը վերադառնայ այն օրերուն՝ երբ Ռուսիոյ զօրքերը Պայազիտէն քաշուած էին եւ Թուրք զօրքերը մտնելու կ'ուշանային: Ժողովուրդը, գաղթելու պատրաստուած, կը փնտռէ իր բէհեաները եւ քահանաները, զորս «այցելուն» (Վահան վարդապետ) բանտարկած էր վանքին մէջ վարպետութեամբ մը: Քանի մը գիւղեր միայն կը գաղթեն հակառակ Վահան վարդապետի ջանքերուն, որ նորէն Բիւրական կ'երթայ ու կաթողիկոսին կը ներկայանայ ըսելով.

— Զեր անհոգութեամբ 2–3 հազար տուն կորսուեցաւ: 120 վարդապետ եւ 120 հազար ոսկի ունենալով հանդերձ՝ չուզեցիր օգնութեան հասնիլ քանի մը գիւղերու, որոնք էջմիածնէն 12 ժամ միայն հեռաւորութիւն ունին: Անոնց արիւնը ձեր գլուխն ըլլայ:

Կաթողիկոսը գլուխը քերեց:

Վահան վարդապետ այս պարտականութիւնն ալ կատարելէ ետքը՝ Բաթումի ճամբով Պոլիս մեկնեցաւ եւ տեղեկագիր մը ներկայացուց պատրիարքին: Հիւանդութիւն մը եկաւ վրան եւ Պարտիզակ երթալով՝ վեց ամիս ցաւով զբաղեցաւ:

Պատրիարքարանը, գոհ անոր մատուցած ծառայութիւններէն, 1879ին պատուիրակութեան պաշտօնով Կարին երթալ հրամայեց իրեն: Հրամանը անմիջապէս կատարեց չուզենալ մտնելով: Հոն ընդհանուր ժողով գումարեց, եւ հոն գրեց հաշուեւոր ծրագիրը, որ մատուցուեցաւ կայսերական Քոմիսէրներուն: Ասոնք ընելէն ետքը բարեկարգութիւններու ձեռնարկեց: Երբ իմանայ որ գեղի մը մէջ հարստահարութիւն գործուած է, իսկոյն նոյն գիւղին Քէհեաները եւ քահանաները կանչել կուտար:

— Զեր գեղին մէջ ոչխարները զողցուեր են:

— Հրամմեր էք, Հայր սուրբ:

— Քիւրտերը գողցեր են:

— Ծառայ եմ, Հայր սուրբ:

— Ինչո՞ւ ուշադրութիւն չէք ըներ եւ թոյլ կուտաք որ խեղճ ժողովուրդը կողոպտուի:

— Ծառայ եմ, Հայր Սուրբ, շունները չհաչեցին որ իմանայինք:

— Շուները ինչո՞ւ չպատժեցիք:

— Ծառայ եմ, Հայր Սուրբ:

— Սա փալախան բերէք:

— Ծառայ ենք, Հայր Սուրբ:

Եւ քանի մը քեհեաներ ու քահանաներ փալախայի տակ երգել կուտայ: Պատրիարքարանը կ'իմանայ եւ կը գրէ իրեն, որ բարեկարգութիւնը առանց փալախայի ընէ: կը պատասխանէ թէ անկարելի է, վասնզի, կ'ըսէ, այս մարդիկը իրենց ոտքերուն կողմէ աւելի շուտ խօսք կը հասկնան քան թէ իրենց գլուխին կողմէ:

Շատ իրաւացի է այս պատասխանը Արիստակէսոս, զոր Շուն արքունի կ'անուանէր Անտիոխինէսի աշակերտներէն մէնաւակայոնը, իր բարեկամներէն մէկուն համար՝ երբ Դիոնեսիոսին կ'աղաչէր եւ չէր յաջողեր, իր խնդիրքը լսելի ընելու համար անոր ոտքերուն փարեցաւ: Ներկաները երբ դիտողութիւն ըրին այս վարմունքին համար, յանցանքը իմս չէ, պատասխանեց, այլ Դիոնեսիոսին, որու ականջները ոտքերուն վրայ կը գտնուին:

Յ. ՓԱՐՈՆԵԱՆ

(4 Տար.)

(*) Ծ. Խ. — Այս հեգնական սուր ակնարկութիւններուն, ծաղրանիշին մասին՝ հարկ է ըսել թէ մեծ երգիծաբանը երեւակայական ու շինծու պատմութիւն չէ որ կ'ընէ: Ահաւոր այն դէպքերուն դիմաց, որ Հայոց ժողովուրդը յուսահատութեան մատնեցին եւ գաղթելու տագնապը ստեղծեցին, — քանիցս կրկնուած՝ ինչպէս պատմեցինք ռուսեւթրքական պատերազմին նուիրուած մեր թերթօնին մէջ, — մեր ղեկավարութիւնը ցոյց տըւած է անհանդուրժելի ապիկարութիւն մը: Պարոնեան այդ է որ կը ծաղկէ:

ԱՐՁԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂՏՆԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՄԱՒՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

— Տար սա փաթիլը, ինծի տուր սա ձիւնը։

Ձիւնը չէ պատմութիւնը։

Կամաւոր հիւանդ մը կ՚ըսէ հետեւեալ պատմութիւնը։

Ես ալ ինծի համար կ՚ընտրեմ զայն, որովհետեւ ան ինծի կը թուի ամենէն պարզը։

Ամառ մըն էր։ Ես հասած էի Ամերիկա։ Ամառ մըն էր։ Ես հասած էի Ամերիկա։ Ամառ մըն էր։ Ես հասած էի Ամերիկա։

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքին 65րդ տարե – դարձը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, նա – խաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ ջրջանիս բոլոր ենթակոմիտէներուն ու խումբերուն, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչի մասնա – ճիւղերուն :

Օգոստոս 5, կիրակի ամբողջ օրը, Շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները այժմէն պէտք է վարձեն իրենց մասնաւոր օթո – քարները :

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Պօմոնէն Խանասորի տօնակատարու – թեան երթալու համար նախօրօք արձա – նագրուեցէք Յովհ. Պանտիկեանի, Վազ. Տէր-Վարդանեանի, Սերժ Սարգիսեանի Գէորգ Եօթնեղբայրեանի մօտ եւ մեկ – նումի առաւօտը՝ 5 Օգոստոս Պատ տը լա Ռոթոնտ : Օթոքառը կը մեկնի առա – ւօտ ժամը 8ին : Վերադարձ ժամը երե – կոյեան ժամը 8ին :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐԻ

Օգոստոս 15ի աւանդական դաշտահանդէսը

VILLA ROSALIA - CANNES - COTE D'AZUR

Պուլ. տը լա Սուրս

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր

Ղեկավարութեամբ՝ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Ճոխ պիւֆէ

Շամփուրով խորոված

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տիկ. Շուշան Բարսեղեանէ (Տէսին) 20 Ն. Ֆ. Ս. Թէհլիրեան սրահին՝ Մ. Օվիկեանի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոն.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնա – ճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ա. Օպօղեանէ 50 Ն. Ֆ. իրենց աղջկան Օր. Տընիզի պաքալորիայի (Բ. մաս) քննութեան յաջողութեան ու – րախ առթիւ :

Ստացած է նաեւ Պ. Պ. Մելիք Գէորգ – եանէ եւ Կ. Յովակիմեանէ 10ական Ն. Ֆ. դաշտահանդէսին առթիւ :

ՀԱՅ ԸՆԹԱՑԱՐԱՆ – ԼԸ ՓԷՌ

Բացուած են արձանագրութիւն – ները 1962 – 1963 Ուսումնական տարեշրջանին :

Կ'ընդունուի 10 – 12 տարեկան բա – րեկիրթ եւ յառաջադէմ ուժէ աշա – կերտ : Ուսումնական ծրագիրն է դասական ընթացք երկրորդական վարժարանի

Դիմել ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

EGOLE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE

3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)

Tél. 963.01.72

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Յառաջի վարչութիւնը անդամ մը եւս կը յիշեցնէ իր յարգելի բաժանորդներուն որ հասցէի փոփոխութեան ատեն պէտք է նոր հասցէին հետ անպատճառ տան նաեւ իրենց նախկին հասցէն :

Ընթացք չի տրուիր եթէ հին հասցէն չէ կցուած :

Կրկին կը խնդրենք որ մեր բաժանորդ – ները բարի ըլլան չծանրաբեռնել արձա – կուրդի ջրջանի մեր արդէն ծանրաբեռ – նուած վիճակը հասցէի առժամեայ եւ կարճատեւ փոփոխութիւններով :

×

Յառաջի վարչութիւնը ընթացք չի տար պաշտօնական հանդամանք չունեցող ազ – դերուն :

Ազդ ղրկող կազմակերպութիւնները պէտք է օգտագործեն իրենց պաշտօնա – կան թուղթը եւ ստորագրեն ազդը հրա – տարակելու հրահանգը, ճշդելով իրենց հանդամանքը :

Այս բոլորը մի անգամ ընդ միշտ վերջ տալու համար անհաճոյ թիւրիմացու – թեանց եւ յապաղումներու :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Շ. ՆԱՐՓՈՒՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ

(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)

ԳԻՆԸ 3 Ն. Ֆ.

ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ ՄԷՋ

ԸՆԿ. Ա. ՔԷՕՍԷԱՆ

(Ֆօքօ Ռէfu)

2 Ռիւ Պէռնար տիւ Պուա :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՅՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ

ԵՒ

ՀՌՈՄ – ՎԱՏԻԿԱՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ Մարսէյլէն՝ 17 Օգոստոս

ՎԵՐԱԴԱՐՁ Մարսէյլ՝ 1 Սեպտեմբեր

Գին՝ անձ մը ուղի, 350 Ն. Ֆ.

Արձանագրութեան համար անձամբ կամ գրաւոր դիմել՝

FERDI ABADJIAN

293, Chemin de St.-Julien

MARSEILLE (12)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1962 – 1963 տարեշրջանի արձանագրու – թիւնները սկսած են : Անոնք որոնք կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է այժմէն իսկ դիմում ընեն հաս – տատութեան տնօրէնութեան :

Վարժարանին նպատակն է պատրաս – տել միջնակարգ ուսման պաշարով օժ – տուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած Հայուհիներու սերունդ մը :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդ – գրկէ երկու ուրոյն բաժիններ .

Ա.— Ֆրանսականը, որ տառացի կեր – պով կը հետեւի պետական լիսէներու ար – դիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին, անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով, կը պատրաստէ պրոբվէի եւ պաֆալորէայի :

Բ.— Հայկականը, որ կ'օժտէ սանու – հիները հայագիտական ծանօթութիւննե – րով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ :

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին 8 տա – րեկանէն սկսեալ : Մանրամասնութիւն – ներու համար դիմել հաստատութեան տը – նօրէնութեան :

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)

Հեռաձայն 927 01-72

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ ՆՈՅ. 11 – ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնա – կատարութիւնը, Փարիզի եւ ջրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցու – թեամբ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ Հ. Յ. Դ. Օրը կը տօնուի, Հոկտեմբեր 27, Շաբաթ դիւրեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս, «Ալհամպրա»յի սրահներուն մէջ, բացառիկ պատ – րաստութեամբ :

ԱՐՋԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՑՈՂ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր բաժանորդներու արձակուրդի ջր – ջանը, արձակուրդի ջրջանն է նաեւ «Ցա – ռաջ»ի պաշտօնէութեան : Այդ իսկ պատ – ճառով թերթիս վարչութիւնը սովորա – կանէն չատ աւելի ծանրաբեռնուած է Յուլիս – Օգոստոսին եւ ջերմօրէն կը խնդրէ իր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ աւելի չծանրաբեռնեն իր գործը հա – ճելիներու կարճատեւ առժամեայ փոփո – խութիւններով :

Յառաջ միշտ իր կարելին կ'ընէ գոհա – ցում տալու համար իր ընթերցողներուն, բայց կը խնդրէ նաեւ որ անոնք չդժուա – րացնեն իր գործը :

Այս տարի, վարչութիւնը որոշած է ընթացք տալ միայն ԲԱՑԱՌԻԿ եւ ՍՏԻ – ՊՈՂԱԿԱՆ դիմումներու հետեւեալ պայ – մաններով :— Դիմումները պէտք է ըլլան գրաւոր, ընթացք չի տրուիր հեռաձայ – նով եղած դիմումներուն :

Կցել հինգ Ն. Ֆ. եւ սովորական հաս – ցէն :

Դիմող բաժանորդը պէտք է վճարած ըլլայ ընթացիկ տարեշրջանը (1962) :

Միայն արձակուրդի ջրջանին համար, բաժանորդ արձանագրուողներու սակն է :

Ֆրանսա.— *Ամսական 7 Ն. Ֆ. :*

Արտասահման 10 Ն. Ֆ. :

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԷՋ

(1860 – 1880)

Գրեց՝ ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

Տպ. Պէյրութ, 1962

Գին՝ 10 Ն. Ֆ.

Դիմել «Ցառաջ»ի խմբագրութեան :

« ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ »

Մեր ստացած հարիւրաւոր օրինակները սպառած ըլլալով, քանի մը օրէն միայն պիտի կարենանք գոհացում տալ հին ու նոր դիմումներուն :

Ձեռքէ՝ 3 Ն.Ֆ., առաքումով՝ 4 Ն.Ֆ. :

.... ՎԵՐԸ ԱՐԵԳԱԿ՝ ՎԱՐԸ ԹՈՄԼԱԿ ....
ԱՐԵԻԸ երկնքին՝ ՆԵՐԿԸ տունին ԼՈՑՍԸ կուտայ
Ձեր Բնակարանը կը Լուսաւորուի եթէ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՔ, ՁԱՐԴԱՐԻՔ եւ ՆԵՐԿԻՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, Rue des Bourguignons, Asnières-Bois Colombes

Tél. : GRE. 09-47

11, Bd. de la République, La Garenne

Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնար – ուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիֆ եւ վինի – լիֆ պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլասթիֆ :

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը որու շնորհիւ կրնայ 10ի 30 առ հարիւր գեղչ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLON - SOUS - BOIS (SEINE)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻՆ ԱՀԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	միջեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	միջեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմանագիրներուն համար դիմել Վարչութեան :